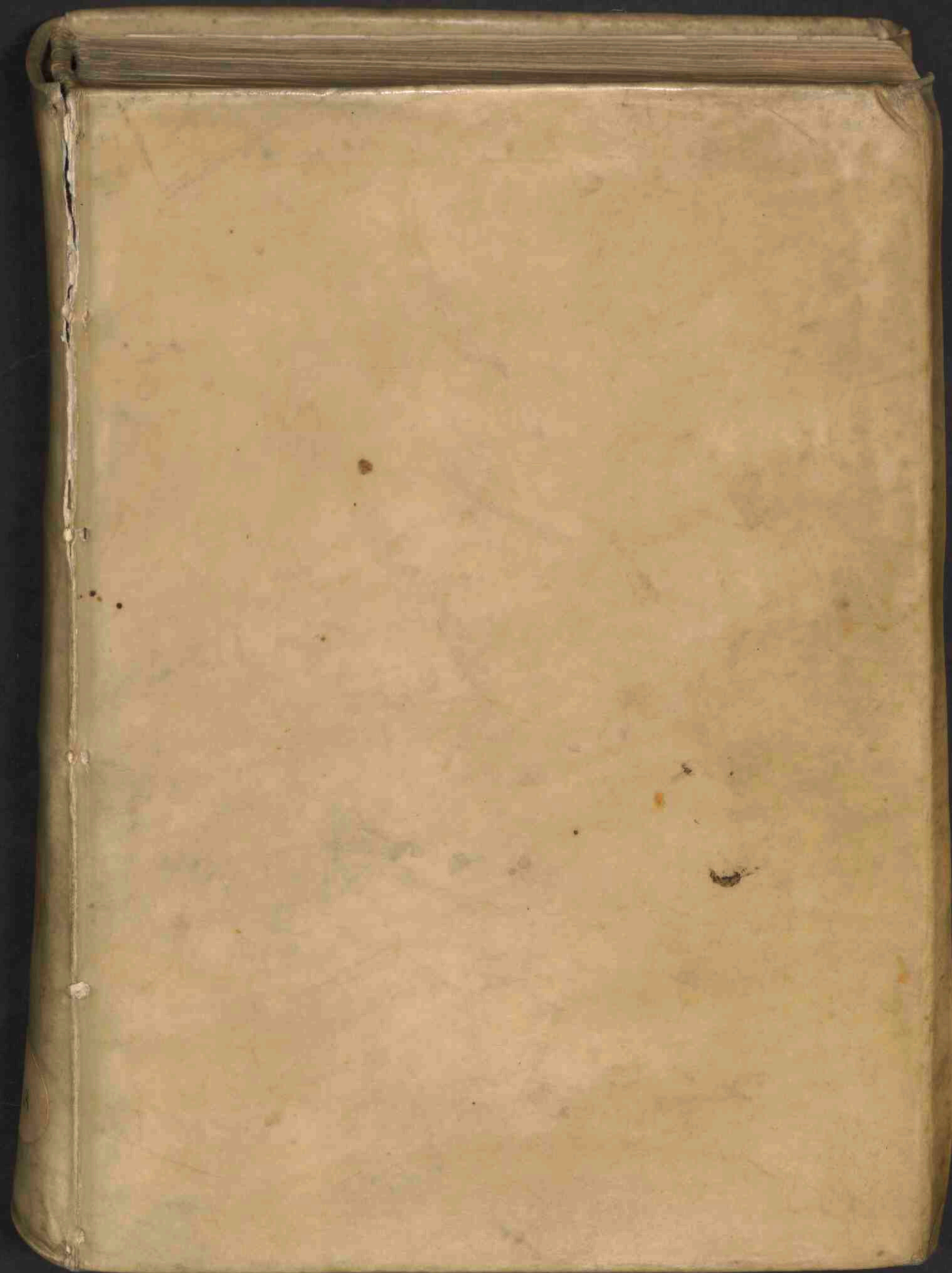

**Historia veterum episcoporum Ultraiectinae sedis, & comitum
Hollandiae, explicata Chronico Iohannis de Beca ... ab anno
nativitatis Christi usque ad annum 1345. : Et Historia
Guilhelmi Hedæ ... nunquam editi, completa Appendice usque
ad annum Christi 1574.**

<https://hdl.handle.net/1874/422197>

Vers. by vers. f 500.- (23.8.62 Hlm)

Hs.
4 K 18

IV. K. 18

1893

71 Joannes de Beka et Guil. Heda. — Historia veterum episcoporum
ultrajectinae sedis et comitum Hollandiae, explicata chronico Johannis
de Beca...., et Historia Guilhelmi Hedae.... completa Appendice
usque ad 1574, autore Suffrido Petri..., Bern. Furmerio....
recensente et notis illustrante. Franequerae, Romb. Doyema
1602. fol.

1613
Cum notis manuscriptis marginalibus et in plagulis insertis manu Arn. Buchelii.
„Ex libris Arnoldi Buchelii Batavi 1623.” In codicis initio legitur: „Dit exemplaar
was in handen van Bondam en werd door hem dikwijls aangehaald in zijn charter-
boek van Gelderland.”

Anno 1905 liber acquisitus est in auctione-De Geer van Jutfaas, *Catal.*, n. 2732.

Ex libris
Arnoldi Buchellij Batavi
1613.

Dit exemplaar was in
Lands te Bontam en
was door hem doorge-
geven te zijn char-
teren in Nederland.

6. jaartal of eeuw.

Brown

L. 805639

puteanus hist med. seu m. subz. lib. 1.

Originem urbis nesciri illustre antiquitatis indicium.

PHILIPPUS DE LEYDEN ARNOLDI DE
HOERN. TRAIECT. ECCLES. EPI. VICEAR. V.

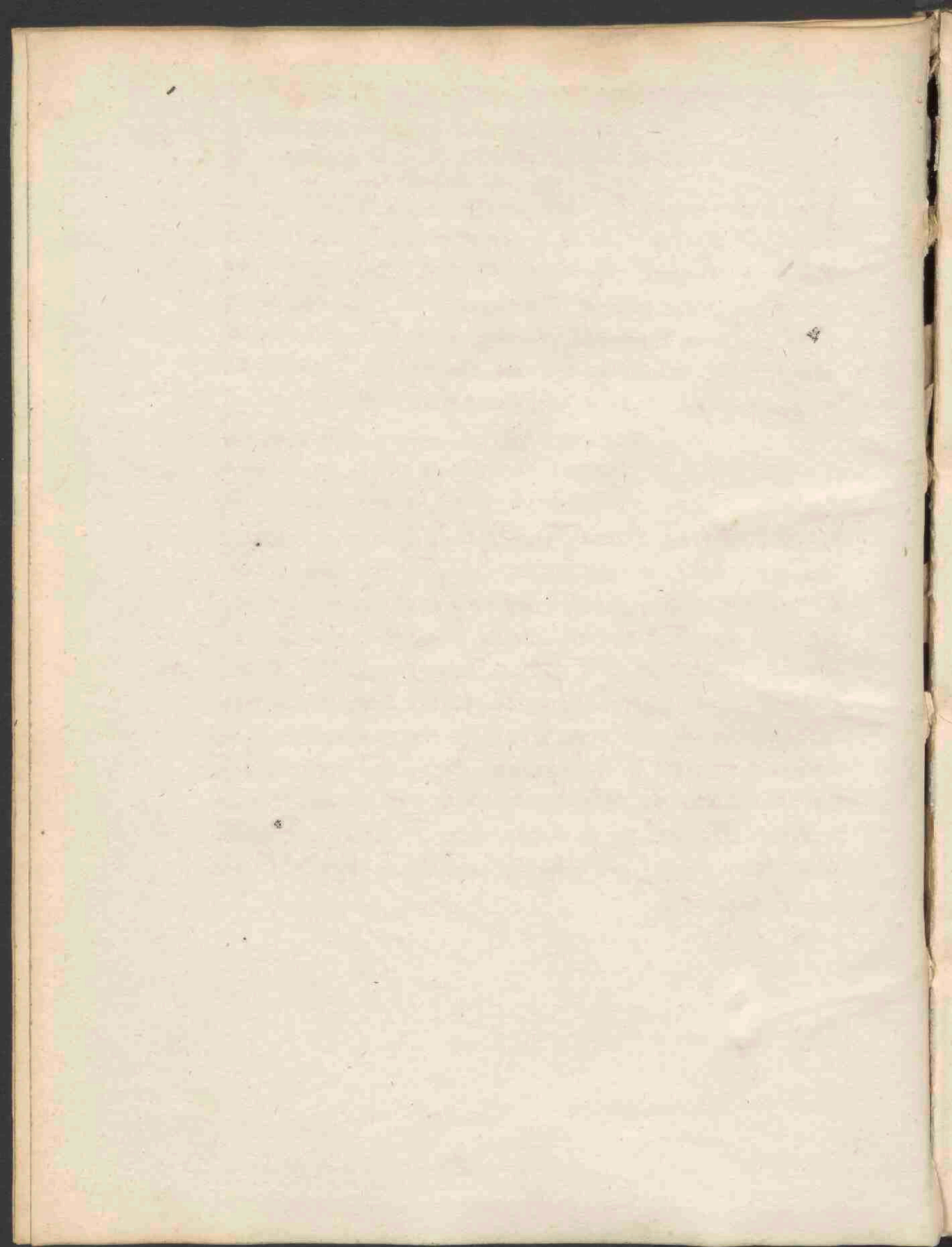
creatus hic Ep. Doct.
A^o 1369.

Lis. de Republica cura & sorte principantis
casu, ix fol. 67, a.

Plus Caesaris laudibus addiderunt scripta Virgilij & Lucani
quam oes divitiae quas de diversis mundi partibus multis
Laboribus advenit. Quid laudes, quae memoria, quis honor
COMITIBVS HOLLANDIAE superesset, nisi felix cœnobium
S. Adalberti in Egmondæ, & monastica vita pro tempore
illorum facta, & deinde breviter comprehendio IOANNES DE
BEKA presbyter vigilijs suis eternasset. 29.

IOANNES TRITHEMIUS ABBAS SPANHEI-
MENSIS in catalogo illustrium virorum
GERMANIAE quem scripsit a^o MCCCXCV.

IOANNES DE BEKA, clericus Traiect. ecclesie, vir in scripturis
sanctis eruditus, & secularium literarum non ignarus. Edi-
dit quoddam ingenij sui non spernenda opuscula de quibus
ego vidi tantum volumen aperto sermone compositum ad
Dominum IOANNEM EPI. TRAIECTENS. ecclesie, & WIL-
HELMUM ducem Hollandiae de gestis pontificum TRA-
JECTENSIVM & COMITVM DVCMQ. HOLLANDIORVM, in-
cipiens a tempore S. willibrordi primi Epi usque ad annu
Dni M ccc XLV de ceteris nihil vidi. clausit temporibz
Ludovici Bauari IV & Caroli item IV Imp. a^o Dni
M ccc XLVIII. vide et eundem in lib. de scriptor.
Eccles. pag 252.

Schoenhoburg.

Ecclesia primordialis D. Thome per Dagobertum lokarq
Regis filium S. Cuniberto consecrante erecta a^o 642.
quâ per Rathbodum diruta tandem Pipini suffragio
Wilibrodus illic veniens iuxta castrum Witeburg
Oratorium S. crucis erexit D. Thome ruinis prox-
imum a^o 695. Unde Roma reversus in fundo diti-
ti Thome templi archiepiscopalem cathedram
D. Martino instituit quam suis consecrauit
manibus a^o 697. præfuit hic 40 annis a c. 737.
et 81. ita illud præsum quod addit cum
A. Martello accepisset iurisdictionem stoll. zeel.
Frisia. Dominium item Betue, Vornia, Arkelij
et civitatis Traiectensis, erat. addit.
Bonifacius templum S. crucis mutavit in Salva-
toris, et illud decoravit ut et summum templum
40 cenobitis canonicis.

Epit. BERNVLEI ap. eundem.

Hic sunt composita BERNOLDI præfatis ossa
Holland militiam iunxit et Ecclesiam.

Sancti Baptiste Petro Paulo Lebuino

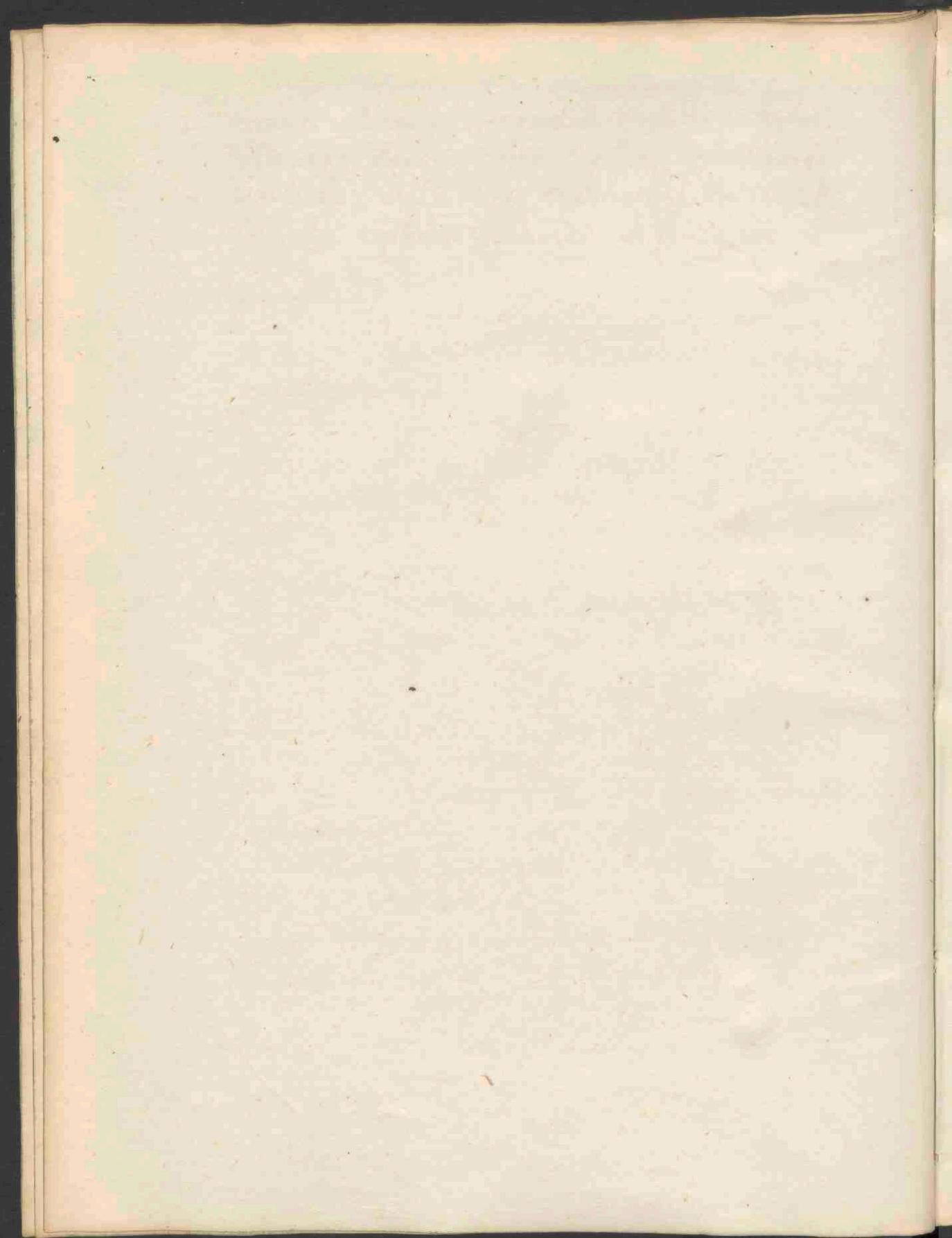
Quattuor egregias condidit ecclesias

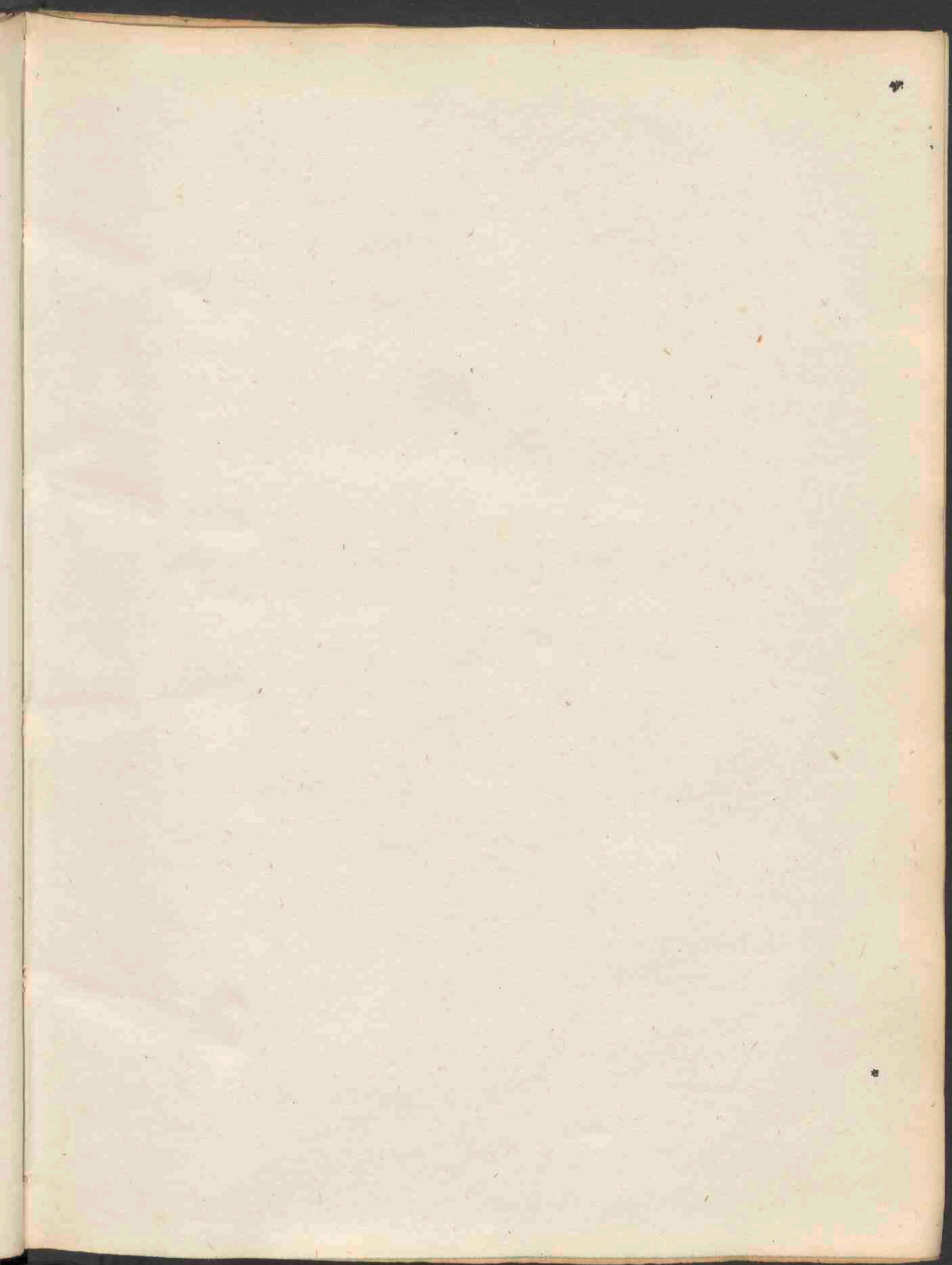
I quater attendens decimo quaterq; calendas

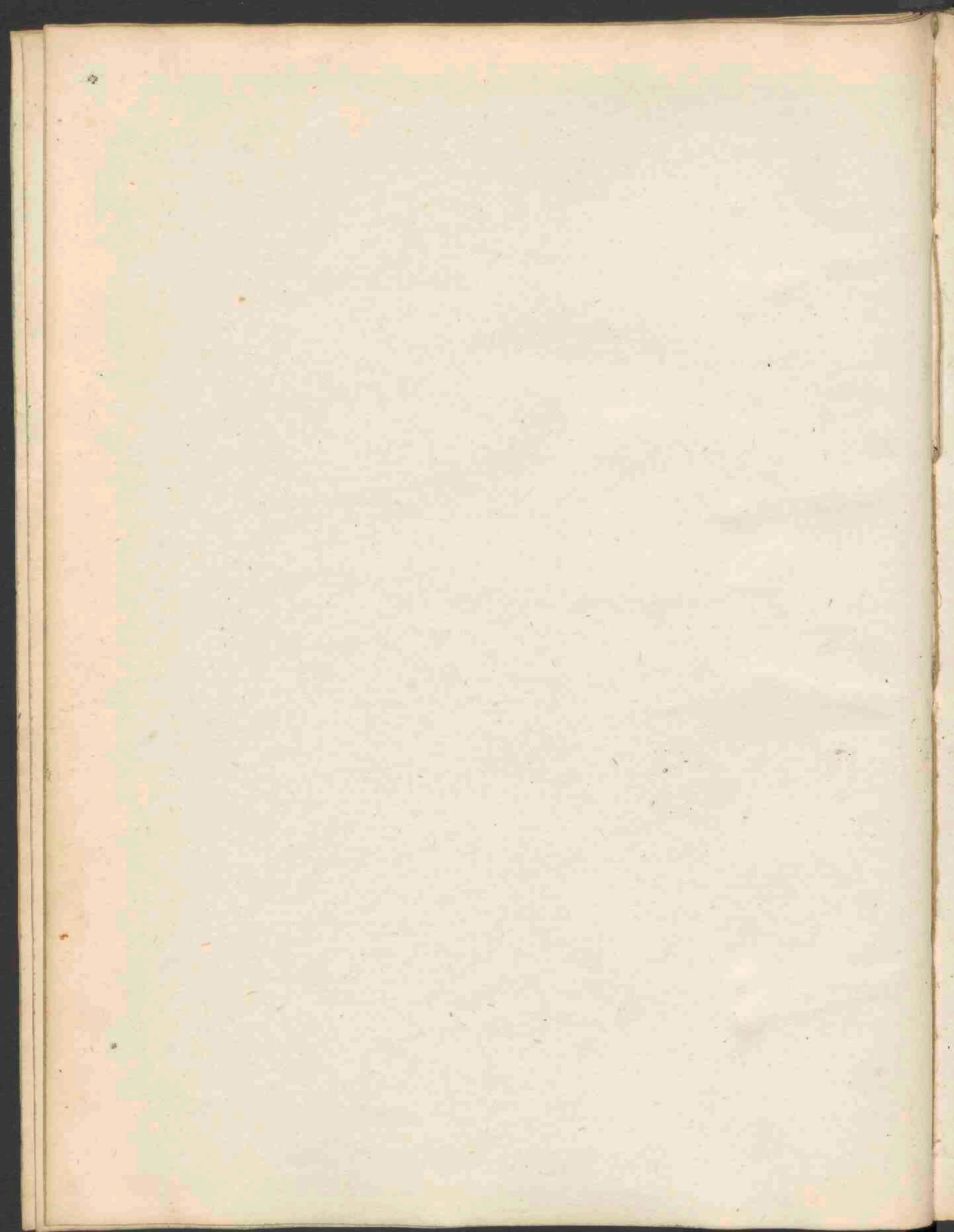
Augusti semel. M. I semel aspera petit.

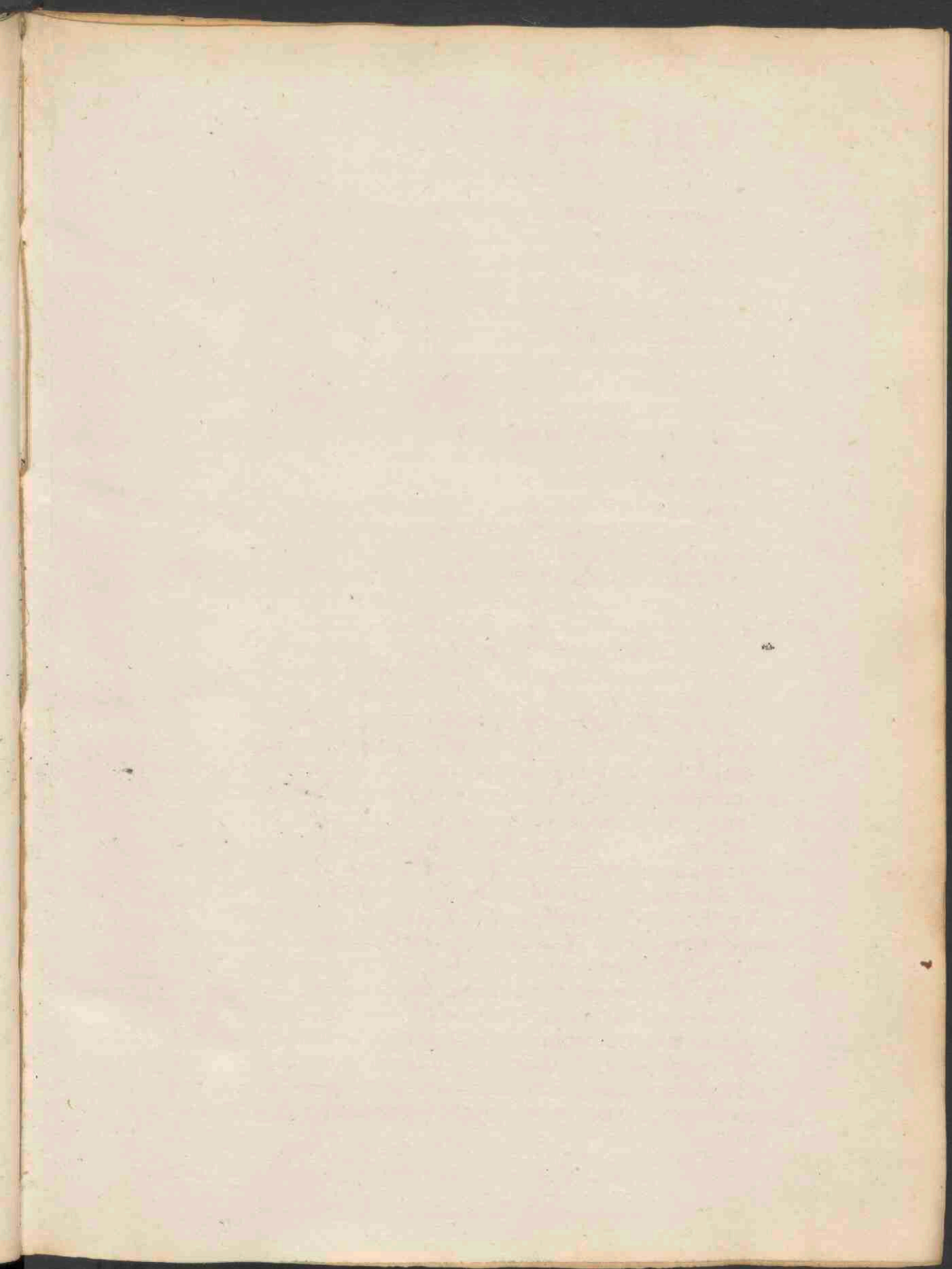
In transflollanis Omerzheim, legitur et heemshem
Hemshem, homersheim. et com de Biele, Bille, Bie
Ale.

ITINERARIUM BELGICVM.
 EPISCOPATVS VLTRA
 IECTENSIS.

UTRAIECTENSIS Diœcesis, quamuis sit do-
 minium ab Hollandia diuersum, tamen
 tota propemodum Hollandia circuitur.
 huic enim à Septentrione, Meridie, & Oc-
 cidente cõtermina est, ab ortu autem Gel-
 riam habet. Hic Rheni medius alueus no-
 men mutat in Leccam, vnde abundè pisci-
 um ipsis suppeditatur, territorium multa-
 rum rerum vbertate præstans, & Hollan-
 dico solo paulò altius, oppidis pagisque plus quàm excultum. At-
 que hæc ditio per se, Statum habet tribus membris constantem.
 Primum, clerus est primarius quinque collegiorum Traiectensi-
 um, quorum primarium est Canoniorum S. Martini, vulgò, *den*
Thum. Cuius Decanus omnes status semper euocat ad Conuen-
 tus: in Conuentu difficultates proponit, vota colligit, & conclu-
 dit. Cætera Collegia sunt, S. Saluatoris, vulgò, *Dude Mûnster*; B.
 Mariæ, S. Petri, S. Ioannis. Secundum, Nobilitas. Com. Montfort
 caput nobilitatis. Com. Abcoude, Dom. Culenborch, qui nunc
 subest Geldris, Dom. Sulen, Dom. Vtêneng, Dom. de VVael,
 Dom. Nienrode, Dom. de Brakel, Dom. Amerongen, Dom. de
 Ryneueldt, Dom. Vecht, Dom. Canter, Dom. Vermaten. Tertiũ,
 quinque Ciuitates capitales, *Breche/Amersfort/Wyck te Duers-*
stede/Rhenen/ & Montfort. *Breche*/siue Ultraiectum, ciuitas Epi-
 scopalis, iuxta veterem Rheni alueum, quo præteruehebatur ad
 mare, prius quàm Lecco fluuio coniungeretur, olim Antoniana
 dicta ab Antonino Romano patritio, qui fugiens Neronis tyran-
 nidem, eo confugisse, hancque condidisse fertur. Vel, quia felici-
 bus Antonini Pij Imperatoris Augusti auspiciis sit condita, feli-
 cioribus Dagoberti Franciæ Regis Christianismo donata. Sed Ca-
 roli Martelli ope, incredulis Frisiis profligatis, liberata. Henrici
 Imperatoris Augusti, Danis expulsis, aucta & restaurata. Nunc
 Traiecti nomen à traieciendo vulgò obtinere putatur, quia vete-
 ris hic Rheni traiectus fuerit. Is enim hanc urbem solebat alluere.
 Vrbs est ampla, spaciofa, præpotens, ac sumptuosissimis ædificiis
 ornata. Amorfortia nomen à ciuium amore forti, vel vnanimi-
 tate sortita, paruum initio oppidulum fuisse, ex antiquis mœti-
 bus & fossis liquet, postea verò rebus florentibus, noua ciuitate ve-
 teri circumdata, vehementer est amplificatũ. ferax solum & com-
 modum,

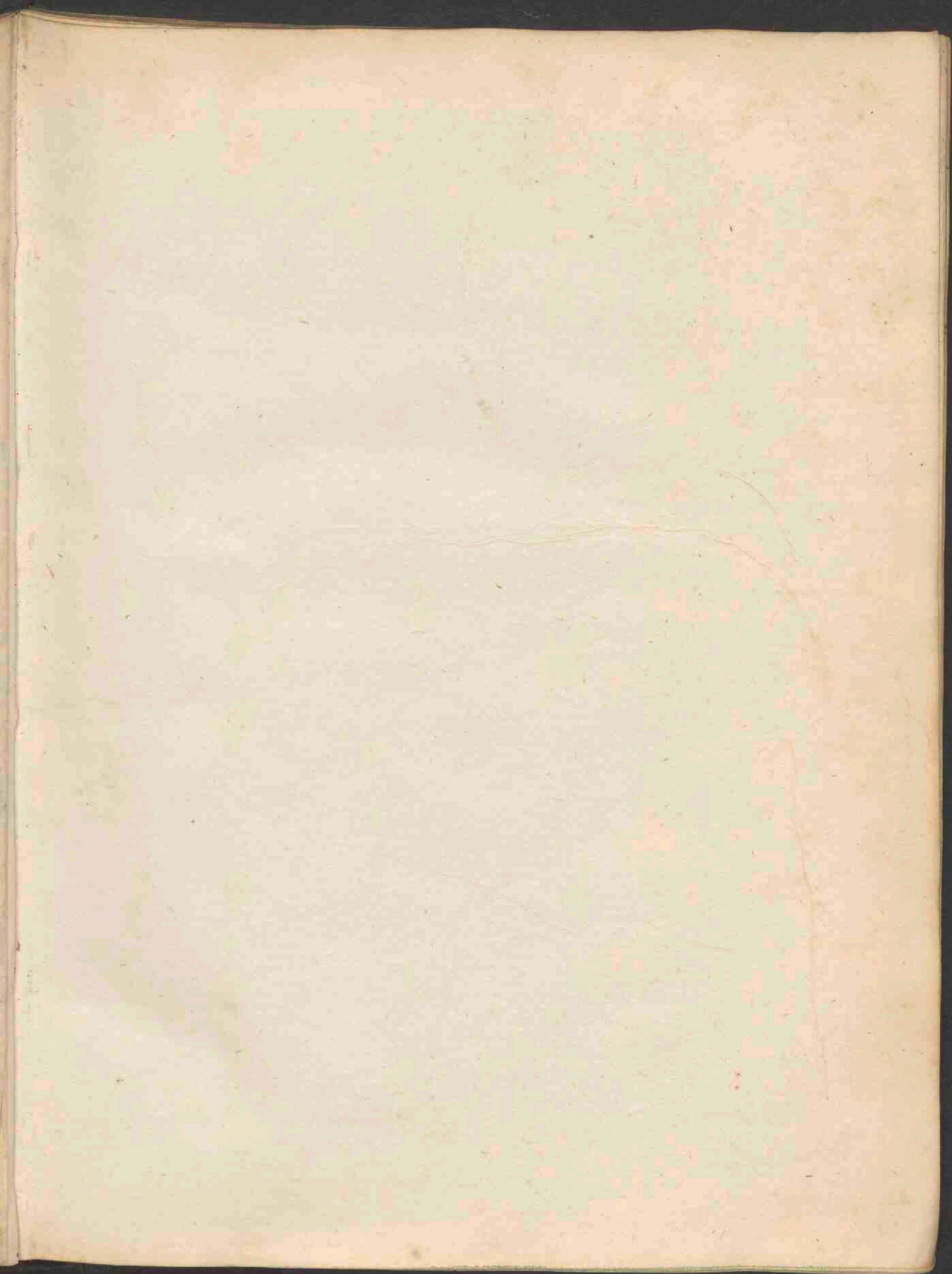
nugatur

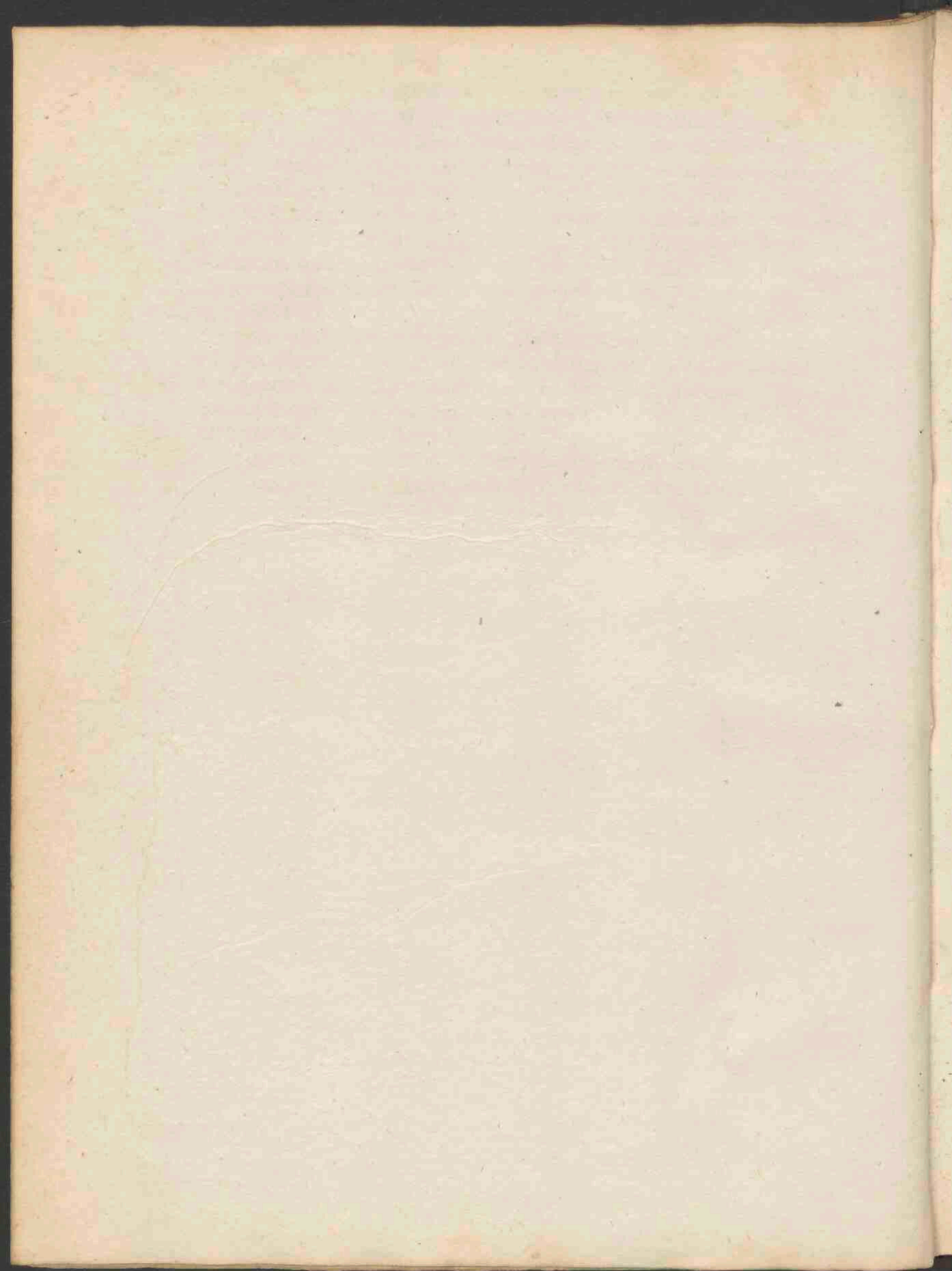
nugab

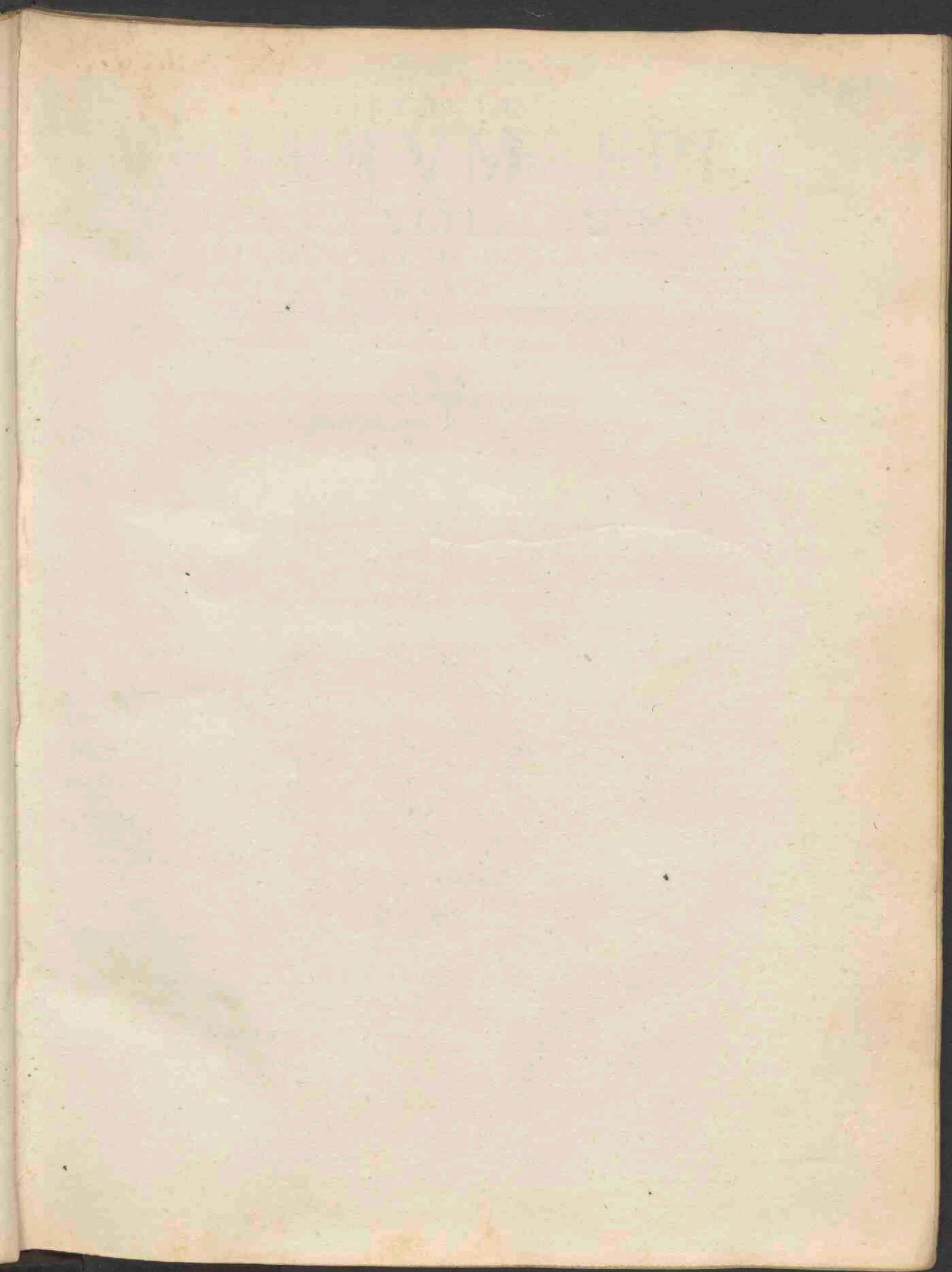
nugae

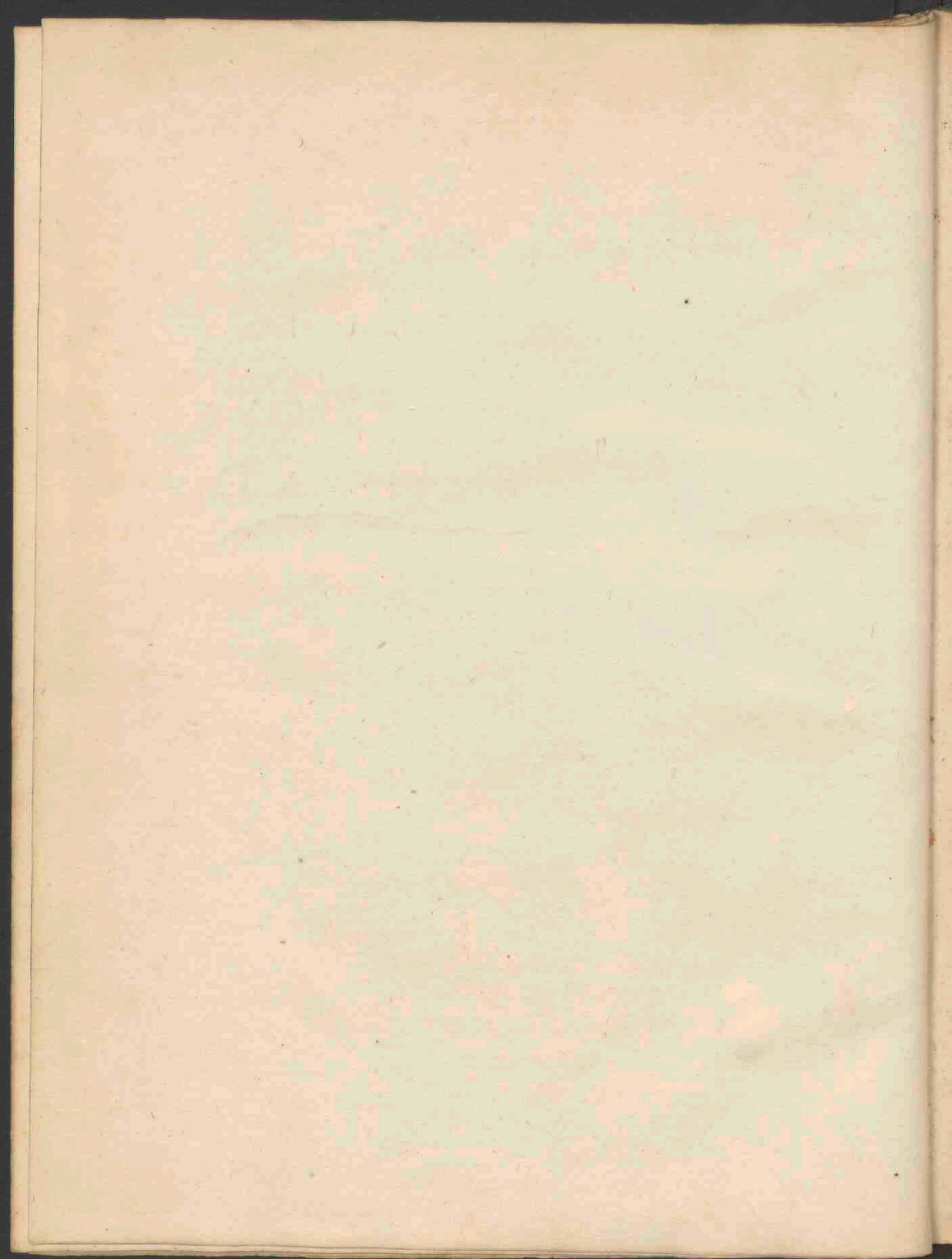

modum, amœnumq; situm habet. Nam ab ortu & meridie, agros, omni frumenti genere fertilissimos; ab occasu montes, ericetum, sylvas cæduas ac saltus habet; à Septentrione verò vberima pascua, quæ à maris Oceani brachio, vno ab vrbe milliari alluuntur. Ex hoc mari per Amisum fluium nauigabilem, omnigenæ merces in urbem importantur. *Wick te Quersieden* / Rhenanus, Batavodurum vocat. Rhenen, Diuæo Grinnes. Montfort ad Isalam amœno situ positum. Acerbissimæ quondam contentiones & lites huius Dioecesis Episcopis fuerunt, cum vicinarum regionum dominis, præsertim Geldriis, qui Traiectense territorium frequentissimis direptionibus incendiisq; molestarunt. Vnde seditiones frequenter Vltraiecti natæ, dum alij Episcopi, alij aliorum partes defendendas suscipiunt. Sed stabilis tandem patriæ pax conciliata, quando tota hæc ditio dominio Burgundico cedens, Ducatui Brabantia & Comitatu Hollandia, certis conditionibus incorporata est. Ita ad Carolum V. adque eius successores Brabantia Duces, & Hollandia Comites peruenit, Iurisdictione Ecclesiastica penes Episcopos permanente.

5805639

HISTORIA
VETERVM EPI-

SCOPORVM VLTRAIECTINÆ

SEDIS, & COMITVM HOLLANDIÆ,

EXPLICATA

Chronico Iohannis de Beca Canonici Vltrajectini ab anno
nativitatis Christi usque ad annum 1345.

ET

Historia Guilhelmi Hedæ Præpositi Arnhemensis aucto-
ris nunquam editi, completa Appendice usque
ad annum Christi 1574.

AUCTORE

S V F F R I D O P E T R I

Leovardiensi Frisio, I.V.C. & Frisiorum

Historico:

BERNARDO FURMERIO LEOVAR-
diensi Frisio recensente, & notis illustrante.

FRANEQVERÆ.

Excudebat

ROMBERTVS DOYEMA.

CID. 12. CXII.

VETERINARY

AND
DOMESTIC ANIMALS

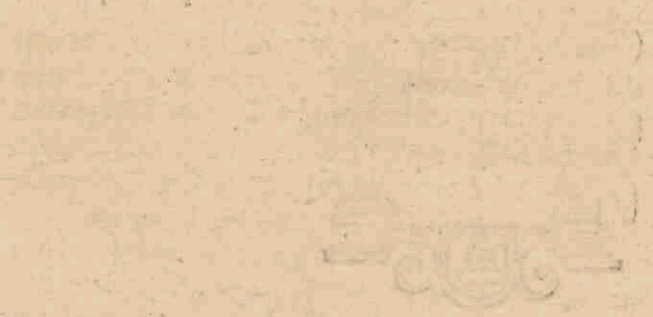
OF THE
UNITED STATES

DEPARTMENT OF AGRICULTURE

OFFICE OF THE
CHIEF VETERINARY SURGEON

WASHINGTON, D. C.

1914

OFFICE OF THE
CHIEF VETERINARY SURGEON
WASHINGTON, D. C.

Illustrq ac Generoso Domino

D. Guilhelmo Ludovico,

Comiti in Nassau, Catzenellebogen, Vianden & Dietz, Do-
mino in Billstein, Frisiæ Transfhenanæ inter Flevum
& Amasum sitæ Gubernatori.

NEC NON

Illustribus ac Præpotentibus Dominis

D. EIVSDEM FRISIÆ

ORDINIBVS,

EORUMQUE DELEGATIS,

Dominis suis ac Patronis amplissimis. S.P.D.

Vanta fuerit Historicorum penuria toto barbarico isto
sæculo, quod nostram memoriam quadringentis & am-
plius annis antecessit, Amplissimi Domini ac Mæcenates,
ex iis Libris liquido patet, qui nobis illustrium scripto-
rum elenchos reliquerunt. Si quis autem omnes natio-
nes excutiat, vix reperiat unam, quæ magis hac ex parte
laboret, quàm Frisij, Ultrajectini, Hollandi, & ii, qui maximè his vi-
cini sunt. Extiterunt quidem interea aliqui, qui apud Frisios Histo-
riæ aliquod specimen conceperunt, & usque ad sua tempora dedu-
xerunt, verum ita tenuiter, ut nisi vicinarum gentium monumentis
adjuventur, parum aut nihil utilitatis adferant. Trajectinorum verò
& Hollandorum historias qui ea tempestate cōdiderit, præter unum
Iohannem de Beka, quem nunc in publicū damus, equidem reperio
neminem. Veterum quidem Batavorum, sicut & Frisiorum nomen
apud scriptores Romanos C. Plinium dico, Cornelii Tacitum, Am-
mianum Marcellinum, & consimiles inter Germaniæ populos satis
est celebre, & si eorum auctorum scripta omnia ad posteros pervenis-
sent, minus de Origine, de Nobilitate, de Rebus eorum præclare ge-
stis laboraremus. At postquam Romanis ejectis Franci rerum potiti
sunt, quid ab his porro actum fuerit, nihilo magis literarum monu-
mentis est traditum, si hunc Iohannem nostrum removeas, quàm si
homines prorsus non fuissent. Illud enim Chronicon, quod de hisce

* * *

Gen

Gentibus in commune populari lingua conscriptum, & excusum typis circumfertur, Iohanniq; de Leydis Carmelita vulgo adscribitur, non aliundè quàm ex huius Iohannis de Beka fontibus maximam partem est derivatum. Cum igitur inter Christianos Historiographos nullus extet hoc nostro vetustior, qui Frisiorum, Hollandorū, Zelandorum & his vicinorum res gestas memoriæ mandarit, videam quoque doctissimum virum Guilhelmum Hedam Alfinium, Præpositum Arnhemensem ad huius imitationem Historiam suam de Episcopis Ultrajectinis jam ante annos ferè centum ita concepisse, ut ejus quasi interpres jure meritò haberi possit: Experiar item rebus ipsis nobilitate & eruditione præ cæteris insignem virum D. Ianum Douzam Nortwici Dominū utriusque scriptis in sua Hollandiæ historia conscribenda sæpissimè usum, equidem satis mirari nequeo hæcenus extitisse neminè, qui hūc Iohannē nostrū ex tenebris in lucem eruerit, præsertim cū ejus opus ferè apud omnes vicinas nationes manuscriptum reperiatur, & tale sit, ut si non omnia, at certè præcipua quæq; non vivis tantum gentis seperatim, sed vicinarum omnium conjunctim acta complectatur. Solus Suffridus Petri Leoyardienfis, Frisiorum dum viveret Historicus ante annos plus minus triginta sex hunc Auctorem facere publicum voluit, dum illum Appendice sua complere, & ad suam usque ætatem producere tentavit: Sed morte præventus, & temporum difficultatibus exclusus, quod voluit perficere non potuit. Ut autem ego huius Auctoris publicationi operam navarem, ipsa rei utilitas primū, deinde & in Suffridū pietas me commovit. Nam ut de Iohanne prius loquar, continet ejus hoc Opus Trajectensium Episcoporū, & Comitum Hollandiæ res inde à Christo nato usque ad annum 1346. gestas. Ex quo statim colligi potest, quot & quàm multis nationibus illud sit expetendum. Hinc n. planè consequitur, ut ratione Comitū Hollandis, Zelandis, Frisiis, qui plærumque ad eorum Ditionem pertinuerunt, & ratione Episcoporum cum prædictis istis, tum etiam Trajectensibus, Transfulanis, Drentis, Debantibus ac Groninganis, qui simul omnes horum Diocesi jam olim subiecti fuerunt, omninò sit commune. Deinde ut omittamus aliarū gentiū historias, quæ obiter insertæ sunt, illas tamen dissimulare non possumus, quæ indissolubili quodā nexu cū hoc Chronico sunt colligatæ. Etenim Iohannes de Arckel, itemq; ^{Henricus} Iohannes Hornensis, postquam annis aliquot Sedis Ultrajectinæ Episcopi fuissent, Leodicum sunt translati, ibiq; reliquum vitæ transegerūt. Iohannes de Bavaria cū aliquandiu Episcopus fuisset Leodicensis, resignato Episcopatu, Tutor factus est Hollandiæ: nec desunt alia horum consi-

milia exempla, quæ declarent Vltrajectinas, Hollandicas, & Leodien-
censes historias inter se proisus esse conjunctas. Eodem anno cum &
Monasterio Episcopi Vltrajectum sint traducti, & Colonienſis Ar-
chiepiſcopus his ex æquo olim præfuerit, quis hac in parte etiã inter
hos Historiarum cognationem non videt. Brabantia verò, Geldria,
Clivia, Iulia Duces, item Hannonia, Flandriaque Comites, qui
modò cum Episcopis Vltrajectinis, modò cum Comitibus Hollan-
dia tam varijs de cauſis, tam multiplices belli pacisque tractatus mi-
ſcuerunt, ſuas Historias item cum Historijs Trajectinis & Hollandi-
cis ita copularũt, vt omnes hæ nationes atque ſingulæ ex hoc Chro-
nico multa in ſuis Historijs non modò illuſtrare, verum etiam ſup-
plere luculenter & oportune poſſint: multa etiam hic reperiant, quæ
ad patriæ ſuæ antiquitates cognoscẽdas plurimum adferre momen-
ti queant. In his porrò omnibus tradendis tantam diligentiam Io-
hannes noſter adhibuit, ut ab ipſo maiorem nemo expectare aut re-
quirere meritò debeat. Ipſe enim proſitetur ſe continuis ſeptem an-
nis, idque adjutum Bibliotheca Egmondana huic operi compendio
aſſiduam operam impendiſſe. Ex quo facile intelligas nec voluntatẽ
deſuiſſe, nec facultatem ad Historiam perſpicuẽ conſcribendam,
qui nihil temerẽ, nihil indiſcuſſum poſteritati obtrudere voluerit,
utpote qui paratam ſibi habuerit celeberrimam ejus Monasterij Bi-
bliothecam, in qua omnia acta publica totius Hollandiæ & vicinarũ
quoque gentium Historiæ ſingulari diligentia conſervari erant ſoli-
tæ. Summo itaque ſtudio conquiſiuit, quicquid notatu dignum fue-
rat, & ſuis locis propoſuit, & quam potuit juſtiſſimo verborum &
ſententiarum ambitu compræhendit. Fidem verò cujus in Historia
conſcribenda prima debet eſſe cura, unde Chronico ſuo mutuetur,
ipſe in Epistoſa dedicatoria ſatis declarat. Sumpſit enim omnia vel
ex approbatis jam Scriptoribus, vel ex actis publicis, ut, quæ ſcribit
veriſſima eſſe, nemo dubitare poſſet: quibus quidem omnibus & ſin-
gulis quo maiorem lucem infundat, ordinem temporum ſequitur,
in quibus calculum tam exactum cõſervavit, vt tam Comitum, quàm
Episcoporum viciffitudo atque ſucceſſio ad exquisitam publicæ
Chronologiæ haſtenus uſitata amuſſim rectiſſimẽ quadret, in hoc
ſolo fortasſe culpandus, quod Comitatus Hollædici initium loco nõ
ſuo collocaverit, & ſuccedaneis Scriptoribus errandi porrò cauſam
dederit, quemadmodum id primum Guilhelmus Heda, deinde Ia-
nus Douſa viri unde quaque doctiſſimi animadverterunt, & nos tan-
dem in noſtris Friſiorum annalibus aperte demonſtravimus. De ſtilo

autem hujus nostri auctoris, nihil aliud habeo quod dicam, nisi quod pro conditione seculi sui scripserit, ut potuit, non tamen paulò limatius, quàm plerique alij sunt locuti, qui eadem tempestate aliarum nationum Historias conscripserunt. Verum utcumque hoc sit, cum is Scriptor denique omne ferat punctum, qui miscuit utile dulci, si id consequi Iohannes noster non potuit, excusatur injuriâ temporum suorum, quæ Cæsares, Salustios, Duros, Tacitos, Suetonios, & con- similes nullos protulerunt. Quoties autem aut elegantia dictionis, aut commoditate Historiæ carendum est, si dignitas argumenti, si di- spositionis concinnitas, si scribentis fides placeat, quisquis cordatus est, sermonis ruditatem boni consulit. Ex alijs enim Scriptoribus lin- guæ castimonia, ex alijs rerum scientia petenda est, si quando ex ijs- dem utraque peti non potest. De patria porro, de Parentibus, de æ- tate, de Vita de Fortuna, de Actis Iohannis nostri, de Cæteris, quæ ad personam ejus describendam pertinent, nihilo plus hætenus reperi- re potuimus, quàm quod Trithemius de eo scripsit, cujus verba pro- inde hic subiiciemus: Sic autem in opere de Scriptoribus illustribus de illo loquitur. *Iohannes* (inquit) *de Beca natione Teuthonicus, clericus Ecclesie Traiectensis, vir in Scripturis Sanctis admodum studiosus et doctus, & secularis Philosophia non ignarus, edidit quædam ingenij sui non contem- nenda opuscula, de quibus ego vidi tantum opus simplici & aperto sermone conscriptum ad Dominum Iohannem Episcopum Traiectensis Ecclesie, & Guilhel mum Comitem Hollandia, de gestis Pontificum Traiectensium, & Co- mitum Hollandinorum, quod à tempore S. Willebrordi primi Episcopi præno- tati voluit Chronico Traiectensis Ecclesie lib. 1. Igitur ab anno plasmationis, &c. de cæteris nihil vidi. Claruit temporibus Ludovici IV. & Caroli simili- ter IV. Imperatorum anno Domini 1350. Hætenus Trithemius.*

Hoc opus igitur Iohannis de Beca, cum Suffridus Petri Leovar- diensis ante annos complures nactus esset, dignum existimavit, quod ad tria adversa exemplaria à doctis viris Lovanij accepta, diligenter corrigeret, & quia uno contextu perscriptum erat, commodioris le- ctionis gratia in Capita distingueret, Appendicæq; ad annum usque 1574. compleret. Ego autem, cum id ut successor ejus accepissem, la- bore ipsius atque industriam aspernari non debui: verum cum mi- hi quartum quoddam exemplar ejusdem operis, ex Bibliotheca Cor- nelij Cempij Groninga allatum, casu obtigisset, quod in multis ab alijs tribus discreparet, & tamen cæteris videretur integrius, Suffridi operas ad incudem revocavi, ejusque Librum rectius emaculatum in certiora capita distinctim eo ordine distribui, ut tres ejus partes fa- cerem.

cerem, quarum prima esset Epistola dedicatoria, altera Prooemium: tertia Catalogus Episcoporum atque Comitum: quandoquidem in Guilhelmo similem omnino partitionem depræhendebam: quem Hedam huius operi Iohannis de Beca subungere plenioris intelligentiæ causa apud me constitueram. Appendicem verò Suffridi ideo etiam retinui, quod stilo planè familiari minimeq; affectatulo scripta est, quodque nullus ante Suffridum de ijs Episcopis atque Comitibus ex professo hætenus quicquam perscripsit, quod operi complendo sit idoneum. Illud enim quod Gerardus Neomagus de Episcopis Vltrajectinis, & Hadrianus Barlandus de his ipsis & Comitibus Hollandiæ edidit, catalogi potius quàm operis mereretur nomen, vel suis etiam auctoribus suffragantibus. Spero autem Suffridum, quoniam vir admodum pius & eximiè doctus fuit, in his conscribendis ea fide versatum esse, quæ à nemine debeat aut possit iure meritò repræhendi. Ipse sane tam diligens & assiduus Historiarum scrutator semper fuit, ut ne horam quidem ullam à legendo, scribendoque intermitteret: quemadmodum illi sciunt & testari possunt, qui cum ipso familiariter aliquândo vixerunt. Quod etiam cùm Ordines Frisiæ compertum haberent, ipsum dum viveret publico Historiarum Frisiorum titulo atque stipendio liberaliter honorarunt. Quamobrem & ego ipsius lucubrationes intervertere aut suppressere nolui, ut eo modo & Patria fructum aliquem suorum perciperet sumptuum: & de mea in ipsum ut Præceptorem fide publicum extaret monumentum. Multæ autem sunt causæ quamobrem tibi Illustrissime Comes, vobisque Ordines utriusque Transleuanæ Frisiæ prudentissimi hunc meum laborem atque sumptum inscribam atque dedicem: quarum singulares atque præcipuæ sunt, quod, etsi hæc Historia de Episcopis Vltrajectinis & Comitibus Hollandiæ titulum præ se ferat, Vester tamen populus, quem vestris auspicijs simul gubernatis, sit fundus unicus, à quo & Episcopatus & Comitatus nomen suum primordiale acceperit: quodque illi ipsi, qui primi illarum dignitatum capaces fuerunt, à Frisijs oriundi, & ab iisdem nomina sunt consecuti. Etenim S. Willebrordus à Sergio Pontifice Clemens appellatus, & primus est ductus Frisiorum Archiepiscopus, & ab Hengisto Frisiorum Principe in Britannia originem duxit. Quia & cæteri ejus socii eodem genere Frisiorum nati, Frisios quoque primi in fide Christi instituerunt, & ab idolorum pagano cultu ad meliorem frugem perduxerunt. Sanctus sane Bonifacius secundus Episcopus Vltrajectinus ex Anglosaxonicis quoque originem traxisse dicitur, qui Frisios plusquam annos tredecim

tredecim docuerat antequam ad Moguntinam Sedem transferretur,
 & postea totum ferè triennium eisdem Christum annuntiaverat pri-
 usquam Martyr & testis Christi à Frisus occideretur. Apud ejus suc-
 cessorem Gregorium Episcopum Ultrajectinum ordine tertium præ-
 ter cæteros Frisios innumeros duo patriæ lumina Lutgerus & Hilde-
 gimus fratres educati, & in Sacris literis instituti sunt: quorum ille
 primus Episcopus Monasteriensis: alter verò primus Halberstadien-
 sis est dictus. At quales viri? Qui totam Frisiam vestram suâ doctrinâ
 imbuerunt, rexerunt, & contra Idololatriam strenuè sunt tutati, qui
 Westphaliam Christo lucrati ibi Monasteria, scholas, oppida institue-
 runt, & suis opibus locupletarunt: quemadmodum id Helmstadiū,
 Halberstadium, Monasterium, atque Verthma hodieq; demonstrant.
 Sed & Albricus quintus Episcopus Trajectinus à Frisus Britannia in
 veterem parentum suorum patriam reversus est, & summo ei ob do-
 ctrinam & pietatem ornamento atque usui fuit. Transfulanos enim
 ad fidem Christi per Lebuinum & Lutgerum supradictum viros om-
 nino sanctos perduxit & convertit. Eum sequuti sunt deinceps E-
 piscopi Trajectenses numero decem, omnes Frisij è Frisiorum pro-
 ceribus nati, & sanctitatis nomine clari: quemadmodum id auctor
 noster & alii uno ore contestantur. Primus quoque Hollandiæ Co-
 mes nomine Theodoricus, cognomen Frisus est appellatus: sed &
 Pater ejus Gerolphus Frisiorum Comes dictus fuit. Ex quo Gerol-
 pho cæteri Hollandiæ Comites originem traxerūt, sicuti nos in Fri-
 siæ annalibus multis argumentis seriò comprobavimus: quæ hîc re-
 petere non est animus neque opus. Cùm igitur Amplissimi Domini
 ac Mæcenates initia Episcopatus apud Trajectū, & Comitatus apud
 Hollandos ita se habeant, quemadmodū est dictum, Nec status illa-
 rum Provinciarum ac nostratum ex ullo alio scriptore cognosci po-
 test melius quàm ex hoc nostro, qui vicinarū gentium res longo ævo
 gestas uno quasi fasce complectitur, nulli profectò alij quàm Vobis
 opus ejus inscribi debuit, qui Frisiam vobis commissam fæliciter &
 in pace & bello gubernatis ac defenditis. Quamobrem etiam suppli-
 citer vos oro ac obtestor, ut hanc meam opellam ab animo benevolo
 profectam, æqui bonique consulere, & ab invidorum dentibus tueri
 non dedignemini. Valere. Leovardiæ Frisiorum, anno 1611. 21. Julij.

Vester ad omnia paratissimus cliens

BERNARDVS. FVRMERIVS Leovardiensis Frisius

IOHANNIS DE BEKA

CANONICI VLTRAIECTINI

EPISTOLA DEDICATORIA

A D

IOHANNEM EPISCOPVM TRAIECTENSEM

ET

VILHELMVM DVCEM PALATINVM.

PRINCIPEM HOLLANDIÆ.

Everendis Patribus, & praeclaris Principibus
dominis, Iohanni Episcopo Sacra Traiectensis
Ecclesia, ac Vilhelmo Duci Palatino, siue Prin-
cipi Hollandensis Provinciae, Iohannes de Bek
licet indignus, attamen clericus, pacem, gaudium
& salutem. Chyronographia praesentis annalem
cupientes copulare historiam, Magnificenti-
a vestra declaramus, quod haec gesta sanctorum
Pontificum Traiectensium & magnanimorum

Principum Hollandensium, ex diversis Historijs, Annalibus, Chronicis, Codicibus, privilegijs, dictaminibus & epistolis apud Egmundam studiose collegimus: in quibus jam per septennium, cum assidua quasi sollicitudine plerumque laborem explevimus, ne per ignaviam Chronographorum, memoria tantorum virorum obnoxia perpetim oblivioni subjaceret. Et quoniam gesta prefatorum Pontificum & Principum adeo sunt promiscua, quod aliquatenus segregari nequeant, salvâ Chronographiae sententia: Ideoque vobis Dominis meis prae cordialibus praesentem Historiam de gestis utrorumque sub breviori leviorique stylo compilavimus: quam vestra reverentiae pro quotidiana deductione transmittimus: quatenus ex ea discatis quam bonum & jucundum sit, vos, & vestrum populum habere pacem in unum. Vester etenim populus, ut patebit inferius, fuit unius nationis & ditionis, immediate subiectus Romanis Imperatoribus, antequam Hollandia bipertita fuit in Principatum & Pontificatum à Divis Francorum Regibus. Quamobrem pacem alterutri observate, vestram amicitiam custodite, forenses hostes subjugate, &

sanctae in quibus da nō ē

Vnde pe-
tita sit
hæc Hi-
storia.

non est in trans-
tent. vet.

in res. abnixe.

tu vent. tran. est d'agel
l'it. v. c. d'ing. phras
Gallus, d'edict. ou pape
temps.
in m. s. ou est. vent. v. d'et
teq. se m. s. s.

Exhortatio ad pacem.

Historia
us.

tam vos quam vestrum populum per concordiam inseparabilem aduni-
te. Praesertim cum Deo propitio nulla vobis nocere potest inimicorum
adversitas, si inter vos abundaverit tranquilla pacis amicitias, de
quo multis in locis praesentis Chronographiae poteritis experiri certitu-
dinem, si diligenter huius historia velitis perscrutari indaginem. Nam,
teste Philosopho, gesta temporum praeteritorum certa sunt indicia praesentium & futurorum. Nunc igitur, quum ad executionem praesentis
operis accedamus, verè dignum & iustum est, ut ab illo qui est alpha &
ω Chronographia nostra stylum inchoare principaliter debeamus.

CHRONICI IOHANNIS DE BEKA

Prooemium.

haec sunt secundum
comp. Eusebiana le:
vera, sed alij alia
ratione inveniunt et
multum variant
vide Ecdz. iob. 143
Haza. olympi. fol. 76
Onuphr. in Chron. Eccl.
a. 5309 natum
fr. Iesum. vide of
Scal. de emend. temp.
lib. 6.

Amulo
condito
ad Chri-
sum sunt
anni
1199.

Octavia-
nus Au-
gustus
Impera-
tor sive
annus.

Nero Imp
improbis.

Granius
Senator
Aquisgra-
ni condi-
tor.

Antonius
Tribunus
Trajasti
conditor.

IGitur ab anno plasmationis Adæ primævi parentis quinquies m. c. xci.
viii. Cal. Ianuarij nocte diei Dominicæ, natus est in Bethlehem Iudæ
Salvator mundi Dominus noster Iesus Christus, verus Deus & Homo,
de benedicta virgine Maria: anno xlii. Caesaris Octavianij, qui primus
fuit Imperator Augustus totius orbis. Et is Octavianus non immerito Mo-
narcha dictus fuit, qui universum mundum Romano regno subegit. Post
cujus obitum flagitiosus Nero deturpare cepit Imperium, qui per inutiles
occupationes militare prætermisit exercitium. Piscabatur enim assidue sa-
genis aureis, extensis chordis sericis, totam urbem per maximum corusca-
re fecit incendium, post multa civilia bella, matrem, sororem, fratrem &
uxorem interemit gladio, Senecam Cordubensem præceptorem suum per
incisionem venarum in balneo suffocari iussit, & post Martyrium Petri &
Pauli Apostolorum primam persecutionem Christianis fecit. Hic verò, si-
cuti Romana narrant Annalia, præcepit quosdam viros consulares, tyran-
nidem suam arguentes, aut absque causa trucidari, aut ab urbe sine lege pro-
scribi: Quorum duo viri fuerunt egregij, Granius videlicet & Anthonius,
Granius autem Senatoria nobilitate floruit, & Anthonius Tribunitiâ digni-
tate viguit, Granius quidem cum suis cõmilitonibus pertransiens Galliam,
devenit in Arduennam, ubi super aquas sulphureas inter vastam solitu-
dinem, palatium ædificasse legitur, unde & idem locus aqua Grani moder-
no tempore dicitur vulgò: Anthonius equidem transcendens Germaniam,
secessit in Hollandiam, ubi super alveum Rheni fluminis munitionem con-
struxisse refertur, quæ pro memoria sui nominis Antonia longo tempore
dicebatur. Eandem utique patriam longæva posteritas Anthonij ducis po-
testative possedit: Quoadusque vulgus Slavorum seu Viltorum urbem An-
tonia

narrat historia

no. lxxv

infra

renam, ut inferius enarrabitur, expugnavit.

Denique post quædam annorum curricula, peccatis hominum exigentibus, multæ barbaræ nationes armipotenter egressæ sunt à paludibus Mæotidis & ex Scandinavia; quæ, permissione divinâ, totam Europam acerrimè flagellaverunt, insuper & in cruenta strage, regna plurima subjugarunt, utpote Gippides, Alani, Sarmatæ, Vandali, Avari, qui & Huni, Slavi quæ & Vilti. Nam & Gippides expugnaverunt Italiam, Alani Austriam, Sarmatæ Pannoniam, Vandali Africam, Gothi Cathaloniam, Avari quæ & Huni Galliam, Slavi qui & Vilti totam Hollandiam. Hic agrestis Viltorum populus post everisionem urbis Antoninæ castrum munitissimum fabricavit, quod ex ejusdem diæ gentis cogitatione Vilturburch nomen accepit. Demum verò post longa tempora, Vilti cum Frisonibus conspiraverunt Rheno gurgitem transire, ac in manu forti totam Galliam expugnare. Valentinianus autem, ut Romana canit Historia, XLVI II. à Julio Cæsare Augustus, tumultum tam insulsa plebis festina relatione præcipiens, coadunavit etiam valentem exercitum, acceleravit quæ rebellantem sibi disturbare populum: Et ecce Romanus Imperator rebelle vulgus victoriosè subegit, classè magnam apprehendens, Rheno fluenta transcendit, castrum Viltorum evertit, Phrysiam sibi primò subjecit, & exinde cum triumphali laude rediens, aliquantis annis gloriosus imperavit.

De hinc autem ad aliquos annos Imperante Heraclio Cæsare, Dagobertus rex Orientalis Franciæ totam Hollandiam suæ dirioni transponens castrum excellentis fabricæ reedificari fecit: quod latina lingua Trajectum nuncupari iussit. Nam & omnis negotiatio mercatoria trajiciebatur per Telonium castellani Trajectensis, quæ per Rhenum vehebatur ex fluvio salis maris: infra cujus emunitatem primordialis Ecclesia constructa fuit in honorem Sancti Thomæ venerabilis Apostoli, in qua sancti Sacerdotes plerumque labores expleverunt pro conversione Frisingensis populi. Sed labor hic omnino supervacuum erat, quum prædatorum cervicis Frisones fidem Catholicam à suis finibus exterminare cupientes, dilapidaverunt primæ fundationis Ecclesiam, & exinde diris incursionibus totam inestaverunt Hollandiam.

Est autem Hollandia, prout apparet in tractatu de proprietatibus rerum libro xv. quædam provincia modica, sita juxta ostia Rheno, ubi mare intrat: Brabantia contigua à meridie: vicina Frisiæ ab Oriente: Oceano Brittanico conjuncta ab aquilone: inferiori Gallia Belgicæ propinqua atque Flandriæ ab Occidente. Est autem terra palustris & aquosa: terra admodum insulæ undique maris brachiis atque Rheno fluminis circumfusa, habens lacus & stagna multa & pascua valde bona, & ideo armentis, pecudibus & jumentis est referta. Ejus gleba in locis plurimis est valde frugifera, & in pluribus remorosa, multas & utiles habens venationes, in plurimis est butuminosa, ex qua foditur materia apta ad ignium nutrimenta, & est terra divitiis, quæ transseunt per mare & flumina, plurimum opulenta: cujus civitas capitalis

Gentes bar-
bara Euro-
pam flagel-
lavit.

Viltur-
burch à
Slavis con-
ditum evan-
sa Anton-
nia.

Valentinia-
nus Imp.
Viltos as-
que Frisias
reprimis.

Dagobertus
Rex
Francorum
auctor Tra-
jecti.

Hollandia
fretus atque
ingenium.

fere.

Trajectum
inferius
metropolis
Hollandiæ

670 vel 672.

Attesta. consil.
Struening.

CHRONICA

Trajectum inferius nuncupatur in latino, **Wrecht** verò dicitur sermone germanico. Nam ad Germaniam pertinet, quo ad situm, quo ad mores, quo ad dominium, quo ad linguam: cujus gens elegans est corpore, robusta viribus, audax animo, venusta facie, honesta moribus, devota Deo, fida hominibus, & pacifica: minus prædis intendens & raptibus, quàm aliæ nationes Germanicæ. Huc usque liber de Proprietatibus rerum. Dicitur autem **Holtlandia**, quasi terra silvestris secundum idioma teutonicum, nunc quidem & ipsa provincia vocatur **Hollandia** per vocabulum syncopatum.

Principes igitur Francorum, qui Carolingi dicti sunt, gubernantes longo tempore regnum & imperium, diviserunt totam **Holtlandiam**, ut infra dicetur, in bipartitum dominium, videlicet in Episcopatum & Comitatum. Nam & **Carolus Martellus** dux & major domus Francorum contulit ad Ecclesiam Trajectensem primam donationem, & **Carolus Calvus Rex**, & postmodum Imperator Romanorum, tradidit ad Comitatum **Hoklandiæ** primitivam ditionem. Vt ergo tam Episcopatus Trajectensis, quàm etiam Comitatus **Hoklandiæ** primordiale initium cognoscamus, profecto convenit, quod ex gestis amborum principale proponamus exordium.

*Carolingi
diviserunt
Hollandiam
in Episcopa-
tum & Co-
mitatum.*

Romanorum et Anglorum

CATALOGVS EPISCOPORVM TRAE- CTENSIVM & COMITVM HOLLANDIÆ.

S. Willebrordus

Episcopus primus.

*Saxones in-
feriores sunt
Frisones.*

Sicut Anglicana promit Historia, Saxones inferiores, qui vulgò dicuntur **Frisones**, cum innumera classe Britannicam expugnaverunt Insulam, quos **Papa Gregorius** doctor egregius, per **Augustinum** & **Mellitum**, ut narrat **Dialogus**, revocavit ad Baptismi gratiam, ex quibus quidam inferioris Frisiæ Saxonibus, Divino comitante prælagio, progenitus est quidam ingenuus puer, nomine **Willebrordus**, qui per patrem suum **Willegisum** traditus est **Harpensis** Ecclesiæ religiosis fratribus imbuendus: ubi & idem Juvenis clericali charactere tonsuratus est, & usque vigesimū annum sub veteri disciplina superexcellenter instructus est: denique gloriosus Adolescens de virtute in virtutem gradatim ascendens, & contemplativæ vitæ dulcorem ardentè exquirens, beatum **Egbertum Northimborum Archiepiscopum**, tanquam summæ devotionis magistrum, subsecutus est in **Hyberniam**, ut ibidem absque temporali sollicitudine vitam exerceat heremiticam: à quo quidem **Egberto** præfatus **Willebrordus** sacros Ordines suscepisse creditur, & sub ejus magisterio frequentur usque 30. ætatis annum extitisse legitur. Demum beatus **Egbertus**, ut Ecclesiastica narrat Hi-

storia

*aduecta
a huius nominis primus*

regulari

Storia, condiscipulum suum Vigbertum destinavit in Germaniam, ut ibidem infideli populo veritatem prædicaret Evangelicam. Sed idem Vigbertus obstante diabolicæ fraudis astutia, cum barbarici moris rigido populo plerumque disputans, parum profecit, & infecto negotio versus Angliam transfretavit. *Ad patrem suum spirituales.*

Anno Domini **DCXC.** beatus Egbertus non desistens à bonæ voluntatis inchoato proposito, quin virum Apostolicæ gratiæ præfatum Villebrordum presbyterum cum **ix.** sodalibus iterato delegaret in Germaniam ad prædicandum populo infideli fidem Catholicam; feruntur enim hujus beati Villebrordi consocij principales & fideles in verbo Domini cooperatores, sanctus videlicet Suibertus, Villeboldus, & Livinus in Orientali Francia postmodum Episcopi, Yniboldus Abbas, duo Ewaldi presbyteri & martyres, Verensfridus & Marcellinus presbyteri & confessores, ac Adelbertus Levita, qui pro Christo dimisit Regale patrimonium, & cum beato Villebrordo peregrinum intravit exilium. Et quoniam hi sancti Doctores propagati fuerunt in Anglia de stirpe Saxonica, ideoque convenienter prædicare potuerunt Evangelium in lingua germanica.

Anno Domini **DCXCII.** Pipinus victoriosus Dux Francorum coadunavit immensum exercitum plebis & militiæ, direxitque validam expeditionem contra Radbodum regem Frisiæ. Radbodus autem rex cum innumeris Frisonibus eidem Daci potenter obstitit, veruntamen, Deo disponente, victus succubuit. Quapropter Pipinus Dux Villebrordum presbyterum cum discipulis suis destinavit ad Frisiā, ut sua prædicatione Radbodum Regem revocaret ad Baptismi gratiam. Morabatur autem Radbodus Rex apud insulam **Fostenslandiæ**, quæ valde solennis erat propter superstitionem sectam Idolatriæ: ubi sacerdos Dei Villebrordus prophana delubra Iovis destruxit, & tres homines satanæ pompis abrenunciantes baptizavit: Radbodus vero Rex injuriam Dei sui ferociter ulcisci disponens, jugulari iussit unum de collegio sancti sacerdotis per casum sortilegij, qui continua prece Deum exorare solebat pro consequendâ palmâ Martirij. Villebrordus ergo perpendens, quod Radbodus Rex nequaquam ab idolorum cultura desisteret, & quod in lucrandis animabus parum proficeret, decrevit Orientalis Fraciæ partes adire, & novellæ conversionis catechumenos in fidē Catholicā roborare. Igitur electus Deo sacerdos magnam congregationem presbyterorum eligens ad castrum Traiectense pervenit, quod in potestate Francorum Orientalium eo tempore fuit: ubi prope ruinam primordialis Ecclesiæ sancti Thomæ, sacrum ædificavit in honorem sanctæ crucis oratorium, in quo renativi fontis primo consecravit baptisterium, ut Christi fideles ob defensionem castelli Traiectensis securum illuc haberent accessum, ad suscipiendum sacrum Baptismatis Sacramentum.

Anno Domini **DCXCIII.** Pipinus Dux illustris attendens in beato Villebrordo magnam evangelizandi constantiam, exorando tandem obtinuit per supplicationem assiduam, quatenus ipse vir Dei ad Romanam urbem accederet.

*Anno Domini
DCXC. S.
Egbertus
Villebrordus
cum novem
sociis in Germaniam
missis.*

*Villebrordus
dux & socij
à Germaniæ
oriundi.*

*An. Christi
693. Pipi-
nus Fran-
corum Dux
pugnat in
Radbodum
Frisiæ regē.*

Fostensland

*Insula ubi
Fostenslandia
cultus.*

*Castrum
Traiectense
differt à
Viltenbro.*

castellani

VIII.

Villebrordus
creatus
Archiepiscopus
a Papa,
dictus est
Clemens.

Constituit
cathedram
suam prope
castrum Tra-
jectense.

Commenda-
rio Ecclesie
Traiectensis.

deret, & à summo Pontifice benedictionem Episcopalem susceperet. Sequens autem Papa nominis hujus primus, Angelica præmonitus visione, juxta petitionem Pipini Ducis, Dominicum sacerdotem condigne suscepit, & eundem in Ecclesia sancti Petri cum superhumerali pallio solemniter Archiepiscopum ordinavit, quem & per aliquanti temporis spacium secum detinuit, nomenque novum illi, scilicet Clemens imposuit. Itaque beatus Clemens adepta jam Apostolica benedictionis autoritate, reversus est ad Germaniam, ac in fundo Basilicæ sancti Thomæ prope castrum Trajectense Canonicorum cœnobitalium construxit Ecclesiam, in qua cathedralera sedem stabiliri jussit: Nam & eandem per primitivam benedictionem sua manu propria consecravat.

Hæc utique sancta Trajectensis ecclesia meritis regia plantatio dicta est, quæ multis Regalibus prædiis ac Imperialibus privilegiis adornata est, in qua plures sacrosancti Patres pristinis florere temporibus, qui tam in morte, quam in vita multis miraculorum claruere virtutibus. In hac quidem Ecclesia largè præbendati sunt venerandæ dignitatis Canonici, qui in horis nocturnis, sive diurnis continue non tacebunt laudare nomen Domini. In hac insuper Ecclesia multa sanctorum corpora de diversis sanctuariis & reliquiis venerantur, in qua nihilominus duorum præpotentium Imperatorum confepulta viscera reconduntur.

Anno Chr.
708. Vul-
franus Episcopus
Senonensis
ad Villebror-
dum, ut ve-
neret, est hi-
storia.

Anno Domini 717. Carolus Martellus Dux & major domus Francorum, post obitum patris Pipini ducis primam donationem Ecclesiæ Trajectensi tribuens, contra Radbodum regem de novo rebellantem crudele bellum egit, quem etiam occisis plerisque Frisonibus potentissimè subjugavit. Hic igitur Carolus dictus Martellus Radbodum devictum iterato recepit ad veniam, pro eo, quod absque dolo promississet acceptare baptismi gratiam. Eodem anno Vulfranus Archiepiscopus Senonensis per divinum oraculum admonitus est ad Frisiam tendere, & beato Clementi pro convertendis Frisonibus diligenter assistere, per cujus demique prædicationem idem Rex in fide Catholica diligenter edoctus est, & ad fontem baptisterij, simulata tamen devotione perductus est. Cum autem idem Tyrannus unum pedem lavacro baptismatis intringeret, ut Christianæ fidei sacram professionem faceret, instigante diabolo, requisivit, ubinam major pars vel numerus Frisonicæ gentis esset, an in cœlesti regione, an in gehennali damnatione? sanctus quidem Episcopus constanter asseruit, omnes Frisones incurrisse perpetuæ damnationis sententiam, qui dudum minimè susceperunt sacri fontis renativam gratiam. At idem Rex hoc audiens abstrahendo pedem à baptisterio, dixit, Malo cum antecessoribus meis paganis apud inferos habere contubernium plurimorum, quam cum paucis Christianis tuis possidere regnum cœlorum. Itaque Radbodus Rex ludificatus est à diabolo, qui per miserabilem mortem ab hinc die tertia migravit à seculo, post cujus interitum beatus Clemens liberè permissus est ubilibet in Frisia patenter Evangelium prædicare, catechuminos baptizare, Neophytos confirmare, sacros

Ordines

Sintbezh

Conterarium
docet vita
Suzgeri
vide adiales
Erista. B.E.

Ordines celebrare, ac in pagis singulis Ecclesias seu basilicas dedicare.

edificare

Nequaquam & miracula sanctissimi Præsulis præterite volumus, quæ & in libris antiquis de sanctitate sua scripta cognovimus. Contigit enim una dierum omnes de comitiva sua cruciari nimis ardore sitis intolerabilis, cum & ipse visiteret quasdam secus litus maris Ecclesias suæ diæcesis. Vnum eum defecit in utribus, & aqua recens non fuit in illis partibus: Almissus ergo pater filiorum necessitati compatiens, præcepit uni Secretario tabernaculum extendere, & præmodicam in eo cisternam fodere: Quo facto divus Pontifex tabernaculum solus intrans, orationem devotè fudit, & continuò salmatica terra dulcis aquæ copiam affluenter eduxit ita, quod omnes sitientes abundanter haurirent aquas fontis, & præ sanctitate beati viri magnificarent omnipotentiam creatoris. Eadem verò cisterna nunc in Territorio de *Heylgelo* patenter ostenditur, quæ ab inquilinis illic inhabitantibus moderno tempore puteus sancti Villebrordi dicitur. Accidit itidem sanctum Clementem visitare gentilem populum suæ diæcesis in Valachia, ubi simulachrum Mercurij colebatur in magna reverentia, cuius statuam idem sanctus Anustus ex templo confregit, & prophanum idolum dedignantè abiecit, & ecce, custos ejusdem idoli beatum Antistitem mucrone percussit in summitate capitis, ut injuriam Dei sui placaret sanguine sancti Præsulis, sed idem grassator ultione divinâ mox abreptus est à diabolo, & in sanabili morte die tertia decessit à seculo: confessor autem inclutus divina protegente gratiâ, sanus omnino permansit, ac in pagis singulis Evangelium pacis constantissimè prædicavit.

Miracula
S. Villebrordi.

nomen Dei

M. erodius
in Valachia
cultus, & à
S. Villebrordi
de vestigio

miserabili

Anno Domini dcc, xxxvij. Clemens vij. Idus Novembris sælicem Creatori reddidit animam, postquam annos xl. dignè gubernasset Ecclesiam. Cujus sacrum corpus ad æternacense translatus est cœnobium, Ordinis beati Benedicti Treverensis diæcesis, quod ipse pridem de patrimoniis discipulorum suorum sumptuosis adornavit ædificiis: ubi meritis sancti Confessoris assidue fiunt miracula, quæ perlucidè conscripta sunt in ipsius Historia. Hic Præsul egregius eo vivente destinavit discipulos in terminos suæ Diæcesis, ad Evangelizandum infideli populo doctrinam æternæ beatitudinis, unde & beatus Adelbertus delegatus fuit in Kenemariam, ubi etiam in fide Catholica novellæ conversationis roboravit Ecclesiam, qui post plurimorum gentilium conversionem, & laudabilem vitæ suæ confirmationem 7. Calendas Iulij sælici sine requievit in Domino, sepultus apud Egmondam honore congruo, cujus oratorium usque in hodiernum diem multimodis claret virtutibus, ac in magnis reverentiis continue veneratur à devotis Christicolis. Is Confessor eximius inter omnes sancti Clementis consodales Leviticæ dignitatis extitisse legitur, & ideo primus Trajectensis Archidiaconus fuisse creditur. Sanctus verò Verenefridus sacerdos præclarus versus Batuum ad prædicandum missus, Ecclesiam de Westerfuerdt egregiè rexit, & exemplo bonæ vitæ plurimos Deo populos acquisivit, qui xiiij. Calendas Septembris requievit in Christo, tumulatus in Helisto, alijs in Elst,

Anno Chr.
737. S. Villebrordi
mortuus,
cum scilicet
annos 40.

in Eglia

cent. Kenemariant

S. Adelbertus
conversus
in Kenemari-
as & Eg-
mondæ se-
pultus, & gla-
rios miracu-
lus.

christi fidelibus

S. Verenefridus
dici.

ubi

ubi beatus Clemens dudum ecclesiam laboriosè construxit quàm in hono-
 rem sancti Salvatoris dedicavit. Duo quidem S. Eualdi presbyteri Nabiam
 introeuntes Christum prædicando confessi sunt, qui abinde ascendentes in
 Saxoniam v. Nonarum Octobris glorioso Martyrio coronati sunt: Sanctus
 verò Suidbertus beati Clementis in verbo Domini fidelis Coepiscopus post
 plurimorum gentilium conversionem in Domino requievit. Villeboldus
 equidem Orientalem Franciam adiens Heistatensis Episcopus effectus est,
 & Villenboldus ejus frater Heydelamensis Abbas ordinatus est: quorum
 germana fuit beata Valburga, virgo virtutibus insignis & miraculis præcla-
 ra. Livinius autem ibidem adeptus est Pontificiū, postquam in longinquis
 terris egregiè prædicasset Euangelium. Beatus utique Marcellinus post hæc
 in longitudinem dierum supervixit, & usque ad tempus beati Gregorij po-
 pulis trans Iselam habitantibus eleganter Euangelium prædicavit.

S. Bonifacius Episcopus 2.

Tempore quo sanctus Clemens Episcopus Trajectensis dignè rexit.
 Ecclesiam, sacerdos quidam Winfridus nomine, natione clarus ab
 Anglia venit in Germaniam, ut prophanum idolatriæ cultum abole-
 ret, ac rudem populum documentis Evangelicis informaret. Quem
 ex tunc beatus Clemens cum omni veneratione suscipiens obnixius orave-
 rat, quatenus fidelis cooperatore ejus in Evangelicæ prædicatione fieret. Vin-
 fridus ergo precibus reverendi Pontificis acquiescens xiiij. annos in sancta
 Trajectensi mansit Ecclesia, convertendo populū à barbara gentilitatis ido-
 latria. Demum idem Winfridus animadvertens messem multam, operarios
 autem paucos apud ulteriorem esse Germaniam, valedicens Clementi, se-
 cessit apud Maguntinam, ubi verbum æternæ beatitudinis prædicare cepit,
 & Francos cum Thuringis ab infidelitatis errore, Deo prosperante conver-
 tit. Et quoniam Maguntinensis antistes illis diebus obdormivit in Domi-
 no, ideoque Carolus Dux primates cum Prælati coadunavit in sancta Sy-
 nodo, postulans ut Winfridus ~~con~~sacerdos orbis sedit præficeretur Episco-
 pus eo, quod in conversione paganorum prædicator esset inclutus. Igitur
 idem Winfridus Maguntinensis urbis pastor electus pro Pontificali benedi-
 ctione Romam ascendit: quem ex tunc Papa Gregorius hujus nominis se-
 cundus condignè suscepit, tradens eidem Archiepiscopalem benedictionē
 cum super humerali pallio, imponensque sibi nomen Bonifacius, ex favore
 specialissimo. Bonifacius igitur Pontificali fultus honore, reversus est ad
 Maguntiam, & in finibus suæ diocesis diligenter extirpavit Idolatriam, ita
 quod paganorum multitudo maxima jam prophanam sectam refutaret, &
 Catholica fidei documentis salutaribus adhereret.

Aliquan-

Aliquantis elapsis diebus Bonifacius dolenter intelligens sanctum Clementem ab huius incolata seculi transmigratione, & Ecclesiam Traiectensem pastorali regimine viduatam, congregavit sanctam Synodum quorundam Episcoporum, in qua ~~Bonifacius~~ venerabilem sacerdotem Maguntinensem ordinavit Episcopum, nec mora quin & idem Bonifacius consentiente Carolomanno duce, navigando Traiectum advenit, & desolatam in Dei nomine Ecclesiam gubernandam accepit, ne populus per prædicationem suam dudum conversus ad idolatriæ sectam rediret, sed potius in Dei timore constantissime permaneret. Hic igitur Præsul egregius Divini nominis obsequium ampliare volens, condidit infra civitatem Traiectensem cœnobitalium Canoniorum ecclesiam, oratorio sancti Salvatoris primordiali vicinam & contiguam. Hæc quidem ecclesia diversis titulis privilegiata legitur, quoniam vulganter antiquum Monasterium pro tanto forte dicitur, quoniam ecclesia Traiectensis abandè renovata fuit, sed hæc in ædificio veteris structuræ permanens hactenus irrenovata duravit. Quidam tamen asserunt eandem ecclesiam à sancto Clemente primo superædificatam esse, & lxxx. Canonicos in ipsa præbendatos fuisse, de quibus idem Clemens xl. resumpsisset, quos in ecclesia sancti Martini confessionis transplantasset. Si autem hoc ita fuit, veritati non contradicimus. Verum tamen nullam exinde certitudinem ex privilegiis vel Historiis aliquatenus indagare potuimus, Præsul igitur Bonifacius Traiectensem condignè regens ecclesiam, tanquam fidelis servus, & prudens in lucrandis animabus pervigil fuit, & de conversis paganis duplicatum talentum suo Domino reportavit.

His diebus dissensio quædam exorta est inter Ecclesiam Coloniensem & Traiectensem. Postquam enim Bonifacius Archiepiscopus Traiectensis, iubente Zacharia Papa, Pipinum Ducem Sueffionis unxisset in Regem Francorum, quem Clemens quidem baptizaverat in regno Germanorum, Archiepiscopus Coloniensis asseruit castrum cum ecclesia Traiectensi donatione Dagoberti Regis ad Metropolitatum suum spectare, & contra præfatus Traiectensis Archiepiscopus affirmavit Ecclesiam suam ad sedem Apostolicam sine medio pertinere, quapropter & Bonifacius præsentis epistolæ consultationem scribi fecit, quam sanctissimo Patri Domino Stephano Papæ destinavit. Diligendo Domino Apostolatus privilegio Stephano Papæ, Bonifacius exiguus Commissarius Germaniæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ optabilem in Christi charitate salutem. Tempore Sergij Apostolicæ sedis Pontificis venit ad limina Apostolorum præbyter quidam miræ abstinentiæ & sanctitatis genere Saxo, nomine Willebrordus, & alio nomine Clemens vocatus, quem præfatus Papa Episcopum ordinavit, & ad prædicandum paganam gentem Frisonum transmisit in litoribus Oceani Occidui, qui per quinquaginta annos prædicans præfatam gentem Frisonum magna ex parte convertit ad fidem Christianam, delubra destruxit, & Ecclesias construxit, & sedem Episcopalem in honorem Martini sancti & Basilicam in honore sanctæ crucis in loco & castello, quod dicitur Traiectum ex-

Lullonem

Bonifacius
sibi ex Syn-
di sententia
substituit
Fullonem

Dissensio
inter sedem
Coloniensem
& Traiectensem

Epistola Be-
nificij ad
Stephanum
Papam co-
suliva

in MS. MSS. 445

collocavit

B

struxit.

truxit, ubi prædicans usque ad debilem senectutem mansit, & sibi coepiscopum ad ministerium implendum constituit, & finitis longævæ vitæ diebus in pace migravit ad Dominum. Princeps autem Francorum Carolomanus commendavit mihi sedem illam ad constituendum & ordinandum Episcopum: quod & feci. Nunc autem Colonienſis Episcopus eandem sedem præfati Episcopi Clementis à Sergio Papa ordinati sibi usurpat, & ad se pertinere dicit, propter fundamentum quoddam destructæ à paganis Ecclesiæ, quam Villebrordus dirutam usque ad solum in castello Traiecto repperit, & eam proprio labore à fundamento construxit, & in honorem sancti Martini consecravit, & refert quod ab antiquo Rege Francorum Dagoberto castellam Traiectensem cum destructa ecclesia ad Colonienſem parochiam donatum ea conditione fuisset, ut Episcopus Colonienſis gentem Frisonum converteret, & eorum prædicator esset, quod ipse non fecit, non prædicavit, non convertit Frisones ad fidem Christi, sed pagana permansit gens Frisonum, usque quod reverendus Pontifex Romanæ sedis Sergius supradictum servum Dei Episcopum Villebrordum ad prædicandum dictæ genti transmisit, qui illam gentem ut præfatus sum, ad fidem Christi convertit, & modo vult Colonienſis Episcopus sedi supradicti prædicatoris Villebrordi contradicere, ut non sit Episcopalis sedes subjecta Romano Pontifici, prædicans genti Frisonum. Cui respondebam, ut credidi, quod magis & potius fieri præceptum Apostolicæ sedis, & ordinario Sergij Papæ, & legatio venerandi prædicatoris Villebrordi, & ut fiat sedis Episcopalis subjecta Romano Pontifici, prædicans genti Frisonum, quia magna pars gentis illius adhuc pagana est, quoniam destructæ ecclesiæ fundamenta diruta, & à paganis conculecata, & per negligentiam Episcopi derelicta: sed ipse non consentit: sed modo paternitatis vestræ iudicium insinuare mihi dignemini, & si hoc iustum sit respondeatis, & si vobis placet, quod illam Colonienſi Episcopo reddiderim, vestra autoritate roborate: sic enim vos potestis, si vobis placet adjuvare, si de scrutinio ecclesiæ vestræ explicare jubetis, & inde transmittere quicquid præfato Episcopo Villebrordo ordinato sanctus Sergius præcepit & conscripſit, ut ex autoritate sanctitatis vestræ contradicentes conyincere & superare valeam, si autem aliter iustis sanctitati vestræ videatur, consilium paternitatis vestræ mihi insinuare dignemini, ut sequar. Hanc igitur consultationis epistolam Bonifacius ad Romanam curiam transmisit, qui modico de hinc elapso tempore, negotio nondum expleto, vitam cum Martyrio consumavit.

*Sebeat
sub legatione
quam*

S. Gregorius Episcopus 3.

Anno Domini DCC LII. Bonifacius inspiratione divinâ perpendens suum instare Martyrium ordinavit Gregorium venerabilem virum Traiect-

Trajectensem Episcopum: Ipse verò cum Eobano coepiscopo Wintrango, Valtèro ac Adelbarfo Præbyteris, Haymanno, Stirbaldo & Bosone Levi-
tis, Valkaro, Gundero, Hildero & Bertulfo Monachis, ac circiter 30 summa
religionis viris honestis flevi alveum transcendens ad infidelem Frisiam po-
pulum navigando devenit, ubi fixis tentoriis aliquantisper recreationi se
dedit: denique veritatis præco constanter annunciare cepit Evangelium
pacis, ut plerique Frisones relicta perfidia se subjecerint iugo Christianæ le-
gis. Sed humani generis hostis antiquus totis nifibus in contrarium ob-
stans, suscitavit adversus sanctos prædicatores, quosdam cruentos fatali-
tes, malentes potius occumbere, quam diabolici ritus paternas traditiones
omittere. Sanctus autem Episcopus infantis vulgi minas omnino parvi
pendens exhortantibus discipulis codicem constanter aperuit, & verbum æ-
ternæ salutis insultanti populo prædicare non distulit. Carnifices verò sicut
aspides surdæ, paternis monitis aures suas pertinaciter obturantes, cum
lanceis & gladiis in athletas Dei pertinaciter irruerunt, quos omnes diver-
sis plagis afficientes sub die Nonarum Iunij cruentissimè trucidarunt. San-
cti quidem Martyres, numero lxx, perstiterunt adversus paganorum insul-
tus immobiles, benedictionem pro persecutione præstantes, atque semet-
ipsos ultroneos ad Martyrium offerentes, qui in vico Doceum pro Christi
nōmine pariter intererant sunt, ac in præclaro cœli palatio cum palma vi-
ctoriæ gloriose laureati sunt: nec mora quin prophani Frisones festinave-
runt exinde codicem sancti Præsulis particulatim scindere, & Christianam
fidem de finibus suis prorsus abicere: sed virtus divina sacrum codicem de
manibus tot gentilium conservavit illaceratum, in quo conscriptum fuit
æternæ vitæ salutatis documentum. His itaque gestis cruenti carnifices de-
strage sacrorum Martyrum exultantes reversi sunt ad propria, ut epulando
diem festum agerent in magna lætitiâ, & ecce miraculum inauditum. Quo-
niam omnes panes eorundem grassatorum conversi sunt in lapides, qui pro
memoria sanctorum Martyrum hodierno tempore servantur apud Frisones.
Quidam verò Christi fideles collectis xliij. corporibus prædictorum Marty-
rum transiverunt flevi alveum repentino navigio inhumantes eadem in ec-
clesia sancti Salvatoris Trajectensis honore congruo; corpus autem sancti
Bonifacii præfati Martyris per miracula divinitus ostensa, translatum est
ad Fuldensē Monasterium ordinis beati Benedicti Maguntinensis diocesis,
quod ipse pridem infra solitudinem Buchoniæ super Fuldā eleganter ex-
truxit ad perennem laudem sui nominis; ubinam & idem gloriosus Martyr
divotis claret virtutibus, & in magna reverentia frequentatur à devotis
Christi fidelibus. Hic electus Deo Pontifex ecclesiæ Trajectensis sedis Ar-
chiepiscopus fuit, quam à transitu sancti Clementis xvj. annis studiosè re-
xit. Post cuius necem ecclesiæ Trajectensis rudis & adhuc tenera metropo-
litanā dignitate caruit: quoniam adversus ecclesiam Coloniensem magnis
opibus abundantem de cætero stare non potuit. Tota nihilominus eccle-
siæ Diocesis post modicum tempus ex feritate Danorum tantundem pene

Bonifacius
in Frisiam
professus
est ad
Martyrium.

Viribus m. 5.

Bonifacius
cum 52. se-
cuis Doceu-
m occidi-
erunt.

Panes ma-
nuerunt in la-
pidem.

Sanctorum

Corpus Boni-
facij Ful-
dam trans-
latum.

Secundus

translat.

depopulata fuit, & terra non habens agri colonum aliquanto tempore spinas & tribulos germinavit. Quapropter Episcopi Traiectenses urgente magna necessitate, Romanam curiam pro Archiepiscopali benedictione visitare nequeunt, susceperunt à viciniore metropolitano simplicem benedictionem, sicut Abbates, sine mitra pontificali longo tempore celebrantes.

Nequaquam & hoc taciturnitate præteriri debet qualiter Deus acerbam ultionem de pretiosa morte suorum militum suscitavit. *Widekindus* enim Princeps ulterioris Frisiz cum innumeris bellatoribus Lavicam pertransiens comitatus de Oestergou & Westergou in vastam solitudinem redegit, ac omnes indigenas eorundem comitatum in ultionem sanctorum Martyrum Deo vindice trucidavit.

Cum beatus Bonifacius Archiepiscopus diversas perlustraret urbes ad dilatandum cultum divini nominis, contigit ut deveniret ad Monasterium puellarum prope Trenerin in ripa Moselle fluminis. Quem ex tunc Adula venerabilis Abbatissa cum ingenti devotione collegit in hospitio, sperans spirituales ædificationem audire de tanti patris alloquio, dum autem idem Episcopus ad mensam accederet, ut cum ancillis Christi communem refectioem reciperet, ecce quidam ingenuus puer xv. annorum, nomine Gregorius, secundum claustralem ritum expetit ab Episcopo benedictionem coram discumbentibus. Homiliam ordinatè legens, finemque suæ lectionis ordine consueto claudens. Beatus igitur Bonifacius eandem Homiliam incepit exinde repetere, & circumfidentium animos ad contemplationem vite dulcorum adeo ferventer incendere, ut idem puer Gregorius relictis statim omnibus, sequeretur eundem Episcopum, qui diebus illis iter arripuit ad convertendum Turungiz populum. Eidem igitur Episcopo jam dictus puer usque ad maturam ætatem irrevocabiliter adhæsit, ac ipsius fidelis copater in verbo veritatis ubique fuit; Denique verò, ut prædicitur, beatus Bonifacius infidelis Frisiz pagos adiens, & Martyris palmam cum summa devotione desiderans, substituit Gregorium Traiectensi Ecclesiæ succedentem Episcopum, quem veraciter agnovit virum sanctum, dignum & idoneum: Quantæ verò charitatis & benevolentiz jam dictus Pontifex in Episcopatu suo vixit, Tractatus de vita sive conversatione sua, lucidissime manifestat: hic idem Episcopus destinavit Livinum, Marcellinum ac Viliboldum ad partes Transisellanas prædicare sanctum Evangelium, ubi post plurimorum conversionem idem Livinus apud Oudenseel migravit ad Dominum.

His temporibus, scilicet Anno Domini dcc lxiij. stellæ subito visæ sunt quasi de cælo cecidisse, ita quod plarique nimium perterriti, putabant mundi terminum imminere.

Beatus quidem Gregorius Christi confessor eximius grandævæ senectutis, paralitico morbo diu deditus, Clero valedicens, à populo delatus est ante sancti Salvatoris ecclesiam, ibique sacra communione suscepta viij. Calendis Septembris felicem creatori reddidit animam. Is confessor inclitus eccle.

M. S. martyrum suorum

hic quedam
omissa in m. S. ex
emplari leguntur

Widkindus
dux primus
ulterioris
Frisie
mortem
sanctorum
ulciscitur

GREGORIUS

3. eps.

Qua occasione
S. Gregorius in
not. erit S.
Bonifacio.

cum oratione

compaz

Portentum

Mors & se
pultura S.
Gregory.

ecclesiastica sepultura traditus, illic honorificè requiescit, qui Traiectensis Pontificium cum diligenti studio longo tempore gubernavit,

Aelbricus Episcopus 4.

Venerabilis pater Aelbrius de partibus Eboracensis diocesis ex Anglia fuit oriundus, qui pro laudabili conversatione sua Traiectensis ecclesiæ Canonicus est electus. Hic Aelbricus veterascente beato Gregorio, totius Episcopatus fidelis dispensator deputatus, condigne clerum rexit, & populum, quem & idem Gregorius post se venturum prophetavit Episcopum. Is Aelbricus beatum Ludgerum de hinc Monasteriensem antistitem transmissit ad partes Frisiæ, ut ibidem prædicando sceleratam aboleret idolatriam.

His diebus, scilicet anno *dee lxxxij.* quidam homo reperit arcam lapideam in urbe Constantinopolitana, ac in ea virum iacentem cum hac sepultura: Christus nascetur ex Maria Virgine, & credo in eum. O soli iterum me videbis sub Constantino & Herene Imperatoribus.

Aelbricus autem *xij.* Calendas Septembris in pace migravit ad Dominum, postquam aliquantis annis Traiectense rexisset Episcopium, quare ad præfatam ecclesiam deductus est, & prædecessori suo conscriptus est.

*Sepulchrum
mirabile.
scriptura*

*hic adduntur nonnulla
in Cron. Bely. magna
47. pag.*

Theodardus Episcopus 5.

Post discessum reverendi Patris Aelbrici, Theodardus quintus Traiectensis Episcopus introitus est, qui Frisonicæ gentis prædicator fuit inclutus.

His temporibus, scilicet anno Domini *dee lxxxv.* Widekindus dux prædictus cum Frisonibus adversus Carolum Regem rebellare cepit, quem idem Rex occisis plurimis cum victoriali laude potentissimè subiugavit. Theodardus vero Pontifex in pace abcessit à seculo, qui ad præfatam ecclesiam super adlatus fuit, ubi cum reverendis Patribus honorificè requiescit.

*Anno Chri.
785. Vide
Knd. & Sa-
xon. modum
imo cum
Frisoni Ca-
rolo Magna
rebellat &
vincitur.*

allatus

Harmackarus Episcopus. 6.

Sepulto Theodardo pio Pontifice, quidam Harmackarus sextus Traiectensis electus est Episcopus, vir devotus, maturus, & prædicator egregius.

B 3

Hic

Anno Chr.
800. Caro-
lus Mag-
nus Romæ
profectus à
Leone Pa-
pa corona-
tur & pro-
clamatur
Imperator
Romanorum.

Telum in
Bisfor ex
livris
phatré.

aliud

His diebus, scilicet anno Domini dccc. quidam Romanorum civium ceperant Leonem Papam in processione Letaniæ majoris accusantes ipsum minus iuste crimine falsitatis. Pro hac ergo sedanda discordia Carolus cognomento Magnus, Rex & Patrius præruptas alpes transcendit, & Romanam urbem decenter advenit. cum autem idem Rex civitati jam appropinquaret, Senatus Populusque Romanus cum Sanctorum reliquiis ipsi catarvatum occurserunt: quem & intra Basilicam sancti Petri cum solemnigaudio deduxerunt: Et ecce Leo Papa præfatus ipsa die natiuitatis Domini coronam auream capiti regis superimposuit, ac universus populus eidem regi præconium laudis applausive in hunc modum cecinit, Carolo Augusto à Deo coronato, magno, & pacifico Romanorum Imperatori vita, salus & victoria. Erubescant igitur hi, qui apocripha fingunt gesta, dicentes hunc aut quempiam hujus nominis Carolum Romanam urbem armipotententer obsedisse, & eandem devictis Romanis cum Frisonibus expugnasse.

Harmackarus autem Episcopus consummatis dierum suorum curriculis, v. Calendas Septembris Creatori suo reddidit animam, postquam aliquanto tempore Trajectensem laboriosè rexisset Ecclesiã, de quo nusquam adinvenitur in Chronicis vel gestis, nisi quod idem tumulatus est cum reverendis Patribus antedictis.

Rixfridus Episcopus 7.

Post obitum Harmackari præfulis Rixfridus septimus Trajectensium cathedratus est Episcopus, vir divinus, pius, humilis & excellens clericus.

Stephanus
Papa. Lu-
dovicum
magis Impe-
ratori Rhe-
gno.

Carolus Cal-
vus Ludo-
vici ex lu-
dovici filius.

His temporibus, scilicet Anno Domini dccc xv. Stephanus Papa descendens ad Franciam, solemnifavit Imperialem benedictionem in civitate Remensi, super Ludovicum Regem, ac Eringardin suam conthoralem, ex qua jam dictus Imperator duos filios genuit, Lotharium videlicet & Ludovicum: Demum Eringardi defuncta prænominatus Cæsar, duxit in uxorem Iudith, filiam Welfhanis Ducis Bavarie, propriam consanguineam, & cognatam. Propter hoc etiam illicitum matrimonium S. Fredericus Episcopus perpeffus est Martyrium, ex eadem enim Iudith idem Imperator genuit Carolum Calvum, virum egregium, qui consequenter adeptus est Regnum & Imperium, à quo primus Comes Hollandiæ Feudali jure Principatum accepit, quem sua longa posteritas ad hæc tempora gubernavit.

Rixfridus verò Pontifex multum annosus, Deo charus, febre quassatus, iij. Nonarum Octobris discessit ab hac vita, tumulatus cum anterioribus Episcopis in Ecclesia supradicta.

S. Fred.

S. Fredericus Episcopus 8.

Fredericus patriæ hujus puer ingenuus, in ætate tenera per matrē suam nobilem Traiectum adductus est, ac in domo Domini cum hostiis & muneribus divinæ militiæ mancipatus est. Rixfridus autem Episcopus eundem puerum velut adoptivum filium, tam in moribus, quàm in artibus eleganter instruxerat, præmeditans in inspiratione divinā, quod in Episcopatu sibi succederet. A juvenilibus quidem annis idem puer aded laudabiliter conversatus est in domo Domini, ut ad omnes sacros Ordines dignè promoveretur per manum ejusdem Episcopi. Demum obeunte Rixfrido Pontifice, Ludovicus Imperator cum illicita conthorali sua descendit ad inferiores Almanniæ partes cis Rhēni fluvium, mandans ecclesiæ Traiectensi, quatenus dilectus sibi Fredericus eligeretur in Episcopum: cui mox per pastoralem baculum seu annulum institutam Episcopatus dedit, ac eundem licet invitum, in præsentia sua consecrari iussit. Peracta denique benedictione, solempni Cæsar imperavit festivam celebrari curiam, cunctisque discumbentibus, magnam ferculorum ostendit opulentiam: crastina verò, ex hinc, exorta luce, cum solare jubat matutinum illustraret Hemisphærium, Imperator placabilibus verbis in hunc modum Fredericum allocutus est Episcopum: Elegit te, charissime fili, clerus Traiectensis in Pastorem providum, ut tuâ sacrâ prædicatione debeas ubique prophanum castigare populum: Est autem Valachria tuæ diocesis Insula multum infamis, ubi, prohi dolor, concumbere dicitur non solum frater sorori, verum etiam filius suæ propriæ genetrici. Quapropter te juramus propter omnipotentem dominum, quatenus tales abominandos homines synodali correctione punire non formides, aut certè si opus fuerit execrare non omittas. Fredericus autem Episcopus his auditis, ingemuit, ac eidem Imperatori tale responsum edidit: Magno quidem juramento me perstrinxit vestra Majestas Cæsar Auguste, propterea, dicar oro, Magnificentiæ vestra, à qua parte corporis piscis manducandus inchoari debet? Imperator autem admirando super tali questione, sic respondit: Æstimo quod piscis à capite primo comedendus est, in quo præ cæteris membris medullæ plus est: Cui sanctus aut Episcopus, optime judicasti, Imperator inclyte; quamobrem vos, qui Princeps estis, sive caput populi, primò redarguam, antequam ad caudam Valachriensis vulgi deveniam: est enim vobis uxor contra decreta Canonum, & statuta Pontificum, Judith Ducis Bavariæ filia, quæ vestræ Majestatis carnalis est consanguinea: de ejus vetito thoro vos admonéo per condignam poenitentiam abstinere, alioquin annuncio vobis inevitabile damnum vel periculum evenire: Dicit enim Apostolus, Fornicatores & adulteros judicabit Deus. Hæc & his similia dum sacer Antistes constanter asseruit, & sermonē suum multis sanctorum auctoritatibus explete concluderet, Imperator ingemiscens,

a vobis

Fornicatio
horribilis in
ValachiaIllicitum
Imperato-
ris coniu-
gium unde
ne de gra-
viter ab E-
piscopo re-
prehensum

scens,

scens postulavit veniam: promittens illicitam a se repudiare feminam, & beatus Antistes ex tunc valedicens Augusto, magnifice cathedratus est in Traiecto, ubi præcipuam in orationibus, elemosinis & jejuniis curam egit, ac annos templi sive castri ruinas providissime reparavit.

et

ubi

Non multo dehinc elapso tempore, sacer Episcopus stante, sub solano ratem suam Valachia partibus applicuit, pro correctione contaminatæ plebis sacram Synodum celebrare itavit. Quidam enim prædicatione sancti Præsulis verè compuncti suscepunt poenitentiam, quidam nihilominus obitinati cordis arma comprehendentes, minabantur eidem inferre contumeliam. Quapropter abcedente sancto Pontifice, barbaræ gentes prædictam invaserunt insulam, Eggardum Comitem cum multitudine Francorum perimentes, multasque feminas abundè captivas cum spoliis diversæ suppellectilis abtransportantes. Sanctus autem Episcopus exinde suam diocelsin undecunque perlustrans, pervenit ad Frisiam, ubi de sancta Trinitate percepit Arrianam inolere perfidiam, quam & ipse cum magno laboris studio prorsus extinxit, beato Adulfo sancti Salvatoris Concanonico Stauriensem ecclesiam commisit, & ex tunc omnibus bene peractis, Traiectum saluberrimè transfretavit.

ab inde

S. Odu-
phus Stau-
riensis Ec-
clesia pe-
tor Arria-
nam se illa
in Frisia ex-
cepit.

Ludovicus autem Imperator hoc attendens, verebatur ulterius illuc permanere cum bannita sua femina, quæ multis vicibus sanctum antistitem corrumpere nitebatur per oblata munera, sed vir Dei blandis suggestionibus nequaquam emolliiri potuit, sed illicitum matrimonium contractum omnibus modis divortiarum studuit, qui & Imperatori de paternæ pietatis affectu placabilem direxit epistolam, antequam fulminaret in eum excommunicationis sententiam: quam obrem & Imperatrix instigante diabolo concepit invidiæ zelum adversus sanctum Episcopum, præmeditans qualiter ipsi inferre posset mortis interitum. Quæ tandem duos malæ voluntatis vernaculos conduxit, quos in mortem sancti Pontificis conjurare fecit. At illi Traiectum euntes, simulaverunt se familiares Imperatoris esse, & Episcopo civitatis necessariam legationem detulisse.

Euditha Im-
peratrix in-
fidat ut vi-
ta S. Fre-
derici.

Beatus autem Fredericus attendens inspiratione divinâ sibi Martyrium iraminere, iussit eosdem legatos ad finem missæ paulisper expectare: qui post lectum Evangelium in Ecclesia sancti Salvatoris sermonem fecit ad populum, prædixitque per allegoriam suam jam instare Martyrium. Expleto divino Ministerio, sacer Antistes adhuc ornatus sacrarium sancti Ioannis Evangeliste, subintravit, ibique pro constantia passionis devotas preces ad Dominum fudit, iubens legatos ad præsentiam suam accedere, & familiarem suum clericum post altare sancti Salvatoris aliquantisper abcedere, & ecce Præsul almissus ait carnificibus: vestram nunc adimplere legationem, quam aperte præferri, priusquam ad hanc devenistis civitatem, ac illi continuo trahentes culeros ex manicis, irruerunt in sacrosanctum Episcopum, dicentes hæc verba irrisoria dedignantes alterutrum: Nunc Imperatrix ætè desideratam habet ultionem, cui multis vicibus crudelem intulisti persecu-

tionem.

sacerdotalibus

Non sunt in Chron.

tionem. Quibus exinde sanctus respondit Episcopus: Charissimi postquam Dominæ vestræ commissum adimplevistis imperium, nunc exinde cursu celeri maturate diffugium, nec mora, quin & iidem carnifices concito gradu Rhenum transfretarunt, ac Imperatrici cruentæ, de nece sancti Martyris nova gaudia detulerunt. Interea Præsul Almifluus convocato clerico suo, dixit: Fili, trucidatus sum, propter veritatem, mansuetudinem & iusticiam: convoca sine mora sanctam Trajectensem ecclesiam, ut corpusculum meum Catholicis inhumetur exequiis, & spiritus redeat ad Dominum in æternis gaudiis: Clericus autem his auditis, concitavit ejalatu magno cunctum populum qui comprehensus armis cucurrerunt ad moribundum Episcopum, quibus flebiliter circumstantibus, electus Dei Martyr, prophetando sic ait: Fratres & filij charissimi, si qua pars mihi sit in cœlo cum sanctis Martyribus pro vestræ salutis incolumitate, devotis orabo supplicationibus, verum tamen propter Imperatricis istic cōmanentis manifestum adulterium, pro dolor, totum istud evertet Episcopium: & his dictis, Martyr inclytus data benedictione subterraneam cryptam ejusdem Ecclesiæ constanter intrans in sarcophago se locavit, atque Psalmodias exæquiarum personaliter in hunc modum incepit: Placebo Domino in regione vivorum. Martyrifatū est autem hic Episcopus anno Domini DCCC XXXVIIJ. XV. Calendas Augusti, qui miraculis ibi claret ad laudem & gloriam Iesu Christi.

Pontifices igitur tam Germaniæ quàm Galliæ percipientes innocentem necem sancti Martyris, conspiraverunt omnes contra tyrannidem Imperatoris, & suæ nefandæ conjugis. Gregorius autem Papa his auditis, descendit ad Franciam, transmittens Ludovicum Cæsarem Sueffionis ad claustralem pœnitentiam, Iesse autem Ambianensis Episcopus Imperatrici velamen impositum, quam ad pœnitendum sub Monastica disciplina Tricunus transtulit. Principes Francorum Lotarium primogenitum Ludovici Cæsaris Impetorem elegerunt, & de communi consensu super thronum Majestatis honorificè collocarant. Notandum est, quod à passione sancti Bonifacii præsulis, usque ad Martyrium sacrosancti hujus Præsulis, dilapsi sunt anni lxxxvj, in quibus apud sanctam Trajectensem ecclesiam sex egregij floruerunt Episcopi, quorum gesta Chronographorum ignavia prætermisit, & minus distinctè post venturis nationibus annotavit.

A Dani

S. Frederici
cur casus
anno Chr.
838, 15.
Cal. Aug.Hic erra-
tur summo-
pore, quod
corrigendū
ex annali-
bus Fran-
corum. Vi-
de annales
Erisie B. F.Si auferas
annos 26 ab
annis 838,
reliqui erunt
anni 752,
quo S. Bo-
nifacius
Martyr
fuit.Treas vel
Trecasinas
Tartonan

Alfricus Episcopus 9.

Post passionem sancti Frederici Martyris aliqualis erat altercatio tam Clericū in populi, quā dignus esset possidere cathedram Pontificis Almiflui: quidam enim elegerunt Præpositum Gallicum nomine virum opulentum ad culmen Ecclesiastici regiminis, ceteri vero

Craff

C

post

postulaverunt Alfricum Germanum sancti Frederici Martyris, sed ex arbitrio totius Ecclesie jam dictus prepositus per beatum Odulphum sancti Salvatoris Canonicum destitutus est, & Alfricus in throno fratris sui laudabiliter collocatus est.

Portenta. His diebus in Brixia civitate quadam Italica, tribus diebus & noctibus sanguis de cælo pluit, & eo tempore secundum prophetiam sancti Frederici inaudita calamitas invalescere cœpit. Nam Dani, Suevi, sive Normanni coaptata classe armigerorum inenarrabili multitudine diversas provincias sibi subjugarunt, ac in sancta Christi civitate stragem cruentissimam commiserunt.

Christianitate.

Alfricus autem pius & virtuosus Episcopus xvij. Calendas Decembris in pace defunctus est, & in Ecclesia Sancti Salvatoris penes Germanum suum honorifice tumulatus est.

Ludgerus Episcopus io.

decimus

Defuncto quidem Alfrico Pontifice, Ludgerus Trajectensis electus est Episcopus, vir devotus, religiosus, & Doctor inclytus. His temporibus, scilicet anno Domini dccc lv. Lotharius Imperator tyrannidem Danorum expugnate nequens, & soli Deo militare desiderans, de consensu Principum terræ Ludovico primogenito suo dedit Imperium, ac in Prumiensi cœnobio sacre religionis suscepit habitum, ubi sub monastica disciplina sacram professionem fecit, sed ad paucos annos in pœnitentia supervixit: pro cuius anima plerumque decertaverunt angeli cum dæmonibus, ita quod corpus distrahi videbatur à cunctis circumstantibus.

plurimum

*Lotharius
Imperator
Monachis
inductus in
Prumia
Monasterio
Anno
Ch. 855. ubi
19. Sept.
moritur.*

Monachi quidem devotas preces extemplo fuderunt, quibus malignos spiritus à cadavere profugarunt.

Ludgerus autem Episcopus ix. Calendas Maij dignam creatori reddidit animam, postquam aliquâto tempore rexisset ecclesiam sanctam Trajectensem. Hic ad præfatam ecclesiam similiter allatus est, argue duobus aliis Episcopis consepultus est.

Hungerus Episcopus ii.

*Anno Chr.
856 Dani
& Norma-
ni Hollan-
diam classe
invadunt.*

Post obitum Ludgeri Præfultis, Hungerus xj. Trajectensis electus est Episcopus, vir regularis, pius, prudens & pacificus: his diebus, scilicet anno Domini dccc lvj. Dani cum Nordmannis classem suam Hollandiæ partibus applicarunt: ubi cladem inauditam cum Tyrannide crude-

crudelissima commiserunt, destruentes Dorestadium vicum nominatissi-
mum totius patriæ, in quo lv. parochiales ecclesiæ fuisse dicuntur. Demum
idem Dani vallaverunt urbem Trajectensem per circuitum devastantes ci-
ves sagittis & fundibulis per assultum creberrimum, donec tandem egre-
giam civitatem rebellanti manu caperent, nihilominus & castri præsidium
artimpotenter invaderent, & ecce cruenti prædones universum populum, &
totum pene Clerum (proh dolor) occiderunt: Quinimo turres, antemura-
lia, portas & propugnacula civitatis & castri devastarunt, ita quod Hunge-
rus Antistes solus cum paucis Canonicis anxie diffugerit, & ad præsentiam
Lotharii regis in Prümensi Monasterio se receperit. Lotharius verò motus
misericordia bonitatis regis contulit Canonicis Trajectensis Ecclesiæ Mo-
nasterium montis Odilia, quatenus ibidem ab incursione Danorum quiete
residerent, & divini nominis cultum devotissime celebrarent.

His itaque gestis, Dani cum Nordmannis omnes Hollandos nimis acri-
ter affligentes, devenerunt ad Kenemariam, ubi sancti Confessoris Adel-
berti dilapidaverunt Ecclesiam, beatum Ieronem Presbyterum in Noertich,
ut traditur, capite truncantes, & castrum munitissimum Aurindul in quon-
dam Regis prope Voerburch, prope Delft destruentes. Hollandenses au-
tem præpenderunt contra confestim arma bellica, committentes in diver-
sis pagis multa prælia, sed Dani, Deo permittente, prævalentes Thierbol-
dum & Gerolfum egregios Equites cum infinitis Hollandinis cruentè ne-
caverunt, ac mulieres cum parvulis captas ad exterarum partes & provincias
abduxerunt.

Anno Domini MCCCLXIIJ. Carolus agnominatus Calvus Rex Francorū,
& consequenter Imp. Romanorum filius Ludovici Pij, filij Caroli Magni
tunc apud vicum Pladellæ residens, ac Hollandiam omnino esse desolatam
percipiens, tradidit ad instantiam Hagthononis, nobili viro Theodorico
fratri Valgeri Principis ecclesiam Egmondensem & Kinkhem à Suintgardes
Schaga usque Fortem paga per paginam specialis privilegij roboratam ima-
gine regalis annuli, item idem Theodoricus & sua posteritas eandem ditio-
nem feudali jure possiderunt, ac atroces Danos de finibus Romanorum re-
gis potentissime profugarunt, Ludovicus autem Rex & frater jam dicti Ca-
roli contulit etiam eidem Theodorico Comiti precibus Hemmæ reginæ
Forestum Wasta comitatus suo contiguum, pro eo quod vir esset valde fa-
mosus, & in cunctis gestis militaris exercitij collaudandus: Hic igitur Tho-
doricus primus Hollandiæ Comes arma gerens aurea cum Leonina rubi-
cundi coloris imagine, sicut quidam tradunt, de regali prosapia Principum
Francigenarum oriundus fuit, qui jurisdictionis suæ terminos contra Da-
norum incurSIONem egregie rexit, habens in uxorem matronam nobilem,
nomine Ghenam, ex qua genuit filium, nomine Theodoricum, juvenem
multis probitatibus insignitum.

Item Theodoricus jam senior, ex magno devotionis affectu construxit li-
gneum in Egmonda cœnobium, in quo sanctimoniales Ordinis sancti Be-

vide Boxhoorn in Theatro
Holl. p. 176
mrola

Anno Chr.

863.

Diploma

vide infra

in Annalib.

Egmondensium

canobij cap

6. ex cuius

epocha ap-

paret non

Calvū, sed

Carolus

simplicem

esse dona-

tionis. au-

torē, quia

datum anno

Chr. 923.

Vide anna-

les Frisæ

B. E.

Theodori-

cus Comes 2

Hollandiæ.

Errora

crasti hic

narrantur

vide anna-

les Frisæ

B. E.

nedicti primitus instituit, quibus de suis facultatibus vitæ necessaria copiosè tradidit. Ex eodem verò collegio, quædā puella divinitus inspirata Theodoricum Comitē ter admonuit sarcophagum Benedicti confessoris Adelberti quantocius aperire, & sanctas reliquias ad Monasterium puellarum transferre, & ecce quamprimum Clerus sepulchrum ejusdem Almistui patris aperuit, pallium sanctissimi corporis integrum ab omni labe corruptionis apparuit, crux etiam aurea super pectus ejusdem ibidem inventa est, quæ contra varias aggritudines medicina salutis est: fons insuper limpidi liquoris sub ipsius tumba confestim exsiluit, qui usque in præsentem diem copiosius emanat.

*Anno Chr.
846. Hung
rus moritur*

Anno Domini mccc lxxj. *secundo* Galendas Januarij Hungerus Episcopus obdormivit in Domino, postquam cum Alfrico & Ludgero annis xxvij. Trajectensi præfuisset Episcopo, qui per Danorum austeritatem à propria sede propulsus fuit, quapropter modernos latet quorsum idem Pontifex requiescit.

Odilbaldus Episcopus 12.

Dani grassantur per Galliam.

Defuncto quidem Hunghero Pontifice, Dominus Odilbaldus xij. Trajectensis electus est Episcopus, vir sanctus, pius, justus & benevolus. His temporibus, scilicet anno Domini mccc lxxij Dani cum Nordmannis dissipaverunt totam Galliam, sed & anno sequenti dissipaverunt totam Arduennam.

Arduennam

*Godefridus
Normānus
Frissiam do-
nalementem
git in ser-
vitiū eam.*

Carolus autem Imperator dictus Grossus, cum Lombardis & Germanis adversus eisdem grassatores crudele bellum habuit, sed peccatis Christianorum obstantibus minimè prævalere potuit. Novissimè verò Godefridus Nordmannorum Rex ad interloquendum de pace productus est, & hac sequenti conditione Christianus effectus est, ut Ghisela Lotharij Regis filia sibi traderetur in uxorem, insuper & Frisensis provincia sibi daretur in dotem, quod ita factum est, & idem Godefridus Rex exinde Frisones sibi rebellantes redegit in vile servitutis improperium, ita quod omnes circa collum circumastriatum bajularent laqueum, ut unumquemque sine mora suspenderet, qui contra Majestatem suam aliquo modo rebellare præsumerent, sed ecce jam dictus Godefridus Rex post quædam annorum curricula cum infinitis Danis in Batua Deo vindicante peremptus est, & sanguis multorum Christi fidelium sufficienter ultus est.

Anno Domini mcccc. quarto Idus Decembris beatus Odilbaldus migravit à seculo, dignam Creatori reddens animam, postquam annis xxxiiij. Trajectensem rexisset Ecclesiam, hunc Odilbaldum Reginō Pruninensis Abbas in Chronica sua sanctum virum fuisse dixit, qui Trajecti tumulatus cum reverendis Patribus honorificè requiescit.

Egil.

Egilboldus Episcopus 13.

Post discessum Odilbaldi beati Pontificis Egilboldus xlii. in Episcopatum successit, qui tunc Pontificium parvo tempore gubernavit.

tamen

Circiter hæc tempora pridie Nonarum Octobris requievit in Christo Theodoricus primus Comes Hollandiæ, ac Dominus magnæ partis ulterioris Frisiæ, qui Princeps imperterritus fuit, ac limites suos contra Danorum insultus potestative rexit. Gheva verò Comitissa iii. Idus Ianuarii decessit à seculo, tumultata penes maritum in Egmondensi cœnobio, quod & ipsi de lignis tunc primitus extruxerunt, in quo religionem sanctimonialium Deo devotè famulantium collocarunt.

Mors Theodorici primi Comitis Hollandiæ incerta.

Cum Theodoricus primus Comes defunctus esset, Theodoricus filius eius unigenitus, secundus Hollandiæ Comes hæreditariè sublimatus est, ducens in uxorem Hildegondim (ut traditur) filiam Ludovici Regis Franciæ, de qua genuit Arnulphum Comitem, S. Egbertum, Trevirensē Archiepiscopum, ac Arlindim puellam venustatis eximie. Is Theodoricus post obitum patris cum Frisonibus discordare cepit, quos tamē triumphali gladio ditioni suæ subegit, quapropter idem Comes ædificavit lapideum in Egmonda Monasterium, & amotis monialibus, plantavit ibidem de Religione sancti Benedicti Monachorum collegium, qui continuo Deo devotum obsequium impenderunt, & cum opus esset, duris Frisonum insultibus obstiterent. Hic ergo Comes Egmondensem ecclesiam largis dotando possessionibus, obtulit historiam tripartitam, & textum quatuor Evangelistarum auro fulvo præciosisque lapidibus intectum: Nihilominus Hildegundis Comitissa consimiliter obtulit eidem Ecclesiæ de liberali munificentia superaltare totum aureum, cum multimodis gemmis incomparabilis præti valde fulgidum; de cuius cacumine lapis, ut fertur, hostularius furtive sublatu fuit, qui nocturnis temporibus totum sacrarium radiis emicantibus illustrabat. Hoc etiam tempore sanctus Teron per dioecesanum Episcopum, & Comitem Theodoricum cum miraculis in Egmondam translatus est, qui pridem à Danis in Noertich, ut prædicitur, Martyri palmam consecutus est.

Theodoricus secundus Comes Hollandiæ.

Frissy sublatu.

Donationes in Ecclesiâ Egmondensi.

Opulatus.

Egilboldus Episcopus Traiectensem Ecclesiam saltem ad decem menses regens, vii. Calendas Octobris in Domino feliciter obdormivit, qui in eadem ecclesia tumulatus similiter requiescit.

Egilboldus mors & sepultura, Anno Christi 930. 25. Sept.

Radbodus Episcopus 14.

Defuncto quidem Egilboldo Pontifice, Dominus Radbodus, urgente Rege Francorum Arnulfo xliij. Traiectensis invitè consecratus est Episcopus,

C 3

piscopus, vir veraciter sanctus, doctus, pius, & multum ingenuus, fuit enim Radbodus Rex Frisæ prædictus ipsius maternus avunculus. Interpretatur enim hoc nomen Radbodus in idiomate Germanico, idem quod concilij nuncius in Latino. Fuit enim hic Episcopus magni concilij angelus, in palatio Caroli Regis educatus, & per Nannonem Philosophum in septem artibus excellenter imbutus, qui flores eximios tam de Villebrordo, quam de Bonifacio composuit, ac integram officium de translatione beati Martini consimiliter edidit. Hic antistes cum Trajectensis Pontificij sacre religionis suscepisset habitum, vacavit indefinenter orationibus, elemosinis, & abstinentiis usque ad vitæ suæ terminum. Nam cum sui convivales vina potarent infra mensem, ipse solus limpidam occultè bibit aquam: Quod Guinarus quidam attendens, supplicavit eidem Episcopo, quatenus sibi gustare liceret de suo poculo, sed beato viro non consentiente, jam dictus Guinarus Episcopalem schyphum clam accepit, & magnum haustum ex eo sumpsit, & ecce stupendum miraculum. Nam & eadem aqua mutata est in vinum optimum; qua de causa tentator extemplo imploravit veniam, & beatus Episcopus ex hoc prodigio non sibi, sed Deo dedit gloriam, is Præsul egregius Daventriæ sedere consuluit, quoniam civitas Trajectensis per Danorum austeritatem omnino desolata fuit. Accidit autem, ut Episcopus una dierum Trajectum adiret, & ibidem loca Sanctorum eum devotione visiteret: Dani verò potenter occurrentes, obstiterunt, in contrarium prohibentes ulteriorem sibi transitum, quos sacre Episcopus paternaliter admonuit fidem Catholicam devotè suscipere, & à crudeli Christianorum strage piè desistere: at illi tortores eò magis commoti sunt, ac acerbam necem sancto viro comminati sunt: Præsul autem Almisus perditionis filios ex tunc execrando maledixit, quos fulmineus ignis mox de cælo descendens, miserabili morte vivos absumpsit. Christiani quidem hoc viso miraculo, constanter in arma ruerunt, & residuam Danorum catervam à Trajecto cum victoria profugaverunt. Ille sanctus Episcopus prophetico sermone clauit, quoniam multa futura secretariis suis edidit. Venerabilis enim Baldricus bonæ indolis juvenis, quodam tempore duos clericos suæ patriæ deduxit ad præsentiam ejusdem Episcopi, postulans ut ab ipso promoverentur ad ordinem sacerdotij: beatus verò Pontifex ore jocundo lubridens, ait, Fili præcordialis anno mediâtè tertio me defuncto præsentis ecclesiæ Pastor eris, hos clericos propriis manibus ad sacerdotij gradum promovebis, & tam aulam quam urbem Trajectensem ad statum pristinum reparabis. Demum idem Radbodus apud Trentam valida pulsatus agitudine decubuit, cui Mater misericordiæ Virgo Maria cum splendore radii luminis apparuit. Agnem & Teclam concomitantes virgines habens, & in hunc modum venerando Pontifici loquens: Perdilecti fili, ne formides me videre præsentem, qui in magna devotione salutasti sæpe absentem, securus esto, quoniam hanc infirmitatem evades, verum tamen in præsentem vitam non diu manebis, & ecce splendor

Nanno Philo-
sophus
Præceptor
Radbodi.

Aqua mu-
tatur in
vinum.

confuevit

Radbodus
Daventriæ
episcopus, &
Danos Tra-
jectum adiit.

Virgo Rad-
bodi.

quam

odor immensæ claritatis evanuit, & fragrantia redolentis odoris invaluit. Beatus igitur Pontifex ab eadem convalescens ægitudine, quibusdam familiaribus suis secretificaverat cuiusmodi pulchritudinis & effigiei Regina cœli virgo Maria fuit, qui dehinc anno Domini mccc xvij. Trentam exiens, ac in Othmersheim sive Homersum lecto decumbens hanc antiphonam: *Ecce laus laude* legi, in qua tertio Calendas Decembris feliciter ab seculo transmigravit. Hic sacer Episcopus in gravi Danorum persecutione xvij. annis Trajectensem gratiosè rexit Ecclesiam, qui per Clerum & populum honorificè tumulatus requiescit apud Daventriam, ubi tanti Confessoris intercessionem Deus indigentibus beneficia largitur, & frequenter multa miracula cum virtutibus operatur.

*Radbodus
Daventria
morsur &
sepelitur an
no Chr. 918.
die 29. Nov.
vemb.*

Baldricus Episcopus 15.

Sicuti Longobardorum narrat historia, Henricus Romanorum Rex post obitum Radbodi Confessoris decrevit ex magna devotione Brunonem filium suum clericali caractere redimere, ac eundem super cathedram præfati Confessoris collocare. Sed quoniam idem Rex audivit atroces Danos civitatem Trajectensem expugnasse, nihilominus & totum Episcopatum omnino depopulatum esse, ideoque gloriosus Rex promovit eundem filium suum ad militarem dignitatem, ut Danorum austeritati potenter obisteret, ac idipsum Episcopium armis bellicis victoriosè reficeret. Igitur secundum beati Radbodi vaticinium Baldricus xv. Trajectensis Episcopus est electus, filius, ut quidam tradunt, Rixfridi Comitis Clivenfis, qui Princeps erat egregius.

al. Brunse

His temporibus in civitate Ianuensi fons sanguinis exsiluit, eisdem diebus vulgus Danorum succubuit, quapropter Baldricus Episcopus effugatis Danis civitatem suam turritis mœnibus struxit, excelsis propugnaculis munivit, incensas Ecclesias refecit, ac aulam cum cæteris ædificiis obrutis honestissimè reparavit.

*Baldricus
filius Rixfridi
Comitis
Clivenfis.*

Hic Episcopus anno Domini mccc lxxj. transcendens alpes, devenit in Italiam, ubi pro quibusdam utilitatibus Ecclesiæ Regis Ottonis exquisivit præsentiam. Demum idem Antistes valedicens Regi, corpora sanctorum Martyrum, Pontiani, Benigni, & Agnetis secum transtulit, ac eadem in Ecclesia Trajectensi cum ingenti devotione reposuit, insuper & idem Episcopus corpora sanctorum Werenfridi, Libuini, Plegelmi, Vironis, Otgeri, Odulphi ac Radbodi per mysticam revelationem adinvenit, de quibus sanctis Patronis Trajectensem ecclesiam gloriosius adornavit. Anno Domini mccc lxxvij. Baldricus felicis recordationis Episcopus, vj. Idus Ianuarij grandævus migravit ad Dominum, postquam annos lix in magna laude

*Anno Chr.
1077. die 8.
Ianuarij
Baldricus
morsur.*

Traje-

Trajectensem rexit Ecclesiam, qui ad maiorem Ecclesiam nimirum honorifice deVectus est, ubi sumptuosis exaquis cum praedictis sanctis Patribus inhumatus est.

Folcmarus Episcopus 16.

*Anno Chr.
944 mori-
tur Theo-
doricus se-
cundus Co-
mes Hollan-
diae, die 6.
Maij.*

Defuncto Domino Baldrico Folcmarus xvj. ordinatus est Episcopus, vir bonae voluntatis, & bonus Catholicus. His diebus, scilicet anno Domini mcccc lxxxvij. 2. Nonarū Maij requievit in Domino Theodoricus Secundus Comes Hollandiae, sepultus apud patrem intra Monasterium Egmondense, hic Theodoricus cum patre suo Comitatum annis c. & xxvij. gloriosè rexit, & crudeles Danos de finibus suis potenter abegit, Hildegondis autem sua conthoralis 3. Idus Aprilis obdormivit in Christo, sepulta penes antedictum Monasterium cum marito.

*Arnulphus
Comes Hol-
landiae ter-
tius.*

Post obitum Theodorici. Comitis Arnulfus tertius Comes Hollandiae effectus, duxit in uxorem Lutghardin, filiam magnipotentis Imperatoris Theophani graecorum, & sororem Theophanae Imperatricis Romanorum, ex qua genuit Theodoricum succedentem Comitem, insuper & Sifridum, sive Siceonem praesidem, qui Comitatu quinque saltem annis praefuit, & cum Frisensi vulgo iuge bellum habuit. His temporibus, scilicet anno mcccc xc. iij. Idus Decembris Folcmarus Episcopus defunctus est, ac in Ecclesia Traiectensi tumulatus est, postquam 13 annis Traiectensem Ecclesiam rexit.

*Anno Chr.
990, die 11
Decemb.
Folcmarus
moriatur.*

Baldevinus Episcopus 17.

Defuncto Folcmaro Praesule, Baldevinus xvij. substitutus est Episcopus, vir gloriosus, probus & inclytus.

His diebus, scilicet anno Domini mcccc xcij. Calendis Octobris campestre bellum indictum est in planicie pratorum de Wincel apud pagum West-frisiae, ubi decenter advenerunt electi pugiles de principatu totius Hollandiae, qui secundum relationem antiquorum, ardore sitis intolerabilis illic multum afflicti fuerant, quia modicam aquam, & eandem salinaticam ad potandum invenerunt. Arnulphus verò pius Comes oratione praemissa locum sibi divinitus inspiratum indicavit, ubi fosso puteo recentis aquae copia magna fuit. Interea Frisones ad arma convolantes advenerunt ad praelium, ut virtute magna disturbarent Hollandiensem exercitum: quibus qui quidem Arnulphus cum tubis perstreptentibus, vexillis corruscantibus, & arma.

& armatis praeliatoribus armipotentē occurrit, & cum eisdem Frisonibus aere bellum egit. Deraum post stragem multorum pugilum aggravatum est praelium adversus eundem Comitem, qui ibidem, Deo permittente, pro Republica peremptus est, imo martyrisatus est, & exhinc apud Egmondense Monasterium luctuosus exequiis suis progenitoribus consepultus est. Nostri quoque temporibus de eodem divo Comite quoddam insigne prodigium accidit, quod in presenti Chronographia Christi fidelibus annotare non piguit. In cena namque Domini dum ad Egmondensem ecclesiam diversae nationes cateratim adveniant, ut secundum antiquam consuetudinem generalis absolutionis gratiam ab Abbate perciperent, quaedam rima de sarcophago praefati Comitis ex antiqua vetustate rupta fuit, de qua virgula fumi velut ex aromatibus myrrhae & thuris ad mensuram duorum cubitorum desuper exhalavit. Lurgardis vero sua conthoralis, 2. Idus Maij requievit in Christo, tumulara apud maritum in Monasterio supradicto.

Arnulphus Comes Holl.
3. occiditur in Vinckel, cum bellum in Frisus movisset non necessarium.

Post excidium Arnulfi Pij Principis Theodoricus huius nominis tertius, effectus est quartus Comes Hollandiae, ducens in uxorem Othildin filiam magnifici Ducis Saxoniae, de qua duos filios genuit, videlicet Theodoricum succedentem Comitem Hollandiae & Florentium Orientalis Frisiae Comitem. Hoc tempore quaedam statua stabat in Apulia, scripturam hanc insculptam habens, Calendis Maij in ortu solis habebat caput aureum, Saracenus autem ibidem captus suffodiens, capitalem umbram perpendiculariter extensam à statua infra praedictam diem & horam, infinitum thesaurum repperit, quem pro redemptione sua confessim exhibuit; his diebus, scilicet anno Domini mccc xciiij. Balduinus Episcopus ad quatuor annos ecclesiae Traiectensis Pastor eximius vj. Idus Maij requievit in Christo, tumulatus cum praedictis Pontificibus in Traiecto.

Theodoricus tertius Comes Hollandiae quartus

Anno Christi 994. Balduinus Episcopus Traiectensis obiit 10. May.

Aufridus Episcopus 18.

Defuncto Baldevino Pontifice Aufridus, qui pridem de seculari Comite clericus attractus est, nunc ab ecclesia Traiectensi xvij. Episcopus electus est. Hic Aufridus inspirante Deo multa praedia patrimonij sui donavit ad usum sanctae Traiectensis ecclesiae.

De domo Bratyspantia Com. Lovani. al. Hogenf. eius locus Aufridus primus fuit in Traiecto. ap. Bommel. ecclesiam Traiectensem, antea polypalium.

Quae omnia potestate possedit in Comitatu Teysterbantiae, qui dehinc anno Domini 1005 tanquam filius castigatus, & dilectus Deo suorum oculorum lumen amisit. Venerabile collegium Ordinis Benedicti super montem sanctum in honore sanctae Dei genetricis Mariae construxit, in quo sacrae religionis habitum suscepit, & ad vitae suae terminum devotissime perduravit. Idem autem Episcopus anno Domini 1008. v. Nonarum Maij feliciter obdormivit in Domino, postquam xiiij. annis Traiectensi profuisset Episcopus.

Anno Christi 1008. Aufridus Episcopus Traiectensis obiit die 5. May.

XV.

D

pio.

pio. Sepulchrum autem tanti Patris si quis ex devotione requirit, quispian de Canonicis majoris ecclesie vel monachis sancti Pauli, forsitan indicabit.

Adelboldus Episcopus 19.

Post dormitionem sancti Patris Aufridi, quidam Adelboldus xix. electus est Episcopus, qui Cæsaris Henrici Proconsul fuit eximius. Hic Adelboldus anno Domini 1015 Traiectensem ecclesiam veteris structura destruxit, novæ fabricæ fundamenta jecit, quam cum Ecclesia Tilens paucis annis decentissime consumavit.

*Cometa
sectionem por-
tendens.*

*gloriosè
Theodori-
cus Bayo
Comes à
Hollandia sub-
agitur.*

*Bellum E-
piscopi co-
tra Comitem
Hollandia.*

curium

Bulone Gerl.

l. coadjuvavit

Aviri

Anno Domini 1017. Cometa grandis in modum trabis iugiter apparuit, & eodem anno gravis belli tumultus inter Episcopum Traiectensem & Comitern Hollandiæ hac de causa invaluit: Quidam enim Comes Theodoricus Bayo beneficiatus fuit juxta Bodegraven ab Adelboldo Pontifice, qui Theodoricus Comitern Hollandiæ non quievit infestare quotidiano certamine. Hollandiensis verò Comes contra copiosum exercitum aggregans Theodoricum Bavonem victoriosè subegit, & eundem à possessionibus suis violenter eiecit. Adelboldus autem Episcopus hoc ægre ferens, collectis immensis bellatoribus, decrevit vasallum suum pristinae ditioni restituere, & adversus Hollandiæ Comitem crudele bellum committere. Igitur anno Domini 1018. v. Idus Iunii prædictus Episcopus cum vexillis fulgurantibus, & tabis stridentibus ad locum certaminis decenter advenit: & contra Theodoricus Hollandiensis Comes cum vexillis fulgidis & cornibus horisonis à papilionibus suis exiens in pratis virentibus armipotenter occurrit, Nec mora quin Traiectenses & Hollandienses populi perneciter invicem irruerunt pro corona victoriae laboriosè decertantes, & cruentam stragem ab utraque parte crudelissime committentes. Denique post aliquantulum temporis robur Episcopalis exercitus quam plurimum attritum est in occisione magnanimatorum Principum, qui in eodem duro certamine corruerunt, videlicet Wegerus advocatus Ecclesiæ, Villingus & Godezo Comites, Lazo, Algerus & Suasserus milites, cum aliis tyronibus multis & plurimis armigeris laude dignis: Adelboldus autem Episcopus nimirum hoc gravi dolens infortunio collegit extemplo recentem armigerorum numerum, ut crudele bellum iteratò committeret adversus Hollandiæ populum. Nihilominus & antenominatus Comes Theodoricus cum Siccone fratre suo coadjuvavit indefessum exercitum, ut jam secundo dimicaret contra prælibatum Episcopum. Itaque die xix. subsequente, qui est iij. Calendarum Augusti eodem anno præfati Principes iidem convenerunt ad prælium, committentes alterutrum magnæ depopulationis excidium: ceciderunt enim iterum ex parte Pontificis Adelboldi strenui rebellantj manu necitati, videlicet Folcardus Præbyter, Bartoldus Diaconus, Ioannes & Goetfridus

fridus Comes, Hiddo, Halmaricus, Volcellinus, Hubertus ac Hildeboldus, milites, Zifridus & Heñimanus proceres cum plerisque scutariis animosis & diversis armigeris approbatis.

vide Dithm. q. hor. a. 1018 ob.

plurimis aut
pluribus

Theodoricus igitur Comes ex hac duplici victoria, non tamen sine gravi dispendio suorum obtenta quamplurimum animatus, proposuit recentior eodem anno pro vindicta patris sui debellare Frisones, ubinam & Imperator Henricus cum Goëfrido duce Mosellanorum destinavit expeditos equites, Cum autem Hollandiensis & Frisiensis populus in unum occurrentes, in campeltri bello pro victorali laude contenderent, ecce vox quædam ab Hemisphario superioris ætheris horribiliter intonuit: fugite, fugite, & confestim Hollandiensis populus ex formidine terrisonæ vocis diffugiens, pro magna parte casus est, & Goëfridus Dux ibidem apprehensus ab hostibus vinculatus est. Hæcunque strages Hollandensi populo provisione divinâ contigit, ut Theodoricus Comes in semetipso disceret, quod unus & idem Deus qui humiliat & exaltat.

Occidentales
qui ad auxil. ei ab Imp. missi
fuerat
rerent

vide hic Gron. Sigeb.
et Alberici mon.

itaque permissione

Anno Domini 1023. Trajectensis ecclesia per Adelboldum Pontificem magnoperè superstructa fuit; ad cuius dedicationem Henricus Imperator cum 12. Episcopis Trajectum advenit, qui eandem Ecclesiam vj. Calendas Iulij mensis, unanimes benedictione consecraverant, & cum magna solemnitate honorificè dedicarunt. Anno Domini 1027 v. Calendas Decembris Adelboldus Episcopus migravit ad Dominum, postquam annis xviii. Trajectense rexisset Episcopium, qui sepultus requiescit infra testum ecclesiæ Trajectensis, quam ipse decenter edificavit in honore sancti Martini serenissimi Confessoris,

in Tent. p. m. s.
Dilectus plus gr. dicitur quam
dare na in sign. moct. d. a. t.
by box. ouit. m. s. tot. p. t. m.
vnde v. p. p. t. de h. p. l. g. p. l. a. r.

A hic plura erant
inserta de v. a. l. a. t. i. s.
imperialibz Episcopis
tus in m. s. p. t. a.
in Tent. translatione
ant. m. s.

Bernulphus Episcop. 20.

Cum Adelboldus Episcopus defunctus esset, & quotidianus tumultus in electione novi pastoris contentiosè foret, Conradus Rex Trajectum descendit ad suppressendam discordiam, adducens secum Ghisellam uxorem suam decentissimam. Sed quoniam eadem Regina diebus illis erat gravida, quinimo puerperio proxima, ideoque jam dictus Rex locavit eandem in pago de Oesterbeke apud quendam Præbyterum, cui Bernulphus proprii nominis erat vocabalum. Rex autem ad urbem Trajectensem confestim se transtulit, & Capitulum ad unionem pacis informare studuit: Demum invalescente discordia graviore totum Capitulum compromisit in arbitrio Regis præsentare virum discretum ac idoneum, qui dignus esset gubernare tantum Episcopium. Interea Regina nobilis elegantis formæ parturit infantem, transmittens Regi nova gaudia per Bernulphum sacerdotem, & ecce Rex pro desiderata legatione, nimirum exultans tradi-

presuntaturos se ch. del.

nimum C. B.

dit eidem præbitero Traiectense Pontificium.

Consimiliter tradidit & investituram per anulum & pastorem baculum. Bernulphus itaque xx ordinatus Episcopus cum Principibus Hollandiæ pacem fecit, & idem Theodoricus Comes eo tempore terram promissionis peregrè visitavit. His temporibus, scilicet anno Domini 1039. vii. Calendas Ianuarij obiit magnanimus Comes Theodoricus Ierosolimitæ tumultus penes proavum in Egmondæ, qui cunctis diebus vitæ suæ bella gessit, ac Hollandiam xxxlij. annis potentissimè gubernavit: Orthildis autem Comitissa post obitum sui conjugis ad Saxoniam reversa est, quæ vii. Calendas Iulij moriens ibidem honorificè tumulata est.

Post obitum Theodorici Ierosolimitæ Theodoricus filius ejus primogenitus Comes quintus effectus est, qui modico tamen tempore Comitatu fretus est. Eodem anno Conradi Cæsaris viscera in Traiecto morientis recondita sunt in ecclesia majori: & Henricus gener ejusdem Imperatoris ibidem electus sublimatus est in throno regali, hic Henricus quodam brutali tempore Slavos expugnare decrevit, qui cum expeditione magna versus Orientalem plagam sua castra locavit: Habuit autem idem Imperator in Comitatu sororem sanctimoniam, quam Canonicus quidam adamavit zelo nimis dilectionis, quam & blanda suggestione tandem ad hoc induxerat, ut circa caliginosam noctis umbram ipsum in anothum amplexu susceperet: illis igitur in furtivo cubili clam obdormientibus, per maxima nix inopinatè cecidit: & auroræ jubar terram hemispherij caliginem jam effugaverat: quapropter idem Canonicus quam plurimum auxiliatus est, qualiter tute tentorium suum accederet, ne primitiale vestigium culpam suam aliquo modo proderet. Tractato denique repentino consilio præfata sanctimonialis eundem Canonicum in humeris bajulavit ad suum tentorium, ut in eundo & redeundo saltem unius solius possit apparere calcaneum. Eadem autem hora stimulantibus curis bellicis solus Imperator pervigil fuit, qui peregrinum hoc spectaculum è fenestra tabernaculi sui procul intuens, pie subrisit. Demum exorto jam sole Cæsar Augustus flagitavit eundem Canonicum, quatenus ad missam Diaconatus expleret officium, quod idem Canonicus remordente conscientia modis omnibus abnuvit: qui blandimentis ac minis ad hoc emolliri non potuit: cernens itaque Cæsar ejusdem Canonici timoratam conscientiam, remisit ex bono corde conceptam perzinaciam. Accidit autem tunc Decania similiter & Abbazia diebus illis vacaret Imperiali Camera, & idem Cæsar advocans ipsum Canonicum cum sorore cepit loqui per enigmata secretæ parabolæ, Amantissime frater, esto deinceps vir maturus, & ecce tibi hanc vacantem decaniam conferimus, tuam exorando benevolentiam, quatenus nunquam sanctimoniale præsumas equitare sceminam: demum sorori suæ dixit, Eximia soror, sis abinde matrona continens, & ecce tibi vacantem hanc Abbatiam sive curam ancillarum Christi conferimus per præsentem anulum, præcipientes, ne permittas unquam equitare te Canonicum: quibus ita dictis, ambo se mutuo

contu-

Theodoricus
quartus Comes
Hollandiæ
quintus.

Conrado in
Imperium
succedit
Henricus.

amoris

Sor. Amorum.

Imperator
videt ne
desideret
solam
amantem.

Simile proditum
de Car. Magnifico
et Eginharlo.
vide Chron. laurib.
ad ann. 805. Item
testimonia ante ipsa
Eginh. posita a Jo.
Reubero, nec non
Henri Francica.
c. 1. 107.

c. b. f. autum
imo filius vide
c. b. 104.

eximia Venustatis

zelictum in nive. c. b.

conuencientes, erubescunt: qui per hanc leuem correctionem informati, peccati culpam, perpetuam per continentiam emendant. His temporibus, scilicet anno Domini M. XLVIII. Theodoricus Hollandiae Comes exercitum aduersariorum suorum per Dordracum transire cohibuit, qui ibidem Idibus Maij necidatus ab inimicis, occubuit: hic Theodoricus non habuit uxorem & liberos, qui per spacium ix. annorum rexit Hollandiae terminos: cuius examine corpus apud Egmondam deuectum est, quod ibidem lugubribus exequiis inhumatum est.

Occiso Theodorico Comite, Barones sive proceres susceperunt Florentium Germanum praefati Theodorici in Comitem Hollandiae, qui prius Comes fuit & Dominus ulterioris Frisiae. Hic Florentius duxit in uxore Geertrudim filiam Hermannii Ducis Saxonum, ex qua genuit Theodoricum & Florentium, insuper & Machteldim puellam, venustatis eximia, quam post obitum patris duxit in uxorem Philippus, Rex Franciae. Eisdem temporibus Bernalphus Episcopus ad perennem laudis suae memoriam aedificavit in Traiecto duas collegiatis ecclesias, unam in honore sancti Petri venerabilis Apostoli, ac aliam in honore sancti Ioannis Baptistae praecursoris Domini, medietatem vero collegij sancti Salvatoris Traiectensis transplantavit in Davantriam, ubi pro reverentia Beati Lebuini Canonicorum extruxit ecclesiam. Abbatiam autem reverendi Patris Aulfredi de monte sacro Traiectum transtulit, ubi conventualem ecclesiam in honore Sancti Pauli condidit. Hic reverendus Antistes anno Domini M. LIII. xiiij. Calendas Augusti migravit ad Dominum, postquam annis xxvii. Traiectense in pace gubernasset Episcopium, qui Traiectum condigne convector est, & ibidem in Ecclesia Principis Apostolorum honorifice tumulatus est.

Theodoricus
Comes Hol-
landiae

haec prolixè in Gen Belg.
pa. 106 narratur.

examine

Florentius
Comes Hol-
landiae

Ant. p. 104.
Henr. 3. a. 9. pontif.
Bernul. 22.

Bernaldi
Florentii
Meyer.
Bernul. indigitat. amal.
Francor.

Ecclesia S.
Petri & S.
Iohannis
discentur
Traiecti &
Bernulphi

1 egregij confessoris
translat. Ger. de.
C. mag.
hic inferuntur quada-
m C. B. pa. 104.

Vilhelmus Episcopus 21.

^{bt}
Defuncto Bernalpho Pontifice, Vilhelmus xxi. Traiectensis effectus est Episcopus, vir totus belliger & magnanimus. His diebus, scilicet anno Domini M. LXI. Florentius Comes Hollandiae Princeps imperterritus ob vindictam fratris sui contra superiores Comites expeditione validam eduxit, quos omnes occisis plurimis cum triumphali laude subegit. Contigit autem ut idem Comes nimis confusus in virtute suae fortitudinis obdormiret lassus in Hammerth meridiano tempore sub ramis umbrosae salicis, & ecce fugitivi pugiles, quos idem Comes paulo prius in bello devicerat, inopinatè supervenerunt, qui eundem cum multis armigeris condormientibus xlii. Calendas Iulij necidarunt. Is Florentius Comitatum ultioris Frisiae xxii. annis rexit, & principatum totius Hollandiae post obitum fratris sui xliij. annis cum potentia gubernavit, qui ad Egmondum

Florentii
Comitis ex-
peditione ca-
ssa.

Comes de Kuich-

nece dederunt
orientalis

xlii. Enil. stob.

D 3 densa

Theodoric^{us} denſe Monafterium honeſtè deductus eſt, & ibidem cum fratre Juſtino exequiis inhumatus eſt.

Gertruda
Comitiſſa vi.
ditiſſa.

Wilhelmus
Episcopus
populoſiſſi-
mā Hollandiam ex
arguere
conatus.

armata manu

al. inſignis

confeſtim. ſc.

Præſul
inter Epif-
copum &
Flandriam
ob Holan-
diam.

Belium in-
ter Comes
Flandriæ.

Caſſelii Caſſelberge
in Franſſ. & Henon.

ditionem ſuam
negligens. Conſue.

Godefridus
Gibboſus
ulterioris
Friſiam oc-
cupat.

Caſtrum
Iſelmonda
conditum
& Godefri-
dus occidi-
tur.

Vilhelmus
Episcopus
mortuus.

Gertrudis quidem Comitiſſa tranſacto biennio poſt mortem ſui conju-
gis nupſit Roberto juniore filio Baldvini Comitis Flandriæ, qui ex parte
Theodorici Domicelli junioris adhuc ætatis ſuſcepit gubernationem Co-
mitatus Hollandiæ. Wilhelmus autem Trajectenſis Episcopus attendens
Hollandiam ſine defenſore deſolatam eſſe, ac eandem ditionem in manibus
pueri ſeu extranei Principis deveniſſe, impetravit ab Henrico Romanorum
Rege Comitatum Hollandienſem, & Abbatiam Egmondienſem, proponens
adjutorio Godefridi Ducis Gibboſi puſillum infantem ab Hollandiâ poten-
ter expellere. et dupli^{ci} ſtrage præſentia debita ultione accipere. ſc.

Igitur anno Domini MXXI. Godefridus Dux Lotharingiæ cum Wilhelmo
Pontifice decenter in ſignis variis & tubis ſtridulis Hollandiam intravit:
& contra Robertus Comes in vexillis fulgidis & cornibus horriſonis armi-
potenter occurrit, & ecce commiſſo gravi prælio Robertus Comes terga
vertens à bello profugatus eſt, & Hollandienſis populus ex magna parte
confeſtim occiſus eſt. Robertus autem cum privignis & uxore Gandavum
adveniens, ſubarravit omnes Flandriæ nobiles in ipſius adjutorium, propo-
nens adverſus Arnoldum Comitem pro ſuo patrimonio ſeſtinanter inire
prælium, Arnoldus verò Comes auxiliante Rege Francorum Philippo, ag-
gregavit contra valentes armigeros 3000, ut in virtute magna diſturbaret
adverſantes ſibi cuneos: & ecce, conſerto jam bello penes montem Caſſi,
Philippus Rex profugatus eſt, Arnoldus Comes interemptus eſt, & Robert-
tus Friſo Comes Flandriæ potenter effectus eſt. Interea Godefridus Dux di-
tioni ſuæ tranſponens Orientalem ſeu ulteriorem Friſiam bellicâ manu ſub-
egit: & Vilhelmus Episcopus contra Domicellum Hollandiæ frequenter
obſervans excubias in Iſelmonda caſtrum munitiſſimum fabricavit: De-
mum idem Dux ad IIII. annos Hollandiam regens anno Domini MXXV. per
quendam Giſelbertum ſuper latrinam lateraliter ſauciatus ad Trajectum duci
ſe juſſit: ubi v. Calendas Martij vitæ ſpiritum exhalavit.

Eodem etiam anno Vilhelmus Episcopus v. Calendas Maij requievit in
Domino, poſtquam annis XXI. Trajectenſi præ fuiſſet Episcopio. Hic Traje-
ctum conſimiliter allatus eſt, ac in Eccleſia majori reverendis Pontificibus
conſepultus eſt.

Conradus Episcop. 22.

Donatione ſcr.

Friſia ul-
terior donat-
ur Episco-
po Ulteriori.
ſc.

Post obitum Vilhelmi Præſulis quidam Conradus²² electus eſt Episco-
pus, qui Henrici quarti Caſaris erat Nutritius, hic Conradus impetra-
vit ab Henrico V. Romanorum Rege Dominationem Orientalis Fri-
ſiæ, quam

nunc
Friſia

sit, quam Marchiones violenter abstulerunt à principibus Hollandiæ. Idē ergo Conradus idē Castrum Iselmonde contra Domicellum Hollandiæ firmissimis propugnaculis ^{com}extruxit, ac id ipsum suo fideli satellicio muni-
vit.

Anno Domini m lxxvj. Theodoricus Domicellus juvenilis ætatis flore ver-
nans decrevit auxilio Roberti virrici sui Conradum Episcopum in prædicto
castro circumvenire, & ^{primam} hæreditatem suam compotenter recupera-
re: Conradus autem Episcopus horum omnium præcius commilitones &
burgenſes suos secreta legatione præmonuit, & ab eis sub die determinata
manuale expetiit juvamen. Nec mora, quin ad edictum Conradi Pontifi-
cis copiosus aggregatus est exercitus, cum vexillis fulgorantibus & tubis
perstreptentibus. Hollandienses econtrā eum Flandrū balistariis, Tra-
jectenſibus audaciter occurrarunt in signis choruscantibus & buccinis fre-
mentibus, & ecce dies illa, dies iræ, quoniam electi pugiles ceciderunt ab
exercitu partis utriusque. Denique post oblongum conflictum corruerunt
ex parte Trajectensis Episcopi, hi viri propugnatores acerrimi, videlicet
Garlacus Comes Zutphaniæ ultimus, Lambertus Davantiæ præpositus,
Volmarus sancti Bonifacii Præbyter, Verenboldus & Ghisebertus milites
cum aliis multis armigeris audacibus, scutariis & burgenſibus approba-
tis, quorum amissione totus Episcopalis exercitus nimium disturbatus est,
& reliquus populus ad naves inordinatè discutrens pro magna parte sub-
mersus est. Episcopus ergo Conradus cernens horrorem crudelissimi belli
vehementer ingruere, & ruinam populi sui violenter invalescere turres an-
redicti præsidij ^{communire} studuit, & antemuralia ballistariis defendere di-
sposuit: sed Hollandini per crebros ictus mangenarum propugnacula caſtri
conquassarunt, & Flandri nihilominus caſtrenſes à cacumine murorum sa-
gittis & fundibulis abſtergerunt, ita ut Conradus Episcopus demum necesſi-
tate coactus in deditionem suam transiret, & Hollandiam cum caſtro Do-
micello Theodorico liberè resignaret. His itaque gestis idem Theodori-
cus Conrado Pontifici condignè exhibuit honorificentiam: quem cum a-
liis captivis à ^puſione solutis, remisit ad civitatem propriam. Theodoricus
igitur Domicellus cum triumphali victoria reversus ad Comitatum Hol-
landiæ, duxit in uxorem Othildin, filiam præpotentis Ducis Saxonie, de
qua genuit Florentium succedentem Comitem, & Machtildin venustissi-
mam domicellam. His temporibus, scilicet anno Domini m cxy. Theodo-
ricus Comes v. Calendas Decembris Creatori reddidit animam, postquam
annis xxx. bellicosè rexisset Hollandiam, cujus uxor Othildis xiiij. Calen-
das Decembris requievit in Christo, tumulata penes maritum in Monaste-
rio supradicto.

Defuncto Theodorico Comite, Florentius filius ejus unicus Hollandiæ
Comes effectus, duxit in uxorem Petronellam Lotharij Cæsaris sororem:
ex qua genuit Theodoricum, Florentium, Simonem, ac Halevigim virgi-
nem. Hic Florentius dictus Crassus, statura fuit egregius, plurimumque
paci-

Comit. 10.

Theodor-
cus Hollan-
diæ pupil-
lus patri-
monij sui
ab Episco-
po armata
manu repe-
rit & vici-
cit.

Gerlacus Gelfia & Zutphania
Comes. Vide Floraz. tempor.
M. S.

al. machinara
Iselmonde
Castrum
cum Episco-
po deditur
Comiti Hol-
landiæ

Othildis
Ducis Sax-
onia filia
nupta Theo-
doro Hol-
landiæ
Comiti.

Mori Co-
mitum Hol-
m. M. S. hic
quædā in
seruntur.

Florentius
Crassus Co-
mes Hollan-
diæ
Petronella
eius uxor.

1 Conradus
Episcopus
constituit
Ecclesiam
B. Mariae.

pacificus, largus, eleemosynarius, cunctis proficūz, nemini nocivus, qui progenitores suos in divitiis excessit, & virtutibus superavit. His diebus Conradus Episcopus ad felicem recordationis suae memoriam superaedificare proposuit in occidua parte civitatis suae Canonicorum ecclesiam, qui fundum adeo lutosum ibidem repperit, quod bases pilatorum itabilire non potuit: Fuit autem in latomorum consortio quidam Friso, Pleberus nomine, qui eandem Ecclesiam sub indicio mortis fundate promisit, veruntamen immoderatum inde salarium exegit, quapropter Episcopus largis encomiis à filio praefati Frisonis archanum magisterium didicit, & inchoatam ecclesiam in honore sanctae Dei genetricis magnoperè condidit, quamobrem idem Friso concepit invidiae zelum adversus Episcopum, praemeditans qualiter eidem posset inferre mortis interitum. Denum anno Domini mxcix. dum Episcopus Conradus post missarum solemniam solus in domo recumberet, & privatas orationes cum devotione legeret, praefatus Friso, visa jam opportunitate, cultum eduxit, & reverendum Pontificem instigante diabolo trucidavit. Hic Pontifex annis xxiii. regens Episcopatum, viij. Calendas Maij lamentabiliter occisus est, qui in eadem Ecclesia perpetue virginis Mariae celeberrimè tumulatus est. *huus parvadi Sigisbertus*

Ch. m. parvulo.

Inmisit ut qdā putat Pleberus
et auctoratus a papia radum Epi-
scopum in-
na stabat ab Imp. Henr. terfecit quod
4 Conradus. ep. cu Hildebrande arcana eius
miseret tyram arc. a filio didi-
hic 2. 20. ab is cesser.
al 24. d. 1098. Anno Chr.
1099.

Burchardus Episcop. 23.

Post interitum Conradi Pontificis, Burgardus xxij. substitutus est Episcopus, vir devotus, pius, & pacificus.

His temporibus quidam Hildebrandus Cardinalis & Apostolica sedis legatus devenit in Galliam, ut ibidem aboleret Simoniae perfidiam, Cum autem ipse Cardinalis adversus diffamatum Episcopum processisset, & idem Episcopus, testes ipsum accusantes, praetio subarrasset, dixit idem legatus, cesset humanum Iudicium, producat eccle. divinum oraculum, cum certo sit quod Episcopalis gratia domum sit spiritus sancti, etsi in emptione Pontifex non sit confors Simonis Magi, igitur absque formidine dic, gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Simoniacus igitur absque formidine, gloria Patri, & Filio distinctè protulit, veruntamen, Spiritui Sancto nequaquam pronunciare potuit, sed postquam idem ab Episcopatu destitutus fuit totum versiculum sine obstaculo legit. Anno Domini mxcij. Burchardus Episcopus xv. Calendas Junij requievit in Domino, postquam xiiij. annis praefuisset Episcopio, qui in Ecclesia Traiectense apud priores Pontifices reconditus est, ac eodem anno Rodolphus major propositus à suis adversariis consimiliter interemptus est.

Hildebrandus
Cardinalis
Episcopus
Simoniam
con-
vincit
Dilectio.

Burchardus
Episcopus
mortuus an-
no Ch. 1112

Rodolphus
propositus
interemptus

in m. chr. n. q. in Transl.
exemplari non habetur

Godeboldus Episcop. 24.

Defuncto Burchardo Præsule, Godebaldus xxliij. cathedratus est Episcopus, vir mansuetus, prudens & religionis amator præcipuus.

Nam & hic anno Domini mc xxj. superædificavit in palustri solitudine de Oestbroeck cœnobium Monachorum & monialium in honore beatæ Mariæ perpetuæ virginis, & sancti Laurentij prætoriosi Martyris, quod Monasterium propter arctam religionis observantiam dicebatur olim carcer ordinis. Ibidem enim congregatio maxima fuit, & rigor Monasticæ disciplinæ secundum ritum sancti Benedicti, districtissimè pullulavit. Hic ~~autem~~ Episcopus regulares Canonicos habitantes Middelburgiam apud Walachriam propter inordinatam eorum conversationem expulit, & religiosos Monachos ordinis Præmonstratensis de Cœnobio S. Michaëlis Antverpiensis illic attulit. His etiam temporibus Remis generale concilium celebratum est, ubi de multis utilitatibus ecclesiæ diffinitum. Godebaldus autem Episcopus diebus illis ægorans opportunitatem absentiae suæ per vicinos coepiscopos Domino Papæ literatoriè conscripsit, quinimo sanctitatem summi Pontificis humiliter exoravit, quatenus pro reverentia sanctæ Trajectensis Ecclesiæ sibi suisque successoribus indulgeret usum Pontificalis insulæ, quo prædecessores sui frustrati sunt longo tempore. Alexander autem Apostolicus nominis huius tertius prædilecti sui Godeboldi Præsulis desideratam epistolam gratanter accepit, & pro mutua dilectionis affectu supplicationem suam clementer admisit. Causa verò sufficienter exprimitur in vita sancti Bonifacii, quare Trajectenses Episcopi non fuerunt hactenus insulati. Anno Domini mc xxvj. Florentius Comes Hollandiæ, ~~con-~~frater ecclesiæ Trajectensis vj. Nonarum Martij migravit ad Cœlestem patriam, postquam annis xxx. cum magna tranquillitate rexisset Hollandiam: qui prope progenitores suos in Egmondensi Monasterio tumulatus fuit; ubi sub petra marmoris satis honorificè requiescit. Petronella verò Comitissa post mortem mariti sui Monasterium puellarum ordinis sancti Benedicti devotè condidit, ob honorem beatæ Mariæ semper virginis & Sancti Laurentij Victoriosi Martyris in alodio castri sui, quod Reinsburch appellatur, quæ dehinc i o. kalendas Iunii mensis in Christo quiescens ibidem sumptuosis exequiis sepelitur.

Post obitum ergo Florentij Crassi Theodoricus filius ejus ix. Hollandiæ Comes effectus, duxit in uxorem Sophiam filiam Ottonis de Rhynegge Comitum Palatini, de qua genuit Florentium succedentem Hollandiæ Principem, Ottonem de Benthem Comitem, Baldevinum Pontificem, Theodoricum Antistitem, peregrinum Præsidem, Sophiam Abbatissam, Hadevigim sanctimoniam, & Petronellam pulcherrimam Domicellam. His diebus,

E scili-

Anno Chr.
1121. Monasterium in
Oestbroeck
conditum,
quod carcer
Ordinis di-
stans

1121. Monasterium

regulam

Concilium
Remense.

Godebaldus
Episcopus
Archiepiscopus
Trajectensis
insulam a
Pontifice
impetravit.

Anno Chr.
1126. Florentius
Crassus
Comes
Hollandiæ
mortuus.

Petronella
condidit monasterium
in Reinsburch.

Theodoricus
filius
Comitis
Hollandiæ
1129.

translat. teutonice cu
M. S. meo convenit

Rhynegge a. B.

1185. Hen-
ricus V. mo-
risur.

a

Lotharius
Casar elec-
tus Theodo-
ricus Comiti
Hollandie
Comitatus
de Oester-
gou assignat

Horrenda
siccitas.

1188 Gode-
boldus Epi-
scopus mor-
sur in Oes-
broeck

scilicet anno Domini MCXXV. Henricus Imperator apud Trajectum agro-
tans decessit à valle præsentis miseræ, cujus intestina recondita sunt in me-
dio chori minoris Ecclesiæ, eodem tumulo sollemnis loci quo pridem inhu-
mata sunt viscera Conradi Casaris ejus attavi gloriosi, & Lotharius Dux
egregius, avunculus Theodoricus Comitis Hollandiæ per Principes illice-
lectus est, qui de hinc in throno regio laudabiliter exaltatus est, Hic Lotha-
rius abstulit Comitatus de Oester-gou & Westergou ab ecclesiâ Trajectensi,
quos secundum antiqua privilegia incorporavit Comitatu Hollandiæ,
Eisdem etiam temporibus æstivalis siccitas in Francia tantum effervuit, ut
desiccatis fontibus, puteis & cisternis, fluminibus, lacubus, flammeus ignis
per rimas terræ intraverat, qui nullatenus ad biennium extingui poterat.
Anno Domini MCXXVIIJ. Godelboldus Episcopus morbo gravatus in Oe-
sterbroeck habitum sacræ religionis suscepit, postquam Trajectensem ec-
clesiam annis XV. in pace rexisset: qui deinde 9 Idus Novembris defunctus est
ac in eodem Monasterio satis honorificè tumulatus est.

ac.

pud.

Andræas Episcopus 25.

u. Aº comitatus a se
in h. 8. 5. r.

n. & Godofredo comiti
de Arenberg.

Theodori-
cus Comes
Hollandiæ,
ulter proa-
vis suis Flo-
rentij.

Episcopus
mediator
pro

Monaste-
rium in in-
sula Be. Vir-
ginis.

Lauduno

1132.

Expeditione
Comitis in
Frisiam
tre

Bellum ci-
vile inter
fratres Hol-
landiæ Co-
mitem,

DEfuncto Godelboldo Pontifice, Dominus Andræas natus de Kuick,
XXV. electus est Episcopus, vir discretus, honestus, pius & pacificus.
His diebus Theodoricus Comes proavum suum in Hamerth occisum
ulcisci desiderans, Heremanno de Kuick ubique terrarum hostiles
tetendit insidias, ita quod nullo pacificatore mediante Treugarum obtinere
posset inducias. Andræas autem Episcopus per continuam interpellationem
demum intercepti antiquam altercationis invidiam, & per hunc modum in
utramque partem firmissimam illaboravit amicitiam; ut Heremannus pro
anima Florentij Comitis Monasterium construeret, & etiam per compe-
tentes prædiorum possessiones dotare permetteret. Igitur eodem anno fun-
datum est Monasterium in insula Beata Mariæ Virginis, & illati sunt ibidem
Monachi de Lauduno Præmonstratensis Ordinis, qui sub Monastica discipli-
na Deo devotè servirent, & pro anima Florentij sanctis precibus exorarent.

Anno Domini MCXXXIIJ. cum jam hyems brumali rigore foret horrida,
& tota Frisia glaciali ponte pervia, Theodoricus Comes cum plerisque bel-
latoribus in tubis tumulis & vexillis rutilis Frisiam intravit: cõtra verò vul-
gus Frisiæ cum clavatis lanceis & peracutis venabulis viriliter occurrit. De-
mum uno & eodem die bis inchoato prælio multi Frisones interempti sunt,
& Hollandiæ milites cum innumeratis captivis victoriosè reversi sunt.

Eisdem temporibus Florentius dictus Niger adversus fratrem suum Theo-
doricum rebellare disponens secessit ad Frisones, quorum auxilio succendit
Alcmariensem ecclesiam, & exinde per totum annum vicinam infestavit

Kene-

Kenemariam: cui similiter adjuncti sunt vulgares rustici novæ potestatis cupidissimi naturaliter. Qui eundem Florentium exultis antiquorum Comitum habitaculis usque Harlem cum expeditione potentissima deduxerunt, & ex templo circa noctis umbram versus Frisiam repedarunt. Theodoricus igitur Comes, associatis sibi quibusdam armigeris confestim irruit super omnes Frisorum complices, de quibus pro suo beneplacito singillatim accepit obsides: Lotharius verò Imperator amborum fratrum avunculus hujus discordiæ sinistram famam intelligens, quendam suorum Principum ad Hollandiam transmisit, qui redvivam pacem inter adversantes fratres benevolè reformavit: denique tali sopita discordia, Florentius secundam contentionem recenter concepit, pro qua sub brevi tempore peremptus est.

*Lotharius
Cæsar pa-
cem inter
fratres fa-
cit.*

Godofrius namque de Arnsbergh, ac Heremannus ex Kuyc famosi Comites & dilecti fratres nepum habuerunt Helevigum, ex Aleide sorore sua, & Arnolde de Rothem procreatam, quam idem Heremannus tanquam avunculus post obitum utriusque parentis accepit in tutelam: ministeriales verò jam dictæ juvenulæ Florentij probitatem intuentes, decreverunt omnes eidem Homagium exhibere, ac ipsam puellam suo matrimonio copulare: sed Heremannus auxilio Godofridi Comitis & Andreæ Pontificis contractam matrimonium consentire renuit, ac eidem Florentio pro posse suo viriliter opposuit. Trajectentes autem tum timore Lotharii Cæsaris, tum amore Theodorici Comitis, ipsi Florentio civitatis ingressum & egressum indulsunt, cui similiter opportunum auxilium multis vicibus asportarunt, ita ut idem Florentius Episcopale præsidium in contumeliam Andreæ Pontificis potenter incenderet, & villam Lækelmonde violenter exureret. Heremannus verò his actis excogitavit ipsum Florentium per insidias clam apprehendere, cui per patentes inimicitias nequivit aliquo modo resistere, qui penes suburbana civitatis per diversas latebras abscondens armigeros in opaco noctis contumio præstolabatur Florentium egressurum ad assuetas venationes cum suo juvenili sodalicio. Igitur cum auroræ jubar ruilantem fulgorem terris infunderet, & brumale gelu super faciem terræ cōstringeret, Florentius junctis sibi decem proceribus falconistis gloriose civitatem exivit, ac eo nesciente laqueum insidiantium mox incidit. Ille festinanter laxatis frenis ad civitatem redire cupiens in Absteden corruit unā cum dextrario, quem insequentes hostes consequenter occiderunt in livore nimio. Lotharius autem Imperator mortem nepotis sui dolenter accipiens, Heremannum de Kuyc dictante sententia Principum, dignitate nominis sui privavit, qui pridem ubique terrarum Comes appellatus fuit. Theodoricus verò Comes ut vindicaret mortem fratris sui, terram de Kuyc potenter intrans, everfis castris, & exustis villis eandem ditionem in solitudinem redegit, ac Heremannum ad exterarum partes & provincias effugavit: novissime quidem post obitum Lotharii Cæsaris Heremannus Theodorico Comiti præstans homagium ad sua reversus est, & Andreas in Pontificio suo condignè constitutus est: eodem anno Fulcoldus quidem miles complexus ut di-

*Florentij
bellum alto-
rum contra
Comitem
de Kuyc ab
nepem as-
sum quam
amabat.*

Comes

*Florentius
ex insidia
interficiunt.*

*Heremannus
de Kuyc Co-
mitis nomen
amittit, sed
postea in
gratiam pro-
cipitur.*

mak / qñe pcedu

Fundatio
Bernensis
Monasterij
circa Hug-
den.

Ecclesia
Stauriensis
reformatur.
1132. b. G. M.
1138. Epi-
scopus An-
dreas mori-
tur.

1132. b. G. M.

onciaem Leben

citur in necem Florentij juvenis, effugiens una dierum insidias Theodorici Comitis transnavavit cum paleferdo suo torrentem Mosæ fluminis, qui nimirum de mortis evasione gaudens, ædificare cœpit de castro suo quod Berne dicitur conventualem Ecclesiam, tam pro reconciliatione, quàm pro gratiarum actione, ubinam adducti sunt religiosi vici Præmonstratensis Ordinis, qui pridem transplantati fuerant in Insula Beate Mariæ Virginis. Eodem anno Præsul Andreas amovit xij. Præbyteros Stauriensis ecclesiæ propter eorum demeritum, adducens ibidem ab Oestbroeck utriusque sexus conventuale Collegium, qui Trajectense Pontificum ad xj. annos honestè regens, anno Domini mc xxxviii. ix. Kalendas Iulij requievit in Christo, sepultus cum reverendis Pontificibus in Trajecto.

Hardebertus

Herebertus Episcop. 26.

Gruninga
tumultus a
Trentinis.

Nota, Grun-
ingam hoc
tempore
Themisia
partē muro
circulam non
fuisse, & ad
sedem Epi-
scopi Traie-
ctensis per-
tinuisse.

Otto Comes
Palatinus
Trentiam
vastat.

de Bucerat al.

Byssion

Capitur, et
Traiectum
mittitur
in custodia.

Post obitum Andree Pontificis, Herebertus xxvj. substitutus est Episcopus, vir constans, & in Ecclesiastica disciplina multum fervidus. Hic de Beron ortus Romanam curiam pro quibusdam causis necessariis adiit, ac in reversione gravem seditionem in Trenta repperit: Oppidani namque Gruningie tumultuantes in alterutrum muniverunt ecclesiam Beate Valburgis, in modum castri cum excelsis propugnaculis decertante ex ea sagittis, laxis & fundibulis. Episcopus igitur pro tali tumultu Gruningiam festinanter adiens, seditiosos viros ab eadem Ecclesia cum tormentis absterruit, quos omnes sub Sacramento iurjurandi vovere compulit, ne deinceps domum Dei, domum belli facerent, aut ipsum oppidum munimento muri cingerent. Sed idem Episcopus in damnable gravamen totius Episcopatus, geminos fratres suos exaltate desiderans, dedit in feudum uni Præfecturam Gruningie, & alteri Castellatum Coverdie. Nam antea Pontifices, aut per seipsos, aut per suos villicos eadem Dominia judicaverunt, ac in eis nemine molestante, cuncta liberè dispensarunt.

Eisdem diebus Otto Palatinus Comes de Rynegge Castellanus in Benheim, sororius Theodorici Comitis Hollandie Trentam devastare studuit, nec ipsi quispiam ex parte Pontificis obulare potuit. Episcopus autem contra paucis aggregatis equitibus, quos Hugo de Borer fortissimus teutonicorum ductitare præsumpsit, eidem Palatino penes Hemshem in fremitu vociferantium, & sonitu buccinantium occurrit, & cum eodem Palatino campestre bellum egit, sed plurimis ex parte Palatini peremtis, & multis infra sylvarum latibula fugatis, Otto de Bicklo Comes occisus est, & Otto Palatinus exhinc in deditionem transiens, Traiecti transmissus in captivitate jucundissima reservatus est.

Igitur Theodoricus Comes audiens precordiale sororium suum in pri-
sione

sione detentum, & ipsius exercitum ab Episcopo & Hogone Borher esse su-
peratum, robur totius potestatis suæ contraxit, milites stipendiarios edu-
xit, civitatem obsidione cinxit, papiliones in gyrum erexit, & manganas ad
urbis interitum terribiliter adaptavit. Cùm autem ad assuetũ civitatis præ-
parata forent orania, & erecta starent instrumenta valde terribilia, quibus
idem Comes muros infringeret, mansiones contereret, & flammigerum ro-
gum hinc & inde dispergeret; Episcopus autem contra tantum exercitum
non habens rebellandi copiam, sed potius imminem necessariorum in-
digentiam, excogitavit ut pastor bonus corpus & animam pro suis ovibus
audacter exponeret, & civitatem suam à duris insultibus instanter eriperet.
Quapropter universo clero convocato, similiter & populo beatus Præsul,
sermonem utrique faciens, præcepit per excommunicationis & decollatio-
nis sententiam laicali populo, quod ipso die portas urbis exire non præsu-
merent, sed jugiter pro defensione civitatis cacumina murorum ascenderet.
Qui statim cum omni clero spirituales armaturas induit, valvas urbis
cum vexillis cruce signatis exiit, & tam seipsum, quàm suos imminenti mar-
tyrio constanter exposuit. Igitur universus clerus, secundum sui gradus
ordinem præcessit in albis; quem idem antistes novissimè sequebatur in pon-
tificilibus ornamentis, fulmineum ignem gerens in manibus, ut ipsum Co-
mitem anathematizaret cum suis complicibus, & ecce tumultus ingens o-
ritur in castris Forensibus. Nam & Hollandienses visis vexillis & viris can-
didis æstimaverunt ipsum machinari bellum cum armatis civibus. Nec mo-
ra, quin Theodoricus Comes imperaret contra, tubis horribonis clangere,
cornibus metallinis peritrepere, rutilantia signa tollere, & episcopali cuneo
certatim occurrere. Hollandiensis autem populus, pro committendo præ-
lio proximiores accedentes, inspexerunt Clerum inermem pacem po-
tius, quàm discordiam exquirentem, qui nimirum admirari cæperunt con-
stantem animum ejusdem Pontificis manus suas unanimiter continentes ab
effusione sanguinis: Theodoricus itaque Comes his agnitis in se reversus
erubuit, & de proposito malæ voluntatis compunctus ingemuit, qui sta-
tim abiciens pilum fraxineum, galerum splendidum, Leonineum clypeũ
& peramentum aureum, discalciatus flexis genibus expetivit veniam, orans
ne fulminaret in eum excommunicationis sententiam. Episcopus autem
penitentem Comitem gratanter erexit, quem cum osculo pacis in recon-
siliationem accepit. Denique prædicti Principes inspirante Deo, fideles a-
mici facti sunt, & cunctis diebus vitæ suæ perpetuæ dilectionis vinculo
connodati sunt. Nam & idem Pontifex extrunc Ottonem Palatinum a more
Theodorici Comitis à prisione relaxavit, & ipse Palatinus castrum suum de
Benthem beato Martino tradens, in feudum ab ipso reaccepit: modico qui-
dem dehinc elapso tempore dictus Palatinus vir miræ venustatis ab Here-
manno Comite de Sfalick indigna morte peremptus est, & Otto de Hol-
landia filius sororis suæ Comitatum de Benthem hæreditariè suscipiens,
castellanius effectus est.

Theodori-
cus Hol-
landia Comes
Traiectum
obsidet

in MS. non est.

Episcopi
ducia de
pe ditione

alibi per m. s. h. m. s.

Theodori-
cus Comes
religionis
cedit.

Episcopo
reconciliationem
cur.

Castellum de
Benthem
sit feudum
fidei v. t. a.
rectina.

huc defunt in
mco M. 5. sed
habentur in
amalia. Ego
sensibus totale
fate verbis

Anno Chr.
1138 Comes
Theodoricus
visitata Hierosolyma
Romam de
Geni. Papa
tributum
offert.

Privilegia
monasterij
Egmondani

Incensum
Utracchi

Anno Chr.
1150 mori-
tur Episco-
pus Hard-
bertus dona-
tus Offergo-
nia & Ve-
stergonia Co-
miratibus
& Conrado
Rege.

Anno Domini MC xxxviii. Theodoricus Comes Hollandiæ Iherosoly-
mam peregrè proficiscens, ac anno sequenti versus Italiam revertens, Do-
mini Papæ præsentiam adiit, ubi sub annuali tributo 4 solidorum sterlingoru
beato Petro tam Egmondense Monasterium, quàm Rensborgec-
nobium obtulit, quod sui progenitores à fundamentis superædificaverunt,
& regalibus prædiis multum honorificè dotaverunt. Dominus autem Inno-
centius Papa nominis hujus secundus extunc eadem venerabilia loca cum
suis possessionibus habitis, & habendis in proprietate ecclesiæ Romanæ sus-
cepit, & ea cum speciali libertatis & exemptionis privilegio communivit.
Hardbertus Episcopus executor hujus gratiæ veniens ad Egmondam Apo-
stolicum privilegium in eadem Ecclesiæ legi fecit, & quantum in eo fuis-
set per patentes suas literas roboravit.

Anno Domini MC xlviii. civitas Trajectensis inextinguibili corusca-
bat incendio, & plures ecclesiæ, videlicet beatorum Martini, Petri & Pauli
& Ioannis eodem crematæ sunt incendio. Templum autem sancti Salvato-
ris eventum miraculi permansit inustum, & altare beati Stephani prothomarty-
ris ubique servabatur illæsum.

Est autem capella primordialis contigua templo sancti Salvatoris ædifi-
cata tempore Clementis in honore sanctæ Crucis, quam edax flamma cum
omnibus infra contentis flammatenus exussit, veruntamen imago sancti
Salvatoris prorsus incombusta permansit. Hanc igitur sacrosanc-
tam imaginem clerus & populus devotionis honorificentia condignè susceperunt,
quam ad vicinam ecclesiam cum hymnis & psalmodijs transportarunt.

Hardbertus autem Episcopus anno Domini MC l. iiii. Idus Novembris mi-
gravit ad Christum, postquam annis xij. Trajectensem rexisset Episcopatu;
hic tumulatus in ecclesia Trajectensi requievit, qui dudum Comitatus Oc-
stergoniæ & Westergoniæ de manu Conradi Regis reaccepit.

Hermānus Episcopus 27.

Defuncto quidem Hardberto, sicut prædicitur, Episcopo gravis dis-
cordia suborta fuit in Capitulo, principales namque vasalli Traje-
ctensis ecclesiæ videlicet Theodoricus Hollandiæ, Henricus Geldriæ,
& Theodoricus Cliviæ magnifici Comites Heremannum de Horn
præpositum sancti Gereonis Coloniensis petierunt in Episcopum promove-
ri; Cives autem Trajectenses & Daventrienses cum agricolis exorave-
runt Fredericum de Hamel in Pontificem exaltari, sed violenta pars Nobili-
um partem suppressit civium, & Theodoricus Hollandiæ Comes rebellan-
ti manu Heremannum duxit in possessionem Episcopii, subiciens ipsi po-
testatem omnis adversantis populi. Demum transacto biennio Cardinalis
quidam

Discordia
selektionē
Episcopi.

multe Huemel
mag.

monacho
de munda

Quidam à latere Papæ delegatus citavit utriusque electionis partes ad Leodidum: ubi præfatus Heremannus per eundem Cardinalem & Regem Conradum adeptus fuit Pontificium. *et fuit xxiii ep. te. 7. tunc.*

Hic Heremannus fuit homo levis animi, in cuius præsentia sæpe contigebat strages homicidij, nam & Burgenfes non potuit ab intestinis bellis prohibere, & ministeriales nequivit à consuetâ rebellionē refrenare.

Anno Domini mclij. xi. Kalendas Aprilis circulus magnus latè plenam lunam ambiens, coruscus ut arcus pluvialis apparuit circa mediam noctē, ac à lunâ quatuor radij splendoris ejusdem in modum crucis extendebantur ad circulum. Stellæ nihilominus tam in circulis, quàm in radiis illuxerunt, Terræmotus ingens ad xv. annos fuit, qui Tripolim, Damascum, & Antiochiam omnino destruxit. Porro civitas Cathanenfis penitus est eversa, in quâ multitudo maxima promiscui sexus hominum ad xx. millia suffocata est.

Anno Domini mclv. Frisones de Drechten finitimos Hollandiæ pagos cum rapinis crudeliter invaserunt villam de Zanden, exurentes & abinde prædā diversæ suppellectilis asportantes; milites autem de Harlem acerrimi bellatores cum villanis de Opdorp illis viriliter occurserunt, & occisis nongentis Frisonibus, ad Halemensem præsidium honestissimè redierunt.

Anno Domini mclvj. Præsul Heremannus obiit in Domino, postquam vj. annis Trajectensi præfuisse Episcopio: qui vj. Kalendas Aprilis defunctus est, & in ecclesiâ Trajectensi similiter inhumatus est.

Godefridus Episcopus 28.

Post obitum Heremanni Præsulis Fredericus Imperator Trajectum descendit, & discordem electionem Capituli sapienter intercepit: per cuius instantiam Godefridus de Renen maior præpositus, xxviij. electus est Episcopus: vir multum gloriosus & magnanimus. His diebus, scilicet anno Domini mclxij. nonas Augusti Theodoricus Comes in pace quievit, qui Comitatum Hollandiæ xxxvij. annis valde strenuè gubernavit. Hic Egmondæ tumulatus est infra templum Monasterij, qui paulò prius impetraverat exemptionis privilegium. Sophia verò veneranda Comitissa in orationibus, elemosynis & jejuniis indefessa veraciter fuit sancta, per quam Deus operatus est miracula etiam in ipsius vitâ. Nam & hæc divina matrona viam peregrinationis ad Sanctum Iacobum semel arripuit, & per casum infortunij clam latrones incidit, qui eandem totâ vi nitebantur occidere, & clenodia sua violenter abstrahere. Sed hi prædones Deo indicante meritis beati Iacobi stabant immobiles nihil adversitatis sibi quomodo libet inferre valentes, ac eandem virtute divinâ munitam attingere formi-

Heremannus
confirmatus
sur à Car-
dinale Ep-
Rege.

Sast-van Simen
lenis

Offenda
cali.

In Sc. lib. hic. A. d. 1162. Fred. Imp.
cruciatu mediolan. p. dicitur Eberht
et Aud. August. col. dolo quoda cor-
1155. Epi. par. huius majoru inde col-
sones de
Drechten
Hollandiæ
vastant.

Oudorp in m. s. T. ut
Oberdorp.

1156. Epi.
scopus Her-
emannus
mortuus.

1156. Fred. Imp. monast.
pascha celebravit festo Albert.
shilenf.

1162. Co-
mes Theo-
doricus mor-
tuitur.

Sophia u-
xor eius De-
Iacobi u-
visitata.

M Lvi leg. m. s. Sc.
36. in T. ut. m. s.

Tertia pere-
grinazione
hierosolyma
metitur.

formidantes, quo viso miraculo prædicti nequam demum gementes postu-
laverunt ab eâ veniam: pro quorum absolutione benedicta matrona exor-
avit omnipotentis Dei misericordiam. Hæc Deo dilecta femina jam ter-
tio Ierosolymis profecta est, quæ ibidem vj. Kalendas Octobris in Domino
feliciter obdormiens, ad hospitale Teutonicorum in Ierosolymâ tumula-
ta est.

Florentius
versina, Co-
mies Hollan-
diæ 10.

Ada Henri-
ca Regis Sco-
ria filia,
uxor Flo-
rentij.

1163 Tren-
tone: tumul-
tuant ut ob
Præfecturâ
Groninga-
nam adver-
sus Episco-
pum.

Defuncto Theodorico Comite, Florentius Filius ejus x. Comes effectus,
duxit in uxorem Adam filiam Henrici præpotentis Regis Scottorum, de qua
genuit Theodoricum succedentem Comitem Hollandiæ, Wilhelmum Co-
mitem Orientalis Frisiæ, Florentium Præpositum Trajectensis ecclesiæ, Ro-
bertum Præsidentem Kenemariæ, Beatricem, Elisabeth, Adelheidin & Marga-
ritam Comitissam Cliviæ.

His temporibus, scilicet anno Domini mc lxiij. Trentones tumultuari
ceperunt adversus Episcopum pro Præfecturâ Groningiae, confociantes si-
bi cives Trajectenses, cum plerisque vassallis ecclesiæ. Aseruit enim idem
Episcopus, quod Præfectura sibi liberè vacaret, pro eo, quod Liffridus Præ-
fectus nunc defunctus filium superstitem non haberet. Nepotes tamen e-
jusdem Liffridi de filio suo primogenito, Præfecturam ipsam ambiens,
feudales effecti sunt homines Henrici Comitis Geldriæ, ut eo suffragante
potius obstarè possent insulibus Episcopi Trajectensis: cujus demum au-
xilio prædicti juvenes, ministeriales & cives Episcopum cum suis militi-
bus circumvallatum in turri proculdubio captivassent, ni consilio Theo-
dorici Comitis de Clivo maturius evalisset. Comes autem Geldriæ civi-
bus & ministerialibus castellanos multis incursionibus laceravit: quos cum
balistis & fundibulis quotidianis assultibus nimis acriter infestavit, adeo
quod tam hyemalem, quàm æstivalem domum exureret, & magenas ad tur-
ris everfionem erigeret. Episcopus igitur plurimum auxiliatus, & à cunctis
auxiliatoribus pene destitutus, supplici prece constanter admonuit domi-
num Florentium Comitem Hollandiæ, quatenus apporunus auxiliator si-
bi foret in necessitate talis angustiae. Nec mora, quia & idem Comes colle-
ctis hinc inde bellatoribus plus quam oportuit Episcopo magnus auxilia-
tor extitit: Civitatem verò tam Episcopus quàm Comes eximius crebris in-
festaverunt insultibus. Quare Comes Geldriæ similiter & Theodoricus de
Batenburch inclutus defensionem cum electis equitibus. Invaluit enim
hæc discordia ferè per annum, quæ tandem jussu Frederici Cæsaris per Rei-
noldum Archiepiscopum Colonensem sopita est, & Episcopus acceptis
trecentis marchis, Præfecturam Groningiae nepotibus Liffridi cum novis
privilegiis recognovit.

1165 Con-
tentio inter
Episcopum
& Comitem
ob Frisiæ do-
minatione.

Anno Domini mc lxy. contentio gravis exorta fuit inter Godefridum
Trajectensem Episcopum, & Florentium Hollandiæ Comitem, quidam
enim Imperatorum & Regum, utpote Carolus & Lotharius tradiderunt
Orientalem Frisiâ usque rivulum lavice principibus Hollandiæ. Quidam
nihilominus Regum & Imperatorum, videlicet Henricus & Conradus cõ-
rule.

in M.S. hinc l. 1160
vulgare cron. 1164.

homagium vel
homagium seu
centij comitis

exluzus

in luzus

Præfectura
Groninga
Liffridi
nepotibus
addicta.

mf. 109

a.

lir. 7 m.
tuit.

eulerunt eandem patriam Pontificibus Traiectensis ecclesie. Quapropter idem Florentius terram ipsam ex integro possidere volens, Godefridum Episcopum profugare decrevit, quem nuper ab inimicis suis potentissime liberavit. Episcopus itaque nunc à cunctis auxiliatoribus destitutus, imploravit opem Frederici Caesaris quatenus ipsum eriperet de persecutione magnipotentis Comitis: Imperator autem anxiam necessitatem Godefridi Pontificis attendens, Traiectum extemplo descendens, peramicabilem compositionem inter discordes Principes rediviinam amicitiam reformavit. +

Fredericus
Imperator
pacem com-
ponit inter
Episcopum
& Comitem.

A Florentij

in MS. plura et l. b.

het wat de hantvond

Anno Domini mc lxxj. Frisones cum infinitis præliatoribus vadum Ockenwold transcentes, deveniunt Alcmariam, ut abinde transirent ad depredandam vicinam Kenemariam. Et ecce, commisso jam duro certamine circiter lxxx, viri pugnantes ex Alcmaria crudeliter interemti sunt, qui pro transitoria vita, vitam æternam mercati sunt. Si enim pugnare pro patria virtutis est, mori pro patria felicitatis est. Frisones hac adeptâ victoriâ, totum oppidum concremarunt, solam quidem ecclesiam incombustam de communi consensu seu beneplacito reliquerunt, ita quod nongenti Frisones sufficienter essent ultri, qui pridem à militibus de Harlem, ut prædicatur, sunt occisi.

1166. Frisones insurrexerunt contra Comitem Hollandie.

1166. Frisones insurrexerunt contra Comitem Hollandie.

Anno Domini mc lxxiij. cum jam tota Frisia glaciati esset pervia, Florentius Comes cum ingenti copia præpotentis exercitus in villam Searl adveniens, deliberationem habuit, & rebellantem Frisiam expugnare proposuit: Inque ipsa verò deliberationis mora, quidam animosi milites equos ascendentes, dissuadente Comite, villam Schagen incenderunt, de qua spolia diversæ suppellestilis abundantius asportarunt.

1166. Florentius Comes expeditionem parat in Frisiam.

Sroze

Frisones autem latenter in insidiis positi domorum suarum parvipenderant incendia, similiter & rerum suarum copiosa spolia, dummodo solos hostes suos occultè concluderent, & eorum reditum potenter interciperent. Cum igitur prædicti milites depredationibus occuparentur, ac omnes fugitivos in locis palustribus disparim sequerentur, ecce Frisones de latibulis insidiarum ex arundineris utrobique surrexerunt, præfatis militibus viam redeundi festinanter anticipantes: & cum eis in magna prærogativa guerræ prælium committentes. Denique accrescentibus Frisonum copiis, quidam milites medium hostium viriliter irumpentes ad præsentiam Comitis cum angustia sunt reversi: ceteri verò rebellanti manu semetipsos ulciscentes, cruentissime sunt occisi: Videlicet, Simon de Antverpia juvenis incomparabilis pulchritudinis, Vilhelmus de Vortholt, Baldevinus de Harlem, Gerardus Dapifer, Florentius Roeschef, Allardus de Egmonda, Bruno de Castrichem, Gerardus juvenis de Monstre, ac Everardus de Noertich, quorum corpora de hinc Egmondæ delata sunt, quæ inde lamentis amarissimis consepulta sunt.

Stratagemata Frisiorum in pugnandis insidiis.

grave

Hollandie successu.

Voorhout

In Traicten Gelyckij Monstere

Anno verò sequenti Frisones in die sancti Hypoliti, quæ solemnis est apud eos, iterato populosam expeditionem eduxerunt, ut pagum Alcmariæ iterato destruerent. Quum verò milites properanti manu cum inquilinis

1169. Frisij iterato Alcmariæ pagum adorti reperiuntur.

F Ken-

Kenemariæ, tam per terram, quam per aquam eisdem audaciter occursum, qui xxx. fortissimos Frisones cum impetu terribiliter occiderunt: quibus peremtis reliquum vulgus absque graviore damno diffugit ad Frisiam, quoniam Hollandiæ milites equorum insequentium eo tempore magnam habuerunt inopiam. Flandrienses & Sagittarij, qui Comiti pro stipendiis ministrarent, eadem die cum suis complicitibus satis tardius ac conflictum assuerunt. Annis tamen paucis abinde delapsis, Florentius Comes cum expeditione valida Frisiam intrans, villam Vickel cum Nyendorp incendit, Tescalliam cum Viringia subegit. Quatuor millia marcarum argenti, conditione pacis accepit, & exinde sepulchrum sanctæ Sophiæ matris suæ Ierosolymis visitavit.

Pax argento
redimatur,
& Comes
Ierosolymam
proficiscitur.

winhel
400

vide notas Scriuere
ad amos patres
pa: 210.

Fulmen &
tonitruum
natali Do.
mini.

Annus pro
994.

1173. Ho.
Hie sacra
furo sublati

Inundatio
insolens.

Hildebran-
dus Abbas
S. Pauli
penitentiam
suadet.

Incendium
subitum
Traiecti.

Episcopus
habita Sy-
nodo suppli-
catuor 1174

dixit

Anno Domini m c lxx. validissima ventorum intemperies in Autumno truculentiùs inhortuit, ita quod inundatio maris usque muros urbis Traiectensis impetuosè defluxit; & marinus piscis, qui vulgò Bollic dicitur, prope mœnia civitatis captus fuisse sagenis asseritur. Anno verò sequenti nocte natalis Domini crebra fulgura micuerunt, cunctisque nimirum obstupentibus tonitrua satis horrida resonaverunt. Anno quidem insequenti frondes & gramina præ solito veris tempore germinarunt, & volatilia circa purificationem beatæ Mariæ Virginis ova cubantes, pullos in his partibus produxerunt.

Anno Domini m c lxxij. vivificum corpus Domini de duabis ecclesiis in Traiecto videlicet Beatæ Mariæ minoris, & sancti Iacobi majoris furto sublatum fuerat, sed nec reus aliquo scrutinio reperiri poterat: Quinto dehinc Idus Maij facta est repentinè gravissima plaga diluvij, quæ totam superficiem terræ vehementer operiens, domus cum arboribus violenter secum abduxit in torrente profluvij, ita quod plerique prudentes putarent novum cathaclysmum imminere, ac universum mundum aquis inundantibus secundario deperire, quod si tam diuturnum quàm impetuosum fuisset ipsum diluvium, proculdubio civitas Traiectensis non substitisset ad tempus modicum: post triduum verò misericordia Dei diminovit aquas, quæ paulatim defluentes ad alveum suum reversæ sunt, & omnes circumstantes villæ de tam diræ calamitatis periculo liberatæ sunt, Hildebrandus verò venerabilis Abbas sancti Pauli Traiectensis in ascensione Domini proxima, sermonem ad populum faciens instantè admonuit quatenus tota civitas orationibus, elemosynis & jejuniis super negligentiam divini corporis, divinam indignationem placarent, alioquin in proximo civitati plaga gravior immineret: & ecce prophætia tanti Patris veritatè non caruit. Nam & eodem die circa vesperam horrendum incendium accidit, quod beatæ Mariæ præfatam absumsit ecclesiam, nihilominus & partem civitatis maximam. Quamobrem Godefridus Episcopus iram Dei pertimescens convocata generali Synodo cunctis fidelibus suæ Diocesis jejuniū indixit, quinimo feria quarta post Pentecosten nudis incedens pedibus diversa sanctorum loca cum laniis devotissimè visitavit. Hic insuper Episcopus pro sempiternæ suæ laudis

dis memoria superedificavit beato Martino quatuor fortia, videlicet Horst contra Comitatum Geldriae, Vullenho contra Dominatum Frisiae, Montforde adversus Comitatum Hollandiae, & Voerden adversus rebellionem propriae civitatis, ut ex eis impetum inimicorum ab omni parte restringeret, & diversis raptoribus facilem Episcopatus ingressum interdiceret: Qui cum annis xxij. Trajectensem rexisset dignè ecclesiā, anno Domini mc lxxvij. vj. Calendas Iunij Creatori reddidit animam. Is Episcopus penes antecessores suos in ecclesia majori decenter inhumatus est, nam & ipse pro virtutis operibus hodierno die non immeritò collaudandus est.

*Munimēta fortalia
4 contra
hostes sedis
Ultraiectionis
na ab Episcopo con-
dita.*

1177. Episcopus moritur.

ms. Gent. 1178

Baldevinus secundus Episcopus 29.

Post obitum Godefridi, Praesul, Baldevinus nominis huius secundus ad sanctam Mariam Trajectensem, ac in Aldenzeel praepositus xxix. introinatus est Episcopus: vir mansuetus, & adeo castus, ut in fine vitae suae virgo credatur esse mortuus, cuius fratres erant Comes Hollandiae Florentius, Theodoricus maior in Traiecto Praepositus, ac Ottho Comes de Bentheim, sive Castellaneus, per quorum auxilium praedones ab Episcopatu fugavit, & totam terram aliquantisper annis gloriosè rexit. Omnes itaque Burgenses susceperunt ab eo fura Civilia, & similiter ministeriales bona feudalia, Solus autem Dux Brabantiae statuto tempore Veluam acceptare neglexit, quam Comes Geldriensis ab eodem Duce sub infeudatam tenebat. Quapropter Episcopus Veluam occupavit cum invictis bellatoribus, effugato Gerardo Comite, cum omnibus suis complicitibus. Comes igitur Gerardus tantae ditionis amissionem aegrè ferens, aggregavit armigerotum magnam copiam, & per 4 dies circumvallavit econtra Davantriam. Sed Fredericus Imperator illuc adveniens, omnem bellum ultum suppressit, & in oblongas treugas utrobique servari mandavit: Durantibus itaque treugis, Gerardus Comes absque liberis migravit à seculo, & Episcopus iterato Veluam, intravit armato satellitio, qui de Comitatu Zutphaniae plures villas incendit, & abinde rapinam multimodae facultatis abstraxit. Theodoricus vero de Clivis fortius Episcopi cōgregavit ingentes copias electae militiae, devastans ex magna parte Comitatum Geldriae: Florentius autem Comes Hollandiae Comitatu graviora damna fecit. Nam & omnia pecora totius Veluapotentè in Davantriam congregavit. Otto quidem de Geldria fratri succedens in Comitatum, perpendens imperum inimicorum suorum violenter invalescere, nec vires sui solius contra tot Magnates posse sufficere, de

Dux Brabantiae ob negligentiam suam cadit.

Inde bellum inter Traiectenses & Geldrienses.

Fredericus Imperator inducit eos ad pacem.

Otto Comes Geldriae se opponit Episcopo.

re, de potestate Pontificum Coloniensis, Monasteriensis, Ducis Brabantiae, & Comitris de Monte circa iij. millia pro stipendiis eduxit, cum quibus octingentos equites Episcopi tribus septimanis in Daventria obsedit. Baldevinus Episcopus anxiam necessitatem suae civitatis audiens, auxilio sui fratris Florentij, & Theodorici sui sororis praedictorum Comitum contraxit robur tam Hollandiae, quam Cliviae, ut Ottonem Comitem propelleret ab obsidione civitatis Daventriae. Sed ecce Fredericus iterato partes inferiores adiens interceptit hoc praelium, statuens inter utramque partem amicabile pacis interloquium. Videlicet ut idem Comes Otto donationem Veluae secundum jus antehabitu quiete possideret, quoadusque super hoc de Principum suorum consilio iudicium vel arbitrium promulgaret.

Fredericus
Imp. in-
cisa iterum
pangit bonis
conditioni-
bus.

1188. Cruce
signatus ex
ercitus Chri-
stianorum pro
recupera-
tione sanctae
civitatis &
crucis.

in M. S. hic quaedam
de Saracenis in se
runtur.

Ducis exer-
citus sacri.

Anno Domini m c lxxxviij. decreto Alexandri Romani Pontificis, & edicto Frederici gloriosi Caesaris inestimabilis exercitus Christianae professionis cruce signatus est apud Maguntiam ab Henrico Cardinali sive legato sedis Apostolicae pro recuperatione sanctae civitatis Iherosolymae, quae traditione Comitis Hugonis de Tripoli per Soldanum Babyloniae expugnata est, & pro restauratione Benedictae crucis, quae per Agarenos ad Barbaras regioneseducta est, cujus innumerabilis exercitus capitanei principes erant, Fredericus Romanorum Imperator, Philippus Franciae, & Richardus Angliae Reges, Fredericus Sueviae, & Conradus Austriae Duces, Florentius Hollandiae, & Philippus Flandriae Comites, cum aliis magnatibus multis, & proceribus infinitis. Imperator autem consilium petiit a quodam incluso, qualiter Christianum exercitum dirigeret. Inklusus vero prophetando respondit, quod idem Imperator aquis suffocari deberet, antequam de transmarinis partibus in patriam rediret. Quamobrem idem Augustus transitum mediterranei maris evitans, trans Bulgariam obliquans, brachium sancti Georgij transcendens, & iter ad sanctam civitatem insistens cum antedictis principibus civitates, praesidia, munitiones & oppida potenter usque Sur acquisivit, & de perfidis gentilium turmis multis vicibus honestissime triumphavit.

Anno Chr.
1190. Fra-
dericus Imp.
submergi-
tur.

in fluctu maligno nudus

Florentius
Hollandiae
Comes An-
tiochia mor-
tuum.

Wilhelmus
Comitis Hol-
landiae de
Saracenis
victoria.

haec in meo M. S.
pluribus verbis ut
in amali: vernaculis
narrantur. ac c. B. 186.

Anno Domini m c xc. idem Imperator quodam aestivo tempore fessus ex itinere, festinavit in Limpido torrentis alveo profluentem sudorem abluere, & per modicum refrigerio se reficere. Qui peritiam nandi confusus in fluctuariis undis descendit, quem fluminis impetus rabido cursu mox ad rupem subterlatentem allidit, qui secundum Anachoritarum vaticinium ibidem submersus est, & apud Antiochiam in Basilica sancti Petri lamentis amarissimis inhumatus est. Eodem etiam anno non multo delapso tempore Florentius Comes Hollandiae, Kalendis Augusti mensis obiit in Antiochia, sepultus ibidem apud tumbam Imperatoris in eadem ecclesia. Vilhelmus autem de Hollandia filius ejus junior natu Frederico Duci Sueviae sociatus ad annos quinque post obitum patris in terra Sancta permansit, qui in diversis bellis campatribus contra paganos victoriae palmam multis vicibus acquisivit, per cujus industriae probitatem Christiani dicuntur obtinuisse Damiatam urbem Egypti prorsus inexpugnabilem, caesis in ea cunctis Turcis cum ceteris infidelibus Agarenis. Ada quidem Hollandiae Comitis

issa

tiffa regie stirpis electa matrona iij. Idus Ianuarij inde fuit defuncta, ac in Middelburgensi Monasterio tumulata.

Defuncto penes Antiochiam Florentio Comite Theodoricus filius ejus xj. Comes effectus, duxit in uxorem Adelheidim filiam illustris viri Theodorici Comitis de Clivis, de qua duas excellentis formæ suscepit filias, videlicet Adelheidim & Adam. Adelheidis autem Henrico Domicello Geldriae desponsata fuit, Adam vero Ludovicus Comes de Loon contra voluntatem totius Hollandiensis populi sibi conjugæ desponsavit. His temporibus, scilicet anno Domini m^o xcvi. Vilhelmus de Hollandia miles ab expeditione Iherosolymitana reversus est ad Hollandiam, quem frater suus Theodoricus primo gratiosè suscepit secundum debitam honorificentiam. Denique susurionum exosa suggestio seminavit invidiæ zelum inter fratres, ut Vilhelmus ad Drechtenes Frisones extemplo transiret, & cum eis forèses Hollandiæ villas diurnatim expugnaret. Eodem autem tempore Baldevinus Flandriæ Comes subintravit armata manu Zelandiam, ut expugnaret vicinam terræ suæ Valachriam: quapropter Theodoricus Comes utrobique perplexus sum contra Flandros populosum eduxit exercitum, quem de primarum suorum cōsilio subdivisit in bipartitum cuneū, quatenus unum versus Flandriam secum assumeret, & alterum Alheidi Comitissæ pro Frisonibus expugnandis in Egmonda dimitteret, quibus itaque gestis idem Comes versus Zelandiam remigans, adversus Baldevinum Comitem grande bellū commisit, quem potenter à Zelandiæ finibus cum victoria profugavit. Adelheidis autem Comitissæ tanquam miles imperterrita, cum vexillis fulgidis & tubis stridolis ab Egmonda devenit in Alcmariam, ut juxta præceptū Domini sui rebellantem expugnaret Frisiam. Vilhelmus verò miles egregius contra Frisingensem eduxit exercitū, non formidans adversus Hollandiensem decertare populū, & ecce cōmissō prælio Frisones de Vikel & Nyendorp diffugerunt pro pacta pecunia, derelinqentes ipsum Vilhelmum cum cæteris Frisonibus in mortis angustia, qui per Kenemarios in vado propulsus, & ferè circūventus fuit, sed post aliquantulā reluctationem cum suis Frisonibus abinde vix aufugit. Hoc autē infortunium Frisones non ipsi Vilhelmo, sed ignavia suæ imputarunt: cui de cætero sine suspitione aliqua feliciter adhererunt: Igitur cum Theodoricus Comes de Flandris victor redisset ad Hollandiā, Baldevinus Trajectensis Episcopus, Theodoricus major Propositus, & Otto Castellaneus fratres & patrui tam Theodorici quàm Vilhelmi devenerūt ad Kenemariā, ut aliquam pacis conditionē invenirent, postquā discordes fratres nihil amicari possint, Quorū arbitrio denique definitū est, ut Theodoricus tanquā major natu quietè permaneret Comes Hollandiæ, & Vilhelmus de manu fratris sui susceperet in feudum Comitatus orientalis Frisæ. Insuper idem Vilhelmus ex Telonio de Geervliet ecc. libras annuatim reciperet, & de cætero fratrem suum inquietare nō præsumeret: determinata itaq; fuit fraternalis discordia, ac ipse Vilhelmus benignè susceptus est Comes in orientali Frisia, qui penes Oesterzee castrū cōstruxit, cum illis de Kuynre sæpe cōfligit, è quibus plus quàm D. viros occidit, & exinde totā patriā ditioni suæ potentissimè subjugavit.

Ad Comitem
Eissa Hol.
meritum.

Theodori-
cus septi-
mus Comes
Hollandiæ.

1195. Vil-
helmus filius
Comitis in-
ter domū
reversus.

Baldevinus
inter fratres
Hollandiæ
Comitis.

Bellum inter
inter Flan-
dros et Hol-
landos ob
Zelandiam.

utroque

+ cum cō frisonibus

mulier

Vilhelmus
in prælio de-
finitur à
Frisonibus
cunctis cer-
ruptis.

winkel

fideliter

de Bentheim
in s. trans.

Pax inter
fratres per
patres cō-
positur sub
eodem con-
ditionibus.

finitur

Vilhelmus
Comes Fri-
sæ orienta-
lis in castrum
condidit in
Oesterzee.

1196. Tren-
ta Episcopo
substita.

curtilibus videtur
legendum ex Vegetio
lib. Eceano

possekyn in Trul.

Episcopus
fratrem suum
Ottonem
constituit
Castellanum
Coverdiae &
Brajctum
Trenta.

Fulkerus
rebelli tota
Trenta ad-
versum
impetum.

huiusmodi

Trenta mi-
serie affligi-
tur.

Fulkerus
Coverdiam
cepit.

Anno Domini m.c.xvj. cum Baldevinus Episcopus Trentam cum Tuentam regeter potestative, nec quisquam eum in aliquo molestare praesumeret, Ortho Comes de Benthem per Florentium Castellaneum Covordensem in curtilibus suis quamplurimum exactioratus, Episcopo fratri suo continuam fecit querimoniam: Itaque quod ipse Pontifex demum contra Castellaneum procederet ad excommunicationis sententiam: Indurato tandem Florentio Dominus Episcopus cum expeditis bellatoribus praesidium Covordese vallavit, quod cum terribilibus machinis adeo frequenter impedit, ut idem Florentius una cum privigno suo Fulkerio deditioem expeteret, ac ipsum castrum cum suis attinentiis Episcopo liberè traderet: Episcopus autem expugnatum castrum commisit cuidam militi de Hollandia Gisleberto Postekin ad tuendum, qui totum Trentoniae Dominium duxit prudentissime gubernandum. Sed Episcopus ad malum omen eodem amoto milite fratrem suum Ottonem Comitem constituit esse Castellaneum, in super & Trentonicae plebis iusticiarium, qui diu desideratum Covordense Castrum in potestatem suscepit, in quo cum universa clientela sua manere decrevit: Interea Fulkerus de Coverdia vinculatus adhuc in Horst nobilem puellam duxit in conjugem, per cuius amicos hoc obtinuit erga Pontificem, ut idem Iuvenis patrimonij sui partem reciperet, & nunquam adversus Episcopum rebellare praesumeret. Sed irrita ventosa rapuerunt verba procellae. Quum idem Fulkerus prisione laxatus, agnatos & notos sibi clam adduxisset, totamque Trentam adversus Comitem de Benthem rebellare fecit. Itaque quod Groningenses primo iudicem suum interficientes contra iusiurandum ipsum oppidum muro cingerent, & Trentones Episcopales redditus per Tuentam rapientes villam, Coverdia cum suburbio penitus exurerent. Episcopus igitur ex cuius praesumptione plurimum indignatus, cum exercitu forti per Coverdiam Trentam ingrediens, condignam ultionem suscepit ab eisdem grassatoribus, & Comes de Benthem ex altera parte per Steenwick Trentam introiens, debitam vindicationem accepit de suis hostibus. Sed Otto Comes Geldriae, cuius occulto consilio Trentones animari dicebantur, Episcopo venit in auxilium, suggerens tandem Episcopo per amicabilem pacis interloquium quatenus 4 obliides de Groningia, & xij. de Trentonia Davantria perseveranter residerent, donec ipsi super excessibus plenarie satisfactum esset, ac omne malum litis ad bonum pacis reconciliatum foret. His itaque gestis Comes Geldriae cum iisdem obsidibus Davantria intrans, placitare cepit adversus Episcopum, & Episcopus ipsos obliides extemplum vinculari iussit in ipsius offendiculum. Qua de causa jam dictus Comes aliquantulum confusus fuit, & abinde cum maxima indignatione retrocessit. Interea Fulkerus de Coverdia pendens Ottonem Comitem de Benthem Episcopaliibus causis fore praepeditum, ac ipsum castrum minus providè praemunum, contractis armigeris saepe dictum castrum impetuosè cepit, Comitissam cum omni suppellectili captavit. Episcopus autem amissionem castri molestè ferens, captivam Comitissam per praefatos rede-

mit

mit obfides, recollectitque pro novo bello recentes equites, cum quibus Trentam ex magna parte succendit & castrum Coverdiæ quotidianis afful-
 tibus infestavit. Cum autem hæc agerentur, Philippus Coloniensis, & Con-
 radus Maguntinensis Archiepiscopi metuentes de conspiratione Comitum
 Geldriæ, & Castellani Covardiæ, devenerunt in Daventriam, ordinaverunt-
 que in hunc modum inter utramque partem indurabilem amicitiam. Qua-
 tenus Rodolphus verus Castellani Covardiæ cum Trenta secundum
 tenorem antiqui privilegii potestative reciperet, Is Episcopo & M. marcas
 pro illatis damnis in promptu persolveret. Sed Comes de Bentheim absce-
 dentibus illis reverendis Pontificibus, hoc arbitrium observare renuens,
 recollectit ex parte fratris sui roboratum exercitum, ut altera die dimica-
 ret adversus Coverdensem populum, locatis itaque castris, quidam teme-
 rarij ad vesperascente jam die, balistare cœperunt adversus Trentones: quos
 Trentones econtrâ fauciaverunt ultra modum cum clavatis missilibus, ut
 tandem prædicti juvenes dedecorose diffugerent, & totum Episcopalem ex-
 ercitum relictis papilionibus in repentinam fugam secum attraherent. E-
 piscopus autem ut vir imperterritus, fugientem exercitum virili voce re-
 vocans parvum coadunavit cuneum, & cum ipsis Trentonibus formido-
 losum inivit prælium. Sed Trentonicis incolis indefinenter accrescentibus,
 suisque bellatoribus paulatim declinantibus, idem illustis Pontifex demum
 à bello quievit, & ab ipsis locis palustribus cum cæteris fugientibus vix e-
 vasis. Ceciderunt autem ex ipso conflictu xxx pugiles, capti verò sunt cir-
 ca centum milites, cum multis armigeris laude dignis ac securariis: denique
 dictus Episcopus ad partes Isclanas deveniens, recollecto militari robore,
 damnum illatum in Comitum Geldriæ tanquam fautorem ferventer ulcisci
 decrevit: Nam & Veluam cum finitimis villis ejusdem Comitatus, acce-
 ptis spoliis omnino succendit: Contra verò Comes cum Trentonibus Ho-
 merthem, & quasdam turres Episcopalis Cameræ destruxit, & Daventriam
 ad x dies ingenis terribilibus infestavit. Sed Dux Brabantiæ, cujus negli-
 gentia principalis causa fuit, hujus liris culpam suam recognoscens, venit
 in auxilium Episcopo, cum quibusdam equitibus, elaborans Trev/gas mo-
 dici temporis ab utrisque partibus, quoad usque Cæsar Henricus ad infe-
 riores partes descenderet, qui inter Episcopum & Comitem de Dominio
 Veluæ per auream bullam finem liti imposuit. Trentones autem discedente
 glorioso Cæsare Trev/gas elaboratas inficiaverunt, quoniam omnes Episco-
 pales redditus in Trentonia Comiti Geldriæ pro stipendiis assignavit. Qua-
 propter Episcopus de Prælatorum suorum consilio secessit ad Magunciam,
 ut glorioso Cæsari manifestaret hanc novam violentiam: cum autem hic
 Augustus super tali forefacto valde commotus esset, & Episcopo Baldevino
 tanquam suo cognato manuale juvamen erogasset, ecce Præsul illustris die
 dehinc quinta, qui est xj Calendas Maij migravit ad cœlestem patriam, post-
 quam annis xvij. Traiectensem bellicose rexisset ecclesiam, qui denique
 Traiectum devectus est, ac ibidem in Ecclesia majori cum exequiis congru-
 entibus inhumatus est.

Intercessit
ne Episco-
porum pacem
conficiatur,
quam Co-
mes de Benti-
them infir-
mis,

A. 1111111111

approbat

Episcopus
& Geldria
Comes Tre-
vionis mi-
mici, sed a
Duce Bra-
bantia pa-
cantis da-
tu inducitur

gebzoorde

De domo
Episcopus
moritur,

Arnol-

Arnoldus primus

Episcopus 30.

Theodoricus primus

Episcopus 31.

Postquam sepultus esset Baldevinus Episcopus, Theodoricus Hollandiæ, ac Otto Geldriæ Comites armipotenter in Traiecto venientes seminauerunt exosum invidiæ malum in electione novi pastoris, ita quod admodum disturbantur vasallos & Canonicos ecclesiæ Traiectensis, quidam enim capitularum elegerunt Theodoricum de Hollandia fratrem Baldevini Præsulis jam defuncti, majorem præpositum: cui fideliter adhæsit Theodoricus Hollandiæ Comes, & tota terra Traiectensis. Cæteri vero Canonici elegerunt Arnoldum de Isenburch Præpositum Daventriensem, cujus partem assumpsit Otto Geldriæ Comes, & tota terra Transsulanensis: Henricus autem Imperator Theodorico cognato suo per annuum & Pastoralem baculum investituram Episcopatus dedit, quinimo temporalem jurisdictionem Theodorico Comiti Hollandiæ gubernandam commisit, donec in Romana curia definitum foret, quis eorum dictante iusticiæ Pontificium obtineret.

*Archiepiscopus
de prap. m.*

sententia

prope Renen

*condunabis
Carmilim*

*Ob gubernationem
Episcopus
inter Comes
Geldriæ
& Hollandiæ
bellum.*

*montem Han, qui
nunc*

*hic noster
Castellum
Notham
over de Noth
Trib. Transf.*

Itaque Theodoricus Comes propugnator sive tutor existens Episcopatus, ac in castro quod dicitur Horst cum tota sua curia manere disponens Episcopales redditus ex Imperiali præcepto curiosè recollegit, sed obstante consilio Comitis Geldriæ, de partibus Transsulanis nihil omnino recepit. Quapropter idem Theodoricus Comes coadjunctis sibi robustis belatoribus, tam ex Hollandia, quam Zelandia, cum cornibus horrifonis & vexillis fulgidis universum pagum Veluæ potenter incendit, magnamque prædam multimodæ facultatis secum gloriosius asportavit, nec mora quin & Geldriæ Comes contractis pugilum immensis copiis cum tubis stridentibus & signis choruscantibus Hollandiæ Comitem usque montem Haymonis festinanter insegutus est: quatenus raptam prædam potenter excureret, & pro illata sibi contumelia crudele bellum ageret: & ecce concurrentibus utrisque partibus cruentum bellum inhorruit, in quo stridor balistarum, tiinnitus gladiatorum, fragor hastarum, & hinnitus equorum terribilium invaluat, demum post utriusque partis horrendum excidium, Otto Comes Geldriæ suis paulatim diffugientibus trans Mosam in equo cursatili retrocessit, & Hollandiæ Comes fugitivos hostes cursu celeri subsecutus, copio-

sum

sum numerum plebis & militiæ captitavit. His itaque gestis Orientalis Frisiz Comes hac audita victoriâ, gavisus primò venit ad Hollandiam, deinde secessit ad Horst, ut fratris sui visitaret præsentiam. Quare Theodoricus Comes iussit extemplò per Henricum Grus apprehendi, ac in prisione carceris strictissimè cathenari. Modico tamen dehinc elapso tempore jam dictus Vilhelmus Comes disruptis claustris à captivitate clam spe protectionis devenit ad Ottonem Comitem Geldriæ; à quo per dies aliquot detentus fuit in contubernio magnæ lætitiæ. Novit enim idem Otto Comes eundem Vilhelmum Comitem in terra Sancta virum strenuum & illustrè; quapropter dedit eidem Adelheidim suam filiam in uxorem: ex qua genuit Florentiam Hollandiæ Comitem, Ottonem Trajectensem Pontificem, Vilhelmum Præsidem, Adam Abbatissam Reinsburgensem, & Richardin devotissimam monialem. Nuptiis verò magnificè celebratis in Stauria, sæpe dictus Vilhelmus gloriòse receptus est in Orientali Frisia: Eodem anno Theodoricus Hollandiæ, ac Otto Geldriæ Comites ab omni controversia discordia reconciliati sunt in hunc modum, ut Henricus filius Ottonis Comitis Geldriæ duceret in uxorem Adelheidim filiam Theodorici Comitis Hollandiæ, sed ambo post modicum tempus defuncti sunt, ac in Reinsburgensi Monasterio luctuosis funeralibus inhumati sunt.

Anno Domini m^cxxvii. Theodoricus & Arnoldus electi Trajectenses Episcopi per diffinitivam Innocentij Papæ sententiam finem litis habuerunt. Arnoldus etenim primò Pontificium obtinens, xxx. Episcopus consecratus est, qui post tempus exiguum vii. Idus Aprilis in urbe Romana mortuus & sepultus est, denique dictus Apostolicus Theodoricum xxxj. consecravit Episcopum, monens ut continuò rediret ad commissum sibi populum. Hic igitur Theodoricus Trajectum venire disponens, Papæ defunctus est, qui ibidem catholicis exæquis honorificè tumularus est.

Vilhelmus

Vilhelmus Quem

Comes Frisiz à fratre captus.

Henricus de Graen à clam exiens

Bella Principum ex-
ciat in num-
ptar.Arnoldus
& Theodoricus
Episcopi vicissim consecra-
ti in Isahia
moriuntur.

Theodoricus Secundus

Episcopus 32.

Post obitum duorum Pontificum, prædictorum Theodoricus de Arc-Præpositus Trajecti superioris xxxij electus est Episcopus, vir illustris & prudens consiliarius. Hic à Sicilia de negotiis Imperialibus ab Ecclesia vocatus, Trajectum festinanter advenit, totumque Pontificium expensis innumeris gravatum invenit. Quapropter & ipse de prælatorum suorum consilio primò secessit ad Orientalem Frisiam, ut tam de precaria quam de Iusticia Frisonicæ plebis aliquantulam posset aggregare pecuniâ. Sed Vilhelmus de Hollandia existens illis diebus ibidem Comes exactione suæ gentis indignè ferens ipsum Episcopum in Monasterio Stauriæ post mis-

Vilhelmus
Comes Frisiz Episcopum Stauriæ capis.

G

larum

domini

Conspirans
in Episcopum
Hollandia
& Geldria
Comites.

farum celebrationem armata manu cepit, quem etiam captum ad praesidium suum penes Oesterzee festinanter abducere decrevit. Quidam autem Monachorum & Frisonum vici timorati, metuentes per temeritatem Comitis aeterna maledictionis innodari sententia, *divinum* Episcopum à captivitate Comitis violenter eruerunt, quibus itaque gestis, Theodoricus Hollandia, & Otto Geldria Comites inierunt adversus eundem Episcopum validam conpirationem pro eo, quod idem Pontifex contra Vilhelmum Orientalis Frisiae Comitem pridem movisset hostilem contentionem. Nam & Comes Hollandia fuit ejusdem Vilhelmi frater, nihilominus & Comes Geldria socer.

Comes Geldria
capitur à Duce
Brabantia.

Kuyc in
Ms. Tentet hic Duffe

Alia belli
inceps.

Otto quidem Comes Geldria totam terram Transiselanam propulsis officialibus Episcopi ditioni suae subiciens, Daventriam suo satellitio communivit. Theodoricus autem Comes Hollandia totam Cisiselaniam depopulans fixis papilionibus Trajectum in gyrum vallavit. Sed ecce praefatus Comes Geldrienfis eodem tempore dolose captus est à Duce Brabantiae sub cōductu Regis Ottonis, & Adulphi Archiepiscopi Colonienfis. Quamobrem Theodoricus Hollandia Comes volens Ottonem Geldria suum complicem erueri de prisione Ducis, dissolvit obsidionem ab urbe Trajectensi ac oppidum Ducis, quod dicitur Buscum circum obsedit in manu forti, quod tandem die vij. mensis Septembris armipotentem intravit, Vilhelmum fratrem Ducis, ac Henricum de Busch complurimosque milites cepit, & cum praeda multimodae suppellectilis ad Hollandiam navigare decrevit. Dux verò Brabantiae praecellentes Principes interim ad auxilium suum invocaverat, utpote Coloniensem Archiepiscopum, Leodiensem Episcopum Ducem Lymburgiae, & Comitem Flandriae, quorū auxilio, Theodoro Comiti redeundi viam festinanter anticipaverat, Theodoricus igitur Comes ex magnanimitate sua cum tubis stridentibus, & vexillis rutilantibus in castro sive villa quod Hoefden dicitur, eisdem principibus occursum praesumpsit, sed devictis extemplo Hollandis, idem Comes captus est.

Episcopus
utrique
Comiti dā-
ma infari in
asurum ab-
sentia.

Interea Theodoricus Episcopus intendens tam Hollandiam, quàm Geldriam absque defensore desolatam, coadunavit blandimentis & donis electam militiam; cum qua festinanter ingressus est Hollandiam, ubi praedam copiosam extemplo contraxit; quam instante noctis umbra secum infra muros urbis potenter abduxit. Hollandienses autem milites cum vulgo pro rapina reducenda perneciter insecuti, quosdam equites in itinere retardatos prendiderunt, ac in reversione plures villas Episcopatus favilla tenus inflammaverunt. Crastina dehinc exorta luce cum aurore jubar graminosam terrae superficiem stillicidio roris aspergeret, idem Episcopus de procerum suorum consilio pagum Velua cum expedita militia potenter exussit, Surphaniam obsidione cingens cepit, & exinde Daventriam intrans, à fautoribus capti Comitis gazam maximam acquisivit. Eodem anno Theodoricus Comes Hollandia liberè laxatus est à captivitate Ducis Brabantiae.

Nam

Nam & idem Comes præfato Duci duo millia marcarum argenti pro illato damno persolvit, cum quibus ipse Dux suum oppidum reparavit. Eodem verò tempore Theodoricus Trajectensis Episcopus, & Theodoricus Hollandiæ Comes consimiliter ad unionem pacis sunt perducti, qui deinde cunctis diebus vitæ suæ semper amici fidelissimi sunt effecti.

Anno Domini MCCI. Theodoricus Comes apud Dordracum infirmitate laborans, circiter agonem suæ mortis, quam plurimum querulare cepit absentiam Vilhelmi Comitissæ Oest-Frisiæ sui fratris, præsertim qui de provisione Comitatus cum ipso nihil ante mortem egisset: ac certè qui unicam filiam suam Adam nomine, puellam præclaram & nubilem tutelæ suæ minimè commendasset. Adelheidis quidem Comitissa contra perperam intendens, proposuit ipsam puellam Comiti Ludovico de Loon despondere, & sic eum extraneo principe Comitatum Hollandiæ pro suo beneplacito gubernare. Theodoricus verò Comes interim 2. Nonarum Novembris requievit in pace, Creatori reddens animam, postquam annis xj. bellicosè rexisset Hollandiam: Cujus obitu jam cognito, Ludovicus de Loon ab Althena Dordracum festinanter advenit, & secundum Adelheidis Comitissæ præordinationem, Adam puellam de Regali stirpe progenitam, in festino gaudio sponfam accepit. Et erat miserabile spectaculum intueri, tam citò magnifici Comitissæ disparuisse reverentiam, ut Adelheidis Comitissa sepultis funeralibus exequiis (proh pudor!) sponsalem auderet celebrare lætitiā. Sed quid plura? Comitissæ exanime corpus Egmondæ deVectum est, quod ibidem apud anteriores Comites in capella sancti prothomartyris honorificè tumulatum est.

Interea Vilhelmus Orientalis Frisiæ Comes percepta fratris sui morte, dolenter venit ad portum zipæ, condaetum ulterius impetrare nequiens, ut ad tumulum fratris sui securus accederet, & expletis exequiis ad Frisiam sine deliberatione discederet. Cui plerique Nobiles Hollandiæ compassi sunt, eique firmissima conspiratione fœderati sunt, utpote Florentius frater suus Præpositus major, Otto Comes de Bentheim ipsius patruus, Iacobus Leydenis Castellanius, Philippus de Vassenaer, Simon de Harlem, Vilhelmus de Teylingen, Iohannes de Rijswijck, Valterus de Egmunda, & Albertus Banjart milites, demandantes ipsi Vilhelmo Comiti, quod sub pacta fide securus ad eos transiret, præsertim cum à primatibus Hollandiæ decretum esset, quod à nobili muliere nollent regi: nec extraneum Principem super eos aliquatenus dominari. Vilhelmus itaque Comes clandestina legatione vocatus, Ducatu Philippi de Vassenaer ad portum de Zyrckzæ latenter adductus est, ubi mox à Zelandiensi populo gratanter in Comitem exaltatus est: Valterus verò de Egmunda, & Albertus Banjart cum Kenemaris insultum fecerunt; interim in Harlem adversus Ludovicum Comitem de Loon, & Adelheidin Hollandiæ viduam, ita quodambo citra noctis caliginem una cum Giselberto de Aemstel properè diffugerent, & ad civitatem Trajectensem pro subsidio tenderent, Ada verò juvencula materno

Pan Inter
Comitem
Episcopum,

Ita dicitur in Scrit. M. S. et orig.
1203 in Hist. Transl.
ter dook toe cranch.

quod

prid.

Theodori-
cus Comes
Hollandiæ
mortuus

13. Aprilis.

Nuptia
miserabile
exequiis

Conspiratio
Nobilium
contra A-
dam Comi-
tissam

Lutewicus
Comes de
Loon una
cum fratre
Harlemo
pulsus fugio
Trajectum

Ad 1203 m. *theod. Com.*
Hol. Ruy. de
Merhem t. 155.

obstare m.
hem daz te
vazheren

ita habet et
transf. Gallia
t. 155. h. 155.
p. 155. f. 155.
p. 155. f. 155.

al. praelis.

Ada capiti
va m. 155.
t. 155. h. 155.
liam.

Substitua
Ludovici
Comiti a
Luna.

Munitio
nes extru
ta a parte
Vilhelmi
Comiti
Hollandia.

Wychusen

reut. gwadenberda

Broeckede
nihil m. reut

A Kenemariam

Episcopus
Traiecten
sis Hollan
diam in
vadit.

praelis pub. Ser.
interpret. huius
consonat

labours

reut. h. 155.

deserta solatio, cum Rogero de Merhem & Ottone de Bueren militibus, cunctisque balistariis Ludovici Comitis ad praesidium Leidis anxie confu-
git, & ibidem impetum adversariorum suorum observare decrevit: sed in-
domita gens Kenemariae ducatu Valteri de Egmunda quantocius illuc af-
fuit. Nihilominus plebs Rijnlandiae conductu Philippi de Vassenaer ibi
non defuit, qui fortiter ipsum praesidium illuc assilientes cum sagittis &
fundibulis impeerunt tutres & moenia cum diversis magenis, quoadus-
que praefati milites urgente penuria victualium in deditionem transirent,
ipsumque praesidium Kenemariae liberè resignarent. Vilhelmus itaque Co-
mes omnem rem gestam festinanter intelligens, devenit ad Hollandiam, &
neptem suam Adam cum pedissequis custodiendam transmisit ad Texaliam,
qui totum exinde Comitatum ditieni suae subegit, & de praesidiis suorum
infidelium prout voluit, ordinavit.

Ludovicus itaque Comes totus ad vindictam è contratio surrexit, qui E-
piscopum Leodiosensem, Ducem Limburgensem, & Comitem Flandriensem
pro stipendiis subarravit. Specialem tamen confidentiam habens in pote-
state Theodorici Episcopi Traiectensis, quem pro summa duorum millium
talentorum conquestus in juvenem, jam instantis praelii, permittens quod
de manu sua Comitatum Hollandiae reciperet infendum super quibus fra-
trem suum eidem Episcopo dedit obsidem. Vilhelmus autè his agnitis Val-
terum de Egmunda, & Albertum Bamart Kenemariae praeficiens, Philippum
de Vassenaer, & Vilhelmum de Teylingen Rijnlandis praeficiens, ad Zelan-
diam secessit, ubi cunctos incolas in ipsius adiutorium invitavit. Nec mora,
quin Philippus & Vilhelmus antedicti milites duas fortes munitiones cum
propugnaculis extruxerunt, quarum unam Florentio Traiectensi Praeposi-
to sitam in Busch, sive Silva, reliquam aurem Ottoni Comiti de Benthem
sitam in Zuadenberdam ad tuendam fidelissimè commendarunt. Valterus
quidem & Albertus praefati milites Kenemariae indixerunt classem assumere,
aggerem interrompere, & prata totius Amstelaniae submergere. Quare co-
tinuò totam ditionem Giselberti de Aemstel tam aquis, quam incendiis us-
que ad fines Broeckelandiae everterunt, & exinde cum ingenti praeda mul-
timodae facultatis remigarunt. Episcopus verò Theodoricus hanc ulcisci
volens injuriam, die xxiiij. mensis Iunii prope Midracum personaliter intra-
vit Hollandiam, ubi Comitem de Benthem fugavit à praelio, & exinde plu-
res villas hostili conflagravit incendio. His itaque prospere succedentibus,
idem Pontifex levem equum solus ascendit, pedestrem exercitum trans pa-
ludes sequi iussit, & à plerisque villis singulatim obsides accepit, donec ad
munitionem quam Florentius Praepositus tuebatur gloriosè devenirent, &
eamdem cum expeditis bellatoribus expugnarent: Episcopus igitur hanc
munitionem leviter obtinuit absque gravi dispendio, quoniam milites de
terra Traiectensi deserentes praepositum fugerunt ex eodem praesidio, asse-
rentes se nequaquam Episcopo velle resistere. Itaque Florentius Praeposi-
tus non habens ulterius resistendi copiam illic apprehesus est, qui in Horst
sub

2000 H.
reut.

Baniat

inde

sub diligenti custodia reservatus est. Altera verò die cum solare iubar diaphanum elustraret hemispherium, idem Episcopus comitante militia Leydis advenit, ibi Ludovicus Comes subjugata Zuýt-Hollandia Episcopo se conjunxit, plurimi quoque Nobiles Hollandiæ principales ibidem Ludovico gratulanter occurserunt, cum quo fœdus inseparabilis amicitia perculserunt, utpote Iohannes Persin, Iohannes & Isbrandus de Harlem, Arnoldus & Henricus de Ryswijck, & Valterus de Ruken milites, quorum securo conductu Comes & Episcopus nemine rebellante venerunt in Harlem, villas sibi singulas suppressantes, & de jucunda prosperitate non immerito gloriantes. Econtra verò Kenemari cunctis belli necessariis abinde præmuniti festinaverunt antedictis Principibus clam occurrere, & cum eisdem in campi planicie grave bellum committere. Sed prænarrati milites tumultum tam effrenatæ plebis agnoscentes, hunc belli strepitum prudenter interceperunt, ac inter utramque partem hoc arbitrium promulgarunt, quatenus Kenemarij pro forefacto, quod dudum in Amsterlandia temerariè commiserant, tam Episcopo, quam Comiti, summam quingentorum talentorum persolverent, & exinde resumpra classe, cum pace discederent. Quibus itaque gestis, Episcopus & Comes nihil infortunij de cætero formidantes, villam S. Agathæ, quæ nunc dicitur Beverswick cum possessionibus Alberti Bamert militis omnino succenderunt, & extunc limina beati Adelberti Confessoris in Egmonda peregrè visitantes totam Hollandiam bipartitam, & in se divisam, non obstante quovis adversario subjugarunt. Ludovicus itaque Comes cernens quod nullam rebellionem jam haberet, exoravit instanter Episcopum, ut ad propria remearet. Cum autem hæc agerentur apud Hollandiam, Comes Namurcensis ex parte Comitiss Flandriæ cepit expugnare Valachriam. Hugo quidem de Voern acceptis obsequiis, reliquas insulas Ludovico subegit, & Vilhelmum Comitem à Zelandia profugavit. Vilhelmus itaque Comes nullibi tutus cum nave piscatoria retibus obtectus est, & à suis persecutoribus eventu mirabili elapsus est. Sed cum Hugo de Voern ex parte Ludovici Comitiss totius Zelandiæ Præfectus existeret, modumque suæ potestatis arrogantet excederet, Zelandiæ populus denuò conspiratorie fœderatus, Hugonem probrosè depulit, & Vilhelmum undique requisitum iterato Comitem statuit. Nec mora quin & idem Vilhelmus Comes per occultas literas & epistolas Valtero de Egmonda, Alberto Bamert, Vilhelmo de Teylingen, & Philippo de Vasse naer omnem rem gestans secretim exposuit, quinimo quantum potuit humillimè petiit, quatenus die determinata cum armatorum copia Leydis advenirent, nec in absentia sua contra Ludovicum Comitem prælium aliquatenus inchoarent.

Ludovicus intelligens Zelandinos sibi rebellasse, & Kenemarios in armis occurrere, direxit exercitum suum in Leidis, ut primo Kenemariis arripotenter occurreret, & deinde contra Zelandos grave bellum committeret, Kenemari quidem festinaverunt econtra prædictum exire præ-

Ad unum
cum pro
die 1000

potenter

gratulanter

Episcopus & comes

Kenemari
Episcopo
sistunt, sed
per compa
sionem
discedunt

certatim

in teat
no iunt

Ludovicus
Comes & Ep
iscopus vo
lentes Hol
landiam re
novare

Vilhelmus
Comes Hol
landiæ pel
litur Zelandi
dæ, sed clā
repositus

vero

*Remanens
duro pu-
gnes cla-
dem ace-
pimo.*

ibidem

sidium caritantes inordinate nimis ad proelium. Quapropter à vicis belli-
geris absque mora disturbati sunt, ex quibus & multi crudeliter interemti
sunt, ceteri vero classem introire nequientes, scanderunt propugnaculum,
ut ibidem ad novum bellum recenter aggregarent exercitum: & ecce pons
idem mole tot armigerorum contractus corruit, & maxima multitudo Ke-
nematorum in torrente Rheni fluminis suffocata perit. Philippus autem
de Vassenaer cum Valtero de Egmonda, & Alberto Baniert inter paludes
celeri fugâ dilapsus est. Sed Vilhelmus de Teylingen hostibus aliquantu-
lum obstans ibidem captus est. Ludovicus itaque Comes hac adeptâ vi-
ctoriâ, statim ad nemorosa loca versus Voerschoten gloriose reversus est,
& ibidem in pratis virentibus sua castra metatus est.

*In tract. f. 11. m. 1.
m. 1. 1. 1. 1. 1.*

*Ludovicus
frustra
cava pace,
fugit.*

*inde q. 1. 1. 1.
Louden in tract.*

Interea Vilhelmus Comes cum expeditione valida de Zelandia adveniens,
tabernacula fixit in Tol, deinde in Ryswijck prope Hagis, deinde circa no-
vum castra metatus fuit apud Schakenburch, ut altera die contra Ludovi-
cum Comitem indilatè confingeret, & eundem ab hereditate paterna pro-
cul expelleret. Ludovicus autem hanc sinistram famam audiens, transmisit
ad Vilhelmum Ducem Limburgiæ, quatenus ipse tentaret de compositio-
ne pacis & concordie: sed idem Dux vir belligenus sine pacis effectu re-
diens, visa nihilominus & audita referens, sua præcepit evelli tentoria, & à
facie supervenientis exercitus absque mora declinavit ab Hollandia: Ludo-
vicus etiam Comes relictis ibidem tabernaculis festino diffugio Traiectum
adit, & captivos equites Episcopo pro stipendiis tradidit. Quidam vero
militum præcipiti cursu proruentes in lacum Zylæ suffocati spiritu aquæ
supposuerunt: alij quoque vagantes per devia diversis incommoditatibus
afflicti, lassam animam exhalarunt: ceteri quidem fugitivi loricas, thora-
ces, galeas & clypeos abicientes, vel passim occisi sunt, vel catervatim ap-
prehensi sunt.

*Vilhelmus
fugato Lu-
dovico Co-
mitatum
Hollandia
obtinuit, &
cum Epi-
scopo paci
fuit.*

*Henricus
dictus est
Craven, qui
Craven vo-
cat.
lancet.*

Vilhelmus itaque profugientem exercitum perniciousè insecutus militum
numerum cuneum apprehendit: quinimo papiliones & victualia cum
clenodiis diversa suppellectilis acquisivit: Itaque Ludovicus Comes de
Loon nunquam reversurus ab Hollandia propulsus est, & Vilhelmus in
paternam hereditatem laudabiliter exaltatus est. Modico dehinc elapso
tempore Vilhelmus Comes recollecta militia, munitionem Falpetti & Flo-
rentij de Asperen adversariorum suorum applicatis magenis destruxit, &
contra Gerardus Comes de Aræ, frater Theodorici Pontificis, cum Tra-
iectensibus Dordracum favillatè inflammavit: Denique Theodoricus
Episcopus, & Vilhelmus Comes per amicales internuncios hoc modo
reconciliati sunt; ut Comes Episcopo pro illato damno 100000 talenta persol-
veret, ac Henrico Craven pro integro sua restitueret, insuper & ministeriales
Episcopi manentes in Comitatu, cederent in potestatem Comitis, mo-
rantes in Episcopatu, cederent in proprietatem Episcopi. Præterea Vilhel-
mus Comes cum quingentis militibus, vestibus linceis, & nudis pedibus
apud ecclesiam Traiectensem veniam expeteret, pro eo quod pridem ipsum
Episco-

Episcopum in Monasterio Staurienti violentâ manu temerè ceperat, Theodoricus igitur Episcopus ex hac guerra plerumque locupletatus impignorata prædia redemit, castra sua victualibus adimplevit, debita Romanæ curiæ persolvit, & exinde totum Pontificium gloriôsè se rexit. Vilhelmus etiam Comes post obitum Adæ nepis suæ, Comitatum Hollandiæ de manu Frederici Cæsaris in feudum accepit, quem in tranquilla pace deinceps longo tempore gubernavit.

*Vilhelmus
Comitatum
à Frederico
Cæsare in
feudum ac-
cepit.*

His temporibus obiit Malgorinus Rex Scotorum, avunculus Vilhelmi Comitis Hollandiæ, cuius regnum quidam Scotus suscepit in feudum de manu Regis Angliæ. Quapropter Vilhelmus verus hæres ejusdem regni Scotiæ confederatus est cum Ludovico primogenito Regis Franciæ, qui continuo classem aptans mare transmisit, & civitates expugnans honorificè triumphavit. Denique Ludovicus Comes iterato notos & amicos sollicitavit, ut absente Vilhelmo latenter Hollandiam introiret, quapropter idem Vilhelmus extemplo ratem ingressus est, & ad patriam suam cum victorialis laude reverlus est, ne Comitatum paternæ hæreditatis certum & acquisitum pro regno maternæ hæreditatis iterato amitteret, ac hostes suos ab Hollandiæ finibus potenter expelleret. Anno Domini MCCI, Nonarum Decembris Theodoricus Episcopus apud Daventriam requievit in Domino, postquam annis xiiij. Trajectensi præfuisset Episcopo, qui de partibus Transiselanis Trajectum advectus est, & in Ecclesia majori penes anteriores Pontifices honorificè tumulatus est.

*Vilhelmus
regnum Scotiæ occupavit.*

*Theodoricus
episcopus
muriæ*

*In Text. 1200 vob
mona by dabant
12*

Otto primus

Episcopus 33.

Defuncto Theodorico Pontifice venerando, Dominus Adolphus Coloniensis, Otto Monasteriensis, & Gerardus Osnaburgensis fratres & Pontifices, Vilhelmus Hollandiæ, Otto & Geldriæ Comites convenerant in Trajecto, quatenus supplicarent Ecclesiæ pro Pastore novo, quorum denique precibus Otto Zantenensis Præpositus, xxxij. electus est Episcopus, juvenis ingenio clarus, aspectu venustus, & egregius facie frater ejusdem Comitis Geldriæ, & sororius præfati Comitis Hollandiæ. Hic Otto juvenis xvij. annorum super minoris ætatis dispensatione Romanam curiam anno Domini MCCV. visitare proposuit. Qui statim apud Nordthusen febre pulsatus, vij. Kalendas Aprilis occubuit, rexit autè Episcopatum in abundantia pacis annis tribus cum dimidio, sepultus infra ecclesiam Trajectensem honore congruo, fuit enim idem juvenis in causis judicialibus multum discretus, & in cunctis negotiis Reipub. valdè cautus.

*In Text. M. S.
Zubphamensis.*

1215

*In Nord-
husen ma-
ritus Otto
Episcopus.*

OTTO

Otto secundus

Episcopus 34.

Sepulto juvenilis ætatis Ottone Pontifice prælibati Comites, scilicet Hollandiæ & Geldriæ præsentem in ejusdem exaquis obtinuerunt à capitulo supplicationibus assiduus, ut Otto secundus, natus de Lippia, major præpositus, xxiiiij. eligeretur Episcopus. Qui de consensu metropolitani sui suscepit Episcopalem benedictionem apud Frankevordiam, ubi consimiliter à Frederico Cæsare temporalem accepit justiciam. Hic Otto dispositis Episcopatus sui cunctis utilitatibus cum Imperatore cruce signatus mare transiit, totamque terram suam Heremanno fratri suo gubernandam fidelissimè commendavit.

Episcopus cum Imperatore cruce signatus, totam sanctam viciniam

M. S. ad externus partes in similitudinem de tornamento laudem inanis gloriæ reportarent

armatus

equina, ludi equestres.

Hasiludii imaginarij.

Comparatus

Circa hæc tempora floruerunt duo milites famosi, qui Valterus & Valuinus sunt appellati, Valterus ortus fuit ex Brabantia, Valuinus ex Hollandia. Contigit autem ut hi dilecti consodales ad tornamentum irent: qui summo mane quoddam intraverunt oratorium, ut devotè missam audirent ante tyrociniū, factum est autem quod clerus missam sancti Spiritus eadem hora festivè caneret, quæ finita, beata Mariæ Virginis missam sine mora subjungeret, & cum Valterus beatam Mariam ardentè amabat, ideoque missam ejus ad finem audivit. Valuinus autem secularis gloriæ multum cupidus, finita prima missa, tyrociniū incepit, in quo cum militari laude multum laboris explevit. Valterus verò percepta benedictione secundæ missæ, cepit arma festinanter induere, & cum sua clientela decenter ad campum tendere, sed ecce quamprimum idem Valterus introivit equistriū, unusquisque miles lassatus petebat hospitium. Valuinus autem occurrens Valterum, gratulanter amplexatus est, & eundem talibus verbis allocutus est: Clarissimè miles, benedicaris à Domino, qui hodierno die preconium laudis acquisivisti, ac innumerabiles equites ejiciendo conculcasti. Valterus quidem humiliato capite primò subrisit, sciens, quod ipso die tornamenti conflictum nequaquam introivit. Sed postquam idem Valterus laudem sui nominis indesinenter ab histrionibus acclamari percepit, cum admiratione magna Valuino dixit: Chare sodalis, scito quod hæc die tyrociniū non intravi, quoniam te discedente missam gloriosa Matris ad finem audivi, quæ mihi præconium laudis obtinuit, atque titulum mei nominis exaltare voluit, quapropter amantissime, semper desideramus ejus amore secularem gloriam, & appetamus in similitudinem vitæ cœlibem, nunquam transuotiam: nec mora quin & hi milites intraverunt Heimenrodense monasterium, ubi sub coenobiali disciplina sacrae religionis susceperunt habitum. Valterus autem abinde Psalterium ex toto didicit, & psalmodias suas præ-

OTTO

præ cæteris fratribus indilate cecinit, qui cum una dierum infra missarum
solemnia devotus assisteret, & utrasque manus cum devota prece desuper
expanderet, ecce crux aurea de cælo lapsa cecidit in ipsius manibus, in si-
gnum quod Deus annueret ejus sanctis precibus, eandem quippe crucem
Adelheidis Comitissa dehinc asportavit ad Hollandiam, & ad Reynsbur-
gensē Monasterium transtulit, quæ largam butiri copiam ipsi Monasterio
dedit annuatim in eleemosynam. Hæc autem Comitissa venerabilis anno
Domini MCC xvij. idus Februarii defuncta est, & in Reynsburgensi Mona-
sterio honorificè tumulata est. Vilhelmus autem Comes post hanc aliam
uxorem, nomine Mariam superduxit. Sed paucis annis in hac vita super-
stes fuit: nam & idem Comes anno Domini MCC xxij. secundo Nonarum
Februarii Creatori reddidit animam, postquam annis xix. bellicosè rexisset
tam Hollandiam quam Orientalem Frisiam. Hic Vilhelmus ad præfatum
Monasterium consimiliter advectus est, qui ibidem cum exequiis congru-
entibus inhumatus est.

crux celo lapsa.

*Vilhelmus
Comes mori-
tur.*

c

Post obitum Wilhelmi Principis filius ejus Florentius minimus xiiij. Co-
mes Hollandiæ duxit in uxorem Machtildim filiam Henrici Ducis Braban-
tiæ, de qua genuit Vilhelmum Romanorum Regem, Florentium Præsidē,
Adelheidin Hannoniæ, & Machtildim Heimenbergiæ Comitissas.

*Florentius
quartus Co-
mes Hollan-
diæ.*

quartus

His temporibus Otto Trajectensis Episcopus de Hierosolymitana pro-
fectione reversus, totā terrā suā bene pacatā invenit, qui maximis se dis-
cordiis involvit. Otto namque Comes Geldriæ plures quondam vasallos
habuit in terra Zelandiæ, qui per villicos Episcopi sæpe graviter exactionati
sunt, adeo quod in bonis temporalibus multum inopes effecti sunt; qua-
propter idem Comes homines Episcopatus apud telonium Lobek atestari
fecit, & cum incolis Zelandiæ contra dictum jam Pontificem conspiravit.

*Episcopus
Hierosoly-
ma reveren-
sus, Diocē-
sim curabat.*

Zallandia

Episcopus autem auxilio Theodoricī Monasteriensis Episcopi, ac Heremā-
ni fratris sui copiosum congregavit exercitum, ut vicinas villas Comitatus
Geldriæ potenter incenderet, & rebelle vulgus de terra Zelandiæ victorio-
sè compesceret. Econtra verò jam dictus populus eodem auxiliante Corni-
te, penes Arckelo congregatus in aggere, decrevit omnibus modis Episco-
po resistere. Sed Episcopus in fremitu buccinarum, ac in sonitu tympa-
ni adversus hostes viriliter aggressus quosdam occidit, plures cepit, ac
omnes alios cum victoria profugavit. Nec mora quin & idem Episcopus
duo fortia castra, quæ Vorit dicebantur omnino destruxit, & tertium quod
Buchorst appellabatur, excepta majori turri avillatenus inflammavit, quo-
niam eorundum castrorum Præfecti primitivam suscitaverunt rebellionē,
& universum Zelandiæ populum animaverunt ad illicitam conspirationē.

*Exactiones
iniustas
tulerunt.*

Borhelo 12. tuit.

Comes quidem Geldriæ pro victoria Pontificis indignatus, Valravium Du-
cem Limburgensem, ac Henricum Comitem Zeynensem cum duobus mil-
libus militum, in ipsius auxilium invitavit, & Florentium juvenem Hol-
landiæ Comitem nepotem suum sibi complacare conquisivit. Qui conti-
nuò Leccam ascendit cum infinito quasi navigio, & Episcopalem domum

*Resistit ei
Otto Gel-
driæ Comes.*

complicem

H

cum

*Insuper
suos*

cum villa Gheyu hostili conflavit incendio; contra verò dictus Episcopus auxilio Gerardi Bremensis Archiepiscopi fratris sui Theodorici Monasteriensis Episcopi propinqui sui, ac Heremanni de Lippia germani sui milites aggregavit, & adversus antedictos Principes intrepide bellum instaurare decrevit. Sed ecce dominus Conradus Portuensis Episcopus, & Apostolicæ sedis Legatus ex insperato supervenit ad locum certaminis suspendens jam inchoatum prælium, & de consensu partis utriusque tale promens arbitrium, quatenus Comes Geldriensis advocatiam suam de terra Zalandiæ beato Martino traderet, & Episcopus eidem allodium Elistense montisque Odiliæ, Præposituris & Vassallis exceptis in feudum restitueret. Comes insuper Hollandiæ pro ministerialibus suis illic inhabitantibus octingentas libras haberet, ac eosdem ecclesiæ Trajectensi manumissione factâ liberè resignaret.

Anno Domini MCCXXV. commissum est civile prælium inter Egbertum Præfectum Groningæ, & Rodolphum castellanum Coverdiæ. Quapropter Dominus Episcopus in manu forti Groningiam ivit, & pacificas treugas sub iudicio mortis ab utraque parte servari mandavit. Sed Rodolphus abcedente Pontifice castrum Egberti pœnes Horne destruens, potenter introivit Groningam, & infectis treugis Egbertum effugavit in Frisiam. Contra quidem Egbertus de Frisia copiosum eduxit exercitum, ac oppidum Groningæ gravi vallavit obsidione per circuitum, qui tandem per diversos assultus ipsum oppidum in parte succendit, & Rodolphum in periculo mortis vix elapsum, ad Coverdiam profugavit. Rodolphus autem illatam contumeliam modis omnibus ulcisci statuens, confestim aggregavit expeditos armigeros, ac ipsum oppidum hostiliter infestavit per assultus creberrimos. Sed ecce Dominus Episcopus necessitatē oppidi sui festina relatione percipiens, aggregatis electis bellatoribus, proposuit Rodolphum ab obsidione propellere, vel castrum Coverdiæ cum tormentis potenter evertere. Immo cuius adiutorium Gerardus Comes Geldriæ cum multis præliatoribus advenit, cui consimiliter Florentius Comes Hollandiæ robustam militiam destinavit, Theodoricus item Clivensis, & Balduinus de Bentheim Comites sibi præstiterunt manuale præsidium: Episcopi etiam Colonienfis & Monasteriensis transmiserunt eidem adoptatum auxilium, ex quibus omnibus perpulcher exercitus apud Anem aggregatus est; ubi Dominus Episcopus fixis castris per diurnum spacium cum antedictis Principibus plerumque gavisus est, qui dicente sententiâ Principum, Rodolphum à bonis suis ibidem proseripsit, ac omnibus adiutoribus suis plenam indulgentiam prædicavit. Rodolphus verò perpendens Episcopi magni potentiam, dissolvit obsidionem ab oppido Groningæ, qui continuè castra sua fixit prope villam Coverdiæ, præmeditans quod latissima palus sitcata foret in medium. Alterna verò die cum emicantibus radiis, auroræ jubar accresceret, Dominus de Ghore beati Martini vexillifer in clangore tubarum, & stridore tympanorum cum electis antecessit armigeris, quem totus exercitus subsecutus est.

Bellum componitur.
vassallos suos

sine controversia
in Teut.

v. 11. in Teuton.

Bellum inter
Gerardum
Comem & Coverdiam.

Horne non est in
Teut.

epi

Anem Teut.

Rodolphus
Coverdiensis
proseribitur

quod difficilem
nec eundem hostibus
exhiberet adiutorem

p/sonali
ver.

est, cum diversis armaturis bellicis: & ecce pugiles Episcopalis exercitus primam gubernantes aciem armorum sarcina pręgravati paulatim in ipsis paludosis locis (proh dolor) vivi submersi sunt, qui non solum à Trentonibus, verumetiam à mulieribus miserę mortis genere crudeliter interempti sunt. Alij autem propter æstuantem solis ardorem intolerabili siti suffocati sunt, ceterique quidem plerumque sauciati per repentınam fugam ab hostibus vix elapsi sunt. Rodolphus autem cum quibusdam equitibus tota nocte fugitivos insecutus, victualium apprehendit magnam copiam: qui cum multis captivis gloriosę reversus est ad Coverdiam, inter quos principales erant, Gerardus Comes Geldrię, Giselbertus Dominus Amstellandię, & Theodoricus frater Episcopi, Prępositus Daventrię, Dominus autem Episcopus in palustri loco captus est: qui ibidem per diversa tormentorum genera dirę martyrisatus est. Nam selliti carnifices coronam ejus cum cruenta carne gladiis acutissimis abraterunt; quare demum post opprobria multa sub ipso die Kalendas Augusti mensis in locis immundissimis conculcarunt. Ceciderunt autem in ipso confictu, suffocati, submersi & trucidati. Dominus de Arkel cum nepote suo, & multis majorum suorum, & nihilominus plus quàm quadringenti milites, & armigeri belatores egregij, inter quos Bernardus de Horstmaria miles valde strenuus, & Teutonicorum omnium famosissimus, super clypeum suum aliquandiu sustentatus paludosis vadis demum immersus est. Veruntamen antequam interitit horrendam stragem in adversos hostes operatus est, Otto quidem Episcopus à locis palustribus clam abstractus cum ingenti fletu tam clerici, quàm populi tumulatus est in ecclesia Trajectensi, quàm viginti annis egregiē rexit, & contra raptos hostes usque ad mortem strenuissimę defensavit. Eodem anno sanctimoniales beati Servatii mutata nigra cuculla grysęum acceperunt habitum contra Halindis Priorissę suę voluntatem & beneplacitum.

Episcopus
copia in pa-
ludibus oc-
cumbunt u-
na cum E-
piscopo.

ad Theod. referunt
Proposuit in Theod.

quem

Rodolphus
vincit, &
captivos
m. 101. 102.
ducit.

5 Tent. m. 5.

Sepulchrum
Episcopi a-
pud Traie-
ctensem.

13. m. 5. Tent.

90

Villebrandus Episcop. 35.

Occiso, sicut antę dicitur, Ottone Pontifice, Florentius Hollandię Comes cum ceteris principalibus ecclesię vasallis Trajectum advenit, qui pro suo consanguineo Domino Vilbrando Paderbornensi Pontifice, filio Comitissę de Oldenburch supplicatorias preces fudit. Cũ autem universale Capitulum super his deliberationem ageret, ut devotas instantias ejusdem Comitissę admitteret, ecce Comes Geldrię, & Dominus Amsterlandię lateraliter vulnerati, & per breves inducias à prisione dimissi recumbentes in culcitris delati sunt in Capitulum, qui plangendo deprecabantur ab Ecclesia suę redemptionis auxilium. Quibus visis, uni-

Miserabilis
species ele-
vationis.

H 2

ver-

versus clerus amare lachrimatus est, & dolor totius populi de nece Pontificis non immerito renovatus est. Quamobrem idem Dominus Vilbrandus Paderbornensis Episcopus tanquam idoneus vindex xxxv. postulatus est Episcopus, vir constans, audax & ingenuus, sed quoniam idem Vilbrandus fuit illis diebus in Italia partibus & occupatus assidue negotiis imperialibus, ideoque discreti viri trans alpes festinanter emissi sunt, ut eidem Episcopo de novo Pontificio novam famam differret, & postulationem ecclesie Trajectensis in Romana curia presentarent. Quod & ita factum est, nam dictus Papa Gregorius, nominis huius ix. de consilio fratrum suorum notum & dilectum sibi Vilbrandum de Paderborno Trajectum transiecit, & cum Apostolica benedictione versus patriam honeste remisit. Idem igitur novus Pontifex in Trajecto pro tribunali sedens distante sententia principalem vasallorum Comitem Geldria cum ceteris captivis a prisione castellani Coverdiensis absolutum esse indicavit. Quum idem Castellanus tanquam proscripius grillator, & exlex suum verum Dominum indigna morte pridem occidit, qui continuo, tam de potestate propria, quam de Frisia, per papales indulgentias copiosum, eduxit exercitum, quem adversus Coverdienses & Trentones in sex turmas divisit, & ordinavit ad prelium. Contra vero predicti populi sex cuneos statuerunt in gyrum ad resistendum Episcopo, ita quod terram eorum nullus introire possit absque gravissimo & periculo, sed Episcopus ut vir impeterritus adversos hostes ex omni parte circumvenit, plures sibi resistentes contrivit, quasdam villas incendit, & usque ad opacam noctis umbram diffugientes exercitus profugavit. Mane dehinc facto, cum garritus volatilium annunciasset adesse diluculum Coverdienses cum Treantonibus metuentes Episcopi magnificentiam, datis obsequiis obtulerunt semetipsos ad gratiam: quos idem Episcopus in ditionem benigne suscepit, & per consequentes conditiones a sententia maledictionis absolvit, videlicet, ut Rodolphus castra vel castella Coverdia & Laræ sibi liberè traderet, iurisdictionem Tretonia beato Martino proprietarie redderet, tria millia marcarum pro diversis damnis exsolveret, centum armigeros in Livoniam mitteret, & monasterium puellarum ordinis sancti Benedicti de xxv. præbendis dotando construeret. His itaque peractis, Episcopus castrum Lare funditus destruens, & castrum Coverdiae fidei custodia muniens, coadjutoribus suis cum gratiarum actione valedixit, & ad festivitatem beati Martini Trajectum honorifice properavit. Sed ecce Rodolphus amare dolens se castrum Episcopo resignasse, & a villicatione Tretonicae terræ sic omnino destitutum esse, corripit unum de castrensis pro quadam summa pecuniæ, quatenus sibi castrum traderet opportuno tempore. Nec mora quincunctis quasi castrensis cum traditione villam ingredientibus, Rodolphus infra subarbium latens pontem extemplo præoccupavit, portam ulteriorem introivit, castrum dolose cepit, custodes intraneos occidit, & exinde totam munitionem suo satellitio communivit.

Episco-

Episcopus
expeditione
parat in
Rodolphis
Coverdi-
ensis.

Rodolphus
Coverdien-
sis recipitur
in gratiam.

fraditoe
na traditor pro pra-
ditore ap: fci Magni
lib. 8. c. 13. hyl.

Rodolphus
penitentia
palli du-
ctus Co-
verdiam
dolo occu-
perat.

Episcopus autem ex amissione castri nimium conturbatus castellum Hardenberghe præcepit contra fulem, & generalem expeditionem adversus Coverdientes & Trentones proclamari.

Igitur anno Domini MCC. XXVII. eam jam tota palus ex gelido rigore foret ubique pervia, Dominus Episcopus validum eduxit exercitum in Trentoniam, sperans altera die turres & mœnia castri Coverdensis cum diver-
sis magenis atterere, & omnes inimicos suos in eo similiter apprehende-
re. Sed spes hæc omnino frustrata est, quoniam eadem nocte ventus vali-
dus cum imbri maximo de repente cadens in tantum attenuavit nivem &
glaciem, ut totus exercitus dimissis ibidem magenis ad partes Iselanas ne-
cessario retrocederet, & Episcopus iterum prædicando papales indulgen-
tias ad Frisiam pro subsidio tenderet. Superveniente demum æstate, Ro-
dolphus obtentis saltem XV. dierum Trengis, trium Abbatum de Frisia ser-
vare compromisit arbitrium de omni fore facto, quod hætenus invaluit
inter ipsum & Episcopum. Durantibus itaque Trengarum iudiciis, Ro-
dolphus castellum Hardenberch adivit, & de compositione pacis cum Epi-
scopo tractare cepit, de cuius adventu Dominus Episcopus plurimum stu-
pens, cum admiratione cepit inquirere, cur inter omnes capitales inimicos
suos uno servo comite, solus ausus esset accedere, & ecce, Castrenses ob-
stante Pontifice, sæpe dictum Rodolphum tanquam ex legem de conclavi
violenter abstraxerunt. Quare cum Hentico de Grandorp dire roratum
in stipitibus exaltarunt, Interea populus in terra Trajectensi tumultuare
cepit alterutrum, ut de die in diem pateretur aut bellum aut incendium.
Pro quo dictus Episcopus Trajectum ivit, excusationem de nece Rodulphi
coram omnibus fecit, & per auxilium Florentij Comitum Hollandiæ inter
ministeriales discordes pacis amicitiam reformavit.

Anno Domini MCC. XXXI. prophana gens Trentonica recollectis ite-
rum innumeris bellatoribus, obsedit Groningiam, & Egbertus Præ-
ses contra portas armipotenter aperiens, occidit adversariorum suorum
magnam coptam, qui currus & victualia cum sexcentis equis ibidem
apprehendit, & altera die plures villas in Trentonia conflagravit. E-
piscopus autem super his plerumque gavisus secessit ad Frisiam, & ibi-
dem per papales indulgentias eduxit jam tertio gentem maximam, cum
qua Trentoniam potenter introivit, & villam Coverdiæ cum suburbio
castri prorsus incendit: in quibus armigeri plurimos equos, arma, ve-
stes, & victualia prendiderunt. Quinimo parvulos & mulieres appre-
hensos crudelissime trucidavit, advesperascente denique die totus Epi-
scopalis exercitus trans paludem ad munitionem versus Anem reversus
est, & ibidem in magna gloria cum obtenta præda mirifice jucundatus
est. Matutina dehinc exorta luce Pontificalis exercitus cum tubis frementi-
bus, & signis irradignibus paludem transiens proparavit ad obsidionem ca-
stri Coverdiæ, sed ecce Trentinorum innumerabiles copiae præterita nocte clā-

orientali in Tent.

Rodolphus
tanquam
ex legem
de conclavi
violenter
abstraxerunt.

plurimum
Trent.

Grave doyp Tent.

procurator. 2ye.

Trentones
Groningiam
obsidentes,
ab Egberto
Præfide re-
pelluntur.

1 onkwond m s. tent.

13. 1. 1. intra-

*M. s. tunc
in g. r. tunc
medrenly bulpe*

intraverunt ejusdem castris praesidium, & ab alia parte Frisones Monasteri-
ensis Diocesis cum Trentinis in magna praerogativa parati stabant ad pro-
lium. Frisones etiam Trajectensis Diocesis auxiliares Episcopi confimi-
liter hosterna die devicti sunt. Quapropter & Trentones adeo viriliter a-
nimati sunt, ut in manu forti Coverdiam audacter ascenderent, & adver-
sus Episcopalem exercitum sine mora confingerent. Sed Episcopus at-
tenuatis expensis versus castellum Herdenbergh retrocessit, stipendarios su-
os dissolvit, coadjutoribus suis valedixit, & castra sua cunctis necessariis
adimplevit.

promande

*Episcopus
fugatus a
friso, desiste*

Circa haec tempora quidam Iudaeus in Hispania communiendo rupem
propter vineam ampliandam, repperit in solida concavitate lapidis librum,
habentem folia lignea, conscriptum tribus linguis, scilicet Hebraica, Grae-
& Latina singillatim in hunc modum: Christus Dei Filius ex Maria Vir-
gine nascetur, qui pro salute generis humani patietur. Quo lecto Iudaeus
ad fidem Christianam conversus est, & cum tota familia baptizatus est.

*Libro lig-
natus in la-
pide reperi-
tus.*

a. debote

*Anno Chr.
733. a. kal.
aug. 15.
V. Villebrandus
Episcopus
moritur.*

Anno Domini MCC XXXIIJ. vj. Kalendas Augusti Villebrandus Episcopus
in Zwollis adimplevit vitae terminum, postquam annis viij. Trajectense te-
xisset Episcopium, quare deinde translatus in Monasterio S. Servatii Traje-
ctensis honorifice requiescit. Nam ad ejusdem Ecclesiae fundamentum pri-
milialem lapidem jecit. Hic Villebrandus cum adhuc Paderbornensis esset
Episcopus, bis ad terram sanctam profectus est ob Imperiale negotium,
ubi diebus illis frequenter expertus est quoddam speciale prodigium. A ci-
vitate namque Tharsensi ad duas diaras prope Thilam, mons quidam ma-
gnus situatus est, qui ab incolis illius terrae mons factorum dictus est: Nam
quicumque sex septimanis jejunaverat, & exinde pure confessus communi-
onem acceperit, & sic sobrius praedictum montem ascenderet, proculdu-
bio fatum prosperum inveniet, praelibatus ergo Villebrandus Episcopus in
verbo veritatis asseruit, se vidisse quendam militem apud Antiochiam, qui
praedictum montem illum ascenderat ad inveniendam fortunatam gratiam.
Hic utique miles in cacumine montis illius quoddam mensale diversis ci-
tialia ministravit.

*Mons factu-
rum. a. 15.
omnis*

*A. sine diminutio-
ne*

Otto tertius

Episcopus 36.

Cum itaque Trajectensis Ecclesia post obitum Villebrandi Praesulis
Pastorali regimine viduata foret, & generale capitulum ad electionem
novi Pontificis convocatum esset Otto de Hollandia, nominis huius
iii. per invocationem sancti Spiritus xxxvj. concorditer electus est E-
piscopus.

piscopus, vir illustris, & de regali stirpe progenitus. Hic Otto post obitum patris ascriptus fuit ad titulum militiæ, suscepitque de manu fratris sui Dominationem Orientalis Frisiæ. Is ergo Otto militiæ cedens, & Pontificium acceptans, pauperrimum invenit Episcopatum, infinitis quasi debitis involutum: tum propter assiduam Tremonicæ gentis rebellionem, tum propter fluctuosam aggeris irruptionem. Sed divinâ disponente misericordia, jam dictus Episcopus patrimonij sui possessiones in Hollandia vendidit, debita solvit, Castra repetiit, totumque Pontificium sicut Dux temporalis longo tempore gubernavit, ad cuius etiam devotam supplicationem Florentius Comes Hollandiæ frater ejus fortissimum aggerem ab Ameronghen usque Schoenhoven sumptuose construxit, & ad perennem laudis suæ memoriam Episcopatu multa commoda fecit. Hic Florentius Comes anno Domini mccc xxxiiij. cum Henrico Duce Brabantiæ, & Theodorico Comite Cliviæ, jussu Domini Gregorij Papæ noni, terram Stadingen Bremensis Diocesis cum viris mulieribus & parvulis omnino depopulatus est, pro eo quod idem populus expulsus sacerdotibus & clericis ad prophetam sectam idolatriæ reversus esset.

Eodem anno Florentius Comes Princeps imperterritus multa tyrocinia per diversas provincias frequentavit, de quibus præconium laudis gloriose acquisivit. Comitissa verò Claremontensis famosam probitatem ejusdem Principis frequenter audiens, infra secreta cordis assidue meditari cepit, qualiter electum Comitem facietenus aspiceret, de quo tot militares probitates frequenter audierat. Quæ tandem arcanum hoc consilium adinvenit, & maritum suum blandis suggestionibus instigavit, ut solemnem curiam in Alamanniam præconizari faceret. In qua & ipse tanquam veteranus militiæ afforet, sciens pro certo quod Hollandiæ Comes illuc venturus esset cum proceribus Germaniæ pro conquirenda sibi laude militaris gloriæ. Igitur idem Comes Florentius associato sibi Comite de Clivis, magnificis expensis illuc affuit, atque titulum sui nominis dilatarî voluit, qui & magister militum ibidem ab Alamannis est electus & e contra Dominus de Nigello Gallicanæ militiæ princeps institutus est. Nec mora, quin ordinatis aciebus ab Histriionibus electi milites utriusque partis concrepantibus buccinis, perstreperantibus tympanis, choruscantibus vexillis, ac enitentibus gladiis promiscue conglobati sunt, contendentes propter laudem inanis gloriæ. Sed Comes Hollandiæ exercitatus hujusmodi ludo præcæteris excellenter elaboravit pro palma triumphalis gloriæ, nam & idem plures Gallicanos milites eiecit, adversas cohortes disjunct, ac Alamannis hinc inde gravatis opportunum auxilium asportavit, Comitissa verò Claremontensis præcipuam probitatem Florentij Comitis ab altitudine turris procul intuens, & gloriam suæ laudis ubique præconizari peticiens, ex magna diffinitionis affectu sapius à viro cœpit expetere, quatenus Hollandiæ Comitem inter equestres cuneos sibi veller ostendere, quod tandem ipse Comes pro ingratato recepit, & uxori suæ nobili torvis aspectibus sic respondit: Scio quod

Offo 3. E.
sepatus fuit
laudem suam
tum patri-
monio ven-
dito resti-
tuit.

lo sede

Anno Chri
1234. Euph
dis Comi
tum ali-
quos in Sta
dingios.

Florentij
Comitu vir-
tus fama sua
Comitissam
Claremonten-
sem per-
cellit.

qui
snyus
ad de tyrocinium rei
militaris accedebat.

intra

in Teut. negatis
hic ponitur dicit
bi nict. by quau.

he sauden. in Teut.

quod

^{Zepherus} quod ex abundantia cordis os loquitur, & Hollandiæ Comes amore tuo
^{exemplum} fungitur, ecce tuus amasius hic Princeps est egregius, vexillum quoque fert
^{admirabile} aureum, leonem habens rubeum, quem ardenti desiderio multoties adop-
 tasti videre vivum, sed vivit Dominus, quoniam & hunc in vespere videbis
 extinctum. Comitissa quidem amabilis mariti sui fellitum agnoscens ani-
 mum, satagebat Hollandiæ Comitem per secretum præmunire nuncium.
 Sed Claremontensis Comes quanquam decrepitis arma protinus induens
 Gallicanos sibi milites adjunxit, & cum Domino de Nigello Florentiū Co-
 mitem fulmineis ictibus ex omni parte vallavit. Florentius autem horum
 omnium inscius adversus Gallicanam multitudinem solus quantum potuit
 egregiè restitit, & plurimos eum hostiliter impugnantes vinli probitate re-
 pulit, donec tandem Claremontensis Comes in Florentium violenter ir-
 rueret, & eundem in Corbiaco xiiij. Kalendas Augusti crudeliter interime-
 ret. Comes verò Clivenlis cum Teutonicis perneciter advolans Comitem
 Claremontensem in vindictam magnati sui recentem occidit, & Dominum de
 Nigello confectum ab eodem tyrocinio profugavit, & ecce jocosum tyroci-
 num conversum est in exosum prælium; Comitissa verò Claremontensis
 reminiscens quod Florentius Comes innocenter occubuisse, & quod ipsa
 principalis causa suæ necis esset, per nimiam cordis amaritudinem mentis
 alienationem sustinuit, & seipsam de cacumine turris præcipitare voluit,
 quæ dehinc incurabilem morbum, quem Medici vocant Hemorrhoidam,
 incurrit, & post modicum intervallum temporis ab hoc seculo transmigra-
 vit. Porro corpus electissimi Comitis per Alamanniæ proceres ad Rinebur-
 gense cœnobium devectum est, quod ibidem lugubribus exequiis inhu-
 matum est.

Hic Florentius floridæ fuit ætatis excellenter gloriosus inter omnes pri-
 mates Alamanniæ, qui xiiij. annis strenuâ probitate Comitatum rexit Hol-
 landiæ, post cujus obitum Otto Trajectensis Episcopus suscepit Vilhelmū
 Hollandiæ Domicellum in tuitionem consimiliter & Comitatum ejusdem
 in gubernationem: per cujus potestatem idem Episcopus Trentones devi-
 cit, Coverdienes subegit, & terram eorum nemine resistente, quum vo-
 luit, introivit, Dominus autem de Nigello per quosdam amicales inter-
 nuncios eidem Episcopo postmodum reconciliatus est, ut collegiam ec-
 clesiam eodem campo quo frater ejus dudum interemptus est, fundaret. An-
 no dehinc Domini MCC. lxxij. xi. Kalendas Januarij Machtildis Comitissa
 decessit à peregrinatione præsentis seculi, quæ tumultata fuit apud puellas
 Cistercienses Loeldunensis Monasterij, quod ipsa pro remedio peccatorum
 suorum devotè construxit, & adjectis prædiis honorificè consummavit.

Occiso Florentio strenuissimo Principe, filius ejus Vilhelmus nominis
 hujus secundus Comes Hollandiæ xiiij. hereditariè sublimatus est, ducens
 in uxorem Elisabeth filiam Ducis de Brunswick præclaram virginem, de
 qua genuit Florentium succedentem Hollandiæ Comitem. Hic Vilhelmus
 à primævo juventutis suæ tempore magis adamavit rigorem ferri, quàm ni-
 torem

Ex. Exilio/um.

Ex. Exilio/um.

77/79 blouende tijt

Vilhelmus
 Hollandiæ
 pupillus in
 tutela Ot-
 tonis Epis-
 cope.

Eius mater
 moritur an-
 no 1267.

Vilhelmus
 secundus
 Comes Hol-
 landiæ 1267.

bono

rorem auri. Eisdem temporibus Fredericus Imperator ab Honorio Papa dudum excommunicatus, per Innocentium quartum ab Imperiali dignitate destitutus est, & Lantgravius Turingiæ per officiales Imperij Romanorum rex electus. Sed idem Lantgravius paucos annos supervixit, & Romanum regnum denuò vacare cepit. Quapropter idem Apostolicus de generali consilio fratrum suorum, Dominum Petrum Capucium ad Velum aureum S. Gregorij Diaconum Cardinalem delegavit in Germaniam, moneus ut Officiales iterato celebrarent electionem regiam. Electores itaque convenientes apud pagum Voringiæ Colonienſis Diœceſis elegerunt in Regem Vilhelmum Domicellum Hollandiæ, protestantes ipsum potentiorē esse Principem in regno Germaniæ. Et ecce quā primum publicata fuit electio, totius militiæ sollemnis erat exultatio, nam & idem electus vicesimum agens annum adhuc fuit imberbis, rubore decorus, cute candidus, crine nigerrimus, staturā procerus, ac in dispositione totius corporis collaudandus.

Sed quoniam idem Adolescentulus electionis suæ tempore fuit armiger, ideoque cum repentinā festinatione præparata sunt omnia, quæcunque sibi fuerint necessaria. Ut secundum ritum Christicolarum Imperatorum miles fieret antequam Aquisgrani diadema regni susciperet, & quoniam plerique milites moderno tempore parsimonis intendentes omissis sumptuosis sollemnitatibus saltem per colaphum militarem dignitatem accipiunt; Ideoque multi regulam ejusdem ordinis ignorantes debite militare nesciunt; quamobrem materiam aliquantisper prorogare decrevimus, & præfenti Chronographiâ dignum annotare duximus; qualiter hic Vilhelmus secundum Christianam institutionem miles est effectus, atque regulam militaris ordinis cum summa festivitate professus est, ut ex eo discant moderni milites, quale jugum in ordine suo susceperint, ac certè quale votum in professione suæ regulæ promiserint. Itaque præparatis omnibus post euangelium sollemnis missæ præfatus Vilhelmus armiger coram Cardinali productus est, per regem Bohemiæ dicentem in hunc modum. Vestræ reverentiæ pater Almisſue præsentamus hunc electum armigerum, devotiſſimè supplicantes quatenus vestra paternitas, votivam ejus professionem accipiat, ut militari nostro collegio dignanter adscribi valeat. Dominus autem Cardinalis in Pontificalibus assistens ornamentis, eidem dixit armigero secundum ætymologiam ejusdem nominis, quod est miles; oportet unumquemque militare volentem, esse magnanimum, ingenuum, largissimum, egregium & strenuum. Magnanimum in adversitate, ingenuum in confanguinitate, largissimum in honestate, egregium in curialitate, & strenuum in virili probitate, veruntamen antequam votum professionis tuæ facias, cum matura deliberatione jugum regulæ prius audies. Hæc est itaque regula militaris ordinis: In primis cum devota recordatione Dominicæ passionis missam diurnatim audire, pro fide Catholica corpus audacter exponere, sanctam ecclesiam cum ministris ejus à quibuscunque grassatoribus liberare,

Imperator
excommu-
nicatus de-
positus.

Conventus

apud pagum Voringiæ
In Nussia electus disceptat
Vilhelmus
Comes Hol-
landiæ electus
gitur Imperator.

Ecce huiusmodi

Equus
dignitas
sollemnis
cognitio
etiam

etymol
hæc est

Quali de-
bet esse mi-
les.

Regula mi-
litaris ordinis

I. viduas.

viduas, pupillos aut orphanos in eorum necessitate protegere, injusta bella vitare, iniqua stipendia renuere, pro liberatione cujuscunque innocentis duellum intrare, Tyrocinia non nisi causa militaris exercitij frequentare. Imperatori Romanorum seu ejus patrocinio reverenter in temporalibus obedire, tempus illibatam in vigore suo permittere, feudalibus bona Regis vel Imperij nequaquam alienare, ac irreprehensibiliter apud Deum & homines in hoc mundo vivere. Hæc statuta militaris regulæ si devotè custodieris, & pro posse sive nosse diligenter adimpleveris, scias te mereri temporalem honorem in terris, & post hanc vitam requiem æternam in cælis. His autem expletis, Dominus Cardinalis conjunctas manus ejus tyronis clausit in missali super lectum euangelium, ita dicens: Vis ergo militarem ordinem in nomine Domini suscipere devotè, & regulam tibi verbotenus explicatam pro tuâ possibilitate perficere? respondit armiger: Volo. Dominus autem Cardinalis subsequenter exinde professionem eidem armigero dedit, quam & idem armiger palam omnibus in hunc modum legit: Ego Vilhelmus Hollandiensis militiæ Princeps, factique Impetij vassallus, liber jurando profiteor regulæ militaris observationem in præsentia Domini mei Petri ad Velum aureum Diaconi, Cardinalis, & Apostolicæ sedis legati per hoc sacrosanctum Euangelium quod manu tango. Cui Cardinalis. Hæc devota professio, peccatorum tuorum sit vera remissio. Amen. His itaque dictis Rex Bohemæ grandem dedit ictum in collo tyronis, ita dicens: Ad honorem omnipotentis Dei te militem ordino, ac in nostro collegio te gratulanter accipio, & memento, quod Salvator mundi coram Anna Pontifice pro te colaphisatus & illusus est, coram Pilato præside flagellis cæsus, & spinis coronatus est, coram Herode Rege tlamyde vestitus & derisus est, & coram omni populo nudatus & vulneratus in cruce suspensus est, cujus opprobria te memorare suadeo, cujus crucem acceptare te consulo, cujus etiam mortem ulcisci te moneo. Quibus ita solemniter adimpletus idem novus tyto post dictam missam cum stridentibus buccinis, perstreptentibus tympanis, & tintinentibus cymbalis contra filium Regis Bohemæ tribus vicibus commisit hastiludium, & exinde cum gladiis emicantibus dimicando tyrocinium explevit, celebravitque magnificis expensis triduanam curiam, ac donis largifluis cunctis magnatibus suam manifestavit honorificentiam. Sed & Dominus Petrus Cardinalis interim omnem rem gestam per festinum nuntium literatoriè conscripsit, & Dominus Papa plarumque gavissus ex hac fama, dispensatori suo tenorem subsequentis Epistolæ destinavit: Innocentius Episcopus, servus servorum Dei, rectori sanctæ Mariæ in Cosmedin salutem & Apostolicam benedictionem. Confirtere nobiscum fili, qui tanquam vividum corporis membrum sentire nosti cum capite: nobis igitur tibi pœunde scribentibus, jocundus agnosce, quod s. Nonas Octobris in curia juxta Coloniam solemniter congregata, charissimus in Christo filius noster Vilhelmus Comes Hollandiæ communi voto principum, qui in electione Caesaris jus habere noscuntur, in Romanum Regem cæteris

Syne Maci / cal

regm

in scriptis

Insur. m. d. c.
professionis
militaris.

Rex Bohemæ
ictu in
collum dato
tyroni pro-
fessionem.

nona p. n. n.
et in t. e. u.

Innocentij
Pape lre.
to.

u

Imperiali

ceteris Principibus applaudentibus est electus, sicut per literas Regis ejusdem, & dilecti filij nostri Petri, S. Gregorij ad Velum aureum Diaconi Cardinalis nobis constitit manifestè: porro ut super gaudium quod de prospero gesto negotio est agendum tibi etiam de personâ electi cumuletur novum gaudium. Idem Rex, sicut eodem Cardinale referente percepimus, & publica fama testatur, est fidelis catholicus, animo prudens, militiâ strenuus, propriis potens viribus, multorum Principum consanguinitate & affinitate connexus, juventute fervidus, experientiâ moderatus, gratus moribus & specie corporis, in oculis omnium graciosus, quapropter speramus in Domino & ipsius potentiâ majestatis, quod sub pedibus ejusdem Regis persecutore calcato velociter, & malignantium capitibus conquassatis, fides catholica, pax ecclesiæ, tranquillitas orbis, ac fidelium status debeant ab omnipotente per ipsum magnificè reparari, nam & innumerabiles magnates huic electo protinus sua capita subdiderunt: hæc ergo dic & manda fidelibus, quos nosti de his rumoribus gavisuros. Datum, &c.

Interea cum adhuc electus Rex in exultatione resideret apud Yoringiam, atque triduanam jam explevisset curiam, quartâ dehinc exortâ luce, quum brumale gelu graminosam terræ superficiem in aurora constringeret, tubicinatum est, castra tollere, & civitatem Aquensem obsidione cingere. Cives autem Aquensis contra festinaverunt extemplo portas claudere, & valvas obstruere, nec mora quin & idem electus cum invictis bellatoribus papilionem in gyrum erexit, & cum Principibus arcana consilia tractavit, qualiter aliquod machinamentum posset excogitare, quo regia civitas absque tormentis posset obtineri. Denique per quosdam ingeniosos opifices decretum est, ut popolare vulgus vallum pioceræ celsitudinis extrueret, ac urbem in modum aggeris undecunque cingeret, & cum eadem civitas in con-

u vallibus montium situata plurimis aquis sulphureis est irrigua, multisq; fontibus lymphidissimis superabunde fluida, ideoque semper inundans aqua nullibi defluentem habes meatum, adeo breviter exuberare incepit, ut nullus civium absque navigio proprium domicilium commodè posset exire. Hos ergo gravi dispendio Burgenfes afflicti, promiserunt electo Regi portas urbis absque rebellionem patefacere, & eundem pro vero domino votivè suscipere, ut circumseptum vallum infringi præciperet, & inundantem aquam consueto meatu manare permetteret. Igitur infracto vallo Rex ultimâ die mensis Octobris urbem ingressus est, & ab universis civibus gratiosè receptus. Postera verò die, quæ est omnium Sanctorum festiva sollemnitas, universa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Basilicam perpetuæ Mariæ Virginis, ut solemnem benedictionem acciperet secundum ritum antiquæ consuetudinis: quem Monasteriensis & Mindensis Episcopi similiter ordinarunt infra sacran, sed eundem Leodiensis & Trajectensis Episcopi vestitum ornamentis Leviticis in modum Diaconi produxerunt ante Regale solium, quem extunc Coloniensis Archiepiscopus Cancellarius Italiæ collocavit in sede Majestatis, ita dicens: Super

*Wilhelmus
Aquisgranum obsequio
det.*

*Aquisgranum
num vallo
circum ab
aquis inter
ni vincitur*

lacræ

Ritus eor-
um: impe-
ratoris a-
pud Agni-
granum.

per thronum regni gloriose sedens, Iudicium & Iustitiam in terra facias. Archiepiscopus vero Maguntinensis Cancellarius Germaniæ cum oleo sanctificato dextram ejus foras unxit, ita dicens: Consecrare te dignetur omnipotens Deus in Regem Romanorum, qui David per manum Samuelis Prophete Regem inungi iussit super populum Hebræorum: Archiepiscopus autem Treverensis Cancellarius Galliæ manus illi superimposuit, ita dicens: Descendat in te spiritus sapientiæ, intelligentiæ, scientiæ, pietatis, fortitudinis & consilij, replearisque spiritu timoris Domini. Marchio quidem Brandenburgiæ Regis Camerarius anulum sibi tradidit, ita dicens: Accipe signaculum Monarchiæ, ut Romanum Imperium in suo vigore conserves, quod ab incursione Barbarorum invicta virtute defendas. Dux autem Saxonie Regis justiciarius donavit ipsi gladium, ita dicens: Accipe sceptrum Regium, ut rebelles severa correctione potenter affligas, omnesque benevolos in tranquillâ pace gubernes. Dux equidem Bavarie Comes Palatii seu Dapifer, dedit ipsi globum aureum, ita dicens: Accipe globum sphericum, ut omnes terræ nationes Romano Regno subicias, & gloriosus Augustus appellari valeas. Rex dehinc Bohemie, Regis pincerna de consensu Colonienfis Archiepiscopi, coronam argenteam capiti suo superimpressit, ita dicens: Accipe Diadema splendidum, & his in virtuosis actibus adeo gloriosus in terris, ut coronam æternæ felicitatis habere merearis in cœlis. Post hæc autem circumstantes Principes adorantes Majestatem Regiam, acclamaverunt ipsi salutem & gloriam, accedentes quoque singularem primates ad regale solium præstiterunt eidem debita fidelitatis homagium. His igitur in mirâ solemnitate peractis, idem Rex per plenam hebdomadam festivam explevit curiam, cunctique Principibus suæ ditionis patefecit excellentiam. Demum octavo die convenientes Officiales Imperij, statuerunt arcanum colloquium, ut de commoditate Regis tractarent speciale consilium, quatenus magnifici viri, scilicet, Otto Trajectensis Episcopus ejus patruus, & Henricus Bavarie Dux ipsius avunculus, ejusdem Regis Consiliatores, & auxiliares forent, & juvenilem animum ejus à belli strepitu temperarent. Dominus vero Lubbertus Regalis Abbas Egmondensis, vir maturus & egregius constitutus est esse ejus Vicecancellarius. Quibus ita gestis Rex in magna gratitudine Principibus valedixit, & universa castra Romani Regni studiosius perlustravit.

Brabantie

Ephoricon
fuit: Vil-
helms Regi
Romanorum

Keyser Wezel

Castellanus
apud insu-
lam Cesaris
solus Rex
resistit.

Sed post an-
ni obsidione
se dedit, &
in gratiam
recepit.

Omnes ubique Castellani sibi debita exhibuerunt obedientiam, præterquam solus Castellanus apud Imperatoris insulam. Quapropter & ipse Rex jam dictum castrum cum invictis circumvallavit armigeris, impugnans idem devorlorum tormentorum magenis. Nam creberrimi ictus & jactus saxorum quassaverunt turres & mœnia aliquoties, & aries ferratæ frontis impexit portas & antemuralia. Econtra verò Castellaneus victualibus & armis abunde prævinctus fuit, qui per annum & amplius ipsum castrum honorifice defendavit, deficientibus demum victualibus idem Castellaneus expetivit veniam, quem & ipse Rex obtento castro recepit in gratia, ut sibi de castris

vide.

fidelis esset, nec rebellionem adversus eum aliquatenus attentaret.

Demum appropinquante Theophaniâ Domini Rex migravit ad Coloniâ, ut ibidem in honore trium magorum solemnem inviolaret hostiam. Fuit enim illis diebus regens & legens apud Coloniâ Dominus Adelbertus Ratisponensis Episcopus de ordine prædicatorum, magnus in nigromatiâ, major in Philosophiâ, sed maximus in Theologiâ, qui Regem humillimè præcabatur, ut in die solemne secum discumbere dignaretur. Rex autè sperans aliquod prodigiale signum videre, noluit eidem reverendo Patri preces supplices denegare. Celebratis igitur Epiphaniæ solemniis, idem Episcopus à studio suo progrediens Regem cum suâ familiâ gratiosè suscepit. Quem extra cœnaculum in quodam viridario secum adduxit, ubi ministriales miræ pulchritudinis fuerunt, qui ad convivalem lætitiâ quævis necessaria præparaverunt, fuit utique diebus illis hyems asperissima totaque superficies terræ cooperta nive maxima. Quapropter universa multitudo procerum murmurare cepit adversus Episcopum, quod in tam horrido frigore convivas suos absque foco prandere iussit intra pomarium: sed postquam Dominus Episcopus futurorum omnium conscius, una cum Rege resideret ad mensam, & omnis conviva secundum statum dignitatis suæ locatus, expectaret escam, ecce glaciei & nivis immensa moles in momento disparuit, ac æstivalis calor emicantibus solis radiis ferventer invaluit, terra gramineum germen edidit, et vernantes flores in mirâ venustate floruerunt, una quævis arbor frondibus extemplo viruit, & maturos fructus ad vescendum cunctis exhibuit, vinea florens odorem suavitatis reddidit, & recentes uvas in ubertate magnâ cunctis præbuit, garritus volatilium applaudentibus alis illic introiit, quarum grata modulatio cunctis accumbentibus magnam exultatione intulit. quare in longius algor hyemalis frigiditatis prorsus evanuit, & fervor æstivalis caliditatis in tantum efferbuit, ut quidam discumbentium propter aëris intemperiem exutis duplicibus indumentis seminudos se facerent, & plurimi sub frondosis arborum frondibus hinc inde refrigerium appetere, ministeriales verò detulerunt ubique copiosam epularum plenitudinem, ita ut abundè satiarent populosam convivarum multitudinem, & lætus est Rex cum simili rei discumbentibus in eadem curia tot & tanta cernens inaudita mirabilia. Expleto demum convivio turba ministeriorum quasi fantasma disparuit. Garritus avium omnino siluit, germen arboreum confestim evanuit, florida tellus marcescens exaruit, copia nivis iterato repentinum rediit, & gelu truculenter inhorruit, ut omnes, qui pridem exutis vestibus defudaverunt intra convivium nunc trepidantes accelerarent ad ignem infra cœnaculum. His autem in mira jocunditate peractis, Adelbertus Episcopus instantè exoravit Regem, quatenus fratribus suis prædicatoribus claustralem aream in civitate Trajicienti vellet expetere, & eisdem pro stabilitate regni sui munificas eleemosinas attribuere. Rex autem supplicatorias preces ejusdem Reverendi Patris clementer exaudiens, Trajectum exinde descendit,

I 3 quem

vide Trithem. 220. Spanb. pa. 261.

Adelbertus
Magnum
Regem
habet
præfignat
excipit.
immolaret
lapp. 24. theophan.
habet, et trium ma
garum.

Albertus
Magnus
Vilhelmus
Imperator
præfignat
excipit.

intonuit

alibi

reperitur
prius

Monasterio
prædicatorum
Trajicienti
Vilhelmus
Imperator
colatus.

*spatiosum
vixit*
*Palatium
Magense ab
eodem ex-
structum.*
*Sacer hy way hore
fahen des ryes de
righen place.*
cendit, quem Otto Pontifex ejus patruus cum praelatis & civibus gloriose suscepit, qui de fidelium suorum consilio Burgensis effectus est, & extunc spinosam campi planiciem infra civitatem nemine contraveniente mercatus est, quam ad structuram claustrum donavit eisdem fratribus in elemosynâ in super & auri fulvi satis magnam copiam, denique confirmatis ab eo libertatibus civitatis & ecclesie, idem Rex gloriose susceptus est infra Comitatum Hollandiæ, qui & in Hagha Regale palatium extruxit, ubi de causis arduis regni tribunale consistorium frequentavit.

*Obediencia
Imperiali
civitatibus.*
Aelbertus de S. Toth
*potentior
met. luyquez uiter mogest.*
Civitatenſes autem & Caltrenſes Imperialis Camere reddiderunt eidem benevole censum Regium, ita quod indeficienti thesauro suum exuberaret gazophilacium, qui quoque pro tractatu generalis pacis conveniunt apud Maguntiam, destinantes eidem perſolemnēs nuntios hanc Epistolam: Glorioso Domino suo Romanorum Regi Vilhelmo Consules & Iudices plus quam lxx. civitatum superioris Germaniæ reverentiam & obsequium perſennale. Excellentiae vestrae tenore praesentium declaramus, quod nobis apud Maguntiam existentibus die 29. mensis Junij ad generale collegium mediante nobili viro A. de Valdecke Imperialis aulae Iusticiario, firma pax & Treugae stabiles super universis guerris & discordiis sunt statutae. Quapropter Majestatem vestram Regiam humiliter exoramus & consulimus quantum licet, quatenus pacem terrae salubriter inchoatam per literas magnificentiae vestrae jam dignemini confirmare, eo quod vestrum commodum, utilitatem, salutem importare discoscitur & honorem, scientes quod vestrae serenitatis adventum nobis salubrem ad partes nostras cum ingenti desiderio praestolamur. Datum apud Maguntiam ultimâ die mensis Junij. Rex Ergo hac Epistolâ gratulanter acceptâ, pacem inchoatam sub banno capitalis sententiae firmiter observari praecipit: quinimo praebatos ambassatores, ditatos regiis muneribus ad patriam honorifice destinavit.

*Comes de
Ghoer con-
tumacia
damnatur,
& dignita-
te ejus
sui privatur*
Eisdem diebus Dominus Episcopus cum ecclesia Traiectensi glorioso regi conquestus est, quod idem Episcopus à Comite de Ghore tam in possessionibus, quam in hominibus injuriatus est, quapropter & ipse Rex eundem Comitem citari fecit ad ipsius praesentiam, Sed & idem Comes nequam comparare volens, absentavit se per obstinatum contumeliam, Rex autem coram altari sancti Martini confessoris arma protinus induens, inde sinenter equitans, praedictum Comitem capiens, & terram ejus depopulans, cum victorialis laude Traiectum revenit, captivum Comitem Episcopo dedit, ac eundem jure debito dignitate sui nominis deprivavit.

*in Teak and
Otto Epi-
scopus mo-
rietur bonus
memoriae.*
Anno Domini Mcc. xlix. venerabilis pater Dominus Otto Traiectensis Episcopus iij. Nonarum Aprilis obdormivit in Domino, tumulatus apud Ecclesiam majorem honore congruo. Hic Otto xvj. annis egregie rexit Episcopatum, quem in introitu suo pauperrimum invenit, sed superabundantem in multis divitiis, suis posteris dereliquit,

Gosvinus Episcopus 37.

Post obitum reuerendi Patris Ottonis, Gosvinus sancti Ioannis in Traiecto Praepositus xxxvij. electus est Episcopus. Hic Gosvinus ab Amstel oriundus saltem ad annum vel paulò plus regens Episcopatum, vir erat simplicitate deditus, & de rebus Ecclesiae minus bene sollicitus. Quapropter totus Episcopatus in brevi tempore tantùdem pene distractus fuit, quantum paulò priùs per Dominum Ottonem gloriosè sublimatus fuit. Provisores autem totius Episcopatus utilitati fideliter intendentes, coadunaverunt generale Capitulum, ut de bono statu terrae tractarent generale colloquium. Convenerunt enim ad hanc Synodum Vilhelmus Romanorum Rex egregius, Dominus Cardinalis Petrus Caputius, & Conradus Coloniensis Archiepiscopus: in quorum praesentia Gosvinus electus astans honori cessit & oneri, ac in manus Regis & Cardinalis renunciavit Episcopatu. Dominus autem Cardinalis ad postulationem Archiepiscopi Coloniensis extunc Henricum de Viana cathedrari iussit, cui similiter & ipse Rex per Pastoralem baculum & annulum, temporalem Iurisdictionem dedit. Fuit etenim Henricus ejusdem Archiepiscopi consanguineus, vir illustis & constans, & magnanimus, ac ecclesiae Coloniensis Archidiaconus, pro quo totus Episcopatus Trajectensis nimium exultavit, & cum gratiarum actione Deo caeli devotissimè benedixit.

*Synodus
congregata
inquit in
maiori Epi-
scopo.*

*De viginti et
de Viana.*

*Henricus
de Viana
Gosvino
renunciavit
se, in Epi-
scopatu
successit.*

Henricus Episcopus 38.

Henricus itaque xxxviij. ordinatus Episcopus, quævis ecclesiastica ministeria pia sollicitudine sublimare studuit, nihilominus & temporalia iura strenua probitate gubernare disposuit, sed livor & indignatio Dominorum de Amstel & de Voerden vehementer inflammari cepit adversus eundem Episcopum, pro eo, quod Gosvinus propinquus eorum destitutus esset per generale capitulum: qui conspiratione Comitum Geldriae foederati totum Episcopatum assidue perturbaverunt incursionibus: quibus Henricus viriliter se opposuit, cum quibusdam suis ministerialibus. Denique post multas incursiones definitum est, ut utraque pars in planicie pratorum virentium conveniret ad bellum campestre, & ibidem sub die determinatâ pro coronâ victoriae decertarent. Domini siquidem de Amstel & de Voerden contractis undecunque multis praeliatoribus in magnâ superbia devenerunt ad locum certaminis, & e contra verò jam diutius

*Domini de
Amstel &
de Voerden
contra Epi-
scopum
surgunt.*

Dicitur

C

Archiepi-
scopus Colo-
niensis; hor-
sat ut ad
bellum.Vilhelmus
Imperator
funder &
gratis pa-
nem.

observari

†

Imperator
decitum
quarid.Ab Archie-
piscopo or-
tante ver-
bi mitiga-
tur.

dictus Episcopus vassallos suos cum Burgensibus fideliter admonuit, & ar-
rogantiam illorum duorum potenter edomare disposuit. Cum itaque præ-
liandi dies jam instaret, ut idem Episcopus cum suo exercitu locum certa-
minis adiret, Colonienſis Archiepiſcopus diebus illis exiſtens in Trajecto
præſtioſum annulum dedit Henrico Pontifici, dicens, hæc verba coram in-
numerabili turba circumſtantis populi: Fili præcordialis eſto ſecurus,
quoniam hodierno die per interceſſionem beati Martini Confeſſoris Almi-
ſui, & per virtutem præſentis annuli omnem rebellionem adverſariorum
tuorum egregiè coerceris, & victoriam laudem de cunctis inimicis tuis
ſine dubio reportabis: ego namque civitatem hanc cum matronis & Cano-
nicis fideliffimè tibi cuſtodiam, & ſolemne orationem interim Domino
Deo exercitum pro labore tuo faciam. Henricus igitur Episcopus his audi-
tis, in Domino confortatus cum ſonitu tubarum concrepantium, & exer-
citu bellatorum decentium urbem egrediens, campum belli decenter ad-
vit, ac acies ſuas ad præliandum ſagaciter ordinavit. Interea cum hæc age-
rentur apud Trajectum, Vilhelmus Romanorum Rex feſtino referente
nuncio percepit Episcopum & præſatos Dominos contraxiſſe populolum
exercitum, ut in pratis virentibus committerent exolum prælium, quapro-
pter & ipſe Rex feſtinanter adunavit expeditos equites & elegantes pedites
viam celerem verſus Trajectum inſtituens, ut huiusmodi belli tumultum
interciperet, & pacis amicitiam utrobique reformaret, & ecce regalis ex-
ercitum per Borealem portam vix urbem intraverat, cum Episcopalis exer-
citus per Occidentalem portam civitatem eam exierat: Archiepiſcopus ve-
rò Colonienſis cum matronis & Canonicis circa civitatem curam agens,
& angulum civitatis in gyrum undecunque perluſtians, clavicularis urbis
indixit, valvas urbis firmiter obſervari, & ſibi claves portarum abſque di-
latione deferri, ignorans quod regalis exercitus urbem recentereſſet ingreſ-
ſus, ac infra muros ſub arcta clauſura circumſeptus. Rex igitur feſtinanter
Episcopalem exercitum volens inſequi, nullibi patentem adinvenit exitum,
& cum idem Rex aliquantulum moram traheret, nemoque valvas urbis
citò patefaceret ex animi ſui vehementia cepit extemplo ſeras portarum e-
vellere, & yecſes ferreos atterere, ut inceſſanter Episcopalem inſequi poſ-
ſit exercitum, & jam inchoatum ſequeltare prælium. Archiepiſcopus verò
Colonienſis hoc intelligens, vehementer anxius eſt, credens civitatem à
Rege fore captam, & exercitum per clavigerorum ignaviam intromiſſum;
quamobrem & ipſe cum matronis & Canonicis urbis excubias obſervan-
tibus, Regis præſentiam conſeſtim aggreſſus eſt, ac eidem facto ſilencio ta-
liter allocutus eſt: Domine mi audiat Magnificencia veſtra quadam ſermo-
nis mei brevilloquia: Regiæ Maieſtatis intereſt ſubjectum ſibi populum in
tranquilla pace regere, æquitatem, iudicium & juſtitiam in terra facere,
nunc ergo ſalva veſtra reverentia, ſi fas eſt dicere, vereor econtra, quia hæc
de cauſa cum armatis bellatoribus civitatem occupatiſtis, ſerasque portarum
infringi præcepiſtis, ut Burgenſes à propria civitate poſſetis excludere, &
candem

noetpooche T.

p. 117

eandem intromissis novis inquilinis potestati vestrae subicere, si autem hoc, quod absit contra iusticiam attentare praesumpseritis, me vestrum Cancellarium confunditis, & honorem magnificentiae vestrae plerumque diminuitis. Quapropter vestram benignitatem clementer admonco, quatenus hanc urbem mihi dignemini restituere, & concives à violenta molestatione dimittere. Rex autem expletis sermonibus ejusdem Episcopi, tale responsum dedit, in audientia circumstantis populi: Venerande Pastor, & Episcopo, sicut tua novit industria, decet Regem ubique bellā suppressere, & gratulatores austerā correctione potenter affligere, discernas igitur quoniam nobis dedecus esset & opprobrium, si in confinio Majestatis nostrae populare committeretur hoc praelium. Ideoque cum militibus nobis adjunctis & armigeris civitatem hanc potenter introivimus, & Episcopum cum ministerialibus suis reconciliare decrevimus: postquam autem intelligimus Episcopum foris esse cum civibus ad committendum campestre prolium, maturamus iter insequi festinanter ejus exercitum. Igitur nobis aliquantisper expectantibus, nemo comparuit, qui intrantibus, urbis patefecit exitum, & sic hactenus nostrum bonae voluntatis cassatum cernis esse propositum; unde securibus & malleis vectes & valvas infringi praecipimus, & vestigia praecedentis exercitus insequi mandavimus, quatenus edictum bellum interciperemus auctoritate Regia, ut utraque pars sine conflictu cum pace rediret ad propria. Non enim aestimare debes quod adversus Henricum Pontificem aliquo modo bellum geramus animum, quem paulo pridem ex bono favore te rogante postulavimus in Episcopum, quinimod civitatem hanc sub nostra protectione benignè suscepimus, qui jamdudum promissa fidelitate Burgenses effecti sumus. Ut autem cognoveris, quod in dolo tibi non loquimur, & Episcopo sive civitati non irascimur, ecce jam urbem, quam inopinatè capimus, & exclusis civibus possidere possimus, tibi benignè restituiamus, & praconis voce tubicinati praecipimus, quatenus nostri commilitones ad hospitia tendant, arma deponant, & residuum diem in latinitate dedueant.

Interea Dominus Episcopus adversus inimicos suos crudele bellum agens plerosque fugavit, multos occidit, & Dominos de Amtel & de Voerden captivos apprehendit, quos exemplō funibus alligare praecipit, atque citra dextrarium suum trocitates infra Trajectum deduxit, & ecce quamprimum vespertinum cepisset intonare cymbalum, idem Episcopus urbem victoriosus ingressus est, & tam à Rege quam ab Archiepiscopo gloriosè receptus est: ad quorum devotam supplicationem idem Episcopus praeriberos captivos suscepit ad veniam, quibus & relaxatā prisione magnam abinde fecit gratiam. Altera verò die cum aurora jubar rutilantes cepisset exaltare radios, Rex Episcopo valedixit, & pro quibusdam Regni causis expediendis ad Hollandiam properavit.

Et quia Comes Geldriae Otto jam pridem cum praefatis Dominis de Amtel & de Voerden adversus Henricum Pontificem foedus conspirationis

1626

Respondit
Archiepi-
scopo.Episcopus
hostes vin-
cis, & ca-
pit Traje-
ctū ducit.

r. lock. l. idon.

Eisdem cla-
mant in
gratiam
cipit.

Hæc

abinde

Episcopus
infectus Co-
miti Geld-
ria Veluā
vastat.Vredelant
castrum ex
manibus
cōstruitur.

vide Meyerum.

Controver-
sia inter ha-
redes Mar-
garitæ Flā-
drensis, &
Vilhelmū
Imp. ob Va-
lachiam.Dux Bra-
bantie pa-
cem tenet.

meenden schalkheit

Margarita
Fandulen-
ter agit.H. Tenhu
ck. SabotH. S.
H. S. bellu contra a
f. f. m. die
B. martini cōfessio
Eius exer-
citus a Flo-
rentio Præ-
sidentis
B. S. S. S. S.

B. S. S. S.

S. S. S. S.

percuſſerat, totamque terram Trajectensem aſſiduis perturbationibus in-
festavit. Iſtoque Dominus Episcopus cum copioſa turba plebis & militiæ
potenter introivit Veluvam, concrematiſque villis plurimis prædam con-
traxit aliquam magnam, milites autem & incolæ de terra Geldriensi con-
ſtanter in unum conglobati feſtinaverunt econtrâ captam prædam violen-
ter excutere, & adverſus Episcopalem exercitum crudele bellum agere. Sed
Dominus Episcopus, ut vir impeterritus, cum tubis ſtridentibus, & vex-
illis fulgidis adverſas cohortes horribiliter aggreſſus eſt, & profugatis ad-
verſis hoſtibus cum captivis & ſpoliis Trajectum glorioſe reverſus eſt. Ex
quibus idem Episcopus adeo ditari cæpit, ut caſtrum Vredelant adverſus
incurſionem Domini de Amſtel, expenſis magnificis ædificaret, quo circum-
jacentes ruſticos à conſuetâ rebellionē conſimiliter abſterreret.

Anno Domini Mcc. liij. Theobaldus de Ghyſen & Volfardus de Berro
Comites cum Guidone ^{ſive Gido} & Ioanne de Dampier filiis Margaritæ
Comitiſſæ Flandrienſis collegerunt innumerabile exercitum ex Flandria,
Francia, Picardia & Piſtavia, magnam expeditionem inſiſtentes pro ſub-
juganda Valacria, Vilhelmus autem Rex econtrâ Florentium fratrem ſuum
cum exercitu valido deſtinavit ad Zelandiam, ut Margaritæ Comitiſſæ cō-
tumeliā edomaret arrogantiam. Dux verò Brabantie Regis avunculus

controverſiam hanc reconciliari diſponens, diem inſtituit ad interloquen-
dum de concordia, quatenus utriuſque partis exercitus ſine conſictu redi-
ret ad propria. Cū autem apud Antverpiam triduanum tractaretur inter-
loquium, Margarita Comitiſſa perperam intendens occultâ legatione man-
davit exercitus ſui capitaneis, ut ex templō Valacriam introirēt, & in abſen-
tiâ Regis cum Florentio Præſide bellum anteſparent. Ac illi mandatis Co-
mitiſſæ feſtinanter obtemperantes, cū centum & quinquaginta millibus
armatorum tranſfretaverunt ad Valacriam, minimè diſſidentes contra Flo-
rentium obtinere victoriam. Econtrâ verò Florentius Præſes cum tubis

ſtridulis & cornibus horriſonis in Weſtcapel adverſus hoſtes viriliter ag-
greſſus eſt, de quibus inopinatum trophæum die iiij. menſis Iulij potenter
adeptus eſt. Fuit etenim in eodem bello tam cruenta ſtrages, & horrendum
excidium, ut Hollandiæ & Zelandiæ populi per maximam multitudinem
Flandrienſium & Francorum interimerunt, & uſque ad rales in occiſorum
cruore pugnantes ſubiſterent. Interea Rex omnem rem geſtam per feſtinū
nuntium intelligens, & Margaritæ Comitiſſæ dolofam traditionem intu-
ens, deſeruit Antverpiam, & repentino remigio proteſtus eſt in Valachriā:

& ecce fugitivi Flandrienſes & Franci depoſitis armis humillimâ prece Re-
gis adiere præſentiam: quos & ipſe ex miſericordia motus ſuſcepit in gra-
tiam, & eodem verò bello de parte Flandrienſium & Gallorum quinquaginta millia ſunt occiſa, quinquaginta millia ſubmerſa, & quinquaginta millia captivata. Rex igitur Comites de Ghyſen, & de Berro, duosque ſi-
lios Margaritæ Comitiſſæ captivos, deſtinavit ad Hollandiam, qui & vul-
gatem populum omnino denudatum remiſit ad Flandriam, ita quod unus-
quisque

quisque Flammingus è pisis virentibus perizomata circumplectens, & exinde bracas clunibus suis adaptans ad Flandriam nudus reversus est, & Rex triumphalem laudem ab hostibus inopinatè potitus est.

Margarita quidem Comitissa ruinam suæ gentis amare desens, sollicitavit Carolum Andagensem Comitem, fratrem sancti Ludovici Confessoris, & Regis blanis suggestionibus, & largis stipendiis, ut idem Comes cum exercitu copioso ad Hannoviam veniret, demandans Regi, quod ipsum ad committendum prælium in desertâ planiciè de Aschâ potenter expectaret. Nec mora, quin ipse Rex cum electis bellatoribus in Ascham venit, & Comitem Carolum ad tres dies ultra præfixum terminum expectavit. Denique Rex evulsis castris exercitum suum direxit ad Hannoviam, disponēs circumvallare Carolum Comitem infra Vallesiciniâ; sed Carolus magnanimitatem Regis intuens, secessit ad Franciam, & extunc opidani Domino Regi portas aperientes, recepti sunt ad gratiam. Demum per amicales internuncios Margarita Comitissa Flandriensis amicitiam Regis adeptâ est, & omnis controversiæ discordia prorsus in hunc modum terminata est, quatenus Iohannes de Audanis primogenitus ejusdem Margaritæ, sororis Regis, Comitatum Hannoviæ, & terram Alostensem in hereditatem acciperet, & Guido, qui minor natu fuerat, Comitatum Flandriæ possideret.

Anno Domini Mcc. liiij. Dominus Papa plurimum gavisus de prosperitate Regis, Cardinalem legavit ad Hollandiam, qui Domino Regi subsequenter destinavit Epistolam.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei excellentissimo filio Vilhelmo Romanorum Regi salutem, & Apostolicam benedictionem. Postquam divina potentia suam ecclesiam pacificare disponens, celsitudini tuæ manifesta bonitatis signa protenderit de viâ, per quam prosperè procedas & regnes. Itaque Conrado Frederici quondam Imperatoris filio sublato de medio; alius jam superstes non sit, qui Deo tibi propitio tuis valeat progestibus adversari, rogamus igitur & requirimus magnitudinem tuam, paternis monitis suadentes dilecti filij nostri Petri sancti Georgij ad Velum aureum Diaconi Cardinalis & Apostolicæ sedis Legati communicato consilio à cæteris difficultatibus explicans, ad veniendum in Italiam apparatu regio succingaris & festinatè ad Apostolorum limina, Deo Duce te transferas. Ibidem circa festum nativitatis Dominicæ proximè venturum recepturus solemniter de manibus nostris Imperij diadema, Datum, &c.

Rex igitur cum xij armigeris, ut peregrinus Alpes transcendit, statum Italiæ sagaciter exploravit, & ad præsentiam Domini Papæ demum in civitate lanuensi clam accessit. Dominus autem Apostolicus eundem Regem suscepit cum solemnî gratitudine, quem & in festivo contubernio secum detinuit aliquanto tempore, ad cujus supplicationem idem Papa contulit Abbatibus Egmondensis Monasterij quævis ornamenta Pontificalia, Insuper & alia multa gratiosa privilegia. Denique prælibatus Rex Domino

Lumbis ita fuit.

Margarita
impulsa in
villam Ca-
roli And-
gensi ad-
versus imp.

Brabantia Str.

hic plura inferam
M. S.

Valenciam
Valencia
Imperatoris
dedita.

Aviernes
Pax inter
Margaritâ
& Impera-
torem.

Innocentij
Papa Episcopus
sua ad Im-
peratoris us
Romanos ve-
nit ad ac-
cipiendam
Imperij cor-
onam.

Imperator
clam & ig-
notus ad Pa-
pam pro-
cessit, & Ita-
liam intra-
vit.

Egmonda
donatus pri-
vilegiis a
Pontifice.

Papæ valedicens Longobardis ignorantibus exivit Italiam, & cum inestimabili gloriâ receptus est in ulteriore Alemannia, ubi quantum honoris sibi quisque Princeps impendit, præsens hæc Epistola lucidissimè manifestat.

Epistola
Vilhelmi
Imp. ad Ab
batem Eg
mondensem.

Vilhelmus Dei gratiâ Romanorum Rex, semper Augustus, Abbati Egmondensi Vicecancellario suo gratiam suam & omne bonum. Vi intellecta continentia status nostri in exultatione tuus respicit animus, suscipiatque materiam gaudiorum: Noveris, quod, dum nuper partes superioris Alemanniæ aciremus, omnium vota in amplexione nostri Domini sic defixa invenimus, ut cuncti tanquam mater super unico filio de mortuis suscitato viderentur nostris in aspectibus gratulari, nostris præcisè parendo bene placitis & mandatis. Insuper accedat tibi ad cumulum gaudiorum, quod castrum Driesvelt & insignia Imperialia, diadema videlicet cum multis sanctuarijs & ornatu inestimabili, lanceam & coronam in nostro Dominio jam habemus, & pacifice possidemus. Datum Spira, &c.

heulungdom

Cum igitur Rex apud ulteriorem Alemannia regni negotia prosperè dispensaret, ut ad exhortationem Domini Papæ pro Cæsarea benedictione versus Italiam iret; ecce Frisones secundum consuetam rebellionem tumultuare ceperunt in ejus absentia contrahentes assiduo depredationes ab Hollandia: Rex verò nolens aliquam objurgationis materiam æmulis in tergiversatione sua relinquere, proposuit rebellantem Frisiam primò subicere sibi, & hinc statim pro Imperiali benedictione versus Italiam tendere. Qui confestim in manu robusta Trajectum descendit, & Prælatos Ecclesiæ similiter in atrio S. Mariæ congregavit, ut ibidem locum aptum exquireret, ubi capellam in honore S. Georgij Martyris devotè construeret. Dum autem ipse Rex cum Prælati resideret in jocundo contubernio, & de curialibus causis adoptato frueretur alloquio, ecce quidam turbator sanctæ pacis, ac intentor novæ litis à remoto volatile saxum secretè projecerat, & Regis honorandum caput ferè contriverat, quapropter circumsedentes Prælati nimirum scandalizati sunt: quinimo de tantâ præsumptione plerumque stupefacti sunt. Rex autem eundem lapidem trutinando suscepit in manibus hujusmodi verba promens coram astantibus: Reverendi Patres, attendite quam talionem Trajectenses nobis impendunt, qui jactu tam grandis sili-
cis nos absque demeritis necidare quærunt, quorum fideles Conburgentenses hactenus fuimus, & quorum forenses hostes sub expensis propriis laboriosè subegimus. Sed vivit Dominus & martyr ejus Georgius, quoniam & hoc forefactum nequaquam transibit in ultum, si vita nos incolimes conservare queat ad annum. Nec mora, quin & ipse Rex cursatilem equum ascendens, cives diffidari jussit, & ad expugnandam civitatem modis omnibus se præparavit. Trajectenses pro casu talis infortunii plerumque disturbati, destinaverunt Magistros civium ad Hollandiam, tentantes eodem tyranno reformare pacis amicitiam. Sed quid plura, Rex immobilem sententiam edidit, quatenus civitas grassatorem sibi traderet, alioquin ipsam

Frisones
rebellant
peratorem
ab incepto
reiner in
Italiam
veniat.

weringe
aferungge

u
vay luzzu

Imperator
ictu lapidis
in consilio
fodens per-
cellitur.

Imperator
Traction-
em com-
municatur
arxiunt.

mitten toornigen
heere in 105. 1000

rege

fiel

al te 105
1000

ipſam urbem humotenus everteret. Itaque Trajectenſes obtinēte pace mo-
dici temporis redierunt ad Iudiciale capitolum, ſtatuentes pro malefacto-
re nimis arcanum ſcrutinium, ut ipſius Regis indignationem aliquo mo-
do placarent, & Burgenſes innocui ſceleris tanti in pace quietiſſimā per-
manerent.

Anno Domini Mcc. lv. Rex ipſam Friſiam potenter intravit, rebellantes
ſibi Friſones egregiē vicit, & caſtrum Torſenburch ad eorum ſempiternum
offendiculum fabricavit. Demum cū jam tota terra glaciata eſſet per-
via, Rex iterum v. Kalendas Februarij cū duobus exercitiſus armipoten-
ter ingreſſus eſt Friſiam, properans ipſo die, ſicuti prius obtinere victoriam,
ſed non eodem curſu reſpondent ultima primis: Nam Vilhelmus de Bre-
derode miles, Capitaneus unius exercitus ordinatus eſt, qui contra Drecht-
enſes Friſones trophæum laudis adeptus eſt. Rex autem in dextrario reſi-
dens, ſecundum gubernaret exercitum, qui ad villam Houtvond concre-
mandam trans paludes ſecurum exquiſivit aditum, & cū idem Rex pede-
ſtre exercitum ſolus in magnā diſtantiā præceſſiſſet, viamque meabilem
ad expugnandos adverſarios exploraviſſet, ecce Dextrarius ejus in paluſoſo
vado circumfracta glacie paulatim immerſus eſt, qui ibidem abſque juva-
mine cujuſcunque familiaris ſuffocatus eſt, Friſones verò de latibulis inſi-
diarum ex arundinetis ubique conſurgentes (proh dolor) ipſum Regem
antequam exercitus ejus appropinquare poterat, occiderunt: quem pro-
pter pulchritudinem armorum timore ſupervenientis exercitus, ad proxi-
mam villam feſtantiùs aſportarunt. Morabantur autem illis diebus qui-
dam fugitivi per diverſas villas in Friſiā, qui paulò pridem propter eorum
foreſcripta proſcripti ſunt ab Hollandiā. Hi Regis arma cognoſcentes ex au-
ro ſulvo ſplendida, in quibus atrii coloris eſſorſcabat aquila, dixerunt oc-
cidiffent, ipſis ignorantibus, quapropter quatuor totius Friſiæ principales
ſive Capitanei, timentes læſæ Majeſtatis injuriam, ſepelierunt occulte Re-
gium corpus in domo cujuſdam Friſonis, ut per ſuccedentia tempora depe-
raret tam vindicta, quàm memoria ſui nominis.

Cæſus eſt autem hic Vilhelmus Romanorum Rex, poſtquam Hollan-
diam xxj. annis rexiffet, & Romanum Regnum annis vij. cum potentia
gubernaviſſet. Impletaque eſt prophetia Sibyllæ, quæ veridico ſermone lon-
gè prædixit, quod idem Vilhelmus Romanorum Rex à Friſonibus occi-
dendus eſſet, eodem anno Domicella Richardis ad remedium animæ
fratris ſui ſæpe dicti Regis Monafterium puellarum Ordinis Præmon-
ſtratenſis in allodio patrimonij ſui, quod campus Regalis dicitur, ædifica-
re cœpit, quod etiam ad ſcelicem recordationis ſuæ memoriam devotiſ-
ſimè conſummavit. Anno dehinc Mcc. lxxvi. obiit venerabilis matrona E-
liſabeth Romanorum Regina in Middelburgenſi Monafterio tumulata.

Occiſo glorioſo Rege Vilhelmo, Florentius hujus nominis quintus an-
ni dimidiij tener infantulus xv. Hollandiæ Comes ſucceſſit, quem Floren-
tius

verſamelden barey wet

Vilhelmus
Imperator
Friſiam
ſubigit.

toſte die v. Febr. ita n. ſumit
quandogue
ſperans

Hoeſhoutwoude

namque

hoſhoutwoude & dnt.

Vilhelmus
Imperator
a Friſiā oc-
ciditur, &
clam ſepo-
latur.

Eliſbeth & reſt. in
eſt. Cor. verbum
non eſt. n. reſt.
m. m. p. 1233

Campus Re-
galis Monas-
terium ædi-
ficatur.

A
prope Delft
mon. q. n. reſt.

Droßwrt.

M. S.

huc Florentius p[er]
Zelandiam trahit
iura per quæ adhuc
regunt Zelandiam

de m[er]ito

Nocuoctis 7 T.

bellu[um] in
lants.te hand verfa
miden.

Florentius
gubernat
Co. Hollan.
die 15.

Etiam v[er]o
superior
quaestiones
de cerevisi
na comitatus
venit.

Bellum in
ser. Archiep[iscopum]
Colonien[sem]
& Comit[em]
Iuliacens[em].

Stratagem
Henrici B.
p[er]p[et]rat in
d[omi]nio d[omi]ni
nem Iuliac[em].
consensu.

Henricus
Episcopus
p[er]p[et]rat
anno 1276.
a Hen. Iul.
voj.

M. S.

tius Praefes patris ejus in tutelam accipiens, Comitatum ad tres annos in pace rexit; qui demum laesus in tyrocinio defunctus est in Antverpia, sed abinde translatus requiescit in Valachria. Dux verò Brabantiae ex hinc curam ejusdem infantis accipiens, Hollandiam ad tempus regere cepit, qui pro forefacto suorum ministerialium dedignanter expulsus fuit. Deinde principales Hollandiae constanter eligerunt in tutorem ejusdem pueri Comitatem Geldriae, & e contra principales Zelandiae constituerunt tutricem ipsius infantis Alcidium Comitissam Hannoveriae, de qua controversia demum in Voornerzee magnum excrevit praecelium, ubi plurimis ab utraque parte peremptis, magnae depopulationis excrevit homicidium. Sed Hollandiae populus victoriosè prevaluit, & Comes Geldriae Praefecturam terrae potenter obtinuit.

Eodem tempore discordia magna suborta est inter Conradum Archiepiscopum Coloniensem, & Vilhelmum Comitem Iuliacensem: Henricus verò Trajectensis Episcopus aggregavit exemplò tam ex Hollandia, quam ex potestate propria roboratum exercitum, ut Metropolitano suo manuale conferret auxilium. Cum autem utraque pars in loco campestri hinc inde resideret, ut altera die crudele bellum iniret, Henricus Episcopus circa caliginosam noctis umbram amoris tabernaculis simulavit fugere, & cum exercitu suo festinanter ad propria tendere. Sed ecce quam primum aurora jubar nocturnam incepit effugare caliginem, Idem Episcopus Comitatum Iuliacensem audacter ingrediens, plures villas incendit, pradam magnam contraxit, & captivos quotquot voluit, apprehendit: Custodes autem Iuliacensis exercitus nocturnas observantes excubias, cum clamore valido totum exterruerunt exercitum, annunciantes per universam suam patriam flagrare jam incendium. Nec mora, quin & omnes pro rebus suis anxii, perdidit animosam audaciam, derelictis quoque papilionibus festina-verunt ad terram propriam. Quibus Henricus Episcopus haud piger, insignis rutilantibus, & tubis stridentibus instanter occurrit, qui raptus & occisus plurimis Iuliacensem populum cum victoria superavit. Itaque Colonien[sis] Archiepiscopus per solam industriam Henrici Pontificis ab imminenti bello liberatus est, & Henricus Episcopus datus innumeris tacularibus ad terram propriam gloriosè reversus est.

Anno Domini Mcc. lxxvij. 2. Nonarum Junij, Henricus Episcopus requievit in Domino, postquam eodem annis xv. victoriosè praefuisset Episcopo. Hic reverendus Pater Collegium xij. Canonicorum in Steenwick primitus instituit, & ad fundamentum novae fabricae Trajectensi Ecclesiae lapidem primitivum imposuit, qui ad eandem Ecclesiam tam à clero, quam à populo devecus, ubi penes anteriores Pontifices honorificè tumulatus est, in australi parte ecclesiae circa gradus ante fororum, ubi ostendit reliquiae S. Martini. non est in Tent. trans. M. S.

Iohannes

Iohannes I. Episcopus 39.

Postquam mortuus & sepultus Henricus esset Episcopus, ecclesia Traiectensis Iohannem de Nassouen elegit antistitem virum quasi secularē, & simplicem. Hic Episcopus Episcopalia castra plene referta cunctis necessariis adinvenit; quæ providentiæ prædecessoris sui cōtra circumjacentes hostes sagacissimè præmunivit.

Circiter hæc tempora visum est quoddam prodigiale signum in aëre: pugiles enim apparuerunt dimicantes alterutrum ut bellatores in acie: quod prodigium secuta fuit immensa calamitas. Nam adversus nobiles surrexit ubique severa communitas. Cum enim Florentius Hollandiæ Domicellus juvenilis esset ætatis, vulgus Kenemariæ contra Nobiles primò tumultuari cœpit, & plurima castra Dominorum ausu temerario devastavit, ita quod omnes ferè Nobiles ad præsidium in Harlem anxie confugerent, ut ibidem tumultuanti vulgo securè resisterent. Deceverunt enim Kenemarij cunctos Nobiles procul expellere, castra subvertere, munitiones destruere, & totam Traiectensem Dioclesim in vulgarem communitatem redigere. Quibus extemplò vicini Frisones fortissimā conspiratione foederati sunt. Nihilominus & Waterlandi cum plerisque nationibus coadjuncti sunt. Itaque Kenemarij præliatorum innumerabilem aggregantes copiam, occuparunt primò totam Amsterlandiam, Gisbertus quidem ejusdem terræ Domicellus, attendens vires suas contra tantum exercitum nequaquam posse sufficere cautè consultus pacem acquisivit, fidelitatem juravit, & insulse plebi cum suis armigeris se conjunxit. Qui tantæ multitudinis capitaneus effectus, decrevit omnes inimicos suos ab Episcopatu propellere: & primum castrum Vredelandt assultuosè destruere. Sed cum ibidem Gisbertus in expugnatione castri nihil omninò perficeret, ac indomita gens hominibus suæ ditionis alimenta violenter abstraheret. Idem Gisbertus Kenemarios admonuit arcano consilio circa noctis umbraculum castra tollere, repentinum iter arripere, & civitatem Traiectensem occultè capere. Nec mora quin Kenemarij Gisberto consiliante devenerunt clam ad civitatem ante Solis ortum: quam extunc cum innumeris bellatoribus vallaverunt in gyrum, excubatores verò nocturnis deputari vigiliis stupefacti de tantâ multitudine plebis inopinatæ supervenientis exciratis citò civibus nunciaverunt Tattaros advenisse, totamque civitatem cum infinitis armigeris occupasse. Cives autem apprehensis armis ad defensionem urbis accelerantes ascenderunt turrets & moenia, statueruntque de cacumina murorum primo quedam interloquia; e contra quidem unus de Kenemaris eloquenter in verba prompit, qui facto silentio in hunc modum ait:

Salutat

Prodigium
in aëre vi-
sum.tegens die heeren
ende VolgeboerenDie edelinge van ault qua-
men binne Harlem.yemeen lach. &
westfriesenFrisones &
Waterlandi
cum Kenemarij in
Nobiles &
Magistras
tus conspi-
rant.

angefonten Dred.

p. 29

Gisbertus
Capitaneus
seditionis
plebis.Kenemarij
Traiectum
occupant.

bevalt

Salutat vos amicos libera gens Kenemariæ, constanter exposulans quatenus omnes Nobiles communitatem aggravantes ab urbe vestra proscribatis, & eorum facultates egenis seu pauperibus erogetis, & ecce vix hic interpretis sua verba finierat, cum inter Burgenſes magnus tumultus exortus fuit. Vulgares utique cives de verbis Kenemarij magno animi effecti comprehenſis armis, statim ejecerunt tribunitiæ dignitatis illustres viros & nobiles, statueruntque de ſenioribus cujuſlibet officiij Scabinos & Conſules, qui iudicium ſive Juſtitiam in urbe facerent, & ad omnem utilitatem civilia jura diſponderent. Igitur expulſis à civitate cunctis Nobilibus, vulgus novæ poſteſtatis percuffit cum Kenemarij ſœdus inſeparabilis amicitia, quibus extemulo conjuncti ſunt Amerfordenſes, cum inquilinis Amſterlandiæ: Iohannes quidem Episcopus hæc intelligens cum Comite Geldriæ venit in Zeiſt, ut expulſos intra civitatem reduceret, & tumultum inſanientis vulgi ſeverè corrigeret: Econtra verò Kenemarij ſuas acies ordinaverunt ad prælium, ut in virtute magnâ diſturbarent Episcopalem concum. Sed Comes Geldriæ vir belli gnarus, attendens inſrenatum populum innumera-bilis eſſe multitudinis, recuſavit cum paucis militibus diſcrimen inire certaminis, quapropter & ipſe ſine morâ cum Episcopo retroceſſit ad Veluam, ut ad cruentum bellum ſufficiẽtem armigerorum poſſet aggregare copiam. Giſelbertus itaque de Amſtel Capiteanus tam indomita plebis, cernens ſibi omnia proſperare, caſtella ſcilicet Giſelberti de Abcoude, Wilhelmi de Riſenburch, ac Huberti de Vianen adverſariorum ſuorum deſtruxit, & exinde Kenemarios pro quadam aſtutiâ & belli tumultu temperans in hunc modum alloqui cepit: Bellatores acerrimi, ac amici chariſſimi, videtis quod totum Episcopatum hoc anno ſubegimus, & propulſis Nobilibus fortia caſtra potenter evertimus, anno verò ſequenti Comitum Geldriæ, qui ſe nobis oppoſuit, expugnare proponimus, totamque ditionem ſuam hoſtili bello depopulare decrevimus. Nunc autem eum vindemiæ tempus inſtat, oportet ut omnes tendamus ad propria, & ad ſuſtentationem parvulorum noſtrorum colligamus quæviſ neceſſaria. Igitur Kenemarij ſuadente Giſelberto coadunaverunt exercitum, & extemulo redeuntes ad Kenemariam, vallaverunt oppidum Harlemeſe per circuitum, quod ſine remiſſione duntis impegerunt aſulibus, ut quam plures intus eliderent fundis & miſſilibus. Econtra verò Burgenſes cum Nobilibus circumvallatum oppidum egregiè deſenſerunt, & forenſes hoſtes à munitione præſidij ſagittis & lapidibus abegerunt. Ioannes verò Perſyn miles inclytus, oppidum interea clamexiens vehicula Kenemariorum cibariis onuſta comprehendit, & exinde plurimas villas hoſtium capitalium inflammavit. Kenemarij quidem poſt tergum aſpicientes inſendum, relicta jam obſidione, feſtinaverunt ad propria, deferentes in papilionibus diverſæ facultatis ſupelleſtilia. Nec mora, quin & Oppidani de munitione ſua catervatim erumpentes fugitivos hoſtes perneciter inſecuti ſunt, & occiſis multis cum captivis & ſpoliis in Harlem glorioſè reverſi ſunt. Episcopus itaque Trajectenſis, & Comes

alfo vaninge

dua waven xl int
getah. m. s. tent.

1 dit gulfu de inden
raare 11279.

Eemlant in m. s. tent.

Transi-
ſer ad inſe-
diam Ken-
mariorum
abſoluta-
tione inſe-
dem

boubt.

ſeriatum
à Kenema-
rie obſeſſa.

Ioannes
Perſyn Ke-
nemarij
ſuadente
abſeſſa
dione deſe-
dit.

mes Geldria gavisi de confusione Kenematorum, roboratum attraxerunt exercitum, & civitatem Trajectensem die xxix. mensis Augusti vallaverunt per circuitum. Die vero quarta præfati Principes attendentes urbem non posse capi sine magnis expensis & manganis, perpendentes quotidianū do-
lorem de suis vulneratis armigeris, avulsis ilicò tabernaculis, obsiderunt oppidanos Amersfordia pro eo, quos paulò pridem pepegissent cum Kenemariis foedus amicitiae: quod tamen Comes Geldria in deditioem accepit, qui pridem ipsum oppidum pro quibusdam urbis contumacibus omnino destruxit. His itaque gestis Comes valedicens Episcopo secessit ad terram propriam, & Episcopus trans Iselam tendens, devenit in Daventria. Demum transacto biennio Zuederus de Bosuichem miles imperterritus cum omnibus dudum expulsis die x. mensis Septembris in aurora per scallas mania scandens, urbem clam ingressus est, & occisis ab utraque parte plurimis, idem Zuederus triumphum adeptus est, qui vulgares viros confestim ab urbe proscripsit, & antiquos Scabinos cum Magistris civium potestati pristinae restauravit, processu vero temporis e contra quidam proscriptorum urbem tacite subintrarunt, totumq; populum intestino bello crudelissime vexaverunt, quibus utrimque discordantibus, Nicolaus de Catze miles Florentij juvenis Hollandia Domicelli tutelam adhuc habens cum quingentis saltim armigeris Trajectum ivit, bipennibus & securibus valvas portarū infregit, in medio civitatis pro tribunali sedit mille & quadringentas personas ab urbe proscripsit, & cuncta civilia Tura potenter ad voluntatis suae placitum ordinavit.

Anno Domini Mcc. lxxxij. Florentius Domicellus Hollandia validam expeditionem induxit adversus Frisiam, ut ossa patris sui deportaret ad Hollandiam. Sed Frisiones e contra cum aciebus fortissimis occurserunt, & quingentos bellatores pugnantes cruentissime necaverunt. In quo conflictu corruerunt hi milites, & approbatae laudis, egregij pugiles, utpote Veremboldus ex Hagha, & Albertus filius ejus, Valterus de Egmondā, & Vilhelmus filius ejus, Theodoricus de Raephorst & Gerardus frater ejus, Iacobus de Vassenaer, Bernardus ex Hagha, Gerardus de Harmolen, & Walterus Freso Balyvus Kenemerlandia. Occisis itaque tot electis bellatoribus, Hollandiensis exercitus usque planiciem agrorum in Heilo diffugium arripuit: ubi secundario per recentes armigeros crudele bellum inhorruit, in quo perempti sunt plus quam octingenti Frisiones, ita quod eodem die sufficienter ultii sunt predicti milites.

Anno Domini Mcc. lxxxij. Florentius Comes aedificato quodam castro quod dicitur Vidoenes Frignicensem exercitum in Houdvoud audacter aggressus est, occisisque sexcentis Frisonibus inopinatam victoriam ibidem adeptus est. In eodem namque bello quidam vetulus ad vitam reservatus, sepulchrum Regis prodidit, & Florentius Comes cum paternis ossibus Trajectum adiit, ubi celebratis regalibus exequiis ad Valachriam in expensis magnificis descendit, & Regale corpus in Middelburgensi Monasterio tumulavit.

wahe
Amersfordia
Geldria
deditur.

le.
quod.

Zuederus
de Bosuichem
Traiectum
recuperas.

1 alfron fruct 1276

Eisli urbi
retentans.

Nicolaus de
Catze Tra-
jectum pur-
gat a sedi-
tiosis.

1400 Tanti fr.
sedens.

Florentius
Hollandia
Comes ex-
peditionem
parat in
Frisiam.

Mcc lxxxij. fr. Tent.
et M. S. Lappin

in Tent. non
sunt

In M. S. hic quedā
de incendio inavou
partis vrbis Traiect
inferuntur. q. et in Tent.
M. S.

Florentius
Comes op-
pressu Fri-
su paternis
reliquias
aufert.

vide M. S.
Hoezhout Woud in
M. S. lat. etia Tenton.

tumulandam honorificè collocavit.

Anno Domini Mcc. lxxxvij. die xiiij. mensis Decembris ex magna ventorum intemperie factum est undosum diluvium, quod submersis hominibus & jumentis lachrymosum fecit excidium. Theodoricus igitur Dominus de Brederode, jubente Florentio Comite, classem aptans, remigavit ad Frisiam, & acceptis singillatim obsidibus, totam illam sine bello subegit patriam. Comes ergo refluentibus aquis, quatuor fortia castra, scilicet Medenblick, Ebnigenburch, Middelburch & Nyenburch edificari fecit, cum quibus effrenata plebis innatam rebellionem edomare possit. Cumque Florentius Comes potestativè possederat Frisiam, Guido Flandriensis Comes transfretavit ad subjugandam Valacriam, econtrà verò Florentius Comes cum electis armigeris festinavit Guidoni potenter occurrere, & cum eo bellum navale committere. Sed Ioannes Brabantia Dux hoc intelligens, in Zelandiam citò venit, bellum suspendit, & in hunc modum firmam amicitiam in utramque partem laboriosè refecit, quatenus ipse Florentius Beatricem filiam Guidonis in uxorem duceret, & sic utriusque partis exercitus sine conflictu certaminis ad propria tenderet: Ex quà quidem Beatrice Florentius genuit Theodoricum, Florentium, Wilhelmum, Ottonem, & Iohannem Hollandia Comitem, Beatricem, Machtildim, Elisabeth & Margaritam Anglia Reginam. Florentius itaque Comes exaltari vehementer incipiens transfretavit ad Eduardum Regem Anglia, tentans, si aliquo modo devenire posset in possessionem Regni Scotia, quod hereditario iure Florentij Comitis fuit, quanquam obstantibus quibusdam Scotis obtinere nequivit: ubinam Elisabeth ejusdem Eduardi Regis filia copulata est Iohanni filio Florentij Comitis in uxorem, ut Rex & Comes firmarent alterutrum perpetuæ fidelitatis amorem. Interea Guido Comes Flandriensis invidens amicitia Regis & Comitis, collegit apud Catzant extemplo navigium, & ad subjugandam Valachriam jam secundo direxit exercitum: econtrà verò Florentius Comes ab Anglia festinanter adveniens classem suam in Flissinge applicuit, ubi populum suum in unum congregari voluit. Denique cum Guido Comes in transfretando moram faceret, Ioannes de Renes oppidum Sluyse potenter incendit, & Theodoricus de Brederode totum Catzand favillatenus inflammavit. Flandrienses quidem ad tria millia pariter aggregati, festinaverunt econtrà Zelandas in unum concludere, & eorum classem in ponto submergere, sed ecce Ioannes de Renes miles semper imperterritus cum trecentis Zelandis tria millia Flandrorum audacter aggressus est, & occisis cruentè Flandris ad Florentium Comitem cum multis captivis gloriose reversus est. His diebus quidam Nigromanticus in Misia comparuit, qui se Fridericum Imperatorem fuisse constanter asseruit, qui plerisque ministerialibus quondam Frederici Cesaris multa patefecit arcana, ut quam plures regni Principes per varia seduceret signa. Frisones igitur accedentes ad præsentiam ejusdem ficti Cesaris, conquesti sunt de violentâ molestatione Florentij Comitis, & ecce seductor ille pro-

1285 in Tact.

*Theodoricus
maris Fri-
siam reddidit
captivam.*

*Castra ad-
versus Fri-
siam adifica-
ta.*

*Guido Co-
mes Flan-
dia Vala-
chiam in-
venit.*

*Florentij
Comitis u-
xor atque
liberi.*

*Iohannes fi-
lius Floren-
tij filiam
Eduardi Re-
gis Anglia
duxit uxorem.*

*Ioannes Flan-
driensis in Ze-
landia.*

*1285 in Tact. p. 128.
Sed quod de almon sive
Nucia*

*Fridericus
Cesar turbat
Imperium.*

in Miterlant T.

brevis

tribu-

tribunali sedens in ornamentis Comitem Hollandiæ per Episcopum Traiectensem citari fecit, cui per quosdam legatos huiusmodi citationem destinavit. Fredericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, venerabili viro Episcopo Traiectensi gratiam suam & omne bonum. Cum Imperatoris Majestatis inter sit, sedare discordiam, & punire violentiam, si delitatem tuam his presentibus admonemus, quatenus Hollandiæ Comitem coram vassallis Imperij constanter admoneas, ut à violenta molestatione Frisonicæ gentis se contineat & desistat, alioquin adversus ipsum procedemus, ut dictaverunt iura legum, si verò dictas Comes quiequam iuris sibi competere dixerit ex privilegiis Imperatorum sive Regum in Frisonibus libertinis, mandamus tibi quatenus eundem Comitem cites infra spacium sex hebdomadarum cum eisdem privilegiis nobis ostendendis ad nostrum Imperiale consistorium in Misia. Datum ibidem, &c.

Imperia (sic) Tent.
libus

Epistola
sive ad Epi-
scopum Tra-
iectensem.

Nucia

Florentius itaque Comes eidem Nigromantico rescripsit hos versiculos: Non ignorans quod Fredericus Imperator pridem suffocatus esset per suos domesticos. Non es magnificus quondam Caesar Fredericus, Non es Monarcha, sed nec Misia Patriarcha. Hic Misellus demum ab Archiepiscopo Coloniensi captus, omnem nequitiam Nigromanticæ falsitatis in aperto confessus est, ac in villâ Vitello palam omnibus non immerito conerematus est.

T. Gouda
derien
pens & c
hustus

een oudste heer van
Mysen in Tent. Ms.

Wittefloer in Ms. Tent.

His itaque gestis Florentius Comes vocatus ad consilium capituli Traiectensis cum ceteris nobilibus civitatem adiit, quoniam Ioannes electus, sed nondum adhuc confirmatus ab Episcopatu deponendus esset. Nam & idem Ioannes Domino de Amstel castrum Vredeladiæ, & Domino de Voerden castrum Montfordiense pro quâdam summa pecuniæ dedit in Vadimonium, ex quo totum non immerito cepit querulare Episcopium. Igitur anno Domini Mcc. lxxxviii. postquam idem Ioannes electus tanquam laicus annis xxj. Traiectensi Pontificio præfuisset, ac in magnis debitis diversis feneratoribus obligatus esset, tota scilicet ecclesia miserabilem statum terræ Traiectensis Domino Papæ scripsit, & pro quodam Iohanne nato de Zirc supplicationem devotè fecit. Demum auctoritate sedis Apostolicæ Iohannes de Nassou à Pontificio destitutus est, & Ioannes de Zirc xlj. Traiectensis Episcopus cathedratus est.

Iohannes
de Nassou
deponitur,
& alter Io-
hannes epi-
scopus aucto-
ritate Pon-
tificis.

Iohannes 2. Episcopus 40.

In Ms. aliud initium
huius cap.

Cum itaque Iohannes huius nominis secundus, Traiectensis effectus esset Episcopus. Giselbertus de Aemstel habens castrum Vredeland in vadimonium, incepit per quoddam novum Telonium Traiectensem aggravare populum. Quapropter Episcopus de consilio civita-

Bellum ob
castrum Vredelands.

xi veze 22 Eng.

ethal.

Florentius
Comes ob-
sidet castrum
Vredelands.

Brano
Brano

Brano
Brano

Giselbertus
in prelio ca-
pitur, &
castrum
Vredelands
a fratre tra-
hitur.

Castrum
Montfort
capitur a
Comite.

tis & Ecclesie Giselberto pecuniam exhibens castrum expetiit, sed Giselbertus diversas conditiones in contrarium allegans, pecuniam accipere renuit, quamobrem Episcopus congregatis expeditis armigeris, decrevit Dominum Aemsterlandie potenter invadere, terram ipsius incendere, ac ipsum castrum a Giselberto minis & terroribus extorquere. Econtra Giselbertus Heremanno de Voerden auxiliante, contraxit ab Hollandia roboratum exercitum, devenitque in Zoserenge preliaturus adversus Episcopum: & ecce concurrentibus invicem utriusque partis militibus, cum tubis stridentibus, & vexillis irradiantibus Episcopalis exercitus primo prevaluit, & Giselbertum cum omnibus villanis suae ditionis egregie repposuit. Nec mora, quin & Heremannus Hollandiensem eduxit exercitum, totisque viribus Episcopalem nitetur disturbare populum. Hic igitur Heremannus in prima congressione lethaliter vulneratus in agone certaminis ita strenue mansit, ut tandem Episcopalem exercitum infra munitionem Amersfordie profugaret. Ceciderunt autem in eodem conflictu quidam bellatores egregij, videlicet Stephanus & Fredericus de Zulen viri pugnaces & strenui. Igitur Florentius Comes requisitus ab Ecclesia, praemissa diffidatione castrum Vredeland circumvallavit cum quibusdam armigeris ex Hollandia applicando manginellas ad quassandum turre & moenia. Aliquanto dehinc elapso tempore Comes obsidionem castri renovare desiderans, evocavit recentes armigeros ex Zelandia, proponens ipsum castrum obsidione vallare strictissima, Giselbertus autem his agnitis stipendiarios occulte collegit, ac improvisis Zelandis prope Lonen potenter occurrit. Econtra vero Colinus de Renes Capitaneus Zelandorum cum cornibus horrifonis, & vexillis fulgidis adversam multitudinem audacter aggressus est, de quibus rebellante manu triumphalem laudem adeptus est, corruit equidem in ipso conflictu Dominus de Brederode miles inclytus cum quibusdam aliis electis bellatoribus, & Giselbertus de Aemstel ibidem captivatus est cum plerisque de suis commilitonibus: Arnoldus autem ipsius frater magnificentiam Comitis expavescens castrum extunc sua sponte resignavit, quod idem Comes suis ballistariis fidelissime communivit, sed quoniam Heremannus de Voerden Giselberti complex omnino fuit, apamque rebellionem adversus Episcopum in Zoserenge dudum egit, ideoque Comes injuriosam contumeliam Episcopo pridem illatam, emendare volens, expeditum iterato collegit exercitum, totamque terram Heremanni per hostile depopulari decrevit incendium. Heremannus vero contra magnipotentem Comitem non habens sufficientem resistendi copiam, castrum Montfordie suis satellitibus communivit, & ad exterar partes a facie Comitis quasi profugus declinavit, sed ecce Comes non desistens ab inchoato proposito, dictum castrum circiter annum obsidione cingens, quotidianis impugnavit assuebus, aptatis ad hoc multis mangelis cum diversis tormentorum generibus. Denique Comes perseveranter in obsidione manens, castrum rebellanti

rebellanti manu violenter obtinuit, ac omnes castrenses exceptis duobus decollari voluit. Hic ergo Comes adeptum castrum propriis adimplevit armigeris, ut adversus incursionem Heremanni quotidianis invigilarent exubiis, processu verò temporis verbum pacis inter eosdem Principes in hunc modum ordinatum est, quatenus Giselbertus de Aemstel & Heremannus de Voerden sub omni bonorum suorum stipulatâ cautione fideliter hoc promitterent, quod adversus Episcopum Trajectensem & Comitem Hollandiæ nunquam rebellionem attentare præsumerent. Comes autem pro sumptuosus laboribus ab eisdem complicitibus fidelitatis acceptaret Homagia, & extunc Episcopus sua castra rehaberet in potestate propria. Ratificatum est itaque patenibus instrumentis ab omni parte præstatum arbitrium, & terminatum est in eosdem magnates hostile litigium. Comes equidem ex merâ nobilitate prorsus omnem animi rancorem ex corde remisit. Nam & Giselbertum ac Heremannum consilij sui præcipuos secretarios ordinavit. Sed Heremannus (proh nefas) invidia ælum oblivisci nesciens circumvenit Giselbertum virum simplicem, quem secum attraxit in conspirationem adversus Comitem, cuius etiam instinctu Gerardus de Velsen internuncius collegit in Cameraco Duracensem Episcopum ex parte Regis Angliæ, Dominum de Cuyck ex parte Ducis Brabantie, & duos consiliarios Comitès Flandriæ, ubi definito consilio decretum est, quatenus Florentius Comes vivus debeat apprehendi, & ad perpetuam prisonem Regis Angliæ transmitti, & Ioannes filius ejus, gener Regis in Hollandiâ dominari.

Interea Florentius illustris Comes harum traditionum inscius paulò pridem excellentis ædificij curtiales mansiones seu præclara palatia construxit in Fogelsang & in Haga, ubi cum proceribus & puellis infra sylvarum frondosa latibula, vel continuam venationi dedit operam, aut in armis militarem exercebat industriam. Igitur anno Domini Mcccxcvj. Florentius Comes Trajectum tendens ad sedandam discordiam inter milites de Zulæ & prædictos suos Consules, introivit Ecclesiam, assumens secum quosdam milites, & ecce quædam muliercula divinitus inspirata sibi chartam occultè porrexit, quam & idem Comes per secretarium suum in hunc modum legi fecit: Regia proles, inelyte Princeps, animadvertite quæ Psalmista prophetavit. Homo pacis meæ in quo speravi, magnificavit super me supplantationes. Florentius verò Comes ex magnanimitate sua parvipendens hunc versiculum, celebravit cum Prælati & civibus solestine prandium, qui citra meridielem horam decrevit aliquantisper obdormire, & residuum diem in jocundo contubernio consummare, quem soporantem Giselbertus de Aemstel à somno suscitans indefinenter admonuit, ut cum falconibus urbem exiret, quoniam inaudita copia volatilium in campestribus resideret. Comes aucupalis ludi plerumque cupidus, pulcherrimum Msum ad manum sumens, cum paucis familiaribus

L 5 urbem

Giselbertus
& Heremannus
non in gra-
tiam voca-
riuntur
subiecti cõ-
ditionibus.

voor sine cost ende
arbenk.

inter

A miles egregij et in orbis
collaudandus inter m. 150 p.
senti puncto. in tunc no. 150.

Comitatus
adversus
Comitem
Florentium
auctore Ho-
remanno
supradicti.

1 in baarlemhout
vogelen

Admonitio
divina cõ-
tempna. p. 40.

11

die genoechte hadde mit
Voderfel. 7.

urbem egressus est, & per latentes insidias ad distantiam medii miliaris fere productus est. Sed ecce Heremannus de Voerden cum infinitis armatis de latibulis insidiarum irrumpens Comitem ab omni parte vallare studuit, & Gerardus de Velsen haud piger primus in Comitem irruit: econtrà vero Comes, ut vir imperterritus eiecto Niso gladium educens, semetipsum nitebatur defendere, malens antea mori, quàm tantus traditoribus se captivum tradere. Sed hoc minimè perfecit, quoniam prædicti grassatores (proh pudor) adhuc ejusdem Comitis vestimentis amicti, ac eodem die suis alimentis in Trajecto depasti, tantum Principem traditoriè captivarunt, quem ad præsidium Mudensè ipsa nocte secretissimè adduxerunt. Interea tumor tam odiosæ famæ plurimorum corda perterruit, & vulgus Kenemerlandiæ, Waterlandiæ, similiter & Frisiæ pro liberando Comite repentinum iter arripuit, quod grassatores agnolcentes, fugerunt extemplo cum captivo Comite per paludes & devia, & econtrà ciues Nardenses Comitem liberare meditantes, occurserunt in magnâ copâ. Igitur hi fugitivi nimirum anxii sunt tum ex populari in multitudine Kenemariorum subsequenti, tum ex formidulosâ sollicitudine villanorum occurrenti. Comitibus autem equus exiguus fossarum latitudinem transilire nequiens, in vado cecidit, quem Gerardus de Velsen, timore supervenientis exercitus extrahere non potuit, quamobrem idem Gerardus fellitum habens animum eundem cum inuersione suo xxj. vulneribus cecidit, & ad castrum Cronenburch in equo cursatili citissimè retrocessit: Heremannus verò de Voerden ad exteras partes declinans, exquisivit hinc inde refugium, qui de ditione suâ propulsus perpetuæ desolationis intravit exilium. Sed Gisbertus vir simplex & grandævus ab eodem Heremanno de Voerden omnino seductus est, qui ab externis amicis ad vitæ suæ consummationem satis debite sustentatus est. Interea Kenemari semivivum Comitem invenientes adhuc respirantem, & ut quidam tradunt, pauca loquentem, apprehenderunt quosdam de prædictorum latronum clientibus, quos in conspectu moribundi Comitis diversis interfecere cruciatibus. Sed & ipse Comes erectis in cælum oculis, v. Kalendas Julij requievit in Domino, coronatus, ut speramus, in cælo pro tam crudeli martyrio. Hic Florentius Comes annos fere xlij. honestè regens Hollandiam, Princeps erat valdè gloriosus, staturâ procerus, virtute robustus, aspectu decorus, sermone facundus, corde magnanimus, agilitate strenuus, in dando largifluus, peroptius Masiens, & acquirectus Iusticiarius: cujus ex animo corpus ad Reynsburgensè Monasterium de vectum est, quod ibidem penes Beatricem conthoralem suam luctuosè exequiis honorificè tumulatum est. His itaque flebiliter actis, Comes Clivensis con-

1296

anguineus Florentij Comitis jam sepulti validam expeditionem eduxit ab Hollandiâ, circumvallavitque castrum Cronenburch obsidione gravissimâ, quod idem Comes cum tormentis indefinenter impexit, quoad usque Gerardus cum suis complicibus urgente penuriâ victualium se captivum dedit: qui traditionem Comitis, ut præscribitur, in aperto confessus est feriatim,

Gerardus de
Velsen Comitem
Florentij
Comitis
captivum
fecit.

Regnum
Heremanni
Comitis.

Castrum
Cronenburch
capitur, &
Gerardus de
Velsen sup-
plicio affi-
gitur.

Incipit aut. Ch. slau. a. d. 1227
rotatus com. fud. de ffendore upit
av. 1369. H. h. ann. Calmar. 1256.

men d. d. e. h. m. b. u. e.
p. p. n. e. y. a. m. v. n. d. e. s. e. t. t. o.
h. m. h. s. e. s. t. e. n. o. r. e. s.
r. a. d. t. m. s. t. i. b.

habitant
in Haga

vertruden Berge.
Gaderius dicebat
Berke f. d. e. m. h. i. c. v. a.
villare.

riatum, atque idem Gerardus inter acerba supplicia dirè rotatus est. Vulgus
igitur Hollandiæ jam dictum castrum ex magna parte destruxit, & ad com-
burendum castellum Mudense validissimè properavit: Sed ecce castellum
hoc diffugientibus armigeris absque defensore repertum est, quod extunc
Theodorico de Harlem ad tuendum districtè commissum est. Comes verò
Clivensis recepit extunc in tutelam totam Northollandiam: & contra Gui-
do de Hannonia Thesaurarius Leodiensis vendicavit sibi Præfecturam to-
tius Zuydthollandiæ manens in Berga, de qua controversia quotidianus
tumultus exerevit, & Hollandiæ populus bipartitè divisus, sine vero Do-
mino vacillavit.

Wilhelmus Episcopus 41

Eodem anno Iohannes Episcopus Apostolicâ translatus autoritate
Tullensis Episcopus effectus est, & Wilhelmus de Mechliniâ natus
auditor causarum in Romanâ curiâ xli. Episcopus ordinatus est: hic
Vilhelmus Trajectum adveniens, totum Episcopatum diversis invo-
lutum guerris repperit, quod ad bonum reparare statum intente studuit.
Nam & idem Episcopus in primis castrum Mudense cum electis obsedit
armigeris, quod aded conquassavit cum diversis tormentorum manganis,
ut Theodoricus de Harlem impetratâ deditioe demum in captivitatè tran-
siret, & salvâ vitâ castellum ipsi liberè resignaret. Ex hac igitur prosperi-
tate Vilhelmus Episcopus magnanimus effectus, secessit ad West-frisiâ,
& ibidem adversus Hollandiensem populum Episcopalem prædicavit in-
dulgentiam. Frisones verò secundum consuetum morem ad rebellionem
proni, suadente Vilhelmo Pontifice vallaverû castrum Videnes per circuit-
um infestantes acriter ibidem per assaultum creberrimum, ita quod Balde-
vinus de Naelwick tandem exhaustis necessariis idem castellum Frisonibus
hac conditione traderet, ut ipse salvus rebus ad Hollandiam in firmâ pace
recederet. Nec mora, quin Frisones hoc castrò destructo, Emingenburch
confringerent, Medenblich obsidione cingerent, ac ipsum oppidum favil-
latus incenderent, Florentius autem de Egmondâ cæterique castrenses
cum Frisonibus sæpè strenuè confilgentes aded graviter obfessi sunt, ut
consumptis victualibus equinas carnes demum manducare coacti sunt. Io-
hannes quidem Hannoniæ Comes hoc audiens, cum expeditione magna
remigavit ad Frisiâ, occisisque xxxv. saltem Frisonibus, asportavit ob-
fessis Castrensisbus magnam ciborum opulentiam. Deinde verò de Arckel
& de Patte comburentes Enckhusen, maximam prædam præciderunt, qui
salvâ classe propriis litonibus laudabiliter applicarunt.

His itaque gestis Dominus Florentius Abbas Regalis Monasterij Eg-
mon-

quem

Episcopus
castrum Mu-
dense capto.

Episcopus
Frisos in-
fegat in
Hollandiam.

Widenesce

Frisi alio
quo castra
destruxerunt.

Iohannes
Comes Hæ-
monie Me-
denblich ob-
fessa suppe-
tione fess.

Dim

Joannes Comes Hollandia 16. ex Anglia revocatur. moudensis, Theodoricus Dominus de Brederode, Henricus Castellaneus Leidenfis, ac Vilhelmus de Egmonda milites profunda pelagi transfretantes, exoraverunt Regem Angliæ quatenus annueret, ut cum eis transiret Ioannes Domicellus Hollandiæ. Eduardus verò Rex eisdem gratiose suscipiens, navem inestimabilis ornamenti cooptari fecit, in qua Ioannem Domicellum, insuper & filiam ejus uxorem ad Hollandiam destinavit: Sed hic Domicellus vento carens prospero, Zelandiæ finibus applicuit, quem extunc Wolfardus de Vere destitutus cunctis Hollandis in tutelam obtinuit.

Joannes Comes Hollandia Frisiam invadit. Anno Domini Mcc. xviij. idem Hollandiæ Domicellus volens rebellantem sibi subjungere Frisiam, devenit armipotenter in Alckmariam, contra verò Frisones in manu forti occursum, qui robur totius Frisiæ pro committendo prælio gravi contraxerunt, & ecce concurrentibus invicem utrisque partibus cum cornibus horrifonis, & vexillis fulgidis, fit ingens clangor armorum, & magnus stridor occisorum. Nam Hollandiæ & Zelandiæ populi bipartitis inimicorum acies disjunctim impugnantes, quatuor millia Frisonum occiderunt. Quinimò maximam multitudinem diffugientium ad interiora terræ latibula profugarunt. Ex parte quidem Hollandiensis exercitus Ioannes Dominus de Arckel miles egregius, & Ioannes de Dortoghe armiger inclytus cum duobus aliis occisi sunt, qui pro virili probitate per æterna tempora collaudandi sunt. Contigit autem hæc cruenta strages vi. Kalendas Aprilis in spaciosis agris villæ Froniensis. Vilhelmus autem Episcopus attendens succubuisse West-frisones, transfretavit ad Orientalem Frisiam, & ibidem adversus Hollandiæ populum jam secundo papalem prædicare cepit indulgentiam. Frisones igitur Episcopo manuale promittentes auxilium, devenerunt in Monekedam per festivum remigium. Oppidani quidem Hatlemenses cum Waterlandis contra copiosum eduxerunt exercitum, qui cum signis fulgutantibus & tubis perstreptentibus animosè Frisingensem sunt aggressi populum. Sed ecce Frisiæ vulgus confestim à bello declinans, festinavit introire navigium, repentino remorum impulsu maturate diffugium, quos extemplo Waterlandi viriliter insecuti sunt, & occisis infinitis Frisonibus trophæum laudis potenter adepti sunt. Vilhelmus autem Episcopus hoc amisso jam prælio, modicam scapham introivit, & ad partes Isselinas festino remigio declinavit: Ioannes verò Domicellus Hollandiæ perpendens, quod Vilhelmus Episcopus duabus vicibus dura prælia suscitasset, & ad huc ad partes Isselinas novo pro subsidio transmisisset, mandavit Giselbertum de Iselsteyn, quatenus ad tempus castro suo secederet, & ad impugnandum Episcopum Hollandienses armigeros intromitteret. Giselbertus autem hoc omnino facere recusabat, præsertim cum & ipse Iusticiarius in terrâ Trajectensi constitutus esset. Quamobrem Hollandiæ Domicellus Giselbertum apprehendi fecit à suis hostibus, cujus & castrum impugnari iussit quotidianis assultibus. Econtra verò Domicella Bartradis ipsum castrum circiter annum egregiè defen-

ant. Westfrisen

Frisi succumbunt.

Joannes mortuus non est

*te broncy opter
Hagster gest.*

Vilhelmus Episcopus instigat Frisios Orientales in Hollandos.

Kendmarcus de m. T.

Westfrisiæ Episcopus fugit ad Trajectum.

hem Leendey

maison de

Giselbertus de Iselstein cap-

Cosm. Noviom. posset pertransire. Sed ecce Rex multitudinem vexillorum & fortitudinem
2020 armigerum Hollandiensis exercitus à cacumine turris procul intuens, & se
21 delutum à Zelandis aestimans, retrocessit ad Cranenburgiam, ut altera die
22 repatriaret in Amstiam. Archiepiscopus verò Colonienſis pro Regis ho-
23 nore conservando pacem extunc elaborare studuit, qui tandem sub hac for-
24 ma arbitrium suum edidit, quatenus ipse Comes Domino Regi fidelitatis
25 præstaret homagium, quo facto primates extemplo reversi sunt ad propria.
26 Zelandi verò Regi tardè venientes in auxilium derelicta classe penes Heus-
27 den transfugerunt pedes ad Flandriam, de prædantes assidue vicinam Zelan-
28 diam: sed Ioannes Comes hos fugitivos citius insecutus, desertas rates ad-
29 invenit, Ioannem de Renes proſcripsit, cuius facultates adiutoribus suis
30 subdivisit.

Wilhelmus Eodem anno Vilhelmus Traiectenſis Episcopus adversantibus sibi Zue-
Episcopus dero de Montforde, Huberto de Vianen, & Ioanne de Linſcoten militibus,
à suis ca- ac Iacobo de Luchtenbureh Magistro civium, apprehensus est, ac infra ci-
pitur. vitatem propriam circiter annum in captivitate detentus est. Demum idem
 Episcopus à prisione laxatus, sedem adivit Apostolicam, ut Traiectense Pon-
 tificium Domino Papæ resignaret, & exinde sopitis cunctis adversitatibus
 in tranquillâ pace maneret. Sed ecce Dominus Apostolicus Episcoporum
 acceptare nolens, mandavit Episcopo Monasterienſi, quatenus ipse Vilhel-
 mo confratri suo contra quoscunque grassatores manuale ferret auxilium,
 qui nitebantur impugnare Traiectense Pontificium. Hic Vilhelmus repa-
 triare disponens xv. die mensis Augusti quoddam prodigiale signum apud
 Anagniam vidit, quod mortis suæ jam instantis iudicium pronosticale fuit.

Homem va-
dens Epif-
copum Mo-
naſterien-
ſem à Pa-
pa accipit
adiutores.

Episcopus
Traiectum
armata
exercitu
ten-
tas.

Intuebatur enim solem esse bicornem ad modum lunæ mediæ, de quo ful-
 gurantes radii coruscabant ad instar lucis sanguinæ: qui mox de partibus
 Transilæanis elegantem aggregavit exercitum, tentans si civitati suæ paten-
 tem inveniret introitum. Sed ipse Episcopus urbem introire nequiens, de-
 clinavit ad loca campeſtria, & ibidem causa repañlationis suæ decrevit ex-
 altare tentoria. Cum autem hæc agerentur, quidam Hollandiæ nobiles,
 utpote Theodoricus de Wassenæ, Henricus Castellaneus Leidenſis, Phi-
 lippus de Montfort, Florentius de Duvenyorde, Simon de Benthem, & Iac-
 obus de Woude milites, cum multis armigeris odientes ipsum Episcopum
 propter antiquam discordiam, & diligentes Iacobum de Lichtenburch pro-
 pter confinem amicitiam comprehens armis devenerunt in campeſtrem pla-
 niciem, quæ dicitur Hogheyoerden, cum tubis tremulis, & signis fulgidis,
 ut Episcopum à civitate propellerent, & præfatum Iacobum ab imminenti
 periculo potenter eriperent: econtra verò Dominus Episcopus cuius exer-
 citus in duplo major erat, acies suas ad bellum ordinare tetendit, qui cum
 tubis frementibus & vexillis irradiantibus adversus hostibus audacter oc-
 currit, ita quod in prima exercitu quosdam villanos ab exercitu segregatos
 expelleret, & Hollandienſi populo cum virtute magnâ resisteret. Interea
 Zuederus de Montforde cum indefessis advenit armigeris, qui grande ju-
 vance

congregatione

vamen asportavit Hollandiæ populis, & ecce bellum crudele cepit ingruere, præstantes se mutuo sternere, & pro coronâ victoriæ severe contendere. Episcopus verò levitate sui dextrarij semel & iterum Hollandiensem transvolavit exercitum, quem cunctus populus primò trucidare pertimuit tanquam spiritualem patrem & Dominum, sed idem Antistes hostiles turmas jam rectò transilire præsumens ab equo prostratus est, & ibidem anno Domini M. ccc. l. iij. Nonarum Iulij, qui est translatio, sancti Martini, pro dolor, à profanis filijs occisus est. Corruerunt enim ex utraq; parte multi valentes armigeri, major verò pars ab exercitu morientis Episcopi, cujus exanimæ corpus ab hospitalariis delatum est ad ecclesiâ S. Catharinæ, donec ex quibus congruentibus in Ecclesiâ cathedrali traderetur ecclesiasticæ sepulture. Hic Wilhelmus ad quinque saltem annos Episcopatum rexit, qui cunctis diebus suis persecutiones graves, ut prædicitur, passus est. hic ad:

Episcopus
in prælio ca-
dit 1302.
4. Non. Iulij.

ditur locus sepulture in M. S. et in bal. in Tabul. Gumpil.

Guido Episcopus 42.

Post occisionem Vilhelmi Pontificis, Ioannes Comes à Zelandiâ citò veniens supplicavit ecclesiæ Traiectensi pro Guidone fratre suo, Thesaurario Leodiensi. Canonicorum ergo quidam elegerunt Guidonem eundem Thesaurarium, quidam verò Radulphum de Waldech majoris Ecclesiæ præpositum. Porro quamprimum Guido gubernationem Episcopatus accepit, Radulphus ad partes Transiselinas secessit, fuerunt etenim ejusdem Guidonis fratres carnales Botzardus Episcopus Metensis, Ioannes Episcopus Cameracensis, Ioannes Comes Hollandiensis, & Florentius Princeps Morianensis, quorum auxiliante pompa dictus Guido Pontifex adversantes hostes subegit, totumque Pontificium in tranquillâ pace quietissimè gubernavit.

occaſum Th. ms.
Lappij.

His diebus contigit in Hollandiâ quoddam speciale prodigium, quod venturæ calamitatis fuit singulare præsagium. Quidam enim eques apparuit, admonens universam plebem arma tollere, & pro repellendis hostibus litus maris festinanter ascendere. Igitur omnis populus ad mare tendens pro debellandis hostibus, aspexit aquam adimpletam, quasi navibus, sed ipsa classis in momento disparuit, & prælibatus eques quasi phantasma cōfestim evanuit.

Prodigium
futura elan-
du.

infinitis

hic inſcribitur bellu. contraxiſſe in M. S. et in Tabul. M. S.

Anno Domini Mccc. iij. Guido Flamingus aggregavit electam militiam, ut vicinam arripotenter expugnaret Walactiam, cui Wilhelmus major natu Ioannis Hollandiæ Comitis eleganter occurrit: qui occisus in Cantuant plerisque Flamingis honorificè triumphavit. Nec mora, quin Guido Flamingus congregavit iterato elegantes armigeros, ut jam secundo debellaret Zelandiæ populos, cui Wilhelmus juvenis secundariò se opposuit, qui

Guido Comes Flan-
driæ Valac-
chiam impetis
haide bronmelok
f. plantinis

des resumfit, & Flandros hinc inde repertos sine numero occidit. Nicolaus verò de Putte Praefectus Walacriae cum Dordracensibus Ducem Brabantiae fugans, omnes pagos usque Buscum Ducis incendit, & ad montem S. Gertudis in praedam magnam reversus fuit. Guido quidem Flamingus his agnitis confusus, à Traiecto declinans, oppidum de Zierke jam tertio cinxit obsidione gravissimâ, quod mangelis aptis, catervis, & cæteris ingeniis laceravit insultatione creberrimâ. Vilhelmus approbatus adolescens interrim ab Hollandiâ perpulchrum eduxit exercitum, ut ab infestatione terribili suum liberaret oppidum, Cui Philippus Rex Francorum transmisit à Calestio trecentas & quinquaginta triremes cum quinque galeriis in adiutorium, quas Amiralus Regis cum vexillis aurifluis, & edoctis tubicinariis eduxit ad proelium. Eodem igitur anno, die vigesimo mensis Augusti, qui est festivitas sancti Laurentij Martyris pretiosi convenit navalis exercitus tam Regis, quàm Comitis, ut Flandros ab obsidione propelleret, & eorum classem in profundo maris immitteret. Flandrienses verò econtra coopraverunt navem miræ magnitudinis, quam accèderunt fomento ceræ, lardi, salispetræ, picis & sulphuris, quatenus hanc ratem inextinguibiliter accensam per ventum prosperum dirigerent super Hollandiæ exercitum, & exustis vicinis navibus disturbarent adversum populum: sed ecce navis hæc flammivoma refluentibus aquis, & resstantibus ventis ad Flandros vice versa rediit, ejus & ductores miserabiliter exustos vorago pelagi vivos absorbuit. Ex hoc igitur eventu miraculi tam Hollandiæ, quàm Franciæ proceres præliandi susceperunt animum: qui cum tubis stridentibus, & vexillis choruscantibus Flandrensem impugnare caperunt exercitum: econtra verò Flamingi per diem & noctem integram sese strennuè defensarunt, & adversis hostibus cum telis & fundibulis laudabiliter obstiterunt. In hoc navali bello fragor hastarum, sonitus gladiatorum, clangor galearum, strepitus saxorum, stridor balistarum, & fremitus præliatorum tantum invaluisse narratur, ut tumultus abinde grandisonus ad tria miliaria patenter audiretur. Denique Flandri lassitudine fatigati desecērunt à prælio, quos Hollandi certatim occidendo merferunt in profluvio. Guido quidem Flamingus terminato bello per Amiraldum Regis captus est, pro quo venerabilis pater Dominus Guido Traiectensis Episcopus à prisione laxatus est. Contruerunt autem in ipso conflictu à parte Flandrorum x. milia, & transierunt in captivitatem Vilhelmi juvenis innumerala centenaria cum millenis & centum navibus, & nongentis prætiosis papilionibus. Nequaquam & hoc silentio præterire volumus. Quod signum sanctæ crucis apud Egmondam miræ magnitudinis, & purpurei coloris in aëre visibiliter apparuit, quum præfatum prælium inter magnates eosdem invaluit, quod quæ signum est triumphalis lætitiæ, pronosticatum fuit Hollandis pro patria iuste pugnantis portendere laudem victorialis gloriæ. Hollandi ad sua quidem reversi, festinaverunt Ioannem de Renes à Traiecto propellere, vel ipsam civitatem quotidianis incursionibus affligere con-

Guidonem
Flandrensem
abiecit.

grote scepen

Philippus
Rex Fran-
ciae suppe-
ritat missis
Hollandiæ

10 7 Tent

Flandriæ
fractura
to ipsi per
erant.

itaque

Flandrius
eum bunt,
& Comes
eorum cap-
pitur.

concremantur quidam curtes cum molendinis ante suburbium præsupponentes, quod idem Johannes foris veniret ad ulciscendū hoc incendium. Sed idem miles traditionem metuens, cum suis complicibus à civitate clā abcessit, & ut Leccam transiret timore persequentiū inimicorū schapham modicam introivit, & ecce probati milites armorū latcinā prægravati mox in profundo submersi sunt, qui dehinc ab amicis & notis fa-

genis in gravi dolore inventi sunt. Eodem etiam anno Ioannes Hollan-
dia Comes gavissus de filij sui victoria, v. Idus Septembris requievit in Do-
mino, sepultus in urbe Valescenorum honore congruo: Hic Iohannes pri-
mitus existens Comes Hannonia, iiii. saltim annis Comitatum rexit Hol-
landia. Cujus uxor Philippa viii. Idus Aprilis defuncta est, quae penes eun-
dem virum suum tumulata est. # m. s. de templanorum exphatione hic.

Eodem anno Guido Pontifex novum castrum ædificare volens in Territorio de Stellingwerff, solidum fundum per edoctos exquisivit artifices, ut ex eo rebellantes posset expugnare Frisones, sed quoniam idem Episcopus ad generale Consilium vocatus eo tempore Vlenoam ivit, ideoque stru-cturam castri diebus illis necessarii prætermisit. Dominus autem Aposto-licus Clemens quintus cum omni veneratione Guidonem suscepit Episco-pum, cui, mediante Rege Francorum, Cardinalatum exhibuit per rubeum pileum. Guido quidem Episcopus Domino Papæ condignas gratias agens, oblatum honorem tantæ dignitatis abnuit. Quinimo Trajectensis Episco-pus ad vitæ suæ terminum permanere maluit. Philippus igitur Rex tanti Patris humilitatem intuens, dedit eidem reverendo Pontifici quingentas libras annuatim de censu Regalis Cameræ, ut sibi de cætero foret restrictus in vinculo perænnis amicitiae. Denique terminato solemni consilio, Gui-do Pontifex cum eodem Rege secessit ad Pontozium, ubinam & idem Rex de præfata guerra inter Comites Hollandiæ & Flandriæ suum promulgare decrevit.

IOHANNIS DE BEKA

decrevit arbitrium. Cum autem hæc agerentur apud Franciam, mors Episcopi Guidonis divulgata fuit apud Frisiam. Quapropter coloni de Stellingwerf multiplicatum edacentes exercitum, impigerunt castrum de Vollenho per assaultum creberrimum, pro eo, quod idem Episcopus dudum in finibus eorum ædificare castrum attentaret, per quod tumultuantes Frisones à consuetâ rebellionē coerceri potuissent. Castrense autem quibuscunque necessariis abunde præmuniti, Frisonicis insultibus laudabiliter obstitērunt, quos balistis & fundibulis viriliter a suburbio profugarūt, quapropter & iidem Frisones superædificaverunt proceræ celsitudinis excellentem machinam cum tribus cænaculis, quam ex omni parte valentibus impleverunt armigeris, quatenus de superiori cænaculo decerarent rotundatis lapidibus, de medio præcutis missilibus, & de infimo ipsius bipennatis securibus. Hanc utique machinam superextructam lignisaber circumvestivit taurinis pellibus ad sufferendum ignis adustionem, quam etiam circumsepivit reticularis viminibus ad refrenandam arcus impulsione. Frisones igitur horrendam machinam ad distantiam v. pedum à castro viriliter impellentes, nitebantur totis viribus ut principalem arcem dilapidarent, balistarios à muris absterrent, & extunc absque dispendio castri propugnaculum introirent. Gerardus autem Darentienensis ecclesiæ Præpositus, attendens opportunam Heremanni fratris sui necessitatem, repentina profectio-
ne tetendit ad Franciam, & Episcopo Guidoni Castrensiū obsessorum & Vollenho periculosam intumavit angustiam. Nec mora quin & idem Episcopus magnifico Regi valedicens Hollandiam festinanter advenit, expeditionem indixit, exercitum collegit, classē adjunxit, & ad Frisiam transfretavit. Castellarij verò cernentes à cacumine turris imminere classē, appropinquare exercitum, intellexerunt quod Dominus Episcopus ipsis ab Hollandiā desideratum asportaret auxilium. Quamobrem iidem illustres armigeri confestim adimplerunt tunellam fomento lardi, stupæ, salispetræ, picis ac sulphuris, quam ex omni parte circumstipaverunt ferratis vinculis. Hanc igitur tunellam inextinguibiliter accensam audacter ejecerunt super tectum vicinæ Machinæ, quæ tenacibus uncis affixa, protinus adhæsit postiligneo: & ecce levis aura flammigerum rogi paulatim suscitans circumaspexit in superiori cænaculo, ex quibus postes, trabes & crates cum L. Frisonibus inextinguibili concremata sunt incendio: portò ceteri Frisones fridorem tam æstuantis flammæ nequaquam tolerare valentes, corruerunt exemplò de ruiturâ jam Machinâ, qui confractis crucibus & lacertis vix erepti sunt à morte tam acerrima: Heremannus autem Castellaneus haud piger valvas castri potenter extunc aperiens, cum cornibus horrifonis, ac animosis vernaculis disturbatos Frisones indilatè secutus est; qui occisis quingentis quasi Frisonibus ad præsidium castri victoriosè reversus est. His itaque peractis, Hollandiensis advenit exercitus, ibique bellicosus Episcopus adjunctus est populus. Dominus autem Florentius Trajectensis Præpositus, & Ioannes Dominus de Arckel miles inclutus Consiliarij prædicti Pontifi-

Stellu-
werf. f. 10
rumore de
morte Epi-
scopi deca-
pit. rebel-
lans

Strataga-
ma Frisiani
contra Eol-
phogon.

1657

Strataga-
ma Vollen-
hogenfium
superst-

inde late forit lxx.

Pontificis, Theodoricusque de Brederode, & Nicolaus de Putten milites, consilium præfati Comitibus, locatis castris diurnatim arcanum tractaverunt interloquium, qualiter adversus Frisones tutum posset inchoari prælum. Quorum denique decreto consilio præconis voce tubicinatum est, altera die certatim arma tollere, & in Frisiam tendere, & vicinas villas adurere. Sed ecce spes hæc omnino cassata est, quoniam in opaca caliginosa noctis umbra, mira tempestas invaluit, inaudita pluvia repetitè cecidit, & ventosus turbo violenter inhorruit, adeo quod papilionibus hinc inde disrupti sint ac animosi pugiles propter aeris intemperiem acriter afflicti sint. Altera vero die cum solare jubar matutinum illustraret hemispherium, prænarati Principes attendentes superficiem terræ non esse incabilem propter inundantem pluviam, insuper & ipsam Frisiam inaccessible propter instantem jam hyemem, præceperunt extemplo castra tollere, classem resumere, & ad propria tendere, & ecce navalis exercitus solutis jam anchoris à litore maris jam abcesserat, cum universus quasi Frisæ populus pacem exquirens, ac emendam promittens cum obsidibus illuc advenerat. Sed quid plura? Soluti sunt obsides de tam inopinata prosperitate gaudentes, & reversi sunt Frisones ad sua, diem festum celebrantes in latitia. Guido quidem Episcopus expensis maximis prægravatus secessit ad Franciā, ut ibidem ad aliquos annos in parsimoniali sumptu staret, quoadusque pecuniam obligatam potenter exsolvere posset: formidinetamen absentis Episcopi nullus prædo fuit ausus Episcopatum intromittere, aut indigenis violentiam aliquatenus irrogare. Anno Domini Mccc. xv. Ludovicus Rex Franciæ cum exercitu copioso Flandriam ingressus prope Corracum super fluvium Liliæ suæ præcepit extendi tabernacula. Cui Vilhelmus Hollandiæ Comes cum populo sa turba navalis exercitus in auxilium veniens prope Cales super alveum Schelde suæ iussit extantari tentoria. Sed ecce præfatus Rex per alsiduum intemperie pluviæ auræ compulsus est ad Franciam retrocedere, & Flandriensem populum ab infesta molestatione dimittere. Vilhelmus igitur Comes auditis de absentia Regis veridicis rumoribus omnes villas contra ripam prædicti fluminis hostiliter incendit, salvisque suis bellatoribus ad Hollandiam remigravit.

Tempestas
bellum imp
edit.

vix
a

Guidonis
Episcopi mira
parsimonia.
f. compertus

12. 7. T.

Ludovicus
Rex Fræcia
Flandriam
invasit.

exaltari
vide Meyerum
Ms. Flandr. fol. 116 b
ubi quædam ex Becka
refert q. hic non
habentur.

1314.

Cometa pe-
stis p. p. p.
et f. f. f.

Threni

Ms. decoreant

Anno Domini Mccc. xvj. radiosus Cometes apparuit, mortifera pestis inhorruit, & valida fames invaluit, adeo quod plerique pauperes, si fas est dicere, cadavera pecorum sicuti canes cruda corroderent, nihilominus & gramina pratorum sicuti boves indecoctè comedere: fuit etiam hæc fames seu pestilentia tam aspera, quod mendicantes absque numero morentur in campis, sylvis sive nemoribus, & eorum corpora sine catholicis exequiis sepultura tradarentur in locis agrestibus. Quapropter hæc miseranda calamitas à trevis Ieremiæ Prophetæ saltem in hoc discrepare videtur, quod in hac manus mulierum proprios filios non ceperunt, & eorum carnes urgente fame non manducaverunt. Post biennium verò divina misericordia compatiens, humanæ miseriæ largitatè munificentia suæ clementer ostendit.

estendit, & incrementa frugum ubique terrarum in tantum adduxit, ut modius siliginis pro quinque grossis Turonensibus emeretur, qui paulo pridem pro quinque solidis Turonensibus emebatur.

Anno Domini ~~Mees~~ xxij. Guido Pontifex reversus à Francia totum Episcopatum cepit in tranquilla pace disponere, cunctosque grassatores ultione severa corrigere: fuit etenim illis diebus Giselbertus de Ghoy junioris ætatis adolescentulus sub tutela Ioannis de Culenburch & Nicolai de Catze constitutus, à quibus idem Episcopus ex parte jam dicti pueri de receptis sanam exegit computationem, vel tutelæ resignationem. Ioannes autem & Nicolaus parvipendentes mandatum reverendi Pontificis recusaverunt de receptis rationem reddere, & tutelæ prænominati juvenis aliquo modo cedere. Quamobrem idem Episcopus tam ab Hollandia, quam de potestate propria perpalechrum eduxit exercitum, & castrum Ghoy vallavit obsidione per circuitum, ut cum mangelis turres impetuosè quassaret, ut Castrenses ad satisfactionem debitam coarceret. Castrenses itaque magnanimitatem Pontificis intuentes, obsidionemque tam populosè magnitudinis formidantes, ipsum castrum salvà vitâ cum bonis liberè resignarunt. Quinimo glorioso Pontifici debitam satisfactionem de præterita contumelia promiserunt. Guido quidem Episcopus adeptum jam castrum commisit Arnolfo de Iselsteyn, ac Wilhelmo Bastardo Florentij Comitum Hollandiæ, quatenus ipsi præsiderent in eo sub munimento fidelis custodiæ. Sed ecce Guido præclaris antistes eadè nocte, quæ est iij. Kalendas Iunii mensis egritudine subitaneâ debilitari cepit, & astantibus quibusdam de suis familiaribus vitæ spiritum exhalavit. Nec mora quin Castrenses dudum ejectione noctis umbram per notas semitas scalas muris applicarunt, ac omnes armigeros Episcopalis curiæ soporantes adhuc in statu cum verbis minatoriis eiecerunt, corpus autem reverendi Pontificis intra civitatem Trajectensem dejectum est, quod ibidem apud maiorem Ecclesiam lachrimosis exequiis honorificè tumulatum est. Hic electus Pater xvj. annos condignè regens Episcopatum sancto Martino tria castra, scilicet Ghore, Dullenburch & Stoutenburch ad perennè suæ laudis honorem obtulit. Pro debitis antecessoris sui Romanæ curiæ M. & quadringentas libras expoluit. Totum Episcopatum sine debitis successoris suo dimisit, quem & vivente contra circumstantes Principes potenter & pacificè gubernavit. Fuit autem idem Episcopus aspectu decorus, staturâ venustus, sermone facundus, ingenio clarus, consilio cautus, ac multum gloriosus, virtutibus extollendus. Wilhelmus autem Hollandiæ Comes defuncto patruo suo Dominia de Aemstel & de Woerden ditioni suæ subegit, in quibus ex parte sua Ballium sive villicum depuravit, asserens quod eadem Dominia sæpè dicto Pontifici pro patrimonio fuerunt assignata, quapropter transgressionem arbitrij forent ad Comitatum Hollandiæ devoluta.

Terre van de borch & groenland wate wate die hertog van brabant
an die graafschap by stant groenland. in Tent. Ms.

in Ms. Tent.
Dit is de borch van
voor de lende Tolant
groenland

Tutelary
to denega
ta bellum
confessio

Cron. Magn. Belg.
pa. 281. Invenit
Controverfia de
velua inter Gu.
et Gela.

Viti vi de
res ex pri
munt.

in Tent.

ex soluit
co

Propheta
phio Guada
nu Episcopi

Dominia de
Aemstel et
Woerden co
dunt Holla
dia.

Fredericus Secundus

Episcopus 43.

Zurich
ad instantiam Wl.
helmi comitis me-

Sepulto Guidone Pontifice, Fredericus hujus nominis secundus, natus de Zirxe, S. Petri Trajectensis Præpositus xliij. electus est Episcopus. Hic Fredericus in Romanâ Curia consecratus ex propriis debitis plurimum aggravatus fuit, quanquam Episcopatum satis ditem, ut prædicitur, invenit: ideoque sub brevi tempore multum inops effectus est, & tam à suis quàm alienis modicæ reputationis habitus est. Castrenses namque de Lienden/ homines sui Episcopatus exactionantes pro magnâ parte castrum Dullenburch incêderunt: qui & aliquoties Rheni gurgitem transfretantes carredas deferentes Episcopo necessaria captivarunt, super quibus molestiis idem Episcopus oportunum imploravit auxilium Reinoldi Comitis Geldriæ quatenus jure debita fidelitatis sibi subveniret in vindictâ talis injuriæ. Sed ecce Reinoldus illustris Comes paulò post à proprio filio suo captivatus est, & Episcopus à desiderato juvamine destitutus est. Quamobrem & ipse Pontifex Hollandiam adiit fidem, & consanguinitatem Wilhelmi Comitis admonuit, & ab eo debita subventionis juvamen expetiit. Nec mora, quin & idem Comes expeditum aggregari fecit exercitum, de quo Ioannem Dominum de Arckel virum egregium præfecit capitaneum, & ecce jam dictus Ioannes Hollandos adducens Lienden castrum & Bo-
molen cum villis adjacentibus omninò succendit, ac omnes adversantes hostes ita strennuè subjugavit, ut ipsi præfato Pontifici non solum de cunctis offendiculis satisfactionem exhiberent, verum etiam confractum castrum Dullenburch sub expensis propriis repararent.

Reinoldus
Comes Gol-
dria à pro-
prio filio
captus.

castrum de Boelmole
in flumine.

Dullenbur-
gensis sub-
aguntur.

de tueri summi
templi sui in seest
in M. S. meo. 12. 13
Tant. meo.

Inundatio
Rhens ca-
stra.

post variam al-
tercationem.

arthetico

Fredericus
Episcopus
moriatur
1322.
13. Cal. Au-
gusti.

Anno Domini Mccc. xxij. 9. Kalendas Iulij disrupti sunt aggeres ex profluvio Rheni supra solitum inundantis, ita quod in terrâ Trajectensi, & in Baliuatu Rynlandiæ per diluvium fluvialis aquæ fata putrescerent, & præta vilescerent, quapropter Vilhelmus Hollandiæ Comes Ecclesiam, claustrales, civitatenſes & Nobiles adstrinxit, quatenus sub stipulatione signati Chirographi Rhenanos aggeres ita firmarent, quod Hollandiæ populi de tali profluvio damnum aliquo modo non haberent. Eodem anno xiiij. Kalendas Augusti sæpe dictus Episcopus arthetico morbo multum debilitatus apud Horst migravit à sæculo, postquam v. saltim annis Trajectensi præfuisset Episcopo; cujus corpus infra civitatem allatum est, quod ibidē in Ecclesiâ Cathedrali cum ex equis comperentibus inhumatum est.

Iacobus Episcopus 44.

Defuncto Frederico Pontifice, Vilhelmus Comes iterato Traiectum venit, & pro Iacobo Zuderensii Episcopo supplicare fecit. Sed ecce Capitulum in electione bipartitè divisum est: Major pars Capitularium elegit Iacobum de Austerhoern Decanum Traiectensem: Minor autem pars postulavit antedictum Iacobum Zudensem Episcopum, de qua controversia tumultus quidam intra civitatem exortus est, & Vilhelmus Comes per strepitum popularis vulgi subitanè concurrentis aliquantuliter anxius est. Quapropter & ipse Comes in magnam fremens iracundiam, iussit præclarum habitaculum Florentij Præpositi Traiectensis in Doorne comburi, & ibidem omnia sua, prohi nefas, annulari. Zudensis autem Episcopus attendens, quod ipse cunctis quasi prælatis exosus esset, & quod adversus Iacobum electum aliquo jure prævalere non potest, electioni si sive postulationi cedens à desiderio suo fraudatus, & Iacobus de Austerhoern pro confirmatione Henrici Colonienfis Archiepiscopi xliij. est effectus Episcopus. His itaque peractis Zudensis Episcopus, ut quidam tradunt, ad Traiectensem Pontificium indefinenter aspirans, & Iacobum confirmatum incurabili morbo debilitari cernens, procuravit extemplò primam Traiectensis sedis vacationem Cameræ Dominæ Papæ reservari, sperans adhuc ex promotione quorundam Dominorum temporalium promoveri. Iacobus autem electus & confirmatus vir honestæ conditionis, & amator Ecclesiasticæ Religionis eodem anno xij. Kalendas Octobris obdormivit in Christo, tumultus apud majorem ecclesiam in Traiecto.

*sub
Tumultus
ob electione
Episcopi.*

*annihilari
Iacobus E-
piscopus
confirmatus s/et*

*Quæ mori-
tur 12. Cal
Octobris*

Iohannes Tertius
Episcopus 45.

Post obitum verò Domini Iacobi concapitulares electionem denudè celebrantes, elegerunt unanimò voto Ioannem de Bronchorst Præpositum S. Salvatoris Traiectensis, qui continuò totum Episcopatum gubernare disposuit. Vasalli namque principales ecclesiæ Traiectensis, utpote Ioannes Dux Brabantie, Vilhelmus Comes Hollandiæ, & Reinoldus Comes Geldriæ destinaverunt ambassatores ad Romanam curiam,

*Vasalli Ec-
clesiæ Tra-
iectensis*

N 2

devotissi-

devotissime supplicantes pro Ioanne Præposito Cameracensi, quatenus & bi provideretur de vacanti Pontificio Traiectensi. Dominus autem Apostolicus Ioannes xxii, ad preces antepredictorum Principum providit extunc eidem Præposito de vacanti Pontificio, quod tamen, ut quidam asserunt, minus debite consecratum fuit ab eodem Apostolico. Itaque Ioannes de Dieft in curia consecratus ad partes accelerans, pulcherrimam militiam contrahens, civitatemq; decenter ingrediens, more solito cathedratus est, & Ioannes de Bronckhorst vir amandus ab aliquandiu possessio Pontificio constitutus.

Elasium
Capitula
Papa tri-
tam facit.

resuatum

catechumenum

in tunc
Dat Cameraco fuit

1. 4. q. noni fuit impoſuſe
nā fuit qdā mīdī
ad ann. 1312.

ad dā fū
mouit Chri
ſtiſmū,
& ſuſpen
ſiur.

intra cam
m tunc nō op

1329. Ludo
vici Cāſarū
ſicra ad
Guilhelmū
Comitiem.

ſuſce.

ſpūſing hū

Wilhelmus
Comes pa
vat ſer Ro.
manus, ſed a
Pontifico
impediſur.

Anno Domini Mccc. xxvi. quidam Iudæus apud Hannoniā cathecuminum se fieri postulavit, quem Vilhelmus Comes tanquam filium adoptionis de sacro fonte suscepit. Hic igitur conversus devotionem simulans cuiusdam Monasterij solus subintravit ecclesiam, ubi glorioſæ Reginz cœli Virginis Mariæ pulcherrimæ depictam aspexit imaginem: quam idem maleficus in roseis genis, acumine lanceæ suæ defixit, & latenter abinde discedens, ad consueta negotia properavit, & ecce rivus sanguinis cōfestim emanare cepit à cicatrice recentis vulneris, per quem plerique debiles salvifaci sunt de diversis morbis aggravantis ægritudinis. His itaque clām à falso Christiano peractis, virgo super omnes mulieres benedicta cuidam fabro per nocturnā visionem apparuit, & ut prædicta contumelia perfidum Christianum ad duellum provocaret instanter admonuit, quod & ita factū est. Idem namq; faber interveniente misericordiæ matre duelli campū adeptus est, & Misellus Hæbræus reatū suum apertè promēs, à Præfecto suspensus est.

Anno Domini Mccc. xxvii. Ludovicus Rex Romanorum alpes transire disponens, & ad Imperialem coronam aspirans, auxilium Wilhelmi Comititis expetivit, ac eidem tenorem subsequenter Epistolæ destinavit: Ludovicus Dei gratiā Romanorum Rex semper Augustus, spectabili viro Vilhelmo Comiti Holladiæ socero suo dilecto gratiam suam & omne bonum. Cum ex divinā largitatis munificentia longè plures civitates & castra nobis quam divæ memoriæ, quondam Henrico prædecessori nostro fidelitatis homagia præstiterunt, Ita quod in Imperiali coronatione nullus nobis posset difficultates aliquo modo procurare, societatem seu fidelitatem tuam, quam nobis & Imperio tenes, cuius membrum principale te cognovimus, præsentibus obsecramus quatenus indilate Lombardiā advenias cum pompa militari recepturus nobiscum palmas Imperialis triumphii, quas sine te capere quomodo libet, nos taderet. Datum, etc. Igitur hac Epistolā gratiōse susceptā, Vilhelmus Comes associatis sibi Comitibus Geldriæ, Clivæ, Iuliacensi & Montensi cum octingentis equitibus acceleravit Alpium aspera juga transcendere, ut Ludovico Regi contra Guelforum insultum armipotenter assisteret. Cum hæc itaque disponebantur, quorundam abusive fretus consilio decrevit primò pro reconciliatione Regis & Papæ Romanam visitare curiam antequam in apparatu pulchræ militiæ properaret ad Italiam. Dominus autem Apostolicus festino referente nuncio, famam hanc audi-

Chronicon
vulgaris
Germanica
murmure d.
Ordinatus in
by Hauke. Total

Discontinuit
Gumpert

audiens imperavit extemplo pontem infringi trans Rhodanum, quatenus idem Comes eo difficilius illuc haberet aditum, demandans per sententiam æternæ maledictionis, ut rediret ad terram propriam, & quod in auxilium Ludovici Regis nequaquam iret in Italiam. Itaque Vilhelmus Comes ab inchoata via retrocedens, apud villam Parisiensem aliquantis diebus in cōsilio Regis Francorum detentus est, cui contra vulgus Flandriæ de novo rebellans fidelissimè coadstrictus est.

Declinavit
ad Regem
Francorum

Anno Domini Mccc. xxviiij. Philippus Rex in manu forti descendit ad Comitatum Flandriæ, in cuius adiutorium decenter advenit præfatus Comes Hollandiæ, qui citra montem Casselinum sua castra figi præcepit, & exinde secundum consuetum morem inter utramque partem verbum pacis ordinavit. Flandrienses autem festinaverunt extemplo de prædicto monte descendere, & Regem adhuc improvisum infra tētorium suum interimere, quo comperto Vilhelmus Comes præcepit tubis perstreperè, vexilla tollere, & tumultuantè vulgo certatim occurrere. Nec mora, quin utraque pars in unum conglobata, pro triumphali laude multum laboris explevit, donec Flandriæ populus demum lassatus, in bello succubuit. Contigit autem hæc strages die xxiiij. mensis Augusti, in qua Flandrienses ad vj. millia vel amplius cruentissimè sunt occisi.

1328. Phil-
ippus Rex
Franciæ
Flandriam
intravit.

Flandrii suis
succubunt.

14. m. tout

Eodem anno Vilhelmus Comes pro recuperatione Domini sui Frisiam Orientalem debellare disponens, deputavit in mari piratas crudeles, qui rapinam ab agris villæ Mardenfis frequenter abduxerunt, & incautè navigantes Frisones in ponto sæpe submerserunt. Demum per quosdam venerabiles Abbates & cives Staurienses tumultus belli remissus est, & dies ad interloquendum de conventionem pacis in Harlem assignatus est, ubi tandem determinato placito sub hac formâ compositionis inter utramque partem fœdus amicitiae reformatum fuit. Quatenus cuncti Frisones contra rivulum laëræ commanentes debeant infra biennium more vasallorum bona sua feudalialia de manu prædicti Comitis suscipere, Iusticiarios suos absque contradictione admittere, & villicis suis tributa iusta reddere. Itaque pace reformata Frisones per ostensionem cuiusdam antiqui registri docuerunt extunc Vilhelmum Comitem, quâ solemnitate Princeps Hollandiæ teneretur Orientalem Frisiam introire, & ex arduis causis ibidem Iudicium & Iusticiam exercere.

Vilhelmus
Comes per
piratas ma-
rises Fris-
iam.

laëræ

Pax inter
Comitem
Fr. & vas-
sallum

B

Anno Domini Mccc. xxix. Ludovicus Rex in urbe Romana Cæsareo Diademate coronatus civitatem absque quovis obstaculo potenter introivit, quapropter Imperatrix hanc Epistolam ad Hollandiā destinavit: Margrita Dei gratia Romanorum Imperatrix semper Augusta nobili matrona prædilectæ generatrici suæ gratiam & omne bonum. Cum ad ipsius laudem bonorum omnium conditor Deus dividens singulis, prout vult, his diebus statu nostrum grandævū ad culmen gratiæ singularis prærogativæ dignatus fuit sublimare, vestris maternis affectibus devotissimè declaramus, quod in urbe die xvij. mensis Iann. multis dignitatibus, tripudiis, ceremoniis, & quamplu-

Rex Ludov-
icus Romā
ingressus.

Margaria
Imperatrix
matri suæ
scribit.

Ro:

Dr. Ezechy p. Paul M. S.
hic multa in M. S. meo in
suntur de eclipsi Solis.
de Volone Meddenburg. Epō
fabulosa.

Episcopus
adversus
Hagenstein
Castellanum.

ornatibus ad hoc debitis & consuetis in ecclesia Beati Petri fuimus Imperiali diademate coronatæ. Datum Romæ, &c.

Anno Domini Mccc. xxxij. Henricus Castellaneus in Hagenstein aliquanto Lekam transivit, non desistens Episcopalem crudeliter exactione populū. Ioannes autem Episcopus his injuriis molestiis plerumque conturbatus, imploravit auxilium Vilhelmi Comitis Hollandiæ, quatenus sibi iure fidelitatis astaret in vindictam talis injuriæ, & ecce jam dictus Comes per Vilhelmum Cuser Baliuū ex incolis tam Waterlandiæ quàm Aemsterlandiæ perpulchrum destinavit exercitum. Cum quibus idem Episcopus adjunctis suis militibus, Domicellis, Burgensibus & Villanis transivit Lekæ rivulum, qui cunctorum adversantium habitacula comburens sufficientem ultionem accepit, & exinde salvis suis commilitonibus ad terram propriam honorificè remeavit.

nubæd

Ex adverso
Ho Iudice
summis
Ex tumuli
in bellum.

Anno Domini Mccc. xxxij. Giselbertus quidam Iudex ex parte Vilhelmi de Duvenvoerde in Nyenord occisus est, de quo tumultus ingens in Episcopatu exortus est. Nam & idem Vilhelmus illatam contumeliam vindicare volens, villam Ghein incendit, & contra communitas urbis Trajectensis vicum Nyvaerd exussit. Demum idem Vilhelmus multiplicatum aggregavit exercitum de Comitibus Hollandiæ, Geldriæ, Cliviæ Leccam ascendens usque Renen in manu magnæ potentia, ubi demum ordinatis aciebus montem Haymonis transcendit, & villam Horst pro parte succendit. Vilhelmus verò de Boeckel castellanus adversus hostes per telorum jactationem à vallo castri potenter absterruit, ac ulteriorem progressum inimicis inhibuit. Denique Vilhelmus Duvenvoerde ad assultum castri non habens ingenia, reversus est in Tullam per festina remigia, ubinam Zelandiæ & Frisiæ copiosos expectavit exercitus, Insuper Brabantiæ & Flandriæ convenit ecce populus. Contra verò Ioannes Episcopus cum Trajectensibus

f. plurimis

& plurisque Nobilibus civitatem arripotenter aggrediens, in tubis strepulis & vexillis fulgidis, festinavit Vilhelmum à finibus suis expellere, vel eum eodem in cruenta strage bellum committere. Cum autem hæc agerentur in terra Trajectensi, Vilhelmus Hollandiæ Comes ab Hannonia Dordracum festinanter adveniens, demandavit antedicto Vilhelmo sub obtentu gratiæ suæ quod indilate totum exercitū illatum reduceret, neque bellum adversus Episcopum aliquatenus attentare præsumeret, quin & idem Comes eo tempore contra Ducem Brabantiæ discordare cœpit, & cum xij. Principibus ad nova prælia se paravit. Nec mora quin ad edictum Comitibus præconizatum est extemplo papiliones evellere, classē resumere, & ad propria tendere, quod & ita factum est, quoniam & omnes auxiliares Vilhelmi de Duvenvoerde complices confestim ad sua reversi sunt, & Trajectenses cum Episcopo Ioanne sine conflictu certaminis intra civitatem propriam gloriosè reversi sunt.

Cometa
mortem
misi por
dnu 1337.

Anno Domini Mccc. xxxvij. perlucidis quidam Cometes apparuit, & eodem anno Vilhelmus Hollandiæ Comes feliciter occubuit. Hic Vilhelmus

Tempestas anni 1334

A. M. S.
archiepiscopus morbo
debilitatus 7 Julius
Junij in archiepiscopus.

mus annis xxxij. honorifice regens Hollandiam, Princeps erat valdè victoriosus, in præliis approbatus, in tyrocinijs illustris, in hastiludijs, etiam valdè socialis in contuberniis, qui penes oppidum Valescenarum requievit in Domino, sepultus ibidem honore congruo. Iohanna verò sua contho-
calis exinde Regnum mundi, & omnem ornatum seculi contemnens, in Monasterio Fontanellis Cisterciensis Ordinis cum ancillis Christi sancti-
monialis effecta est, quæ dehinc anno Domini Mccc. xlij. moriens, hono-
rificè tumulata est.

Post obitum Vilhelmi gloriosi Principis Vilhelmus filius ejus effectus est Comes Hollandiæ, habens in uxorem Ioannem filiam Ducis Brabantiae. Hic Vilhelmus semper ad arma promptus fuit, & primo dominationis suæ tempore titulum nominis sui dilatavit. Anno Domini Mccc. xxxvij. Rex Angliæ Regem Franciæ debellare disponens, Episcopum Lindoniensem ad Alemanniam transmisit, & Ludovicum, qui Imperator dicitur, cum mul-
tis Principibus per stipendia solidorum in ipsius adiutorium subtraxit.

Vilhelmus
quartus Co-
mes Hollan-
diæ 19.

Bellum in-
ter Anglos
& Franceses.

Ludovicus

Ludovicus
Casarius E-
piscopus ad
fratrum Imp-
perij.

potentia

Hic igitur Ludovicus monens omnes civitates in ejus adiutorium destinavit hujusmodi literas per Imperium: Ludovicus Dei gratia Roma-
norum Imperator semper Augustus, prudentibus viris Magistris, Scabinis
& Consulibus Harlemensis oppidi gratiam suam & omne bonum, Nostræ
Majestatis literis spectabilem Hollandiæ Comitem Vilhelmum requisivi-
mus ex affectu, ut ad recuperandum Imperij iura nobiscum contra Phi-
lippum, qui se pro Rege Franciæ gerit, cum armatarum decenti pompa jam
finaliter se disponat, unde vestram fidelitatem nobis & Imperio debitam
sinceris affectibus nunc requirimus, & hortamur, quatenus cum armatis
ita curetis esse muniti, quod vos cum dicto Vilhelmo sub exercitus sui so-
dalitio videre valeamus, scientes firmiter quod vestram in promissis promo-
tionem præ oculis habere volumus pro termino nostræ vitæ. Datum Fran-
kæfurdt. Igitur anno Domini Mccc. xl. Vilhelmus Comes cum exteris
Principibus coadjunctis Regi Angliæ commisit magnum excidium, & in-
cendium in Regno Franciæ, Nam & idem Comes Cameracum acriter in-
festavit, Tornacum dirè lacecessit, Amandiacum exussit, Abbaloniam de-
struxit, Castellum similiter expugnavit.

Erzel Galloff. lib. 1. pa. 130
dicit Cichinu opprexisse
et pda magna ab acta flam-
mis consumpsisse. 24.
Liduna Delphenis imo

Miracula Garbudiis d'oppe

apud Deth

Episcopus
Trajectensis
Knl. Iunij

Eius altus

oppo

Eisdem temporibus contigit in oppido de Delft condignum relatione
miraculum. Nam matrona quadam adeo ferventer æstuabat ad Domini-
cæ passionis intuitum, ut stigmatales cicatrices in latere, manibus & pedi-
bus suis visibiliter apparerent, & universi fideles in hoc prodigio crucifixum
Dominum non immeritò collaudarent, Eodem anno Kalendis Iunij Io-
annes Episcopus viam universæ carnis ingressus est, qui apud Ecclesiam
Trajectensem competentibus exequiis inhumatus est. Hic Ioannes annis
xvij. debilitè regens Episcopatum castrum Vredeland cum adjacentibus
villis Hollandiæ Comiti dudum in vadimonium dedit, castellum Vollen-
ho cum terrâ Transsilinâ Geldriæ Comiti pridem impignoravit, & pauca re-
latu digna gessit, nisi quod Canonicales præbendas in Amersforde fecit, &
Comi-

Comitatum cum castro de Diepenhem per auxilium Ecclesiæ comparavit.

Nicolaus Episcopus 46.

plenius hæc Cron.
Belg. magni 199.

Adhuc
de Pontifi-
catus
Episcopi.

Ganzelinum.

Sepulto Ioanne Pontifice, quidam Canonicorum postulaverunt Ioannem de Arckel Canonicum Traiectensem ad instantiam Vilhelmi Comitis Hollandiæ. Cæteri vero Capitulares elegerunt Ioannem de Bronchorst Præpositum S. Salvatoris ad nuntium Rheinoldi Comitis Geldriæ, Dominus autem Papa Benedictus xij. amotis his duobus, donavit ipsum Pontificium cuidam auditori causarum Nobili Romano Nicolao de Caputio. Sed idem Nicolaus eodem anno renunciavit Episcopatu patenter in publico consistorio. Dominus vero Clemens vj. ex hinc de novo Papa electus, contulit abinde discreto & Nobili viro Ioanni de Arckel prædicto, vacantem Episcopatum Traiectensem, qui ibidem consecratus fuit per dominum Gueselinum Cardinalem & Episcopum Albanensem. a.

1342. 6. febr. octavi s. marini y m. s. Toul.

Iohannes Quartus Episcopus 47.

vide Cron. magn. Bel.
pag. 301.

1343.
Episcopus
bonus Ocas
terram.

Terramotus
in Hollanda
dicitur.

Igitur Iohannes Episcopus ad partes accelerans, 8. die Maij Traiectensem urbem decenter ingressus est, ubi secundum ritum antiquæ consuetudinis gloriose cathedratus est. Hic utique Iohannes juvenilis ætatis flore vernans, totum Episcopatum diversis penuriis involutum repperit, sed cunctis debitoribus satisfacere curiose studuit. Nam & idem Episcopus Reinholdo Domicello Geldriæ, filio Reinholdi ad plenum persolvit, & terram Transfelinam ab Antecessore suo dudum impignoratam sub potestate propria reaccepit. hic miraculū sacram. inscribitur in m. s. et Toul. m. s.

Anno Domini Mccc. xlij. die secunda mensis Ianuarij terramotus factus est in Hollanda, qui ad paucos annos subsequentes pronosticavit horrenda flagitia, Nam & Vilhelmus Comes anno Domini 1345. cum quadringentis equitibus à Prussia jam terribi rediens, coadunavit expeditam militiam, quatenus Orientalem posset expugnare Frisiam. Idem itaque Comes preparatis jam omnibus eidem expeditioni congruentibus urbem Traiectensem propter quædam vaniloquia primò circumobsedit, pa-

a. d. 1345. Febr. pontifex
Ioh. de archel ut sumptibus
pararetur perierit. Gualtherus
napolim committendo fuit
suo d. Roberto terrarum
Traiectense in Toul. m. s.

piliones.

piliones in gyrum erexit, & egregiam civitatem ad sex hebdomadas cum
 tredecim manganis instantissime laceffivit, e contra verò Traiectenses hor-
 rendo captantes instrumenta, forenses hostes absteruerunt à portis & mo-
 nibus, quanquam plures incautos armigeros cõfixerunt telis & missilibus.
 Denique Comes circa quoddam noctis umbraculum proximotenus acce-
 sit ad urbem, ut profunditatem fossæ elàm exquiteret antequam muni-
 tam civitatem assilire præsumeret. Et ecce, quidam balistarius à cacumine
 muri telum eiecit, & confestim ejusdem Comitis talum transfixit. Comes
 igitur saucius ad tentorium suum extemplo redactus est, ubi post aliquan-
 tulum temporis pristinae sanitati restitutus est. Interea Ioannes Episcopus
 Genepelis residens, & obsidionem civitatis suæ percipiens festinanter ad
 partes venit, & per amiables interlocutiones concordiam in hunc modum
 elaboravit: Quatenus quingenti cives humiliter urbem exirent, ac in ten-
 torio prælibati Comitis veniam flexis genibus exorarent. His itaque gestis
 idem Comes non desistens ab inchoato proposito, recollegit iterato recen-
 tem militiam, ut instanter expugnaret Orientalem Frisiam. Sed, proh do-
 lor, gloriosus exercitus ejusdem Comitis ad terram incognitam inordinate
 transfretavit. Quapropter universus populus magnum infortunium ino-
 pinatè incurrit: Ioannes quidem de Hannonia cum multis ratem suam ap-
 plicuit ad australem plagam Monasterij beati Odulphi Confessoris, locan-
 do tentoria sua super ripam vicini maris dictam Suydrvenum: & extem-
 plo quidam Hollandorum non expectatis posterioribus adversus hostes
 tam viriliter aggressi sunt, ut eisdem aut infra civitatem Stauriæ vel immu-
 nitatem Ecclesiæ profugarent, & præsidium camiterij cum armatis bella-
 toribus assilirent, & nota quod Hollandis nullum obstabat infortunium,
 quoadusque ejusdem confessoris non impugnare Monasterium: qui po-
 tius virtute divinâ, quàm humanâ de prædicto camiterio paulatim repulsi
 sunt. Quos, extunc Frisones passim occidentes perneciter insecuti sunt.
 Comes autem ut Princeps imperterritus, hujus infortunij totaliter inscius,
 classem suam versus borealè partem prædicti Monasterij direxit, cum quin-
 gentis quasi bellatoribus in terram ascendit, viciniorem domum exussit,
 infinitis hostibus audacter occurrit, nobilem Frisonem personaliter inter-
 fecit, & usque ad mortem honorificè se defendit. E contra verò Frisones
 cum infinitis armigeris pusillum gregem Hollandorum ambientes, ipsum
 Comitè cum multis aliis ipsis ignorantibus occiderunt, quem etiam mor-
 tuum in vindictam nobilis Frisonis singulariter decollarunt. Acta fuit hæc
 eruenta strages 6. Kalend. Octobris, anno 1345. eodem loco quo Comitès
 Hollandiæ pridem pro tribunali sedere consueverunt, qui Comitatum O-
 rientalis Frisiæ potestative gubernarunt. Et ecce quomodo ludat in huma-
 nis divina potentia rebus. Reinoldus enim Geldriæ Comes hunc Vilhel-
 mum à Frisonibus occidi prædixit, cum eundem de Baptisterio sacri fon-
 tis suscepit: corruerunt autem in hac expeditione cum ipso Comite quin-
 genti vel amplius pugnantes armigeri, de quibus hi fuerunt principales &

Comes de
siles Tra-
iectum.

ingenia

Ex in talo
quærentur.

Gratianopolis

Tace com
Traiecten-
sibus facta
Comes in
Frisiam
tendit.

venne

de vryheit van het keuch
hoff.

1345. 6. Cal.
Octobris
Vilhelmus
Hollandiæ
Comes a
Frisig. occi-
ditur.

occasione

18009 amatori causa aut
vndis cenog: merpa fructor.
vbb. em. lib. 14.

O præ

Gerardus de Horne

Catalogus

Gerardus

Catalogus

metten baerde

vide Vboan. hist. xii. imit.

vbi hac stude nora corrupt.

zweken in T. n. s.

Theodoricus de Flo

reuil barmerius

vel vexillifer in

ant. n. s. Barmerius

Bernardus

Floridi ca

pi Monaste

rium idem

quod vet. us

monasterium

prope Belf

wardiam.

Huc usque teste Trithem.

cronicon sua deduxit.

dominium

in

Episcopus

hostes suos

miserat.

de redemptione

terre Transilvanie

a Geldro Ex. fl. val.

in n. s. hic insertum

et de emptione castri

de Laghe.

Comitatus

Hollandia

ad Imperium

devolutus.

Margarita

Imperatrix

defuncti

Comitis

Frorti.

multis cunctis

exhibuit n. s.

in T. n. s. un-

hic multa inferuntur

in m. n. s. de Jo.

Anselmo, et eius volly.

Wilhelmus

Bavaria a

matre pra-

eitur Hol-

landia.

Mater cum

filio bellum

gerit ab

Hollandiam

principi: utpote Dominus de Horn, Dominus de Ligni, Dominus de Walcourt, Dominus de Mauny, Dominus de Amerongen, Dominus de Hamsteden, & Dominus de Marve de Barones: Gerardus Barbatus, Wilhelmus de Naeldwijck, Symon & Theodoricus de Teylingen, Ghuy de Aspe, ren, Ioannes Reyherus, & Wilhelmus de Montfort, Theodoricus de Zant-horst, Theodoricus & Heremannus de Zuylen, Florentius de Marne-de, Otgerus de Spangen, Gerardus Ever, Alfardus de Horst, Nicolaus Oam, Wilhelmus de Dongen, Theodoricus de Walicourt, Gerardus de Florruel Bramichomerius milites, cum multis aliis Burgensibus electis & proceribus approbatis. Decima dehinc exacta luce Wilhelmus illustris Comes per Dominum Martinum commendatorem Harlemensem inter occisorum Nobilium cadavera prout asseruit, per intersigna certa repertus est, qui ad Monasterium Floridi campi cum eisdem à Frisonibus adductus est: Dominus autem Ioannes Episcopus elapsis Treugarum induciis, omnes adhaerentes praefato Comiti dudum in obsidione civitatis ab Episcopatu proscriptis: Castellum Wulven per assultum creberrimum destruxit, villam Oost-hollandia conbussit, domum de Iselstein pro magna parte succendit, domum de Abcojde in deditiorem suscepit, & exactionis alius rebellibus sufficientem ultionem de suis adversariis acceptavit.

Interea Ludovicus Imperator audita jam nece Vilhelmi Comitis pro tribunali sedens in ornamentis Imperialibus exquisivit aequi rectam justiciam à plerisque Romani Regni principibus, quorum dictante sententia decretum est, quod Hollandia principatus Romano vacet Imperio, pro eo, quod Vilhelmus Comes absque liberis discessit à saeculo. Quare extunc Principatum idem Caesar donavit Imperatrici Margaritae suae coniugi, quae germana fuit eidem Vilhelmo Comiti. His itaque gestis eadem Imperatrix apparatu pulcherrimo mox ad Hollandiam descendit, fidelitatem Comitatus incolis iuravit, homagium de vassallis suis accepit, libertates & gratias omnibus ampliavit, benevolas Treugas cum Trajectensi fecit, quae Bavariam extunc regrediens, Comitatum Hollandiae gubernandum Vilhelmo Duci sive Palatino suo filio commendavit. Hic Vilhelmus amicitias plurimorum Dominorum Hollandiae & Zelandiae sibi acquisivit, quorum adiutorio matrem suam postea propria terra privat, hoc tamen sine conflictu bellicoso non fecit: nam ipsa mater ejus praedicta copiosum exercitum armatorum fortium ex Hannonia, Hollandia, Zelandia educens navigio inter Nordhollandiam, & terram de Voren, super Mosam venit, ubi bellum navale contra eum & suos adjuutores sibi occurrentes habuit, in quo bello ab utraque parte acriter pugnatum fuit, finaliter tamen filius fortuna sibi favente ibidem triumphavit, & sic Comitatum Hollandiae & Hannoniae similiter sibi usurpat. In isto conflictu multi probi milites & alij ex Hollandia & Zelandia perierunt. Commissum fuit hoc praedium anno Domini 1351. Quo facto Vilhelmus Comes praedictus omnes Nobiles matris suae adherentes à terra sua proscriptis, ac omnes eorum mansiones & villas

n et com
ubi

Villas in quibus dominium habebat, incendit. Iste Vilhelmus cepit in uxorem filiam Ducis Lancastria pulchram Dominam, & bonam valde, de qua genuit filios & filias, sed mortui sunt infanti atate.

Johanna

Anno Domini 1358. finita Treuga inter Comitem & Episcopum. Illi de civitate Trajectensi circa festum Laurentij exierunt, & Hollandenses sibi viciniore hostiliter invaserunt, ubi quamplurimos occiderunt, & incendium construentes, quasdam villas combusserunt. Quod percipiens Comes accersitis subditis Hollandiensibus, & Zelandiensibus, & aliis electis armatis pluribus, terram Episcopatus introivit, & à superiori incipiens iuxta oppidum à castro de Vianen eam devastare incepit: similiter sagittarij cum quibusdam Hollandensibus circa civitatem discurrebant, ac plurima damna in illis confinibus habitantibus faciebant. Episcopus autem in civitate existens, & desolatione suae terrae inspiciens, dolorem cepit, & quomodo sibi ac suo populo possit subvenire meditatus est. Tandem salvo conductu prius accepto ad Comitem properavit, ubi interloquens pro pace, amicitiam & gratiam Comitis assecutus fuit. Hic postea factus est Episcopus Leodienfis.

Finita in
decij Tra-
iectenses
venerunt Hol-
landia in-
vadunt.

Episcopus
pacem peti-
it & impetravit.

Vide plura de hoc Ep
ad finem mei MS. et
in Cron. magno Belgii
302.

Iohannes Quintus Episcopus 48.

Asumpto ergo Iohanne Episcopo, & in Leodio cathedrato, Episcopus Monasteriensis effectus est Episcopus Trajectensis. Circa idem tempus Vilhelmus Comes profectus est in Angliam, ubi honorifice à Rege & Baronibus susceptus est, sed ipso redeunte in amentiam cecidit, in qua usque in hodiernum diem permansit, uxor ejus, ut dicitur, postea fuit veneno intoxicata, de cujus morte improvisa doluit tota patria. Vilhelmo ergo Comite sic amente facto, & apud Keynoot in stricissimis vinculis ligato, Adelbertus frater ejus totam terram in tutelam suscepit, quam potenter longo tempore gubernat. Hic Adelbertus Dux in Bavaria, uxorem de genere Imperiali habuit, ex qua tres filios, & quatuor filias habuit. De filiis autem Vilhelmus primogenitus fuit, Adelbertus secundogenitus, Iohannes tertio-genitus, de filiabus Catharina primogenita, Ioanna secundo-genita, ambae ante Vilhelmum & Adelbertum primogenitae, Margaretha tertio-genita ante Iohannem procreata, Ioanna quarto-genita. Una istarum tradita fuit Regi Bohemiae, qui postea fuit Imperator, altera Duci Geldriae, tertia filio Ducis Burgundiae copulata fuit, cujus sororem Vilhelmus filius Adelberti eodem tempore in uxorem accepit. Hic Adelbertus Dux, nobi-

Vilhelmus
Comes in
amentiam
cecidit.

MS. includebatur in quoda
amano loco in quo iam
Adelbertus usque ad fine vita
Hollandia
mansit.

Eius genea-
logia.

Item Baronem de Angia decollari fecit, qui cognatus Comitis fuit Flandriae pro quo valida guerra inter ipsum & Comitem Flandriae praedictum succrevit. Nam & Hannonia in multis locis à Flamingis igne & caede propter hoc vastata fuit. Sed hanc guerram Rex Franciae compescuit & sedavit. Adelbertus etiam Dux oppidum de Delft expugnavit & vicit, muros & portas, & munitiones ejus destruxit. Iterum Ioannes Trajectensis Episcopus debitum universae carnis exsolvit, cui Arnoldus de Horn tunc existens in Curia Romana in Episcopatum successit.

Rex Francia
inter Alber-
tum & Co-
mitem Flan-
dria pacem
fecit.

Interim

Episcopus
governeur.

Arnoldus Secundus Episcopus 49.

was een voortman en goet
clerc, hi wapende hem geyn
hi was goet gesel met sijn
luden.

Belum ob-
tusatum
Telorum.

Arnoldus ergo Episcopus ad terram rediens Trajectensem cum multis Nobilibus ingressus est, ubi à clero & omni populo cum debita suscepius est veneratione. Hic Arnoldus Episcopus vir erat bellicosus, & semper magis armis, quam libris sive Sacrae Scripturae intensus ac sollicitus. Huius tempore Trajectenses castrum de Gildenburch prope eorum civitatem super Rhenum construxerunt, ubi ab Hollandiensibus, & aliis ibi per Rhenum praedictum transeuntibus thelonia seu vectigalia extorserunt. Quod audiens Adelbertus Dux, tutor Hollandiae, cum infinitis armigeris versus Trajectum petrexit & obsedit, & castrum cum instrumentis bellicosis multipliciter laceffivit. Tandem apris coaptatis Hollandicis & Cattis, ac aliis ingeniis insultum fecerunt, & praedictum conquassantes castrum à fundamento everterunt, Arnoldus praedictus Episcopus Trajectensis post mortem Domini de Arckel, Episcopus Leodiensis effectus est.

Florentius Episcopus 50.

Comitem de Goshz
vant d'ere de bu-
rat

Alberici
filius ducis
Burgundiae
Ducis filia
uxorem: &
vice versa.

Ein Episcopatu Trajectensi successit Florentius de Venelichoven Episcopus Monasteriensis. Anno Domini 1385. Vilhelmus filius Ducis Adelberti, Dominus de Osterbant accepit in uxorem filiam Ducis Burgundiae, & Ioannes filius Ducis Burgundiae eodem tempore sororem Vilhelmi praedicti etiam accepit in uxorem. Hic Vilhelmus ante Dammen in Flandria à Rege Franciae in mense Augusto factus est miles. Anno

Domini

Domini 1386. uxor Adelberti Ducis viam universæ carnis est ingressa, & in Capella de Haga juxta altare magnum tumulata. Anno Domini 1389.

in quadregesima Vilhelmus Comes obiit apud Kennout, cui Adelbertus

*Adelbertus
fuit Bava-
rus Hollan-
dia Comitis
80.*

frater ejus in Comitatu successit, qui antea Terræ tutor factus fuit. Anno Domini 1390. Ioannes filius Adelberti cathedratus est in Leodio post mor-

tem Arnoldi Episcopi cum gaudio, Huic autem Ioanni Episcopatus Ca-
meracensis antea à Roberto Gebennensi, qui se Papam Clementem nomi-

nari fecerat, traditus fuerat, sed in brevi tempore Episcopatum resignavit. Eodem anno Vilhelmus Dominus Osterbant in Angliam ad Regem cogna-

*Alcidis
Postgeest
na notu era-
cisa multo
extitit can-
sam praege-*

tum suum perrexit, ubi in hastiludio ibidem facto laudem eximiam acqui-
sivit, & cum donorum multiplicum & jocalium remuneratione repatria-

vit. Anno Domini 1393. proscripti & exulati sunt multi Nobiles viri, Ba-
rones, milites & armigeri, occasione cujusdam Domicellæ Alcidis de Poel-

Altena

geest nuncupatæ, quæ fuit occisa ab aliquibus de nocte in Haga, in Curia
Comitis Hollandiæ. Nam dicebantur dicti Nobiles in mortem ejus con-

sensisse, unde orta est controversia inter Ducem Albertum, & filium ejus
Vilhelmum tunc Dominum de Osterbant, Nam Vilhelmus voluit exula-

*hic quoque desinit
cod. Gallier. bibl. Duc.
Brab.*

tos in terram reducere, & Pater ejus noluit in hoc consentire, quare Dux
Adelbertus multos armatos collegit, & domum de Holtena, in qua filius
posuerat ad arma doctos ad tuendam domum contra ipsum, armis belli-

cosis sic impegit, quod de necessitate quilibet in domo existens se salvo cor-
pore cum domo reddidit. Et omnis altercatio inter Patrem & filium

suum illis præsentibus Hollandiæ & Zelandiæ ad terminandum re-

dicta fuit. Eodem anno Florentius Trajectensis Episcopus

obiit, requiescat in pace, Laus Deo, æterna requies
labori meo.

SUFRIDI PETRI LEOVARDIENSIS FRISII

V. I. C. AD

Chronicon

IOHANNIS DE BEKA,

Deducta usque ad annum Christi 1574.

CATALOGUS

*Episcoporum Ultrajeclunorum, & Comitum Hollandia, quæ
ceperunt*

EPISCOPI Ultrajeclini,

Anno
Dñi.

COMITES Hollandia

1.

S. Villibrordus, qui & Clemens: 696.
sedit annis 40.

2.

S. Vinfridus, qui & Bonifacius: 738.
sedit annis 16.

3.

S. Gregorius.
sedit annis 31. 22. 1521

4.

S. Albricus.
sedit annis 10. 714

5.

S. Theodardus, sive Thiadardus: 794.
sedit annis 6.

6.

S. Harmackarus, qui aliis Her-
macurus, aliis Harmacarus, a-
lius Erwakirus:
sedit annis 27.

7.

S. Rixfridus:
sedit annis 7. 33. 827.

S. Frede-

EPISCOPI Ultrajectani.

ceperunt
Anno
Dñi.

COMITES Hollandia

8. Fredericus

sedit annis 2.

834.

9. Alfricus, aliis Albricus, aliis 838
Albertus:

sedit annis 19. 16.

10.

8. Ludgerus,

sedit anno uno.

839.

11.

8. Hungerus

sedit annis 10. 11.

858.

12.

8. Odilbaldus

sedit annis 34.

866.

13.

8. Egilboldus, aliis Eiuoldus,

sedit mentes 6. vel, ut alij volunt

908.

10.

14.

8. Radbodus

sedit annis 17.

907.

Theodoricus secundus

præfuit annis 30.

15.

8. Baldricus

sedit annis 59.

918.

16.

8. Folckmarus, alij Wolckmarus 977.

sedit annis 13.

988.

9. Arnulphus, aliis Arnoldus,

præfuit annis 3.

17.

8. Balduinus

sedit annis 4.

990.

18.

8. Aufridus

sedit annis 14.

994.

4. Theodoricus tertius

præfuit annis 46.

19.

8. Adelboldus

sedit annis 19.

1008.

Annus

EPISCOPI Ultrajectini.

seperius

Anno

Dni.

COMITES Hollandie.

20.

Arnulphus, aliis Bernoldus, aliis 1027.

Warnulphus,

sedit annis 27.

21.

Vilhelmus de Geldria,

Aliis Hermannus,

sedit annis 21.

22.

Conradus

sedit annis 24.

23.

Burchardus

sedit annis 13.

24.

Godebaldus

sedit annis 15.

25.

Andreas de Kuyck

sedit annis 11.

26.

Hardebertus, aliis Harbertus, a- 1138.

liis Harpardus, aliis Heriber-
tus de Beron,

sedit annis 12.

27.

Hermannus de Horn

sedit annis 6.

1039.

Theodoricus quartus

præfuit annis 9.

1043.

Florentius primus

præfuit annis 14.

1054.

1062.

Propter juventutem sequentis
Theodoricus Comitis 4. annis
variè ex hinc jactatus fuit, de quo
vide Becanum cap. 21.

1073.

1076.

Theodoricus quintus

præfuit annis 20.

1096.

Florentius secundus

præfuit annis 30.

1099.

1112.

1126.

Theodoricus sextus

præfuit annis 37.

1127.

1138.

EPISCOPI Ultrajectini,

ceperunt

Anno

Dñi.

COMITES Hollandie.

28.

Godefridus de Rhenen
sedit annis 22.

1156.

10.

29.

Baldevinus de Hollandia
sedit annis 18.

1163. Florentius tertius
præfuit annis 27.

1178.

11.

30. 31.

Arnoldus ab Isenburch, &
Theodoricus ab Hollandia
sederunt simul annis 2.

1190. Theodoricus septimus
præfuit annis 11.

1196.

32.

Theodoricus de Are
sedit annis 4.

1198.

33.

Otto de Geldria
sedit annis 3.

1201. Ada filia Theodorici superioris
consilio matris Ludovico Comiti
de Loon præter consensum patriæ
1202. nupta, jure hæreditatis integro te-
ræ anno, cum sequenti Vilhelmo
patruo suo de rerum summa con-
tendit, & mortua mox ei Comi-
tatum reliquit: Ideoque cum in-
augurata non fuerit, Becanus eam
in numerum Comitum non retu-
lit, quæ causa est, cur alij Comites
Hollandiæ uno plures numerent.

12.

1202. Vilhelmus primus
præfuit annis 19.

34.

Otto de Lippia
sedit annis 20.

1205.

13.

35.

Villibrandus de Oldenburch
sedit annis 8.

1221. Florentius quartus
præfuit annis 13.

1225.

36.

Otto de Hollandia
sedit annis 16.

1233.

P Vilhel-

EPISCOPI Ultrajecti.	seperius	Anno	COMITES Hollandia.
		Dñi.	
		1234.	Wilhelmus Secundus præfuit annis 21.
37. Gosvinus ab Aemstel sedit plus minus anno uno.		1249.	
38. Henricus de Viena, sive de Viana, sedit annis 17.		1258.	
			15. 1255. Florentius Quintus præfuit annis 41.
39. Iohannes de Nassouwen sedit annis 21.		1267.	
40. Iohannes de Zirck sedit annis 11.		1288.	
41. Wilhelmus de Mechlinia sedit annis 5.			16. 1296. Iohannes primus præfuit annis 4.
			17. 1300. Iohannes Secundus præfuit annis 4.
42. Guido de Hannonia sedit annis 16.		1301.	
43. Fredericus de Zirck sedit annis 5.			18. 1304. Wilhelmus tertius præfuit annis 33.
		1317.	
44. Iacobus de Oosthorn sedit menses 2.		1322.	
45. Iohannes de Dijest sedit annis 18.		1322.	
			19. 1337. Wilhelmus quartus præfuit annis 8.
46. Nicolaus Caputius sedit vix integro anno.		1340.	
47. Iohannes de Arckel sedit annis 23.			20. 1345. Margarita defuncti Wilhelmi soror, & Ludovici Imperatoris uxor, præfuit annis 6.

Hactenus igitur illos, tum Episcopos, tum Comites recensuimus, quos Becanus commemorat, subiiciemus nunc eos porro, qui Appendice nostra continentur. In quorum serie quod Episcopum Iohannem de Arckel, & Imperatricem Margaritam conspicias, qui in superiori quoque Catalogo visuntur, ideo fit, quod nos eorum res gestas à Becano inchoatas prosequamur: Ab anno enim 1348. in quo illo desinunt, nos auspicamur.

EPISCOPI Ultrajectini.

ceperunt
Anno
Dni.

COMITES Hollandia.

47.
Iohannes de Arckel
sedit porro annis 19.

48.
Iohannes Vaneburgensis
sedit annis 7.

49.
Arnoldus Horneensis
sedit annis 7.

50.
Florentius Wepelichovius
sedit annis 13. mensibus 5.

51.
Fredericus Blanckenhemi
sedit annis 30. mensibus 6.

20.
1348. Margarita Imperatrix
præfuit annis 6.

21.
1352. Wilhelmus Quintus
præfuit annis 25.

22.
1377. Albertus Dux Bavarie
præfuit annis 27.

23.
1404. Wilhelmus Sextus
præfuit annis 12.
mensibus 6.

24.
1417. Iacoba filia Vilhelmi
præfuit annis 12.

25.
Zuiderus Culenburgius
sedit annis 29.

1421.

ET ISCOPI Ulsterjensi.

ceperunt

COMITES Hollandiæ.

Anno

Dñi.

53.
Radolphus Diepholdius
sedit annis 23.

1433.

1436.

25.
Philippus Burgundus
præfuit annis 31.

54.
Gisbertus Bredentodius
præfuit annis non plene duobus

1455.

55.
David Burgundio
sedit annis 39.

1457.

26.
1457. Carolus Burgundus
præfuit annis 9. mensibus 6.

56.
Fredericus Badensis
sedit annis 20.

1496.

27.
1477. Maria Burgundiaca
præfuit annis 5. mensibus duobus.

28.
1482. Philippus Austriacus
præfuit annis 24.

29.
1506. Carolus Austriacus
præfuit annis 42.

57.
Philippus Burgundio
sedit annis 8.

1516.

58.
Henricus de Bavaria

1524.

59.
Wilhelmus Enckefortanus
sedit ferme annis 7.

1529.

60.
Georgius Egmondanus
sedit annis 24.

1556.

61.
Fridericus Schenck à Tautéburgh 1560.

30.
1555. Philippus Hispaniarum Rex.

Premisso hoc Catalogo jam ad rem accingamur, Et Episcoporum Comitumq; res gestas, quæ à Becano pertractatæ non sunt, paucis hinc porro jam explicemus singulis ordinibus peculiari attributa columna, quo facilius Lector inveniat, quod desideret.

ETISCO-

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultraiechmi.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

47.

IOHANNES de ARKEL:

sedit porro annis 19.

20.

MARGARITA Imperatrix:

præfuit in totum annis 6.

1346.

Ohannes de Arkel
Episcopus Ao 1346
propriis expensis op-
pidum Reman mu-
ris & propugnacu-
lis cōmunivit, ur-

bermque suam factiosis, qui Gun-
terlingi appellabantur, proscriptis
& ejectionis repurgavit. Cumque per
Prædecessorem suum Iohannem
Diestenhem Episcopatus grandi-
tate alieno gravatus esset, ut hoc
exolveret commodius, sex viros
constituit, qui Episcopatus nego-
cia administrarent, debitaque ex-
olverent, ipseque clam cum exi-
guo comitatu Turonas in Gal-
liam concessit, ut ibidem viveret
incognitus, & ex parcimonia ve-
tigal certissimum colligeret: Sed
cum rebus ipsis experiretur se do-
mi non condos, sed promos, non
amicos, sed hostes reliquisse, an-
no tandem 1348. ad festum S. Io-
hannis Baptiste reversus est, om-
niaque & tumultibus perturbata,
& debitis implicita invenit. Zue-
derus enim de Loo, qui ex Sexvi-
tis unus erat, templum de Ena ca-
ptum profanavit, atque in ca-
strum conformavit, Emissenses
quoque præter pacta conventa de-
ferunt, & se Orientales Hollan-
dos nominarunt: quos Episcopus
armata manu mox in ordinē re-
degit. Interim verò dum & Hol-
landiæ Comes Episcopum bello
laccesseret, Gisbertus de Bronck-

MARGARITA igitur
Imperatrix Ludo-
vici Quarti uxor;
ac soror Wilhelmi
defuncti, eo pacto
quo Becanus dixit

adepta Comitatum, Wilhelmo fi-
liorum suorum natu maximo Du-
ci Bavarie, Comitiq; Palatino
gubernandum commendavit: ea
tamen conditione, ut sibi ille pen-
sionem decem milium Scutorum
Francie annuam persolveret, aut
si minus id præstaret gubernatio-
ne Comitatus sine tergiversatione
cederet: Matre igitur in Bavariam
regressa, Vilhelmus prioribus qui
dem annis nihil omisit, quod ad
officium boni gubernatoris per-
tineret, nisi quod annuam pensio-
nem matri promissam non solve-
ret. Anno 1348. Vilhelmi pater
Ludovicus Imperator ex venatio-
ne reversus, cum de equo descen-
deret, spiritu repente destitutus
est. Anno eodem Vilhelmus Epi-
scopum Traiectensem Iohannem
de Arkel aggressus est apud Isel-
stenium super aggere, & exussit
villam Iustasiam, ibidemque E-
piscopum per octiduum præstola-
tus est: Sed Episcopus collectis
quatuor armatorum milibus inte-
rim terram Aemsterlandiensem, &
Voerdensensem flamma ferroq; va-
stavit: mox autem Ducis Lymbur-
gensis, Comitibus Clivensis, & Co-

1348-48

P 3

horst

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

horst etiam adversus eum insurrexit, ac praesidium de Goer in contumeliam ejus exulsi. Quin & ipsum vicissim Episcopus durantibus Hollandicis induciis, ferro flammisque persequentus, cum alias ejus Domini villas, tum etiam
 1349. Barckeloam vastavit: Quin etiam Reynaldus Geldriae Dux, ac frater ejus Eduardus, quoniam Vilhelmo Hollandiae Comiti supplicias tulerunt, Episcopum vexarunt: Finitis igitur induciis Hollandicis anno sequenti, hoc est, 1349. postridie annunciationis, Episcopus cum civibus Trajectensibus expugnavit atque evertit, civitatem Oudehateresem, ut praesenti cum interitu oppidanorum, ita non sine magna jactura suorum: Perierunt enim in ea expugnatione ex Capitaneis Episcopi Dn. Iohannes Risenburgius, Dn. Iacobus, & Dn. Iohannes Lichtenburgius, & Dn. Everardus Drielenfis: Mox rursus Hollandos ad Schonhoviam, quam expugnare parabat, sibi cum magnis copiis occurrentes fudit: Ex quo praelio Episcopus locupletior factus est, ob spolia, & redemptiones captivorum, quos multos ac potentes ibi consecutus est: Mox rebus suis utcumque compositis, Gerardum van den Veen Episcopatus administratorem fidiorem constituit, & eodem parcimoniae proposito Romam concessit, ibidem quetum
 1351. permanens usque ad annum 1351, Interea vero Zuederus de Loo, Iohannes Vondenburgius, item.

mitis Hannoniae intercessione induciae inter Comitem Vilhelmum & Iohannem Episcopum compositae sunt, usque ad festum S. Martini in sequenti Novembri: Quin etiam Reinaldus Dux Geldriae, & frater ejus Eduardus, quoniam Vilhelmo confederati erant, simul Episcopum impetiverunt. Quibus ille Dn. Fredericum Eusem, & Dn. Voerstensem, & Dn. Kuynerensem opposuit. Sed anno insequentis mox intercessione Principum hoc bellum compositum fuit: Interea temporis, hoc est, anno 1350. Dn. Margarita Imperatrix, Hollandiae Comitissa, dolens & indignata, quod ex promissa pensione annua Comitatus nomine teruncium non reciperet, cum ingenti Comitatu Dordracum appulit, ac Vilhelmum filium eodem ad se vocavit, qui veniens secundum pacta conventa. Matri gubernationem liberè resignavit, causatus se ex provēribus Hollandiae promissam summam annuatim contrahere non posse: eoque facto Matrem ibidem relinquens, in Hannoniam concessit: Mox & ipsa Margarita in Hannoniam profecta est. Constituto Hollandiae gubernatore altero filio suo Ludovico Duce Bavariae, & Rege Cracoviae: Qui quidem cum in Hollandiam non veniret, multis magnisque calamitatibus occasionem dedit: nam cum status publicus ibi toto fere anno sine capite certo fluctuaret, aliis privatum aliter tumultuantibus perque

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiektini:

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

que Gisbertus Stoutenburgius, Iohannes Culenburgius, & Henricus Vianensis, qui priori professione ab Episcopo gubernatores Dominij relictī fuerant, animadvertentes Episcopi absentia alioqui diuturnam fore, partim quod Gerardo van den Veen invideret, partim quod ex illius laude sibi vituperium imminere prospicerent, modis omnibus apud Capitulum id egerunt, ac tandem effecerunt, ut Episcopus domum revocaretur: Qui reversus in festo S. Egidij, multum ac diu cum hisce atque aliis collatus, tandem improbitate eorum cōtudit, & superatis indigna ademit, digna restituit, totumque Episcopatum ex alieno liberavit, factionibus oppressis pacavit, & restituta Iustitia in statum pristinum reduxit intra proximum quadrienniū: adeo quidem ut quæ unquam antecessores ejus vel minus justè amiserāt, vel majori necessitate obligaverant, ipse recuperavit, ac liberaverit universa ita cum æquitate, ut etiam hi quibus adimebatur, secum bene actum faterentur: Itaque tum animum adjecit ad exornandas Ecclesias, ac dirutas quidem restauravit, restauratas libris optimis, calicibus, aliisque pretiosis ornamentis instruxit. In summa etiam Ecclesia pretiosissimam Mithram cum baculo pastoralī argenteo deaurato, quibus verus Episcopus & Dñ. Trajectensis in sua nova introductione investiretur & coronaretur, propriis

niciosissimæ duæ factiones pulularunt, quæ non modò inter subditos cōcordiam penitus omnem everterunt, sed etiam filium Vilhelmum adversus Matrem Imperatricem instigarunt. Omnesque pene Europæ Principes inter se commiserunt: Altera pars nomen ab Asello pisce sumpserat, cujus fautores populari lingua *Cabbellians* dicebantur, nos Asellatos vocare possumus: Altera se ab Hamo venditabat, quo scilicet Asellus capitur, & *Hoex* dicebatur, nos proinde Hamatos appellabimus: Asellatæ factionis Antistites in primis fuerunt. Dñ. de Arkel, D. de Egmonda, D. de Heemskercke, D. de Borsle, D. de Gaesbeke, & inter civitates Dordracū, Delphi, & Harlemum, cum pluribus aliis: Hamatæ verò factionis capita præcipua fuerunt, Dñ. Bredenrodus, D. de Lecka, D. de Binckhorst, & civitates Amsterodamum, Leyda, cum aliis: Asellati ergo, ut eventus docuit, ubique ferè superiores, tanta rabie grassati sunt, ut intra hujus anni spatiū adversariorum munitissima castra septendecem solo æquarent: Quo detrimento indignati Hamati, Imperatricem appellarunt, ut se de inimicis justo supplicio sumpto vindicaret: Asellati verò ut se adversus ingruentem vim superioris potestatis communirent, ingētibz promissis Vilhelmum ad repetendam Hollandiam sollicitaverunt: qui quamvis primo satis ingenuè reculasset, se invita Matre expen-

Anno
Dñi.

120

EPISCOPI Ultraiektini:

APPENDIX

COMITES Hollandiae

Anno
Dñi.

1355. expensis magnificè fabricari fecit. Ceterùm ut nihil stabile est in rebus humanis, anno 1355. Vilhelmus Hollandiae Comes mense Novembri in festo S. Martini bellū Episcopo indixit, adversus quē etiam illo authore mox omnes pene vasalli ac subditi sui rebellaverunt simul, inter quos tamen præcipui fuerunt Dn. Arnoldus Helsenius, D. Iohannes Culenburgius, D. Iohannes Harlauius, Dn. Iohannes Langerakius, D. Gilbertus Nyenrodus, Dn. Iohannes Bloemstenius, D. Soudinus Rhenanus, Henrici filius, D. Iohannes Schönkovijs, D. Zuederus Nesfenus, D. Gerardus Vlietenus: itaque cum his aliisque Ducibus ingentem exercitum cum Comes contraxisset in Traiectensem Dicecesin impetum fecit, omniaque ferro flammisque vastavit, usque ad Coten, ubi diebus octo continuis per superioris Territorij pagos ac villas grassatus est. Episcopus verò copiis collectis externis, cum & cives Traiectenses, ut solebat, una secum ad prælium adversus hostes educere niteretur, comperit cives à conjuratis per D. Helsenium, & D. Culenburgium, & D. Vianensem jam corruptos esse, ita ut nec minis, nec blanditiis ullis induci possent ad profligandos hostes Episcopi. Perpendens itaque secum Episcopus, quod cum solis externis militibus hosti impar futurus esset, simulque metuens, ne, si temerè urbe excederet, forte ipso excluso, hostis reci-

id esse facturum, tandem tamen perpulsus est, cum & Comitatum non jam titulo gubernationis, sed hæreditatis jure sibi offerri cerne-
peru ret, simulque consideret partium potentia se factionem adversariam facile superaturū: cum itaque Gorichum clam ad Dn. de Arkel venisset, certiores facti Dordracenses, Delphenfes, & Harlemenses cum cæteris Afellatis eod. confluerunt, & ad ductum Vilhelmum ingenti cum solennitate primum Dordraci, deinde in alijs aliquot oppidis, planè autem per totam Kenemariam & occidentalem Frisiam dato & accepto fidelitatis jurejurando in genuinum & hæreditarium Hollandiae Comitatum inaugurarunt, & hoc jam Duce freti ad reliquias adversæ factionis extirpandas porro se paraverunt. Hamati itaque his obstupescere castra sua restaurare, restaurata communitè, & assiduis literis ac nunciis præsentiam Imperatricis flagitare. Quæ quidem cum per literas filium officij admonuisset, nec responsum satis æquum ab eo recepisset, tandē, quod cum gratia impetrare non poterat, per vim sibi efficiendum existimavit, ut ille Hollandia excederet. Contracto igitur utrimque ingenti exercitu, anno 1351. bis concurrunt, Primum quidem in Valachria ante civitatem Veriensem, ubi victus Vilhelmus in Hollandia confugit. Postea verò prælio navali supra Mosam inter Bryelas & Gravefanchium, ubi victa Imperatrix peritur,

1351.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajochani.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

poretur, quamvis gravatim, man-
 sit tamen intra septa urbis: Inte-
 rea temporis cum D. Sleidanus,
 & D. Diclenus, cum 40. armatis
 ad Comitem Vilhelmum tende-
 rent, & errore viarum in Mont-
 fortum inciderent, omnes ibi ca-
 pti, & in gratiam Episcopi custo-
 dia traditi sunt: pacatis autem &
 reconciliatis progressu temporis
 civium animis Episcopus anno
 1356. proximo, hoc est, 1356. post
 conversionem S. Pauli Wesopen-
 se & Mudense oppidum vi expu-
 gnavit ac diruit: Tandem verò
 cum & Comes iterato Diocesin
 Episcopi potenti exercitu invade-
 ret, contra illum se pararet Epi-
 scopus, fuerunt, qui intercessione
 sua pacem componerent, ea qui-
 dem (ut traditur) conditione, ut
 quisque sua, quæ ablata essent re-
 ciperet, ac D. Gisbertus Vianen-
 sis reedificaret castrum suum de
 Goger. & Comes Vilhelmus in po-
 sterum de proscriptis ab Episcopo
 non faceret litem suam: Insuper
 omnes utriusque partis captivi li-
 beri dimitterentur, Septemque
 proscripti, quos Gunterlingos
 appellabant, reditum ad sua ha-
 berent: Quibus utrimque præ-
 stitis, Episcopus, ut vir minimè
 tenax injuriarum, & non minùs
 ingenio clemens ac propensus ad
 ignoscendum, proscriptis omni-
 bus in universum veniam delicto-
 rum dedit. Eaque ratione & sibi
 gratiam apud subditos, & subdi-
 tis tranquillitatem stabilivit, quam
 ex hinc ad multum tempus sum-

in Angliam se recepit: venerant
 autem in subsidium Imperatrici,
 primum Hamati omnes, & tota
 Zelandia, Franci deinde Hanno-
 nienses & Angli: nam Philippa
 soror Imperatricis Regi Angliæ
 nupta erat: Vilhelmo adhærebant
 è contra Afellati universi, & cum
 his tota septentrionalis Hollan-
 dia, Kenemaria item, & Occiden-
 talis Frisia, & ex Zeladia D. Mach-
 tildis de Voern, D. Iohannes Cu-
 lenburgius, itemque Dux Geldriæ
 & complures alij: Concors est
 Scriptorum traditio, posteriori
 conflictu, qui ipso die translatio-
 nis S. Martini accidit, tantam ho-
 minum stragem fuisse editam, ut
 aqua Mosæ per tres usque dies co-
 lorem sanguineum repræsenteret:
 Tanta igitur clade debilitatis &
 contritis utriusque partis viribus,
 tandem intercessione Principum
 ita Matri filius reconciliatus est,
 ut Vilhelmus Hollandiam, Zelan-
 diam, & Frisiam jure heredi-
 tario retineret. Imperatrix ad vi-
 tæ terminum obtineret Comitatus
 Hannoniæ: Imperatrix igitur Hol-
 landia relicta in Hannoniam re-
 versa, quinque supervixit annis.
 Annoque demum 1356. Valen-
 cenis obiit ac sepulta est: fuerat
 autem hæc Margarita filia Vilhel-
 mi tertij Comitis Hollandiæ, quæ
 nupta Ludovico Duci Baviariæ, ac
 demum Romanorum Imperatori,
 ex eo suscepit filios tres, hunc ip-
 sum Vilhelmum Comitem Pa-
 latini, & Ludovicum Regem Cra-
 coviæ, & Albertum Marchionem
 ma.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.Zallandia
Wegestapel. & Bathman

7al

ma cum omniū latitia obtinuit:
 1360. Idem Episcopus anno 1360. in
 Zelandia intra Westcapellam &
 Catinam primum ligneum, dein-
 de lapideum castrum ædificavit,
 quod Arckelitenium appellatum
 est: ut eo tum Zelandos ipsos in
 officio cōtineret, tum etiam præ-
 dones ac raptores cohiberet: An-
 no sequenti idem Episcopus Stel-
 lingveryios, Steenwickervoudios
 & Ommelādios Ditionis suæ ex-
 istentes, sed iussu facere detrectā-
 res armata manu in ordinem rede-
 git: Sed Stellingveryios mox re-
 bellātes iterato aggressus arctio-
 ri disciplina coercuit, sic ut ipsi
 detrimento suo, alij ipsorum ex-
 emplo se deinceps in officio con-
 tinerēt. Hoc etiam anno contem-
 tio inter duos fratres Reinoldum
 & Eduardum accidit ob Ducatum
 Geldriæ, quam & Episcopus ex
 parte fovit. Illud hic addendum
 est, Anno 1351. per Geldriam sub-
 ortas esse factiones duas, quarum
 altera Hekers, altera Bronckhorst
 appellabatur, per quas ultro ci-
 troque omnia scelera perpetrabā-
 tur, non aliter quā eadem tem-
 pestate apud Hollandos inter A-
 sellatos & Hamatos, apud Frisios
 inter Schiringos & Vercoperos:
 Sed hæc Geldriā factio decem an-
 nis grassata, postquam Eduardus
 rerum potitus fuit, utique sopi-
 ta, non ante recruduit, quā il-
 le vita defunctus est: Reinoldo igitur
 adhærebat factio Hekers, E-
 duardo autem Bronckhorst. qui-
 bus inter se diu vario Marte con-

Brandeburgensem, qui Vilhelmo
 tandem in Comitatum Hollandiæ
 successit: Imperatrix autem ut an-
 tea dictum est, præfuit annis 6.

21.

VILHELMUS Quintus
præfuit annis 25.

Vilhelmus igitur Dux Bava-
 riæ, Comes Palatinus Rhe-
 ni, Comes Hannoniæ, pa-
 tæo Matris, & consensu Or-
 dinum sive Statuum patriæ, factus
 est hæreditarius Hollandiæ, Co-
 mes hujus nominis quintus. An-
 no Domini 1352. uxorem hic ha-
 buit Machthildin filiam Henrici
 Lancastriæ ex Anglia, ex qua ta-
 men liberos nullos sustulit. Hic
 igitur Vilhelmus, cum primo tri-
 ennio suo satis negotij habuerit
 in opprimendis & pacandis factio-
 sis Ditionis suæ, anno 1355. Epi-
 scopum Trajectensem invasit, ma-
 gnamque prædam ex superiori e-
 jus Territorio vastatis pagis abstu-
 lit: D. de Egmonda Bunschoten-
 ses gravi clade affecit: Eminissen-
 ses e vestigio ab Episcopo defici-
 entes Comiti Vilhelmo se aggrega-
 runt, & Orientales Hollandi
 dici voluerunt: Mox etiam anno
 sequenti 1356. D. Gisbertus Isel-
 stenius munitissimam turrim no-
 mine *Snoien-toern*, sitam in villa
 Geina proditione Castellani Epi-
 scopi ademit, ac funditus evertit:
 Arnoldus etiam Iselstenius Mare-
 schalcum Montfortij corruptus, ut
 in Comite Vilhelmo contra vo-
 certan-

Anno
Dni. EPISCOPI Ultraiektini:

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

certantibus, tandem Eduardus victor, capto Reinoldo Ducatus resignationem extorsit, eundemque per decem integros annos in captivitate tenuit: Anno 1361. Episcopus circa festū Nativitatis Mariæ bellum indixit D. Zuidero de Voerst, quod is ex castro Kappelensi nimum infestaret Transilulanos. Ideoque Zuollenses, Campenses, ac Daventientes Episcopo adversus hostem communem libenter superias tulerūt. Sed cum hac vice minus felici Marte pugnaretur, anno sequenti feria quinta post festum S. Jacobi adjuncto sibi una cum prædictis auxiliariis nepote suo D. Ortone de Arkel, quindecim hebdomadis obsedit munitissimum castrum de Voerst, & nono die Novembri per deditionem cepit, ac solo æ-

1364. quavit. Anno 1364. mensis Februarij die 10. Episcopus aggeribus clausit, & adversus impetum aquarum cōmunivit tetram Mastenbroukensem ejusque proventus Trajectinæ sedi acquisivit. Mediam tamen portionem decimarum ad honorem sanctorum Cōfessorum Lebuini & Radbodi Ecclesiæ Daventriensi contulit: Hoc igitur anno, cū jam viginti tribus annis Episcopatum administrasset D. Iohannes de Arkel, & prædiis castrisque auxisset, ære alieno liberasset, ornamentis Ecclesiasticis ac privilegiis condecorasset per Pontificem Urbanum quintum Trajecto Leodium transferratur, ac 14. mensis Aprilis clero

luntatem Episcopi fœdus iniret, & captos dudum D. Sleidanum, & D. Diclenum cum cæteris dimitteret, D. etiam Gilbertus Nyenrodius Amerlyvordienfes gravi prælio contrivit, in quo graviter vulneratus est D. Otto Larenus, Marschalchus Episcopi: Vilhelmus autem Comes hoc anno iterum aggreffurus Episcopum, veniens in ejus Diocesim in patenti campo castra metatus est, cui nomen popolare est *de Hoge Woey de*, ubi ipse omnia devastans D. Egmondanū misit adversus castellum Dn. Stephani Nyevelidj: quod etsi tādē certis conditionibus deditum sit, nihilominus tamen funditus est eversum: Hoc autem factio bonis conditionibus inter Comitem & Episcopum firmata pax est. Neque contendit hic quidem Comes deinceps unquam cum Episcopo amplius: Non multo enim post in Angliam profectus est ad socerum Henricum Ducem de Lancastria, & Eduardum Regem, cui Philippa Matertera sua nupta erat, aliquandiu se recreavit, cū Rex ea tempestate conventū Principum insignem variis præmiis & exercitiis ibidem celebraret. Unde postquā reversus esset anno 1358. 1358. in festo S. Georgij mente captus est, perduravitque in furore continenti annis novendecim, hoc est ad finem usque restantis vitæ, custoditus primum in Haga Comitum, ac deinde in Kenoto Hannoniæ, ubi & mortuus, tādē sepelitur Valencenis apud progeni-

124
Anno
Dni

EPISCOPI Ultrajectini.

ac populo Trajectino valedicens, Leodium commigravit, intravitque urbem penultima die Julij sequentis, Comitatus Duce Geldria, & Comite Varneburgio, & Dn. Ottone de Arkel, multisque aliis magnatibus. Quanta autem cum dexteritate Leodiensem Episcopatum administraverit, ex Chronicis Leodiensium intelligi poterit, quæ nos favente Deo brevi in lucem daturi sumus. Tandem vero cum ex hinc Sedi Leodiensi præfuisset annis quatuordecim vita defunctus est, anno 1378. prima die Julij, & quoniam ita voluerat, Leodio Trajectum relatus honorifice sepelitur in summa Ecclesia ad plagam australem apud sororem suam Comitissam de Dotterinde. In testina ejus vase puro recondita Leodij sepulta sunt, in Monasterio Vilhelmitarum.

48.
IOHANNES VERNENBURGENSIS

sedit annis 7.

1364. Iohannes igitur Vernenburgensis eodem anno 1364. octavo die Septembris cum decenti comitatu Trajectum intravit, ubi magna solennitate in Sedem Episcopalem collocatus est. Hic antea fuerat Episcopus Monasteriensis, & per Pontificem Urbanum quintum Monasterio Trajectum translatus est, vir planè bonus ac modestus: fuerunt ei tamen etiam quamvis invito gerenda bella.

APPENDIX

COMITES Hollandia.

Anno
Dni

tores suos Comites Hannonia, decessitque uxore adhuc superstite sine liberis anno 1377. quem uxor obitu suo non multo post consecuta, in Monasterio Reynsburgensi sepelitur.

1378. In furorem igitur lapsa Comite Vilhelmo factiosi inter se mirifice tumultuati sunt, de Gubernatore idoneo substituendo, qui vires Comitis gereret, donec is forte ad sanam mentem rediret. Itaque Asellari Machtildin ipsius Comitis uxorem postulabat. Hamati vero eam non modo ob sexum, sed etiam ob nationem aversabantur, ut quæ nec liberos ex Comite suscepisset ullos, neque Hollandiam ullo sanguinis nexu contingeret. Ideoque tandem hi obtinuerunt, ut Albertus Palatinus Rheni, Dux Bavaria, frater Comitis tanquam verus agnatus, & iustus hæres ad hanc provinciam vocaretur: Itaque hic magna cum pompa Principum ac Nobilium, ducente eum Iohanne Domino de Arkel, Hollandiam ingressus, ea conditione Tutor Hollandia, Zelandia, ac Frisia, constituitur, ut furiosi fratris uxori Machtildi ad vitam usque terminum singulis annis persolveret duodecim milia Scutorum antiquorum: Quo quidem pacto cum in initio partes inter se miræ concordia reconciliata essent, ipseque Tutor Albertus in profunda pace versaretur, mox per invidiam D. Iohannes Bloemstadius Praefectus Kenemaria, homo factionis Asellatae ab impro-

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini,

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.1365
Die van Veel
en Breechbu
sen in Tiel
m. s.

Nam anno sequenti filios D. Velenij ex Diocesi Monasteriensi Transfulaniā infestantes, ob diuturnas ac graves suorum querelas armatā manu compescuit: Et anno

1366. no 1366. Amerfordienses consuetum vectigal ac tributum negantes ad obedientiam reduxit. Hoc anno 13. Martij mortuus est venerabilis Pater Bōdevinus à Sterckenburch, partium Frisiæ qui fuit Episcopus Tripolitanus, ac fidelis coepiscopus D. Iohannis de Arckel, ac sepelitur in Monasterio S. Servatii Trajecti, cuius tumba magnificis sumptibus post modum expolita fuit anno 1372.

1368. Cæterum anno 1368. in profesto Sanctorum Apostolorum Symonis & Iudæ, cum Episcopus esset in oppido Gora cum familia sua, neque fideliter excubiæ servarentur, ex improvise hostes aliquot ejus nuper ab ipso proscripti, videlicet Iohannes Zuolmanus, Simon Zuolmanus, Engelbertus Sallius, Otto Kenemadeus, Henricus Scumaus Hunderburgensis, Hermannus Tuickelensis, cum plerisque aliis scalis admotis moenia conscenderunt, & irruptione facta, interfectis quatuor ejus familiaribus, Episcopum ipsum una cum tredecim amicis suis ceperunt avexeruntque: qui se mox sexdecim millibus scutorum antiquorum redemit, & cum pecunia præsens non esset, spondederunt pro eā, D. Iacobus Soudebalchius, Abbas Oestbronsius, D. Gislebertus Vianensis, D. Zuede-

bis quibusdam apud Albertum sinistris minoribus traductus fuit, quem cum ille Præfectura ob id contumeliosius deiecisset, & in ejus locum Reinoldum Dni. Bredenrodiij filium substituisset, exarsit de integro vetus odium inter Asellatos & Hamatos, cum illi se ex unitis contemptione omnes contumelia affectos interpretarentur: Itaque Asellati Bredenrodiis ad Præfecturam accipiendam tentantibus, prope Castrichemum insidias tetenderunt: Et cum tribus de Comitatu eorum interfectis ipsos assequi nō possent, metu Majestatis, alij se in castrum D. Valteri Hemskerckij, alij in civitatem Delphensem præsidij gratiā receperunt: Quare Dux Albertus & castrum hoc, & civitatē Delphensem diuturna obsidione pressum per deditionem tandem cepit: Quanquā autem tum temporis de integro pax inter factiones utcumque per Ducem ipsum composita esset, tamen anno sequenti 1360. magis est constabillata per Dn. Ottonem de Arckel. Hic enim cum eo ipso consilio in oppido suo Gorichemo equestribus hastiludij celebritatem agigaret, & ad eam ex diversis provinciis, maximè autem ex vicina Hollandia certatim Principes ac Nobiles confluxissent, ille omnes inter se mirā dexteritate reconciliavit, & Alberto Duci suos vasallos ac subditos obedientes reddidit: de hoc Ottone refertur memorabile exemplum punitæ libidinis. Erat

ru

1360

Q

rus

Iwan

van soeman
hunderburghenderburg
veneris
tubus alijs

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ulraicini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dñi.

rus Vianensis, D. Stephanus Nye-
veldius, D. Gerardus Vrenckius,
Quibus Episcopus vicissim in hy-
pothecam assignavit omnia castra
omnesque munitiones, cuncta
prædia ministerialia, & omnes pro-
ventus Territorij inferioris, insu-
perque & castrum Vullenhovium
cum suis adnexis, donec expensa
pecuniæ summa eisdem esset ad-
allem restituta: quæ res Episcopa-
tum valde debilitavit. Tandem
verò idem Episcopus cum in ma-
gnis angustiis Episcopatum admi-
nistrasset annis septem, repente ex-
tinctus est, sine ulla notitia præ-
cedentis morbi: quare non defue-
runt, qui veneno sublatum existi-
marent: Sepelitur autem non ad-
modum solenniter in majori Ec-
clesia.

49.

ARNOLDUS HORNEN-
SIS sedis annis 7.

Cum igitur Episcopus D. Io-
hannes Vernéburgensis se-
pultus esset, quidam Capi-
tularum, cum quibus & to-
tum Capitulum Daventriense co-
sensit, elegerunt suum Præpositum
Ecclesiæ Trajectensis D. Zuederū
Vierloo, quem tamen alij rejecerunt,
Pontifex igitur Urbanus ve-
nitus ne scisma gravius aliquod
malum operaretur, ipse Episco-
patum contulit illustri ac integro
viro D. Arnoldo Hornensi, illu-
strissimi Comitis Hornensis filio,
qui tum temporis in Curia Ro-

Gorichemi quidam Henricus Cā-
nemaker, genere splendidus, &
potens opibus, sed moribus, ut
res declaravit, impedio improbus
Huic enim ludus erat honestissi-
mas quasque virgines ac viduas
clandestino matrimonio sibi co-
pulare, præstipularique semper à
singulis, ne contractum matrimo-
nium evulgarent inter anni præ-
sentis terminum: his technis cum
ille multas illexisset, multæ dece-
ptæ illum criminarentur, citatus
Canonice Arnhem siue Aramici
coram officiali confessus est, se om-
nes istas mulieres, quæ tum ibi
frequentes aderant, & illum cer-
tatim sibi quæque maritum ven-
dicabant, liberè, sed clandestinè
duxisse: cumque Officialis quære-
ret, quanam igitur ea esset, cui pri-
mum suam adtrinxisset fidem? ille
cum cachinnis respondit, eam ibi
necdum adesse, nec in eo oppido
habitare, simulque eluso iudicio
Gorichemum concessit: Dñ igitur
Otto de Arckel factus hujus rei
certior, civitatis portas claudi, &
Henricum apprehendi iussit: Sed
ille per suos admonitus ad Eccle-
siam confugit, quem D. Otto cum
per vim extrahere istinc non vel-
let, ne sibi elaberetur, ingenti cu-
pa superimposita conclusit adju-
ctis custodibus, eaq; ratione cum
ille fame compulsus ad quintum
diem se dedidisset, abductum ca-
pite truncavit. Anno 1362. Edu-
ardus Dux Geldriæ Duci Alberto
bellum indixit, constituto prælij
loco prope montem Haymonts,
mana:

ady de c. h. de der
ysse.

14 s. T. 1. 1.
1371 op. s. 1. 1. 1.
avant Bapt.

m. 1.
Der wel na een weelder
may was, want hi con-
niet sungen nog lofey.

Damim

Anno
Dni.Anno
Dni.

mana versabatur: qui quidem ibi-
dem mox consecratus, & quam
potuit ocysimè descendens, cum
decenti comitatu Nobilium Tra-

1371. jectum veniens anno eodem 1371.
in festo S. Michaëlis, magna cum
solennitate in Cathedram colloca-
tus est Episcopus 49. Hic Episco-
pus ea qua per Iohannem Die-
stensem, & per Iohannem Vernē-
burgensem oppignorata erant, quā
potuit ocysimè redemit ac libera-
vit, & si quas veterum factionum
reliquias Traiecti invenit, prorsus
eradicavit. Mox autem cum post
obitum Ducum Eduardi atque
Reinaldi factionibus Hekerensium
ac Bronckhorstiorum rectu-
descētibz ea patria differeretur,
Episcopus Hekerensium partes se-
cutus bellis externis multum oc-
cupatus fuit, ut Bronckhorstiiis
contritis viduam Ducis Clivie
Ducissam efficeret Geldriae. Anno

1374. autem 1374. D. Zuederus Gaesbe-
kensis tamen ea conditione sub
jurisjurandi fide castrum Vrede-
landiū una cum Territorio suo
gubernandum ab Episcopo dudū
accepisset, tamen illud non solum
Hollandis prodidit, sed & hujus
quoque praesidio una cum hisce
Traiectenses ultro infestabat. Nunc
igitur inter se commissi Dux Al-
bertus & Arnoldus Episcopus,
mutuis rapinis aliquandiu grassa-
ti sunt; Episcopus in Hollandiam
usque suam erdamum penetravit,
multaq; inde spolia abstulit. Dux
verò Albertus castrū loenū ac-
cepit traditione Zuederi, & castrū

quo cum Albertus ad diem adve-
nisset cum exercitu ac triduo Edu-
ardū frustra expectasset, irruptione
in Geldriam facta multas vil-
las ac pagos devastavit, & cum
spoliis optimis in Hollandiam re-
versus est. Anno 1366. Dux Al-
bertus improborum quorundam
susurrarionibus instigatus nobilē
virum D. Adingensem decollavit,
ob quam rem multis calamitati-
bus Comitatus Hannoniae affli-
ctus fuit per septem fratres ejusdē
Dn. Aldingensis. Donec tandem
Albertus coactus satis iniquis cō-
ditionibus cum illis transegisset,
inter quas una fuit, ut idem Al-
bertus Ecclesiam fundaret ac do-
taret Canonicoz tredecim, qui
jugiter pro annua sublati D. Adin-
gensis orarent, quod ille tandem
anno 1368. Hagis in Palatio ex-
tructa Ecclesia prestitit: Anno
1368. Dux Albertus instrumentū
repperit authenticum, quo D. Iohannes
Diestensis Episcopus quō-
dam Traiectensis declarabat se
Vilhelmo quarto ejus nominis
Comiti Hollandiae, qui Alber-
ti avus Maternus fuerat, castrum
Vredelandium una cum Territo-
riis suis in hypothecam assignasse
pro tribus millibus ac ducentis li-
bris grossorum antiquorum: Ap-
pellatus igitur Episcopus respon-
dit successorem Iohannis Diesten-
sis, D. Iohannem de Arkel jam do-
lim castrum illud redemisse à Mar-
garita Imperatrice, numeratis se-
ptem millibus grossorum libris:
Sed cum Albertus instrumēto suo

1366

Anno

1368

Gilden

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultraiektini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dni.

Gildenburgium per deditionem occupavit, atque multa damna Territoriis Traiectinis fecit. Castrum tamen Gildenburgium Episcopus armata manu in festo Sanctorum Timothei & Symphoriani recuperavit. Dux mox per deditionem cepit castrum Vulvenhorstium, & castrum Hohenstenum. Vilhelmus Rhesus ex parte Episcopi Hohenstenum spoliavit.

1375. Tandem verò 1375. inter Ducem & Episcopum pax est composita. Eodem anno in festo S. Petri ad vincula Episcopus castrum Puttenstenum diu obsessum per deditionem D. Herberni Puttenstennij cepit, ac mox evertit, quod is Transilulanus ex eo magnis molestiis afficere consuevisset, ipsum tamen in gratiam recepit ea conditione, ut in posterum à vi abstineret. Hoc anno in nocte Sanctorum Gereonis ac Victoris Hollandiam, Zelandiam, ac Frieslandam inundatio afflixit, quæ anno revoluto eadem nocte gravior

1377. etiamnum recursavit. Anno 1377. circa festum Translationis S. Martini, Traiecti puer natus fuit, qui intra quadagesimum à nativitate diem perfecte locutus est. Cumque proinde spiritus examinandi gratia admotus esset exorcista, nullum planè verbum potuit extundere, supervixit autem puer ille annis pluribus, nec ulla re deinceps notabilis extitit, nec ullius erant momenti, quæ loquebatur. 1378. Anno 1378. prima die mensis Julij mortuus est D. Iohannes de Ar-

fretus planè aut castrum, aut pecuniam sibi restitui flagitaret, Eduardus Geldriae Dux constitutus arbiter ita litem terminavit, ut Episcopus ad constitutum diem pecuniam literis contentam Duci Alberto solveret, quod si non faceret, castrum Hollandiae Ditioni in perpetuum accederet. Hoc anno in festo Sanctorum Symphoriani & Timothei prope Aquisgranum in campo dicto Basvilir gravissima pugna commissa fuit inter Wencelaum Ducem Brabantiae, Eduardum Ducem Geldriae, & Vilhelmum Cliviae: in quo Dux Cliviae victor extitit. Dux Brabantiae captus est, dux Geldriae occubuit, post cuius mortem Reinoldus, quem frater suus haecenus captivum detinuerat concordibus patriae votis liberatus, & Dux Geldriae inauthoratus est. Sed & hoc mox insequentis Decembris die quarta defuncto, ob successoris electionem exacerbatas subditorum animis rursus effervuerunt factionum vetera, & jam decem annis utcumque sopita dissidia: namque illi qui Heckererant, iusta hereditate considerata, introduxerunt Comitissam Clivensem viduam. Defuncti jam Reinoldi sororem natam maiorem: Bronchorstij verò muliebri imperio rejecto, Vilhelmum Ducem Iuliae ejusdem Reinoldi ex juniori sorore nepotem introduxerunt, & Geldriae Ducem inauthorarunt, ex qua controversia septem annis integris inter factiones istas inter-

kel.

Anno
Dni.EPISCOPI *Utriusque*COMITES *Hollandia.*Anno
Dni.

kel, quondam Trajectensis, nunc Leodienfis Episcopus. Post cuius obitum idem Virbanus Quintus, Arnoldum Hornensem Trajecto Leodium, & Florentium Venelichovium Monasterio vicissim Trajectum transtulit: Sed cum Dn. Florentius post translationem Arnoldi à Pontifice ordinatam & confirmatam, & ab ipso acceptam, resignato Episcopatu suo mox Trajectum commigrare pararet, sperans eadem fide sibi cessurum esse Arnoldum, quia ipse cesserat successori suo, ut liberè posset intrare Episcopatum, comperit sibi aditum non patere, ob id, quod Arnoldus omnia castra, omnesque munitiones adhuc teneret praesidio suo, qui hoc spectabat, ut quidam putant, ut ad minimum totius Episcopatus proventum anno uno lucrificeret. Quo factum est, ut anno integro ille exclusus fuerit, ac tandem invocata ope D. Otonis de Arkel, non sine armorum strepitu introductus sit. Arnoldus autem Hornensis eum septem jam annis Episcopatum legitime gubernasset, anno insequenti ipso die Sacramenti festum Trajecti in Pontificalibus celebrans, cleroque post prandium & populo valedicens, indeq; 12. die mensis Iunii Leodium intrans, decennio Episcopatum obtinuit, in quo ille, quo modo se gesserit, in Chronico Leodienfium diligenter est perscriptum.

stina bella grassata sunt. Anno 1377. Vilhelmus Dux Bavarie, Comes Hannonie, Palatinus Rhene, Comes Hollandie, Zelandie, Dominus Frisie, ob frenesin ac furorem hactenus in vinculis conservatus moritur, postquam Comitatum à cessione matris partim per se, partim per fratrem Albertum jure hereditario administrasset annis 25. Cuius morte titulus gubernationis Alberto in Hollandia terminatus est, utpote qui jure hereditatis jam proprium ejus Comitatum acquisivit.

22.

ALBERTUS DUX BAVARIE, &c. praefuit annis 27.

Albertus itaque frater defuncti Vilhelmi per Proceres atque Ordines sive Status concordibus suffragiis Comes Hannonie, Hollandie, Zelandie, ac Dominus Frisie solenniter praestito utrimque fidelitatis juramento inauguratus est, numero vicesimus secundus: Anno 1389. Albertus Dux Bavarie, Comes Hollandie, D. Iohannem de Arkel, de Pirpont, & Terrarum Mechlinie, de Hagestein, de Naestrecht constituit gubernatorem Hollandie, quanquam patre ejus non admodum consentiente, qui tamen valde pacifice aliquot annis rexit, Anno 1392. contentio factiosorum in Hollandia recruduit: nam cum Albertus Dux in Haga Comitatus otiosus cum Al-

R. FLOREN.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectimi.

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.

50.

V

FLORENTIUS VENELI-

CHOVIUS *sedit annis 12.**mensibus 5.*

1379

Anno igitur 1379. die S. Vil-
librordi Dn. Florentius Ve-
nelichovius cum decēti co-
mitatu Baronum, militum,
atque Nobilium ingenti solenni-
tate inthronizatus est Trajecten-
sis Episcopus quinquagesimus.
Anno insequenti idem Episcopus
assiduus Transisulanorum quere-
lis fatigatus, exercitu contracto
castrum Erdenum per quinque
hebdomas obsessum, & indefinē-
ter oppugnatum tandem deditione
cepit, tertia die post festum S.
Bonifacii, & acceptum solo mox
acquavit, quod Everardus Esenus
in terra Transisulana extruxerat.
Eodem etiam anno castrum Mo-
lenum, & castrum Lagenum obli-
dione vicissim pressum, cepit ac
diruit, eodemque modo & cetera
Domicilia prædonum atque rap-
torum dissipavit, ipsisque scelera-
tis exterminatis ac profligatis, pa-
cem subditis procuravit. Anno

2380.

1380. Reinoldus Vianensis à Papa
Clemēte callidè impetraverat E-
piscopatum, sperans se per ami-
corum potentiam eundem Florē-
tio expulso obtenturum, quem
frater suus D. Vianensis, ut juva-
ret, præter exemplum omnium
Principum Cisalpinorum cum Re-
ge Franciæ partes Clementis fo-
vit, & jam in castro Goyensi Epi-
scopales decimas Territorij infe-

de de Poelgest amasia sua se ob-
lectaret, ideoque Iohannem de
Arckel Hollandiæ gubernandæ
præfecisset, ac proinde, qui Ase-
lata factionis erant, priores partes
in Aula Principis, & in Curia fer-
re viderentur, invidia stimulati
Hamati, Vilhelmum Alberti Du-
cis primogenitum Oestervandæ
Comitem in factionem suam per-
traxerunt, & cum eo in Hagam
profecti, Aleidin Poelgestanam u-
na cum Vilhelmo Cusero magi-
stro Curie interfecerunt, nocte S.
Mauricii: quo facto, alij in castrū
Altenæ, prope Voudrichemum,
Vilhelmus ipse Buscum Ducis
profugit: quæ res magnis calami-
tatibus occasionem in Hollandiæ
dedit: nam anno proximè sequen-
ti jus ac iudicium flagitante Con-
rado Cusero, cujus filius Vilhel-
mus una cum Aleide Poelgestana
interfectus erat, Dux Albertus ac-
cusatos per hunc cædis istius Reos
quinquaginta tres edicto publico
citavit, inter quos primum filium
suum Vilhelmum Comitem Oc-
stervandæ. Et quoniam ante præ-
finitum diem nemo comparebat,
omnes ut contumaces ac Majesta-
tis Reos damnavit ac proscripsit,
publicatis eorum bonis: Quare
intellecta Vilhelmus commotus
una cum suis in Hagam venit, ex-
postulaturus cum patre suo: Sed
cum patrem adventu suo nimis
exacerbatum animadverteret, in
domum quamdam cum suis secessit
valde munitam: quam pater Al-
bertus mox convocatus omnibus
rioris

Anno
Dni.

EPISCOPI Utrechtini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

rioris volentibus locabat, ut hac viâ radicibus actis, fratrem tandem pervium, si minus per favorem posset introducere. Colligente igitur adversus hunc grandem exercitum Episcopo Florentio, per amicorum & prudentum intercessionem res est inter partes tractata, tali conditione, ut Reinoldus à proposito desisteret, Pontificisque Urbani ordinationem ratam esse permitteret, ac Florentio vassallus fidelis permaneret, eoque vivente ac residente Episcopatum amplius non ambiret. Anno 1386. Gislebertus de Abcauda delatus fuit apud Episcopum, quasi qui per Dominum suum in Diocesi Trajectensi situm supremam jurisdictionem Episcopo subducere, & sibi vendicare niteretur, qui proinde Trajectum citatus, ad diem comparuit, ac se publicè adversus calumniam defendit, ac non solum viva voce, sed etiam confectis instrumentis testatus ac professus est, Episcopum Trajectensem superiore habere jurisdictionem in Territoriis suis, quæ sita sunt in Diocesi Trajectensi: Anno sequenti cum similiter Henricus Burchgravius Montfortij, sed vero crimine delatus esset, Episcopus exercitu conscripto summis viribus Montfortium per sexdecim integras hebdomadas impugnavit, nec destitutus erat antequam expugnasset, nisi Arnoldus de Horn Episcopus Leodiensis, & Abbas S. Trudonis intercessione sua rem inter partes ita composuissent, ut

quos potuit, oppugnatum venit. Cumque nullis intercessionibus leniri posset, quin presentibus flammis domum ipsam una cum proscriptis omnibus absumeret, præter expectationem omnium oportunè advenit Gubernator Hollandiæ, D. Iohannes de Arkel, qui magnificis promissis à Vilhelmo inductus se genibus Alberti involvit, nec supplicare destitit, antequam eum ab inflammanda domo abstraheret, & in palatium reduceret, quo facto Vilhelmus statim cum suis itine aufugiens, ad castrum Altenæ recessit: Dux autè Albertus instigantibus Asellariis, rursus in filium inflammatus, omnium proscriptorum munitiones ut Iohannes de Arkel everteret, præcepit, eaq; in re sibi, quamvis ne id fieret, multum rogitante Ottone de Arkel ejus patre obsequentem habuit, ipseque castrum Altenæ gravissima obsidione cinxit, quod ipse pridè à D. de Horn acceptum, filio Vilhelmo dederat. Intercesserunt ad hoc bellum inter patrem ac filium componendum Princeps egregius ac grandævus D. Otto de Arkel, & filius junior ipsius Ducis Alberti, D. Iohannes de Bavaria, Episcopus Leodiensis, qui secum adduxit omnes pene Leodiensium, Hannoniensium, Hollandorum, Zelandorum, & Frisiorum primores, cum quibus omnibus nihil aliud efficere potuerunt, quàm ut præfidiarij castrum Altenæ dederent, ipsi incolumes exirent, his exceptis

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultravictini.

COMITES Hollandia:

Anno
Dni.

Episcopus Burchgravius temeritatem suam hac vice condonaret, Burchgravius vicissim Episcopo Regalia sua in posterum illibata conservaret, ipsique superiorem jurisdictionem in Territoriis suis habenti, tanquam vassallus fidelis debitum honorem ac reverentiam hereditaria successione deferret.

1392. Anno 1392. degradatus fuit Trajecti in festo S. Hieronymi M. Iacobus de Iulia, qui actus Episcopales praestiterat, cum Episcopus non esset, sed falsis & commentitiis bullis sibi hunc ordinem arro-

1393. gasset, Anno 1393. 2. Nonas Aprilis mortuus est in oppido Hardenbergensi Episcopus Trajectensis D. Florentius, postquam Episcopatum administrasset annis 13, & quinque mensibus, translatusque Trajectum honorifice tumulatus est ante summum Altare in Ecclesia majori: Hic Praeful cum Episcopatum in introitu multis difficultatibus implicitum reperisset, superabundantem, multoque divitiis locupletatum successori suo reliquit. omnia enim castra per totam Diocesim liberavit, & replevit comitatu, cunctisque ad usum pacis ac belli necessariis: Aedificavit praeterea lapideum castrum Hardenbergi, cum ingenti ac munitissima turri, & Regali palatio Aula, stabuloque equorum ducentorum, ipsumque oppidum Hardenbergense muris lapideis cinxit, & communivit, & praeterea omnia castra Diocesis Trajectinae Transfulana, in primis au-

si qui illic adessent, qui Aleidam Poelgestanam, & Vilhelmum Cuserum interfecerant: quod cum factum esset, Dux castrum totum duabus turribus exceptis statim evertit: homicidas nullos invenit, qui omnes jam ante obsidionem una cum Vilhelmo Ducis filio profugerant, qui modo Busciducis, modo Bredae se continebat, & cum de gratia patris desperaret, ad Regem Franciae tandem se contulit, a quo summa cum humanitate exceptus, & gener tandem ascitus fuit, ducta in uxorem ejus filia, quo matrimonio mediante tandem gratiam patris recepit.

1394. Anno 1395. in festo Epiphaniae cum Dux Vilhelmus Alberti filius inter multos Principes ad mensam Regis Franciae accumberet, processit senio venerabilis Magister & Censor disciplinae militaris, & aulicae dignitatis custos, quem Heraldum vocant, ibique districto ense mappam mensalem qua parte Vilhelmus accubebat, mediam discidit, ac dixit: nephas esse accubere mensae Regis Franciae Principem, qui arma ex omni parte non haberet integra: illi autem integra non esse, cujus proavunculus Vilhelmus Quartus in Orientali Frisia occisus amisisset suam quae per haeredes ejus iusta vindicta nondum essent recuperata: Vilhelmus itaque rubore suffusus petacto prandio, impetrataque venia in Hannoniā decessit, ac scriptis ad patrem literis, quam potuit maxime supplicibus, delicti com-

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrayctini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

tem Stoutenburgum, Horstum,
Vredelandium, Embruggam, re-
paravit, quæ omnia à Prædecesso-
ribus ejus neglecta fuerant.

51.

FREDERICUS BLANC-
KENHEMIUS *sedit annis 30.
mensibus 6.*

1391.

Eodem igitur anno 1393. de-
cimo octavo die postquam
D. Florentius sepultus esset,
cùm Albertus Dux Bavariz,
Comes Hollandiz, & Vilhelmus
Dux Cliviz ac Geldriz Trajectum
profecti Capitulares ad novum
Antistitem eligendum hortaren-
tur, ipsique tamen singuli præju-
dicio suo separatim quendam si-
bi concedendum flagitarent, val-
de perplexi fuerunt Canonici: nam
eùm primam postulationem Vil-
helmus Alberto protestatione au-
lica concessisset, quoniam is sci-
licet & Dux natus, & filius Impe-
ratoris, & ætate major, & socer de-
mique suus esset, Albertusq; pro-
inde pro Rogero de Bronekhorst
eligendo supplicaret, qui tum tẽ-
poris Thesaurarius Colonienſis
erat, mox Vilhelmus, supplicare
inquit nolumus, sed volumus ut
eligatis nepotem meum Frederi-
cum Blanckenhemium, Episcopũ
Argentinenſem, erimusque illius
nomine vobis & Episcopatu Tra-
jectenſi grati & vicini commodi,
quoad vita nobis suppetet. Capi-
tulares igitur his auditis perplexi
primum instituerunt, ut Principes

missi veniam rogavit, simulque
quid ad mensam Regis sibi acci-
disset, explicuit: Quibus perceptis
pater omnem indignationem eve-
ligio ex animo removit, affectu-
que paternũ rursus induit. Ideo-
que se Ducem fore professus est,
ad vindicandum generi suo decus
& honorem stemmatis Hollandi-
ci: Itaque eodem anno revocato,
& in integrum restituto filio Vil-
helmo apparatus ingens factus
est, conscripto ex vicinis nationi-
bus instructissimo exercitu, ut
Frissa subacta tantum dedecus eli-
neret Albertus: Sed cùm per in-
signem ventorum & pluviarum
intemperiem ea æstate nihil effici
posset, expeditio in proximũ an-
num dilata fuit, non sine magna
pecuniæ jactura: Anno igitur
1396. Dux Albertus unã cum Vil-
helmo filio collectis ex Francia,
Anglia, Saxonia, & ceterioribus
Provinciis centum & octuaginta
tribus armatorum millibus terra-
marique Frisiam invasit: Et cùm
se Frisij multis præliis fortissimẽ
objeissent, tandem caeso Julio à
Longama cum aliis aliquot præci-
puiſ ejus provinciæ Nobilibus in
Oesterza deditione facta Alber-
tum Ducem Dominum receperunt,
qui mox corpus aviculi sui, Vil-
helmi Quarti ex Florido campo,
quod Monasterium Cisterciensis
ordinis inter Bolswardiam & Sne-
cam situm fuit, primum in Hol-
landiam, deinde porro in Hanno-
niam avexit: eumque Vilhelmus
Præfectos conservandæ Frisiz in

1396

Vide ubonẽ rex Fris-
16. 16 ad princ.

Julbo Fulbingens

1396

R 3

ipsi

Anno
Dni.

EPISCOPUS Trajectum.

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.

ipfi inter se æquanimiter convenirent: quod quoniam ob utriusque pertinaciam fieri non potuit, ipfi etiam inter se distracti sunt. Major enim pars numero 55. pro Vilhelmo stetit, & concorditer elegit Fredericum Blanckenhemium. Minor pars numero 27. adhæsit Alberto, & elegit Rogerum Brochhorstium: Cum igitur uterque electus Romam statim literas ac nuncios mitteret, ad impetrandam confirmationem, Bonifacius Pontifex confirmavit Fredericum quod is plurimum votis esset electus. Ideoque is mox Argentina descendens, eodem anno cum decem Nobilium comitatu Trajectum ingressus inauthoratus est Episcopus ordine quinquagesimus primus, ac mox omnes munitiones, quas omnibus necessariis refectis repperit, imposito presidio suo firmavit. Anno 1395 Episcopus Fredericus castrum & oppidum Covordia in Drenthia vicit, & anno sequenti cepit castrum Rhenostrum in Dominio de Arkel, ac funditus delevit: Anno 1404. in festo S. Thomæ Apostoli, postquam diu obsedisset, per ditionem accepit Episcopus Fredericus castrum Everstenium, ac diruit, quo magis munitum nullum fuisse dicitur in tota Germania: Anno 1421. in profesto S. Dionysij, Fredericus Episcopus Trajectensis senex in curru sedens cum sexcentis militibus, & quingentis equitibus, in Geldria impressione facta Rhedichemum, Ro-

stauria Iohannem Bredenrodiū, in Dockomio Gerardum Hemskerckium & Florentium Alenā sem reliquisset. Frisij instigantibus Asellatis, quoniam his Hamati ad novas Præfecturas prælati erant, intra triennium rebellaverunt, Præfectos occiderunt, reliquosque Hollandos omnes patriā eiecerunt. Anno igitur 1399. Vilhelmus iussu patris cum validissimis copiis in Frisiam est reversus, & sine cæde causis cognitis dissimulata rebellione Filios ad obedientiam reduxit, & ad Lavicam usque Frisiz Dominus inauguratus fuit, in civitate Stauria, ubi & Prætores per Provinciam ex nobilibus intrancis constituit, Ferionem Dockomium, Geroldum à Camminga, Renicum à Bockama, & Tarquinium à Valta, quos cum nonnullis aliis Equestri ordinis dignitate ornavit. Sed exactio in solentia fecit, ut intra tertium annum rursus ab Hollando Frisique defecerunt, ita ut præter solam Stauriam in ea provincia Comes Hollandie nihil retineret, idque non nisi ad annum 1411. Anno 1401. feria secunda ante festum D. Bartholomæi Apostoli Dn. Iohannes de Arkel instigatione factionis Hamata per Vilhelmu Alberti Ducis filium nimis contumeliis ac detrimentis affectus postquam decem jam annis fere Hollandiam rexisset, nec ad legitimam ullam resignationem officij, nec ad redditionem rationismitteretur, ipse Alberto & Vil-

Remade

1399

1401

fendaliū

Anno. EPISCOPI Ultrajectini,
Dñe. prope

COMITES Hollandæ

Anno.
Dñe.

scandalium, Velpenum, & Arnheimium vastavit, & ingenti præda onustus remeavit: qua re provocati mox & converso in die S. Calixti D. Egmondanus, D. Abcaudanus, D. Culenburgius, adjunctis sibi Geldris, combusserunt Hautenum, Lorickum, Amerongam, & ferè totum inferius Territorium Diocesis Trajectinæ vastaverunt. Anno 1422. D. Hubertus Culenburgius instituit collegium Canonorum Culenburgi, quod & eodem anno per Dn. Fredericum Episcopum Trajectensem confirmatum est. Anno 1423. in festo S. Dionysij obiit in castro Vullèhoyio illustris Pater ac Dominus Fredericus Blanckenhemius, ætate jam matura senex, postquam triginta annis cum dimidio Episcopatum laudabiliter administrasset. Translatus illinc est solenni pompa Trajectum, & ibi in ecclesia Cathedrali sepultus in eleganti tumba ad Australem partem chori: Eodem igitur anno Nonis Octobris, sepulto Frederico Episcopo, cum Capitulum convenisset ad eligendum Episcopum novum, discordia fuit in electione, quod altera pars ad preces Adolphi Clivenfis Ducis postularer Rodolphum Diepholdiū Episcopum Olnaburgensem, altera postularer Iohannem Buranū, Præpositum Aquensem, & B. Mariæ Trajectensis. Cumque Decanus majoris Ecclesiæ abiens esset, in utraq; electione difficultas fuit: Ideoque Pontifex Martinus Secū-

helmo, cæterisque antagonistis publicè indixit bellum, fretus auxilio Ducum Brabantie, Julie, & Geldrie, & eorum, qui vel de cognatione, vel de factione sua orati: Hinc igitur toto biennio & amplius apertum bellum inter hosce Principes fuit, & postquam Dux Albertus cum Vilhelmo cunctis viribus civitatem Gorichemensem 12. continuis hebdomadis impugnasset, frustra tandè fraudulenta pax eo pacto composita est, ut D. Iohannes de Atkel flexis genibus à Ducibus veniam supplex rogaret, & vexillum Vilhelmi in signū victoriæ per unum diem de castris sui specula protenderet, quæ quidem pax, quia sincera non fuit, majori mox cum belli crudelitate interrupta est. Anno 1404. c2. 1404. pra fuit à puellis Edamensibus in lacu Purmerio mulier aquaticæ, quæ nulla re ab muliere terrestri differebat, nisi sordibus quibusdam aquaticis, quibus obducta erat. Ea igitur his mūdāta, & muliebribus vestimentis induta, primum Edami, posteaque Harlemi per annos plures assernata, non solum usum convictus humani, sed etiam artem nendi addidit, præterque feritatem quādam nativam, & humani sermonis indolentiam nihil admirandum habuit, quæ & ibidem tandem mortua & sepulta est: Eodem anno 1404. mense Decembri in festo S. Lucie Illustrissimus Princeps Albertus, Comes Palatinus, Dux Bavarie, Comes Hannonie, Hollandus

Anno
Dni.

EPISCOPUS Traiectini.

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.

duo utroque hoc semoto Episcopatum contulit, Zuedero Culemburgio Praposto majoris Ecclesie, Episcopo Spitenfi, supplicanti cui eam prius cōtulerat idem Pontifex.

52.

ZUEDERUS CULENBURGIUS sedit annis 29.

1425.

ANno igitur 1425. Zuederus à Pontifice cōfirmatus cum honesto comitatu in profecto S. Petri ad vincula intrauit civitatem Amersvordiensem, & ibidem fidelitatis iuramentum prestitit ac recepit, ac postmodum Bernardi Traiectum advenit, & quinquagesimus secundus Episcopus Traiectensis in auctoratus est, in cujus hac prima solennitate inter cives Traiectenses, & Comites Episcopi, quoniam diversa factionis erant, contentio, & ex contentione pugna eodem die coorta est, in qua Rector civitatis ipse cum civibus aliquot occubuit: Cumque Episcopus Zuederus suos non satis ab illicitis grassationibus cōpescere valeret, anno proximo in vigilia Pentecostes, una cum aliquot Canonicis violenter expellitur per Iohannem Rinauvenum de Reness, qui occupata civitate Traiectensi Rodolphum Diepholdum postulatum Sedi Traiectinae per vim obtrusit: Cumque nephas hoc aversati ac detestati omnes fere quinque Ecclesiarum Canonici relictio Rodolpho ac civitate ad

dia, Zelandia, & Dominus Frisia, postquam Hollandiam rexisset annis quadraginta sex fratribus, scilicet sui nomine annis 19. & suo nomine 27. obdormivit in Domino, sepultusque est in Haga in Palatio suo sub tumba in Boreali parte summi Altaris: duxerat hic Albertus uxores duas, prior erat Margarita filia illustrissimi Ducis Brigenfis in Polonia, ex qua suscepit Vilhelmum succedentem Comitem Hollandie, & D. Iohannem de Bavaria Episcopum Leodiensem, Margaritam Ducissam Burgundie, Catharinam Ducissam Geldrie, Iohannam Reginā Bohemie, & alteram Iohannam Ducissam Austrie, & Dominam de Nivars: Atque hac quidem uxor obiit anno 1386. sepultaque est in palatio Hagensi: qua adhuc superstiti amasiam fovit Aleidam Poelgestanam, quæ causa videtur fuisse, ut filius Vilhelmus cum factione Hamatorum adversus Albertum patrem acriter insurrexerit: Post ejus mortem duxit in uxorem Margaritam filiam Ducis Clivie, sed proles ex ea superstiti non reliquit: hac fratrum prædicatorum Monasterium in Haga fundavit, in quo tumultata est paulo post obitum Alberti, eodem tamen anno prædicto

1404.

Zuede

Been: Preys

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiectioni.

COMITES Hollandiæ,

Anno
Dñi.

Zuederum, cui & Divino & humano jure obstricti erant, decederent, alij qualescunque Canonici in horum locum suscepi sunt. atque ita Zuederus una cum his quoad vixit, exul Trajecto mansit, qua ex re maximæ calamitates ortæ sunt, non modo in Dicecesi Trajectensi, sed etiam in Hollandiæ, & Geldria, & Zelandiæ, & Frisii, & ceteris Provinciis Episcopo subiectis: Zuederus enim ubicunque jus Episcopatus habebat, ut verus Episcopus autoritate Apostolica Rodolphum cum suis excommunicabat, & contumacem etiam atque præfactum tandem veluti membrum putidum abscindebat. Ille verò interea temporis hæc nihil curans, fines Ditionis Episcopalis diligenter communivit, & quasi venisset in possessionem suam, ita Zuederum excluderebat: multarumque calamitatum Hollandiis, Zelandis, Frisii, Transilulaniis, Geldris, ipsique Trajectensibus causa fuit: Anno 1427. Philippus Dux Burgundiæ ac tutor tunc Hollandiæ, autoritate Apostolica huic Rodolpho Diepholdio bellum indixit, multisque annis vario Marte cum illo cōtendit, sicut & Arnoldus Dux Geldriæ, qui Philippo suppetias adversus Rodolphum tulit: Dux autem exercitus Trajectensium erat D. Vilhelmus Baranus. Tandem verò anno 1433. cum inter medio tempore consilium Basileense per Eugenium Secundum Pontificem ceptum esset,

23.
VILHELMUS SEXTUS

præfuit annis 12.
mensibus 6.

Eodem igitur anno 1404. 1404. post obitum patris Vilhelmus primogenitus filius ejus Comes Oestervandiarum inauguratus est Comes Hollandiæ, Zelandiæ, ac D. Frisii, hujus nominis sextus, vir planè ad arma natus, quique irarum tenacissimus erat: ipsa jam factionum occasione materiam belli nactus in electione sua: Hic primùm duxit filiam Regis Franciæ, qua intra pubertatis annos defuncta, secundā duxit Margaritam Philippi Hardi Ducis Burgundiæ, ex qua filiam unam suscepit Dominā Iacobam succedentem patri Comitissam: hic Vilhelmus ab initio statim implacabili odio persecutus est, cum alios omnes qui Assellatæ factionis erant, tum in primis eum, qui ipsam pridem ex manibus patris eripuerat D. Iohannem de Arkel: quare & longissima obsidione, post afflictum ictu Bombardæ D. Iohannem de Arkel, oppidum ejus Gasperenum, & castrum Hagestenum suditus everit in fine hujus anni: nec eum persequi destitit, antequam per prodicionem seminata inter subditos ejus, ac filium discordia eum omni dominio suo ejecisset anno 1407. Cumq; Vilhelmus de Arkel Iohannis filius civitatem Gorichemensem anno sequenti recepisset, cætera verò

memoria bile
ingrati tudinis
exemplum.

confutare

S

circa

117
Anno
Dni

APPENDIX

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandie.

117
Anno
Dni

circa festum Epiphaniæ D. Iohannes Matiscenensis Episcopus S. Sedis Apostolicæ Legatus à D. Papa missus Rodolphum Diepholdium, omnesque fautores ejus à nexu excommunicationis, quo Martinus Secundus Papa eos ob Zuederum adstrinxerat, absolvit, & prorsus in integrum restituit, & habita inquisitione per totam Ditionem Trajectensem de cimetis sacris & Sanctorum reliquiis, factaque relatione ad Pontificem, Zuederum Culenburgium ab Episcopatu absolvit. Zuederus itaque ad Concilium facta provocatione Basileam se contulit, factusque Cæsariensis Episcopus in nocte S. Matthæi Apostoli Basileæ mortuus est, postquam nomine potius quam re Trajectensium Episcopus fuisset annis 29. Defuncto igitur Zuedero fautores ejus Rodolphum Diepholdium Episcopum dedignabantur ac recusabant, ideoque facta conspiratione postularunt Valravum de Moersa venerabilem virum ac literatū, cujus amici potētissimi facile paces videbātur futuri debellando, si opus esset, Rodolpho Diepholdio. Erant enim fratres ejus Comes de Moersa, itemque Cardinales duo, scilicet Theodoricus Archiepiscopus Colonienſis, & Henricus Episcopus Monasteriensis. Sed inter hos pax tandem composita fuit ea conditione, ut Valravus Rodolpho jus quod haberet in Episcopatum Trajectensem resignaret. Rodolphus vi-

difficulter posset, cum se pacem cum Hollandiæ Comite habiturum non videret, pacto civitatem eam in manus Reinaldi Ducis Geldriæ ac Juliiæ tranſtulit, aliāque vicissim ab eo Dominia recepit, ea conditione, ut ille Gorichemensem civitatē à domo Geldriæ nunquam alienaret: quod tamen pactum anno 1412. ipſius Vilhelmi consensu mutatum est, cum Dux Vilhelmus Comes Hollandiæ eam civitatem à Duce Geldriæ impetravit, qui mox Regale castrum, & palatium ibidem diruit, & ad suum arbitrium totum oppidum conformavit: Anno 1411. Frisij adversus Comitem Hollandiæ rebellaverunt, & noctu per glaciem capta Stauria, præfixum arcis omnesque præſidarios interfecerunt, & expulſis consequenter Hollandis omnibus in libertatem se vindicarunt: Anno 1416. Dux Vilhelmus Comes Hollandiæ proposuit ex Hollandia prorsus exterminare contrariam, hoc est Atellatam factionem, idcircoque D. Iohannem Egmondanum dicto loco dieque citavit, qui cum non compareret, Dux e vestigio contumaciæ damnatū executione perſecutus est, & exercitu contracto castrum oppidumque Iſeliteniæ obsedit. Amici itaque intercedentes ita pacem composuerunt inter Egmondanum & Comitem, ut Egmondanus accepta certa pensione annua Comiti omnia Dominia sua resignaret cum suis iuribus, quæcunque vel in Hol-

1412

1411

Valravus
de Moersa
m. q. m.

17. m. 27. 11. 11.

etiam

Anno
Dⁿⁱ EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandie.

cissim Valravo ferret auxilium in
acquirendo Episcopatu Monaste-
riensi, quem frater ejus D. Henri-
cus nuper mortuus vacantem re-
liquerat: Eodem igitur hoc anno
1433. 1433. Rodolphus Diepholdius
legitimè electus porro confirma-
tus, & in cathedram receptus est
Episcopus.

53.
*RODOLPHUS DIETHOL-
DIUS sedet annis 23.

TRajectensium quinquage-
simus tertius, qui cum mox
exercitu conscripso Mona-
sterium obsideret, ut Val-
ravum Moersanum in Episcopa-
tum Monasteriensem introduce-
ret, Dn. Iacobus Gaesbekius facta
conspiratione cum aliquot con-
juratis, occupata civitate Traje-
ctensi Episcopum exclusit, & ar-
cuit usque ad annum 1449. cum
igitur ad hunc usque annum Epi-
scopus à Traiecto discessus exu-
lasset, subornato tandem D. Hen-
rico Barchinensi ~~civitate~~ ^{Amert-}
verdiensis cum civibus ejusdem
oppidi intempesta nocte perfossis
muribus clam intravit, & civita-
tem obtinuit, hostesque appræhē-
dit, inter quos & Principem, sui-
que exilij præcipuum authorem
Iacobum Gaesbekium, quem ille
non antea dimisit, quam sibi om-
nia dominia sua publicis instru-
mentis confectis venderet, quæ
intra Dioccesin Trajectensem ha-
beret. Ea autem erant oppidum

landia, vel in Zelandia haberet.
Neque citra consensum Comitum
in has provincias unquam rever-
teretur, sed non satis foeliciter ex-
tirpantur factiones, ubi ipse Prin-
ceps est factiosus, ut eventus sa-
tis hic docuit haud multo post.
Eodem autem anno idem Comes
Vilhelmus convocatis Ditionum
suarum Ordinibus ac Primoribus
filiam suam unicam Dominam
Iacobam Delphino Franciæ nu-
ptam commendavit, ut legitimam
hæredem, petiitq; ut eam se mor-
tuo successuram Comitissam ag-
noscerent, quod & viva voce iam
promiserunt se facturos, ut iure-
jurando interposito publicisque
instrumentis confirmarunt. An-
no Domini 1417. feria 2. sacra
hebdomadæ ante Pascha Caro-
lus Dux Turonensis Delphinus
Franciæ, maritus Domini Iaco-
bæ unice filie Vilhelmi Ducis &
Comitis Hollandiæ perit veneno
intoxicatus, sepeliturque Parisiis.
Eodem anno 1417. quarta feria
Pentecostes mortuus est Dux Ba-
variæ Palatinus Rheni, Comes
Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ,
ac Dominus Frisiæ Vilhelmus se-
xtus: relinquens unicam dunta-
taxat legitimam hæredem D. Iaco-
bam scilicet relictam viduam Del-
phini Franciæ, ut dictum est, quam
sustulit ex secunda uxore Marga-
rita filia Philippi Hardi Ducis
Burgundiæ: Sepultus fuit hic Vil-
helmus in Kennoto Hannoniæ apud
progenitores suos, postquam
Hollandiam administrasset annis

Montfor-
ten/i
quibusdā
oppidi Amer-
tuden/i

Anno
Dni.

140

EPISCOPI Ultrajectini.

APPENDIX

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

Vica, quod & Dorestadum nunc dicitur, & olim Batavodurum nominabatur, una cum Territorio suo, & castrum in Abcaudacum suis annexis: ea tamen condicione, ut pro his ab Episcopo tredecim millia florenorum semel reciperet, & Domina ipsa ad vitam suam usque retineret: deinceps vero in corpus Episcopatus accederent, quæ quidem Domina ad Episcopatum mox devoluta sunt, illo intra spatium presentis anni defuncto in festo scilicet Vedasti atque Amandi. Anno

1451.

1451. circa festum omnium Sanctorum ex edicto Ducis Philippi civitates Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ submiserunt se obedientiæ Rodolphi Diepholdij, quæ ab anno 1426. occasione Dn. Zuideri Culenburgij Trajectensis Episcopi separaverant se ab ipso Diepholdio. Anno 1452. Viduata ecclesia Monasteriensis pastore per obitum venerabilis D. Henrici de Moersa, est confirmatus successor illi Dn. Valravus de Moersa ejus frater, quo mox itidem defuncto, per discordiam Capitularum electi fuerunt duo, videlicet Ericus de Hopyda, & Conradus Diepholdius, nepos ex fratre Episcopi Trajectensis: sed Papa Calixtus secundus utroque hoc remoto Episcopatum contulit Dn. Iohanni de Bavaria, qui tunc temporis erat Canonicus ecclesiæ Colonienfis. Antequam autem per Papam facta esset determinatio, Rodolphus Diepholdius, ut nepotem

duodecim cum dimidio.

24.

D. IACOBA, filia VILHELMI
presuxit annis 19.

Post obitum itaque patris sui mox eodem anno 1417. unica filia atque hæres relicta Caroli Dolphini vidua Domina Iacoba solenni apparatu in paternas Ditiones venit, & ingenti cum lætitia apud Dordracum vicesima quarta Hollandiæ, Zelandiæ Comitissa, & Domina Frisiæ inaugurata est: Sed non diu lætata fuit subditorum cœcordia: nam cum ætatem legitimam non haberet, & assensu paternæ factionis existens Hamatos promoveret, Asellatos premeret ac prosciberet, incruduit hac occasione rursus contentions acerbitas inter partes. Itaque Asellati qui se premi videbant, & sexui & ætati Curatorem præficiendū contendebant, cumque non alium quàm legitimum ac debitum, patrum scilicet ipsius Comitissæ Iohannem de Bavaria Episcopum Leodiensem: Hamati vero hunc rejicientes, se veluti primores patriæ per defunctum Comitem non uno iudicio approbatos Comitissæ adfuturos, ejusque curam gesturos clamitabant. Hinc igitur bella intestina, caedes, & rapinæ assiduæ in Hollandia & Zelandia: Instantibus igitur Asellatis mense Septembri venit in Hollandiam Episcopus Leodiensis D. Iohannes de Bavaria suum.

Anno
Dni.EPISCOPI *Utrechtini*:(COMITES *Hollandie*.Anno
Dni.

suum Erico expulso Monasteriensem redderet Episcopum, nihil prætermisit, quod ad adversam partem opprimendam ratio militaris postularet: quâ sedulitate factum est, ut, cum vir senex esset, in languorem incideret, ex quo post annos tres, hoc est, anno 1455 vicesima quarta die mensis Martij in castro Horsto interiit, inde autem Balsamo conditus Trajectumq; translatus in australi parte chori Trajectensis Ecclesiæ in nova Capella, quam ipse à fundamentis extruxerat, honorificè sepultus est, postquam Episcopatum legitimè administrasset annis 23. Quanquam autem hic Episcopus ab initio non optimis rationibus Episcopalem cathedram consecutus fuerit, pleneque illiteratus existerit, eam tamen laudem apud omnes consecutus est, quod Episcopatum in pace gubernaverit, eundemque ex omni parte auxerit, atque necessariis rebus communiverit: domum sanè Episcopalem augustâ magnificentia ædificavit: castrum Horstum renovavit, oppidum castrumque Batavoduri, itemque castrum Abcoudæ cum appendicibus eorum maximis pecuniis à Dn. Gaesbeckio comparavit, & Episcopatum adjecit: dirutas Ecclesias restauravit calicibus, ornamentis Sacerdotalibus instruxit.

ria, & evocatis Dordracum ad se Asellatis omnibus, tanquam verus hæres Comitatus ac legitimus Tutor sive Curator Comitissæ D. Iacobæ recipitur. Quod quidem eum & ab Hamatis idem per gratiam impetrare non posset, per vim extorquendum duxit: Itaque sua autoritate Hamatis tanquam seditionis proscriptis Asellatos immisit, revocatos & in integrum restitutos, quos defunctus frater Comes Vilhelmus eiecerat. Mox igitur Sabbato ante festum S. Catharinæ Dn. Iohannes Egmondanus dolo cepit oppidum Gonchemum, statimque ad se vocavit D. Vilhelmum de Arkel, ut hæreditatem paternâ tueretur, qui mox ingenti copia armatorum contra eam advolavit, & se Iacobæ Comitissæ, quæ castrum tenebat opposuit. Vilhelmus autem Egmondanus fratre suo calidior jam antea in profesto Sacramenti non expectato jussu aut adventu Iohannis de Bavaria oppidum IJelsteniū occupavit, hæreditatem scilicet paternam suam, unde iniquissimis cōditionibus & causis sui per Vilhelmum defunctum Hollandiæ Comitem expulsi fuerant: Mox igitur Valravus Bredendodius, & Dn. Montfortius, & Episcopus Trajectensis, & omnes civitates Hollandiæ, excepta Schonehovia, IJelstenium arctissima ac diuturna obsidione cinxerunt, & tandem intercessione D. Iohannis Heinsbergij ita transactum est, ut Vilhelmus Egmondanus cum suis li-

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandie:

Anno
Dñi.

54.
GISBERTUS BREDENRO-

*DIUS præfuit annis non
plene duobus.*

Sepulto igitur Episcopo Rodolpho D. Gisbertus Bredenrodius Præpositus ecclesiæ Trajectensis ad S. Salvatorē, ut fieret Capitularis, & interesset electioni novi Episcopi, statim se Subdiaconum consecrandum curavit. Quo facto Dn. Canonici quinque ecclesiarum Trajectensium postridie Paschatis, id est, septimo die Aprilis eodem anno 1455. invocato S. Spiritu concorditer elegerūt eundem D. Gisbertum Bredenrodium: Hic verò mox ut electus fuit, eos, qui partes Episcopi Rodolphi dudum foverāt, omnes vel interfecit, vel in exiliū egit, vel certè dignitate privavit, auxilio potissimum fratris sui D. Reynaldi seu Reyneri Bredenrodij, & D. de Reness, & Dominorum de Pruys, qui dudum una secum à Rodolpho ejecti fuerant: Exules igitur ut se adversus hosce corroborarent, Amersvordiam inuito consilio eligunt in Episcopum D. Dāvidem Burgundionem Seravanensem jam tum Episcopum, Philippi Ducis Burgundiæ filium illegitimum, qui ut Duci Philippo hoc negotium facilius commendent, in memoriam redigūt.

1441. Gisbertum anno 1441. una cum fratre hoc eodem Reynaldo non veritum fuisse se Majestati illius palam opponere, & contra edi-

ber & securus salvis bonis exiret, & oppidū traderet in manus Dominæ Jacobæ Comitissæ: quod cum ita factum esset, Comitissa suasu Hamatorum contulit illud Trajectensibus, à quibus prius est eversum anno sequenti postridie omnium Sanctorum, neque relictum quicquam est, præter ecclesiam Parochialem, & Monasterium cum domibus adnexis. Eodem igitur anno prima die Decembris Comitissa D. Iacoba cum ingenti exercitu civitatem Gorichemensem intrans cum Vilhelmo de Arkel cruentissimo prælio conflixit, ac perijt cum infinitis Nobilibus ibi ipse Vilhelmus, in quo stirps ac propago nobilissima domus de Arkel planè succisa est: utpote cum patri suo filius unicuique extitit, & sine liberis ipse perierit, agnatosque nullos prius alios superstites reliquerit uno patre jam sene excepto, qui postquam duodecim annis integris in Flaga Comitissæ captus defedisset, liberatus tandem & ipse Lederdaemi anno 1428. vita defunctus est. Iohannes igitur de Bavaria Asclatorum quotidianis stimulis in Hamatos exacerbatus, quo magis nepi suæ Comitissæ Iacobæ nocere posset, à qua se contemni animadvertēbat, anno 1418. mense Martio misso procuratore Constantiam ubi concilium generale tunc agebatur, Episcopatum Leodiensem, quem 29. annis integris jam administraverat, in manus Patris resignavit, & eodem anno licet etiam

1418.

Anno
Dni

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

dum ejus Amsterodamum occu-
 pare, præsente & reluctante Sere-
 nissima Domina Isabella ipsius
 conjuge: consideret igitur poten-
 tiam Biedenrodiorum sibi aliquā-
 do metuendam fore, si tam locu-
 pletis Episcopatus opibus fulcia-
 tur favorem plebis pro illis esse,
 qui & arte quadam sua, & nobili-
 tatis antiquæ opinione facile mul-
 torum animos allecturi sint, cum
 eandem armaturam eadem insi-
 gnia proferant, quæ Duces ipsi
 Brabantiae. Turius igitur non ipsi
 Duci Philippo solum, sed & uni-
 versæ Reipub. tam Hollandiæ quā
 Trajectinæ fore, ut remoto hoc
 Gilberto, qui natura factiosus es-
 set, & exdes ac seditiones amaret,
 D. David filius ipsius ad governa-
 cula promoveatur, vir placidus &
 humanus, & qui cum omnium
 bono & commodo illius Majesta-
 ti vicinitate sua robur ac firma-
 mentum allaturus sit, cum ab isto
 nihil nisi detrimentum ac damnum
 sit expectandum, si totus Episco-
 patus viribus suffultus suo jure ac
 liber animū suum declarare pos-
 sit, qui infirmus dudum, & ipsius
 subditus ac vasallus existens rem-
 tantam in media Hollandiā ausus
 fuerit: Dux igitur Philippus his
 perceptis, inter spem præsentis e-
 molumenti, & metum futuri pe-
 riculi, non diu moratus misso Ro-
 mano Episcopo Atrebatensi sub-
 ornatoque Rege Aragoniæ, non
 difficulter à Papa Calixto tertio im-
 petravit, ut David Morinensium
 Terravensi Episcopo investiturā,

Subdiaconus esset, per dispensa-
 tionem sedis Apostolicæ, cum E-
 lizabetha Ducissa Luxemburgensi
 relicta quondam Anthonij Ducis
 Brabantiae vidua, sua ut dicebatur
 commatre matrimonium contra-
 xit: Quo facto Dordraci plerum-
 que versatus, ejus civitatis prae-
 sidio, & Asellatae factionis auxilio
 subjectam Hollandiam hostiliter
 invadere, ferro flammisque adver-
 sarios praeidia vastare consue-
 verat. Hamati ergo talem anta-
 gonistam nacti, ut se praemuniret
 adversus ingruentem illius vim
 consilio Dn. Hentici de Berga, &
 D. Iohannis Ducis Burgundiae, &
 matris ejus Dominae Margaritae
 Burgundicae cum consensu ac pri-
 vilegio Sedis Apostolicæ, despon-
 derunt Comitissam Hollandiæ D.
 Iacobam Iohanni Duci Braban-
 tiae ejus consobrino. Nuptiis igi-
 tur celebratis Dux Brabantiae ma-
 gno exercitu conscripto Dordra-
 cum in quo Dn. Iohannes de Ba-
 varia tunc erat, obsedit, castra me-
 tatus in pago, cui ex re nomen est
 die Myle, quod miliario distet à
 Dordrace, in quo propugnaculū
 unum ingens extruxit: ab altera
 parte in Papendrecht Hamati
 Duce Hadriano Alberti Ducis no-
 tho castra metati, suum quoque
 propugnaculum extruxerant. Sed
 cum Iohānes de Bavaria Dux bel-
 li nihilo deterior, quā Episcopus
 cleri, sibi de necessariis omnibus
 abunde & maturè prospexisset, &
 variis stratagematis hostē saepius
 fudisset, & ad extrema Papen-
 & juo

Comites
Hollandiae

Annus
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini:

COMITES Hollandiae:

Annus
Dñi.

1455. & jus mitteret Episcopatus Trajectensis, idque factum est eodem anno 1455. Interea temporis cum Gilbertus Bredenodius jam solenniter per fautores introductus pro Episcopo Trajectensi se gereret, ac tandem constitutam pecuniam summam Romam mitteret ad impetrandam electionis suae confirmationem, nihil obtinuit, & cum olfaceret, Afellarae factionis hanc esse technam, exemplum de Rodolpho capere decrevit, & Episcopatum vi retinere: Interim verò ut & jure Davidem Episcopum recusare Gilberti fautores viderentur, aiebant in privilegiis esse Trajectensis Ecclesiae, quod nemo illegitimus habere possit, vel animum in ea consequi officium, nedum ipsum Episcopatum: Quo audito Philippus Dux mox filium Dñ. Davidem auctoritate Apostolica natalibus restitui curavit, ut & ingenuus esset ac nobilis: Quibus rebus ita gestis, cum Dux in Haga Comitum celebratam autem Velleris agitarat ingenti Principum frequentia stipatus, ac mox adfuturus Trajectum diceretur, ut filium suum Davidem introduceret. Electus Gilbertus Bredenodius una cum Trajectensibus Duce Reynaldo Bredenodio omnia preparabat, quae ad bellum gerendam pertinebant, plane paratus cum Duce concurrere potius quam Episcopatum deferere. Cum verò Dñ. Iohannes Dux Clivensis, & Dñ. Iohannes Heynsbergius Episcopus Leodi-

drechtense illud propugnaculum Hadriano caelo caeteris fugatis captum diruisset, demum & civitatem Roterodamensem & Bryelensem cepisset, Dux Brabantiae, quod & se ultro impeti ab obsessis & contemni cerneret, obsidione soluta reversus est cum sponsa sua in Brabantiam: Cum autem sine intermissione caedes & incendia, direptionesque fierent in Hollandia, neque Iohannes de Bavaria interim quiesceret, tandem per intercessionem quorundam Principum, sequenti anno in civitate Voudrichemensis colloquio indicto pax inter partes est composita, ea conditione, ut Iohannes de Bavaria Tutor esset Hollandiae, Zelandiae, & Occidentalis Frisiae, per tres annos, ita tamen, ut in conferendis Praefecturis Ius divisum esset, pars ad Iohannem Tutorem, altera ad Comitissam ipsam interim pertineret: Praeterea ut Iohannes de Bavaria teneret sibi totam Australem Hollandiam, Gorichemum, item & Roterodamum, totamque terram Arkelensem & Lederdamum cum villis adnexis, eademque omnia Iure feudali de manu Comitissae neptis suae reciperet.

Eodem igitur anno 1419. Dñ. 1419. Iohannes de Bavaria magna cum solennitate in omnibus civitatibus Hollandiae, ut verus haeres ac Tutor ejus Provinciae inauguratus est, praeterquam in civitate Leydenis: Nam cum is in Afellatos propensior esse videretur, Ha-

ensis,

ensis, ac demum ipse quoque David, & D. Carolus filij Ducis ipsū saepe frustra rogassent, ut Gisbertum relinqueret in pace, tandem assiduis Assellatorum instigationibus & oportunis auxiliis civitates duas in Diocesi Trajectensi Amerfvordiam scilicet ac Rhenum occupavit Dux. Duce Adriano Bosfalensi Domino Duvelandiae, qui & castrum Horstum, mox etiam traditione Castellani est consecutus: Consequenter etiam D. David ingenti comitatus exercitu ducente D. Iohanne de Vassenaer Gorichemum venit, & inde Tyclam, hinc porro Rhenum, atque inde demum Amerfvordiam accessit, in singulis his urbibus vicissim solenniter exceptus & inauguratus, atq; ita D. David cum ob Gisberti praesentiam Trajectum non admitteretur, mansit anno illo Amerfvordiae. Anno sequenti Philippus ingenti exercitu conscripto Leydas se coëtulit, eodemque per saluum conductum Reynaldum Bredendodium evocavit, ut cum eo transactionis condiciones contiperet, qui mox ingentem comitatu stipatus honorifice atque decenter advenit: Sed cum inter eum ac Duce res transigi aequis conditionibus non posset, Trajectum retro unde venerat recessit, quomodo ita digressum: Dux Philippus evestigio primū Voerdenum, mox IJelstenum accessit, eo animo, ut Trajectum impugnet. Quo facto cum Trajectenses tumultuarentur, & ob metum

mati se illi tanquam iniquo gubernatori opposuerunt, auctore potissimum Philippo Butchgraviō civitatis Leydenis. Cujus instigatione porro & Amerfvordenses, & Trajectenses Iohanni de Bavaria bellum indixerunt, quod cruentissimè gestum est per annos duos & sex menses. Anno igitur 1420. Tutor Hollandiae Dn. Io. hannes de Bavaria strictissima obsidione pressit civitatem Leydenem, & in ipso statim accessu duos castra vicina, videlicet Poelgestū, & Ziliū evertit, tandemque novem hebdomadarum tractu oppidanos ad deditionem faciendam coëgit, quos ea cōditione in gratiam recepit, ut fidelitatis iuramentum sibi praestarent, omnemque omnino rebellionem in posterum abjurarent, ita tamen, ut auxiliares eorū Trajectenses, ita uti accesserant liberè discederent: Quos tamen D. Egmondanus postquam in Trajectensem Diocesin jam pervenissent, consecutus ad intercessionem pene omnem cecidit: Leyda subacta Hamani ad Theodoricum de Merveda castellanum castrī atque oppidi S. Gertradis montis confugerunt, qui horum auxilio cum alia multa munimenta in contumeliam Iohannis de Bavaria, tum etiam ipsū oppidum suū flammis absumpsit, ob id quod oppidani ejus hostes Dordracenses intromississent: Cumque castrum civitatis ibidem Dordracenses continuis 26. hebdomadis validissimè impugnassent, tandem

1420.

caecidit

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandiæ

Anno
Dni.

fui adversus Gisbertum insurgentem, ille perpenso, quod adversario par esse non posset, subornatis clanculum de Capitulo aliquot fidelibus, cum Duce Philippo transactione facta pacem iniit subiectis conditionibus: videlicet ut ipse Gisbertus libera voluntate Dn. Davidi Episcopo electionem suam resignaret: Gisberto verò pro expensis suis in Episcopatum factis è contra Dux Philippus restitueret quinquaginta millia Leonum autem monetæ Philippi. Insuperque David in singulos annos ex redditibus Episcopalibus persolveret quater mille & ducetos florenos Rhenenses, pro quibus solvendis fidem suam facta cautione interposuit Iohannes Dux Clivensis. Adhuc idem Gisbertus maneret deinceps Archidiaconus ac Præpositus Trajecti, ad S. Salvatorem ut hactenus, & insuper constitueretur etiam Præpositus Brugis ad S. Donatianum, nec non & primus Cõsiliarius totius Hollandiæ duplicato stipendio. Quibus quidem conditionibus hinc inde legitima solennitate roboratis etiam inter Ducem Philippum, & civitatem Trajectensem pax est composita, ea scilicet lege, ut Trajectenses Philippum & filium ejus D. Davidem in civitatem sine strepitu & bello reciperent, atque ipsum quidem amicum, filium verò ipsius D. Davidem Episcopum suum agnosceret, ipse verò amici, filius ejus Episcopi boni affectu vicissim ipsos prosequeretur, quod

anno sequenti Dux ac Tutor Hollandiæ superveniens, per ditionem mox castrum cepit, Castellano cum suis libero dimisso. Eodem anno 1421. in nocte profecti S. Elizabeth immanissimum fuit diluvium, quo periit tota Australis Hollandia, quâ submersa multi Barones ac Nobiles aliisque potentissimi ad extremam paupertatem redacti sunt. Anno sequenti iterum mense Septembri tota Occidentalis Frisia, Vaterlandia, & Aemsterlandia per infractionem aggerum ex nimia tempestate ventorum quasi submersa jacuit. Eodem anno 1422. Hamati animadvertentes nimis bene inter Ducem Brabantie ejusque uxorem D. Iacobam convenire, neque dissidium esse ullum inter hos ipsos ac Tutorem Hollandiæ Iohannem Ducem Bavarie, & proinde factionem suam primas in Hollandia partes obtinere non posse, persuadent Dn. Iacobæ Comitissæ, ut ab Iohanne Duce Brabantie divertat, quod hæ nuptiæ sint incestæ, eo quod Pontifex licet malè informatus, eas concessisset, nunquam tamen confirmasset. Hunc etiam i maritum ut hominem non satis bellicosum ac strennum cum Iohanne de Bavaria mutuas operas tradere, ac suum negotium agere, ipsam interim prorsus ex autoratam paterna hæreditate secludi: Itaque mulierem consentientem clam in Hannoniam primum, deinde in Angliam abducunt, & ex procerum suorum consilio, quasi ita fa-

1421

1422

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajeensi.

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.

ita factum est : Gisbertus igitur Bredenrodus his moris conditionibus Episcopatum Davidi resignavit, Capitulum ac civitatem ab obediētia ac fidelitate sibi promissa absolvit anno 1457 postquam Episcopatum administrasset annis non plenè duobus. Atque est ille quidem adeptus omnia à Duce Philippo magnificè quæ fuerant promissa.

55.
DAVID BURGUNDIO
sedit annis 39.

1457. **E**odem igitur anno 1457. cum summa omnium lætitia summaque solennitate præsentē Gisberto Bredenrodio, & cum ducente Dn. David Burgundio quinquagesimus quintus Trajectensium cathedratus est Episcopus : tantaque ea festiuitate Principum, Baronum, Equitum, Nobilium, confusus Trajecti fuit, ut nulla ætate par ibi visus fuisse memoretur : finita tandem solennitate Dux Philippus per litteras ac legatos admonuit civitates Transilulanas, ut se pararent ad recipiendum suum Episcopū, Transilulani verò urgentibus potissimum Daventriensibus responderunt, se quidem paratos esse ad recipiendum Episcopum, sed non alia tamen conditione, quàm ut Ditionum suarum tutorem atque defensorem per duodecim annos habebant Adolphum filium Arnolphi Ducis Geldræ : Quod quidem

cœlibem Duci Clocestriz in matrimonium collocant, vivente adhuc & superstitē marito legitimo Iohanne Duce Brabantiz. Celebratis itaque ibidem luxu Regali nuptiis mox cum novo marito suo, apparatu Regio in Hannoniā venit, per quam universam in omnibus civitatibus Anglus præcepto atque decreto Iacoba tanquam verus Comes ac Dux Terræ solenniter inauguratus est. Hac igitur re commotus, ut par erat, Iohannes Dux Brabantiz collectis omnibus Ditionum suarum viribus Hannoniā invasit, nec cessavit antequam provinciam universam Ditioni suæ subjugasset. Quo facto Dux Clocestriz uxor excidens in Angliam reversus est, Dux Brabantiz victor ad sua remeavit, Iacoba interim in medio relicta. Anno 1424. in festo Epiphaniæ sub auroram obiit illustris Dux Iohannes Dux de Bavaria, in Palatio Hagæ, qui sepultus requiescit in choro cōventus fratrum Prædicatorum ad australem plagam, postquam Hollandiam administrasset annis quinque. Hūc Ducem veneno malo sustulisse traditur Hamata factionis quidā eques Iohannes Vlietensis, qui proinde in Haga Comitibus ante Palatium publicè decollatus, & in partes quatuor dissectus, & quatuor Hollandiæ capit. libus civitatibus in abominationem sceleris membratim ante portas suspendendus distributus fuit.

Eodem igitur anno post mortem

T 2

cum

1424.

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiectini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dñi.

1472.

cum intelligeret Philippus tripartito exercitu Daventriam per novem hebdomadas obsedit, graviorque afflixit, donec intercessionem Iohannis Ducis Clivenſis composita pace Philippus obsidione civitatem liberaret: civitas Davidem Episcopum solenni more inauguraret, quod & reliquæ civitates mox cõsimiliter fecerunt. Anno 1472. Gislebertus Bredenrodius, ejusque frater Reynaldus, & Reynaldi naturalis filius Valravus, & D. Iohannes Amerongius Præfectus civitatis Trajectensis adversus Episcopum Davidem insurrexerunt, ac memores Amersvordienſes hunc primum in Gisleberti præjudicium recepisse, & inaugurasse, adjumeto civium Trajectensium Amersvordienſes afflixerunt in contumeliam Episcopi: Episcopus itaque hos omnes apprehensos custodiæ mandavit in castro Batavoduri: ex quo cum Valravus non multo post effractis vinculis effugisset, reliqui melius asservati sunt per integrum biennium: donec tandem per judicium aucti Velleris (cujus membrum etiam Reynaldus erat) causa cognita liberati sunt. Anno 1477. caſo ad Nanchſum Carolo Burgundo in omnibus ejus Provinciis magni fuerunt motus. Itaque & in Hollandia diu oppressæ factiones veluti ruptis carcetibus erexerunt se & civitates cum civitatibus de integro colliferunt: maximè autem Gauda, Dordracũ, Delphi, Schö-hovia, & Harlemum vetus etiam

1477.

rem Ducis Iohannis de Bavaria Afellatæ factionis Antistites Iohannem Ducem Brabantia in Hollandiam adduxerunt, quorum cõsilio & auxilio ille tanquam legitimus gubernator jure maritali in omnibus civitatibus Hollandia, Zelandia, ac Frisia inauguratus fuit: Iacoba igitur una cum matre sua & exulibus Hamatis eo tempore in Flannonia degens horum cõsilio Florentium Kijfhoekium prodromum suum pramissit, ut, si posset, Schonhoviam occuparet, quo sibi ad Hollandiam recuperandam saltem aliquis pateret aditus. Ac Florentius quidem rem hanc effectã dedit: Cumque in castro Schonhovia duo Capitanei Vilhelmus Colsterus & Albertus Beylinckius una cum stipendiariis quinquaginta essent, omnesque dedito castro, in gratiam nomine Iacobæ Florentius recepisset præter Albertum, quem ob verus quoddam & privatum odium planè volebat extinctum. Albertus usuram vitæ precibus ad spatium mensis unius impetravit: ut scilicet inter suos domique vellet pro arbitrio disponderet, data fide se intra mensem in potestatem Florentij reversurum: Quod quidem cum ille bona fide præstitisset, Florentius mox vivum defodijussit. Eodem anno prædicto Iohannes Dux Brabantia Dn. Iacobum Gaesbekium, Abcaudum, Puttium, Stiensensem, &c. nomine suo gubernatorem Hollandia ordinavit, qui statim Hamatis om-

odum

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraneſtini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

odium inter Bredenrodios, & Episcopum recruduit, qui per Hamatos suos civibus Traiectensibus in suas partes allectis Episcopo multum fecerunt negocij. Anno 1481. Episcopus David adjunctis sibi Hollandis, qui factionis erant Asellatæ bellum gessit adversus cives Traiectenses, quibus erant auxilio Hamati. Eodem etiam anno idem Episcopus cum suis fautoribus bellum suscepit adversus D. Môtfortium; Eodem anno Traiectenses Dn. Engelbertum Clivensem, Iohannis Ducis Clivensis filium, in protectorem ac defensorem suum adversus Episcopum Davidem receperunt. Anno 1483. Traiectenses die ascensionis D. Duce Engelberto Clivensi, Episcopum Davidem ceperunt, & Traiectum adductum custodiæ mandarunt; sed mox 18. mensis Iunij eodem anno Maximilianus Austriacus una cum Hollandis, qui Asellatæ factionis erant, Traiectum obsidione cinxit, & ad conditiones pacis compulsi: Inter quas in primis fuit, ut Episcopum suum captivitate liberarent, & in pristinum locum restitueret. Eodem autem anno jam antea eodem Engelberto Duce civitatem Rhemensem occupaverant: Cum autem Hollandi qui factionis erant Asellatæ, pro Episcopo Davide essent, Hamatæ factionis Asellatæ Traiectensibus contra hos assistebant. Itaque Franciscus Bredenrodios, Reynaldi & Gisleberti frater, civitatem Roterodamen-

nibus eliminatis ingentem tranquillitatem Iohanni Duci & patriæ præstitit: si tamen hoc est præstare tranquillitatem, inter factiones alteram partem opprimere. Anno autem 1425. idem hic D. Gaefbekius in profesto S. Ludgeri D. Iacobam cum suis Hamatis in civitate Schonhovia obsedit: quem subsidio suo adjuvarunt omnes civitates Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ Occidentalis, præter Zirixeam, Gaudam, Audevateram, & Bryelas, quæ in hoc bello neutrarum partium existentes spectatrices se præbuerunt calamitatis publicæ. Sed cum viginti quatuor integris hebdomadis & quatuor diebus frustra eam civitatem oppugnasset, tandem subornato Adolpho Duce Clivensi, & Comite de Moersa, sex hebdomadarum induciæ pactæ sunt, obsidioque soluta est in festo decollationis S. Iohannis Baptiste. Eodem tempore impetravit & recuperavit Comes Hornensis per Comitē Moersanum Dominium de Altena, cum oppido Voudrichemo, à quo violentè parentes ejus dejecti fuerant: Dum hæc agerentur, considerantes Asellati Iubricam fore spem suam quam de Iohāne Duce Brabantæ conceperant, quia & hunc multi palam respuebant, plures non promovebant, & Cloestriæ Ducem Iacobæ tanquam legitimæ uxori suæ subsidio venturum rumor increbrescebat, Philippum Burgundiæ Ducem, & Comitem Flandriæ, &c. sollicitant, ut is la-

Anno
Dni.EPISCOPI *Utrajecini.*COMITES *Hollandiæ.*Anno
Dni.

1488.

sem occupavit anno 1488. in nocte S. Elizabethæ, omnesque vel cepit, vel eiecit, vel occidit, qui factionis erant Afellatæ: Consimiliter anno sequenti munitissimum castrum Voerdenſe in feriis Natalicis nocte S. Iohannis à D. Iohanne Montfortio, (quem Episcopus dudum habuerat captivum) & ab Arnolde Helttenio occupatū fuit, castrique Præfectus captus est:

Hoc anno etiam Rotterodamum obsidione cinctum fuit à cæteris civitatibus Hollandicis, quæ Afellatæ factionis erant Duce Romanorum Rege Maximiliano Austriaco: sed Rotterodamenses Duce Francisco Bredenrodio fortiter tutati hanc civitatem. Anno por-

1489.

ro 1489. mensis Martij, die 6. pagum Ouderſchicnsē occuparūt, ac Delphos consequenter excurrentes, cives eorum sine ordine adversus ipsos procurrentes, multos promoverunt, interfecerūt, multos in aquas propulerunt, multos captivos abduxerunt: Eodē etiam anno sub finem Martij D. Iohannes Naeltvicensis, & D. Iohannes Montfortius, cum exercitu mille armatorum Leydas occupare tentaverunt, sed ab oppidanis Duce D. Iohanne Egmondano Hollandiæ Præfecto, fortiter repulsi retrocedentes munitissimum castrū Poelgestum absente Dn. Gerardo occuparunt, quod mox his rursus expulsis à Præfecto Egmondano & Leydenſibus recuperatum, & solo æquatum est: Eodem anno porro 17. die mensis Iunij conser-

borantis Comitatus Hollandiæ, Zelandiæ, ac Dominijs Frisiæ gubernationem jure hæreditario suscipiat. Cum ipse verissimus ac proximus harum Provinciarū hæres futurus sit, si quidem D. Iacobus sine liberis defungatur: Primū enim Margarita mater Philippi, & Vilhelmus pater Iacobæ ex uno eodemque patre Dn. Alberto Duce Baviaræ, Comite Hollandiæ, eademque matre ejusdem uxore nati erant: deinde & mater Iacobæ amita erat Philippi, sic ut duplici cognationis nexu conforbini inter se Philippus & Iacobus sint.

Philippus igitur his non gravatim obtemperans cum ingenti comitatu Dordracum veniens per Afellatos tanquam verus hæres Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ tutor inauguratus est. Itaque cum & Iohannes Dux Brabantiz non refragaretur Mōtibz Hannoniæ, eodem hoc anno colloquij dies indictus fuit: Quo convenientes Philippus Dux Burgundiæ, Iohannes Dux Brabantiz, Iacobus Comitissa Hollandiæ, cum pluribus aliis Principibus concluderunt ita, ut Dux Brabantiz Hannoniam possideret, Dux Burgundiæ Philippus tanquam legitimus hæres haberet tutelam Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ, eoque pacto inter ipsos latis auspiciis tunc pax & amicitia firmata fuit. Hamati verò qui suum negotium agebāt, & dominari ipsi in Hollandia volebant, ut & Ducem Philippum

manuerūt

e

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultraiectini:

(COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

to praelio inter Hollandos Afellatos Duce Praefecto equitum Maximiliani, & Roterodamenses Ducibus Francisco Bredenrodio, & Iohanne Naeltvicensi, ubi multis utrimque caesis Roterodamenses succubuerunt, capto Naeltvicensi ac pace mox facta, Bredenrodus civitate cessit, atque ita Roterodamum recuperatum est. Anno 1490.

1490.

Saxoniae Dux Albertus (quem Maximilianus Austriacus generalem Provinciarum filij sui Philippi gubernatorem in Germaniam profecturus constituerat) una cum Hollandis Afellatis Montfortium obsedit, sed intercessione Comitis Nassovij, & Comitis Chymaenensis pax est composita, restitutum castro Voerdeni, quod D. Montfortius dudum occupaverat. Itaque ibi Castellanus tunc alius constitutus fuit. Eodem anno rursus praelium commissum fuit inter Hamatos Duce Francisco Bredenrodio, & Afellatos Duce Iohanne Egmondano prope civitatem Slusam, in quo cum trecentis armatis Bredenrodus occubuit. Post

eius obitum D. Iohannes Naeltvicensis bellum adversus eisdem ibidem vestigio redintegravit, & praesidio Slusanorum navali praelio Hollandiam, Flandriam, ac Zelandiam inire afflixit. Eodem anno etiam Traiectenses portam S. Catharinae, quam Hollandi Afellati septem continuis annis jam praesidio suo tenuerant, armata manu recuperavit. Anno 1496. ipso die S. Georgij mortuus est in

ab Hollandia arcerent, & Afellatos etiam ejicerent, inconstantia muliebri confisi, causantur hunc nimis iniquum esse tractatum pacis, quo ipsa Domina paterna hereditate prorsus esset exclusa: nam cum Duci Iohanni Hannonia, Duci Philippo Hollandia, Zelandia, ac Frisia sit assignata, Iacobus ipsi nihil est relictum, quo vel sustinere vitam possit: facile igitur persuadent feminae, ut se clam istinc proticiens occupata Hollandia se tueatur adversus iniquitatem istius pacis: Illa igitur in Hollandiam reversa, civitatibus aliquot occupatis, cum Hamata factionis, tum Anglici conjugij praesidio per annos tres satis negotij facessit Duci Philippo. Anno 1427.

1427.

in sacra hebdomada ante Pascha Bruxellae obiit illustrissimus Princeps Iohannes Dux Brabantiae, & Limburgiae, maritus Dni. Iacobae, sepultus ibidem apud S. Gudulae, cui sine liberis defuncto statim successit frater ejus Philippus Comes S. Pauli, & Connestabulus Franciae, cui & ipsi quoque sine prole mox defuncto, successit consobrinus ejus Philippus Dux Burgundiae Comes Flandriae, &c. Tutor Hollandiae, Zelandiae, ac Frisiae. Anno 1428. quarta die Maij pax inter Duce[m] Philippum, & Iacobam Comissam renovata est, ipsaque Iacoba praesens ac volens in Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, & Frisiam, una cum Philippo profecta per omnes civitates soleniter eum ut verum Hecastro

1428.

Anno
1499.
14 febr.

reignavit
1496.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

castro Batavoduri D. David Burgundio Episcopus Trajectensis: ibidemque in Ecclesia Parochiali honorificè sepelitur, postquam Episcopatum administrasset annis triginta novem: fuit hic vir natura pacificus, & injuriarum minime tenax, maximas tamen molestias perpeffus à factiosis, auctoribus tamen potissimum Bredendrois, qui dolentes se per hunc ab Episcopatu Trajectensi esse seclusos, non modo Trajectenses factione Hamatorum adversus Episcopum involuerunt, sed & Hollandiam universam, quatenus Episcopum tuebatur, cadibus & incendiis impleverunt: Quod ut propius ac melius conspici possit, in hanc lineam nonnulla transtulimus, quæ per ipsos in Hollandia gesta sunt: Fuit autem hic Episcopus Sedi Trajectinæ perquam commodus, etsi multi id non agnoverint, dum vixit: fuit enim Religionis summus antistes, & largus ædium sacrarum donator, quod ex tot Donariis in templa passim collatis liquet. Sacerdotes ac Studiosos liberalissimè fovit, etiam ea diligenter procuravit, quæ ad externam Episcopatus amplitudinem pertinere videbantur: nam ea quæ in arcibus Rodolphus Diepholdius imperfecta reliquerat, perfecit, multaq; iis addidit, novam arcem Batavoduri ædificare cepit: Diepholdio sumptuosissimum monumentum extruxit.

COMITES Hollandiæ.

Anno
Dni.

redem, & Tutorem earundè provinciarum inaugurandum curavit. Anno 1433. Philippus Dux Burgundiæ in Haga Comitibus cepit Franconem D. Borseliû Suyensem, aggeris S. Martini eo tempore Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ Gubernatorem, eundemque clam per Delphos & Roterdam abductum in castro Ripelmondensi custodiæ mancipavit, ob id, quod is cum Dn. Iacoba clandestinum matrimonium contraxisset: Qui intercessionem Comitibus Moersiani & Comitibus Scherwardeni, ea conditione liberatus, & Iacobæ concessus fuit, ut Domina Iacoba Duci Philippo absolutè resignaret Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam & Frisiam: Ipsaq; vicissim à Duce Philippo reciperet Dominium Voerdense, & australis Hollandiæ, & Tollense, cum omnibus redditibus omnium Teloniorum per Hollandiâ ac Zelandiam: Ipse maritus ejus à Philippo acciperet Comitatum Oestervandiam. Quod quidem cum ita placuisset, D. Iacoba huic Franconi legitimè nupsit, cui & Philippus Dux torquem aureum & ordinem militiæ aurei Velleris contulit: qui suis deindè Dominiis una cum Domina Iacoba laudabiliter præfuit: Philippus autem Dux Burgundiæ mox per omnes provincias prædictas, ut verus Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Dominusque Frisiæ solenniter inaugurabatur. Triennio autem post, hoc est anno 1436, in profesto S. Diony-
EREDE.

1433

venerabilis

et in
paulatim

1436

Anno
Dni

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni

56.

FREDERICUS BADENSIS

sedit annis 20.

1496. **E**odem igitur anno 1496. defuncto atque sepulto D. Davide concordibus omnium Capitularium suffragis electus, & mox à Pontifice confirmatus, ac demum solenniter in cathedram introductus est quinquagesimus sextus Episcopus Trajectensis D. Fredericus Badensis, qui paternum genus ab Illustrissimis Marchionibus Badensibus, maternum verò ex Austria Principibus ducebat. Hic variis belorum tumultibus involutus fuit.

1498. Anno 1498. Episcopus Trajectensis una cum Carolo Geldric magnam Guardiam, hoc est exercitum etroncum & proscriptum, conjunctis copiis à finibus suis profligant. Anno 1500. circa festum S. Mariae Magdalene, cum Saxoniae Dux Albertus Gruningam obsidione premeret, in castra ejus ad Selvardiense Monasterium, una cum Transilularum civitatum legatis venit Episcopus Trajectensis, ut pacem inter Ducem & civitatem eam componeret, sed cum nihil proficeret, in alium diem colloquium rejectum est. Anno 1503. 1503. bellum ingens fuit inter Ducem Geldric & Episcopum Trajectensem: ac Geldri quidem civitate Oudenzenensem occuparunt, sed eam se satis instructos praesidiis & subsidis non esse animadvertentes, relicto oppido recesserunt.

lij, Illustrissima Ducissa Bavariae, dudum Hannoniae, Hollandiae, Zelandiae Comitissa ac Domina Frisiae ipso die S. Dionysij in castro Teylingio nullis relictis liberis obitu, sepultaque est in Palatio Hagensi apud avum suum D. Albertum de Bavaria, postquam 19. annis à morte parentis Vilhelmi sexti in magna tribulatione paternas Divisiones administrasset, aut potius ambisset.

25.

PHILIPPUS BURGUNDUS

praefuit annis 31.

Defuncta igitur Dn. Iacoba, quae si ante triennium pacto desierat esse, natura tamen manserat Comitissa Hollandiae in hunc usque diem, nunc ut legitimus Haeres ac successor pleno jure ut omnium Dominorum ejus ita etiam vicefimus quintus Hollandiae, Zelandiae Comes ac Dominus Frisiae inauguratus est illustrissimus Philippus Dux Burgundiae, Lotharingae, Brabantiae, Limburgiae, Comes Flandriae, Burgundiae, Hannoniae, Artesiae, Namurciae, Marchio S. Imperij Romani, Dominus Mechliniae, Salinarum, &c. Hic Philippus admodum tranquille gubernavit Hollandiam, Zelandiam, & Frisiam, Gubernatore constituto D. de Sanctis, qui, ut vir cordatus & natura pacificus fa-

V

runr.

Anno
Dni.

154
EPISCOPI *Utrajectini.*

APPENDIX

COMITES *Hollandia.*

Anno
Dni.

runt: Episcopus autem oppido recuperato, cum instructissimo exercitu impressionem fecit in Veluam, & multis castris eversis, pagis evastatis, cum ingenti prædâ Daventriam reversus est, & factâ cum Geldris pace, Episcopus respectu hujus belli præcariâ collectâ clero indixit per Hollandiam Zelandiâ & Frisiam: Sed clerus ad Sedem Romanam provocatione factâ, per sententiam Papæ à collectâ fuit absolutus. Anno 1512. D. Iselstenius Trajectensibus indixit bellum, multasque in suburbis eorum domos exussit, & à Monasteriis aliisq: consimilibus sacris conventibus pecunias extorsit: Ideoque mox Trajectenses vicissim una cum Duce Geldriæ Iselstenium obsederunt, & assiduis tormentorum ictibus tum civitatis, tum castrorum muros gravissimè luxarunt. Sed cum animadvertissent ipsum Dn. Iselstenium cum ingenti equitum ac peditum exercitu obsessis ferre suppetias, obsidione solutâ, maturè se Trajectum receperunt. Anno 1516. D. Fredericus Episcopus Trajectensis, postquam Episcopatû viginti continuis annis administrasset, multasque molestias ex factionisorum importunitate pertulisset, ingravescente jam ætate, prospiciens etiamnum plures ingruere difficultates, cupiensque consulere tum Ecclesiæ, tum incolumitati suæ, cum consensu Capituli & Sedis Apostolicæ Episcopatum resignavit in manus præstantissimi

actiones quantum potuit oppressit ea ratione quæ debuit, hoc est, ut non modo alteram non læderet, alterâ juvaret, sed ita, ut qui neutram ad honores admitteret, utramque ex aequo rejiceret: Sed postquam hoc ob invidorum criminationes remoto, gubernaculis præfecisset D. Vilhelmum Lalaingum, usque Hamatorum factionem fovens, filiam suam Reynoldo Bredentodio desponsasset, statim crexerunt citas Hamati adversus Asellatos. Adeo quidem, ut commota tota Hollandia, Dux Philippus D. Isabellam conjugem suam eò ad discordiam componendam mitteret, eaque nihil efficiente partes Bruxellam edicto citaret, usque venientibus & auditis amoto D. Lalanio, M. Goetvinum Vilden præficeret, mutato officij nomine, ut non amplius jam Gubernator, sed Præses Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ vocaretur, qui eam dignitatem adeptus esset, ut ipsius nominis insolentiâ monitus factionis damnatæ memoriam fugeret; quod ille tamen longè diveritum fecit. Plandemum alteram, hoc est Asellatorum factionem fovit, oppressâ, quantum potuit, altera: Quæ res & aliis non paucis, & illi ipsi quoque exitio fuit: Quippe anno 1436. cum ille Bangardum Benjamin castellanum Medemblicensem factionis Hamatæ hominem accusasset latrocinij, ille hunc vicissim accusavit Sodomix: ex qua altercatione cû quondianæ turbæ fierent, Dux Phi-

1436.
1446.

ph. Hamat.
vide M. V. 2. fol.
300 verso, et 300
circa annum 1436.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultraiektini:

(OMITES Hollandia.

Anno
Dni.

vir Philippi Burgundionis. Et cum Lyræ Brabantie oppidum petisset, ibidem paulo post est mortuus: corpusq; ejus Badis ad Rhenum in sepulchro majorum suorum reconditum est. Fuit hic vir naturâ lenis & humanus, & qui non nisi summâ necessitate coactus arma sumpsit, magisq; semper, ut Episcopum decuit, ad Ecclesiasticas functiones propenderit.

57.

PHILIPPUS BURGUNDIO

sedet annis 8.

1516.

Eodem itaque anno 1516. Philippus à Burgundia post resignationem à Frederico Badensi, & confirmationem à Pontifice factam Episcopus Ultrajectensis quinquagesimus septimus inauguratus fuit. Erat autem hic Philippus Davidis defuncti frater, & filius magni istius Philippi Ducis Burgundie, & Hollandie Comitis vicissimi quinti: Ideoque Maximiliani Imperatoris, & Caroli Austriaci Hispaniarum Regis, &c. Comitis tunc Hollandie potius autoritate ac jussu, quàm ambitione sua ad Episcopatum accipiendum perductus fuit, ut illi scilicet per hunc suis Ditionibus tuendis robur ac præsidium acquirerent: Matrem hic Philippus habuerat Margaritâ Postiam Germanam, ut corporis venustate, ita etiam animi integritate insignem, in cujus oculis Bruxellæ educatus, & optimis moribus ac disciplinis institutus est, dum Ca-

lippus missus in Hollandiam Dn. Iohanne Lanoio, utrumque apprehendit, & captivum in castris Huesdeno collocavit: Annoque evoluto cum sex mensibus Bangardus liber dimittitur: Gofvinus autem istinc abductus in castrum Lovenstenium decollatur, quamvis multum protestatus innocentiam suam: post cujus necem Philippus Dux Burgundie constituit D. Iohannem Lanoium Præsidentem Hollandie, Zelandie, ac Frisie. Anno 1438. bellum auspicatus est Dux Philippus cum Brugenibus, quod toto biennio duravit: Eodem anno inundatio ingens ruptis aggeribus Hollandiam, & Bataviam afflixit, & civitas Gaudana magna ex parte exusta est: eratque tum ingens ubique annoæ caritas. Anno 1439. magnopere est grassata pestis per totam Europam: Anno 1440. defuncta est Elizabeth Ducissa Luxemburgensis uxor dudum Iohannis de Bavaria, sine prole. Quare Wilhelmus Dux Saxonie prætendens jus in Ducatum conscripto exercitu eum occupare conatus est: Qui si opponens Philippus Dux Burgundie, ut jure, ita etiam viribus superior, extorsit eum, & potro sine controversia toto vitæ tempore feliciter obtinuit. Anno 1441. grave bellum fuit inter Philippum Ducem Burgundie, & Gandenses ob vectigal impositum salis, farri, frumentis, cæterisque eduliorum generibus coortum, in quo bipartita fuit Flandria, altera

V. 2. solus

vide Gerardum
Nonionem bñ
huius Philippi

non in hunc modum
sed in hunc modum
et in hunc modum

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiektini:

COMITES Hollandiar

Anno
Dñi.

rolus Burgundus ejus frater bellis
externis assidue occupatus minus
illi vacare posset. Cumque ea ra-
tione sub optimo eodemque grā-
devo p̄ceptore adjunctis hone-
stissimis condiscipulis ad annum
ætatis usque duodecimum in lite-
ris p̄sertim latinis pro ingenij
sui vividitate exercitatus non me-
diocrem profectum fecisset, mor-
tuo tandem Carolo, cum Maria
Caroli filia Maximiliano Austria-
co nupta rerum potiretur in ejus
aulam ascitus est, in qua ille tanta
cum gratia versatus est, ut Maxi-
milianus eum progressu ætatis de-
functæ etiam Maria, militiæ suæ
adscripterit, & cum Imperator co-
ronaretur Aquilgrani equestris
ordinis insignia illi cōtulerit: Nō-
dum decem & octo annos natus
primum Gravelingæ, deinde Cor-
traco Flandriæ oppidis p̄fectus
est, easque P̄fecturas summā
cum felicitate administravit: In
motu tamen quo Flandria ob Tu-
telam Philippi Austriaci à Maxi-
miliano dissidebat, Flandrorum
partes tuebatur: Ideoque rebus
inter partes compositis, ipse offē-
so, ut videbatur, Maximiliano, ad
fratrem Davidem concessit Vlti-
jectum, apud quem summo in ho-
nore habitus fuit: Davide autem
mortuo fraternæ hæreditatis por-
tione accepta, ad aulam Burgun-
diacæ reversus est, adeoque cha-
rus extitit Principi Philippo Ma-
ximiliani filio, ut is eum in argu-
mentum suæ in illum benevolen-
tiæ clarissimo ordini equitum au-

scilicet parte Ducein, altera civi-
tatem sequente, fuitq; tanta ani-
morum acerbitate utrimque cer-
tatum, ut neutra ex parte, qui in
manus venisset, incolumi vita li-
berari facile potuerit, duravitque
hoc bellum toto triennio. Anno
1465. Carolus Princeps Burgun-
diæ Philippi filius, gratiam patris,
quā per aliquot annos improborū
suftrationibus ejectus exul in di-
versis locis oberraverat, recupera-
vit: Eodemque anno D. Johannes
Lancius, hujus suftrationis, (ut
fama erat) sibi conscius, relicta
Hollandiæ P̄fectura, ad Ludo-
vicum Regem Galliarū confugit: &
Ludovicus Gruithuyus Hollan-
diæ P̄fex creatus est: Carolus eo-
dem anno in Gallia à patre missus,
Ludovicum Regem victum ad æ-
quitatem p̄standam compulit:
Vxor ejus interim Dn. Isabella ex
nimio mariti absentis desiderio
cōtabescens moritur, & sepelitur
in Monasterio S. Michaëlis in pro-
fecto Sanctorum Cosmæ & Da-
miani. Anno 1466 Philippus
Dux auctoritate Sedis Apostolicæ
postulatus, & injuria provocatus
Leodienses adversus Episcopum
suum Ludovicum Borbonium i-
p̄sus sororum tumultuantes, re-
frenavit, & Carolus ejus filius eo-
dem anno Dioyatenſes everto eo-
rum oppido rebellionis castiga-
vit, & cum Leodiensibus de inte-
gro pacem cōposuit. Anno 1467.
mensis Julij die 15. inclytus Dux
Burgundiæ, &c. Philippus Brugis
in Flandriam mortuus est, anno
rei Vel.

undogenſi.
Mareanus et Gron.
Hollandicū combenit.
Meyerus, Huberus Ha-
zelus 15 Julij habet.

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandie.

Anno
Dñi.

rei Velleris adscriptū torque donaverit, ac toti suæ familiæ præfecerit. Philippo postea ex Hispaniis reverso Anna à Burgundia Adolphi Ducis Clivenſis uxor moritur, quæ Philippum fratrem soror ex semisse hæredem scripsit. Vade Philippus opibus auctus ab aula se subducere, & sibi vivere privatim voluit: sed a Philippo Rege rebus maritimis Præfectus, & Regiarum classium Dux constitutus est: In qua Præfectura ille ob singularem dexteritatem, prudentiam, æquitatem, peritiā summo cum Reipub. comodo versatus est. Cumque Philippus Rex oppidis aliquot in Geldria occupatis Hispaniam repeteret, hujus fidei ac diligentiæ ea ipsa commissa sunt, quæ ille non modò pro expectatione Regis sui, sed etiam cum gratia ipsorum hostium tutatus est: & mortuo in Hispaniis Philippo Rege, cum erigentem cristas Geldriæ Ducem, & Gallo- rum auxilio tumidum contundere non posset arbitrio suo, prohibitus ab eo, qui tum Burgundicis rebus præerat, post tantos labores in Zelandia quiescere decreverat: verum id minimè concessum est. Legatus enim à Maximiliano Augusto & Carolo Hispaniarū Principe Romam ad solium Secundū Pontificem maximum mittitur: In ea Legatione supra quam dici potest honorificè ab omnibus Italia Principibus & civitatibus exceptus est præcipuè tamen à Principe Mirandulano Verouensibus,

ætatis suæ 73. Ducatus Burgundia 48. Comitatus Hollandia 31. Parentes habuit Johannē Ducem Burgundiæ & Philippi filium, quem Rex Franciæ occidit, cum hic Philippus annum ætatis ageret 15. Matrem habuit Margaritam Alberti Ducis Bavariæ, Comitis Hollandiæ filiam: Tres uxores habuit, primam duxit D. Michaëlem Caroli sexti Francorum Regis filiam, quæ juvenula obiit: secundam duxit D. Claudiam, filiam Comitissæ de Heu, quæ & ipsa mox est mortua: Tertiam denique duxit D. Isabellam filiam Regis Portugalliæ, ex qua sustulit filios Anthonium, ac Iudocum, qui mortui sunt impuberes: & demum anno 1434. filium tertium, quem, quod in profesto S Martini nasceretur, Carolum Martinum appellari voluit: qui patre defuncto in omnia Dominia ac jura successit: præter hunc enim legitimā prolem nullam reliquit. Illegitimas autem utriusque sexus reliquit complures, inter has erant præcipuè Cornelius Bastardus Burgundiæ, D. de Beveren: Anthonius Magnus Bastardus Burgundiæ, D. de Steenbergem in Arduenna, Balduinus Bastardus Burgundiæ, D. de Saleis, & terrarum S. Annæ, D. David, antea Morinensium, postea Ultrajectensium Episcopus: Philippus primū maris Præfectus, deinde & Ultrajectensium Episcopus: reliquit etiam filias illegitimas tres, quarum duæ Sanctimonialium fuerunt Abbatissæ, una

vide Meyerum
Huterū Haræu
hic in videtur Hol-
landicos Amel-
culus.

Bona vocat Meyerus
et Huterus.

1434

Comes

imo / ex

Anno
Dni.

EPISCOTI Ultrajectus.

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.verba sunt Gelden-
baurij

& Florentinis: Pontifex Iulius plus ei honoris exhibuit, quam ulli intra ceterum annos legato exhibitum memorie proditum est: Hac igitur legatione feliciter expleta in Brabariam reversus, cum Caroli Quinti soror Isabella Christierno Danorum Regi desponsa esset, ipse hoc muneris ab Augusto sponsæ avo & Carolo in iunctum accepit, ut eam ad sponsum usque illorum nomine comitaretur ac deduceret, quo munere magnifice functus, dum in patriam revertitur, pestilentia naves invasit, qua etiam filia Balduini à Burgundia fratris sui, quam ille ex nobilissima Dn. Marina Mautica sustulerat, periit: In patriam reversus torus exornandæ Arci suæ Suytburgo intentus erat, cum Carolus Quintus & Fredericus Marchio Badensis Episcopus Ultrajectinus invitis precibus orant, donec tandem exorant, ut ille Episcopatum Ultrajectinū suscipere dignaretur: Quem quidem susceptum ita administravit, ut in rebus Ecclesiasticis, in sacris officiis, in ministeriis Divinis assiduus esset, nec ea interim negligeret, quæ ad externi Principatus amplitudinem conservandam pertinere videbantur. Anno 1521, hic Episcopus uno stratagemate declaravit, quantum arte bellica valuerit, si castra potius, quam Ecclesiam sectari voluisset: nam cum Carolus Geldriæ Dux Gallorum auxiliis instructus in distrabenda Frisia, tum Carolo Quinto nego-

cui nomen erat Anna Adolpho Duci Clivensi nupta fuit: Fuit autem Philippus vir statura procerus, membris valide compactis, vultu hilari atque decenti, toto corporis habitu bene compositus, magnanimus, laetus, consilio valens, propositi tenax, Religioni ac Religiosis deditus, multis victoriis clarus, hereditatibus affluens, qui unus domui Brabantica multum honoris & opum contulit: magna autem sapientia ac felicitate ut ceteras Provincias suas, ita etiam Hollandiam, Zelandiā, ac Frisiam gubernavit, ubique factionū contentionis extirpans sine personarum respectu: Cum autem biduo jam ægrotasset, sperantibus tunc Medicis nihil fore periculi, tertioque die Carolus Gandavo Brugas accitus patrem jam admodum languidum repperisset, cum eo quæ ad Provinciarum salutem pertinebant, maturè pertractavit: Quo defuncto, Carolus, quæ ad exequias paternas pertinebant, præparari iussit: Itaque corpus ejus exenteratum, & aromatibus conditum in ænea tumbe inclusum, postmodum celebratis exequiis in Ecclesia S. Donatiani ante summum altare deponitur, ubi per multos annos permanet, ob id, quod Carolus ejus filius diversis occupationibus distractus Divisionem in Burgundiam, quo ipse præceperat, apud majores suos illud transferre non potuerit. Intestina autem ejus exempta, mundissimoque vase recondita ibidem in eodem chorcium

Anno
Dñi. EPISCOPI Ultrajectini.COMITES Hollandia. Anno
Dñi.

cium faceretur, eademque tem-
pestate & Episcopum Philippum
Transfulanorum moribus invol-
veret, Episcopus nihil minus ex-
pectante Geldro exercitum satis
copiosum transmisit in Frisiam,
Duce Nicolao Vilderdorffio, qui
gravissimis exactionibus attrivit
eos, qui partes Geldricas sectaba-
tur: Quæ causa fuit, ut à Geldris
tunc ad Burgundos multi defice-
rent.

1522. Anno 1522. mortuus est
Pontifex Leo Decimus, & electus
est in locum successor ejus D. A-
drianus Florentius Ultrajectinus,
dictus Adrianus Sextus, qui Ca-
roli Quinti præceptor fuit, de quo
nos alibi latius diximus: Sed hic
vir sanctissimus non nisi anno u-
no sedit, & hebdomadis triginta
sex, mori usque est anno 1523.

1523. mensis Septembris decima quar-
ta die. Anno 1524. septimo die

1524. Aprilis, anno ætatis suæ quinqu-
agesimo nono, diem suum obiit D.
Philippus à Burgundia Episcopus
Ultrajectinus, sepultusque est in
Ecclesia parochiali, apud Baravo-
rum, sive Dorestatum, postquam
Episcopatum administrasset an-
nis octo. Hic enim, ut in admi-
nistranda Ecclesia fratrem suum
D. Davidem sedulo ac feliciter i-
mitatus fuerat, ita etiam sepultu-
ram illi vicinam habere voluit: Er-
rat hic Philippus statura proce-
rus, membris gracilibus ac venu-
stis, oculis nigricantibus, cute cæ-
dida, planeque similis parenti:
moribus plane compositis, con-
versatione commodissimus om-

sepulta sunt: Sed cor ipsius auto
& argento decoratū missum fuit,
ut petierat, Hierosolymas, in lo-
cum calvarie, in Ecclesiam Do-
minicæ resurrectionis, per Episco-
pum Atrabatensem cum magno
comitatu & pompa, muneribus-
que ac cimeliis infinitis.

26.

CAROLUS BURGUNDUS

præfuit annis 9. mensibus 6.

Eodem igitur anno 1467. in 1467
profesto Sanctorum Petri
& Pauli Carolus Philippi
defuncti filius & hæres uni-
cus Gandavi Comes Flandriæ &
mox Lovanii Dux Brabantie, cõ-
similiterque exinde in reliquis Du-
catibus, Comitibus, ac Domi-
niis, ut & consequenter Hollan-
diæ ac Zelandiæ Comes, & Frisiæ
Dominus inauguratus fuit ordi-
ne vicesimus sextus. Eodẽ autem
anno 13. Octobris Leodiensibus
rebellantibus, & civitate Hoxensi
expugnata, indeque Episcopoi-
pſorum Ludovico Borbonio ex-
pulso jam triumphantibus, ipsum-
que cõtumeliis laceſſentibus, Ca-
rolus Burgundus expeditionem
parat in S. Trudonem. Quod in
profesto Symeonis ac Iudæ obſi-
dionem cinxit, Quo die & Leodi-
enses ad liberandum id oppidum
cum viginti millibus armatorum
Carolo occurrerunt: Sed commisso
mox prælio Leodienses destituti à
suo Capiteano Rafone, tribus
millibus occisis, reliquis fugientibus,

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

nibus, nemini molestus, qui virtutem sectari videretur: Pacem in primis amabat, artesque sectabatur eas, quae pacis maximae sunt earumque cultores maximi faciebant: Deditus potissimum erat antiquitatibus: ideoque in adolescentia pictoriam autem & aurifabrilem didicerat: Architecturam ita callebat, ut nullae ejus artis dimensiones, proportionem, aut symmetriae eum lacerent, adeoque si de Basilis, columnis, epistylis, coronamentis atque id genus reliquis sermonem faceret, ex Vitruvio eum legere putares, de fontibus, aqueductibus, thermis nemo peritius eo dislerat: Qua re factum est, ut, cum Romae esset, Julius Pontifex eum summopere amaret, multaque ultro offerret, quae alij ambire solent: Sed ille pro sui animi celsitudine nihil accipere voluit praeter duas statuas marmoreas, quarum una Iulij Caesaris, altera Helij Hadriani erat. Itaque cum his tantopere delectaretur, antequam Episcopatum consecutus esset, intentus exornandae Arci suae Suytburgo inter fabros Architectos, sculptores, & pictores versabatur adeo familiariter, ut unus illorum putaretur: Adstant ei & versificatores, qui picturas atque stricturas carminibus ornarent, ut utramque picturam & loquentem & tacitam ostentare posset: Excellentes in quavis arte, artifices miro favore prosequabatur, domique suae liberaliter alebat. Accerserat sibi magnis ex-

bus, succubuerunt, amissis omnibus impedimentis bellicis: Carolus autem antea per suos viceerat, & funditus destruxerat oppidum Beringense. Mox autem oppidum Bergloon occupavit, & praesidio suo communiuit, nec multo post autoritate sedis Apostolicae roboratus, convocatis ex omnibus Ditionibus suis praestantissimis quibique Ducibus exercitum collegit, in quo equitum simul & peditum centum & triginta duo millia fuisse memorantur: itaque septimo ab obsidione die S. Tugdunem per deditionem cepit: Civesque ipsi ex pacto portas urbis ac muros demoliti sunt: consequenter etiam Tungrenses mox ultro civitatis suae claves Carolo obtulerunt, ad ejus praecceptum & portas suas & muros urbis ex parte demoliti sunt. Eademque conditione cum ultro venissent, in gratiam receptae sunt; & reliquae civitates Leodiensis Diocesis, ut nulla munitiones ullas retineret, praeter solum Leodium, quo Carolum excluderet. Tandem Leodium in festo S. Martini obsedit, & intra paucos dies ad consimilem deditionem compulsi, & Episcopum D. Ludovicum Borbonum affine suum in sedem Leodiensem restituit: cui deinde Leodienses fidelitatem de integro jurarunt. Anno 1468, circa festum S. Iohannis in Iunio Carolus Burgundus in uxorem duxit D. Margaritam de Ierica, filiam Ricardi Ducis de Iorica, sororem Edwardi penultimi

1468.

EPISCOPI Ultraicini:

COMITES Hollandie.

Anno
Dni.

penis pictores & architectos primi nominis Iacobum Barbarum Venetum, & Iohannem Malbodium, nostræ ætatis Zeuxin & Appellem: Itaq; & hanc ipsam suam Arcem Suyburgum & Episcopales quoque postea, maximè autem veterem illam, quæ Dorestati est, novis ædificiis commodiorem fecit, picturis, sculpturis, sigillisque talibus exornavit, ut nec in ipsa quidem Italia quisquam politius possit, ut de propugnaculis, armis, Bombardis aliisque munitionibus interim nihil dicamus: Bonarum præterea literarum Professores multè amabat. Ex horum numero in primis sibi familiares fecerat D. Erasmus Roterodamum & Iohannem Paludanum Lovaniensis Academiæ Rhetorice. Postquam verò Episcopalem dignitatem adeptus esset, quoribus extra professionum strepitum domi pro arbitrio suo vivere poterat, ita ferè diem partiri solebat, ut primam ejus partem rebus divinis & sacrorum codicum lectioni daret: his peractis, consiliis, consultationibusque præerat, audiendis literis, querelis, litibus, sententiis intentus, ea cura ac diligentia, ut nihil literarum nisi se præsentè resignaretur, nihil nisi sua manu subscriptum obsignaretur: postea prandebatur. Inter prandendum questiones variæ proponebantur ex Poëtis, ex historicis, ex Sacris literis: historias veterum ferè omnes gallicè legerat, memoriæque commendarat: historias latinas

quarti Anglorum Regis. faminam, ut eventus docuit, omnibus virtutibus ornatam, quæ cadere in mulierè possunt: ex qua tamen liberos non suscepit. Eodem anno Carolus civitatem Leodiensem denuò rebellantem 28. die Octobris planè destruxit: sed paulo post restaurari promisit, Anno 1469. Carolus Burgundus certà pecuniæ summà Comitatum Foretensem emit à Duce Austriaco, annoque sequente Ducatum Geldriæ ab Arnoldo Duce Geldriæ, & item à Duce Clivæ emit: Carolus autè hunc Arnoldum, quem filius suus Adolphus in castro de Buren sex annis captivum detinuerat, liberavit, & Adolphum vicissim captum, in Cortracensi castro asseravit, quoadusque vixit: qui Carolo mortuo tandem liberatus, & militiæ à Maria Caroli filia præfectus ante Tornacum periit anno 1477. Anno 1470. Carolus Burgundus in Hollandiam venit: & in Concilio Hagensi pro Tribunali ter sedit, quo tempore multi Principes ex diversis mundi plagis istuc ad eum cõfluxerunt: Anno 1472. bellum coortum est inter Carolum Burgundum & Regem Franciæ Eodem anno in profecto S. Matthiæ in civitate Gravia mortuus est Dux Geldriæ Arnoldus, duobus annis postquam liberatus fuit. Quo intellecto Carolus Burgundus, cum Dux Geldriæ inaugurari vellet, & civitates Venloa, Noviomagum & Zutphania cæteris consentientibus retra-

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

quotquot extrabant, Gerardo Noviomago prælectore attentissimè audierat, pomeridianis horis, aut in hortis deambulabat, aut opificum officinas in morem solliciti patris familias circumibat: cæna questionibus ac lectionibus & collationibus honestis ac jucundis transigebatur: A cæna in multam noctem plerumque cum eruditis conferbat: Cumq; his moribus, eoq; ingenio esset, ab avaritia, Tyrannide, & crudelitate alienissimus erat: miroque affectu suos prosequabatur, & nemini, aut exactionibus, aut nuper inventis vectigalibus gravis: nam toto tempore, quo Ultrajectinis præfuit, ne obulum quidem à quocquam præter veteres & annuos redditus in suum commodum exegit. A bellicis motibus prorsus abhorrebat: nec erat planè quicquam quod magis illi dolebat, quàm quod Campensium, Suollensiumque dissidiis se bello Geldrico invitum involvi cerneret, planeque magna ex parte lethalem animi mororem hinc contraxisse videri potest: qui etiam in mortis agone positus, Deum non semel testatus est, se ejus belli causam & originem non fuisse.

58.

HENRICUS de BAVARIA
sedet annis ferme 5.

Defuncto igitur Philippo Burgundione totius Capituli congruentibus suffragiis co-

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

garentur: Carolus expugnata Venloa, & per deditionem capto Noviomago, cunctis mox manum præbentibus, Dux Geldriae solenniter ubique inauguratus est: Carolum autem Geldriae natum tunc annos plus minus octo, & sorore ejus Philippam Ducissam postea Lotharingia captivos abducens Bruxellas misit, ut ibi educarentur. Anno 1473. Carolus Burgundus tertio die Januarii instituit magnum Consilium Mechliniense. Anno 1474. Carolus Burgundus urbem Novesium obsedit, Duravit obiduo mensibus duodecim defendente eam urbem Frederico Imperatore: inter quos tandè per intercessionem legati Pontificis pax est composita. Anno 1475. cepit bellum inter Carolum Burgundum & Renatum Ducem Lotharingia: cui Carolus totum Ducatum Lotharingia ademit. Anno 1476. bellum cepit inter Carolum Burgundum & Helvetios, qui duobus præliis eo anno adversus eos infelicitè luctatus est. Anno 1477. in profecto Epiphania cum tertio ante Nantium Lotharingia civitatem cum illis cōgrederetur, suis omnibus profligatis, ipse tribus vulneribus confossus occubuit, postquam Hollandiam, Zelandiam, Frisiam, ceterasq; provincias suas à morte parentis administrasset annis novem cum dimidio: Sepultus autem est Carolus Nantij in templo S. Nicolai ante altare S. Georgij: Duxerat hic Princeps uxores tres. Ac dem

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

dem anno 1524. electus est Ultrajectensium Episcopus quinquagesimus octavus, D. Henricus de Bavaria, Philippi Comitis Palatini & Electoris filius. Qui quum primum Pontificia autoritate confirmatus est, magno tum cleri, tum populi Trajectensis gaudio in Episcopalem cathedram collocatus fuit. Anno 1525, mense februario civitas Ultrajectensis tumultuari cepit. Nobilibus ex veteri quodam odio plebem adversus Consules Everardum Soudenburgum, & Godefridum Vordium instigantibus: Quorum errore abusi hos ipsos repetendum insinulabant. Consulibusque in voluntarium exilium digressis, & fautoribus eorum proscriptis, approbationem rerum ab se gestarum ab Episcopo Batavoduri agitante, per calumnias impetrat, absentibus proscriptis: non multo autem post plebs animadvertens se promissa immunitate per Nobiles frustrari, contra eos conspiravit. Unde inter has partes de novo orta recenti contentione, dicta est Nobilium factio confederatorum, plebis autem Septinaudiorum: Ac Septinaudij quidem coadunati, cum numero superiores essent, primum a confederatis, & mox etiam ab Episcopo reverso extorserunt immunitatem, ita ut nulli ea re magis gravarentur quam Ecclesiastici, quoniam aequum esse clamitabant eodem eos omnes onere gravari, qui eadem civitate clauderentur. Anno

primam quidem D. Catharinam Caroli Septimi Francorum Regis filiam, quæ desponsata tantum, ante nuptias vireuncula interiit: Secundam duxit D. Elizabetham sive Isabellam Ducis Borbonij filiam, ex qua filiam suscepit unicam, nomine Mariam, quæ hæres & successor ejus in omnes Provincias fuit. Tertiam duxit D. Margaritam Iorcam, filiam Ducis Idsardi de Iorca, sororem Eduardi Quarti Anglorum Regis, ex qua liberos item non suscepit. Huc usque Jacobus Mejerus Comitum Fladriæ Chronica deduxit, & huc usque pertingit etiam Ducum Brabantia Chiconicon, quod nos favente Deo propediem in lucem daturi sumus, expletum appendice deducta usque ad hæc porro memoriam nostram. Quæ causa est, ut in historia Comitum Hollandiæ deinceps breviores futuri sumus: ne vel eadem sapius inculcemus, vel aliquid non debito loco tradamus. Cum ab hoc jam tempore porro videm qui Duces Brabantia fuerunt, etiam Flandriæ, Hollandiæ, Zelandiæ Comites fuerint: Ea quoque quæ in Philippo superiori, & hoc ipso Carolo minus copiose explicata videntur, ex prædictis Brabantia ac Flandriæ Chronicis suppleri possunt: Dabimus igitur id operam potissimum deinceps, ut continuandi temporis gratia præcipua quæque tantum capita adnotemus.

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

1526. sexto Idus Decembris confederati Septivaudiis ademerunt per vim eadem, quæ per vim coacti superiori anno concesserant.
1527. Anno 1527. instante quadragesima confederati contracto Benficio copiorum ex Ditione Illustrenica subsidio, Septivaudiis sodalitarum suorum signa, sive vexilla, & comitiorum jus ademerunt, eaque omnia irrita fecerunt, quæ ipsis per Antistitem dudum concessa fuerunt. Eodem anno Episcopus Dorrestatum reversus proscriptis per saluum conductum ad se vocatis, & auditis, melius informatus, contracto mediocri equitum comitatu, quos illi Florentius Comes Buranus suppeditaverat, cum ad sopiendum dissidium Trajectum repeteret, à confederatis est exclusus: Et mox Dux Geldriæ Capitaneus postulatus, qui nonis Augusti quadringentos pedites, & postridiè turmam equitum transmissit, quos confederati noctu portis effractis intromiserunt, atque ita civitatem ipsam Duci Geldriæ in manus tradiderunt: Anno eodem Episcopus his consideratis, & proinde contractis tribus peditum millibus, equitibus ducentis in aggere Vardano castrense propugnaculum erexit, & intercluso comiteatu reliqua adversus civitatem arte militari molitus est, quæ ad eam recuperandam pertinebant: Geldrus contra oppida Transilulanorum, Hasselam & Rhenum, nomine Trajectum occupavit, Trajectum.

COMITES Hollandiæ.

Anno
Dñi.

27.

MARIA BURGUNDIACA

præfuit annis 5.

mensibus 2.

Postquam igitur de morte Caroli Burgundi constitisset, Maria ejus filia atque hæres eodem anno 1477. defuncto patri in omnium provinciarum suarum possessionem atque dominium hæreditario jure successit, quam eodem etiam anno in uxorem duxit Maximilianus Austriacus Frederici tertij Imp. filius. Cæterum cum Maria viginti tantum, Maximilianus duntaxat octodecim annos tunc natus esset, qui Hamata factionis erant, Hollandiæ, Zelandiæ, Frisiæque gubernationem sibi vindicare nitebantur: Afellati verò Maximilianum jure maritali in Comitem & gubernatorem earundem Provinciarum inaugurabant, ejusque præsidio se firmabant: unde factum est, ut multis annis intestinum bellum inter has factiones gestum sit.

Anno 1478. mensis Junij 22. die natus est Maximiliano Austriaco ex Maria Burgundiaca uxore sua Brugis filius unigenitus, cui nomen avi materni inditum est, Philippus. Anno 1480. nata est Maximiliano ex eadem uxore sua in principio veris filia, cui nomen est inditum Margarita. Eodem anno D. Volffardus Veriensium Princeps, Hollandiæ, Zelandiæ, Frisiæque Præfectus factionum percellus Præfecturam suam resignavit. In

1477.

1478.

que

Anno
Dñi.

SUFFERIDI PETRI.

EPISCOPI Ultrajectini.

165

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

que ipsum præsidii & comiteatu abundè instruxit, & se Dominum Trajecti inaugurandum curavit, ibique Rossemium vicatium reliquit: Transisulani cum sibi de integro cum Geldris bellum gerendum esse animadverterent communicato cum Episcopo Henrico consilio, ut molestiis finem imponerent, Inviçissimo Imp. Carolo Quinto communibus animis sese subdere decreverunt: Itaq; Princeps Florentius Comes Buranus accitus nomine Cæsareæ M^{te}. à Transisulanorum Repub. inauguratus est: acceptaq; una cum Cæsareanis legibus libertate, illi fidei sacramentum vicissim stipulati sunt: Belli administratio clarissimo Baroni Georgio Schenck à Tautenburch Cæs. M^{te} apud Frisios Vicario demandata est. Inter has igitur partes istis Ducibus vario Marte aliquandiu certatum fuit, Episcopus ipse Bataviam depopulatus est. Anno 1528. nonis Martij Rossemius cum præsidariis mille quingentis, & civibus Trajectensibus non paucis impressione in Hollandiam facta, spoliavit Hagam Comitibus, & omnes propinquos pagos, & cum nemo resisteret, cum ingenti præda Trajectum reversus est. Eodem anno prima die Julij Godefridus Voranus acceptis ab Episcopo auxiliis per productionem Trajectum recuperavit, Geldrosque expulit, multisque confederatis interfecit, multos captis, reliquis fugatis, omnium bonis confiscatis:

cujus locum substituit Maximilianus Austriacus Dn. Iudocū Lalaïnum. Anno 1481. Dn. Maria Burgundiaca Maximiliano Austriaco peperit filium secundogenitum, cui nomen est impositum susceptoris Francisci Ducis Britannia: sed hic infans mox perit. Anno 1482. Maria Burgundiaca venadi studio egressa cum ex equo ferocienti in terram gravius impacta læsa esset, dissimulato dolore ne Maximilianum contristaret neglecta medicina 16. die mensis Martij in fata concessit Brugis, anno ætatis suæ 25. relictis liberis superstitiibus duobus Philippo scilicet ac Margarita: postquam Provincias hæreditarias à morte parentis gubernasset annis quinque & mensibus duobus. Maria autem defuncta honorificè sepelitur Brugis in templo S. Donatiani: cor ejus exemptum in sepulchro matris Elizabethæ conditur Antverpiæ in cœnobio S. Michaelis.

28.

PHILIPPUS AUSTRIACUS

præfuit annis 24.

Philippus igitur Austriacus eodem anno 1482. defunctæ matri suæ, ut filius unicus ac legitimus Hæres in omnia Dominia hæreditario jure successit, ac proinde extitit Hollandia, Zelandia Comes, & Frisia Dominus vicesimus octavus: Sed quoniam is tum tribus etiam mensibus infra quartum ætatis annum

X 3

Quo

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dni.

Lalein

Quo facto & Episcopus Trajectū reuersus est. Eodem etiam anno Gorichemi comitia Principū habita sunt, ubi solida pax inter augustissimum Cæsarem Carolum Quintum & Carolū Geldriæ Ducem, atque ipsos denique Ultrajectinos est firmata, iis quidem conditionibus, ut Carolo Geldro adempta oppida restituerentur: Carolus Geldrus Ultrajectinos sacramento fidei sibi præstito liberaret, Traiectini Carolum Quintum in Dominum suum præstito fidelitatis iuramento recipere: Itaque soluto Principum convētu D. Antonius de Lanoy Comes Hochstratanus, Traiectum mox profectus, cives Traiectēses, quos Episcopus Henricus a sacramento sibi olim præstito jam prius absoluit) fidelitati Cæs. M^{te}, iurejurando sumpto, adstrinxit, ipseque nomine Cæs. M^{te} a Traiectinis inauguratus fuit. Cum igitur ea ratione Carolus Quintus Traiectinæ civitatis, ac totius Territorij Traiectensis inferioris jam, ut & antea superioris, iurisdictionem civilem consecutus esset, mox, quod authoritatē ejusmodi Principis maximè decuit, tranquillitati Reipub. consuluit, & factionibus ac seditionibus in posterum occasionem præripuit: Primum enim ne quando ad publicam incolumitatem decederet armata defessio, Toparchas in primis, ut potētissimos, ita Rei militaris peritissimos huic Provinciæ tuandæ præfecit, qui adversus hostium

erat, & proinde ad Provincias suas gubernandas inhabilis, multa ubique difficultates & contentiones exorta sunt. Maximè autem in Hollandia, de iure gubernationis, alijs Maximilianum postulantes, alijs seipsos ingerentibus, quia de re ad Chronicon Ducum Brabantiae plenius discussimus: Quæ quidem cum hic rursus inculcare nihil sit necesse, id quod suasi æquitas & optimi quique re ipsa comprobant, nos etiam tenebimus, quo certius distinguamus tempora: Maximilianum scilicet, ut alibi, sic etiam in Hollandia, Zelandia, & Frisia Philippi filij sui Tutorem & gubernatorem fuisse à morte matris usque ad inaugurationem ejus, Eodem igitur anno 1482. mense 1482° Octobri pax inter Ludovicū undecimum Gallorum Regem, & Maximilianum Austriacum composita est, desponsata filia Maximiliani Margarita, quæ tertium agebat annū, Carolo Delphino Ludovici filio, qui annum agebat decimum tertium. Margarita autem in Franciam anno sequentidemum deducta fuit mense Maio. Anno 1483. in obsidione Traiectensi Iudocus Lalainus Hollandiæ, Zelandiæ, ac Frisiæ Præfectus occubuit: cui proximo anno Maximilianus surrogavit Dn Iohannem Egmondanum Vilhelmi filium natu maximum. Anno 1486. 1486° mensis Februarij, die 16. Francofordiæ electus est Maximilianus Austriacus in Regem Romano-insultus

Anno
Dñi. EPISCOPI Ultrajectini,

COMITES Hollandæ. Anno
Dñi.

in saltus externos eam defensaret:
In quibus quidē diligendis quan-
ta prudentia tum ipse, tum etiam
filius ejus Hispaniarum Rex Phi-
lippus hactenus usus fuerit, satis
evidenti testimonio sunt res ab
ipsis gestæ: quæ ut recenti adhuc
superstitum memoriâ tenentur,
ita etiam publicis historiârū mo-
numētis consignatæ sunt: Primus
in horum ordine fuit D. Antonius
de Linoy. Comes Hochstratanus,
qui quātus in armis Caroli Quin-
ti fuerit, quid multis opus est hic
referre? Huic defuncto successus
est 11. Octobris anno 1540. Re-
natus Chalonus Princeps Aran-
giæ, quem ob strenuam fortitu-
dinem suam Carolo Quinto iti-
dem fuisse charissimum, nemo est,
qui ignorat: Tertium locum ob-
tinuit 4. Octobris, anno 1544.
Ludovicus à Flandria, D. de Praet.
Qui quidem, uti superioribus il-
lis nihilo deterior fuit, ita postquā
se cum consensu Caroli Quinti
Toparchia abdicasset, successorem
habuit faciliè parem: huic enim
27. die Martij anno 1546. succes-
sit Maximilianus à Burgundia,
Marchio Veranus: Huic defun-
cto successus est 18. Augusti anno
1559. Guilielmus Nassovius Prin-
ceps Arangiæ: hic autem Duce
Albano ad excitatos in Belgico
motus componēdos misso, in su-
periores Germaniam cum recess-
isset, anno 156. Praefectus Hol-
landiæ atque Ultrajectinæ provin-
ciæ designatus fuit Maximilianus
Comes à Bousu. Ut autem per

tum. Anno 1492. Dux Saxonie
Albertus, cui suas vices Maximili-
anus in Germaniam profectus
generaliter commiserat, Hollan-
diam, Zelandiam, ac Frisiam gra-
vissima exactione afflixit. Eodem
anno Carolus Octavus Rex Gal-
liarum, Maximiliani Austriaci fi-
liam Margaritam repudiatam in
Flandriam tenuit. Anno 1494. 1494.
Philippus Austriacus annos jam
habes sexdecim, in omnibus Pro-
vinciis hæreditariis solenniter, &
magno cum applausu inaugura-
tus est: cui pater Maximilianus
ducta uxore altera gubernationē
harum Provinciarum maternarū
resignavit. Philippus autem Du-
cem Saxonie, Albertum genera-
lem Capitaneum, sicuti Maximili-
anus constituerat, Hollandiæ,
Zelandiæ, ac Frisæ confirmavit:
Anno 1495. mense Novembri 1495.
Margarita Austriaca Maximilia-
ni Cesaris filia, & Philippi Austria-
ci soror nupta est Dn. Johanni, D.
Ferdinandi Regis Arragonum ex
Isabella, sive Elizabetha filio uni-
co, & mox in Ianuario sequentis
anni 1496. Philippus Austriacus 1496.
Iohannam Arragonam ejusdem
Ferdinandi Regis ex eadem Eli-
zabetha filiam inter tres median
in uxorem duxit, ex qua progressu
temporis filios duos, & quatuor
filias suscepit, de quibus suo loco
dicturi vicissim sumus. Anno 1498.
Frisij factionum intestina-
rum perteli Albertum Saxonie
Ducem in perpetuum atque hæ-
reditarium patriæ suæ protectore
hoc

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiectini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dñi.

hos omnes ac singulos quam diu in officio fuerunt, publicam defensionem foris universæ Ditioni Cæs. ac Regia M^{aj} armis hactenus laurissimè præstitit, ita etiam legibus domi singulorum salutē tutata fuit per prudentissimos illos viros, quos dirimendis privatorum controversiis præsidere voluit. Neque enim solum in Magistratum urbis, qui antea fuerat, præstantissimos quosque viros allegit, verum etiam superiorem curiam ordinavit, ad quam ex omnibus provinciæ Territoriis provocatio esset: In qua, ut Majestatem suam representari, ita præcipuè Ius dici ex civilibus Rō. legibus voluit: Itaque cum 11. Aprilis anno 1530. Carolus Quintus hanc ipsam curiam ordinaret, conquisiti sunt & allecti in eam viri omnes singulari eruditione præditi, & ingenti rerum usu docti, qui & Imp. Majestati decori, & universæ Reip. præsidio esse possunt in dirimendis litigantiū controversiis: Primus hujus sacrosancti Senatus Præses una cum ipsa curia inauthoratus est 11. Aprilis anno 1530. clarissimus vir ac D. Iaspar Levinus Hogelandius, quem ex supremo Hollandiæ concilio Carolus Quintus cōspectatam multis arduis negociis prudentiam & integritatem istuc transfulerat: Hogeladio cum post annos octo spontè se ea dignitate abdicasset, ex Frisiæ supremo concilio translatus sexto Augusti suscitatur M. Martinus Nardenus,

Imperi, Romani nomine receperunt: Inter ceteras tamen in primis ea conditione, ut hujus pacti consensum impetraret ab Imperatore: Maximilianus verò Imperator hac de re certior factus, eodem anno mensis Iulij 16. die literis Friburgi Brisgoiæ datis declaravit, se Comitibus ibidem celebratis, cum consensu Principum Imperij pactum Frisorum cum Alberto Saxonum Duce initum comprobasse. Additoque generali mandato omnes ac singulos in Frisia degentes ad illius obedientiam adstrinxit. Quibus luctis cōspectis non multum sunt postea reluctati Alberto, qui hactenus ibi resistenter, cuiusq. fuit insequentimox Augusto nummus Sinecæ in perpetuam rei memoriam, in cuius parte altera habetur (Nūmus Regis Romanorum) in altera verò (Albertus Dux Saxoniæ) facta sunt hæc octuaginta septem annis postquam recuperata Stauria Frisij Vilhelmi Sexti Comitiss Hollandiæ jugum excusserant: nam quod ab eo tempore nos habemus ad Historiam Comitū Hollandiæ Præfectos etiam Frisiæ retulerimus, id ad hanc Frisiam nihil pertinet, de qua hic loquimur, quam Becanus & alij veteres *Orientalis* vocant, sed ad illam, quā iidem vocant *Occidentalem*, nos autem jam Hollandiam nominamus: Nunc enim Occidentalem Frisiam appellamus, quam interjectum mare ad Occidentem ab Hollandia separat: Orientalem Eques

342. 343. Vredelant. voo & 342. & 343. infra. 356. 363.

350. l'itshoorn.

floruit de Gutsels.

351. Joes de Drost. die grader van haren vroom. van syn dochter

354. ingrati caris

pluvator ~~et~~ expug. ab Epō & Curibus Tra.

356. Woudenstein, an Woudesteyn.

Woudenteb] quod fihm Joes de Woudenteb als in haren vroom
te gader van Montfort.] nota den brief van J. Jandert
archm Hismam] dat brief dat de Castelgyn van Eemland
een booger t' vly magh moet

357. Binsloten] endere crone q. cohen verspreet.

~~Woudenteb~~

360. Coornede I. nro l'itens van Coornedige

362. VIANENBURCH. 1369. ol. 1371.

363. Arnoldus de HORN. 1371. ol. 13

Vredelant principi Apcondie comist]

socialis bellum]

de Vactt gegronen] 1373

tunc stiper abi Vactt] qualia etiam boditrimin in ditte
visuntur addito etiam tertio ~~affabre~~ affabre factu
per ordinante H. ab des W. W. filio.

Gildenburch] nota

Nuswyet behoort vrecht toe]

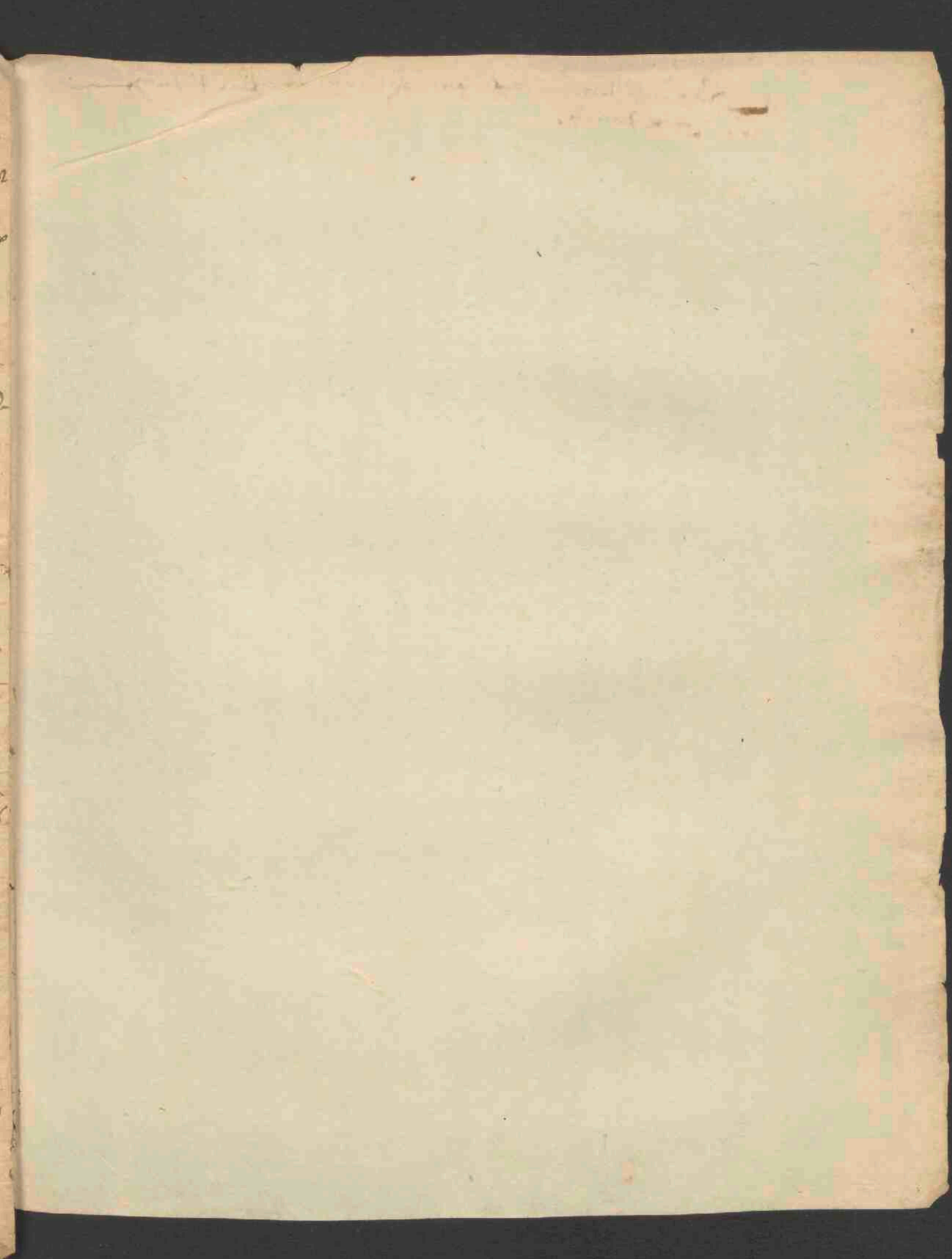
~~360. Grassfeld]~~

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through. Some words like "The" and "and" are visible.

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through. Some words like "The" and "and" are visible.

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through. Some words like "The" and "and" are visible.

Land in Bight contrary
Leaving Mervin on foot first Pellyer & then Junder
by Cape Horn.

*many R. conchata pendula fascies vixit fere finem q. me corradat
quide. Hordendi inen famer do. Matur. ludo. Ubony. Tarmity. lib. y. ex*

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultramontani.

COMITES Hollandie.

Anno
Dñi.

Eques Auratus, & V. I. Licentia-
tus. Qui cum summa fide ac dili-
gentia munus hoc per triennium
administrallet, Gruningana civi-
tatis ac Ditionis Vice-præfectus
constitutus est, ubi summo in ho-
nore ac dignitate per multos an-
nos versatus tandem vita defun-
ctus: Nardeno igitur ex supremo
1541. Frisiz Senatu huc translatus 21.
Novembris anno 1541. in hunc
ordinem successit: Hector Hox-
virius Frisius, Eques Auratus, &
V. I. Doctor, qui & multis ad di-
versos Principes pro patria & pro
ipso Carolo Quinto Legationi-
bus, & variis Reipub. negotiis ex-
ercitatus & probatus jam fuerat,
antequam hanc dignitatem susci-
peret, quam & susceptam porro
sic curatus est, ut idem Carolus
1546. Quintus anno 1546. cum Traje-
cti festivitatem Aurei Velleris ce-
lebraret cum in testimonium ap-
probatae fidei ac diligentiae eque-
stris ordinis privilegiis honora-
ret: Quanquam autem scripta,
quod equidem sciam, in publicū
nulla ediderit, ex quibus de inge-
nio ejus acque eruditione judicari
queat, tamen unus ille libellus,
quo studiosus olim hic Lovanii
contrancis suis commilitoni-
bus præscripsit leges, abunde sa-
tis arguit, & literatissimum fuisse
jam tunc, & ingenio præditū pla-
ne politico. Itaque & Universitas
ipsa Leges hæc Sigillo suo com-
probare dignata est, & ex Frisia
Occidua quotquot Lovaniū stu-
diorum gratia commeant, in col-

dicimus illam, quæ Gruninganis
interjectis ad Orientem porro hoc
nomine usitate appellatur: Cu-
jus distributionis rationem nos
alibi commodius reddituri sumus:
Porro autem eodem anno 1498.
nata est Philippo Austriaco pri-
mogenita filia Elionora, quæ a-
dulta primū Emanueli Regi Por-
tugallie nupta fuit, eoque mox
sive liberis defuncto, nupsit Fran-
cisco Valesio Galliarū Regi: An-
no 1500 qui bisextilis fuit 24. die 1500.
Februarij, hoc est, eo, qui S. Mar-
thie, & S. Petri festa interventu
suo separabat, Gandavi natus est
Philippo Austriaco primogenitus
filius Carolus, qui & successor po-
stea fuit Patri in Dominū harum
Provinciarum, & Rom. Imp. ejus
nominis Quintus. Eodem anno
Albertus Saxonie Dux Supremū
atque Provinciale Frisiz Sena-
tum, quem pridem instituerat, re-
formavit, hæc Consiliariis ordi-
natis: D. Petro scilicet Abbate in
Lidlum, D. M. Bernardo Bucho-
ne ab Aita, D. Hesselo à Martena,
D. Julio à Dekema, D. Herone ab
Hottinga, D. Renico ab Cammin-
ga, D. Scheltone à Liauckama: ho-
rum omnium nemo non præstan-
tissimus vir, nemo non immorta-
li laude dignissimus fuit: M. Bu-
cho tamē id præ cæteris commu-
ni Reipub. eximium cōtulit, quod
Vigilium Zuichemum, ex fratre
Folcardo nepotem, Secretariis
concilij Cæs. ac Regie M^{te} Præsi-
dem, & ordinis Aurei Velleris
Cancellarium, & ipse diligenter
Y legio

Anno
Dñi. 170

EPISCOPI *Utrajectini.*

legio nationis suæ veluti publi-
cas ac sacrosanctas magna cum
veneratione colunt: Hæctori vita
defuncto successit 27. Aprilis an-
1547. no 1547. præstantissimus vir ac
Dominus Adrianus Verburchius
Magister antea libellorum suppli-
cium, & magni Consilij Mechli-
niensis Consiliarius, qui elapso
decennio electus est in Præsiden-
ut vocant Flandriæ, & custodem
Sigilli Belgici, quo & ipsius vir-
tutibus hoc præmium testimonio
esset: Verburchio 19. Maji anno
1557. superioribus nec eruditione
nec industria inferior Hippolytus
Pertinax V. I. Doctor, ex antiqua
illa Pertinorum prosapia oriun-
dus, qui quâto perè Carolo quin-
to primum, ac deinde filio ejus
Serenissimo & Catholico Hispa-
niarum Regi probatus fuerit, ex
eo satis liquet, quod primum in
suprema Hollandiæ Curia Sena-
torem, deinde in Frisia Præsiden-
ac demum Præsiden Utrajecti esse
voluerit, iidemque Equestis or-
dinis insignibus ornaverit: Hip-
polyto defuncto 11. Augusti anno
1569. 1569. Georgius Ratallerus Leo-
vardienſis, Doctor & ipse V. I. &
omni literarum genere politissi-
mus, ex vetustis ac nobilibus Ra-
talleris originem ducens, cujus
parens optimus vir D. Iohannes
Ratallerus Cæs. M^{te} Quaſtor, &
Senator supremæ Curia per Frisiam
multis annis fuit. De hoc mihi
minus idè hic dicendum est, non
modo quod in vivis sit, sed etiam,
quod scripta ejus, quæ & multa,

APPENDIX

COMITES *Hollandiæ.*

Anno
Dñi.

erudit, & ad studia prosequen-
da vivens morietque sumptu suo
liberaliter adiecit: fuerat autem
D. M. Bucho in Academia Lova-
niensi ut artium liberalium & V. I.
Lauream consecutus, ita etiam
multis ejusdem Gymnasij hono-
ribus magno cum Reipub. litera-
rum emolumento perfunctus: Ita-
que cum singulari eruditioni at-
que prudentiæ suæ parè fidem
atq; industriam Illustrissimo Du-
ci Alberto probasset, non solum
ille eum liberis suis moriens cõ-
mendavit, sed & ejusdem Ducis
filius ac successor, Georgius idè
Saxoniae Dux non dissimulem in
Reipub. administratione exper-
tus, Carolo Quinto porro com-
mendavit, cum ad illius Imperium
Frisia transiretur, à quo primi
quoque Consilij digni ac or-
natus est. Anno 1501. nata est
Philippo Austriaco filia secundo-
genita, nomine Isabella, quæ po-
stea in matrimonium data est Chri-
stiano Regi Daniæ, Suetiæ, Nor-
vegicæ, ejus nominis secundo. Eo-
dem anno Philippus Austriacus
una cum uxore sua in Hispaniam
profectus est, iter faciès per Fran-
ciam, ubi sponsalia contracta sunt
inter Carolum Philippi filium &
Claudiam filiam Francorum Re-
gis, quæ tamen non multo post
dissoluta sunt Anno 1503. Phi-
lippo Austriaco in Hispania natus
est filius secundogenitus, nomine
avi materni appellatus Ferdinan-
dus, qui Bohemiarum Rex, & postea
Rom. Imp. ejus nominis primus
&

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini,

COMITES Hollandie.

Anno
Dñi.

& Reipub. frugifera publicavit, ipsū satis declarent, atque commendent: Neque fieri possit, ut verbis meis tantum tribuatur fidei, quantum meritò tribuitur virtutū ipsius: cui præsens testimoniū ipsa M^{tes}. Regia tulit, quæ cum per annos aliquot Magistrū libellorum supplicum, & Magni concilij Mechliniensis Consiliariū diligentem atque fidelem comperisset, hoc ordine dignum iudicavit: Quem Deus Opt. Max. Reipub. diu incolumem conservare dignetur: Non solū autem in Præfectis ac Præsidibus, sed etiam in Consiliariis reliquis Domus Burgundicæ providentiā curavit id quod diximus, ut prudentissimi quique viri in hunc præcipuē Senatū allegerentur. Fuerunt enim ab initio statim, ut sunt adhuc, non pauci viri omnibus numeris absolutissimi in eo ordine tamen ad nostram noticiam non pervenerint: unus tamen occurrit interim, qui sub Præsidente Nardeno opinor inauthoratus est clarissimus vir Lamberrus Cante-rus Gruninganus, quem, cum ob meritum parentis sui Gulielmi, quod ille Consul in Rebus Gruningensibus constituendis, una cum Præfecto Domino Georgio Schæck præstiterat, Carolus Quintus commendatissimum haberet, magis tamē charum habuit, cum degenerem non esse animadverteret: Era enim maximē doctrinā, hoc est V. I. prudentia insignis, quā, tum rebus ibi novis potissi-

fuit, & filium successorem Imperij reliquit Maximilianū ejus nominis secundū, qui nunc Imperij habenas moderatur. Anno 1505. 1505. decima quarta die Septembris nata est Philippo Austriaco filia tertio genita, nominata Maria, quæ postea nupta fuit Ludovico Regi Vngariæ, quo sine liberis sublato, hæc Provinciis hisce inferioribus à fratre Carolo Quinto tandem gubernatrix per multos annos Præfecta sedit. Anno 1506. 1506. pridie Regum, hoc est septimo die Januarij, Philippus Austriacus, una cum uxore ex portu Zelandiæ Armudensi classē solvit navigaturus in Hispaniam, sed vi tempestatis disiecta classe, in Angliam ejicitur, ubi spe melius per dies aliquot exceptus ac refocillatus in Hispaniam appulit, & inauguratus Rex Castelliæ Legionis & Granatæ coronatus est: & quinta post coronationem, hoc est 16. die Septembris mortuus est Burgis in Castiliā, sepultusq; in Monasterio Carthusianorum Amerisfloro in excelso monte prope Burgas sito: cor ejus exemplum Hierosolymas translatus est, ubi & proavi ejus Philippi Burgūdi cor reconditum fuit: Intestina Burgas translata in sepulchrum Mariæ matris ejus condita sunt: Vxor ejus, quam gravidam reliquit, anno proximo 1507. 1507. posthumam filiam quarto genitam, dictāq; Catharinam, peperit: quæ adultā in matrimonium eidem collocata fuit Regi Portugalliæ: Philippus

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraiektini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dñi.

mum opus erat. Itaque factum, ut illum cum primis in hunc ordinem adscripserit: Lambertus igitur exinde fixis Trajecti sedibus non modo Senarui operam suam in civilibus Curia negotiis egregie probavit, sed etiam tempus omne, quod his superfuit, in reliquarum disciplinarum studia contulit, nihilque pratermisit inexcussum, quod ad absolvendum universum Encyclopædiæ orbem pertineret: qui quidem quo minus ingenij sui factus ullos, quos tamē & multos & insignes inchoaverat, in lucem produxerit, immatura mors effecit. Sed bene habet, quod filios superstites duos reliquerit, viros omni disciplinarum genere excultissimos, Gulielmum ac Theodorum; Qui suis eruditissimis scriptis certatim pellant in quo defecit parens: Huiusmodi itaque viros cum ad solatiū bonorum Carolus Quintus ut & filius ejus Hispaniarum Rex haftenus Ultraiektinæ Reipub. præfecerint, tum etiam anno statim 1529. ut metu cohiberet improbos, Arcem præsidariam intra septa urbis munitissimam extruxit, quam ex eventu sperato *Freiburch*, hoc est, Arcem pacificam appellavit. Eodem anno mense Junio, circa festum S. Iohannis D. Episcopus Henricus de Bavaria Episcopatum suum in manus Papæ Clementis Septimi resignavit, postquam eum in maximis difficultatibus administrasset per annos ferme quinque: relictoque Ultraie-

igitur perijt anno ætatis suæ 28. relictis liberis superstilibus sex, ut tamen in hunc numerū etiam posthumam computemus, inter quos cum jure primogenituræ Carolo successio deberetur, is patri proximē successus est: Fuit autem Philippus Princeps multis nominibus laudandus, & cui nihil magis defuit, quàm vitā diuturnior, de quo aliàs copiosius diximus. Administravit has Provincias annis viginti quatuor, duodecim scilicet per Maximilianum Patrem suum, & totidem per semetipsum.

29.

CAROLUS AUSTRIACUS

præfuit annis 49.

Eodem igitur anno 1506. 1506, successit Patri Carolus Austriacus Hispaniarum Princeps, &c. & numeratus est Comes, Hollandiæ, Zelandiæ, ac Dominus Frisiæ ordine vicissimus nonus: & quoniam is tum temporis nō nisi sex annos natus fuit, consensu votisque primorum illi fratrique ejus ac sororibus generalis Tutor postulatus ac Præfectus est ipsius avus Maximilianus Rom. Imperator, Archidux Austria, &c. Apud hunc igitur Carolus Austriacus ad puberem usque ætatem potissimum educatus fuit. Anno autem 1514. Carolus Austriacus 1514, in omnibus civitatibus Hollandiæ Comes inauguratus est mense Junio. Anno 1515. Georgius Dux 1515, Saxoniae: Alberti filius cum con-

et.

Anno
Dñi. EPISCOPI Ultrajectini:

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

Et in superiorem Germaniam re-
versus tandem Vormaciensis E-
piscopus electus est: Si quis autem
de rebus Ultrajectensium sub hoc
Episcopo gestis pleniorē histo-
riam cognoscere desiderat, Lam-
bertum Hortensium, & Henricū
Bomelium legat, qui quamvis a-
vidum Lectorem faciliē, & quidem
cum summa voluptate expleturi
sunt: non pauca autem & popu-
laria Chronica Hollandiæ, Flan-
driæ, Brabantiae, & finitimarum
aliarum gentium suppeditabunt,
quæ omnibus obvia sunt.

59.

VILHELMUS ENCKEVOR-
TANUS sedis annis ferme 7.

Post resignationem Henrici
de Bavaria, idem Pontifex
Clemens Septimus eodē an-
no 1529. Episcopatum Ul-
trajectensem auctoritate suā con-
tulit venerabili Viro ac Domino
Vilhelmo Enckevortano Braban-
to: hunc Onuphrius Panuinius
alicubi Trajectensem vocat, fortē
propter Pontificem Hadrianū Se-
xtum, qui Trajectensis fuit. Huic
enim admodum familiarē ac cha-
rum fuisse ex eo satis cōstat, quod
ipse, postquam in Pōtificialem se-
dem exaltatus esset, ei non solum
Episcopatum suum Dertusensem
in Hispania, sed etiam Galerum
Cardinalitium contulerit. Hic e-
nim est ille Vilhelmus Enckevor-
tanus Dertusensis Episcopus, quē
1523. anno Christi 1523. Pontificatus

sensu fratris sui Henrici Dominiū
Frisiæ transtulit in manus Caroli
Austriaci: cuius nomine mox Leo-
vardiæ consentiētibus patriæ Or-
dinibus ad S. Vitum in Portu ve-
teri Calendis Iulij inauguratus
est excellentissimus Princeps Flo-
rentius, D. Egmondanus Iselste-
nius, Aggeris S. Martini, &c. To-
parcha generalis Hollandiæ, Ze-
landiæ ac Frisiæ: Qui consequen-
ter ut reliqua laudabiliter à Duce
Saxoniae instituta ampliavit, ita &
supremam quoque Curiam Sena-
torum numero auxit, novisque in
hunc ordinem allectis, tres dun-
taxat ex illo Saxonico Senatu re-
servavit, scilicet D. M. Bernardum
Buihonem ab Aita, & D. Hesselum
à Martena, & D. Renichū à Cam-
minga. Quod horum fides ac di-
ligentia Carolo Austriaco pecu-
liariter à Duce Saxoniae commē-
data esset: Ac mihi quidem rem
penitus consideranti videtur Ca-
rolus Quintus de industria cum in
omnibus suis Provinciis, tum in
iis præcipue, quas ipse acquisivit,
velut in Frisia, in Geldria, in Trāf-
isulania, in Ditione Ultrajectina,
Toparchas potentissimos, ac Rei
militaris peritissimos, tum Con-
siliarios prudētissimos atque in-
tegerimos constituisse: Videbat
enim Princeps singulari pruden-
tiā præditus, hac ratione futurū,
non solum ut Provinciales ipsi
melius in officio continerentur, si
armis hostis externus arceretur,
legibus domestica tranquillitas
conseraretur, verum etiam, ut &

fui anno secundo die Iovis, 4. Idus Septembris Romæ P. P. Hadrianus v. r. unica sua ordinatione fecit unicum Cardinalem Præbyterum SS. Iohannis & Pauli. Quamquam autem in electione Clementis Septimi, qui Hadriano Sexto mortuo successit, ipse non adfuerit, videtur tamen illi nec ignotus fuisse, nec ingratus, qui illum Episcopatu Traiectensi decoratū voluerit. Hic igitur Præsul per procuratorem suum Ultrajecti cathedralatus fuit Episcopus ordine quinquagesimus nonus, sedemque habitationis suæ toto tempore Romæ retinuit, ubi etiam mortuus

1536.

Cum Onuphrio fuit
Epitaphium a Schrader
20 descriptum, & subest
relatum.

1534.

est mense Iunio anno 1536, postquam Episcopatum per procuratores administrasset annis ferme septem: Onuphrius enim defunctum scribit anno undecimo Clementis Septimi, hoc est, anno Christi 1534. & sepultum Romæ in Ecclesia S. Mariæ de anima: ex quo nascitur error totius biennij in calculo temporis: nos communem popularium Chronicorum traditionem hic secuti, an sequentis Præsulis initium extendimus huius finem, quo series annorum servari possit.

60.

GEORGIUS EGMONDANUS
sedit annis 23.

1536.

Anno igitur 1536 postquam de obitu Episcopi Vilhelmi constitisset excellentissimus vir Dominus Georgius Eg-

montanus nationes paulatim repressa feritate mitigarentur, si partim exemplo docta, partim consuetudine emollita deprehenderet Burgundiaca Domus Poltriam sua longè esse præstantiorem. Itaque primum Toparcham live Præfectum Frisiz Carolus Austriacus esse voluit, hunc ipsum, qui ejus nomine inauguratus fuit Florentium Egmondanum: Hic autem quantus fuerit, ignorare non possunt, qui hujus ætatis Historicos, vel à primo saltem limine salutarunt: Egmondano successit ex natione Austriaca oriundus Rei bellicæ gloria non inferior D. Vilhelmus Roggendorfius, qui successore habuit illustrissimum virum Dn. Georgium Schæck à Tautenburch parentem Reverendissimi Archiepiscopi Ultrajectini præsentis, qui rerum pro defensione Frisiz gestarum amplitudine præcedentes facile superavit: Hunc defunctum excepit bellicosissimus item Princeps Maximilianus, Comes de Buren, cui mortuo successit, virtute bellica præstantissimus Iohannes Comes Arenbergius, Arenbergio miles item egregius Carolus Comes Megensis, Megensi strenuus in primis Agidius Barlaimontius. Barlaimontio demum diversis ac multis bellis exercitissimus Caspar à Robles Bidlaus successit. Qui quidem omnes ac singuli, quales, quantæque extiterint, quantaque cura ac diligentia Frisiam tutati sint, ut publicis scribentium monumentis, ita monda-

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajeſmi.

(COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

mondanus Florentij Comitis Egmondani filius, poſtquam legitime electus, & per Pontificem confirmatus eſſet, cum ingenti Principum ac Nobilium comitatu Ultrajeſtum venit, ibidemque in ſexageſimum Episcopum inauthoratus eſt: Hic Præſul in magna tranquillitate Episcopatum toto vitæ ſuæ curriculo adminiſtravit cum Eccleſiæ proſpectu nō mediocri: nam cum externorū hoſtium incuſſionibus non infeſtaretur, quos Domus Burgundiacæ deſenſio facile arcebat, ipſe inſignem eruditionem, quam ſingulari pietate condiderat, toto pectore ad ornandam Eccleſiam Chriſti contulit: non ſolum enim ſolennia iſta pietatis opera, preces, jejunia, eleemoſynas & conſimilia ſubditis ſuis exemplo præſtabat, ſed & reliqua Eccleſiæ officia ipſe ſubibat, ut & ſacrificiis præſens intereſſet ac præſſet, & ordinationes clericorum atque etiam examinationes per ſe faceret, ne qui ad ſacerdotalem dignitatem inidonei fortè irrepererent indigni. Mortuus eſt hic Præſul 26. Septembris anno 1559. poſtquam Episcopatum adminiſtraverat annis 24.

61.

FRIDERICUS SCHENCK
à Tautenburch.

1561. **D**Eſuncto Georgio Egmondano electus & anno 1561 in feſto B. Brichi, hoc eſt, 13. Novembris in Ultraje-

etiam viventium testimoniis adhuc abundè conſtat: Et verò ut armata, ſic etiam togata militiæ coryphæos eadem Domus Burgundiacæ Friſiæ gubernandæ præfecit. Apparet id in Senatus ſupremæ reformatione, cum ejus numerum in juſtum ordinem redigeret, non præſente modo M. Buchone, ſed eo etiam in Hagensem Curiam tranſſato: Primus in Friſia Senatus Cæſarei Præſes ordinatus eſt M. Gregorius Bertolphus Lovaniëſis, quem ob ſingularem prudentiam ac rerum uſum, quem ille ſibi Bruxellæ publicis privatiſque cauſis actitandis plurimum annorum ſpatio comparaverat, Carolus Quintus hoc loco dignū judicavit: qui quidem tamen vix anno integro ſupervixerit, jucundiffimam tamen illic ſui memoriā omnibus reliquit: cujus deſuncti filiam D. Juſtinam poſtea uxorem duxit clariffimus vir ac Dominus D. Ioachimus Hopperus Friſius, Eques Auratus, & Regiæ M^{te}. in Hiſpania Sigilli cuſtos, & per Belgicas ejusdem M^{te}. Provincias Cancellarius. Bertolpho deſuncto ſucceſſus eſt M. Iacobus Stravelius inſignis & ipſe politiæ conſervator, cui ſucceſſit, omnibus merito ſuo ſuſpicendus M. Everardus Nicolai: hic enim ut parètem habuit eruditione, prudentiā, integritate ſingularem, ita & ipſe ob adauctas in ſe has dotes apud Carolum Quintum majori authoritate fuit, ac proinde ad plures etiā dignitates ab eo gradatim evectus etiam

Anno
Dñi.

EPISCOPUS Ultrajectini.

COMITES Hollandiæ.

Anno
Dñi.

Atinam cathedram cum omnium
Ordinum singulari exultatione
collocatus est sexagesimus primus
Episcopus, & Archiepiscopus post
S. Vilbrordum secundus, qui e-
iusdem Ecclesiæ ad S. Petrum
Præpositus erat, excellentissimus
Baro à Tautenburch Dñi, Frederi-
cus Schenck: qui quidem ut ma-
jorum suorum imaginibus & re-
bus à patre D. Georgio Schenck
Frisiæ quondam Toparcha gestis
illustrissimus, ita etiam propriis
virtutibus clarissimus est: hic e-
nim cum naturali humanitati at-
que prudentiæ suæ parem divina-
rum atque humanarum rerum co-
gnitionem indefatigabili studio
addidisset, ita ad Episcopalem ca-
thedram accessit, ut qui ad omnia
munia Episcopo digna egregie
paratus esset. Itaq; ab ipso statim
initio in hunc usque diem gregem
suum non modo externis pietatis
operibus sustentat, astrictuâ suâ
præsentia confortat, verum etiam
doctissimis concionibus erudit,
probatissimis exemplis exhortat
ad cultum Ecclesiasticæ civilisque
iustitiæ: Quod quidem utrum-
que quo & vivens in pluribus cum
fructu præstat, & post mortem ni-
hilo minus indefinenter agat, scri-
ptis editis non modo Theologicis
hæreses confutat, sed & iuridicis
abusis fori purgat, uti obique au-
tem veram erga Deum pietatem,
erga proximum charitatem docet:
de quo mihi propterea parcius hic
dicendum est, quod & in vivis ad-
huc ipse sit, & ex scriptis ipsius,

est: utpote qui primum ex Hagensi
consistorio vocatus, Consiliarius
in Frisia, & hinc Senator Mechli-
niæ, indeque Præses Frisiæ, postea-
que Secreti concilij Senator Bru-
xellæ, ac postremo Magni consilij
Mechliniæ Præses creatus fuit: E-
verardo Bruxellæ vocatio, successit
Doct. Hippolytus Petlinus,
cujus & ipsius integritatem testa-
tur in melius ac majus gradum
facta promotione, qui primum ex
Hagensi consistorio Præses Frisiæ,
& inde Præses Dionis Ultraje-
ctinæ factus est: pro meliori enim
habendum cuique id est, quod li-
bera voluntate ipse alteri præpo-
nit: Hippolyto Ultrajectum avo-
cato successit M. Carolus de Nit-
zen, cujus non minus, quam præ-
decessoris sui virtutem augendis
dignitatibus Carolus Quintus, ut
& filius ejus Hispaniarum Rex
Philippus approbatam voluit. hic
enim primum ex consistorio Ha-
gensi, Fiscus advocatus in Frisia, &
huic iterum Senatus Regij in Fri-
sia Præses constitutus, & Equestris
ordinis insignibus donatus fuit:
Nitzeno defuncto successit claris-
simus, prudentissimusque vir ac
D. Doct. Igramus ab Achlen,
ejusdem Senatus Consiliarius, e-
lectus in Præsidentem exemplo me-
morabili ac novo: nam postquam
Nitzenus diem suum obiisset Re-
gia M^{te} Ampliss. Clarissimoq; vi-
ro Segero, Domino Groesbeckio,
Reverendiss. Episcopi Leodienfis
fratri, qui tunc Frisiæ Vice-præse-
s erat, mandavit, ut per Sena-
torem

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini,

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

quæ tum Theologica, tum Iuridica omnium manibus terantur: longè plenius virtus ejus & eruditio cognosci possit, quam ex scriptis meis quantumlibet prolixis: Porro autem non multo post obitum superioris Præsulis Georgij Egmondani anno Christi 1559. Episcopatus Trajectensis, qui S. Villibrordi tempore Archiepiscopatus fuit, & ab eo tempore porro isto honore caruit, ut Becanus cap. 1. tradit, ad primitivum suum fastigium reductus est, occasione gliscentium sectarum: qua de re cum jam antea in genere scripserit eximius Dominus Magister noster, Sacrae pag. in hac Academia Professor, & Apostolicus ac Regius librorum censor D. Doctor Iohannes Molanus Lovanienſis nos verbis ejus huc translati quæ tum instituto nostro conveniet dicturi sumus. Philippus enim Hispaniarum Rex Sectis obviam venire cupiens, cum antea in Belgio non nisi quinque Cathedrales essent Ecclesie, Atrebatî videlicet, Cameraci, Leodij, Tornaci, Ultrajecti, consensu & autoritate Pontificis Pauli Quarti, auxit & commodius divisit Dioceses Belgij, quatenus Dionis suæ erat: erexit enim in co tres Archiepiscopatus sive Metropoles, Mechliniam, Cameracum & Ultrajectum, & nedecim Cathedrales sedes, quas trium Metropolitanarum suffraganeas esse voluit: Mechliniensem novam Metropolitanam novis Episcopatibus præſſe vo-

luntium à singulis Consiliariis jurjurando antea exacto exquiret, quem quisque ex collegis ad vacantem functionem maxime idoneum judicaret, quo facto, cum suffragia hunc nominassent, Rex qui ante annos decem ob singularem ejus prudentiam atque fidem aliis tunc experimentis exploratam hujus Senatus Consiliarium fecerat, eundem Præsidentem porro jam cupidissime fecit. Planè igitur hic dubites, utrum magis suspiciendum dicas, Regemne de omnibus Consiliariis hujusce Curie eam habuisse opinionem, ut singulos Præsidentie fastigio dignos judicaverit, an verò hunc reliquorum talium judicio unum omnibus esse prælatum. Vtrumque certè cum cæterorum omnium, tum hujus in primis integritatem singularem arguit, quam & omnis ordinis Provinciales etià calculo suo comprobant: Quorum votis nihil optabilius fuit, quam hunc Præsidentem videre Frisæ: Ut autem in Toparchis & Præsidentibus, ita etiam in Fiscis advocatis, quos alibi Provincie tutores, in Frisia Procuratores generales usitate vocant, eadem Domus Burgundiacæ prudentiam suam studiosè declaravit, cum tales hactenus ordinaverit, qui inter severitatem ac lenitatem via media ingressi, neque contemptum Majestatis, neque odium constarent, & bonis solatio, malis terrori essent: In horum numero primus fuit M. Carolus de Nitzen, idem ille, qui

Z luit,

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Ann.
Dñi.

luit, Antverpiensi, Gandavenſi, Brugensi, Ipreſi, Buſcoducenti, Ruremundenſi, Cameracenſi Metropolitanæ ſubjecti Atrebatum, Tornacum, antiquas Episcopales Sedes, ex novis verò Audomarū, & Namutcum: Leodiensem Eccleſiam, detractis iis quæ ſuæ Diſtionis erant, reliquit ſubjectam Agrippinæ Coloniz Archiepiſcopo: Trajectenſi Archiepiſcopali novas attribuit ſedes Episcopales, Harlemenſem, Davenſienſem, Leovardienſem, Gruningenſem, & Middelburgenſem De cæteris igitur Episcopis novis, qui Ultrajectenſi Archiepiſcopo ſubjecti nō ſunt, hic dicere nihil eſt neceſſe: de his autem ſingulatim eo ordine dicturi ſumus, quo quiſq; eorum in Cathedrā ſuam collocatus eſt, ut Chronologiæ nobis conſtet ratio. Anno igitur Domini 1561. authoritate Pontificia ac Regia Middelburgenſem in Zelandia cathedram primus Episcopus aſcēdit D. Nicolaus de Caſtro: Erat autem hoc loco jam antea collegium Canonicoꝝ quatuordecim, & unius Decani, inſtitutum ad S. Petrum anno Domini 1311. ab Hollandiæ Comite Vilhelmo ejus nominis tertio, ut ex Becano diſcimus: Quare ad ſolutionem Sedis Episcopalis hic tantum Præmonſtratenſis ordinis Abbatia, quæ ibidem eſt, in dotem Episcopō assignata fuit: Erat autem hic Præſul natione Brabantus, patria Lovaniensis: qui proinde ſummā ſtudioꝝ oportunitatem nactus

qui poſtea Curiz Præſes ibidem fuit: qui quanta integritate ſe in eo officio geſſerit, ex prædictis æſtimari poteſt. Huic ſecundo loco ſucceſſit incomparabili integritate vir ac Dominus M. Iulius à Geel, ob ſingularem ſuam in tractandis negotiis civilibus dexterritatem ex præcipuis ejuſdem Curiz advocatis electus & aſſumptus qui ita ſeſe geſſit, ut foreſem praxin, cujus peritiſſimus fuit, ad honorem M^{ti}, & ſalutem Provinciæ contuliſſe etiam ab improbis judicatus ſit. Tertio loco hic ſuſſectus eſt clariſſimus, prudentiſſimusque vir ac D. Doctor Iohannes Carolus Antverpienſis, qui cū ad expoliendam ſingularem ſuam tum reliquarum diſciplinatum, tum V. I. cognitionē in amplifiſſimo apud Mechliniam Senatu decēnio integro cauſarum patronum ageret, ac variis ejuſdem Senatus ſuffragiis ad Septenos dignitatis gradus poſtularetur Regiæ M^{ti} in primis viſus eſt idoneus, qui huic functioni præficere-
tur, quam & tanto modo amine hætenus adminiſtrat, ut & M^{ti}, Regiæ, & ſubditis ejus, tēporibus his quantumlibet turbulentis, officiū ſuum abundē probet. De reliquis hujus Ampliſſimi Ordinis Conſiliariis hic texere catalogum, inſtituti noſtri ratio non patitur, quibus ne id quidem propoſitum fuit, ut horum ipſoꝝ, de quibus diximus, univerſas doctes ad amuſſim hoc loco recenſeremus, quod peculiari opere, ſi vi-
ingenij

1561.

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dni.

ingenij sui nervos ad optima quæ
que intendit. Ideoque non modo
humanioribus literis egregie im-
butus, sed & Sacrosanctæ Teolo-
giæ Licentia donatus, Magistra-
les ac Scholasticos actus publicè
privatimq; in hac Academia cum
fructu auditorum, & sui nominis
laude frequentes præstitit: Hinc
mox Collegij Bussidiani, in quo
publici trium linguarum Profes-
sores agunt Præles ordinatus, &
non multo post ad S. Mariam Ul-
trajecti Canonicus, ac deinde Re-
giæ M^{ie} Commissarius ad hæreses
per Hollandiam extirpandas, ac
postremò Episcopus Middelburgi
constitutus fuit: ut, qui in mino-
ribus functionibus vicissim fide-
lis repertus, & per inter medias
gradatim evedtus erat, ad summū
cū pervenisset, summa ope jam
sibi adnitendum intelligeret, ad
propugnandum Christi gregem.
Quo quidem in negotio cū ille
sue vocationi per annos duode-
cim abundè satisfecisset, mensis
Maij 17. die anno 1573. Middel-
burgi obdormivit in Domino, ibi-
demque in Ecclesia sua Cathedra
li magno cum omnium mœnore
sepultus est: Fuit hic Antistes vir
in primis pius & humanus, singu-
lari prudentiâ præditus, ab omni
fastu ac superbia prorsus alienus,
constans in proposito, ingenio vi-
vido, iudicio acri, comis, & affa-
bilis, adjecta interim decenti gra-
vitate, frugalitatis, castitatis, ac
munditici amantissimus. Et cū
talis esset, repperit illic materiam

ta suppetat, f. sturi sumus, quod
de omnibus Toparchis, Præsidi-
bus, & Consiliariis Curia Frisicæ
meditatur: Nunc enim id operâ
solummodò dedimus, ut vel ex illi
saltem horum nomenclatura pro-
posita Lector ex conditione Frisicæ
conjecturâ faciat de reliquis Pro-
vinciis, quas Ditioni suæ Carolus
Quintus aggregavit, quanta sci-
licet curâ Domus Burgundiaca
prospexerit, ut & publicæ & pri-
vate tranquillitatis idoneos admi-
nistratos his præficeret. Porro autem
anno 1517. circa festum visitatio-
nis Mariæ Carolus Austriacus in
Hispaniam profectus est, ubi inse-
quenti anno Rex Arragoniæ Le-
gionis & Castellæ, & mox utrius-
que Siciliæ coronatus est, mortuo
Rege Ferdinando ejus avo mater-
no. Anno autem 1519. prid. Idus
Januarij mortuus est Imperator
Maximilianus primus, Caroli Au-
striaci avus paternus. Cui eodem
anno Calendis Augusti Carolus
suffectus est, dictusq; est Carolus
Quintus, imperavitque annis 28.
mēibus sex, diebus viginti septe.
Eodem anno M. Bernardus Bu-
cho ab Aitâ Carolo Quinto in
Palatio Hagenfi collegio Canoni-
corum Decanus præfectus, & in
summam Hollandiæ Curiam Se-
nator ascitus est. Anno 1522. Ca-
rolus Quintus ad sedandas Prin-
cipum discordias in Hispaniam
rursus profectus est. Anno 1525.
Carolus Quintus duxit in uxore
Dn. Isabellam Emanuelis Regis
Portugalliæ filiam: Anno 1527.

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajeclini.

COMITES Hollandæ.

Anno
Dñi.

virtutis exercendæ satis uberem toto tempore, quo cathedrâ istam obtinuit: Nam cum initia in hujusmodi negotiis ubique satis infaulta sint, hæc præsertim tempestate, tum anno statim sexagesimo sexto, uti toto fere Belgio, ita etiâ illic publici motus unionem Religionis distraxerunt. Et hi ipsi, cum uterunque jam sopiti videretur anno 1572. in deterius recurrerent, plus negotij, plus periculi exhibuerunt. Vtrobique ergo magno spiritu præsto fuit Episcopus, ut declararet se non mercenarium, verum pastorem esse: Et cum nunquam non concionibus publicis, privatisque monitis omnes ac singulos ad orthodoxæ Religionis cultû exuscitaret, tum priori illo tumultu tanta dexterritate eos tractavit, qui vel authores, vel adjuutores præsentis motus videbantur, ut & nocerent levius, & nocere citius desisterent. Posteriori verò motu cum civitas diuturna, eademq; archissima obsidione premeretur, quam diu quidem ipse superfuit, assiduis suis hortationibus cives in fide Regiæ M^æ continuit, quos monere obsecrareque nunquam destitit, ut quamvis potius famem, quamvis nuditatem, quamvis deniq; mortem potius subirent, quam Religionem Catholicam desererent, fidemque Regi datam fallerent: cumque amici non decissent, qui hortarentur ipsum, ut se periculo subduceret, quoniam circumfermentibus armis fructum porro

mensis Maij, die septima Valladoli in Hispania natus est Carolo Quinto filius primogenitus, qui nominatus est Philippus, hodieque parti superstes ditiones hereditarias clementissimè gubernat. Anno 1528. mensis Decembris, die tertia concessit in fira clarissimus vir Dominus M. Bernardus Bucho ab Aira, anno ætatis suæ sexagesimo tertio, sepeliturque in Haga Comitum, vir merito suo plurimum laudandus: utpote, qui rebus adhuc in Frisia novis annos quindecim cōtinuos Ducibus Saxoniz, Alberto, Henrico, atque Georgio, deinde & Carolo Quinto per annos quatuor ibidem, & in Hollandia demum per annos novem fidem diligentiamq; suam in suprema Curia Senator probavit. Rebus in Frisia oppido turbatis, partiumque discordia ac bello implicitis maxima sæpe pericula prudētiâ suâ fortiter à Patria avertit, Leovardiam obsidione Gellorum pressam in fide retinuit, multisque legationibus honestissimis ad Maximilianum Imperatorem, Regesque Francorum & Anglorum functus est: Vique in summa dignitate constitutus rebus affluentibus innatam liberalitatem suam præstare ex animi sententia potuit, munificus imprimis extitit in Antistites orthodoxæ Religionis, & liberalium Artium studiosos. In quos assatim collata beneficia non modè foundationum monumenta publica, sed & vivorum testimoniū ha-

facturus

Anno
Dni. EPISCOPI Utraiectini.

COMITES Hollandia. Anno
Dni.

facturus non videretur, respondit
se eo ipso magis induci ad manē-
dum, quod fructum sibi jam ma-
ximum facturus esse videretur:
Nam si occumbendum foret, pa-
ratam esse coronam martyris, si
vita suppeteret, se plures in viam
reducturum: Deo soli rerum evē-
tum in manu esse, se in utrumque
esse paratum: eumque præfens fla-
gitium pastor faciat, si oves defe-
rat, sibi exemplū placere Divi Au-
gustini, qui Vandalis Hipponem
oppugnantibus in Sede mansit,
quo facto obedientiam suam Deo,
fidē Imperatori probavit, & præ-
sentia suā subditos in officio con-
tinuit, qui fuga ejus fortasse fracti
defecissent. cum autem per alli-
duos labores atque curas attenua-
ta valetudine corpusculum sube-
rant morbis elanguesceret, &
in spiritu præsentiret, sibi extre-
mæ resolutionis imminere diem,
ne qua inter Monasterij & Colle-
gij confratres ob administrationē
rerum se mortuo possit oriri con-
tentio, ipse cum utriusque mem-
bri pleno consensu vicarum sibi
substituit præstantissimum virum
Dominum M. Iohannem à Strien
S. pag. Licentiatum, ut is Episco-
pi vicem gerat, donec Regia Ma-
huic Sedi de alio pastore provide-
rit. Cujus ordinationem suo di-
plomate Rex confirmavit: quan-
quam igitur idem Dominus M.
Iohannes à Strien gravatim & nō
alio affectu, quam pio erga defū-
ctum Præulem amore hoc onus
in se receperit, tamen suam diu

ſtēnus declarant. Eodem anno
natus est Carolo Quinto filius se-
cundo genitus, vocatusq; est Ma-
ximilianus, qui infans perijt. An-
no 1530. Carolus Quintus in in-
feriorem Germaniam reversus est,
adducta secum sorore sua D. Ma-
ria Ludovici Vngarici vidua. An-
no 1531. D. Ferdinandus Austria-
cus Caroli Quinti frater, Rex Ro-
manorum electus est. Eodem an-
no Maria Vngarica Caroli quin-
ti soror ordinata est Gubernatrix
harum inferiorum Provinciarū:
Anno 1532. Carolus Quintus in
Germaniam profectus est, & effu-
gatis ex Austria Turcis, in Hispa-
niam profectus est. Huic anno
1535. in Aphricā trajecit, ac Tu-
netum cepit. Anno 1536. Grunin-
gani se Carolo Quinto submise-
runt. Anno 1539. secundā die
Maij mortua est Imperatrix Do-
mina Isabella Caroli Quinti uxor.
Eodem anno Carolus Quintus ex
Hispania terrestri itinere per Gal-
liam reversus est: & in principio
anni 1540. Gandavi castrum præ-
sidiarium ædificavit. Anno 1545.
mensis Iunij, die 9. ex Domina Ma-
ria de Liere Dn. Iohannis Portu-
gallie Regis filia Philippo Caroli
Quinti filio nascitur filius primo-
genitus, qui vocatus est Carolus:
& tertio à partu die puerpera hæc
defuncta est. Anno 1546. Carolus
Quintus Trajecti celebravit so-
lennitatem aurei Velleris, ubi tūc
temporis multi Nobiles militari
decore, ut olim vocabatur, ut nūc
dicimus, Equestri dignitate dona-
alium

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini:

COMITES Hollandia:

Anno
Dñi.

aliū Episcopum Rex non constituerit, ille hanc Sedem ut vicarius summā diligentia atque fide administrat, nullis curis, nullis laboribus parcens, quo commodis Ecclesiæ subserviat. Eodem anno 1561. primus in Harlemensem Episcopum consecratus, & in Ecclesiæ cathedram sequenti anno collocatus est venerabilis in Christo Pater ac Dominus Nicolaus de nova terra, qui Reverendissimi Episcopi Georgij Egmondani in Ultrajectina Sede Suffraganeus per annos multos fuerit, huic indorem assignata fuit Abbatia Egmondana, Capitulum verò Canoniorum sedis hujus designatū fuit ex Monasterio de Heylo Canoniorum Regularium prope Alcmariam, & ex Capitulo Canoniorum in Geervliet, quod Capitulum Harlemum istinc translātū est anno 1571. per successorem prædicti Domini Nicolai, D. Godefridum à Mierlo: relicta tamen ibi Parochia cum sufficienti proventu, unde honestè sustentetur. Hic autem Præsul cum decem annos Sedem suam administrasset, in adversam valetudinem incidit, quacum & diu admodum & periculose laboraret, ratus se oneri imparem, Episcopatu cessit. Cui anno 1571. D. Godefridus à Mitloo successus est, de quo eo loco proinde dicturi sumus. Anno 1568. Gruninganæ Ecclesiæ cathedram primus Episcopus accepit incomparabilis vir ac Dominus Iohannes Kijff: cujus quidē

ti sunt. Ex Frisia D. Sixtus à Dekema, & D. Petrus à Dekema ejusdem Mⁿⁱ in suprema Frisia Curia Consiliarij, itemque Præles Curie Trajectinæ D. Doctor Hector ab Hoxvier, & D. Aelgo ab Hoxvier frater ejus, cum aliis aliquot ordini Equestri adscripti sunt. Eodem hoc anno & sequenti Carolus Quintus bellum Germanicum confecit. Anno 1548. Maximilianus Ferdinandi filius, qui nunc Imperator est, Mariam Caroli Quinti patris sui filiam uxorem duxit: Sequenti anno Philippus Austriacus Hispaniarum Princeps & Caroli Quinti filius relicto in Hispania filio, patris sui iussu in Brabantiam venit, anno ætatis suæ vicesimo secundo Anno 1554. Philippus Austriacus Hispaniarum Princeps duxit secundam uxorem Reginam Angliæ Mariam, Henrici Octaviæ Catharina Aragona filiam. Anno 1555. Carolus Quintus Philippo Austriaco Hispaniarum Principi filio suo hereditariarum suarum in Belgio Provinciarum gubernacula tradidit: postquam ipse eas post obitum parentis sui moderatus esset, partim per vicarios suos, partim per semetipsum annis quadraginta novem.

30.

PHILIPPUS HISPANIARUM PRINCEPS,

Eodem igitur anno 1555. Philippus Hispaniarum Princeps, Ecclesiæ

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultraeetini:

(OMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

Ecclesiae Duceſſi non modò civi-
tas Agerque Gruninganus, ſed e-
tiam Drentiae & Veſtervoldiae ro-
ta Ditio ſubjecta eſt. Capitulo,
Canonicorum novem, ſuſtentan-
do: (nam Episcopus ipſe decimus
eſt) conventus Ezenſis ordinis S.
Augustini, & Vittevirumensis cū
ſuis proventibus deputati ſunt:
Episcopo ſeorſum in dotem attri-
butus eſt cum redditibus ſuis con-
ventus Advardienſis, ordinis Ci-
ſterciensis prope Gruningam: Eſt
autem hic Praeſul Patria Ultraje-
ctinus, ex antiqua & patricia Kuyf-
ſiorum familia oriūduſ. Qui qui-
dem cū in patria primū literis
humanioribus liberaliter erudi-
tus Theologiae ſtudium Lovanii
ſœliciter abſolviſſet, ibidem ordi-
nem fratrum minorum de obſer-
vantiam ingreſſus ac profeſſus eſt:
Cumque ex mandato Anſtitutum
ſuorum praedicationis officium
diverſis in locis magna cū gra-
tia ſedulo obviſſet, rogatu Reve-
rendiſſimi D. Archiepiſcopi Bre-
menſis Chriſtophori primogeniti
Brünſuiceniſis, & aliorum Princi-
pum Legatum ad Sedem Apoſto-
licam egit, & à Pontifice Julio ter-
tio honorificè exceptus, & ob Le-
gationem ritè geſtam in Praedica-
torem generalem aſſumptus eſt:
Quo munere fideliter perfunctus
tandem anno 1561. ad votū Phi-
lippi Catholici Regis Hispania-
rum à Pōſtice Paulo Quarto pri-
mus Gruningenſium Episcopus
designatus, & elapſo biennio Me-
chliniae ab Illuſtriſſimo ac Reve-

Archidux Austriae, &c. Caroli Q.
filius Hollādiae, Zelandiae Comes,
& Friſiae Dominus inauguratus
eſt ordine triceſimus. Anno 1556. 1556.
Carolus Quintus unā cum ſoro-
ribus Elionora atque Maria in
Hispaniam profectus eſt: Anno
1557. Hispaniarum Princeps pro-
vocatus bellum ſuſcepit adverſus
Henricum Galliarum Regem. An-
no 1558. menſis Februarii, 24. die 1558.
Carolus Quintus Imp. Imperium
Electoſibus Francoforti per Le-
gatos reſignavit, atque eorū cō-
ſilio in Ferdinandum fratrem tran-
ſtulit, qui decimo octavo die Mar-
tij eodem anno Francoforti Caeſar
creatus eſt, ejus nominis primus,
qui imperavit annis quinque: Ca-
rolus autem Quintus eodem an-
no 1558. menſis Septembris, 21. 1558.
die obiit in Hispania Betica apud
S. Iuſtum. Ibidem etiam eodem
anno ſorores ejus Elionora atque
Maria defunctae ſunt. Anno 1559. 1559.
pax inter Philippum Hispaniarū
Principem, & Henricum Galliarū
Regem compoſita fuit: ac Philip-
pus defuncta jam antea Regina
Angliae ſecunda uxore ſua, tertiam
duxit uxorem, Dominam Eliza-
betham filiam natu maximam, e-
juſdem Henrici Galliarum Regis,
qui decimo die Julij fortuito vul-
nere in haſtiludiis ſauciatus inte-
riit. Eodem anno Philippus Hi-
spaniarum Princeps ad coronam
Hispaniarum accipiedam iter ad-
ornavit, ac Margaritam Austria-
cam Ducissam Parmenſem ſuam
ſororem ex Italia vocatam univer-
rendiſſimo

Anno
Dñi.

E P I S C O P I Ultraiectens.

C O M I T E S Hollandia:

Anno
Dñi.

rendissimo Cardinali Granvella-
no consecratus, & prædicto tan-
dem anno 1568. pridie S. Frãscisci,
quæ dies Dominica erat, Gruun-
gæ in Episcopalem cathedram in-
troducitur, clero universo ac
Senatu urbis magnæque Nobiliũ
frequentia cum ad Ecclesiam S.
Martini solenniter deducente, in
qua tum Sedem Episcopalem cõ-
stituit, electis novem Canonicis,
viris, omnibus tum probitate vitæ
laudatis, tum etiam requisitæ eru-
ditionis titulo insignitis: Quibus
quidem ita peractis id quod Epi-
scopali curæ erat reliquum, dili-
genter hactenus admittitur præsta-
re, ut intra limites Diocesis suæ
ecclesias pastoribus, pastores eru-
ditione ac virtute instruat ornet-
que, Archidiaconus sive Præposi-
tus hujus cathedræ primus ele-
ctus & constitutus fuit præstan-
tissimus vir ac Dominus D. Iohã-
nes Eclst, ejusdem ecclesiæ Pastor
primarius, qui ut majorum suorum
imaginibus, ita etiam utriusque
Iuris Doctoratu insignis, tum cõ-
cionibus publicis, tum privatis
Disputationibus negociũ ortho-
doxæ fidei in ea Ecclesia per mul-
tos annos strennuè egit, atque ha-
ctenus etiam agit: Decanus hujus
Cathedræ primus ordinatus fuit
nobilissimus, doctissimusque vir
ac Dominus Radingius Koeninx,
pastor itidem ejusdem Ecclesiæ,
& verbi Divini præco in primis
diligens, qui per multos annos il-
lic Religionem catholicam adver-
sus ingruentes hæreses strennuè

falem omnium hæreditariarum
in Belgio Provinciarum guber-
natricem constituit, nihilo minus
interim & singularum quoque Pro-
vinciarum particulares Guberna-
tores constituit. Eodem igitur an-
no 25. Augusti ex Zelandia versus
Hispaniam navigavit, in quam ap-
pulit octavo die Septembris inse-
quentis. Eodem anno etiam au-
thoritate Pontificis Pauli Quarti,
ut sectis gliscentibus obsisti posset
commodius, in suis hæc Ditioni-
bus Belgicis novos aliquot Epi-
scopatus erexit. De quibus in E-
piscoporum linea commodior di-
cendi locus fuit. Anno 1560. mē- 1560.
tis Januarij, die 28. in Hispaniam
appulit Elizabetha Philippi Hi-
spaniarum Regis sponsa, qua Re-
gali magnificentia excepta nuptiæ
consequenter celebratæ sunt. An-
no 1562. mensis Novembris, 24. 1562.
die Maximilianus Ferdinandi filius
præsentem patre renunciatus est
Rex Romanorum Francoforti, &
30. die ejusdem mensis ibidē por-
ro in Regem coronatus est. Anno
1564. in festo S. Jacobi, hoc est, 25. 1564.
Julij obiit Ferdinandus Imperator,
Anno 1566. mensis Augusti, die 1566.
vicecima Antverpiæ, & deinceps
consequenter pluribus in locis per
Belgium sunt ex templis ejectæ
statuæ, unde magni motus, ma-
gnæque calamitates insecuræ sunt,
quibus hactenus hæ Provincie
gravissimè affliguntur. Anno
1567. mense Augusto in Brabantia 1567.
ex Hispania missus venit D.
Ferdinandus Dux Albanus, cui
curatus.

Anno
Dñi.

EPISCOPI Ultrajectini.

COMITES Hollandia.

Anno
Dñi.

1570. tutatus est. Anno 1570. Leovardienſis Eccleſiæ cathedram Epiſcopalem primus aſcendit incomparabilis vir ac Dominus Cunirius Petri, natione Zelandus, Patria Brouerſhavenenſis: qui cū maximam ætatis ſuæ partem Lovanii egiffet, in ſtudiis cū ſacrarum linguarum & aliarū artium, tum in primis Theologiæ diligentiſſimè verſatus eſt: In qua proinde Doctoratus lauream conſecutus inter Magiſtros noſtros Sacram Scripturam utriuſque Teſtamenti publicè profeſſus, Paſtor etiam Eccleſiæ ad S. Petrum conſtitutus, populum concionibus aſſiduis erudit, per multos annos non minus interim ſcriptis editis adverſus illuviem ſectarum pugnans. Hic cū anno 1570. menſis Ianuarij 21. die Lovanium reliquiſſet, primo die inſequentis Februarij, hoc eſt, pridie Purificationis Mariæ Leovardiam veniēs, ex Arce præſidiaria Clero univerſo Dominoque Segero Groeſbeckio Dn. Iohannis Comitæ Arenbergij Vice-præſecto, Senatuque Regio & urbis Magiſtratu, ac magna tum Nobilium, tum plebeiorum caterva comitante ad Eccleſiam S. Viti cum proceſſione deductus eſt, in qua poſtridiè Sacrum celebravit: eoque peracto, utriuſque tum Eccleſiaſtici, tum politici ordinis Primores honeſto ac lato convivio exceperit: conſequenter autem ejuſdem menſis Februarij, 26. die Statuta Tridentini concilij promulgavit, & eccleſiam

reſignata gubernatiōe ceſſit Margarita Auſtriaca, quæ Parmam ſe recepit ad maritum ſuum. Anno 1568. menſis Maij, die 24. D. Iohannes Comes Arenbergius, Friſiæ Toparcha adverſus Ludovicum Comitem de Naſſouen temerè commiſſo prælio prope Heiligerledam interfectus eſt, quo & Adolphus de Naſſouen Ludovici frater interemptus eſt. Inſequentis autem Iulij 21. die D. Ferdinandus Dux Albanus, &c. prædictum Comitem Naſſovium in Reiderlandia prope Lemmingas commiſſo prælio fugavit, exercitumque ejus proſtigavit. Hoc anno Carolus Hiſpaniarum Princeps Philippi Regis ex prima uxore unicuique filius vita deſunctus eſt. Eodem anno deſuncta eſt & uxor tertia ejuſdem Philippi Clementiſſimi Regis noſtri, filia Henrici octavi Galliarum Regis, quæ moriens marito ſuo reliquit ſuperſtites filias duas. Anno 1571. Philippus Hiſpaniarum Rex quartam duxit uxorem Dn. Annæ Auſtriacam ac Bohemicam, Maximiliani ſecundi Imperatoris, & Iſabellæ ſororis ſuæ filiam. Quod matrimonium pacis ac tranquillitatis publicæ ratione Pontifex amiſit: eſt enim Philippus Anna idem & avunculus, qui maritus. Anno 1572. paſſim in his regionibus Belgicis Philippo Hiſpaniarum Regi ſubjectis de integro publici motus exorti ſunt, occupavitque montes Hannoniæ Ludovicus Comes Naſſovius: unde & paulo poſt Albano ſuperveniente quoque

1568.

1571.
Anna

1572.

A a

Anno
Dni.

EPISCOPI Ultrajectini.

quoque & altaria ad S. Vitum ubi cathedram suam constituit, recōciliavit: Adjuncti sunt Episcopo & suprema Curia Commissarii tres, D. M. Antonius del' Vaille, D. Doctor Petrus à Fritema Senatores, & Dn. Doctor Iohannes Carolus Advocatus fisci, qui autoritate Regia eum in officij functionem, & subsidij possessionem introducerent, qui simulatque in sacrariū convenissent, Antonius del' Vaille habita Oratione Episcopum commendavit, eique à Curia præsidium, ab omni obediētia deberi asseruit. Cui Iohannes Carolus præsidium Regis nomine promisit in omnibus, quæ neque Iurisdictionem, neque privilegia Regiæ M^{aj}estati essent. Itaque horum præsidio tertia die sequentis Martij accepit possessionē Barzæ conventus, sive Bergomensis Monasterij, & paulo pōt Præposituræ etiam Bolsuwardiensis, quæ Episcopo in dotem assignata sunt: Eiusdem porro Martij die quinta Monasterij Mariengardensis possessionem accepit, ex quo Capitulum erexit, Canonicorū decem: ipso etiam Episcopo in hunc numerum computato: Quorū quidam Canonicorum tres Theologi, tres Iureconsulti, tres Nobiles, graduati tamen ut nunc loquitur, ex originali institutione esse debent, qui deinceps successuri sunt defunctis monachis istis, qui habitu monastico liberati ex conventus istius monachis primi Canonici sunt constituti. His sex

COMITES Hollandiæ.

Anno
Dni.

te facta deditione recessit: occupata est etiam à Principe Aranziorum Gulielmo Nassovio Mechlinia, & superveniente Albano mox direpta. Multæque urbes in multis Provinciis deinceps captae atque receptæ sunt. Multæ adhuc tumultuantur, plures trepidant, de quibus cum pluribus locis dicere superfluum sit, nos quantum satis erit, ad Chronicon Ducum Brabantia de his commodius dicturi sumus, cum non ad Comitatum Hollandiæ solum ac Diocēsin Ultrajectinam, sed etiam ad Ducatum Brabantia, sicut & ad reliquas Provincias Belgicas, quæ Regi nostro parent, attineant. Et quanquam præcipuum sane bellipondus in Hollandiam atque Zelandiam progressu temporis inclamaverit, tamen cum interclusis itineribus, interdictisq; commerciis, neque cōsiliorum, neque dictorum, neque factorum veritatem liquido possimus expiscari, consultius putamus jam de rebus his agere silentium, quàm commemorandis qualibuscumq; vulgi rumoribus Lectorem destinere. Anno 1573. mense Decembri in 1573. Brabantiam venit Dn. Ludovicus de Requisens, &c. missus à Philippo Hispaniarum Rege, ad gubernandas hæc Belgicas Provincias. Cui proinde mox gubernatione resignata, Dux Albanus cessit, & in Hispania se recepit. Anno 1574, 1574. quod alibi paulò citius, alibi non multo securiùs promulgatū fuit, Lovanij 14. Iunij publicatum est. Causa

Anno
Dñi.

EPISCOPUS Ultraiectini:

COMITES Hollandiæ.

Anno
Dñi.

Canonicos adiecit, in eorum subsidia totidem de porioribus præbendis ad S. Vitum in Canonica tus transformatis, ita ut in hoc Capitulo una cum Episcopo sexdecim sint Canonici: qui ipsa Dominica lætare Hierusalem in quadragesima ante summum sacrum per Reverendum D. Laurentium Merrium Buscoducensem Episcopum sunt in canonicatus possessionem introducti, atque in residetiam admissi: Die porro 25. sequentis Aprilis apud Prædicatores prima Synodus est celebrata, quæ præsentibus omnibus ferè totius Provinciæ Ecclesiasticis solennis fuit ac celebris, & triduo absoluta est, recepto Concilio Tridentino, & Statutis pro ratione temporis tunc editis: Adjuncti autem sunt

de integro ex Curia Commissarii duo, Dn. Doctor Petrus à Fritema scilicet, ac Dominus M. Pocco ex Rominatis, qui & hæc ipsa Statuta Synodi pro patriæ utilitate cum Episcopo, & Archidiacono Domino Dominico Bendixio conciperent, & Episcopum Regiæ M^{re} nomine in aliis Frisiz oppidis solenniter introduci ac recipi curarent, quod illi decimo tertio die sequenti Julij fideliter exorci sine intermissione sunt executi: quibus ita peractis, Episcopus quod restabat, reliquas Ecclesias totius Frisiz, una cum supradictis Commissariis & Archidiacono visitavit, & in baptizandis atque confirmandis parvulis, in restituendis, erigendis, & confortandis omnibus, nullam curam, nullam diligentiam, nullum laborem prætermisit. Sunt autem ejus Diocesi subiectæ omnes Ecclesiæ, quæ tribus Occidentalis Frisiz partibus, scilicet Oostergou, Vestergou, & Septem Territoriis, sive, ut nunc vocamus Septem Sylvis, terminantur: Archidiaconus. Porro sive Præpositus hujus Capituli primus ordinatus est Venerabilis vir ac Dn Dominicus Bendixius, Pastor tum temporis ad S. Vitum. Hic anno 1546. sacris initiatus, cum administratis diversorum pagorum Ecclesiis gradatim ascendisset, anno 1556. parochus urbis Snezana à Magistratu constitutus est, ubi cum novem annos ac sex menses Ecclesiæ præfuerat, Leoyardiam vocatus perpetuus Vicarius ad S. Vitum, & anno

diploma generalis veniz, quo Rex Catholicus declarat se subditos suos omnes (paucis tantum aliquot nominatim exceptis) cujuscumque tandem rebellionis Rei fuerint, in gratiam recipere, & in pristinam tamam pristinaque bona restituere, ea tantum conditione, ut intra tres menses à Diplomatis publicatione revertantur, & fidem dent, in posterum se nec adversus M^{tem} Regiam denuò rebellaturos, nec adversus Ecclesiam Romanam rursus insurrecturos: Adeo quidem, ut & condemnatis & proscriptis bona immobilia quamvis jam confiscata, eadem lege restitutum se promittat, si quidem hi se in exilio catholicè vixisse probare queant.

Captiva benia.

1567. porro ibidem Pastor à Magistratu urbis, accedente tum Comi-
tis Arenbergij, tum Senatus Regij suffragio electus & confirmatus est,
ubi hætenus resedit. Hic se strenuum Athletam adversus hæreses
præstitit: non modò concionibus publicis, sed etiam disputationibus
privatis, ad quas quo paratior accederet, inchoatam olim utcumque
Græcæ & Hebraicæ linguæ cognitionem assiduis vigiliis sibi excolen-
dam duxit. Et cum in Græcis quidem literis Sneecæ virum doctissi-
mum collegam in Pastoratu suum D. Gellium Elostanum, qui postea
Boltvardienſis Ecclesiæ pastor factus est, ducem nactus esset, in He-
braicis planè ipse sibi Mercurius esse coactus est. Hoc igitur subsidio
comparato, non modo viva voce, quam plurimum valet, sed etiam
scriptis, quæ multa jam absolbit, multa cudit, multa medita-ur, fidem
catholicam strenuè propugnat, operamque suam Ecclesiæ & Episco-
po indefessam præstat. Ejusdemque porro Capituli Decanus primus
ordinatus est venerabilis vir ac Dominus Ivo Iohannis, iudem Pastor
ejusdem ecclesiæ ad S. Vitum, vir in primis eruditus, pius ac modestus,
qui & ecclesiæ semper fidelis, ita & Capitulo suo, & Episcopo, & uni-
verso denique populo charissimus est. Eodem porro anno Domini
1570. Daventrienſem cathedram primus Episcopus accepit vir multis
nominibus suspiciendus D. Egidius de Monte, natione Brabantus or-
dinis minorum S. Francisci de observantia: Qui cum ob singularem
eruditionem, pietatem, & eloquentiam in conventibus Ordinis sui,
Lovanij, Mechliniæ, & alibi Guardianus constitutus tum integritate
doctrinæ, tum puritate vitæ, suæ professioni abundè satisfecisse judi-
catus esset, Minister provincialis Ordinis sui effectus est, ex qua fun-
ctione porro ad hanc dignitatem Pontificia ac Regia autoritate pro-
moveretur: Fuerat autem jam antea Daventriæ collegium Canonico-
rum perquam vetus, ubi & Episcopi Ultrajectini quondam sedem suam
habere solent, temporibus præsertim periculosis, ut ex Becano patet:
quare, sicut in Ecclesia Middelburgensi, ita etiam Daventriæ Episco-
pali duntaxat dote opus fuit ad cathedram erigendam, in quam Rex
assignavit conventum Regularium *Bor-clooster* prope Zuollas. Anno
1571. postquam ob adversam valetudinem D. Nicolaus de nova terra
Episcopatu celsisset, ut supra dictum est, secundus Harlemensium E-
piscopus inauthoratus est, vir præstantissimus D. Godefridus à Mirloo.
Hic in Mirloo Këpinæ non incelebri pago natus, cum alibi, tum Lo-
vanij studiorum gratiâ versatus est, in qua Academia S. Theologiæ studio
operam dedit: Cumque in conventu Prædicatorum apud Buscum
Ducis ordinem S. Dominici professus aliquot annos dignè se gessisset,
Prior est electus conventus Prædicatorij apud Ultrajectum, ubi &
ob eruditam ac piam ejus eloquentiam à sacris concionibus Reveren-
dissimo

diffimo Episcopo Georgio ex Comitibus Egmonda constituitur. Nec minus interim ob dexteritatem atque prudentiam sui Ordinis Provincialis Minister, sive visitator ordinatus est, quâ dignitate in decimum tertium annum functus, ad Harlemensem Cathedralam vocatus est, ad quam introductus fuit anno supradicto Dominica prima in septuagesima. Qui anno 1572. postquam Harlemum à Calvinianis circa festum Nativitatis Iohannis Baptistæ occupatum esset, usque ad 13. diem mensis Iulij anni sequentis 1573. quo die coacti per extremam famem Duci Albano se permiserunt, fugâ se servavit, & mansit in Abbatia & Monasterio præclaro Cisterciensis Ordinis juxta Bruclas, cui à Camera B. Virginis Mariæ nomen est.

Finit Appendicis in Chronicon Becani.

Bernardus Furmerius

LEOVARDIENSIS LECTORI S.P.D.

On uno experimento deprehensum est, amice Lector, superiorî saculo cum typis nondum repertis calamo scripta omnia exarantur, multa sæpe adjecta esse bonorum auctorum operibus, quæ ipsorum non erant. Nam cum vel illustrandi vel explendi gratiâ non raro suos codices, qui curiosiores erant, glossematis vel appendicibus pro arbitrio suo adornarent, frequenter accidit, ut inertes & imperiti Librarij, qui inter genuina & supposititia dyndicare non poterant, in contextum simul omnia referrent. Usu venit hoc cum alijs cujusvis generis scriptoribus, tum in primis Historicis: quod unusquisque frè confirmande memoriæ suæ gratiâ, quæ vel apud alios legisset, vel usu viæ ipse comperisset, in suos libros velati classes debitas studiose perscriberet. Eius facti exempla ne longè aliunde petantur satis multa & diversa suppeditat hoc Chronicon IOHANNIS de BEKA, quod in varia descriptum exemplaria in multis locis multum habet addita. Suffridus Petri Leovardiensis Præceptor quondam meus quinque exemplaribus in hoc Chronico emaculando usus declarat eorum alia alijs longius fuisse producta, quæ vi cum dedicationis tempore pugnantia reijcienda arbitrat: retinet tamen eadem ab Historia veritatem. Ego autem nactus exemplar sextum, quod prioribus visum corrodier, illud secutus sum, nec tamen eieci ea, quæ aliqui commode videbantur adjecta.

Barthol. Glaunbyle
teste Baleo vixit
circa annu. 1366
cuius et mem. Tit.
circa illa tempora
et hic in eodem
referente Cronicon
Anni ad annu. 1346
deduxit.

adjecta, etiamsi auctoris nostri non essent propria. Exempli gratia, in proemio
scribitur: Est autem Hollandia, &c. usque ad verba: Huc usque liber de pro-
prietatibus verum. Ea verba omnia, quia non commode assuta erant, liben-
ter retinimus, quamvis in nostro libro non reperirentur, & sciremus illorum
auctorem Bartholomeum Anglicum esse, qui Becano nostro fuit conservator. contemporaneus,
& ideo sua conferre cum Becano non potuit, ut apud ipsum est videre. Item Suffridus Becanus affirmat in Iohanne de Arckel pag. 106. vers. 31. his
verbis. Comitatum Hollandiae Wilhelmo Duci live Palatino suo fi-
lio commendavit. terminari & inde suam appendicem porro adjungit: reti-
net tamen ea quae ab alijs adjecta putat ad Historia continuationem. Ego illis
omissis ea tradidi, quae in meo codice inveniri concinnius addita, & majore cum
gratia conclusa: appendicem Suffridi non mutavi, sed reliquis integram prout
ab ipso perscripta est. Ut autem amice Lector recte valeas dyndicare viter no-
strum melius facere ipsa verba quae Suffridi libro sunt addita hic tibi annu-
mero, quae sic habent: Quo Wilhelmo postea amente facto tota terra
Hollandiae Dominum Marchionem Branteburgensem fiatrem ipsius
Wilhelmi recepit in tutorem: His itaque gestis anno Domini Mccclx. E-
duardus secundogenitus Reinholdi primi Ducis Geldriae litigare coepit cum Do-
mino Reinholdo primogenito Duce Geldriae fratre suo super Dominio Geldriae,
& una pars Vasallorum & Burgensium terra Geldriae adhaesit Eduardo cum
esset agilis & strenuus in cunctis: alia vero consensit Reinholdo, qui est grossius
corpore & pinguis: & eidem Reinholdo assistebat in adiutorio Iohannes Comes
Cluvensis, qui habuit Machildin sororem ipsorum fratrum in uxorem. Tan-
dem in quodam conflictu praedictus Eduardus captus quam plurimis armigeris,
cepit & Reinholdum fratrem ejus supradictum: a quo resignatione Domini
extorta ipse Eduardus Ducatum receit ut Dux x. annis. Et praedicto Eduardo
assistebat adiutorio Dominus Iohannes Episcopus Traiectensis, & idem Epi-
scopus ad vindictum malorum ecclesiae suae illatorum castrum Voerst circum-
vallavit, & expugnatum effregit. Deinde anno Mccclxi. ij. Idus Septembris
mortuus est Innocentius Papa VI. Avinione & xvij. Calendas Octobris e-
bijt Dominus Wilhelmus de Gennep, Archiepiscopus Colonienfis, & iij. No-
narum Octobris major ac senior pars Capituli Colonienfis volentibus & peten-
tibus omnibus Vasallis Nobilibus, & militibus & Burgensibus Colonienfis,
& Andernacensibus, Bonnenfis & Nessenfis elegit Iohannem Dominum
de Urneburgh, Decanum Ecclesiae Colonienfis, quem more solito intronizarunt
illo die: sed Dominum Theodoricum de Gennep Florentius & Godesfridus fra-
tres de Wevelschorven Canonicum Coloniensem postularunt Dominum Engel-
bertum de Marca, Episcopum Leodensem. Deinde anno Domini Mccclxiij.
xj. Calendas Iulij Dominus Urbanus Papa V. tunc in papam assumptus, re-
jeitis his duobus magnos sumptus facientibus providit de Ecclesia Colonienfi A-
dolpho de Marca tunc electo Ecclesiae Monasterienfis, & ipsum transfudit
ad eandem, & providit eidem Iohanni Colonienfi electo de Ecclesiae Monaste-
riensi.

riensi predicta. Qui Adolphus postmodum anno Domini Mcccliii. spiritum
concupiscentie secularis pompa seductus missis procuratoribus certis cum man-
dato sufficiente renunciavit Archiepiscopatus Coloniensi predicto, & ipsum in-
manus Domini Papa predicti resignavit. Dominus vero Papa ad supplica-
tionem Capituli Coloniensis providit de eodem Archiepiscopatu prefato Episcopo
Leodiansi, & ipsum transtulit ad eundem, & eodem die Papa transtulit Do-
minum Iohannem de Arckel ab Ecclesia Traiectensi ad Ecclesiam Leodien-
sem, & transtulit Dominum Iohannem de Urneburgh ab Ecclesia Mona-
steriensi ad Ecclesiam Traiectensem, & providit Florentio de Wevelichoven
supradicta Subdiacono Coloniensi de Ecclesia Monasteriensi supradicta. Ha-
ctenus Liber Siffredi. Quae quidem nos ideo omisimus, quod nostra putaremus
meliora. Lectoris esto iudicium. Sunt praeterea in Becano quadam errata Chro-
nologica notatu digna, quae in margine obiter indicavimus, quae Princeps qui-
dem Vilhelmus Heda Praepositus Arnhemensis in suis scriptis animadvertit,
sed non emendavit: Ianus autem Doufa Nortvici Dominus corrigere voluit,
sed per omnia non potuit, quamvis in eam rem diligentem operam navavit: qua-
lia sunt quae Becanus de etymo Hollandiae, de donatione Caroli Calvi, de assi-
gnatione Wasda, &c. reliquit scripta, quae uti diximus Heda primus reprehen-
dit, & post eum Doufa. Nos autem quia ista in nostris Frisorum annalibus
plurissime & pleno, quod ajunt, ore, validissimisq; argumentis refutavimus, et
in eorum locum veritatem reposuimus, supervacuum putamus eadem hic repe-
tere, praesertim cum Historiam dicti Wilhelmi Heda huic operi statim simus
subiuncturi, si Deus vitam dederit et facultas sumptum. Dabimus etiam pro-
pediem nostros annales, in quibus privilegium patris suo auctori primi restitui-
mus, deinde Comites Hollandiae à Gerolpho Friso Orsi suam originem docuimus,
assignatis donationem in ipsis factarum veris epochis, non ex conjectura, sed an-
tiquis documentis, quae apud ipsos Hollandos invenimus. Quibus productis pu-
dore illos suffundemus, qui haectenus in suis rebus tam caci fuerint, et tamen
Frisios, ut populum imperitum et inertem, vanissime reprehendere sunt ausi.
Verum enim vero soli Deo Opt. Max. Trino et Uni sit gloria, qui sapientiam
dat parvulis, et humilibus gratiam: qui quarentibus veritatem prope est. Ibi
Lector candidè, te commendo, ut opellam hanc beni consulas ero. Vale.

Sifridus in additionibus aliquoties vocabulo Dia-
cesi abusus est pro dominio Episcopi a. Traiect:
Diaresis .i. est iurisdiclio ecclesiastica per
totam fere Hollandiam, Zelandiam, Frisiam.
magnamque Gelriae partem extendebatur.
Nam et Egmondense Cenobium diocesis Tr. Dec-
leydenfis Tr. diocesis dicuntur in bulla Cle-
mentis 1499. vide s. pa. 123. 131.

Indegno pro m xlvii Bony et mactant de desertis punitis, et comitibus de
Jabilibus et ad punitis et hoc mactant punitis et hoc punitis et hoc
mactant de desertis lxx 3 et mactant punitis.

et hoc mactant punitis et hoc mactant punitis.

290. Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis
Indegno. Ambalaga a lxx qui et hoc mactant punitis.

292. Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis
Indegno. Ambalaga a lxx qui et hoc mactant punitis.

296. Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis
Indegno. Ambalaga a lxx qui et hoc mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

Indegno comitibus et ad Ambalaga et Ambalaga mactant punitis.

f. 36a. a.

Sententia Iudicium] omnibus ad Iudicium
requisitis Magistrali Senatus vobis saluum dat
conductum. Reg. 2. 1385, 3, b. 9. 10, b.
ipsius Henrico Stettinensis p[ro]p[ri]o S. Salvatoris. 11.

b.

longa obsidione] et Capitulum gratu prius citatis
D. de Montfort ^{ut supra} et comparat, ibid. 1306. 41
obsidione et Montfortium d. Episcopo et Civibus
Trasestinis diocesis prius agnitis, et,
1306, 43. 44. cum et. 1307. 59. 60.

totius exercitus imperator Ghibertus Brandeburg.
1307. 60.

den bischof ^{add. fructus maner} legat ^{add. fructus maner} volat ^{add. fructus maner} op. reg. vult. 1307, 61.

and out segen om
den Hare van M.
vorseghdes Hare
des Bischof and
de Stadt vry.
1306, 50.

f. 396.

abbat

Car de Nait van alle oorde tyde by arrest geveest heest
Luitp. D. David getracht heeft te overhandelen tot dat de
temporele jurisdictie van Carolo de getransfereert is
de molene 4 hof van Appell ¹³⁸⁸ ingetroct heeft a. 1388
alhoewel silex D. David getracht heeft te doch
confer fol. 393, d.

f. 393, c.

tributaria servitute a civibus Tributus] antea Cano-
nicus sacro ordini ~~passim~~ magis quam vobis favens
d. q[ui] Consuetudines abrogavit] intendo noius n minus
inj[us]tas " ut liquet f. 396, c.

Utique antea Canonici ordini suo magis
quam Vobis favens.

Verdelant. 362. 363. 11. V 120, 6

~~Dordrecht confer indigne fuit ad eundem ann
cum Gildenhuis. 362~~

Zwederis de Garsbrocht ab Ep'o ad Comitibz
deficit: 363. contra quam antea promissa
fuit. ibid.

Nota. Episcopus supremus dominus omnium
praefecturae ac Dominorum. 364.

ante hoc stollin
verba. & in Laty
belgio pag.

Raessvoldt: 360.

~~Gardrecht 312. 313. 302.~~

Wilhelmus Comes, ^{Holl.} carens insignis arm
morum. 360. eadem accepit 369.

* in dominio
de' Anstoll
supra 134.

E

Nymisteyn in territorio oppidi Viannensis.
expugnatz. 369. a. 1395.

a Traiectensibus. Et episcopus se iungit.
ibid. sicet 371.

ad f. 671. Dat de Stadt mure etc portus in
hagelstein boert gehadt. blyckt wt
de Cam. accetorungtz

f. 363. Socialis bellum in societatem Vidi litteras Societatis
inter Arnoldum Ep'm & Civitatem Traiectensem.

f. 364. v. longa dydionus

verto

inter Ducom Albertum Holl
Com. & Civitatem Traiect.
1402. Reg. vi. A. 42.

Bartholomaeus contra veritatem et manifestum et manifestum dei
mysterium fuit hanc veritatem. et est manifestum ad plures locos
sibi in signis.

inconsistens in eo et contra Ampleius et veritatem et quibus veritatem
est.

Hic quidem de confirmatione in pro hoc apud Augustinum de adulterio nihil sed
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Quod a 100 et annis et contra hoc communis adulterii invidiam
invidiam. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Deinde invidiam hanc veritatem. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Coram per videtur manifestum si plures adulterii hoc et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.
quod est deus veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Wilhelmus

Stipendium Wilhelmus proximus. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

De hoc de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Episcopus de Archiepiscopo. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas. et est veritas.

Inden slag boot door het dars grane vloer de onelander over
 zwaar, geveden get ophang van en waer dat meel koudomly
 a. 100.

Indy a place sequenti a' j'p'get, l'act aldus: Durl quam Jomheir Allard
de h'et l'oddy broeder van brabant ende Roel' is grane feor
beemsc' g'oe, ende int l'ete v'eloor d' grane d' Aert D
beet v'el'g'ly mit 2500 manny.

H. Godswaet van Loterijgh Voerden sie verbont tot yfhermonder
dare by coets nuel focht.

Ditte befahten van h. Godwaert van Cuyck En Remy van Arent
begehen dat medebeliet als dat swarte fluysd Breyghe
Arendt van Cuyck befaht met begulp der kennende van
Hemph. Xunt Oetriet.

Grave Willem van oostvoulant broeder van grave dierk de vii van
naeme alsoo Hendrick de crach vunt gildelant gien quum bi
trijden ende so de comen oostvoulant sloch by gien aff dese
8000 manning, ende soere gien vunt synen lande. her buecha
de comte Cunyano diuicant nien: cront bulgard.

A^o 1202 Am^{re} de bisscop van khat B. Willem van Oostbeuflant de g.
van Cuyper, grame doctoren van Leen, grame hant van klanduich
ende grame dsh van cluse.
Hoe dat Johan grame van Holland gr: Jan van Rijnoult, door die raen
get rubbarteys van Holland re. ouderle to it feger in flucke, lue
flack ende alle rouweren, dat t fder sij vader doot B. hem gedar
blas. Ende siest van dit melisch op st martens auct ind win
te a^o 1299.

Hoc Jan van Hemstede quondam p^{re}sens in Graue Jan van Hemstede te. v^{er}gheen
 mais te. v^{er}gheen. Abbe oue g^{ra}ve onse v^{er}gheen tot obituaire d^u v^{er}gheen
 d^u v^{er}gheen. In Hollandsche y^{er}gheen stad, v^{er}gheen m^{er}gheen g^{ra}ve Jan
 broeder. Vbi p^{re}terea v^{er}gheen de v^{er}gheen et am^{er} h^{er}am quam in v^{er}gheen
 v^{er}gheen d^u v^{er}gheen.

Hoe Jan van Henne buyt bene van Ghyus gr: bay bladering wtiset byt
hine ende bytsep Gande in Vlaenderen inbilde dat doden om willeken
van Gulick bytsep bay wtiset te maken.

Hoe dat Chas van Swetten met ig ijne brend tot deft vande fachte by
Samont Auwe en andere besleghen weet / en hoe dat het toen Arche
met dat ijne de stet deft was en ijne lijche en stet willen meten op het hoof
ende tegen het camp buch dat de bouder stet met willen gedogen.

Ex notatis a Trevisio in suo Cronico
minore Hollandia, collata cum suis auto-
ribus unde hoc desumpta, quaedam etia
a me emendata ut adiuncta aibz.

Primus comes Hollandie indigena et non advena ex infra
scriptis creditur: A° 885 Regino Gerolfi et Herdol-
fi comitum Frisonum, sub Godofrido, qui in Batavia Imp: per-
missi regnabat, meminit. A° vero 898 eos teste
Eberhardus dux filius Meginardi a Walgario frisoni filio
Gerolfi cum venaturus, proderet dolo trucidatur,
cuius Ducatus Meginardo fratri ab Imperatore commit-
titur, nempe Leodovico, ut ex textu videtur colligendum.
Arnulphus vero Imp: obiit circa finem anni 899. Rego per
commissio facta fuit Meginardo circa annum 900 vel
post. supradicto Gerolpho Herulfo sine Erulfo quibus
Itali Arnoldum vocant Arnulphus. (nescio quo autore)
Imp: dedit a° 889. comitatum in foris iuxta Rhenum pop-
morum Godofridi Danorum regis comitibus illarum partium
ab a° 886 variantur.

Stemmati compendium.

Gerolfus Comes	Walgarius dux Com: Westsahantia vixit adhuc 914. 940.	Ratbodus Comes in Lake et Gerula ager. Hatto Comes.	Theodoricus Comes quem quida generum Theodoricum superiorum faciunt ex castellanis Gandaucensib; ob 988.	Erhulfus Com: quem Arnoldus Gandaucens vocat ob: 995. Egbertus Eps Treuerensis	Theodoricus teste erffraef. vel marcio Vlaedi tingit a quo Hol- landenses comites originem trahunt
	Theodoricus Comes quem primus Holland- Com: faciunt conha- fidem diplomatur 916.				

Sigisbertus a° 1018 vocat hunc Theodoricum comitem filium Erulfi Gan-
daucensis. Hic a Theodoro in filius Gerolfi vel Erulfi ab Ottone
III Imp: in fidei hereditarium accepit quicquid antecessores eius
beneficariis iure ad vitam tantum possederant.

Putant aliqui sub hac tempeora nempe Hungari Epi comita-
tum Hollandie habuisse originem et qui ex Germanis vulgaris
his recte circumscriptur ut sit ea pars cui Theodoricus
Comes a Carolo prefectus fuit hoc est quam in prelatiam
vbi aiunt) id est ad vitam suam solum accepit nam Theodor-
cus qui hic s quintus in ordine ponitur interventus Egberti Epi

Treuerens.

trevirensis patrum sui suscepit primum hereditariam hanc pro-
prietatem ab Ottone Imp. ut s. dictum est.

Ex Batavia nomine Hollandia tandem post annum 1000 nata
est, fuitque semper sub imperio Germaniae non Galliae
pro Butone comite videtur legendum Boto quum corrupte Bodone
vocant, atque ab spe Bodegraud, locus dictus, fuitque ibi
comes beneficiarius Episcopi. Bodegraud, vero etiam
posterioribus temporibus semper Comes fuit Episcopatus
sive provinciae Traiectinae, ut et infinitis diplomatis
et actis videre est. Westfisia quoque et Waterlandia
tunc erant Episcopi.

Animadvertendum quoque est, quod quae hic Adelboldo a Comite
obijciuntur mirae sint committitiae et ab imperito monacho
conficta ita ut mirari satis non possim, doctissimum et
clarantissimum iuvenem Janum Douzam F. hac nugae suae
historiae inserere voluisse. Nam quomodo potuit Adelboldus
Westfisiis contritari in Arnulphum comitem qui dicitur occu-
passe in Winche a. 993 quam ipse Adelboldus a. tandem
1003 id est post 15 fere annos electus sit Episcopus, quo
in tempore plane sibi contraria affectit Bochenbergius
qui in Com. Theodoric a. 1000 pugnatum esse scribit, in
Adelboldo vero a. 1018. Quae vero allegantur ibi de comi-
tatu Hollandiae et Friae sunt quoque fragmenta et rursus
veritate pugnantia. *err typogr.*

De pugna Adelboldi gemina aut eius captivitate triennali, ac custodia
in arce Islemondana ne verbum quidem, Amicus Stokius, qui vulgaribus
rebus circa a. 1296 cronium suum Hollandiae ad com. Florentium v.
misit, scripsit. Becanus quoque nihil de captivitate Episcopi. De pugna
vero vide quae Dithmarus in fine lib. vii scribit, quae non optime cum
Douza, Heda aut amabibus vulgaribus conveniunt.

A. 1010 a Normannis Traiectum occupatum et incendio delictum
tradit Stokius, nisi ibi 910 legendum sit, sed vnde Sigebertus.
Quod Adelboldus carcerem habuit arcem Islemondanam videtur
quoque rursus cum ipso Wilhelmo plures post annos arcem illam
ibi construxisse tradatur.

A^o 889 Arnulphus Imp: dedit Gerolffo comiti in beneficium co-
mitatum qui postea vocabatur Westsaxant sub quo Regi-
danus monasterium fundatum.

A^o 914 huius Gerolff filius waltgeri comes bixit et a^o 940.
Theodoricus quem faciunt comitem primum Hollandie mng
by recte.

A^o 1090 occiditur Egbertus ultimus marchio Saxonus comes
comes de Anglobus stantibus vestigantibus et Westsaxantibus filius
Egberti filii Ludolfi filii Brunonis filii Brunonis primi
marchionis filii Henrici Rexi Ducis Bavarie fratri Ottom
magno Imp: et Saxoniae duci.

Quam ita forma Hollandensium exprimit. bul. Landam de Tenram.

Walterus Gerolff	----- bul. Landam de Tenram originem ducum ----- mo. sit Theodoro perfecto Gandavensi et comiti stantibus	Arnulphus Gandavensis marchio	Theodoricus vladimir marchio	Theodoricus primus Hollandensium comitem scrip sit.
Comitis filius				
filium habuit				
Theodoricum vnde. filius				

A^o 896 stede Pipinus Willebroordum in syn. rastre bay tractet dale
hi statout van te vooren vunt gedreund gade ende mit
in Wittenborre nochte Witouet als Douza freunt te Willeby
sustrius fol. 247. 334. mit tigenstaende fulpe Bida oir
in vulgari editione, sed corrupta, vunt dicit lib. v. cap.
12. Want het castele velt nae den raide 890 vande
Noortmannen aelt den naem van Wittenborre vintgely
heeft, ende van te vooren veel elcker onbekent gely
gelvegt.

Theodorus Abbas Epternacensis qui vita
Willebrodi scripsit rarmine et prosa a^o 1095 dicit Willebroordum
consecratum Jan. a^o 695 et postea edificasse monasterium et
templum in honorem S. crucis et B. marie virg: cum pastorem
Canonicis a primo accepisset.

A^o 728 stoff Carolo martellus an teouste dat binnich de mure
van het rastre tractet stont dale Willebroordy velt by 890
ouste aff vbat het vooren rastre mit alle st. toebeyde
mit noer dat rastre in dorp vorty in vbat mit biddend
dat vort het vint pallant, als Douza velt, gino vort vort

fol. 1. post. 6 fol.

De Engelen leggende aenle zuyfde die Mase, als Voorn, putten
Steyen, vooch vande Hollanders gnt ant zelandt, syn
des byschoops landen, ende de byschoep dase van vooch, ab
byschoep vafallen, vt loquitur Otto in confirmatione extra facta
a^o 949.

A^o 1007 gaff henderich de 2
kensiden graue Bandelby van Vlaenderen deso d Engelen
als vooch, Sader, zunt vooch, vooch vooch
Boriel, En sy soen vele a^o 1057 tot Coelen manssoy Henrico
de 4.

A^o 1179 gaff phls graue van Vlaenderen d fclm
de graue van hollant vt mali chronicon nam marfantig
fclm post mortem Wilhelmi Kom: 287. transactum fup
tum florentio eius fratre vt flandri magno munere
in Walachia capti, a dlo dmittentur et ibi libere
negotari possint, vtque florentio Gul: vltio filio Beatam
Gundi ante raxium filiam daret, et dotis noue insulas
zelandias acciperet sub reuerencia flandrie qua ex for
mula sese ille primus comitem illarum scripsit.

A^o 1165 florentius com: hollandis bello pte insulas zeland
dicas moto a Philippo com: flandrie capitur et a^o 1167
liberatur ea conditione vt omnia iura et redditus vtriusque
comiti equaliter acciderent, nlati munitiones ibi sit
rent exspectat, hinc conventioni ne contraheret Holla
ndus, quicquid in flandria sub dextera possideret id vt
commisum additum est, omne cum post dimissu contra
uerent sed pbs oia admit iura tam que in Wafia
flandriaque quam que in insulas ptenent.

A^o 1322 Lud: i. crassa fland: com: a Gallis vltio puaq Wilb.
holland: et Ham: com: insulas zelandias et vltio
in perpetuum concessit atque sub reuerencia ipsi remisit
magno flandrie principum damno. Marfantis.

Farmerius fabulosus fclm hyl: A^o inquit) 628. yglon Galumay
Dagobertum regem vltio, qui Dagob: in loco qui Vultenburg
nominantiquitus, castellum medio flum: Brachio adiacens
ictum exfluxisse, ita appellasse, et dono didisse Cuniberto
Coloniensi ego dicitur simul et telonium instituisse. Hunc

locum paut Aligello ademerat, ibidemque Cuniberto primus
 cimus prope oratorium D. Rome a Dagoberto conditum
 primum oratorium in festu ipso cui postea Sigeberto Fil. Dagob.
 S. Komogum pferat, qui Remundus post S. Agit. Fulvius
 apostoly. *et* autor. Viriungus fesus a
 Carolo Martello ap. tractum pudio dicitur est quod
 Snabna primus deinde Zetone. Et hodie rest vocatur
 ubi domicilium posuit et Willibredo in cella Christiana
 propaganda magno fuit adimento. 208 pag. dura.

Ex cron: Leod:

Carolus Imp. Rom: in super comitatum ibid Cincipem in tēp
 bantia) instituit, qui permansit ad tempora Notgeri
 Leod: Epi, quorum ultimus fuit Aysidus com: qui mox
 sine liberis eundem comitatum in elemosinam dedit
 B. Lamberto.

De Remula et huc inde pcedibz a Willibredo et Bonifatio
 doctis in religione dicit 160.

Moneta Et telonium de trancto datur Ecclē Tunginsh. a 908
 per Ludou. regem. 168.

Comitatus de Hoye fuit Manigoldi Com: qui fuit ex pced m
 pos: Arnulphi Imp: et maritus Hugle que fuerat uxor Com:
 Guill. Hoyeris, eorum filius Liuardus, cum pced cum
 tenuerunt ad tempora Aysidi com: temporibz Notgeri. 170

Sub Notgero Aysidus Com: Louanienis condit monasterium b
 maris in villa de Turne. hic electo ipse inferioris trancti sua
 roribz s. halsomdam in dicto cenobio constituit cum filia
 Benedicta ipse constructo cenobio S. pauli in trancto infi:
 ibid Roceci inquit.

Ad Notgerum Notgeri Episcopi Leodiensis discipulz. 217

Bellum Henrici Imp: contra Theodoricum comitem Frieson. 238
 quare Imp: Godefridus Lotaringus mandat militibz conscribat
 et cum illo Epus Baldewig Leodiensis Leodiensis pfectz, qui
 tamē ante pcedum fandebergensem mortuus.

Arnulphus Comes Gandauensis a Friesonibz occisus, quem Theodo:
 ricus filius vultuatur contra quem Theodoricum Godefridus Lo:
 taringus militatur 247. De fiesonibz duce Theodoricus et
 bellantibz cap: 107. pag: 304.

D. Lamb:

D. Lamberty Willebrodum visitat in castello quod Alkmaar tractum
dicitur in fiesonem regno supra ipsam Alkmaar situm. Nicol. in Vita
Lamb: 390

Ultimus pelandiae comes Herkenrodus tumultus, qui et Traiectini
antiquis elyend fiduciarius et ex palatinis com: est stabuli pec
fectus, in scutis ferebat 3 subsides inauratas quas 3000
gentiles a comitibus 8000 descendentes: Montfort, Bludon
Gycom, Rouen, Stakenbroek, Looij, Vladrari et ipso
circumferet pelandiam Grem. in Alexandr.

Traiecti amplius habent quod paelio Veruigano captus
antiquis, duci Brabantio caput omne eius quod in Campi
nia habuit. Idem pa: 72.

De Ouduno Siluadus, et arce Tilburgensi quae a Traiect: epo
tenetur vide dundon ibid. ubi et Vianam tractum
sem vocat provinciam.

De Jo. Auenionensi ex Wilhelmo sacris initiato nato; eiusque in muni
conbitio ac pania, vide Maçon: in philo pulcro lib: 3 annal. Et
quod nempe Leonis in signis sine lingua aut brachiis, dicitur
in hoc parum iudicio confirmatum. Idem dicit comite
Hammonis Zealandiam materno iure sibi assignasse ac contra
Flandrum occupasse, et inde ortum bellum a 1304.

De Wieldrecht den inbrucht bij Doet a 1421 dicitur: unde hinc

* Wieldrecht mach walteri beclagen * rum quoniam non potuit
Stipendium ostium stramine ubi solebat de antiquum
Eloquium de quo in antiquis diplomatis stramineum
dnorum frequenter inuitio. in id tractat sunt
Munsterboel Noide, Mynleuech, Wijnkerke

Decem Hollandis officium amicum canonicatus summi tem
pli iurisdictionem habebat in idem grotus wart id est
insulam Dordracensem propriam Hollandiam olim dictam
nec ultra eius se extendebat. B. p. 2. e.

Goetlant dicta a Godela abbatisa de Altena in cuius do
mino fuit comitatus Nardinxlant.

Quadrata Baiarorum insignia ex Constant Imp. aula oriunda
putat Sandelimus, quod officium Imperiales virgatis atq: ita
distinctis coloribus vestirentur. quae res fane propriis con
sideranda.

* VVleLdrecht Mach Wwaters beCLagen. * MCCCCVVVVI.

in Heda fol. 291 ut
est in No. 5. Apiano infer.

De waldebone vel walbalone Decano *ecclie Traiect.*

Leod: postea epō.

Ex chronica Leodiensi: Anno dñi mxxi. beatus Walbodo monachus
religiosus, magna virtutis vir Henrici Imp: capellanus, factus est
xix Leodien: ep̄s, hic clare nobilitatis ex Flandria traxit origi-
nem, qui apud Traiectum inferior in ecclia s. Martini decan-
sus religiosus admodum patribus in ecclesiasticis claustralis uite
adoleuerat disciplinis, quorum quidem imitator in virtutibus
effectus est, postea magister ^{dominus} extitit, hunc ob exi-
mia eius merita Imp: Henricus mire dilectionis amplexu
batur affectu, ut pia caritatis **violencia** tunc a claustrali
quiete abstractum, primo sibi capellanium fecerit, ac deinde
Leod: pontificatus fastigio sublimauit. Sedit annis 2 r̄ 6 m̄sibz
claris miraculis, sepultus in ecclia s. Laurentij. Successit Rurandus
ep̄s aº 1023.

Henricus ep̄s 38 electus est ab ecclia et magistratu Traiect: in arbitrium
rationis certarum questionum inter ipsos exortarum de ponte Vrbano
pontis s. Martini ^{communitatem}, magnitudine preati versus old-
wicam, et fundis ^{offensis} causa noui fossati: & laudum prun-
tauit id. Jan: aº 1235 in quo meminit incendij non ita pridem
exorti, & belli inter civitatem Traiect: & Regem: cuius
laudi transcriptum inuenitur in arch: s. Petri in rapa. b. v
foi. de venerabilibus 48 ep̄s contulit ad usum pauperum santimonia
lunz in Traiecto ^{ecclie de Werkloncz} & decimas circuiacentes:

Sunt qui putant moxum illum mittendi singulis annis
Hayab ad curiam Hollandicam censum... fl. Davidicoru
cum ap̄o saginato in profecto d. Martini hyemalis sagi-
nem Gabriele ex pacificatione fois de Archiep̄i cum
Hamone comite Hall: ep̄s qua certus ciuium numerus
tenebatur adire terram sanctam, vel illud redimere
400 scutis annis / Is mos Ultraractinibz remissus ab
ordinibz Hollandie aº 1615 quantum ad Aprum illum atq
tunc quod quoq. anno missus ille non fuit, censu
nilominus memorario permanente.

in antiquo lib. s. r. m. b. m. for xponshof

m. c. lxx. l. bis. x. lxx. bis. m. tra. videbis. 1. a. 1460.

In eodem libro est diploma donat. Henrici Imp. de Bruoge ad
eccliam s. petri quod in Heda hic fol. 300 exprimitur. post
verba relinquimus hoc signum Imp.
deputum recitatur.

Judee spagus est m. tra. Proterdamm et Delphos, non ut
vulgo Suecie scribendum: nam ibi paragus habitare
solet ante fundationem Suedam, cum Mose curfus
ibi plane alius esset, insulasque varias et paludes fari
ret. et ad Munster pagum sem. ordanum exornavit,
quibus tum insulas Solarditanga, Sigurdamm, et
Matgenfforum peculia nunc, continbantur.

Obiter etiam meminit Diploma Caroli Alberici epo tra
ditum, sunt qui putant eo loci fuisse, ubi nunc Amiceorge,
idque nomen ex Awerkerge corrupti ortum, cuiusque in
vessatione scriptura extare indicia. D. Sand.

Guenteboldus rex in Cronico Cameracensi cap. 12. lib. 1. Cenedobolus nomina
tur; et Adolboldus eps scribitur ibid. lib. 3. capp. 9 et 19 Albalus.

In cap. Car. et Lud. lib. 6. c. 219. Ut nullus homo presumat thelonium per
vias nec per vias rodaticum vel pulveraticum requere. vide in diploma
car. in Rixido epo. pag. 227.

Godofredum de Rheny Antistite re. primum ex suo ordine fuisse
Imperii principem putabat Procyus, sed per suum advocatum
hoc munus functum.

fol. 225. Est diploma Karoli Regis ubi tradit Alberico presbitero
villam Lidiuna. In alio antiqua scriptura quae extat ap. Comite de
Regem est. Villam nram Lyndiniam in pago qui vocatur Flehi
ta super alveum heym. Et heym in margine interpretatur
heymenberg. nuga.

De gemeente van l'hyt v'coest a. 1430 vide Hoot. pa. 70

De stad l'hyt l'hyt tot v'ruallinge hare sculden bandt s'v'v'v'
van Bouwenging van hare stat l'hyt mit consent bandt

zait

qui in clero viuentes non modo monasticam vitam em-
migrant sed ad eandem aut liberam aut ex voto obse-
vandam instigauerunt. Item qualia illa monasteria
vt s. Saluat. Ultraecl. 2. ca. 20.

In tot. viue. canonici. defierunt ad annu 975 Treueri
quos Moguntini, sp. v. Worm. conf. sequuti, item Ultra-
rectini sub Godebaldo. cap. 14.

S. Vulfrannus relicto episcopatu Senonensi annis v ap. Fufios. v. d. r. g.
Regem Radbodum in predicanda fide laborauit. qd opus s. Will-
brodus & Bonifacius post sunt psecuti. obiit in Tentanella d. c.
720. Sanderus.

Idem de Walbodo; quem Godefridi comitis Montium et foy. Constati
nopolitana filium dicit) ep. 48. Led: miraculis cum claruisse, et
Henrici imp. sancti cancellarium Ledii ap. Caenobitas Lauri-
tianos sepultum dicit.

Lindanus de teneram. lib. 3. c. 3. Dicit Wigmannu ex Bilingo-
rum ap. Saxones familia primu aris Gandauen. comitem
fuisse (frem Harmanni Bilingensis Saxon. ducis cum
filia Meckildis fuerit nupta Balduino Flandrie com. ind.
Godefrido Arduenna com. Item qd ipse Lutgardum Arnulfi
mag. c. Fland. filiam duxerat uxorem; Quis. Hanc
diploma de a. 962. liberos a reliquis ex Lutgardis Theodo-
ricum de Gandano et Wigmannu q. iunior dicto, quorum
nominibz vtriusque Witigmodus Saxo: illoru fit in Sax-
onia degend cum ad Francos defuisset in acie r. h. q.
huius fr Theodoricus post patris comitatu nobi. p. f. r.
Gandadensis accepit et coniugem Hildegardim filiam
Theodori Hollandie comitis a. 977 et filium reliquit
Arnulphum cui Gandanum cognomen tribuit. Sigisb.
1018. Sumque a Fresonibz interceptum refert. sed qd
de statura addit, fabulosu est. Enam de insignibz statur.

versum iisdem cum Gandavi gentis, pte morem ani
 esse et Arnulphum in nostra Fria q nunc Hollandia
 dicitur occisum verius q. Hinc etia Lietgardis dater
 in Arsevis Blandini donatione Ecclie in villa hateri
 a^o 998. Liberos habuisse Theodorici et Adalbertum
 a Gandavo & eorū diplomate constat. Theodoricus
 in comitatu patrem excoisit, quem etia bleisi cona
 tus sed frustra. Otunus Sigibertus notavit, hinc
 subsidio venit Godefridus Heremanni ex filia Megride
 n° 908. hic Theodoricus filiam habuit comitis reiste
 bantia. 225.

In Cod. MS. minore diplom. S. Mart. Tr.
 S. Fredericus in crypta ap. S. Salvat. ante altare interfecit
 est. Hic Fred. dixit, qualiter tota dioecesis eet devastata
 unde Dani illam civitatem q DVVRSTAT vocabat totaliter
 devastarunt. Insuper civitatem q tunc Treist voca
 batur nunc vero Wiltenbourg etiam totaliter debasta
 runt, et postea p Baldricum Ep^m civitas q vtriusq
 vocatur reedificata q.

A^o 1304 perpetuus servatus tractu civatur ut constat ex lit.
 in libro p^ogamendo in arsevis Tr. extante.

Procerus in Cron. 379

Sic interceptatur Crono vulgaris de Alberto magno
 Colonia (ingt) ab Alberto magno solemn exapitur epulo
 Rex ipso die epiphania in conventu predicatorum
 hic ramos aliquot felcium arborum in hypocausto
 tepenti aqua fovebat, ut ia inciperet florere, quib
 rum posuissent in trutinio, atq, abicula canora ibid
 volarent, ignari id factum naturali vi humoris calidi
 itollant, Albertū quasi rer mirabilū factorem suspice
 bant.

Ex Suerii oppido Holl.

Lapis a^o 1625 7. Junij Voorburgi affossus: I. O. M. SARARI.

vide Hinder. Holl. Hegeriti pag. 145

In alio lapide a^o 1625. 17 Martij ibid affossus:

I. O. M. IVNONI RE-

in Nouemb. 1624.

GINE MINERVÆ

IN H. D. D.

ET GENIO LOCI T. FL.

GENIO COLLE

PEREGRINVS Æ

GI. PEREGR.

LEG. I. MIN. PRO SE

VLP. DECEM

ET SVIS. V. S. L. M.

BER ET VERE

DUOBVS SILA

CVND. COR

NIS COS.

NVTVS D. D.

prima incizy ap. Henitiu posita

ultima verba sic incizy. Suer.

Centurio leg. i. Minervæ pos. in æternâ ritè votum
consecravit

Lugdunum, quasi Corbi mons ex plutarcho de finibus
laudat, dicens Lugos Gallica lingua Corbos dicitur
inde nostra lingua Lugus vocatur. Erius libro
monarch. lib. 4. §. Germ. Montem Lugum vocat
Lugdunum

Nouum Kintemariæ etymon a Suerio vide in eius libro
de Urbibus Hollandiæ fol. 29.

Opmeer. Chronogr. pa. 342.

De HATAVIA sic scribit; Ab Helis occupata nempe Noni-
omagensem tractum, Heusdensem, Fani S. Gertrudis,
Lexmontium, terra quatuor officiorum, Wasensem
insulam inter vada sitam, quam mare oceanum
a fronte 25. Hod inter Cattos et Matiacos qui
sedibus suis expulsi insulas Africæ versus habitandas
sibi

sibi sumptuerunt; sicuti plagam Aquilonē versus^{209.}
Caninefates, medij inter Batavos et Fufios mino-
res. His oribz videtur imperasse Belinus Rix tem-
pore Caligulae. Ex Claudio Cluide, Wasenarios:
ix Brennio in Caninefatibz, Egmondanos ortos
putat. Fufij inde (dicit) et Wilti Bataniam
occupavere et ante hos Franci, quos Constanti
Chlorus eiecerat. Pipinus et Martellus Fufios
quoq; subegerat, unde ab Amasi flumine
qz Fufia, Transstulana item ditio et quicqd
Remi cornibus includitur una cum Gallica
ora ultra citraq; schaldis q regio Batavorū
Fufiaborumq; atque Mattiacorū iussis pa-
rebat, Diocesi Ultraiectinae fuerit assignata.
siq; jurisdictio epi longē lateq; quam max-
imē extendebatur.

Godfridus dux Antwerpiae inter excomunicandū alium
confessus a Gyberto Gual. Hollandi cliente, inde
vectus Traiectum ad Mosam sepeliendus. Gpm. 349
pa 246

De Ordeonio Flacco qui auctor exhibitit Oordburgi
sive Voorburgi in Batavis ubi castrū extruxisset pro
se munimentum. Et quoniam si Flacci dicebantur quibz
aures essent pgrandes et penduli, Insulsi chronogr.
Midam quendam Batavū quem Galorum vocarunt,
exrogitassent, ut suis nimis fabellis aures demul-
cerent Batavos. Opinde. additq; signū famul Burgiorū
alucalo transversim auro inluso Italica p se p
forma

De monet. Imp.
Aurel. et Elisi
Regis. Antiq.
Scrib. 212.

formam crediturque huius villae colonus
sibi illud reservasse, atq. deinceps Amstel-
redam fuisse, Burgum ultra antiquis Botanijs
villa fuisse xavillo munitiorum imminutione.
Inditioq. ita villa corn. busi quondam Hollandia
Pridis Ryswici, Rodenburgum olim ad ripam
Reni, Rodenburgum ap. Caninefates us.
Inscriptio Voorburgi Urbenta JULIANI AMAB.
Diana posita.

- Gerardi Vesperti supplicium fecerunt amales vulgares
ex fac. Gerardo (quem Heda alij sequuti sunt. fuisse
simile ei quod Agullo Attilio a patris rogatu quibus
Beha illud non inducet. neque cronicon Wetmicius de
Rij. quale fere parentu trostorum etate passus est.
a Turcis in Hungaria Cazarius propter crudelitatem
infamis, ubi testatur Nat. de Comitibus. histor. lib. 18
pa. 379.

Dicof. pynsus vulgo Corf. Aquilonaris Holland. questor et
kenemelandij, ab Edmundo Hollandiae praefecto admonitus
ut rationem redderet, dicebat. Haerlemenses negasse
solutionem, eorumq. exemplum cetera vicina oppida secuta
quare cum ei imminetum ut vi extorqueret; populus ad
rebellionem versus est. Huter. Austriae. lib. 4. pag. 197. 4. 1/2
Hollandorum zeelandorum peritia maritima, pugillare videtur
idem auctor lib. 4. rer. Austr. pa. 294. neq. eos ultra
saxonica littora et Angliam ac Scythiam navigare solitos;
Aradit.

fit mentio in hoc cronico de milite de Bezo, putabat D.
Tienhoris. Annis fortios de Beez immixti non placet.

gente terna admonitione iussus ut gentilibus
Euangelium predicaret, hic ab epō dixit ire
ap: confinia Francoꝝ et Saxonū iuxta Pl.
f. ad locum qui dicitur Sabentun, datus
si comitem Margelinū, ubi et is postea aī
Deo reddidit, et locum illum suo honori-
ficavit corpore. post mortē v. illius Saxoni
inbadentes Christianos præda et incendio
vastaverūt locum unde combusta eccle-
corpus eius inveniri non potuit.
De puniendis cum Maiest^{is} reo parentibus, olim Lex
apud Macedones de qua videndus Budex ad 11
in reliq. Annot. editionis Gryphij pa: 50. hanc se susti-
lisce gloriatur ap. Curtiū. Alexander.

in vita Meinberci
Is in traiectensi diocesi ad sustentationale German-
infer. regione natus Comes. fit saepe ibid mē-
tio Theoderici et Woenemari Comitum, Alcebal-
di epī Traiect. et Bernardi Ducis qui in pntia
henrici Imp. comparuerūt, et ibid de ecclesia
constructa in bene S. Cunyae in qua ad eius
reliquias sacramentū iuramenti prastari
solitū. Item de quodā libero homine Cuononi
Rignorum suorum proprietate habente in loco q
Aze dicitur et ostendit hodie Cuonenhofse bonat.
Item de Heimenberc, de lons lare, et tunc ut
Aqua Emma. et villicorum sup volue-
ut.

et Teisterbant. Item pradium s. burghusen in comitatu 213.
Odomis in pago hemmelfelte.

Anno 1025 creatur Conrad. imp. presentibus Bernardo
Duce Saxonie, hermanno Comite fratre eius Thedodo-
rico Fresonie Comite seq. etia a horum mem.
Cum Meinbercus aduocasset monasterium suum Dinc
Vortini et apostolis petro et paulo et orbo ss. dedit
sibi pp dotem pradia et curtes cu familia et decimis
capella item in Leuorthusen / in Teisterbant curte
Comitatum item Amelungen, fuitq eius aduocatus
a 1031. ibid. Meinbercus.

Meinbercus Epus padrebornens. ex diocesi paterna
pradia quae huius recte tribuit videntur Geliu
et Trauelt finitima, qua Rhenus Ultraiectu pro-
pirans hemmelfelt oppidum s. cunctis patronio
clarum ptefluit, diciturq eius patria in Velua
q Teisterbantur finibus continetur: pater suus
Frimadus comes in Velua non ut quidam Uubingo
Geliu Comes. mater Alhela regis sanguine orta
honori aucupis aut heresi eius F. Boioru Dux
filia vel sobrina et putant patre Frimado Althi
Duxis Saxonie filio quarto loco nato ortum unde
et Subaudi Amadeos suos habent: habuit et fratrem
theodoricum Opladen. Balducci comitis vici
Meinberci mem. et Dithmarus.

Cunera ex xi. virginum fodalitio fodalitio tradita.
De fodalitio abbate vides Menol. Gsht. 19 Maji cuius et Baco. -
min. Tom. 12. ad a. 1201. Scripsit is contra magistru.
sent. ut patet lib. decret. i. de summa trinit. c. Damnamus

in eius tamq[ue] defentionem varia adfert. Cuiuspo-
mus Hortensius ad. d. Menologium.

Huticus Austratoru lib. 9 vsque ad finem plura de
sapta urbe Traiectina prodicione quorunda ri-
vium per portam catariniana 438 pa. (quod
aliq[ui] insularum q[ue] porta factu putant) Vbi et
plura de rebus Ultraiectinis et translatione
Temporalitatis (ut dicunt, ad Austriacos habet[ur].

De sudore Anglico a^o 1529 Belgiam p[er]vagato Hutic.
lib. x. Austr. pa. 459. Vita Henr. 8. Angl. a^o 1517.

Sod a^o Babazus curans pontificatu Ultraiect.
successit ei Emmerfortius.

De petri Sanguinesii supplicio simili fieri quo Rugido
a cartaginensibus affectus, et Velsenus ab Holl.
vide Syoniam hist. Bonon. lib. 6. pa. 126.

D. Gerardus Gifella eps Bonon. primus princeps bo-
natus ab Henrico v. Imp. Sigon. lib. 2 de epis.
Bonon. pag. 158. Sic et epi Traiect in diplomatib[us]
Imp[er]i aliquando principes 2. tunc Vorh dicti.

X. cum Willibrado missi ut Gerbr. 2. cap. 6. nempe
sibibetius, Acca, Werbinus, Williboldus, Lebinius,
Winiboldus, Ingelmundus abbas sepultus in Felsch
Duo Elvaldi, Doerenfridus et Marcellinus.

Venerunt ad castellum Traiectum quod in ripa
ripa Egdii fluminis ubi sedem epi se colloraturu
Willibr. prout. Idem Willibr. lambo familiaris

fuisse traditur. ib. cap. 7. Victoria pipini contra
Ratbodum a^o 693. Describitur c. 9. lib. 2. Willibr.
a^o 695 mittitur Roman[us] cu[m] ante oratoriu[m] s. cunris
fundas.

fundasset. cap. 13 eius libri.

De arca lapidea inventa cum inscriptione Christus nascitur ex Maria virgine. constantinop. Gerbr. Gron. lib. 4. cap. x. Vincent lib. 2. cap. 1. et 2.

Antiqua tributa quorum meminit Sigonius lib. 2 de Bonon. in princ. ut sunt. Fodera, parata mansio-

naticum 29. que ad in hunc diplomatis norantur.

Comes Gerardus de Aze in comment. Trebirens. pa. 162.

Flaugny des Roys de France en Childebert 6 Roy pa. 49. des fol

se preparer per les thuringois pour faire tomber

les Francois

Traditor pro proditor medius et scriptoribus frequens; quo

et solitur Johan. Magnus hist. Suet. lib. 8. c. 13.

Godebaldus Eps et Gerbrando Godebaldus dicitur lib. 16.

r. v. Imp. Henricus contra Eundem obsidet castrum

sculemburg. lib. 6. c. 12.

Hec Verbrordi ad Dacos describ. Genet. lib. 2. c. 15.

Idem de Ursula et Curura a. 237 lib. 1. cap. 4.

Telonium Rotarum quod et Rotaticum in Diplom. vide in not. ad

Abelard. pa. 1151.

Otto i. ad Moorthus laborare fecit incepit, oppidum id thuringie

cuius mem. suppl. Hist. Carr. lib. 2. pag. 31.

Henricus de Cayck Comes traiecit invenitur in diplomate

sub Godfrido spo scripto absq. a. 1178 a. 15 ab abmonsb.

ad 1178.

De Gertrude ab costen beguina Delph. q. bixit a. 1358 mul-

ta superstitiosa narrantur ab Abbate S. Gertr. lib. 357.

et passim ab alijs de stigmati passionis et behemeti

impressione. Scribant eius vita fuisse. Abr. Brouis.

superstitiosus mon. Molanus, Hosteydus. ibidem et de

alia Gertrude beguina Delphensi et Suris qui postea sub

Dis. abibis.
Vide Cronico
Vetus Holl.
in Will. 20 Co.
cap. V. pa. 232

vitam

vitam prolixè satis describit; ubi et de helta
psalteria Stephensi Burguna individua oostri-
ps socia 389.

Canonicoꝝ loca olim dicta monasteria Abb. Gislelob.
117. & molano de cam. lib. 1. & 12.

Mos sese offerendi duo vel duæ traditur ab Abb.
eod. pa: 349 sub pensione annua vel certi
numismatis cuius ibi adfert exempla, ut
Gisle Gandab. ingenuus de la^o 1030.

Sunt et qui se alio ritu virg. Matzi manpik
numella collo vel brachio iniecta, alij calnu-
la brachio affabricata quā nūquam disponūt
et hi se dicunt mancipia virg. matris. alij
ream faciunt vel urbem vel provincia tota
pendendi certam nūmum, aut modum fri-
menti quatannis. Quod et Ramirus hisp. Ruy
fecit p. iuxta S. Jacobi Apostoli. Sed et singula-
ris est ritus ille obligandi se vel sua p. tra-
ditionem cepitis cū festuca, vel ramū rum
cepitis et cultello.

Carolus Calvus dedit Ribellensibz piscariam in Mez-
wede in Frisia, dedit et ad hospitale villula Mo-
nasteriolū cū integritate sua; et oem decimam
totius Abbacie tam de mdominicato, quam de
sororum et fratrum causa. 432. ubi deordi-
natione Riculdis coniugis. Signū Car. glori. Imp.
Aug.

Aug. D. Rugldis Imp. ambasciauit. Andysr not. 217.
ad virem. Guartini recognohit. Data 7 Id. Jul.
Indict 10 a^o 38 regni in Francia, Imprij 2°.
in successione Lotarij regis B. Actū pontione
Buzel in Gallofr. pa: 46. fallitur quod Robertū Frisōnē vo-
catum putat a Domita Frisia. Se scribit. D. gr.
Flandrensiū Marchionē, datū Insulz a^o 1090. Ind.
14. pa: 321.

Buzel Gallofr. Ann. Lib.
3. pa: 114. agnoscit Hungariū cuius mēm. Hinc-
marus in ep. de Exortatione Balduini Ultrauet.
psulm. Suīq. vixisse ad a^o 862. tradit.

For. de Diet. primū Cambracensis post Ultrauetim.
ep. ardenū Gerardo frā defuncto dñs dñe p^o
St. burggravius Ant. H. ex. roll. 12 Cam. Amersfortij
fundavit. Huius fr. minor Arnoldus duxit Jhab.
Arnulfi dñi Mortam F. Domina de Rumex in agro
Tornacensi. q. viciū olim ad laneros, nūc ad com-
solranum ex gente Croya ptinet. Dupensē p^o
dominium quā eodē ad Mass pbenzēt ab. Margu
lib. i. Don. Belg. c. 126. et in not. Eccl. Belg. pag.
618. Explicatur. Abb. Gert. Loban. in hist. Brijge
pa: 610.

De gemina conspirat. in lud. piūm a^o
nempe 829 priore, altera bīzō 831. seqq. Buzel in
Gallofr.

Cristoph. Scheiner. S. J. Rom. in p.
fatione artis delinendi. hoc hē de Greg. II. Merito magnū
q. magnā Gemaniā S. Bonifacio tanquā facē bona illu-
stravit. 217.

Quod Iuditha falso de adulterio accusa-
ta Aquisgranī se purgās sit accepta. Ret. Beech de Aquisgr. ix. a^o 836.

De Abbate cathedrali in Aquisgran. recta vide Beck
cap. 4. pa: 46. Idem de canonicis quando mi-
tare coeperunt in Aquisgr. ca: 2. pa: 20.
meminit et Pet. Beck Zendeboldi.

De eo qui Flammulum sine vexillo gestat in praelio.
dictus Gracis Flammularis. Commet. in codm. libz.
3. ca: 1. pa: 224.

Inter gesta Ada Comitis. in Geod. 2 lpo. 32.
Capla Ada cum aliquot Equitibus. Inter hos fuisse Ottonem
Burenium refert Beck; atq. in nomine & cognomine
variant; Ego Stokij sententiam olim amplexus fui.
Verum cum nuper Nobilis vir Balthazar de Buren
mihi significauit sibi Becke lectionem probam
videri, quod rursus tempora Ottonis Burenii
sup. Tesmaderum inueniret; & me mouit ut dubi-
tandum censerem. Duo tamen sunt quae mihi adhuc
dubium retinent: primum quod apud Westphalos
oppidulum Buren & eius cognominis familiam
inueniam, aliam plane a Batavica; ex qua illos
& Tesmaderos laudatos, cum de rebus superius. Gelov
ibi agit, fuisse, credibile est. Alterum est, quod cu
Burena ap. nos familia tempore Stokij maxime floru-
sit, eam ab illo ignoratam, aut nomen ta barbari
deformatum, vix sit simile. Accedit quod Vor-
nenses Lud. & Ada partes semper secuti, illos etiam
tunc propugnasse non abs re fuerit dicere. Sed
quando pd. Dr. Burenus mihi ostendere poterit, al-
logatorum & Burenorum & Tesmadero, insignia famil-
ia Batavica totum facit ipsius opinionem accessisse.

Verbold

Gevolg van sommige narrativen vuyt
de voerſt oude Cronyque getogen die
verſcheyden ofte breeder ſyn als de gemeene
Cronycke.

Anno 1364 Was een groot gebest om die factie brumby deest
daer ontrent 36 mannelijc verſeggen werden.

Ao 1377 Een vloop brumby harelum ſoo dat ni Gmon bay zant
worden brumby ſyn gnyb ghaest dare in een menden to ſchach
dan alsoe de ſteadme inder geelaten word vrees alle die
mit gnyb warden doot tot 14 Ede.

Ao 1417 Alred geſont den doot lace bay Jonst. Alred ende pſt
Huyſen den dede een roet wal mit ſyn magen inder Haghe dat
inhuys man ſare.

De amone difficultate anni 1437.

Extant ſi deſus.

Een rogger doot moſte s pont vegen.

Daez moſten vier groot of een half omgeuen.

Een ſepel rogge was harde dier.

Mer roet om een gouden hier.

Dat was den myſſen ſwaer te Lyden.

Godd die wil ons alle werblyden.

Ex lib: feudor. ord Traiect. fol. 145.

Ao 1489 Den seften february was den oploop tegen s. catharine
poorte ende opten tunden der ſelue na middage ginget die
ſchellen van die poorte behouden lnt ende goet ende wort
woort opgedaen ende dat bolwerk afgebroken.

In Eccl. Erasmi Roterdami fol. 28 de Davide ſpo. Vir erat apprimè
doctus - reique theologia peritus, quod in nobilibus, & illius praesertim
ditionis ſpūs profana ditione onustus perarum est. 28.

Regio Emathia cum pars primum eſſet Macedonia poſt
tota Macedonia eo nomine appellata fuit Idem de Italia
cum magna eius pars prius Graeciae alia Galliae nomine
diceretur a parte inder ſt ſingulari eius regione Italia
vorata eſt ſic et Hollandiae nome proprium Inſulae de
treſtenſis ad vicinastandem terras ſub uno principe

vyſtentel

exstantes peruenit, et suo loco a me demonstratu.
Inter phalmata Gerbrandiana. et seq. quod Dagoberto
Francor. Rex cum wiltoburgum obsideret in exzati
labuerit exules Traiecti ad Mosam quorum virtute
expugnauit castellu quod inde Ultraiectum dicitur
lib. 4. Hist. Holl. cap. 19. ubique tunc telonium
constituerit. Vocatur et ab eo S. exortus
Episcopus lib. 2. c. 3. eodem tpe Willibrodus
in Hollandiam mittitur aº 690 cet. 33. cum
aº ante 648 Dagobert fundasset Traiecti prima
ecclesiam D. Thome. cap. 19 lib. 1.

- De Jaremio Boemie principe per latrinam occiso
videtur Dubravi. hist. lib. vii fol. 40.

De ijs qui se et sua Deo tradunt videtur Alamann. 363.
videtur i fol. 287 in Heda.

Cirratore nominatur in 26. Alamann. 135. ubi et de
maris multa mentio rara pecunia aut numorum
137.

Grimy ex vet. scriptore in Taxandria pa. 2. In Taxandria
finibus nemus est, ab fmp. olim ecclesie Traiectensi dona-
tum, cuius advocatiam longo tempore obtinuerunt com.
Gelria, qui eam Amici suis dederunt, ipsiq. villa rucet
Henrico Duci Lotharingie vendiderunt, q. in aggere de out
vibem truxit, quae Guno Syluaduris. ad tpe 12. locus et
Sakdunum dictus. pelandie comitem Ultraiectum
fiduciarium et e palatinis comitibz vni ab epte def.
remig. Broutios Montfortios et Cheluenos 24. f. 62.
in peland. Dial. pa. 71. id indicare insignia. At quod di-
cit Traiect. annales iuxta et Dynken narrare prelio
Worungano Antistite capite Brabantino resisse quicq.
in Campinia iuris haberet, nescio quo referat.

Gemalvms q postea traditor ray xi ya: 72.
~~Turpinus.~~

~~Annals & barute Ingulfus ya: 906 996.~~
Ingulfus ruy Exy firofili ma pofirofili
ab areabily pofili 904 m. Anglor.

Abborah monafha 127
de Anglis 143

~~Tarehu Synod Sardinia 144~~
ya: 21. Xc pofitibus firofili
deloef firofili vazu Duinabuz
Tarehu.

~~Der fests Hormonurus infidus
faustor - 2 puch pr. 170
barbara Frau y Nodig & Gump
von Coralis vuz hoch
4 quding - aber Joly y Morzelle
zu die~~

De Episcopis Germaniis no. suis sed
principu suoru consuetud. repen
Alem. 3. Tom. par. 205
parisi presbiteri epi paros gradui alius 107
De Canonibus monasterijs 125
pastores in templis a quos 126

De Guil. Enneborchio Antistite Transketensi in pelandria 221.
nato vide Grem. peland. pa: 82. De Godafro iton de misset
spo Hactem. Dominicam instituti Gerardo Brant abb.
Paulino rz.

De Bladula vico celebri in Cam-
pinia id pag: 90. vide Diploma Hollandicum.

Odulfi patris in territorio Orisgotano. pa: 92 et 94. sq.

Ao. 874. In solita hyems, multa nix a kalend. nove-
bris usque ad vris equinoctiu, ita ut no pauci morta-
les frigore obruturunt. Buxelm hist Gallus. 120.
aestas sicuta fada siccitate siccis, insolitis magnit.
torustis frequens vnde et ex earum putrefactione
gravis lues exorta.

Ao 937. Sol obtenebescere et radios sanguineos emitte-
re visus cum no multis post 953 Hungari Belgiu bafa-
zunt. Buxel. lib. 3. 139 pa: Mem. et Zuendebaldi
F. Arnulfi. 129.

Ao 1529 Sedor pestiferus qui et Anglicus vocabatur in Bel-
gio grassatus multos hominis sustulit. Buxel. Gallottad.
pa. 497.

De Enneborchio epo rz. vide Gremay peland. pa: 82.

Diplomatis antiqui stylus cum nostris conveniens. pag: 128

De putto Willebrodi in Stadellenc. Grem. Maselandia pa 126.

Collegium cam. D. Volfianij in Abbatis villa Pontiusen sui urbe
olim fundatu. cuius mem. Chopin de sacra polit. 1. pa: 204

ao 1237 sub Gregor 9. reformati.

Damasci fluvius Farfar Stephano Boepolirny Buling hom. 55. in-
fiam

Handwritten text at the top of the page, appearing to be a header or introductory paragraph. The text is faint and mostly illegible due to fading and bleed-through.

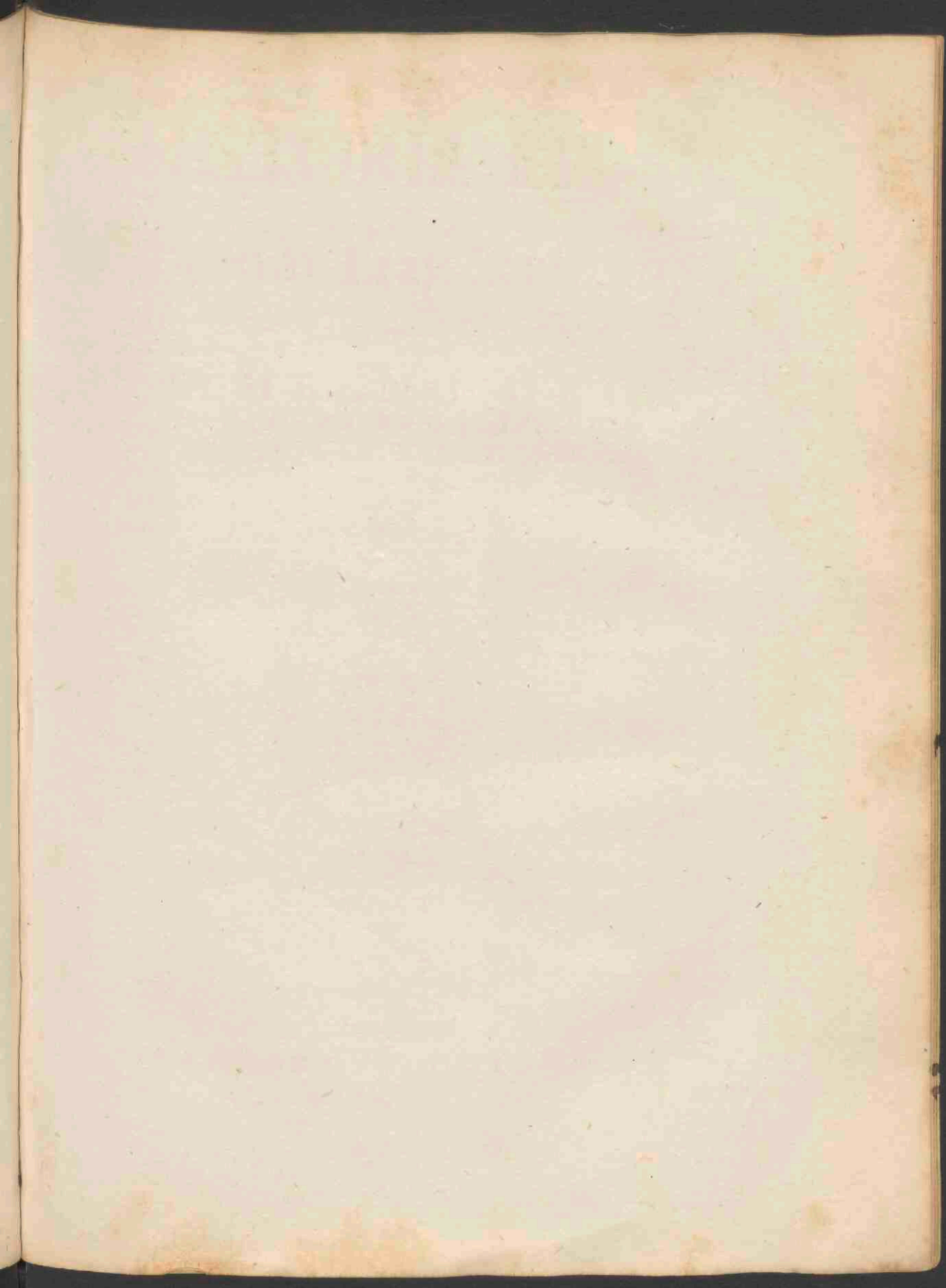
Second block of handwritten text, continuing the narrative or list. The handwriting is cursive and difficult to decipher.

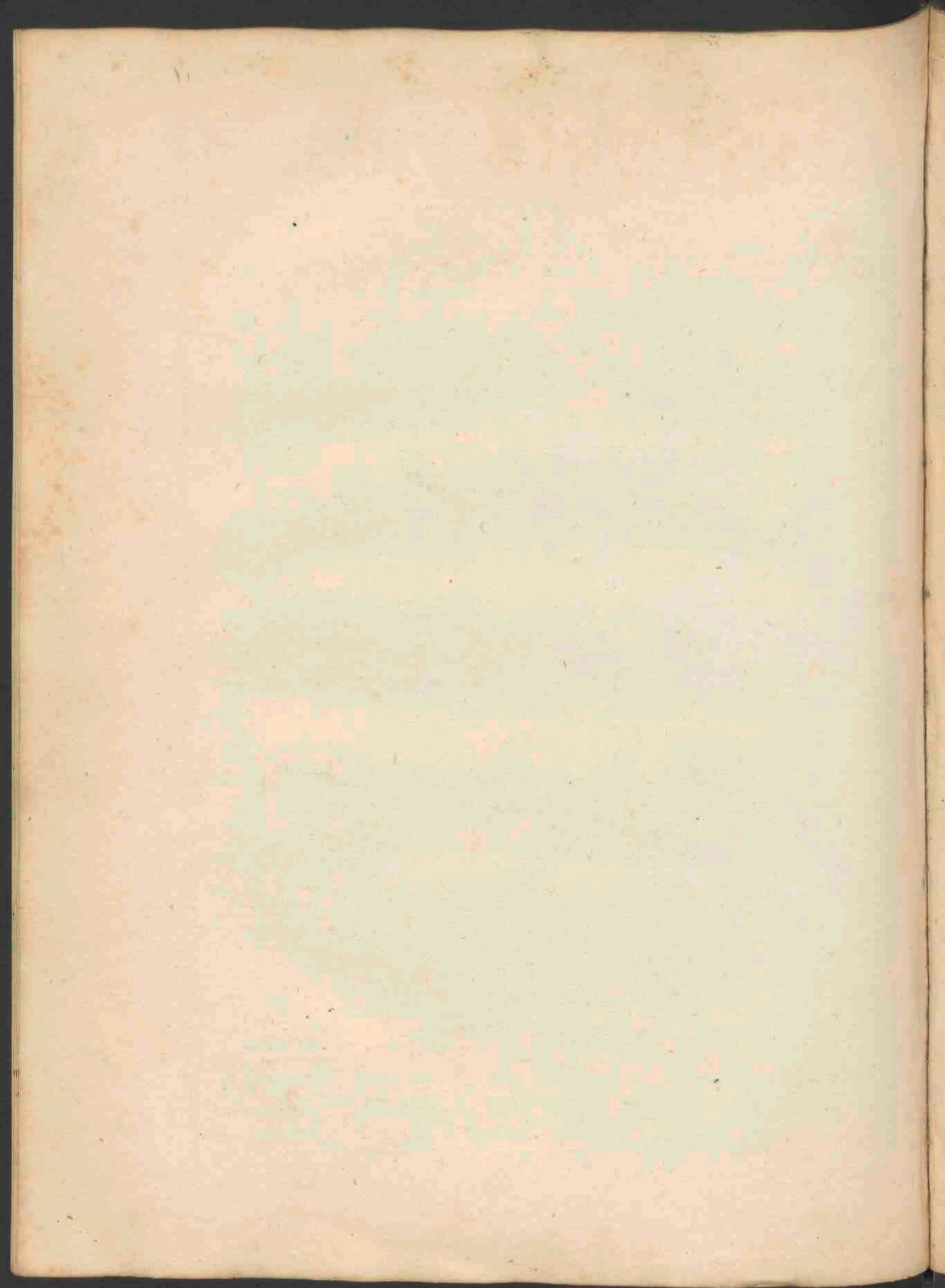
Third block of handwritten text, showing a continuation of the content. The lines are closely spaced and the ink is very light.

Fourth block of handwritten text, further down the page. The text remains mostly illegible.

Fifth block of handwritten text, showing another section of the document. The handwriting is consistent with the previous blocks.

Sixth block of handwritten text at the bottom of the page. The text is very faint and appears to be the concluding part of the document.

HISTORIA EPI- scoporum Trajectensium,

AUCTORE

WILHELMO HEDA
ALFINIO, PRÆPOSITO ARN-
HEMENSI, LEVITA & CANO-
nico Ultrajectino.

FRANEQVERÆ

Excudebat

ROBERTVS DOYEMA

CID. ID. CXIII

Ad Illustres & Præpotentes

PROVINCIAE ULTRAIECTINÆ ORDINES,

Nec-non ad præclaros

CONSVLES & SENATORES

VRBIS ULTRAIECTINÆ,

Domínos & Patronos suos.

Vo sunt (Ordines, Coss & Senatores) inclyti rerum Ultrajectinarū scriptores, qui hactenus in umbra delituerunt, & nullum sui laboris usum mortalibus præbuerunt: quorum alter Iohannes de Beka Canonicus apud vos vixit, & à nato Christo usque ad annum ejusdem 1345. suum Chronicon de Episcopis Ultrajectinis & Holladiæ Comitibus contextuit: alter verò Wilhelmus Heda Alfinius, Præpositus Arnhemensis, vestræ item Ecclesiæ Levites & Canonicus, qui idem argumentum tractavit copiosius, & longius produxit. Vtrumque auctorem nunc conjungo, & vos mitto, ut alter alteri possit esse subsidio, & ad historiæ veritatem lucem infundere. Superiore anno Bekam edidi, & Frisij meis, eorumq; Præfecto dedicavi ob causas, quas ibi attuli gravissimas: Nunc verò vobis Hedam offero, ut is vicissim vestra auctoritate defendatur, qui majores vestros tanta sedulitate coluit, ut merito dici posset eos velut ab orco revocasse in lucem. Nam ut taceam, illum de urbis vestræ incunabulis differere luculenter, ostendere natales, eruere parentes & conservatores ejus: ita filere non possum ipsum Ecclesiæ Christianæ, quæ apud vos prima fuit, unde reliquæ in Frisiam atque Hollandiam, vicinasque regiones barbariè oppressas porrò promanarunt, primordia & augmenta ita manifesto indicare, ut quilibet ex eo & statum illorū temporum, & hominum mores facile cognoscat. Scripsit is suam Historiam, quam Ultrajectinam vocat anno 1521. cæpitque eam ab

* * 2
*

auspi-

auspiciis vestrae urbis, & à S. Willebrordo primo Frisiorum Archiepiscopo, Idque jussu & mandato Ecclesiae, procerumque quorundam auxilio, quos ipse in Epistola dedicatoria nominat. Fuit autem vir ille non tantum Ecclesiastici ordinis sui temporis decus atque lumen: verum etiam apud principes saeculi doctrinâ & vita spectabilis, utpote qui & Maximiliano Imperatori ejus nominis primo, fuerit à consiliis secretioribus, ejusdemque semel atque iterum in rebus gravioribus legatus, ut docti viri de ipso passim commemorant. Cum igitur viderem recentiores rerum scriptores hujus viri auctoritate passim niti ejusdemque allegare scripta, ut suas opiniones confirment, nec tamen edere in lucem opus ejus, quod hactenus apud paucos in usu fuit: Equidem tanti viri miseratus fortunam, ferre non potui diutius, cum blattis atque tincis depugnaret: sed animum sumpsi audaciorem, ut illum publicarem. Nam etsi mihi unicum tantum ejus operis exemplar fuit, quod emitti posset, nec copia daretur alterius, ad quod illud meum emendari & corrigi posset, putavi tamen fore operam meam posteris gratam vel ob hoc, quod Imperatores testantur, abundè sufficere, si cui vel in paucis amici labore consulatur.

Vobis igitur Illustres & praecleari Ordines, Consules, & Senatores, vestraque provincia & civitati Ultrajectinae hanc meam tenuem quidem, sed sumptuosam opellam lubes merito dono, dedico atque consecro: rogoque vos obnixè, ut eam benignitate solita ac consueta suscipere dignati, me quoque in vestram clientelam adscribere, eoque loco habere velitis, quo tenetis illos, qui vestrae dignitati, amplitudini ac magnificentiae ex animo favent & congratulantur. Deus Opt. Maximus vos omnes quam diutissimè gubernet & conservet. Datae Leovardiae Frisiorum anno Christi 1612. die 13. Kal. Augusti.

Vester ad omnia paratissimus cliens

BERNARDVS FVRMERIVS

Leovardienfis Phrissus.

Epistola Dedicatoria

SANCTÆ ET VENERABILI ECCLESIAE

VLTRAIECTENSI

WILHELMVS HEDA PRÆPOSITVS
ARNHEMENSIS, LEVITES ET CA-
nonicus ejusdem, honorem & omne bonum.

IT Ecclesiastes: Dedi cor meum, ut scirem
prudentiam atque doctrinam, erroresque atque
stultitiam, & id quidem non immerito. Nam
secundum Dialecticos, Opposita juxta se magis
elucescunt: quoniam pacto prudentem virum
internoscere poterimus, nisi ab effectu, disjuda-
to, scilicet imprudente? Doctum, nisi examina-
to sciolo atque ignaro? Sed nec errorē, nec stul-
titiā intelligimus, nisi deliberata veritate ac

Historia
commen-
tatio.

e al sapientia ex veritate.

sapientia. Vnde scribitur: Ex operibus eorum cognoscetis eos: & alibi:
Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum:
Quo scilicet per virtutes & effectus rerum experiamur, quid fugien-
dum, quid sequendum fuerit. Humanum quippe genus ab ipsis cunabu-
lis ad malum proclivius est, quam ad bonum. Sed nec ipsis mortalibus
aetas tam diuturna, nec animus circa acquirendam sapientiam tam assi-
dus intenditur, ut singula quisquam vel in longissima vita dignoscere,
vel experimento ad perfectam intelligentiam pervingere possit, nisi Do-
ctorum literarum & Historiarum adminiculo, a quibus nobis plerunque
suggeritur, quod multorum aetas nec vidit nec audivit: Divino itaque
munere homini inditum est, ut semper addiscere cupiat. Et antiqui Hi-
storici hac, qua viderunt, vel facta cognoverunt, contexuere, & quo qua-
libet tempore, & qua occasione acta gestave fuerint proinde literis me-
moriaque mandare, quo & ipsi scriptores, & illi, quorum meminere,

quidne. h. exempl. miror.

neir.
(historias huc est, quae
viderunt vel facta cog-
noverunt)
proinde nunc.

Bb

ad po.

ad posteros transirent. Alij laude & gloria, infamia alijs ac vitijs, iuxta
vita merita adnotati, ut viventes eo magis incitarentur ad virtutes
amplectendas & vitia detestanda, cum eventus utrorumque ex illis tan-
quam ex speculo liceat intueri, quid inde nobis potius duxerimus eligen-
dum. Longè enim facilius ex Doctoribus ac literis, quàm experientiâ
vita perfecta acquiritur: Hinc Esaias nos rectè adhortatur, inquiens: In
doctrinis glorificate Dominum. Quod nos considerantes & perpenden-
tes, quam labilis sit hominum memoria, quam facilis rerum interitum,
& quantum damni per oblivionem vetustas afferre solet (exclamante
Nasone, is met.

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas
Paulatim lentâ consumitis omnia tabo:)

Vi, inquam, tanta iactura obviaremus & consuleremus posteris, more
Liberorum Sethi, qui (teste Iosepho) praevidentes rerum omnium inte-
ritum, siue ex igne, siue ex aqua quandoque futurum, disciplinam re-
rum caelestium (quarum ipsi fuerunt inventores) duabus insculpsere co-
lumnis, Latericia uni contra ignem, Saxea alteri contra aquam, ne om-
nino deperirent. Sic proinde iussistis ut ex gremio vestro adiunctis non-

Historiz
huius scri-
ptores ab
Ecclesia
deputati.

nullis viris utique literatis, ac bonarum artium cultoribus Bernardo Sci-
licet Harlem, Iohanne Wierwick, Iohanne Solmis, Gherardo Beyer, Scri-
nia belliatecasq; inverterimus, & si qua temporum iniquitate (uti fit)

squalore obsita, siue incuria maiorum rejecta, urbis insignisque vestra
Ultrajectensis Ecclesia originem amplitudinemve concernentia inven-
remus, siue etiam gesta, ac vitas sanctorum, qui nos in Christo regene-
rarunt, ea in lucem proferentes publicis impensis novis formis excuden-
da traderemus, quo omnium utilitati consuleretur, ne tanti viri de Chri-
stiana religione quam optime meriti diutius in obscuro laterent: sed (uti
aiunt de Cerbero ex inferis extracto per Herculem) ad nos revocaren-
tur. Onus certè longè impar nostris humeris, nec ullâ conditione subeun-
dum, si liceret obaudire, & sanctorum potius merita (quorum memoria
celebrabitur) non animarent, & pia vestra in eos devotio non compelle-
ret, quo confidentius iussis vestris pareamus, & munus hoc licet arduum

subire minus formidemus. Quis enim tam ampla Urbis, tamq; insignis
Ecclesia laudes (qua pene ignorantur) ammodo subtraheret? Quis celaret
eorum Athletarum praecordia, aut in obscuro sinet diutius delisere, qui
Germanias et Gallias (quas gentilis error et Plutonica supersticio in sum-
ma feritate, indomitaque barbarie sedaverat) ad veri Dei cultum noti-
tiamque

ut et sequentia
in secunda persona.

reg. obpraeptis Lad.
antiqua. l. v. c. 32.

bibliothecasque

de

annuarent

formidat enim

quorum

gratia

huc scri-

pta sit Hi-

storia.

qui

ad huc delinens, et ad se

qui negant adhuc reba

hanc

Myop. de hoc vultu dubitat

ut in margine adnoto

tiamq; convertentes, tanquam fortes pugiles & invicti Duces nedum doctrinâ & vita exemplo, sed & sanguine brevi temporum intervallo subdidere Christo captivas, effecere mansuetas: Vnde certè impj (ne dicam) crudeles censendi et magnâ ingratitudinis notâ digni essemus, si eorum trophæa per quos salvati sumus cum caterorum dispendio permitteremus interire. His namque auctoribus usque adeo apud istas provincias Christiana coaluit, & adhuc floret respublica, ut religione, morum integritate, humanitateq; ac ingenio, sive in pace, sive bello, sive alijs rebus gerendis, ad quasvis etiam novas sive inventas artes nulli nationi cedat, claris urbibus, populorumq; frequentia insignes, pia & dum postulat occasio perinde feroces, ut quicquid alijs deest, istis accessisse videatur. Crederes vel revolutū, vel immutatū orbem provinciasq; istas sub alio cælo collocatas. Quis etiā assentietur Ethico Philosopho, scribenti: Nos solis volucrū ejus lacte & casco siccatisque piscibus enutrirī? Quamvis adhuc creber sit usus fumata carnis ac piscis crudi. Quis Tacito asserenti Germanias tristi sub cælo constitutas? Quis assentietur iam Plinio adnotanti, ne argentum quidem apud plerosque fuisse in precio? Aut ipsi Casari recitanti, alios nulla admittere commercia, imò nec vinum quidē, cum iam terra ac mari tanta rerum advehatur affluentia, tanta regionū sit ubertas omnifaria, tot divitiæ, tot cibi, tot potus, vestiumq; apparatus, atque adificia, (ut cætera missa faciam) quo Romanas superemus delicias. Quicquid India, quicquid Egyptus, quicquid insule & Regiones antea ignota fragrantie aut aromatum emittunt, jam redoleamus? Nihilque sit magis formidandum, quàm ne in lasciviam, desidiamque allecti, solitum amittamus animorum vigorem. Nam

A viris
sanctis im-
hilce te-
gionibus
orta mo-
rū emen-
datio.

De moribz Germ.

lib. 4. bd. Gal.

Regni

mutatio
in melius
an deter-
ius?

petulantiaq;

placitis abstinnisse bonis,
Perrara est virtus.

Immo

Luxuriant animi rebus plerunque secundis,
Nec facillè est aqua, commoda mente pati.

lib. 2. de art. An.

ut ait Ovidius. Ad id enim hinc oriens utique pramittitur, inde occidens, & quævis orbis plaga periculosa præbet adminicula, nec erubescunt Italia, Hispania atque Africa, omissis vicinioribus regnis, Germanico ali frumento, linteoque vestiri, quo vel intollerabilem extinguant famem, vel delicatius amiciantur. Verum qualiacunque ea sint voto ac sudore processe sanctorum siquidem ante assumptam Christianam fidem di-
spar fuit vivendi modus, cum nec carnibus equinis, nec serpentibus, a-

Omnis
mutatio
sanctis
viris de-
betur.

Bb 2

lyfque

lū (q̄) spurcis et immundis animalibus abstinere tur; ut pratercam eos, qui more Diomedeo humanis vescerantur carnibus. Quorum omnium sceleratam, ac morum pravitatem Beati viri exemplo & doctrinā exterminarunt, & plus predicando, quam Romani principes terrore armorum profecerunt. Tunc primum (ut testantur omnes) Septentrio recte cognita cum Christi Euangelium per fidos præcones eò traduceretur, & negotiatoribus frequentius eò concedere licitum: quod istorum gloria laudisq̄ tribuendum est. Quare parendo p̄is monitis, decrevimus vestro sub iudicio quantum poterimus alius originem situmq̄ Urbis vestra repetere, & quotquot præ manibus habuerimus Historiographos ad hoc adducere, iidem ipsius Ecclesie & Patronorum, sub quorum titulus dicata est, una cum Episcoporum, qui præsedere, serie p̄vitas, nec in primis D. Martini resarciendo omnes auctores qui in eius laudem scribere, & aliorum sanctorum qui Ecclesiam fundarunt, S. Wiberi scilicet Wilbrordi, Werfridi, Bonifacii, Marcellini, cæterorumque Comitum & beatorum Præsulum prout inveniantur à fide dignis annotata, luculento interdum simpliciore quoque, & nonnunquam incultiore stylo, nihil addentes aut imminuentes in unum librum redigimus. Ventiam precantes si minus digestè adaptaverimus, parum aut nihil narraturi, nisi quod probati scriptores in suis libris reliquerunt, ne assentationis vitio redargui possemus. Nam sancti fidei verborum non indigent, & nos si quicquam ad laudes accumulare vellemus, non sufficeremus. Omnipotens Deus pium vestrum in eum & sanctos suos zelum adaugeat, & ad effectum perducatur. Data Kalendis Maij. Anno salutis M^o. D^o. xxi^o.

Proœmium.

Vrbis Traiectensis situm atque originem paulo altius indagantes, quam plerq̄que vulgares etiam sub incerto auctore continent historie, hic pauca duximus prænotanda.

Nonnulli enim autumant eam in Frisjs, alij Neapolim Hollandia construunt, quam à Gigantibus & feris indomitisque gentibus habitatam volunt. Affirmant insuper eam tempore Neronis Augusti (Agrippina ex Domitio Oenobartho filij & per Claudium Cas. adoptati) cepisse initium, à quodam Anthonio & socijs Romanis crudelitatem ipsius Neronis fugientibus, atque à conditore Antoninam nomen esse sortitam. Nos autem nec ea resellentes, nec ad plenū approbantes, quæ circa veram notitiā apud probatos scriptores invenimus, proferemus in medium, prius ipsius situm absoluturi, demum originē atque incrementa latius prosequemur.

CAPUT

Hic liber
ex variis
auctori-
bus col-
lectus ser-
vatis ip-
sorum
verbis.

ip-
sorum
verbis.

M. Ultra de p̄.

Confer
hoc pro-
œmium
cum Io-
hannis de
Beca pro-
œmio,
quod in-
terprete-
tur.

metzo-

primū

De loco & situ Traiecti.

Situm itaque Urbis, oram Rheni vel utramque potius ripam comple-
xum fuisse nemini dubium. Cum id ex plurimis indiciis & vestigiis
tum in primis ex vita Willibrordi, ex privilegiis donationibusque Re-
gum atque Imperatorum perspicuo liquer. Nam in literis Chlotarii,

*Situs Ul-
traiectionis
an ultra
Rhenum
sit.*

Theodeberti, nec non Pippinorum & sequacium Regum Francorum clare
habetur Traiectum vetus ad flumen Rhenum situm. At Baldricus Episco-
pus (qui Ottoni ex Imperatoribus Germanorum ejus nominis primo a con-
silio, & filij sui præceptor extitit) illam à Normannis subversam instaura-
vit, pontem Rheno imposuisse legitur, uti suo loco patebit. Verum an sem-
per cis Rhenum, an ultra illum (qui plerunque alveum mutavit, cursum-
que declinavit) hæc urbs sita fuerit incertum habeo; quamvis in vita sancti
Frederici Episcopi & Martyris, aliquid de hoc legatur, & in quadam littera
donationis Karoli Magni de Ecclesia dicta Vbikirica clare constat, Rhenum
alio alveo, quam modo decurrisse, & differentiam fuisse inter Rhenum &

aha M. V. l. v.

Leckam. **Lecken** enim Germanicè idem significat quod stillare sive deri-
vari. Nam **Lokia** sive **Lecka** fuit quasi rivulus à Rheno distillans, capiens
originem inter Amerangem & Dorestatum. Hoc modo continetur in litera

*Rhenus est
summuta-
vit.*

lec

ipsius Karoli Regis: Similiter donamus ad Ecclesiam S. Martini, quæ est su-
per Dorestad constructa, & vocatur Vbikiriska, deque omni parte centum
perticas de terra, uti omni tempore prædicta Basilica spacium terræ centum
perticas habere debeat, & cum hoc ripaticum illum super Lockie & insu-

*Lecca aliq-
à Rheno
vult.*

lam illam prope ipsam Ecclesiam ad partem Orientalem inter Rhenum &
Lockiam. Ex quo clare notatur differentia Rheni & Leccæ. Rhenus enim
ab Ameronga juxta Dorestatam ad Traiectum, & demum per Leidim oppi-
dum Cattorumque vicum decurtebat in mare, adhuc nomen servans Rhe-
ni veteris. Sed Lecka, sive **Lēka** secundum oppida Sulenburgum, Hage-

ad Dorestato C. vect. l. v.

stainum, Dianam, Schoonhoviam, Roterodamum & Brielam currens deri-
vatur in mare, alveum nomenque recens præ se ferens sub præfatis Romanis
nondum notus; Apparent adhuc veteris alvei vestigia videntibus ab Ame-
ronga versus Traiectum in plaga orientali & meridiana, ubi & scriptura in

m.

saxi & nummis cum capitibus Romanorum Imperatorum aliaque anti-
quitaris fragmenta inveniuntur; ab Occidentali verò & Septentrionali par-
te ubi jam templa sancti Iohannis & Divi Iacobi Apostolorum consistunt,

*Vetus ara
placido
Ultrasit.*

idem Rhenus cursum habuit. Nam recens fama est de portu sive statione
(quam **Kintshienhaven** vulgus appellat) illic constituta, ubi & pali & an-
choræ, ceteraque navalia armamenta sub terra à fossoribus reperiuntur.

um

Est urbs quondam ampla & opulenta, & emporium pro commerciis ex o-
mnibus partibus Oceani per Rhenum & alia loca conducendis percommoda. Do-

L m.

illiusq;

Ultraiſi
non eſt in
Friſia.

vbiq;

Ann. 4.

Ultraiſi
non eſt in
Hollandia.

L m. ſortitam.

M Helino ductum

Olenius.
Moleſium.

Annal. lib. 2.

m. haud
ſed ſup. ut hic
circumſ.Ultraiſi
ſignandū
Batavi
Ang. Maſſi.

M. V

ſic et Muz.
et L.Hanc ille, 4 de
ſunt reſcripta
viti.lib. 4. de bello
Gallico.Rhenus in
ter Germa-
niam &
Galliam
iunget.lib. 4. c. 15. mti
lebeiRhenus
ſile.

Cauſorum

Muz. Helinum

Coloniam Agrippinam pro ſede Metropolitana ex dignitate obtinenda, ſed tot & tantis cladibus à Barbaris afflicta tandem impotens & laſſa nequiens reſpirare à modo ſuccubuit. Ea non in Friſiſ ſita eſt, licet ab illis aliquando occupata fuerit, dum Carolus Martellus infauſtè pugnat, illique victores & Chilperico Regi ac Réganſredo majori domus federati contra Carolum, Coloniam uſque cuncta depopulando peſſundarent: Friſij enim teſte Ptolomæo habitant in Germania, quæ circa Rhenum eſt à parte Septentrionali ſecus Oceanum uſque ad Amasim fluvium ſupra Bructeros, & Tacitus undique nominat eos Germaniæ populos, & TransRhenanos; ita aſſerens: Majoribus minoribuſque Friſiis, vocabulum etiam ex modo victum, utraq; nationes uſque ad Oceanum Rheno prætexuntur, ambiuntque immenſes inſuper lacus, & Romanis claſſibus navigatos, ſicuti jam Orientales & Occidentales Friſios appellamus. Et alibi Friſij, populus TransRhenanus, Neque in Hollandia conſtituta eſt, quod nomen tecens obſcurumque, nec antiquitus cognitum fuit, niſi forſan quiſpiam ab Olenio primitivari & Præſto Friſiorum id nomen forſitan (prout inferius inferemus) vel ab Helejo brachio Rheni dicitur vellet. Sed inter Batavos (qui inter Rhenum & Wahalin una cum flumine Moſa ſedes habent) ad Oceanum pertingentes, aut potiùs Maſſos vicinos, non ab te duximus collocandam: Si Cornelio Tacito ac Plinio credere voluerimus. Ille enim libro ſecundo Hiſtoriæ Auguſtalis ita inquit; Rhenus uno alveo continuus aut modicas inſulas circumveniens, apud principium agri Batavi velut in duos amnes dividitur, ſervatque nomen & violentiam curſus, quæ Germaniam prævehitur, donec Oceano miſceatur: Ad Gallicam ripam latior & placidior affluens perſo cognomento (Wahalin accolæ dicunt) mox id quoque vocabulum mutat Moſa flumine, ejuſque immenſo ore eundem in Oceanum effunditur. Et in libro de moribus Germanorum: Omnium harum gentium virtute præcipui Batavi, non multum ex ripa, ſed inſulam Rheni amnis colunt, Chattorum quondam populus, & ſeditione domeſtica in eas ſedes tranſgreſſus, in quibus pars Romani Imperij fierent. Manet honos & antiquæ ſocietatis inſigne. Nam nec tributis contemnuntur, nec publicanus atterit: Exempli oneribus & collationibus, & tantum in uſum præliorum ſepoſiti, velut tela atque arma bellis reſervantur: hæc Tacitus. Iam Friſij non quam leguntur inter Gallos aſſcripti, ſed Germaniæ populi inter quam & Galliam Rhenus pro limite fuit conſtitutus; ſicuti in Commentariis Sicambri cum Viſpetibus atque Teneheris Cæſari reſponderunt, Populi ſcilicet Romani Imperium Rhenum finire. Nondum enim Cæſar quidquam in Germania ſibi vendicarat. Primus enim Romanorum Ducum Rhenum tranſire auſus, teſte Appiano Alexandrino in libro quem Celticum prætitulavit. At Plinius lib. 3. In Rheno autem ipſo prope centum millia paſſuum in longitudinem nobiliſſima Batavorum Inſula, & Canineſatum, & alia Inſulæ Friſiorum Cauſorum Friſia-bonum, Sturionum, Maſſariorum quæ ſternuntur inter Heluiam & Flevum (ita appellantur oſtia Rheni) inſulaſ.

effusus Rhēnus ab Septentrione in lacus, ab Occidente in amnem Mosam se spargit, medium inter hæc Corum versus modicum nomini suo custodiens Alveum. Corus, eodem Plinio teste, ab occasu Solstitiali flans, ar-
 98/ gestos Græcè dictus, quem Carolus Magnus secundum Einhardum germanicè interpretatus est *Westphoderwijnne*. Cæsar verò in quarto Commentariorum libro, sedes horum constringit, scribens: Mosā profluit ex monte *Vegeſo* (qui est in finibus Lingonum) & parte quadam Rhēni recepta (quæ appellatur *Wahalis*) insulam efficit Batavorum, nec longius ab eo millibus passuum octuaginta in Oceanum transit. Verum mihi placeat, hanc urbem in gente Marſiorum (qui & Marſiaci) sive Cattorum (qui necessitudine & societate juncti erant) quos refert Tacitus, obsequio (quo Romanis obstringebantur) pares Batavis, qui tanquā tela atque arma bel-
 lis reservarentur liberi absque tributo, & solum in usum præliorum sepositi erant, vicini Batavis, (nisi quod Rhēnus intercurrat) quorum vici tunc sub Germanico Cæsare depopulabantur à Romanis una cum Martio præsidio Cattorum capite gentis, quod haud longè à Rheno distabat, jam in vici formam redactum nomen servans ad tria millia passuum Trajecto vicinum, inter quos fuit ex *Adrana* fluvius nunc corruptè *Ara* vocatus, & celeberrimum templum illis gentibus (quod *Taufane* nuncupabatur) solo æquatum, in cujus vestigiis ac fundamentis non ab te licet opinari Trajectum fuisse conditum, cum ut plurimum in universo orbe Ecclesiæ ac Monasteria legantur instituta, ubi dæmones & gentiles Dij templis colebantur, quo spurca supersticio citius è memoria deleberetur. Prædè fuere Marſi vicini Cattis longè in Germania, ubi *Adrana* fluvius & templum prædictum potius fuisse creditur. Postea verò commigravit uterque populus ad superiores oras Rhēni priorum sedium nomina novis locis imponentes, sicuti de vicis Territorij urbis Trajecti ad Rhenum, & oppidi Trajecti ad Mosam hodiè nomina concordant, ubi & Cattorum adhuc reliquæ exiguo vico supersunt, sicuti & ipsi Sicambri populi Germani in Gallias tempore Augusti, & in proximis Rhēni agris collocati, auctore Tranquillo. Qui autem originem Marſiorum curiosius indagare voluerit, quos ab Ausoniis atque Italicis, descendisse Marſis & sedibus pulsos pyrraticam exercendo, tandem ad has oras vagando commigrasse, Principe & populo vacuas crediderim, legat, si placeat sequentia, unde multum desiderio suo correspondebitur.

CAPVT II.

De Marſis populis Italiae, unde Marſos Germanie populos originem habere nonnulli volunt, hæc narrantur.

559

A Nno ab urbe condita 659. Julio sive Lucio Cæs. & L. Marcio Philippo Coss: Olympiade 172. testantibus Eusebio atque Orosio bellum gel-
 sere Romani adversum Picentes, Marſos Pelignosq; rebellantes, uti

etiam

lib. 2. c. 47. Oros.
 vide Smiles de Alpib. 296.
 Maynhartum

Westphoderwijnne
 Vosego
 neque in meo Cæs. Wahis

Ulraist
 est in Martio
 sic. A ponted: M: V. L.
 in lib: de moribz German.

Martium
 Cattorum
 caput secti-
 dum Hedæ
 non Tacitū
 qui Marti-
 um vocat
 caligat aut
 hor.
 De hoc templo
 Lips in Tactu.

Taufane
 templum
 apud Marti-
 os ultra
 Rhenum
 non fuit
 Vbi et Adrana
 inferiores V. L.

in Aug: c. 21.

Scribendū
 anno ab V.
 C. 659
 Julio Cæs.
 Marcio Phi-
 lippo Coss.
 Olympi:
 172. anno 2.

etiam L. Florus in Epitomatibus suis narrat. T. Livium in 4. 5. & 6. libris septimæ Decadis commemorasse.

Et contra Marfos P. Rutilius Cos: parum prosperè pugnavit in prælio occisus, una cum exercitu deleto, ubi multi Nobiles & octo millia Romanorum militum caesa, arma & corpora interfectorum in conspectu Marij Legati Tolonius Fluvius pertulit, atque in testimonium cladis evexit. Marfa Agamemnonem Archipræratam in Imperatore impero praverant. Marius raptus continuè copiis victores insperatus oppressit, octo millia Marforum & ipse interfecit. Scipio autem à Vestivis & Marfis in insidias deductus cum exercitu trucidatus est. Postea iterum Marius sex millia Marforum delevit, septem millia armis exuit. Caro demum Pompeio & Portio Catone Coss: Pompeius diu obsedit Asculum civitatem, nec tamen expugnasset nisi populum in campum prorumpentem gravissima oppressione vicisset, decem & octo millia Marforum in ea pugna cum Fræco suo Imperatore caesa sunt, capta tria millia; quatuor milia Italicorum virorum ex ea cade profugorum, jugum montis coacto in unum agmine fortè conscenderant, ubi oppressi exanimatique nivibus miserabili morte riguerunt: namque ira, ut attoniti timore hostium steterat, alij stirpibus vel saxis recliyes, alij armis suis innitentes, patentibus cuncti oculis, dentibusq; nudatis viventium in modum viscebantur; nec ullum erat procul intuentibus mortis indicium, nisi diuturna immobilitas, quam nullo modo humanæ vitæ vegetatio diu perpeti potest. Hæc Grosius lib. v. c. 18.

Portius Caro Coss: Marianas copias habens cum aliquanta strenuè gefissit, gloriatus est Caium Marium non majora fecisse, & ob hoc cum ad lacum Fucinum contra Marfos bellum gereret, à filio Caij Marij in tumultu belli quasi ab incerto auctore prostratus est.

Pompeius Asculum ingressus, Præfectos & Centuriones cunctosq; Principes eorum virgis cecidit, securique percussit, servos prædamq; omnem sub hasta vendidit, reliquos liberos quidem, indos & egentes abire præcepit. Notandum quod ista sunt acta anno ab urbe condita 659. usque ad 662. Sed Drusus Imperator post annum 726. bellat in Germania, ubi Marfos afflixit.

Blondus in libro de Italia illustrata, ubi tractat de Origine Latina, dicit Livium scribere in 22. libro qualiter Hannibal regionem Marforum vastavit, & in libro 26. qualiter iterum revertentes ab urbe Roma per ejus agniter fecit, eaque in regione interiit, quodque Regio Marforum nunc Valeria dicatur, & multa alia de Origine gentis L. Florus in Epitomate lib. 2. septimæ Decadis Livij: Italici populi defecerunt, Picentes, Vestini, Marfi, Peligni, Marrucini, Lucani, Samnites initio belli à Picentibus moti. Q. Servilius Procos: in oppido Asculo cum omnibus civibus Romanis, qui in eo oppido erant, occisus est, saga populus sumpsit.

Idem L. Florus in Epitomate lib. sexti Decadis septimæ Livij: Marfi quoque à L. Murena & Cæcilio Pinna legatis aliquot præliis fracti pacem petierunt.

interfecti
v. de Orof. 65. r. 18.

v. de App. lib. i. capio
bell. civil.

en.

autem

ita vult.

Orof. lib.

μηνονιστοι
απορτην
v. de Liv. lib. 40
plurim. et probit
in vita. Orof.

Tragi. pomp. ep.
lib. 42

uerunt. Asculum à Cneo Pompeio captum est: cæsis à Mamerco Emilio legato Italicis, Silo Popædus Dux Marforum auctor hujus rei in prælio cecidit.

Appianus libro 1. Cornelio Silla ac L. Pompeio Coss. Sulpitius III. Marius ~~127~~ Coss: ejusque filius, Publius quoque Cethegus, Junius Brutus Gneus & Igrammius, Publius Albinovanus, Marcus Lectorius, & reliqui Mario faventes ad 12. numerum urbe pulsî, data licentia eos impunè occidendi & bona confcripta. Nota quod hi in Lybiam, & ad montes supra Numidiam confugere, per mare etiam vagantes jactati sunt, sedes à Romana potentia liberâs & quietas querentes. ^{causa} Causam defectionis Italicorum Marforum atque aliorum, idem Appianus lib. 1. pulchrè describit.

Haud alienum foret, Marfos Germaniæ populos ex iis reliquiis credere ortos, similiter & Cartos: nam & nostra ætate in Italia magna superest Catortorum familia, & Thermas Græni ab hoc L. Grannio inventas, & Albionum ab Albinovano ad ripam Rheni conditum, cum per illud tempus Romanæ vires & Gallis & Germanis adhuc forent incognitæ, Francorumque gentem ab istâ cepisse originem. Nam regnum Francorum, teste Meynardo sive Eynardo prius & usque ad sua tempora censebatur, non amplius, quam ea pars Galliæ, quæ inter Rhenum & Ligerim Oceanumque, & mare Balticum jacet, & pars Germaniæ, quæ inter Saxoniam & Danubium, Rhenumque & Salam fluvium, qui Thuringos & Sorabos dividit, posita à Francis, qui Orientales dicuntur, incolitur, & præter hæc Alamanni atque Baiuarij ad regni potestatem Francorum pertinebant. Quod Carolus Magnus postea nobilitè ampliavit. Antiquissimi Franci, Marcellino teste, dicti sunt Salij. Absoluto jam satis abundè sitâ urbis, ad originem ejus & instaurationem properemus.

C A P. III.

De origine urbis Traiectensis.

Trajectum autem à profugo sive exule Romano minimè originem cepisse, hoc modo docebitur. A tempore Divi Iulij præsidia ad Rhenum capta locari, ubi miles hibernaret, & Rhenus limes Romani Imperij constitutus, & pontes ferre doctus, pro insultationibus Germanorum comprimendis. Quamvis Imperium etiam ultra Rhenum propagaverat Cæsar, sicuti testatur Suetonius sic iniquens: Idem obsessione castrorum in Germania nunciata per stationes hostium Gallico habitu penetravit ad suos. Ac sub Octavio Augusto (Druso Nerone Cæsare duce) usque ad Albim progressum devictis cænisque Germanis, & in Galliam in proximis Rheno agris collocatis, sicuti idem tradit Tranquillus; Hic Drusus primus Romanorum Ducum Oceanum Septentrionalem navigavit, trans Rhenum fossam novi & immensi operis effecit (quæ Drusiana vocabatur) ad Albim

Cc

Aumen

Drusiana legit Heda.

pa: 393
post hæc Sulpitij & pl. et cum
eo Marci vi cos

en. L.

Q. græmiff L.

mss. numerum. hnt

lib. eund. bel.

Erroneum
hoc videtur
quæto qui-
dem tam in
Italia, quæ
in Germania
Mars di-
cuntur, quæ
Vigines &
paludes
incolant. cæsi

Q. in l. d. l.

M. V. L.

Missa
vetus de
Germania
argui Frisja

r. 56

en. 20

consequ. 2. V. L.

p. Claudio Cæs.

Vide Strab. lib. 7. et

Dione lib. LV initio

A erat
L. Flor. lib. 4. c.
12.

flumen oppetiit, prævignus Augusti, & frater Tyberij ex Livia. Ad Rhenū, auctore Iustino, in Trogum Pompeium, supra quinquaginta & amplius castella pro tuitione Romani Imperij collocavit, & in tutelam provinciarum præsidia & custodias ubique disposuit, per Mosam flumen, per Albim, per Visurgim.

Domitius quoque exercitu flumen Albim transcendit, Inde sub Tyberio à Barbaris tentata irruptio per Frisios (qui tunc cum gentibus adjacentibus Romano parebant Imperio) ob sævitiam cuiusdam Olennij primipilaris eorum Præfecti deficientes, dum insueta onera imponeret: quorum manus vix evadens Olennius in fluvium Castellum ad litora Oceani (ubi valida manus Romanorum præsidebat) se recepit. Illic obsessus, & à L. Apro-
M
nio interioris Germaniæ Propratore solvente obsidione suppressi motus, Frisii in sua redire compulsi. At Germanicus Cæsar Drusi fil: similiter aliorum conatus restrinxit cuncta restituens in pristinum statum: deinde per A. Cecinnum legatum exercitus inferioris Germaniæ ac Samnium Maximum à Caucis interemptum. Inde per Domitium Corbulonem præf. militum (qui descripsit Frisii agros, quibus se continere deberent) & Senatum & Magistratus ac leges imposuit, ac ne iussa exuerent præsidium inde munivit. Haec Tacitus, ibi & paulo post. Ne tamen miles otio exiliret manu militari fossam xxij. milium (pæcis inter Rhenum Mosamque) produxit, quâ incerta Oceani vitarentur. Item per Paulinum Pompeium, qui inchoatum ante lxij. annos à Druso aggerem coercendo Rheno absolvit, cui Avitus successit, qui Frisios (occupatis ad Rhenum agris) Ducibus Verrito & Malorige in pristinas sedes ire compulit. Hinc per L. Pomponium, & novissimè per Petilium Cerialem legatum provinciæ cis-Rhenanæ quietè administratæ, & in fide servatæ, ut puta à Cæsare Augusto usque Imperium Domitiani, nisi quod sub C. Cæsare & tempore intermedio (quo sub Vitellio atque Vespasiano de Imperio certabatur) si qui motus gètium vel in-
12 H
ruptiones factæ sunt, socordia Ducum & seditione Legionum acciderunt. Sub Trajano tamen cuncta restituta. His sic se habentibus cum & tempore Neronis utramque oram Rheni in Ditione Romanorum fuisse constat, quis crederet hosti ac profugo Romani Imperatoris, Romano in solo ullum paruisse refugium, cui nusquam tutum aut consultum esse poterat, quo Romani Principis autoritas aut indignatio æstimabatur. Aut qui hostibus ac Barbaris tanta potentia fretis ne municipia locarent restituere, Exulem autem infestum Romanis, præsidium condere toleravissent? quod nec de aliis exulibus Romanis ulli unquam tempore legimus factitatum, nisi si qui certo loco proscripti, pro commoditate atque memoria eorum domos templaque ædificaverunt permissu Principum.

Nec invenimus apud aliquem scriptorem probatum, vitam ac Tyrannidem Neronis describentem quempiam nomine Antonium, sævitiam ejus fugientem in Gallias Germanisque fuisse receptum. Sed in vita Domitiani Augusti meminit Sextus Aurelius Victor L. Antonij superioris Germaniæ Præsidis

et regione Stanera
(66 volunt) ibi nunc
marinis fluctab. ab
umptu

Sanguinum

xi Annal.

24

L. n. vespasian.

libi Annal. 12
circa finem

L. pomp. mem.
Tac. lib. 12. 88.

prædictum
Sed textus melior

n. L. A. ostione

L. n. azmes

Obraia
tempore
Neronis ab
aliquo ex-
lo non est
genditum.

Præsidis injuria verborum provocatum ab eo defecisse, & bellum movisse, sed statim per Morbadium Lappium extinctum fuisse.

Verisimilius ergo est Trajectum sub Iulio Cæsare initium sumpsisse, & à M. Antonio viro illustri collega ejus in Gallicis expeditionibus (qui Octaviam sororem Augusti Cæsaris uxorem duxit, & aliquot oppida sui nominis in Gallia instruxit) Ant^{con}toniam nomen sortitum; sive quod magis placet, credimus hanc urbem inter illa castella connumerari, quæ à Druso ad Rhenum posita fuere, & ab Ant^{con}tonia illius conjuge, aut ab Ant^{con}tonia uxore L. Domitij (cujus supra meminimus) ex Octavia sorore Augusti genita, aut Antonia matre Claudij filij Drusi Germanici vocitatâ, veluti ab Agrippina Colonia Agrippinam; à Druso ejus patre fossam Drusianam; à Flavio fratre Arminij Flevum castrum; à Vipsania M. Agrippæ filia Vespe; ab Alphægo, vel juxta Antoninum corruptè Albiniana Alphens; ab Aspernate, Asperen; ab Vetere, Castra vetera; licet castra Vetera fuere tempore Cæsaris, & cætera id genus nomina sortita, quorum adhuc sunt vestigia. Cornelius Tacitus lib. xij. Sed Agrippina scilicet uxor Claudij, quo vim suam sociis quoque nationibus ostentaret in oppidum Vbiorum, in quo genita erat, veteranos Coloniamque deduci impetrat, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius. At L. Domitij in vita Tyberij Cæsaris idem Tacitus meminit, hoc modo scribens: Obiit L. Domitius, electus cui minor Antonia Octaviâ genita in matrimonium daretur, qui postea exercitu flumen Albi transcendit longius penetratâ Germaniâ, quam quispiam priorum, easque ob res insignia triumphi adeptus, à quo & Augustus trames vastas inter paludes non longè à loco Varianæ cladis aggeratus, & pontibus longis apertus in Eboracis, sive à L. Antonio multa claritudine generis nepote sororis Augusti nominatum vidimus, cujus & ipse Tacitus meminit. Potuit ergo fieri, ut ignari historiarum pro Druso (quem Iustinus & Drusum Neronem vocat) Cl. Neronem Agrippinæ filium opinati sint, & hinc initium erroris subortum. Nec ab re videtur, si etiam ante adventum Cæsaris hanc urbem inter Barbaros daruisse aliquis asseruerit propter commoditatem situs & ubertatem soli longè præstantioris, quàm in locis circum vicinis, quæ intacta non remansere, cum & provinciæ hæc ea tempestate etiam frequenti colono habitarentur, ita, ut agri non sufficerent. Non est ergo opus obscurum conditorem hujus urbis somniare, ubi de tot illustribus auctoribus tam dilucida habentur argumenta. Divus enim Antoninus in suo Itinerario meminit Trajecti, qui xvj. in ordine post Cæsarem imperavit 70. annis inter ipsum atque Neronem effluxis, nec verisimile est tam modico temporum intervallo Trajectum in tantum coaluisse, ut à tanto Imperatore mereretur designari.

N. Norbanus Appian

Trajectum
sub Iulio
Cæsare ex-
positum, aut
sub Druso.

non sunt in L. C.

Alphen vel iuxta Anti-
sthemiana a b. Albi-
nouano.

Armenij L.
1. Aspernate

a. L. Vetere

vide verba Taciti

velimus in L.

Ultraiectum
etiam ante
adventum
Cæsaris flo-
ruisse videtur.

Neronem in L.

construxit

De mutatione nominis.

Variationem autem nominis ex hoc conijcere licet, quod cum hoc ob veritatem bellicaſque incuſiones, & nonnunquam inundationes aquarum pleraque loca aut deſolata, aut maximas paſſa ſunt impreſſiones, à victoribus aut inſtauratoribus nova nomina impoſita fuerunt. Verbi gratia; Hieroſolyma ab Hadriano Auguſto inſtauratore He-
lia; Biſantium, à Conſtantino, Conſtantinopolis; Roma ab Odonocro, O-
donocria; Colonia Agrippina, poſtea Colonia Francorum: Rigodolum,
Conſluentia ad Rhenum & Moſellam: Duodurum nunc Meris: Britannia,
Anglia; Gallia, Francia jam vocitantur. Vnde & Antonina Traiectum di-
cta, & Ultraiectum non à Dagoberti Regis aut antea Wilſis populis (nam
Divus Imperator Antoninus Pius ſextus decimus Romæ poſt Cæſarem re-
rum poſitus, ut præmittitur, meminit huius nominis Traiecti in ſuo Itine-
rario.) Sed veriùs ab Vlpio Traiano Auguſto inſtauratore Ultraiectum, ^{vlp}
quaſi Vlpium Traiectum fuiſſe nuncupatum. Iſ enim, teſte Sæxto Auctilio,
victore collapſam urbem ædificiis reſtauravit, & juxta Eutropium urbem
trans Rhenum in Germania reparavit, à quo & multa loca nomen ſumpſe-
re, veluti forum Vlpium, forum Trajanum, Trajanopolis, & in Gallis cir-
ca Rhenum Colonia Trajana, & caſtra Vlpia, quæ fuere Legionis xxx. apud
Proſolam, ut in dicto Itinerario legitur. Succellor quoque ejus Hadria-
nus idipſum factitavit & poſteriores Imperatores, quos licet conſpicere ex
fragmentis & titulis ad veterem Rheni alveum, & loca vicina noſtra ætate
inventis, quæ exempli gratia, & pro memoria poſteriorum in parte huc du-
ximus adnotanda. Ultraiectum tamẽ non ab re quaſi Traiectum ultra Rhe-
num à Baldrico, qui eam urbem illic reſtauravit dictum creditur. +

Conſtat etiam à tempore Divi Iulij Cæſaris uſque ad Conſtantinum
Auguſtum, Rhenum continuis præſidiis & pontibus pro tranſitu fuiſſe cõ-
munitum; quod cum apud pleroſque priores auctores, Strabonem, Plinium,
Tacitum, tum & apud Herodianum in vita Severi, & in quibuſdam Pan-
egyricis Conſtantino & Maximiano Auguſto, dictis aperte ſcribitur. In
Panegyricis autem hoc modo: Contra Barbaros jam ne procul quidem
Rhenum audetis attollere, & vix ſecuri flumina interiora petitis, contra
hinc per intervalla diſpoſita magis ornant limitem caſtella, quàm protegunt.
Et alibi: Quippe cum totus armatis manibus Rhenus inſtructus ſit, & ri-
pis omnibus uſque ad Oceanum diſpoſitus miles immineat. Et Ammia-
nus Marcellinus teſtatur, Iulianum Cæſarem multa caſtella in Gallia atque
Germania diruta, communiviſſe. Quare Traiectum Vlpium potius quàm
Wiltorum dixerim. Wiltos enim (qui & Sclavi ſeu Velatabi dicuntur) una
cum Saxonibus incuſiones illic feciſſe non abnegamus, ſed pedem fixiſſe
inſiciamur. Scribit enim Paulus Oroſius Valentinianum Auguſtum Saxo-
nes,

L. Odonocro Odonocria

Nomen
provincia-
rum atque
oppidorum
prohibitu
Principis
mutata.

L. A tempore

V. Legio Traiana,
C. Curia Traiana,+
Hic antiquæ inſcriptionis
inferenda, nam præqua-
id textus indicet, varius
quoque locus in M. S. He-
merienſi pbare videtur.
ut et c. Hieron. et alij
Verſt. L.n. Katabiæ
al. nabibusUltraiectum
dicendum
Vlpium
Traiectum
non Vltio-
rum.

167. r. 32.

TY 165

165

nes, gentem in Oceani litoribus & paludibus inuis sitam, virtute atque agilitate terribilem periculofam in Romanorum fines eruptionem meditantem in ipsis Francorum finibus oppressisse; post quem hæ provincie circum-Rhenanæ in jus Francorum Saliorum concessere (qui dudum apud Texandriam sedes collocarunt) & Francia Orientalis cepta vocari) quorum Reges locaverant in L. in literis suis sæpius meminere Trajecti veteris. Quod si sub Rege Dagoberto hoc nomen fuisset assecutum, jam non Trajectum vetus, sed novum Traiectum veteris. dicendum foret. Cumque ecclesia Trajectensis ab his Regibus Francorum felicia initia & fausta incrementa sumplerit, ad fundatores & rectores Ecclesie istius sermo noster divertetur.

De origine & fundatoribus Ecclesie Trajectensis.

CAPUT V.

O Missis jam Regibus antiquis, qui vel Idolis sacrificabant, vel religione Christiana initiabantur, eorum solum propositum est meminisse, qui fide, pietate & cultu erga Deum pollentes claruere, & primordia Ecclesie Trajectensis edidere; ne stylus noster in infinitum tendat. Is erit Dagobertus Rex Francorum, Clotario filio Hilperici Regis dolo Fredegundis conjugis occisi) genitus: licet ipsi Clotarius ac Theodobertus Reges jam confirmaverant, quascunque donationes factas Ecclesie Trajectensi) utque villas & possessiones (quas possidebat, & quæ pietate Christi fidelium consecuta erat) immunitate donantes ab omni regia potestate & seculari Iurisdictione exemerant. Dagobertus itaque patre defuncto in amplissima Regna succedens, circa annum Salutis Christiane 629. ^v ⁴⁷⁵ ^L Dcxxxj. Qui à patre adhuc puer committitur curæ Arnulphi majoris domus (postmodum immensæ Episcopi Urbis Mediomatriciæ) ut eum sacris literis ac moribus institueret: dirigitur, postea à patre cum Pippino Duce in Austrasiam (hoc est quidquid inter Rhenum, Mosam & Oceanum interjacet) regnaturus. Cum autem in virum adolevisset Wandragisilum Ducem Aquitanie patri suo à consilio percharum (eo quod illi quadam contumacia despectui esse videretur) verberibus affecit, & barbæ ratione ac vellicatione deturpavit: Quod cum patri innovisset, iussit filium trahi ad supplicia. Ille furorem timens paternum, confugit ad templum Martyris Dionysij, & sociorum tutelam suppliciter exposcens: Quorum suffragiis à nullo persequente potuit inde dimoveri, donec perpetratum facinus pater ignosceret, unde & locum illum maxime observavit, ubi postmodum ingentia dona contulit, & prædia largitus est. Hinc teste Reginone, sanctos Dionysium & Mauritium martyres, & Martinum confessorem (cujus limina aliquando visitavit) in summa semper habuit veneratione: de quo sic ait Abbas Vrspergensis sive montis Vrsorum. Dagobertus Monarchiam in tribus regnis solus obtrivit, fuitque fortissimus & Francorum nutricius, in judiciis Ecclesiasticis

magna mole

locaverant in L.

Traiectum
veteris.

traditiones

Dagobertus
Rex Fran-
corum anno
629.

humane

sanctitatis
L. n. jam Metim
dicant,L. 9. Sadragsilus vocatur ab
Amytho & Gaguino

eorum n. v. L.

Y

Eulgius
Dagoberti
Regis.

clasticis severissimus, largitor Elemosynarum precipuus, pacem in regno suo statuens, & timorem gentibus in circuitu incutiens, ipseque velut Salomon pacificus regnum obtinuit quietus. Cujus vitam ac mores utinam nostræ tempestatis Reges ac Principes saltem in parte imitarentur, & cum annis pueritiam exuerent. Qualiter autem hic Rex juventam duxerit, & adultus pristinos mores mutaverit, ex literis ejus potest cognosci, quas Abbas & Conventus Willenburchensis superioribus annis, Cæsare Maximiliano cum Philippo ejus filio, legato Apostolico, & oratoribus multorum Regum & Principum conventum celebrante in oppido Haganorum contra Philippum Comitem Palatinum Rheni in iudicio exhibuerunt, auctoritate etiam multorum Imperatorum pro majore fide approbatas & confirmatas, ipso Cæsare & plenisque aliis vetustatem admirantibus, quarum exemplis idcirco huc duximus inserendum.

Tzuth in Dagoberto
p. 52.

Exemplar literarum Dagoberti Regis.

De hoc in
strumento
vide Naus
clericus gene-
rationis a.
vol. 2.

DAgobertus divina favente clementia, Francorum Rex, omnibus regi sui primatibus, imò cunctis fidem Christianam profitentibus, tam futuris quam presentibus, Notum, quo Deo, vel sanctis ejus, se quis obligaverit, sine macula reatus irritum fieri non potuit: Et quanto major & dignior est is, cui vovetur, eo ferietur graviori iudicio voventis & non reddentis presumptio. Debemus igitur & volumus nos quoque reddere quod vovimus Domino Deo terribili apud omnes Principes terræ, qui qualiter in brachio suæ virtutis & nos terruerit, & qualiter percutiens & sanans rursus nos visitaverit, omnibus ad exemplum correctionis notum fieri dignum duximus, præcipue, ut quisque fidelis audito nostro periculo, ab Ecclesiarum Dei vastatione se contineat, & honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Primum ergo de divina super nos habita terribiliter examinatione, postea de voto & voti nostri redditione breviter exponemus. Patre meo Clothario felicitis memorie defuncto, patrii regni curam suscepimus, sed vivendi ductus levitate, dominandi que cupiditate distractus regalis officij debitum neglexi, nihil exhibens sollicitudinis vel diligentie, nihil faciens vel indicans mansuetudinis aut zelo iustitiæ dignum: Inter alios excessus meos Ecclesiarum Dei destructor, & dissipator esse ceperam, quarum defensor & sublimator esse debueram, nec Divinæ majestatis oculos, nec hominum veritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obstinata mentis superbiam conterens virga correctionis iniquitates meas visitavit, & castigato mihi veniam non negavit: Nam raptus in sublime, divinæque Majestati inter choros Sanctorum in habitu judicantis sedenti, presentatus à sanctissimis Ecclesiarum Patronis, pro rebus Ecclesiasticis per rapinam à me distractis & consumptis, graviter & constanter sum accusatus: Maxime à sanctissima Dei genitrice Maria, & beatissimis Petro & Paulo Apostolorum

qui aufert
spiritum
principum

ms. & ei qui affert
2. spiritus primi-
pum & terrili-

ex psalm.
Reddite vota vestra dno deo
vestro terribili & ei qui aufert
spiritum principum: terribili
ap. reges terræ.

L. 1. Commisus

Vita Da-
goberti.

Dagobertus
a Deo m-
vol. 2.

princi-

principibus, cumque conscientia gravatus non auderem delicta defendere, ex arbitrio præfidentis pœnæ sum addictus: Denique cæso & pœnis atrocibus confecto, succurrit mihi tandem specialis meus patronus Martyr Dionysius, qui precibus suis & instantiis pœnæ dilationem & pœnitentiæ mihi tempus obtinuit. Idem ipse quasi modum statuens pœnitentiæ in hoc mihi spem plenæ posuit indulgentiæ, si ad honorem Dei & prædictorum Sancto-
rum (quos magis offenderam) domum divinis aptam servitiis construerem. Quæ permissione lætatus libens vovi, dimissusque à superis rediit. Igitur sub certa spe remissionis & indulgentiæ peccatorum nostrorum reddentes alacri studio votum quod fecimus, Ecclesiam in honorem sanctæ Trinitatis & sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, in loco qui dicitur Wiszenburgh, construximus: quam sublimare, & regali munificentia ditare decrevimus. Donamus ergo ei, & in perpetuum, datum esse volumus de rebus Fisci nostri illic adjacentibus, quicquid ad nos spectat tam in villis, quam in mancipiis, sylvis vineis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus. Et omnia hæc in usum fratrum ibidem sub Monastica professione Deo servientium libera traditione rede-
gitimus; & ut hujus nostræ donationis autoritas in omne tempus stabilis, & firma perseveret, terminos & circumjacentium nomina locorum subnotare curavimus. Versus Orientalem plagam extenditur Marcha, quam tradidimus usque ad Marchihovenum, & ad Aldenherde, & inde ad Geboldefimge, & inde subter vadum Lutjæ, & inde ad Bonzdingescharst, & inde ad limitem qui stat in sublimitate vallis Immensthal, & inde ducit ad meridianam plagam super Warzbach, & inde ad Rodemolo sylvam, & inde ad Sebach, & inde ad Kirchdale, & inde ad Ingelsdèhage, & inde ad sylvosos montes usque ad Bèdebur, ad Occidentalem verò plagam usque ad Lutembach & Berembach, & inde ad Erliback, & inde ad Grunenbrunnem, & inde ad Oterhuscheit, ad Septentrionem plagam usque ad Eichenbergh; locum autem ipsum (quem singulari amplectamur dilectione) nunc & deinceps ab omni servitutis oppressione liberum sub regali volumus esse tuitione; Ita videlicet, ut nullus iudex publicus, nullus ex iudiciaria potestate, quicquam potestatis, vel negotii in ipsa Marcha sine patris Monasterii licentia exercere vel habere præsumat, nec homines ipsius loci constringere, vel ad causas audiendas aut freda vel tributa solvenda. Postremo nihil penitus ab eis audeat exigere. Illud etiam pari decrevimus autoritate, ut nullus Pontificum Nemetensis civitatis, vel reliquorum Episcoporum aliquam ibi dominandi, vel quolibet causas agendi habeant facultatem. Sed sub nostræ immunitatis defensione omnia illic pertinetia pater Monasterii cum fratribus suis liberè & quietè possideat. Ad hæc monetam in se habentem imaginem & literas, expressamque similitudinem Nemetensis monetæ, eisdem loco concedimus; pari que nostra autoritate donationem ratam & firmam esse volumus, ut homines ejusdem Ecclesiæ per omnes fines regni nostri, liberè negotiis suis inserviant, ita videlicet, ut nulli debitum Teloni-
umque

duo m. v.

Verum Do-
gobert, &
ex eo abse-
luto.
meorum

1. ecclesiam
aptatam v.

M. L.

Wiszenburg
genf. Mo-
nasterium
ex pro con-
structum.
& dotatum
a R. Dage-
berto.

Termini
Monasterii
Wiszenburg

wege m. v.

v. g. m.

genf. Mo-

Rodemolen

Ingoldehage

L.

b.

ic

conferu

Monasterii

Wiszenburg

bargenst.

ibidem

Tues eundem

da monetæ.

M.

*Sus promou-
vendi Mi-
nistriales
Abbati
concessum.*

Datum
in ipso Ma-
gisterio
eiusd. Maio
anno regni
nostri 24.
ante Do-
mini 622.
apud Mū-
sterum scri-
bitur. Tri-
themius an-
nus post
Christi 622

amexione. lyz.

L. tam signavimus

23

in nido manifestu a^u
Ca. 1. 1. 1.

664. Galathea red

120000 100 100 100

832 *in* *hypocrit*, *ob* *id*

area a 54.6 VH

αὐτοῦ ἡ ἀποστολή

a' 0 31 9 20 a' x a l a o b i
 a' 15 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038

V. 4 in quo

ita subitue ap:
monstruans

Leuinas L.

umque persolvant, & nullus Iudex seu quilibet cuiuscunque ordinis persona in huiusmodi causa violentiam eis aliquam inferre presumat. Fratribus autem ibidem Deo servientibus, ut eorum devotius & tranquillius sanctae conversationis ordinem custodiant, liberam inter se eligendi sibi Abbatem donamus potestatem. Cui Abbati omnibusque ei succedentibus hoc speciale concedimus privilegium dignitatis, ut in ordinem & Ius possit promoveri ministerialium, quemcunque de familia tali honore dignum iudicaverit. Omnes etiam Ministeriales eiusdem Ecclesiae ex Dño Abbate accipiant beneficium, soliique Abbati serviant, nec aliquam potestatem super eos Advocatus exercere audeat, nisi forte ex aliqua inobedientia, quasi ad rebelles illos Ministeriales constringendos, Abbas advocatum inviter; reliqua verò familia legitimo loco & tempore ter in anno pro Iustitia facienda ad placitum Advocati debet convenire, & in servitium Advocati si praesens est, singuli singulos denarios solvere, exceptis his qui sunt de Immunitate. Quod si ex his placitis absens fuerit Advocatus, nihil ex his denariis debetur, nisi in servitio Regis esse probetur. Ut autem haec nostra traditio & Iuris, & concessae dignitatis institutio stabilis & inconvulsa jugiter permaneat, cartam hanc inde conscriptam adfectione Sigilli nostri roboravimus. Datum, quod fecimus, in ipso Monasterio, mense Maio, die xi, anno Regni nostri xxiij. in Christi nomine feliciter, amen.

Dagobertus Rex, &c.

a 623 Munster
Cosm. fol. 484.

Item ex alia littera ipsius Dagoberti Regis.

DAgobertus Rex Francorum viris Illustribus, Ducibus, Comitibus, Domesticis, vel omnibus gentibus, tam presentibus quam futuris. Illud ad stabilitatem Regni vel remedium animæ nostræ perdurare credimus, si petitiones sacerdotum, quas auribus nostris patefecerint, ad effectum perducimus. Idem cognoscat magnitudo seu utilitas vestra, quia nos ad suggestionem viri venerabilis Radfridi Abbatis de Monasterio Wissemburgo, balneas illas trans Rhenum in pago Auciacensi sitas (quas Antonius & Adrianus quondam Imperatores suo opere ædificaverunt) ad Monasterium (quod dicitur Wissemburg) & est constructum in honore Sancti Petri in pago Spirensi, visi fuimus concessisse, cum omnibus, & cum ipsâ Marchâ ad ipsas balneas pertinente, quæ veniet in ambobus lateribus usque in fluvium Murga, & de una fronte ad partem Occidentalem rasta una, & de alia fronte ad partem Orientalem Leucas sex, quas homines loci illius siti dicunt rastas tres esse. Propterea hoc præceptum cessionis fieri iussimus, &c.

Ex his ergo literis constat, quanta religione & devotione erga Deum, pietate erga Ecclesias, & iustitia in subditos effulserit, ut non immerito inter Sanctos & electos Dei sit connumeratus: Nam & plures alias Ecclesias & ædifica

ædificavit & dotavit. Hujus providentia Christiana fides apud Trajectum antea seminata firmitus stabilita, ubi idem Rex (sicuti testatur beatus Marcellinus in vita Suitberti Episcopi) construi fecit Ecclesiam in honorem Divi Thomæ Apostoli, vel secundum alios Thomæ & Martini, quam Barbari ac Frisij successu temporis solo æquarunt; ita ut clarè intelligitur Christianam fidem in his regionibus, & præcipuè Trajecti incepisse vigere à tempore, quo Reges Francorum illam susceperè, longè ante adventum Suitberti aut Wilibrodi. Nam Episcopi Colonienſes ab antiquo vindicare volebant Iurisdictionem Ecclesiæ Trajectensis, quæ etiam ante tempora Dagoberti fuit Episcopalis, habens villas & possessiones, & à Clothario patre ejus ac Theodoberto Regibus bonis, & privilegiis dotata, ut præmittitur, & in proximo, & in vita Divi Bonifacii plenius docebitur. Sed irrudentibus barbaris iterum extincta & successivè resuscitata; Dagobertus tandem Mediomatricum veniens (quæ Metis dicitur) cum consilio Pontificum & Procerum filium suum Sigibertum in regno Austrasiæ sublimat, eumque sancto Cuniberto Episcopo Agrippinensis Ecclesiæ, & Pippino Duci, patri sanctæ Gertrudis, commendat, & cum regnasset annis xiiij. migravit ad Dominum, Spinogilo villa Territorij Parisienſis circa annum salutis Dclxv. secundum alios Dclxliij. Platina in vita Doni Papæ Eodem fermè tempore Dagobertus Francorum Rex, vir callidi & astuti ingenij, nec consilio minus, quàm manu promptus moritur, cujus animam ex manibus demonum, Lipporeâ insulam propè artingentium liberatam ferunt Dionisij & Mauricij Martyrum, ac etiam Martini confessoris auxilio, quos semper dum vixit, ut patronos coluit, & templis honoratioris reddidit. Clauit sub Heracleo & Constantino ejus filio, & Iustiniano minore Imp^{eratore} Aug^{ustinus} Magnam invenio diversitatem temporis & annorum, quod scriptorum vitio contigisse hand dubium est. Nam secundum aliquos, Herachus Ivij. loco ab Augusto accepit Imperium, circa annum salutis Dclxij. qui occiso Foca imperavit annis xxvj. & obiit anno Dclxij. ubi error trium annorum invenitur. Regino verò affirmat, Dagobertum obiisse anno Dclxij. Sanctus Ado Viennensis testatur Heracium imperasse annis xxvj & filium ejus Constantium mensibus sex. Constantinum verò hujus filium annis xxviij. & Dagobertum sub Iustiniano ^{minori} filio Constantini obiisse, regnassequè annis xliij. Quid ex his approbandum sit relinquimus prudenti Lectori discutiendum, in sequentibus tamen post Imperium translatum ad Francos & Germanos certior invenitur annorum supputatio.

Sigibertus itaque patri succedens, Rex constituitur anno Dclxj. qui sancto Konochio dedit Episcopium Trajectense secundum Abbatem Vrspergensem, Nec id aliter intelligendum est, quàm de Ultrajecto, cum in Catalogo Episcoporum Tongrenſium, & demum Trajectensium ad Mosam nullus inveniat inter Episcopos hoc nomine annotatus. Ex quo clarè liquet, apud Trajectum ab antiquo fuisse sedem Episcopalem, licet nomina & series Pontificum nobis per desolationes barbaricas sint incognita. Hic

Dd. testante

Dagobertus
Ultras
D. Thoma
Ecclesiæ

Scit. / quod. v.

cepit

Ecclesiæ
Trajectensis
ante Dago-
bertum Il-
piscopali,

24 in M. S. 4 m. male

ita ut in M. S.

45

Error in cal-
culo tempo-
ris.

ph

643.

27.

14.

L. u. l. p. 161
600. m. u. l. p. 161
Konochio / de Kon-
ochio nihil inveni-
at Vrspergensis
Vrspergensis
mem. fol. 98

Ultra

l. Regantruda

Enonenſi

v. 98. habebat a
idem rex ex regina
Matilda de genere
Saxonum filia Sigibert
et Clodoveum.

Pippinus
Major du-
mus Au-
tracie.

vide Beneru ad s. laut.
monachu in vita s. Lam-
berti cap. 27.

p. 205.

Carolus
Martellus
Pipini ex
Concubina
filius.

Pippinus
Radbodum
Frifce Ra-
gones expul-
ſit Traiecto

De rebus Langobard.
c. 36.

Dicit S.
v. 7. Labrov.
de Traiecto

cap. 42.

974. Pipi-
nus mori-
tur.

Raganifridum
Vinciacum

teſtante Reginone, ex Regni-truda puella genitus, ſancto Amando cum be-
nedicenti, dum nemo reſponderet xl. die fertur, locutus & dixiſſe, Amen.
Alibi tamen legitur natus ex Nantilda Regina una cum fratre Clodoveo,
Hic Sigebertus filium parvulum habuit nomine Dagobertum, qui à Gri-
moaldo filio Pippini maiore Domus conſtituitur Episcopus Pictavenſis.
Vnde magna poſtea quaſtio ſuborta eſt: obijt & Sigibertus ſub Iuſtiniano
minore. Iam non eſt animus Regum Francorum ſucceſſionem vitamque
hic deſcribere, ſed ex intervallo eorum facere mentionem, prout res expoſ-
cet, à quibus Eccleſia Traieſtenſis cepit incrementa. Nam ſucceſſu tem-
poris Martinus & Pippinus junior filius Anſegileſi (Regibus decedentibus)
dominabantur in Auſtraſia. Martinus dolo Ebroini occiditur, Pippinus
genuit ex Pleſtrude nobili ſcæmina uxore ſua Drogum, quæ Ducatu Cam-
paniæ præfecit, & Grimoaldum maiorem domus Regis Childeberti, qui
habebat Radbodi Ducis filiam Theſſalidam uxorem, & patrem ægrotan-
tem viſitans à Rangario Friſone interficitur in Baſilica ſancti Lamberti Le-
odij. Ex alia verò ſcæmina Alpaide ſcilicet, genuit extra matrimonium Ka-
rolum, qui nominatus eſt Martellus; Ado Vienneniſis. Pippinus multa bel-
la geſſit contra Radbodum gentilem Friſonum Ducem, & cum obtinuſſet
principatum ſub diverſis Regibus, ſcilicet Theodorico, Clodoveo, Chil-
berto, & Dagoberto juniore per annos xxvij mortuus eſt anno incarnatio-
nis Domini Dccxiiij. menſe Decembri, relinquens eundem Karolum hæ-
redem principatum ſuorum. Hic Pippinus junior dictum Radbodum ex-
pulit Traiecto, & ut Chriſtiani tutius de cætero habitarent, contulit ſancto
Willibrordo Palatium verus à Regibus & prædeceſſoribus ſuis conſtructum,
& in parte dirutum eis inhabitandum, uti habetur in Annalibus Leodien-
ſibus: & civitatem ipſam unâ cum omnibus appendentiis regali donatione
conceſſit pro ſe & ſucceſſoribus ſuis Episcopis Traieſtenſibus, teſte beato
Marcellino. Paulus Diaconus Forolivienniſis libro ſexto ita inquit: Apud
Regnum Francorum tunc temporis Pippinus obtinebat principatum. Fuit
autem vir miræ audaciæ, qui hoſtes ſuos ſtatim aggrediendo conterebat:
Nam ſupra quendam ſuum adverſarium Rhenum tranſgreſſus, cum uno
tantum ſatellite irruit, eumque in ſuo cubiculo reſidentem cum ſuis truci-
davit. Bella quoque multa cum Saxonibus, & maxime cum Radbodo Fri-
ſonum rege fortiter geſſit. Hic & alios filios habuit, ſed ex iis præcipuus ex-
titit Karolus, qui ei poſt in principatu ſucceſſit. Et paulo poſt: Apud Fran-
corum quoque gentem, Pippino vita exempto, circa annum Dccxiiij, ejus fi-
lius Carolus (de quo præmiſeramur), licet per multa bella & certamina, de
manu Raganifredi principatum ſuſtulit. Nam cum in cuſtodia teneretur di-
vino nutu ereptus, auſugit: ac primum contra Raganifridum cum paucis
bis terque certamen inijt: noviffimè apud Vincianum magno certamine
ſuperavit, cui tamen unam, hoc eſt, Andegavenſem civitatem conceſſit ad
habitandum, cunctam verò Francorum gentem ipſo gubernandam ſuſcepit.

CATALO-

CATALOGVS EPISCOPORVM TRAIECTENSIVM.

S. Willebrordus Episcopus I.

Post verbum Evangelicum jam dudum in inferiore Germania seminatum, & postea barbarica incurfione, gentiliq; feritate extirpatum, Episcopo Traiectensi, de quo superius mentionem fecimus, funditus deleto, advenere ex Britannia viri literis, moribus & religionis sanctitate conspicui; quorum majores ex nobilibus Anglis originem duxere, quo eos consonantia Germanicæ linguæ ad facile eos intelligendum promptius animabar. Angli etenim & Saxones, & Mæcij, qui paulo antè Britanniam occupaverunt, egressi fuerant ex Germania inferiore. Horum Dux & rector præcipuus Willebrordus (postea Clemens) undecim fortissimorum Christi militum ad numerum Apostolorum stipatus caterva, ex quibus Suibertus proximo jungitur loco; Item Acca, Wigbertus, Willibaldus, & Winibaldus fratres, Lebuinus, Ewaldus, Werensfridus, Marcellinus, & Adelbertus, directi ab Egberto Archiepiscopo Eboraci tanquam robustiores Athletæ ad fructuosius plantandum verbum Dei in Frisii & Saxonibus, quod antea circa annum salutis Christianæ D. c. lxxvij. per Wilfridum primum Augustaldunensium ac Merciorum, postea Eboracensium Archiepiscopum (regnante in Frisii Adgillo, ac demum succedente Radbodo hinc in regno) per Wigbertum ac Comites in corda idolatriis obnoxia frustra factum, statim exaruerat. Hi verò assumptum minus graviter obeuntes, glorioso cursu vitam finierunt, indomita colla Christo subjugantes, partim sanguine, partim morum sanctitate & exemplo ipsam confessi sunt: nam successu temporis Willebrordus Archiepiscopus Frisiorum à Sergio Papa consecratus, Traiecti sedem constituens, Epiternacum ab eo conditum illustrat. Suibertus item Episcopus post fidem per Frisiorum ac Saxonum Provincias late denunciatam, in insula Casaris (quam Germani *Werdam* vocant) quiescit, clarens in vita, & post mortem miraculis. Acca Episcopus cum Ecclesiam Augustaldunensem aliquandiu rexisset, feliciter obiit: Wigbertus

*Viri docti
& religiosi
Episcopi
Traiecten-
sium ex Brit-
tania egressi
sunt ad
quorum Dux
& rector
S. Willebrordus.*

duo

vide de hoc Bedam.

*W. Wilfridus
Archiepiscopus
Merciorum
sub
Adgillo
Frisiorum
des. 687.*

Haustaldente

huic m.

*S. Suibertus
Episcopus
p. m. v. v. p.
da Casaris
quiescit.*

A sine

Viri illi san-
cti ex Bri-
tannia ubi
sunt mortui.

Alifione

Vita S. Ho-
rum ab He-
danostro
conscrip-
ta, & in lucem
edita.

presbyter apud Fostelandiam insulam à Radbodo rege jugulatus pro Chri-
sti nomine. Willibaldus Aureaci Eystati Episcopus in pace obdormivit.
Winibaldus frater eius Heindelamensi Monasterio præsuit Abbas, quorum
germana fuit Diva Walburgis virgo, patrona nostra; Levinus item Episco-
pus apud Gandavum sacro Martyro coronatus est, Ewaldi item duo, albus
ac niger sacerdotes apud Nabiam Christum confitendo passi sunt. Weren-
fridus presbyter apud Alifonem nunc Elst in pace quiescit, Marcellinus
presbyter prædicatione sua Salios, Francos, ac gentes circumvicinas con-
vertens, plenus dierum moriens, Daventriam adornat. Adelbertus Levita
filius Edilbaldi Regis Deitorum, cujus pater sanctus Oswaldus rex & Mar-
tyr, pro Christo demittens sæculum in loco dicto, Hallum, nunc autem Ek-
munda solenniter requiescens usque in finem vitæ, plurimos ad fidem con-
vertere non cessavit. Hi omnes ex meritis antea vitæ sancti & domestici
Dei habiti, adhuc nostra tempestate singulis in locis venerantur, quorum
gestis hic parum immorandum duxi, cum ea prout à claris autoribus in scri-
ptis redacta sunt, formis excusa tradidimus, & in lucem emisimus, ut qui
volet, Lector ex amussim videre poterit.

y

Anno Chri-
sti 690.
Willebror-
dus venit
Traiectum
cum socijs.

m. B.

Hac narra-
tio de morte
Radbodi non
est vera, sed
conficta Mo-
nachis.

m. ergo

Wulfra-
mus enim
anno 700.
in Frisiam
venit, &
quicquid
post inde a-
lijs. Radbo-
dus autem
obijt suo sa-
to anno quor-
so post eius
obitum. Vi-
de annales
Frisia B. F.

rebuturunt
maxe &

l. postea

Anno 694
Willebror-
dus adfuit
in Traiecto
Oratorium
S. crucis, ad
dicto Bapti-
sterio & mi-
nistis sacra

eodem

Anno itaque Salutis D. c. xc. Willebrordus natione Anglicus, gente Sa-
xonum, provinciae Northumbranae, anno ætatis suæ xxxij. cum sociis ap-
plicuit Traiectum, tum per Radbodum Regem Frisorum occupatum. Qui
postquam illuc advenisset, instituit talem sibi vivendi normam, qualem in
primitivâ ecclesiâ legimus observatam ab Apostolis, Christum inibi, ac in
ceteriore Frisiâ constanter euangelizans, sed nihil proficiens propter tyran-
nidem Regis, ipsum Pippinum principem accessit, grateranter ab illo susce-
ptus. Dignum duximus hic inferere obstinam mentem ipsius Radbodi.
Adductus enim per prædicationem Wulfstanni Archiepiscopi Senonensis, ut
baptizaretur, instincto jam pede uno, interrogavit ubinam major esset nu-
merus Regum ac Nobilium Frisorum, in cœlesti regione, aut abyssu tarta-
rea, audiens ab ipso Episcopo, eos omnes damnatos, qui absque baptismo
obissent, retraxit ilico pedem, inquit: Satiùs esse jungi prædecessoribus,
quorum consortio carere nequireret etiam apud inferos, quàm cum paucis
associari superis, & paulo post subitâ morte interijt; quamvis nonnulli reli-
querunt in scriptis, ipsum super Burdonem fluvium à Carolo fuisse occisum,
primum scilicet terrestri, deum navali prælio victum Duce Popone, sive
Bobone interempto, Anno tertio post obitum Pippini patris, qui decessit
anno Dccxliii. expulso autem Radbodo ex Traiecto ac ceteriori Frisia, circa
annum Dccxliii, Willebrordus ille denuò ad prædicandum remissus, propo-
sito edicto provincialibus (ne quis prædicantibus molestia quicquam in-
ferret), quam plurimis Christo acquisitis Traiectum rediens, circa ruinas
Ecclesiæ ibidem in Episcopio sub honore Divi Thomæ Apostoli à Dago-
berto rege nuper ædificatæ, fundavit Oratorium in honorem sanctæ crucis,
baptisterium in eo consecrans, ut volentibus confugere ad fidem, securius
liceret propter munitionem loci; Anno Salutis D. c. xcv. deputatis ministris,
qui

qui sacris obeundis & hymnis, & divinis laudibus cantandis sedulo incumbere.

Anno eodem Willebrordus rursus accitur à Pippino, à quo propter eloquentiam & doctrinam aliquandiu detentus, sequenti anno dirigitur Romam ad Sergium summum Pontificem, qui eum Archiepiscopum nedum Frisiorum, sed & gentibus circumvicinis consecravit in ade ac die natalicia Divæ Cecilie virginis & Martyris, imponens ei nomen Clementis, Anno scilicet Dccxvj. seversus itaque ab urbe, & latanter à Sancto Suitberto susceptus, plerale nationes in fidem Christi susceptas, & apud Trajectum numerum fidelium valde adauctum accedens, illic superedificavit in fundo prioris Basilicæ sancti Thomæ Apostoli, juxta arcem Ecclesiam cathedrallem, quam & in honorem sancti Martini Episcopi Turonensis dedicavit, una cum Suitberto & sociis, Anno Dc.xcvij, quam & matrem omnium gentium vicinarum constituit; collocans ibidem Canonicos Cœnobitales, hoc est, communem & Apostolicam vivendi legem observantes. Non enim fuerant Monachi, ut nonnulli volunt, nisi secundum Procopium eos ita nominaverimus, qui testatur in libro primo de bello Persico, Christianorum sapientissimos vocari Monachos, & ad custodiam limitum arcibus præpositos, sed Canonici, qui utique regulam Divi Augustini, aut Beati Isidori tunc profitebantur per universas Germaniarum & Galliarum Ecclesias. Nam & Monasteria ab eodem constructa sunt, in quibus Monachorum & Virginum ad differentiam Canonicorum, congregationes constituit. Et beatus Marcellinus testatur in vita Suitberti, sanctum Willericum præbyterum primum Canonicum conventus novellæ Trajectensis Ecclesiæ, vas virtutis, puræ intentione, spe supernæ retributionis, dereliquisse mundum, Christo sincero corde servire statuisse, in Monasterio Wârdensi factum præpositum, sub eodem Suitberto abstinentiæ, continentię, cæterarumque virtutum omnibus fratribus dedisse exemplum. Tandem Bonifacium sibi deputans successorem, plenus dierum, magnoque sibi apud mortales relicto desiderio terrenam felici commercio in æternam vitam commutans, quievit in Domino anno Dcc. xxxvj. Epternati sepultus. Theofridus verò Abbas scribit ipsum decessisse anno Dcc. xxxix, indictione septima, anno ordinationis ejus xlvj. ætatis lxxxj. anno Caroli Ducis xxvj. Idus Novembris. Hujus sanctissimi viri meminit Beda præbyter, Ado Viennensis Archiepiscopus, Marianus Scottus, & plerique alii scriptores insignes, sedit annis xl. uti præmissum est. Obtinuit pro Ecclesia Trajectum, cum omni districtu & territorio suo, atque omni jure in proprium possidendum. Item à Karolo Martello ejus filio oppidum Tielam, locum Elste, & castrum & pagum de Benthem, cum omnibus adjacentiis, ac Iurisdictionem amplissimam Diocesis. Sed Theofridus Abbas Epternacensis Monasterii, qui sicut ipse testatur, sub Henrico IV. Imperatore vitam ipsius Willebrordi longiore cæteris stylo complexus est, asserit plerosque in augmentum divini cultus per ampla erogasse patrimonialia locis ab ipso constructis. Primo Ducem Pippi-

695. Willebrordus a Pippino missus Romam.

Vocatur à Sergio Papa Clemens Archiepiscopus p. Frisiorum.

accipiens n. l.

Edificavit S. Martinum Ecclesiam prope arcem anno 697.

Inductus solus Willebrordus

S. V. Willebrordus monachus, sub stans sibi Bonifacio.

anno 739.

7 vii. l.

hic vlt. pmissum est, obtinuit q. recta. Trajectensi a pippino Traiectum pippino civitate ipsam Traiectensem up. Tielam. perpekio l.

Theodary

Hirminam

M. Fulbracen

M. M.

l. 4.

Rimf-

vide testamentum
Willibrodii nomine
editum.Adricham
in Briff.Antverpium
castellum,
Maree siue
Hemelrooy

v. libam hodie. Biezblut

Germani
vici Empo-
ria destruit
anno 1337.vide Miram in Chron.
L. p. monst. a. 1124. et
Nec Landelini de vi-
monarch. et cl. l. 12.Landelinus
guida Pri-
pi cultum
instituta
vici circa
anno 1124.Huniberti
Epitaphi,
qui testis
ad olano fo-
vici sub
Chilario
Francorum
Rege Episcopo
pui sine
vici alio.

num cum Biltrude conjuge 3. Idus Maij, anno regni Childeberti tradidit integram medietatem Fisci Epternacensis Theodardo Theodorici Ducis filio, sibi relictam. Heremicam quoque Dagoberti Regis filiam addidisse partem alteram cum Villa Montis, sita in pago Turbiacensi, hereditario jure possessam, cum appenditiis & adjacentiis omnibus 3. Kalend Decemb. Idem Pippinus anno 4. Regis Dagoberti vj. Non. Martij contulit villam in pago Mosariorum sitam, & à præter fluente Rinspuctra nomen sortitam, ære proprio per Biltrudem ab ingenuis coemptam: & in utroque loco ipse Wilibrordus instituit vitam cœnobiticam. Carolus quoque ejus filius major domus, avus Caroli Magni apud Treviros consistens 4. Idus Maij integram villam Adricham dictam in Frisiis pago Kinheim superfluvium Vöhlizena, ubi mare fluit in parte altera sitam Regio donavit testamento. Præterea Rothingus vir præpotens delegavit ei viventi adhuc ecclesiam in Antverpo castello sitam super fluvium Schaldum in pago Reensium, cum villis, appenditiis, & tertia parte Telonij ejusdem castelli, quod nunc est Marca, ut aiunt, siue limes Regni. Et cum Antverpi incidit mentio, quod nostra tempestate Emporium totius Europæ longè extat præstantissimum, ne præcipue privetur gloria, licet ipse Theofridus suo tempore Castellum & Marcam nominet, fuit tamen urbs vetusta & celebris, sicuti Sigebertus Gemblacensis, & scriptor Hassligimensis testantur, affirmantes Antverpium ad Schaldum, Windlant ad Mosam, sicuti & Groningam (ut alibi legi) ad Amalim flumina sita, nobilia emporia, clade ac rabie Normannicâ funditus fuisse deleta, circa annum Dcccxxxvj. Antverpium itaque diu mansisse desolatum, paulatim propter commoditatem fluminis in vicum coaluisse, & insulam quam Schaldis effecerat, complexum, collocata postmodum per Principes Lotharingos, ac Brabantia Ducem, arce pro præsidio, diu caruisse portis & muris, eoque paulatim frequentatam advenis & negotiatoribus, ut crederetur, debere erigi in sedem Episcopalem, nisi Landelini hæresis obsuisset, qui locum aliquot annis defœdaverat, sicuti & hodie (proh dolor) Lutherianâ tæbe non est immunis: Hic enim Landelinus nifus fuit pristinam superstitionem (cùm memoriæ traditum sit, Deum Priapum illic solere coli) rursus introducere omnibus spurciitiis & lasciviis deditus, & se potenti sequacium virorum ac mulierum manu defendens etiam alios in sectam suam jurare coegit, millibus aliquot hominum stipatus circa annum Mc. xxiiij. Quod & Epitaphio apud Monasterium Præmonstratense reperto (cujus exemplar à doctissimo viro Petro Egidio Archivorum Antverpiensium Præfecto nobis traditum hic subnectimus) satis apparet, de sancto Huniberto Episcopo Antverpiensi

Nelyte, qui meritis fulget Huniberte, Chorussis

Inter calicolas clarus sceleris ducis

Ocia, & excelsi Regis decoratus in aula ex.

Cujus ad exemplum vita ac moderamina Christi

Belua mansuescit, tellus limphas dare jussa est

Barbara doctrinam nacta est Antverpia Christi

versus ex hoc vno
faciendi

Te ducit

To duce Conobium superest quo moribus atque
 Religionē pia solix radiat Maricollus, collis
 Respice prostratos Prasul mitissime servos,
 Horrida vipereis rabies quos morsibus urget,
 Eximia ac te dote pius lustravit Olympi
 Arbiter, unde decus tibi, laus & gloria prestans:
 At virtute tua nobis placidamingere mentem,
 Tranquilla da pace frui, da corde sereno
 Rite procellosos fluctus componere nostros.
 Effera queso procul rabies abigatur in ævum,
 Fac pietate fides crescat, spes ambiat alta,
 Instet amor studys, luxius declinet inanis.
 Ut Christo laudes meritas per solvere nobis
 Deur, & æternum vobis placare parentem.

Quod idcirco interferuimus, quia magnū invenimus inter Traiectensem, Epternacensem, & Antverpiensem Ecclesias fuisse conversationem, & uti creditur, Templum apud Antverpiū Divæ Walburgis coætaneæ Wilibrordi dicatum, credimus esse donationem Rothingi hujus, cujus & nominis in auro legimus. Heribaldus insuper dignitate fulgens tradidit in pago Marsum, in ora mola flu. unā cum omnibus appendiciis Basilicam. Angibaldus verò villam Waderloc in Texandria super fluvium Dumella. Engilbertus cuncta, quæ juris sui erant in villâ Eresteho municipatâ, & Alfeim villâ integrâ. Ausbaldus omnem possessionem suam in Hockensterr, villam Disenam. Thibaldus Ecclesiam integram cum adjacentiis suis in Mulvehem. Ebroinus Comes præclara prædia in villa Rivera & Basilicam cum omni integritate in Millinga. Wachardus vir venerabilis Manfos septem cum dimidio & molam in loco Erlo super fluvium Pramia. Et sicut idem affirmat Theofridus, plerique alii viri religiosi & illustres multa contulerunt, propter barbara hominum, locorumque vocabula, ab eo omissa. Donata autem Divus Antistes proinde impertitus est huic Traiectensi Ecclesie, inde Monasterio Epternaco, prout visum fuit, necessariam subministrans alimoniam. Nec verisimile est pios principes aliosve Catholicos homines tanta elargitos, nisi motos sanctitate vitæ ac visis illius miraculis. Donationum autem harum exemplaria aliqua hic annotamus.

Traiectensis
 Epternacensis
 Antverpiensis
 Ecclesia
 per se con-
 versantibus

hodie de Burgh
 heret
 clericali, fundus

Donationes
 diversa Ecc
 lesia Tra-
 iectensi cole-
 lora

of
 stort

prædia

Septem et emis manfos
 c. d. et unum molam
 dinum

S. U. Villa
 brordus don-
 nata dispon-
 savi inter
 Ecclesiam
 Traiectensem
 & Epternacensem

hinc l.

in v. s. m. l.

Traditio Caroli filij Pippini de Traiecto & Fethna.

E Go Dei nomine illuster vir Carolus major domus, filius Pippini, quod cogitans casum humanæ fragilitatis, qualiter peccata possum abluere, & donante Deo ad æterna gaudia pervenire: Idcirco donamus à die præsentis, per hanc paginam Testamenti, & donatum in perpetuum esse volumus, hoc est ad Monasterium, quod est infra muros in Traiecto ca-

ca

t. 18
 ca ca

14

Gabr. Grueningo habet

L. Grueningo. *den*

nuncupante y Ant

Xisterlaco *is* haret. *1* pago

L. nico atq. et mlti duntax

pretantur mecus et

Litis Litis
et vasallis ut
indistat/ equota
venta

vel

quid

etiam

Harethallio
villa publi-
ca.

Anno 726.

Carolus

Marcellus

Theodoricus

Regem con-

stituit: eius

annus scilicet

est 726.

Haripardus

Haudrardus in Gabr.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Anno 726.

Ad castro constructum, ubi & Apostolicus vir D. & in Christo pater noster Willebrordus Archiepiscopus, sub sanctæ cōversationis cōnobitali ordine, custos præesse videtur, omnem rem in Fisci ditionibus quicquid in ipso Traiecto castro, tam infra muros, quàm a foris, cum omnibus adjacentiis vel appenditiis, cum illo pascuo Pravejungo, vel quicquid ibi Fisci ad præsens esse videtur, omnia & ex omnibus totum & ad integrum cum omni re quæsitâ & inquisitâ, & similiter villam vel castrum nuncupatum Fethna, situm in Insterlaco, cum omni jure & soliditate suâ, omnes adjacentias vel appenditiis, tam ad ipsam villam Fethnam castrum, vel etiam ad jam dictum Traiectum castrum, ut diximus, aspicere vel pertinere videtur, quantumcunque ad partem Fisci, vel ad nostrum præsens esse videtur, cum omni integritate eorum, quicquid dici vel nominari potest, hoc est, unâ cum mansis, terris, casis, domibus, ædificiis, accolabus, lucis, mancipiis, campis, pratis, pascuis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus: greges cum pastoribus utriusque generis, sexus, mobilibus & immobilibus totum & ad integrum, ut diximus, à die præsentis ad ipsum Monasterium, vel ad ipsam casam Dei tradimus atque delegamus perpetualiter in Dei nomine ad possidendum, ita ut ibidem ab omni tempore pro nostra mercede proficiat in augmentis. Et quicquid exinde Patres ante jam dicti Monasterij, vel rectores pro eorum opportunitate facere decreverunt, liberam & firmissimam in omnibus habeant potestatem. Si quis verò, (quod futurum esse non credimus) sive nōs ipse, vel aliquis de hæredibus & prohæredibus, seu qualibet opposita vel extranea persona, cui contra hanc donationem, quam nos pro divino intuitu & animæ nostræ remedio ad instar testamēti fieri & affirmari decrevimus, venire aut agere, vel eam infringere conaverit, in primis iram Dei cœlestis incurrat, à liminibus sanctorum, vel consortio Christianorum efficiatur extraneus, insuper inferat unâ cum socio Fisco auri libras quinque, argenti pondera decem coactus exolvat, & quod repetit evindicare non valeat, sed præsens donatio ad instar testamenti à me facta, omni tempore firma & stabilis permaneat, cum stipulatione subnixâ. Actum Herestallio villâ publicâ in ipso die Kalend. Januarij. Anno Hō. Regnante glorioso Domino Theodorico Rege. Signum illustris viri Caroli Majoris domus, qui hanc donationem fieri & affirmari rogavit. Signum Carolomanni filij ejus, Signum Garimonis. Signum Odonis. Signum Baldrici. Signum Abbonis. Signum Engilbaldi. Signum Adalhardi. Signum Theodoldi nepotis ejus. Signum Bosonis. Signum Widonis. Signum Ginfriedi. Ego Rothbertus subscripsi, Harirardus subscripsi, Audoinus præbyter subscripsi, Chelmoinus subscripsi, Chaldo Cancellarius rogatus a Carolo supradicto scripsi & subscripsi.

ca. David Laiming

Traditio Karoli de Marithaime sub Willibrordo.

Ego in Dei nomine Inluster yir Carolus Major domus filius Pippini quodam cogitans casum humanæ fragilitatis, qualiter peccata abluere pos-

sim, & donante Deo ad æterna gaudia pervenire. Idcirco trado à die præ-
 senti per hanc paginam testamenti pro redemptione animæ meæ, donatum-
 que in perpetuum esse volo in loco nuncupato Marithime, ubi castrū fuit,
 ad Basilicam, quæ est constructa in honore Salvatoris Domini, nostri Iesu
 Christi, & beata Mariæ genitricis Dei. Sed & beatorum Apostolorum Pe-
 tri & Pauli, omniumq; Apostolorū, sanctique Ioannis Baptista, vel cætero-
 rum Sanctorum noscitur esse ædificata, quæ est sita in pago Barthua villa lu-
 ris nostri nuncupata Eliste, in loco Marithime, quantumcunque ibi ha-
 buit vel possedit Everardus, dum ipse infidelis Regi apparuit, & in Regis
 Francorum infidelitate, foris patriæ ad infideles se sociavit; & propter hoc
 omnes res suæ in fisco Regali fuerunt redactæ, quas gloriosus Rex Hilde-
 bertus genitori nostro Pippino de suo fisco, & ex largitatis lux munere cō-
 cessit, mihiq; genitor meus Pippinus Iure hæreditario in proprietatem
 cōcessit supra nominatam villam Eliste, quæ alio nomine Marithime vo-
 cata, quicquid supra dictus Everhardus ibi possedit, unā cum mansis, terris,
 calis, domibus, sylvis, campis, mancipiis, utriusque sexus, pratis, pascuis,
 aquis, aquarumque decursibus, mobilibus & immobilibus totum & ad in-
 tegrum: hæc omnia concedimus ad præfatam Ecclesiam, & quicquid Ever-
 hardus habuit in Barthua, vel possedit ea ratione, ut Dominus Willebrordus
 Episcopus præfatas res in Ius & Dominium suum recipiat, suorumque suc-
 cessorum in Dei nomine ad possidendum, ita ut ibidem omni tempore pro-
 ficiat in augmentum pro remedio animæ nostræ. Si quis verò, quod futu-
 rum esse non credo, contra hanc traditionis chartam aliquam injustam in-
 terpellationem facere voluerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat, &
 liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ efficiatur extraneus, & sit anathemati datus,
 sitque malè dictus eadē maledictione, quæ descendit super Darham & A-
 byron, quos terra vivos absorbit, & quod reperit, evindicare non valeat;
 sed præsens traditio ad instar testamenti à nobis facta omni tempore firma
 & stabilis permaneat stipulatione subnixā. Actum Tulpiaco Castro publi-
 co, mense Iulio, nono die, Anno sexto regnante glorioso Rege Francorum
 Theodorico, Signum Caroli illustris viri, qui hanc traditionem fecit, & as-
 firmare rogavit. Signum Saleconis Comitis, Signum Fōlcarij Comitis. Si-
 gnum Bergeſienſis Comitis. Signum Magūcharij Comitis. Signum Lii-
 dolphi, Signum Odonis. Signum Agilonis. Signum Herigeri Comitis. Si-
 gnum Erkenfridi Comitis, qui advocatus fuit Episcopi, & hanc traditionē
 manu suā cum domino suo recepit. Aldo clericus iussus à Domino meo Ca-
 rolo scripti & subscripsi hanc Testamenti chartam in Dei nomine feliciter,
 Amen.

De Traiecto, Fethna, Eliste & Benthem super sedemus scribere situm, sunt
 enim loca cognita satis & superextantia, sed si scire volueris quidnam fuerit
 ista Tiela, sive Tiele, sive Thuyle, ipsam esse credo, cuius Poëta meminit:
 Tibs serviat ultima Thulle: ubi oppidum antiquitus celebre ab insula nomen
 genata est VVilhelmo de civitate ad VVahalmf. in Balavii. Thule verò in sula Oceani Septentrionalis.

E c trahens

remedio

ante n Marithime

Hæc donatio facta est
 a Theodorico Regis q
 incidit in annu 777

Eliste hodie

Est pagus

in modo id

nere in ar

Arnhemum

& Neome-

sum.

hinc

m

Marithi-

ne & Eliste

idem.

Tradimus M. S. A. 1111

meq

L

Tulpiacū

castrū pu-

blicū nūc

Zulch, nūc

Diocesis Co-

loniense.

7107

Fethna ho-

die Echtern

hinc supra

Traiectum

prope vetus

VViltabur-

gum.

Tiela quæ

712

742291

trahens superest instauratum. Tiela sedes ac portus negociatorum. Nam tempore istius Poëta incognitum erat Romanis, quicquid ultra Amasim primò & demum Albim flumina jacebat. Et Pomponius Mela nostram opinionem hoc modo confirmat l. i. 11. Thule Belgarum littori opposita est Graiis & nostris celebrata carminibus, in ea quod sol longè occasurus exurgit, breves utique noctes sunt, sed per hyemem sicut alibi obscuræ, æstate lucidæ, quod per id tempus jam se altius evchens, quanquam ipse non cernatur, vicino tamen splendore proxima illustrat: per solstitium verò nullæ, quod tum jam manifestior non fulgorem modò, sed sui quoque partem maximam ostentat, &c.

Hæc autem Ecclesia à primordio sanctissimis & clarissimis viris illic frequenterabatur, qui in omni genere doctrinæ & scientiæ, ac secularis nobilitatis splendore præcelluerunt: Nam & Oratorum & Rhetorum illo magnus confluebat cœtus, uti legitur. Fuere enim (ut semel recensitos omittam) Winfridus Canonicus, qui Bonifacius postea Maguntinus Archiepiscopus, & Willebrordo successit in Episcopatu Trajectensi. Wiros Episcopus Deytorum, Plechelmus Episcopus Massæ candidæ, Eobanus, Comes, Willefcus, Gerardus, Theodoricus & Boso Præsbyteri, Othgerus Levita, Gregorius verò & Albricus, & plerique alij gloriosi viri, qui regio & alto sanguine originem duxere, prout videbitur in sequentibus, Ita ut, sicuti Sulpicius Severus testatur de excellentiâ Ecclesiæ sancti Martini Turonensis, vix aliqua civitas vel Ecclesia fuerit, quæ de Trajectensi Clero non peteret sibi sacerdotem: Nam Bonifacius ad Maguntiaci, Gregorius & Albricus ad Coloniam Agrippinæ, & successu temporis alij ad alias Ecclesias regendas acciti sunt, uti patebit suo loco.

Bonifacius Episcopus 2.

Winfridus, qui & Bonifacius, item natione Anglus, vel secundum alios Scotus, nobilibus quoque ortus natalibus, accessit sanctum Willebrordum, vir omni sanctitate & scientiâ adornatus, clarus doctrinâ & eloquio; divina admonitus aspiratione, ut Germaniam fines adiret, Francorum gentem diversis errorum laqueis adhuc irritam nobiliter instruxit, & hæreses constanter extirpavit, Evangelico dogmate adeo præcipuus, ut Apostolis ipsum cœquarès. Postquam autem annis xij. cum Willebrordo esset conversatus, demum ad regimen Trajectensis Ecclesiæ assumitur ab eodem, & famâ virtutum suarum undique crebescente, Anno Dccxvij. à Gregorio II. Pontifice Maximo accessit Romam præficiatur universæ Germaniæ prædicator, ordinatus Episcopus, imposito sibi nomine Bonifacij; Archiepiscopali postea exaltatus est dignitate, Maguntiacam Ecclesiam

lib. 3.
cap. 6.

et m. l.
3. in M. S. Ar. Et Claudianus
Te quolibet ite sequemur
de te
x. Dignitas
Ecclesiæ
Trajectensis.

chorepiscopy
Eoban...
Viri in ea
& genere
& doctrina
alati.
Desiderius Sulpicius
in M. S. f. 10. Senatus
Sulpicius et m.

Sapientia
hypothecatum fines

M. S. M. S. XXX
VII XXX L

L. 12. 12. 12.

fol. 210. m. 2.
quadragesimo die)
Similia J. S. Galtine
cap. 4. vitae S. Ruten
dis. ap. Surin 12 May
ap. Tom. 3. 211.
De Covaldis bide Mar.
Rom. Iward A. dono
Galicianu, Maurolin
Biday hist. lib. 5. r. xi
Surin Tom. 5. 17 oct
Cratopolus. de Ep. y
germ. 2.
Wiedens. nym. thos
y Anglia. fl. 2. a/
700 q. u. s. p. y. E. r.
prop. W. m. a. y. m. y.
lib. de morbi. ar. h. u. l.
p. m. d. y. s. B. e. q. u. e. s. t. i. o. n. i.
fol. m. l. n. m. a. r. n. e.
Surin. Tract. 9. W. i. e. n.
frid. y. a. p. p. e. l. l. a. t.
s. W. y. b. e. r. l. u. s. q. u. i. s. G. u. t.
t. u. y. b. o. r. a. t. t. r. a. s. c. i. m.
lib. de ill. u. s. t. o. r. i. s.
B. e. n. e. d. i. c. t. i. l. i. b. 3. r. 300.

Ecclesiam regendam suscepit, destituto Gervilione Episcopo, eo quod hominem patris sui occisorem interfecit, & cum canibus venationibus citra Episcopi gravitatem intenderet, in ejus locum surrogatus, quamvis alij dicunt ipsum Romano Maguntiatensi Episcopo à Karolo Principe datum successorem. Vbi inter homines constitutus, Angelicam nihilominus vitam exercuit. Hic per autoritatem Zachariæ Papæ, Pippinum Regem Francorum more electum, in regni solum sublimatum junxit in civitate Sueffionum, Construxit & Monasterium ad flumen Fuldam in solitudine Buchoniz, cum jam erexisset duos Episcopatus ex Diocesi Moguntina Wertziburgensi & Eystatensi, evindicavit & Trajectensem ecclesiam ab omni servitute, quam Hilperus Coloniae Agrippinæ Episcopus illam sibi ex donatione Dagoberti teneri jactabat. Consuevit & Monasteria & loca Deo sacrata infatigabilis visitare, aut reformare in melius: Vnde legitur, quod ipse ac sanctus Willibrordus nedum terminos suæ Diocesis peragrabant, sed & alia loca sacra frequentabant, præcipuè locum dictum Ecca, juris Leodiensis Ecclesiæ, ubi Monasterium in proprietate nobilis viri Adelardi & Germeræ conjugis suæ sacris & religiosis virginibus dedicatum, in quo Dominus in eorum adventum pleraque miracula facere dignatus est. Accivit & ex Britannia tam viros, quam mulieres relligione & variâ scientiâ fulcitos, ad cooperandum sibi, quos tanquam morum magistros diversis in locis præfecit, inter quos Diva Walburgis. Tandem à Karolo Principe (qui primum Radbodum, & demum Reges Frisiæ bello delevit, Frisiâ sibi subjugans) & à Pippino Rege maximis privilegiis & donationibus in utilitatem ecclesiæ Trajectensis est honoratus. Primum Eobano Chori Episcopo, ac demum beato Gregorio successori suo ecclesiam Trajectensem, ecclesiam verò Mogunciacensem Lullo committens, cum jam Francos, Thuringos, Hessos, Saxones, Boru-
 quarios, & plerisque alios populos Christo acquisivisset: Novissimè transiens ad Frisios, ex quibus etiam multos subjugavit fidei, cum sociis iniquaginta duobus apud vicum Dockingen in Ostrachia Martyrio coronatur. Passus est cum aliis Nonis Junij anno Declij, secundum alios Decly, Anno Episcopatus sui xvj, Anno quinto regni sui Pippini. Corpus ejus & aliquot sociorum Trajectum devecta, partim illic sepulta, & demum translata ad Fuldam Monasterium. Ex passis fuere viri religiosi, Præbyteri, Diaconi, atque Monachi, sed clariores inter eos fuere Eobanus Episcopus, & Adalarjusz sacerdos, qui primitus juxta aliquos apud Trajectum honorabilem meruerunt sepulturam cum aliis in crypta ecclesiæ sancti Salvatoris. Sed & ipsi quoque succedentibus annis translati Fuldam juxta corpus ipsius Ducoris quiescunt. Scripsit & plurima opuscula, ex quibus adhuc ista ferunt extare, Epistolarum librum unum ad diversos, vitam quorundam sanctorum librum unum, & aliquot sermones. Mors ista haud mansit inulta: nam conciro furore paulo post præda dividenda, digladiantes sese mutuis vulneribus interemere. At Christiani pro vindictâ in superstites carnifices corruerunt, quotquot depræhendebant internecioni tradentes. Hic Bonifacius

Ec 1

reste

Gervilio
Episcopo
Moguntia
nus depositus
est.

Gervilio L.

Geroldi Epi rogant
A. à Carolomanno &
Pipino

regni
regium solum
Fuldae
dicta à Reg
nificio.

Hillebrictus

A. & aut in sancto proposito
confutaretur.

Becc locus
monasterio
virginum
celebris.

Bonifacius
en Anglia
vires pios
acquiesca-
minas amos
est.

M. S. A. 3. M. L.
A. confirmatis etiam donatio-
nibus per Reges et præde-
cesores suos obtentis, cum
duobus Trajectensis

Martyrio
S. Bonifacii
in Docking
ga.

Scripta
S. Bonifacii

glebema puto

ms.

L T hoc est temporibz
duorum Episcoporum
willibardi & Boni-

facij. ant. m. s. no

habuit, nec Alsinum

est in margine m. s.

utpote

quodam modo h

teste Huchaldo monacho Elnonensi, qui tempore Caroli Calvi clarior Monasteria monachorum & virginum primus in Austrasie partibus construxit. Hactenus Ecclesie Traiectensis, licet nova & tenella quodam modo esset plantatio, Metropolitica fulgebant dignitate; sed continuis hostium incursionibus attrita, solita auctoritate carere, & declinare capit: & ecclesie Colonienis utputa florenti, & in felicitate constituta paulatim cedere; universa Diocesi per Saxones & Filios Orientales, Duce Windikindo, & postea per Danos & Normannos afflictis, & in solitudinem redacta, ita ut Ecclesia ipsa Episcopum suum ammodo alere nequireret, nec onera aut impensas sustinere; praepediente egestate, ne ad sedem Apostolicam pro munere Archiepiscopalis benedictionis de cetero recurreret. Imo uti Abbasbus, per Archiepiscopum Coloniensem impendebatur consecratio: cessavit & mitis usus, usque ad tempora Godebaldi Episcopi.

Regale praeceptum Pippini sub Bonifacio de rebus Ecclesie
Sancti Martini.

Vide Marculfi Form. libi
form. 4.

in Marculfi v. l.

emendatur

principibus

ita ut quod

Pippinus confirmavit
gratia Regum dona-
tionem &
omni m. s. 9. Ecclesia
Traiectensis
fuit.

Theodebertus F. Theodoari
frat. Clotarii Reg. Austr.

al. Dagobertus ita Gerb.

et imminuta

villorum

beneficium L

cellulinem L

3. M. S. Ar.

ms. Ar.

ms. 2. m.

Pippinus Rex Francorum. Notum sit omnibus agentibus nostris, tam presentibus, quam & futuris: Principali quidem clementia cunctos decet accommodare aurem benignam, praecipue quando per compendium animarum a praecedentibus Regi parentibus nostris ad loca Ecclesiarum probamus esse indulta, devota debemus mente perpendere, & congrua beneficia, ut mereamur ad mercedem esse participes, non negare, sed robustissimo jure nostris oraculis confirmare. Igitur Apostolicus regni nostri suggestit pater Bonifacius urbis Traiect. Episcopus, clementia regni nostri suggestit co, quod antecessores nostri, vel parentes, Clotharius quondam Rex, & Theodebertus quondam per eorum auctoritates, eorum manu subscriptas, de illis S. Martini quod ad praesens possidebat, vel quod a Deo timentibus hominibus ibidem in antea delegabant, integram immunitatem concessissent, ut nullus iudex publicus ad causas audiendum, vel freda exigendum, nec mansiones vel paratas faciendum, nec fidei iussores tollendum, nec homines ipsius Ecclesiae de quolibet causa distinguendum, nec ulla redhibitione requirendum, ingredi non debeant, unde & ipsas praepositiones jam dictorum Principum, seu & confirmationes illorum Regum, vel eorum manibus, antedictus Pontifex Bonifacius nobis ostendit relegendas; & ipsum circa eandem ecclesiam S. Martini, sicut a supradictis Principibus fuit indultum moderno tempore asserit esse conservatum, sed pro affirmandi studio petit, & hoc denud circa eandem supra memoratam S. Martini Ecclesiam nostra debuerat auctoritas generaliter confirmare; Cujus petitionem pro reverentia ipsius, ut mereamur ad mercedem sociari, plenissimam voluntatem vili sumus praestitisse, vel omnibus confirmare; cognoscite. Praecipientes ergo iubemus, ut sicut constat ab antedictis Principibus de villis praefatae Ecclesiae D. Martini inter-
gra im-

gerb. no habet

rum l

que

villis et

l. m

dim

grā immunitate absque introitu Iudicum fuit concessum, ita & in antea me-
 diante Domino, inspecta priorum Principum authoritatē commodā con-
 serventur, & neque nos, neque juniores successoresque nostri, nec ullus
 quilibet de Iudiciariā potestate in villas antedictæ ecclesiæ, quæ moderno
 tempore ubicunque in regno nostro noscuntur, vel in antea à Deo timent-
 ribus hominibus ibidē fuerint collatæ aut collaturæ, tam de ingenuis, quàm
 de servientibus, vel de qualibet natione hominum in prædictis Ecclesiis
 Villis commanentibus, quod legitime ad ipsum Episcopatum vel ipsam ec-
 clesiam S. Martini legitime redibit initio, nec ad causas audiendum, nec fi-
 dejussores tollendum, nec mansiones aut paratas faciendum, nec homines
 ipsius Ecclesiæ de qualibet causa distinguendum, nec ulla redhibitione re-
 quirendum ingrediēde non præsumatis, sed si quid ipsi beneficium ab jam
 dictis Principibus ad supra nominatam Ecclesiam fuit indultum, & usque
 nunc conservatum, ita & deinceps conservetur, qualescunque superfluis
 super hanc nostram authoritatem, generalem confirmatam in Dei nomine
 parentem muniat inconvulsam, & quicquid exinde Fiscus non poterat spe-
 rare illuminatibus Ecclesiæ in perpetuum proficiat in augmentis; & ut hæc
 authoritas tam præsentibus quàm futuris temporibus Deo adiutore pos-
 sit constare, subter eam manu propria decrevimus roborare. Signum glo-
 riosi Pippini Regis Francorum, Winerannus recognovi.

fuisse
 auxiliante e. m. L.
 e. oimodo a L.
 vel.

collaturæ
 ipsius

bunt, imo Martini

sicut ipsa. m. x. g.

Locus scri-
 ptura cor-
 ruptum &
 male offe-
 ritur, m.

Hinczannus n. s. ant. Vinerannus m. x. g.

Confirmatio Pippini sub Bonifacio Episcopo.

Pippinus Rex Francorum vir illuster, si petitionibus sacerdotum in om-
 nibus non negamus, Dominum exinde retributorem habere confidi-
 mus. Ideoque venerabilis Bonifacius Archiepiscopus nobis expetiit,
 ut confirmationem de rebus Ecclesiæ suæ S. Martini, quæ est extructa
 in vico, qui dicitur Trajecto, super fluvium Rheni, eo quod Pippinus do-
 navit S. Martino, seu Carolus vel Carolomannus, renovare vellemus. Ideo-
 que Pippinus Rex Francorum ad causam Dei concessit, vel ad illum Episco-
 patum, ut omnem decimam de terris seu de mancipiis, aut de Teloneis,
 vel de negotiis, aut undecunque à partibus Fisci census spectare videbatur,
 sicut diximus omnem decimam partem ad ipsam causam Dei S. Martini in
 quâ Dominum Bonifacium Archiepiscopum custodem præesse concessimus
 vel confirmamus in luminaribus seu in stipendium Monachorum vel Ca-
 nonicorum, qui ibidem gentibus ad Christianitatem convertunt, & Domi-
 ni misericordiâ ipsos, quos habent conversos doceant, juxta quod alij Chri-
 stiani, eorum Christianitatem conservant, & in eorum præceptiones conti-
 nere videntur, qui antecessores nostri sæpe dicti Pippinus & Karolus vel Ca-
 rolomannus ad ipsam causam Dei per eorum instrumenta condonavimus
 justè & rationabiliter nos per nostram confirmationem, & gratanti animo
 nos concessimus vel confirmavimus, Cognoscite; Et ut hæc authoritas cō-
 firmationis nostræ firmiter habeatur, & per tempora melius conservetur ma-

ut in impref.

con
 ea que in imp
 additam margina
 m. s.
 ipsam

ad partes

Ecclesia S.
 Martini san-
 crificata Deo
 & Bonifa-
 cio eius
 suffrag.

in præceptionibus contineri

non est in impref. Martini
 Karolus L.

et abest in Gebe.

Ec 1 aug

nus nostræ signaculis subter jam decrevimus roborare. Signum Pippini gloriosi Regis Francorum. Widinarius recognovi & subscripsi. Datum quod fuit mense Majo, die 23. anno secundo Regni ipsius gloriosi Regis. Actum Virmeria palatio publico in Dei nomine feliciter.

Gregorius Episcopus 3.

Bonifacio itaque Martyrij palmam adepto, Gregorius successit natione Francus, gente Trevir, alto procreatus sanguine, licet quidam eum in Britannia oriundum ex illis, quos Bonifacius evocaverat in adiutorij prædicandi verbum Dei assument. Hic peracto ætatis anno decimo quinto, jam è ludo literario, cui eousque operam dederat, Itemque ab Aulicis pompis, in quibus versabatur, relaxatus ex casu aviam suam Adulam nomine, quæ Monasterio sanctarum virginum haud longè ab urbe Trevericâ ad Mosellæ fluminis ripam, Abbatissa uti ajunt, præerat, salutandi causa accedens aliquantulum apud illam detinebatur. Tum Bonifacius vir Dei iter suum illac faciens, uti peregrinus exciperetur hospitio, paratâque mensâ, quæsito lectore, qui inter prandendum sacram recitaret scripturam, solus Gregorius adolescens oblatus est, qui porrecto libro legeret; Interrogatus ergo ab Episcopo an intelligeret, juvenili suffusus rubore, respondit confidenter Præsuli, se nescire. Ille verò sensum exponens, aures juvenis usque ad eum demulxit attentas, & præcordia ejus inflammavit, ut relicta patria, posthabitis parentibus, illic peregrinum sequeretur antistitem, in tanto fervore sacris literis & lectionibus sedulo insudans, ut brevi in talem virum evaserit, quem ipse Bonifacius adhuc vivens dignum in administratione Trajectensis ecclesiæ deligeret successorem. Censetur itaque hic vir in doctrina multum fuisse præcellens, & in vitâ ac morte claruisse miraculis. De quo idem Huebaldus ita scribit: Fuit ex nobili Francorum sanguine procreatus, à beato Bonifacio olim in pueritia nutritus, gradu Ecclesiastico Præsbyter, pro tempore primum Episcopalis officij in Trajecto Castro, antea Wiltenburgh, vel etiam parrochiâ vicarius, literarum scientiâ pollens. Rhetor atque orator insignis, & qui sacram Scripturam & vitam Sanctorum contexere solitus est. Hic direxit Lebuinum cum beato Marcellino ad gentes incolentes oras Insulæ fluv. in confinio regni Francorum & Saxonum. Lebuinus autem obiit pridie Idus Novembris, anno Salutis Dccxvj. Ad huius etiam Gregorij iussu idem Marcellinus conscripsit vitam Suitberti Episcopi plenus dierum, Nam supra ætatem centum annorum vixit, & lxxij. in seminando verbum Dei perseverans apud Aldensalam, obiit circa annum Dccxii. translatus Dayentriam. Instituit iste Gregorius Luthgerum à puero postea Minimegardensis, sive Monasterienensis primum Episcopum, quem

Gregorius
natione Frā.
cuius gentis
Trevir.

ad Bonifacium
hunc in
Mortu.

Successio
Bonifacii.

Lebuinum
& Marcellinum
ad Trajectum
ad Saxonum.

Instituit S.
Luthgerum
Monasterienensis
episcopi ecclesiæ
Episcopum.

M. J. sem. Ecclg

in eccle-

in ecclesia Traiectensi Deo Tyrone obtulerat, inde Alevino, tunc Eboracensi, & demum Turonensi Archiepiscopo commendaverat erudiendum. Hic Lutgherus jussu Albrici consanguinei & successoris Gregorii apud Damentriam corpus Lebuini elevavit, & Basilicam fundavit ibidem, decessit tandem post multa sancta opera anno Deccix, postquam Canonisationem S. Suitberti per Leonem tertium presente Carolo Magno factam in scriptis redigisset ad petitionem Rixfridi septimi Traiectensis Episcopi, quæ facta fuit 2. Nonas Septembris, anno Dccc. tertio. Sepultus est autem Lutgerus in Monasterio à se fundato in Verthina, Gregorius verò in tantum, dicitur detestatus divitias, ut dulce venenum & præparationem ad interitum eas appellabat, in erogandis elemosynis largissimus. Tandem lxx. ætatis suæ anno gravatus paralysi, & continuo triennio per summam patientiam illa exhaustus, instante jam resolutione suâ, per triduum mortē suam antè prædixit, & ad altare ductus sumptâ Eucharistia statim expiravit viij. Kalend. Septemb. sepultus in Ecclesia sancti Salvatoris Traiecti, cum sedisset annis xij. connumeratus catalogo Sanctorum. In annalibus tamen Leodiensis Ecclesiæ habetur, quod sepultus sit in Ecclesiâ Susterensi, ejusdem Diocæseos sacris virginibus dedicatâ, ubi & S. Wastradis mater ejusdem Gregorij requiescit, cujus festum celebratur xij. Kalend. Augusti: Gregorij verò 2. die Octobris, & sancti Albrici successoris Gregorij, qui ibidem humatus est xvij. Kalend. Decemb. Quem locum Zuentobaldus Rex successu temporis sumptuose ampliavit & dotavit, & occisus sepelitur ibidem, reputatus Martyr, cujus memoria celebratur Idib. Augusti: ubi & parva vestis pueri lesu haberi dicitur, Quiescunt & aliorum sanctorum virorum & foeminarum corpora, quæ processu temporis elevata sunt, de terrâ sub diversis Episcopis Leodiensibus, & in sacrophagis & feretris deauratis decenter collocata. Gregorius enim atque Albricus consueverant se ad dictum locum ob religionem & sanctimoniam incolētium, crebro devotionis causa transferre, ubi & continuis fulgent miraculis. Claruit Gregorius sub Carolo, qui ob egregia facinora cognominatus est Magnus, à quo obtinuit confirmari omnes donationes & libertates à prædecessoribus suis Ecclesiæ Traiectensi concessas. Valuit etiam nedum sanctitate vitæ & miraculis, sed & spiritu prophetico, cum Albricum sibi successorem prædiceret, & alia quam plurima.

Loria

Gregorius
detestatus
divitiisMortuus
est sepelitur
in sanctâ
adscripturaEcclesia
Susterensi
sic clara san-
ctorum se-
pultura

alia

urum in L.

Confirmatio Caroli sub Gregorio.

Carolus Dei gratia Rex Francorum, vir Illuster. Si petitionibus sacerdotum omnibus non negamus, Dominum exinde retributorem habere confidimus: Ideoque venerabilis vir Gregorius Episcopus confirmationem bonæ memoriæ Domini genitoris nostri Pippini, quondam Regis, de rebus Ecclesiæ suæ S. Martini, quæ est constructa in Vico Traiecto, super fluvium Rheni, nobis protulit relegendam de rebus quas

christum

Domini L.

Traiectum
Vico ad
Rhenum

antecess.

totum ripaticum super Leccam & insulam inter Rhenum & Leccam: nec non ripaticum super alveum Hemi, cum suis adjacentiis, insuper & villam patrimonij sui nuncuparam Lisiduna in pago Flechite super Alveum Hemi omnibus pertinentiis, & quicquid Wigerus Comes ibidem in beneficium tenuit, sylvas sive forestas in Vlgestschore, Fornhorst, Mocorocht, & Vin-
 /unt docē, quæ fuit de utraque parte Hemi. Et similiter Ecclesiam super Dore-
 statum constructam, dictam Vbkirica, cum centum perticis terræ circum-
 jacentibus, & ripatico super Lokiam & insulam prope ipsam Ecclesiam ad
 partem Orientalem inter Rhenum & Lockiam, & insuper confirmationem
 omnium bonorum & privilegiorum per Reges & prædecessores ipsius Regis
 Ecclesiæ concessorum, sub data vij. lunij, anno Regni sui viij.

Prope A-
 merfordia
 Lisiduna
 & salus
 hic conue-
 morari. 146
 & Eam f.

Hengestische
 Fournhe

Donationes
 Albrico
 fide.

Traditio Caroli de Lisiduna sub Albrico.

Carolus Dei gratia Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, Si enim ex his quæ divina pietas nobis largiri dignata est, locis venerabilibus concedimus: hoc nobis ad æternam beatitudinem proculdubio pertinere confidimus. Ideo compertum sit omnium fidelium nostrorum magnitudini, qualiter donamus ad Basilicam S. Martini, quæ est constructa in Trajecto veteri subrius Dorestado, ubi venerabilis vir Albricus presbyter atque electus rector præesse videtur, hoc est, villam nostram nuncuparam Lisiduna, in pago quæ vocatur Flechite, super alveum Heini, cum omni integritate vel adjacentiis seu appendiciis suis, id est, terra, terris, mansis, domibus, ædificiis, mancipiis, sylvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, mobilibus & immobilibus, omnia, & ex omnibus quantumcunque Wiggerus Comes ibidem per nostrum beneficium tenuit, etiam & forestas illas, quarum vocabula sunt, Hengestschore, Fornhorst, Mokoroth, Widock, quæ sunt de ambabus partibus Heini; Similiter donamus ad Basilicam S. Martini, Ecclesiam quæ est super Dorestad constructa, & vocatur Vbkirica, de omni quæ parte centum perticas terræ, & omni tempore prædicta Basilica spacium terræ centum perticas habere debeat, & cum ea ripaticum illum super Leckia & insulam illam prope ipsam Ecclesiam ad partem Orientalem inter Rhenum & Lockiam. Hæc verò omnia tradimus a die præsentis ad præfata sancta loca perpetualiter ad possidendum. Ideo hanc præceptionem autoritatis nostræ scribere iussimus, ut ab hac diem memoratus Albricus presbyter sive sui successores, qui fuerint rectores ejusdem sancti loci, prædicta loca ad opus jam dictæ Basilicæ habeant, teneant, gubernent, regant, atque disponant; & quicquid exinde ad præfectum ipsius sancti loci facere elegerint, libero perfruantur arbitrio. Et nullus quislibet de Iudiciaria potestate, aut quolibet persona prædicto Albrico presbytero, neque successoribus suis de jam dictis rebus inquietare, aut contra rationis ordinem, vel calumniam gravare quoque tempore præsumant; sed per nostrum largitatis præceptum prædicta Basilica jure valeat

vide Sigon.
 de regno Ital. lib. 4
 fol. 98. & 200.

137

Basilica S.
 Martini
 in veteri Tra-
 jecto.

Traject. L.

Hemi sic con-
 cum

Co: Hengestische

Wiggerus
 Comes

Fornhese

Mokorocht

Widock

Fornhese motoratos
 blie. Wyk. hod. Hezelbyc

Ripaticum
 super Leccam
 & insulam
 prope ipsam
 Ecclesiam

nukyrcka
 lacka. Cokkia
 con.

recte
 ipsum
 forte

Similiter
 concessum

8 9

grauare huc
 grave & generare

ff

obtinere

obtinere firmissimè. Et ut hæc autoritas firmitior habeatur, vel diuturnis temporibus conservetur, manu propria subter eam decrevimus roborare, & vel de annulo nostro iussimus sigillare. Signum Caroli gloriosissimi Regis. Data vij. Idus Iunii, Anno nono ejusdem gloriosi Regis. Actum Numaga palatio publico, in Dei nomine feliciter.

Theotardus Episcopus 5.

Theotardus, sive Theodardus natione Frisio, quintus Episcopus successit Alberto, in Sacra Scriptura eruditissimus Doctor, & excellens prædicator, qui tandem cum præfuisset annis sex plenus dierum & bonorum operum migravit ad Dominum, sepultus & ipse in Ecclesia sancti Salvatoris. Hujus temporibus adhuc Windikundus Dux, Rex Saxonum, & Frisorum Orientalium, qui circa annum Dccxxxiiij. contra Carolum rebellare cæperat occisis Frisii, ab ipso Carolo subjugatur: sub quo & ipse Thiedardus clauit.

Bellum hoc Saxo
mouit duravit ultra
30 annos. m. s. x.
Mil. 785
Saxonia tota subacta
a. 786.

Theodardus
Frisio præfuit
annos sex.
Vide in
dux Rex
Saxonum
& Frisorum
Orientalium.

Harmōkarus Episcopus 6

Harmōkarus, sive Erwacherus sextus Episcopus subsequitur, secundum quosdam natione Frisius, aliis asserentibus ipsum Anglicum ex Regno Northymbrano Eboracensis Diocesis oriundū, prius Canonicus Trajectensis, vir doctus & religiosus, cum sedisset aliquot annis, diem clausit extremum quinto Kal. Decemb. sepultus & ipse in Ecclesia S. Salvatoris. Clauit & iste sub Carolo Magno Imp. Alibi tamen legitur obiisse quinto Kalend. Septemb. & sedisse annos xxvij. aut potius xvij.

In parbo ordin. S. Salt.
habetur eum obiisse vii kal.
sept.
vide epist. Rixfridi xiiij
ap. Sur. Tom. 2. m
ultra Suitberti.

Rixfridus Episcopus 7.

Rixfridus item Frisius natione, septimus in ordine Episcopus, vir doctus & fervens in religione, cujus Epistola ad sanctū Lutgerum Monasteriensis Episcopum adhuc extat, qua ipsum adhortatur, ut ordinem canonisationis Suitberti à Leone Papa celebratum, literis perpetuaret. Ad annum Dcccxv. supervixisse comprobatur, quo tempore Stephanus

Rixfridus
Frisius.

phanus Papa descendens in Franciam, coronavit Ludovicum Pium, & Erm-
gerodam civitate Rhencis. Instituit à puero Fredericum genere Frisium no-
bilem à matre sibi commendatum, in disciplinâ Ecclesiasticâ erudiendum,
quem videns gradatim ad virtutum & literarum apices tendere, ordinavit
Præbyterum, prævidens illum sibi successurum; Hic impetravit à Carolo
Magno omnes decimas de mancipiis & terris suæ Dioceseos, nec non Te-
lonium de quocunque negotio, unde fiscus Regius in Ditione Trajectensi
Telonium accipere & exigere consuevit: Nec non Dorestatum ipsum, urbem
magnam cum mansionibus ejus perpetuò possidendam, & à Ludovico Pio
ejus filio obtinuit confirmari de novo quicquid per genitorem suum Caro-
lum Imperatorem, avum Pippinum & antecessores donatum concessumve
fuerat. Carolus tamen excepit Monasterium sancti Germani Parisiensis,
quod per regna sua immunitate gaudere voluit, juxta præceptum à Pippino
patre concessum. Cujus immunitatis exemplar, ut constare possit, eas Pro-
vincias cum Trajecto, Dorestado, & locis circumvicinis, in ditione & pote-
state suâ fuisse, ne quis obicere audeat ipsum illa Telonia tanquam propria
non potuisse conferre, vel donationes Ecclesiæ Trajectensi factas robore non
subsistere, hic inseruimus.

irmingardam

S. Frederi-
cum adactis
& erod
præbyterum.Impetrat à
Carolo Mag-
no decimas
& Telonia,

Lenno 2, nec

Monaste-
rium S. Ger-
mani immu-
ne à tribu-
tis in Do-
restâ Ultra-
rethina.vide Bazonium Tom. 9 Annal. ad
annu 779.

Privilegium Abbatis S. Germani Parisiensis.

Carolus Dei gratia Rex Francorum & Lōgobardorum, atque Patricius
Romanorum omnibus Episcopis, Abbatibus, Comitibus seu Iunio-
ribus nostris: si oportuna Beneficia ad loca sanctorum Ecclesiarum,
vel sacerdotibus præstare non desinimus, hoc proculdubio ad æter-
nam nobis beatitudinem retribuendam pro futurum confidimus. Ideo co-
gnoscat magnitudo sive utilitas vestra, qualiter venerabilis vir Rotbertus
Abbas de Basilica S. Vincentij vel domini Germani, ubi ipse præsentis cor-
pore requiescit, clementiam regni nostri accessit, & præceptum Domini &
Genitoris nostri bonæ memoriæ ostendit nobis legendum, ubi repetimus
insertum, qualiter propter nomen Domini præstitisse cognoscitur, ut annis
singulis quocunque in regno nostro negociantes ipsius sancti loci pergere
voluit, sicut ipse Robertus Abbas mercari videretur, tam ad luminaria com-
paranda, quàm pro reliquâ necessitate discurrētes, tam extra Ligerim, quàm
circa vel in Burgundia, etiam Aquitania, vel in Provincia ac in Francia, nec
non in Austria, quocunque in regna, Christo propitio, nostra pergere vo-
luerunt, nullum Telonium, vel de sarcinis, vel de carrucatione, neque de
navigio, vel de qualibet redhibitione exinde ad partē Fisci nostri missi Ab-
batis discurrentes persolvere quippiam debeant. Propterea præsentī præ-
cepto decrevimus, quod perpetuo mansurum esse iubemus, ut non per
ullos portus, neque per civitates tam Veroduno, quàm Aurelianis, vel Am-
bianis, neque in Trajecto, neque in Dorestado, vel Neomago, neque per o-
mnes pontes, vel ad S. Maxentium, sive Parisiis, seu Aquitania, neque in

127

Abbas S.
Vincentij,
vel S. Ger-
mani apud
Parisienſes
idem.pretioſus suggestit
præceptioneA pippini regis 3
beneficium 3Est liber à
vedigali-
bus in Di-
trionibus
Caroli
Magni.nec de Saumis
nec carrigine

per præſens

Redomo quàm in Viciis
neq. in Ambianisneq. in Parisiis, neq. in
Ambianis neq. in Burg.

Samni

salutaticum

vel successores nre

Error in
calculo.

vide lib. v. de gestis Franc.
Annorum fol. c.

Frederico. 1. manus Cod.

Confirmatio Ludovici sub Rixfrido.

IN nomine Domini Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi. Lodovicus di-
vina ordinante providentia Imperator Augustus: Imperialem celsitudi-
nem decet predecessorum suorum pia facta non solum inviolabiliter ob-
servare, sed etiam censuræ suæ autoritate confirmare. Vnde noverit in-
dustria seu sagacitas omnium fidelium nostrorum, tam presentium, quam
& futurorum, quia Rixfridus venerabilis vir, veteris Trajecti ecclesiæ Episcopus,
quæ est constructa in honore S. Martini Confessoris, vel ceterorum
sanctorum, derulit mansuetudini nostræ quasdam auctoritates, constitu-
tionum, qualiter Dominus & genitor noster Carolus, bonæ memoriæ, pi-
issimus Imperator, & avus noster Pippinus & antecessores eorum ad ipsam
ecclesiā concessissent omnem decimam, de Mancippiis, terris, ac Teloniis,
vel de negotio, vel de omni re, undecunque ad partem Regiam Fiscus Te-
lonium exigere aut accipere videbatur, & ut homines ejusdem Ecclesiæ sub
Mandiburdo & tuitione ipsius Ecclesiæ existerent, nec non & in ripis in Do-
restado, ut nec bannum aut fredum, aut coniectum, quod ab ipsis *Werschhat*
vocatur, contingere aut exactare præsumeret, & quisquis ex negotiatoribus
in eorum ripas intrare voluisset, nullam contentionem ex hoc fecisset eis,
nec mansiones in eorum domibus, sive permissu eorum accipere auderent,
nec eorum res dum vixerint, auferre, aut post mortem eorum contingere,
nec ullo modo eis in aliqua re calumniā gravare quis præsumeret, qui in
illa decima parte, vel sui Mandiburdo ecclesiæ S. Martini consistunt, vel ut
sicut illi de illis novem partibus aliquid accipere vel usurpare ad Fiscum no
præsumant, qualiter Præsul ipsius Ecclesiæ, cum omni Clero securè atque
quietè residens, liberius atque quietius eidem Clero & populo sibi subiecto
alimoniam ministrare, & luminaria in eadem sede continuare, atque genti-
les qui ad Christianitatem convertuntur alere & docere possit. Ob firmita-
tem tamen hujus, postulavit à nobis prædictus Episcopus, ut paternum si-
ve predecessorum nostrorum Regum morem sequentes, ejusmodi nostræ au-
thoritatis

M. Rix-
fridus

Valde Tra-
jectum.

Domnus
Aug.

gesogot.
Imaginis vicesogot

generare

ms. Ac.

1. nec velint nec possint
ita ut procuratores Reip.
de eadē decima parte acci-
pere aut usurpare
Episcopi et
præbere Cle-
ro alimoniam
templa lu-
minaria et
gentiles con-
vertite.

bedeling

thoritatis præceptum, ob amorem Dei & reverentiam S. Martini circa ipsam Ecclesiam fieri censeremus. Cujus petitioni libenti animo aurem accommodare placuit, & per hanc nostram auctoritatem confirmare, ut omnem decimam, tam de Mancipiis, quàm de terris, aut de Telonio, aut de negotio, vel undecunque ad partem regiam jus Fisci censum exigere debet, vel de omnibus quæ suprà scripta sunt præfata ecclesia libero in perpetuum jure possideat. Et ne quis contingere aut injustam appellationem facere præsumat, & sicut à Domino Imperatore, & avo nostro, & antecessoribus Regibus, & nobis per hanc auctoritatem constitutum est, atque confirmatum, ita omni tempore inviolabiliter conservetur atque custodiatur, quatenus ipsos servos Dei, qui ibidem consistunt cum eorum Pontifice, & illos quos à gentili ritu ad Christi veram converterent fidem, pro nobis, conjugē, proleque nostra, & omni populo Christiano jugiter misericordiam Dei exorare delectet. Et ut hæc auctoritas melius ab omnibus credatur, & diligentius confirmetur, manu propria subscripsimus, & annuli nostri impressione signari fecimus. Signum Ludovici Serenissimi Imperatoris. Data xvij. Kalend. Aprilis, anno xi. Christo propitio, Imperij Domini Ludovici piissimi Augusti, indictione secunda. Actum Aquisgrani Palatio Regio. In Dei nomine feliciter Amen. Helisachar recognovit.

vix

inter

vide librum diplom. lat. fol. 8
qui cum hunc convenit.

Aquisgrani
palatii
Regium.

Huius mem. Trutheimius in Catal. illustr.
Viroz Germanic.

S. Fredericus Episcopus 8.

Rixfrido Fredericus & ipse Frisus nobilis successit, octavus Episcopus, vir miræ sanctitatis, & prophetico dono imbutus, qui prænu-

Fredericus
propheticus
spiritu præ-
ditus.

ciavit Dilectum cum ipso Trajecto & Dorestado urbibus devastan-

dam à Danis, quod eventus rei eo mortuo statim comprobavit. Hic

Fredericus quamvis præcibus Ludovici Pij Imp. Aug. ad Pontificatum pro-

motus fuisset: Iudith tamen filiam nobilissimi Welfij Ducis Bavarorum

anno Dcccix. ab eodem Ludovico Pio Aug. defuncta pridem Ermigarde,

in conjugium assumptam (quia ejusdem Ludovici neptis, & ab alio supra-

ta dicebatur) decreto aliquorum Pontificum eos divortantium, sacro vola-

mine vestiens, detrusit in Monasterium: unde occasio cælis sue. Nam Iu-

dith ab Augusto revocata, mortem per ministros sibi intentavit, ut in vita

eius scribitur. Martyrio coronatur sub eodem Ludovico Augusto, confos-

sus inguina per ministros regios: Passus apud Trajectum xv. Kal. Aug. Anno

Dcccxxvij. cum præfuisset annis duobus, & secundum alios, multo plu-

ribus. Sepultus in ecclesia Sancti Salvatoris. Scriptores tamen diversimo-

do de hoc sentiunt, plurimis causam Ludovici Imp. & Iudith defendentibus,

aliis autem improbantibus (qui tamen pauci sunt) Bernardus etenim nepos

Ludovici Imp. Rex Italiz, & secundum alios, partium & limitum Hispani-

vulpj

m.

Armingarda

sive Armingardis

morte Andegavis v. kal. oct.

Aº 818.

Hæc narra-

tio refertur

manda ad

annales

Francorum

S. Frederi-

cus per in-

guina confos-

ditur à la-

tronibus

submissis

at Imp.

Amal. Fuld. Franc.
ad annu 829.

*Bernardus
Dux Italiae
Pippini
fuit: al-
ter est Ber-
nardus de-
primus
Comes: qui
cum Lud-
wico
fuit.*

*Aut Ber-
nar-
dus non ver-
ba, sed
sententiam
Scoti refert.*

*S. Frederi-
cus extra
S. R. M.
supra.*

M. + pena

*1. sunt. Vmbra-
chus vir
nobilis do-
mus Ecclesia
Traiectina
respectu S.
Frederici.*

*M. in
Winbractus
Winbrathus.*

*op.
Hofterbachche*

Landwardi Geroldo

Asum waster m. yna

*vide diploma integrum ap.
Gerbranda. Ludovico
precedenti.*

*S. Odal-
phus abbas*

niz Comes, ab ipso Ludovico camera praeficitur, qui per amulos (quod dictu nefas est) accusabatur tanquam incestator Iudith reginam stuprasset, qui oblato Duello se purgavit, & Iudith juramento affirmavit suam innocentiam. At Marianus Scottus sic ait: In confirmationem hujus rei Pippinus cum multis perfidis voluit Ludovicum patrem de regno expellere, dicentibus Iudith reginam violatam esse à quodam Duce Bernardo, qui erat de stirpe Regali, mentientes per omnia, sicque invelantes eam in Monasterium miserunt, similiter & fratres ejus Conradum & Rodolphum rudentes eos. Quos omnes Imp. eodem anno Novimago Castro super fluvium Wöhalim sito, cum virtute superavit, reginamque obviantem sibi ad Aquasgrani palatium praepro Gregorij Papae, aliorumque Episcoporum justo iudicio suscepit. Bernardus Dux in Palatio Theodonis coram Rege & duobus filiis ejus Lothario & Ludovico purificavit se de supradicto stupro, cum nullus ausus esset armis cum eo decertare. Utique res se habuerit, Ludovicus hortatu & consilio Principum, secundam hanc duxit uxorem, ex qua genuit Karolum (qui postea successit in Imperium) cognomento Calvum. Quae autem per sanctum Fredericum acta sunt, unde iram Principis incuteretur non nisi per diffinitionem & iudicium aliquorum Episcoporum Germaniae & Galliarum egit, & id quidem pro zelo, cum sanctae & probatae vitae semper fuerit, qui nec factione aliqua invertebatur, cum non erubesceret ipsum Imperatorem coram super delicto, quod impingebatur, notare & commonere. Sed certum est ipsum Pippinum, cum filiis Eimigardae prioris uxoris, in Ludovicum patrem conspirasse, instigatione praesertim quorundam perfidorum, qui ex beneficio & clementia ipsius Ludovici, cum pro delicto capitali plecti debuissent supplicio salvati fuerant, ut Pippinum contra patrem flevarent in Imperium. Unde & aliqui Episcopi consilij, privati dignitate, & nonnulli Nobiles damnati laesa Majestatis. De hoc latius scribit Ammonius. Hujus sancti intuitu Vmbrachus nobilis contulit Ecclesiae Traiectensi quicquid in Heysterbach & in Praest possidebat, & quicquid sub lege Francorum in ejus erat Dominio, quae ne congesta legenti generarent fastidium, quia in diversis erant speciebus, numerare destitit. Actum publice in villa Heysterbach, vij. Kal. Januarij anno incarnationis Dominicae Dcccxxiij. indictione xij. Anno Ludovici Imp. Aug. xxj. Similiter & Gerowaldus filius Landwardi donavit eidem Ecclesiae quicquid hereditatis sibi accesserat in villa Langhate Helléwigh, Aladna, Wasefelde, Humelle, Theoden Hefin, Afnon cum suis adjacentiis. Actum publice in villa Embrici, Anno xv. Imperij Ludovici, Incarnationis Dominicae anno Dcccxxviij. die vij. Idib. Februarij. Hic est advertendum cum satis ambigatur de annis, quibus Episcopi intermedij à Bonifacio usque hunc Fredericum praesuerunt, quod à passione Bonifacii usque Martyrium Frederici numerantur anni lxxvj. Quo tempore claruit sanctus Odolphus, ex nobili Francorum semine, vico Orschot (quae Brabantiae est) orinndus in Traiectensi congregatione constitutus, & ad praedicandum in Frisia, qui

jam defecerant, à beato Frederico missus, ubi multis annis valuit miraculis
& gratiâ prophetica.

Alphricus Episcopus 9.

Frederico itaque jam ex hac luce sublato, dum de successore Clerus
Trajectensis inter se disceptaret, nonnullis in votum præpositi mayo-
ris Ecclesiæ nomine Crast, licet renitentis, ceteris in alios descenden-
tibus, tandem autoritate beati Odulphi omnis controversia sedata est.
& ejus opera Alphricus præbyter frater ipsius Frederici Episcopi Martyris
ex parte deformis, virtutibus tamen insignis omnium consensu constitui-
tur Episcopus nonus in ordine, fervens religione, vacillantes in fide confor-
tans, suppressor hæresium, & contemptor divitiarum, tandem vitâ cum
summa pietate transactâ, migravit ad Dominum xviii. Kal. Septembris, cum
præfuisset ferè annis xij. sepultus apud Trajectum in ecclesia sancti Salva-
toris. Clauit sub ipso Ludovico Pio, & ipso Lothario principibus. Quo
tempore, juxta quod sanctus Fredericus prædixerat, ingens barbarorû ma-
nus junctis Suedis & Normannis, Danis, aliisque feris & indomitis natio-
nibus, cum magnâ classe in Germanias ac Gallias irruerunt, omnia ferro
ac flammis consumentes, & sacra omnia mirâ crudelitate profanantes,
crebrisque incursionibus cuncta in vastam redigebant solitudinem. Frisiam
enim primò invadentes, atque secundo magna strage confecti, tertio victo-
res facti, eam subjugarunt, & magnum tributum extorserunt, cum jam re-
gnum Francorum mutuis viribus conquateretur, Inde Walaciam insulam
deprædantes, multas feminas cum infinita pecuniâ abduxerunt, Eggerdo
Comite cum multis occiso, & progressi, vicum Dorestatum nominatissi-
mum primò spoliante, secundo funditus delerunt incendio, sicque undi-
quaque grassantes per flumina, per terras, urbem Trajectensem cum locis
adjacentibus flammis dantes, & Clerum cum civibus in ore gladii trucidab-
ant, Palatiaque Neomagum, Aquisgranum, Trajectum ad Mosam, Ton-
gros, Leodium, Brucellas, confinia omnium Ribuariorum, seu potius Ri-
pægorum, Ardennam & Carbonariam silvas percurrentes multa Oppida
& Monasteria desolantes, ne loca aut Oppida quidem ad Rhenum posita,
ipsamque Nuciam, Coloniam, Bonnam, Andernacum, Maguntiam intacta
omittere, Antverpiumque oppidum ad Schaldin, Wistland ad Mosam, ac
Grünigam ad Amasim flumina, Nobilia emporia, funditus delentes, ipsas
Residuas Gallias magna clade afflixere annis plurimis, ita & antea inaudita
sit similis desolatio. Tandem Deo misericordiz oculos in Christianos (qui-
bus ob magna scelera atque peccata offensus erat) convertente, omnes na-
tiones hæc, pariter ad sua remeantes, ob prædas, quibus onusti erant, sese
mutue

Alphricus

deformis,

sed virtute

insignis.

ut populum

vacillantem

Subes Dæ

manni, Da-

ni, atq. Sui-

di, Germa-

niam atq. Ga-

lliam

vastante.

Frisios

cuncti tribu-

torum.

Dorestadium

& Traiectum

overturne

incendit.

ut li

n

ut

ut

ut

ne

mutuò confoderunt, partim à Christianis resermentibus animum, delecti sunt: residui fide accepta baptizati se Imperatoribus subdiderunt, hoc pacto, quod filia Caroli Regi Rollino daretur in conjugium, & cum ea Normannia in dotem, quæ jam Normannia ab eo cognominatur, & Gillando sive Willoni cederet Mons & Comitatus Blesensis, prout factum est, quæ temporis & loci opportunitate dicta sufficiant. Sub isto Alphrico Rødigharius Comes donavit Ecclesiæ Trajectensi plurima bona sua, quæ habuit in proprietatem, & in pago Leomerike in villa Thumæ, Alatinge, Westrechfi in pago isto in villa Ductingen, in pago Felua, in villa Lona, Sūlnenda, Wagenuega, Werdupa, in pago Hūringoe in villa Herodna, vallo Bracola Thullere, præstariam, uti aiunt, seu ulum ad vitam, quæ Ecclesia in villa Gruosna & Fumerchara, & Heça, itemque in Seyst Lifidmon, Hissi, Theotone habebat, Anno Ludovici xij. xvj. Regni, Salutis sex Decccxxvij. quo anno passus est S. Fredericas.

nota p. 204 plorag.
cum. m. 20 p. an. 20.

Donationes
ad Ecclesiā
colle.

Duitingem

Thwine

Sulmonda

Wageninga

Herodna

Aznofna

Thulle

Hera

Lifidunen

Leusden

Hesi

Thorne a. Doern

Hissi

1. cui Albrechtus vicissim concessit
in beneficium ac
subsequens m. 20 p. an. 20.

Egihardus Episcopus in

Catalogo omissus.

Hic duxi, non omittendum qualiter in vetustis libris & annalibus invenio aliquos Episcopos fuisse Trajectenses, qui Catalogo non inseruntur, sicuti circa hæc tempora Egihardum Episcopum, cujus intuitu Lotharius senior filius Ludovici Pij pro sua conjugisque, ac prolis suæ incolumitate, invenitur in donationibus confirmasse autoritatem immunitatis, nedum per genitorem suum, sed & per prædecessores ejus Francorum reges Ecclesiæ Trajectensi concessam, anno Imperij sui in Italia xxvj. & in Francia sexto. Actum Aquisgrani. Hic postea abdicato Imperio præmiæ, anno salutis Decclv, est mortuus. Egihardum itaque hic interponimus.

Præceptum Immunitatis Lotharij Imperatoris sub Egihardo.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi æterni: Lotharius divina ordinate clementia Imperator Augustus. Cum petitionibus sacerdotum Dei justis & rationabilibus, divini cultus amore, favemus, superna gratia muniri non diffidimus. Noverit interea industria seu utilitas omnium fidelium nostrorum, tam præsentium quam & futurorum, quia Egihardus Veneris Trajecti vocatus Episcopus, quæ est constructa in honorem S. Martini Confessoris, & aliorum sanctorum, obtulit obtutibus nostris, autoritatem immunitatis Domini & genitoris nostri bonæ memoriæ Ludovici pi-

Præceptum
Træ
Episcopi

p. 204 oct. vti
annot. & 2. Reser

Tom. 3. Ann. 1016.

fol. 168. al. 29

Sept. 888. quod

tempo nō mortis

sed abdicacionis

Imperij ep. ob.

n. la. 863. nōtio

vnde h. p. fol. 168

quæ addita Barlamo

m. 1016

issimi Augusti, in qua erat insertum, quod non solum idem Dominus & genitor noster, verum etiam prædecessores ejus Reges etiam Francorum eidem Ecclesiæ cui ipse Egihardus autore Deo præest, sub tuitione & defensione eorum cum omnibus sibi subiectis, & rebus vel hominibus ad se pertinentibus vel aspicientibus consistere fecerant, & eorum immunitatem auctoritatibus hæcenus ab inquietudine Iudiciariæ potestatis eadem munita atque defensa fuisset Ecclesiæ. Sed pro rei firmitate postulavit à nobis prædictus Episcopus, ut paternum seu prædecessorum nostrorum regum morem sequentes, hujusmodi nostræ Immunitatis præceptum erga ipsam Ecclesiæ, immunitatis atque tuitionis gratia ob amorem Dei, & reverentiam ipsius sancti loci, circa ipsam Ecclesiæ fieri censeremus. Cujus petitioni libenter assensum præbuimus, & hoc nostræ auctoritatis præceptum fieri decrevimus, per quod decernimus atque jubemus, ut nullus Iudex publicus, neque quislibet ex Iudiciariæ potestate, aut ullus ex fidelibus in Ecclesias aut loca, aut agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in quibuslibet pagis aut territoriis infra ditionem Imperij nostri justè & rationabiliter memorata tenet aut possidet Ecclesiæ, vel ea, quæ deinceps jure ipsius loci voluerit sancta Ecclesiæ augeri, ad causas audiendas, vel freda exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, vel fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quàm & servos super terram ipsius commanentes, injustè distinguendos, neque ullas redhibitiones aut illicitas occasionem requirendas, nostris & futuris temporibus ingredi audeat: vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat, sed liceat memorato Præfuli suisque successoribus res prædictæ Ecclesiæ cum omnibus sibi subiectis, sub tuitione atque immunitatis nostræ defensione, quieto ordine possidere, & nostro fideliter parere Imperio, atque pro incolumitate conjugis ac prolis, seu ejus etiam Imperij à Deo nobis collati, & clementissima miseratione per immensum conservandi unà cum clero & populo sibi subiecto Domini misericordiam exorare, ut quicquid de privatis rebus Ecclesiæ jus Fiscus exigere poterat, in integrum eidem concessimus Eccl. sc. ut in perpetuo tempore ad peragendum Dei servitium augmentum & supplementum fiat. Hanc itaque auctoritatem, ut plenior in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris diligentius conservetur, manu propria subtus firmavimus, & annuli nostri impressione assignavimus. Signum Lotharij serenissimi Augusti, Rothmundus Notarius ad vicem Hildelini recognovi. Data xij. Calend. Aprilis, anno Christo propicio, Imperij Domini Lotharij pij Imperatoris in Italia xxvj, & in Francia vj. Actum Aquigrani palatio Regio in Dei nomine feliciter, Amen.

Aug. m.

in M. S. App.
no habentur.
in Mirapiano
vero sunt

Ecclesiæ
Transfr.
sis immunitas
1. m.

nostra m

Data
Dei servitium
augere
tur & sup
pleatur.

assignari iussimus m.

Lutgerus Episcopus io.

Alfricum itaque Egihardus secundum calculum annorum Imperij Lotharii subsequitur, secundum alios Lutgerus, natione & ipse Frisius decimus in ordine Episcopus, vir mansuetus, & amator pacis, circa sacras lectiones intentus, & Ecclesiastica disciplina conservator, qui cum aliquandiu praefuisset, ultimum naturae persolvit debitum ix. Kal. Maij, cum sedisset anno uno, sepultus in Ecclesia S. Salvatoris apud Trajectum: hujus intuitu Baldricus nobilis cōtolit Ecclesiae Trajectensis res & praedia proprietatis suae quae habebat in villa Wadake in Ermk ina, Vberca, Alina, Velgasse, Thrimurhi, Ancusate, Sininum, Bemela, Helloinua, Hernnima, Teratinæ, Medua, cui vicissim Lutgerus concessit ad vitam Hesolam, Hamarithi & Wyiam, anno viij. Lotharii Imperatoris scilicet salutis Dccc.

7. G. 62. in legem diploma
et in MS. D. fol. 13.

N. vberan
malina
Aucensate
Helloima
Hernnima

950. u.

Lutgerus
Frisius sedis
quatuor annis

Hungerus Episcopus ii.

x. Kal. Jan. depositio B.
Hungeri Epi aº 866.

vide Holan. in
Indic. SS. Bel. et
ad Vward. et Gale.
simul ad D. 17. Aug.

S. Hiero
presbyter
Norwici aº
Normannia
occisus, 865.
quod aij
ad annu
858. ref.
puit.

Aurundi-
lib. arm. in
vico Voor-
burch.

Hvic successit Hungerus Frisius, vir sanctitate vitae praecipuus, doctrina etiam insignis, de quo multa scribere nequimus, barbaris jam omnia debachantibus, à quibus & sanctus Hieron presbyter capitis abscissione apud Nortvicum vicum Martyrij coronam adeptus est, circa annum Domini Dccc. lxx. teste Ioanne Bēeca; incensa arx munitissima in ea provincia (quam Hollandiam vocant) ab Aureliano quondā Augusto illic constituta (quem vulgo Aurundilium vocāt) in vico Voorburch. Cujus vestigia ipsi vidimus nostra aetate, & fragmenta Romanam Architecturam ostentantia effodi: veluti partem pavimenti tessalati, pedem aereum contractae statuae, nummos aereos, argenteos atque aureos, cum inscriptione Aureliani, nec non catenulam auream, cum aliquot Smaragdis sesquiangulis politis & perforatis contra Epilepsiam ad collum infantum suspendi solitis. Redactum etiam in favillam Monasterium sancti Adalberti Egmondensis, & quæque loca vicina, habitatoribus in ore gladij consumptis: & Trajectum civitas aliquandiu obsessa, acriterque à Christianis defensa, tandem crebris catapultis & machinis quassata, per continuos insultus expugnata, vi occupatur & solotenus adæquatur, rursusque à Barbaris munitur pro receptaculo, & inhabitatur usq. ad tēpora Caroli Calvi. Omnibus incolis prioribus in necem absorptis, demptis paucis Canonicis, & aliis viris, qui cum Hungero Episcopo aufugerant, conferentes se ad Lotharium

Augu-

Augustum, tunc apud Prumiæ Monasterium degentem. Qui commiseratus tantæ afflictioni, cum intelligeret Ecclesiam Trajectensem barbarica rabie jam desolatam, & ad nihilum redactam, Canonicosq; olim in ea Domino militantes, partim interemptos, partim per diversa loca dispersos, tradidit ipsi Episcopo ac superstitibus infra regnum ejus, locum quietum & pacificum pro refugij consolatione, videlicet in pago Maso super fluvium Ruram Monasterium honore sancti Petri, quod Berg appellatur, anno tertio regni sui. Iste fuit filius Lotharij Imp. filij Lodovici pij ex matre Ermigarda, qui & Lodovicus dictus est secundum Marianum, conatus Tietbergam reginam uxorem suam, quam exosam habebat repudiare propter Waldadam concubinam, quam adolescens in domo paterna nimio diligebat affectu, unde magna contentio suborta, & ipse interijt Placentiæ excommunicatus Ado. At Lotharius rex frater ejus à pravis consiliariis deceptus, diu de duarum foeminarum connubio vacillando pene totam Ecclesiam contra se concitavit, ab id duo Metropolitani Episcopi Trevericus & Coloniensis sententiâ apostolicâ damnati: Monasterium verò illud postea vocatum est montis Odilia: haud longè ab Oppido Rurimundorū, diocesis Leodiens. quo præpositura translata est, quæ adhuc existit officium in Ecclesia Trajectensi, solitum per Canonicum illius obtineri. Similiter & Ludovicus Rex Alamanniæ, filius Ludovici pij Augusti, confirmaverat, quicquid genitor & prædecessores ejus antea concesserant, eximens Ecclesiam & omnia ejus bona ab omni seculari potestate, condonans etiam perpetuo, quicquid Ius Fisci de illis exigere poterat anno regni sui in Orientali Francia xxj. Et est notandum, quod iste Ludovicus successerit patri in Imperium usque ad prælium Fontaneticum illud administrans, tunc per conditiones pacis, concessit Lothario nomen Imperij cum Italia. Bellum autem ad Fontaneticum gerebatur anno Dcccxlj. in die ascensionis Domini, visa sunt & magna prodigia sub hoc Episcopo, decurrentibus præter solitum stellis. Oceano quoque omnes Provincias inundante, fluminibus coactis suspendere cursum, & diversimodè per latera aquas exonerantibus, ita, ut cataclysmus putaretur hominibus ac cæteris animantibus æquè submersis, & ex impetu vehementissimo ventorum arboribus radicibus evulsis. Unde Provinciales ne quid de cætero hujusmodi periculo ingrueret Rivulum modicum ex Rheno super Dorestatum decurrentem, ejus supra meminimus, cognomine Leckam ab utroque latere vastis cingentes aggenibus, in eum flumen Rhenum deduxere, ne tam facile alveum exire, aut Oceano cedere cogeretur. Hoc modo Rhenus Dorestatum usque nomen servans, inde Lecka jam incepit appellari, interclususq; Oceano fluxus refluxusq; apud vicum Catwijck Rheni ostium, quod obstructum, & successu temporis, agiritis vento arenis, quæ illud opplevère. Ante quod ferunt & castrum fuisse constitutum, cujus fundamenta jam interdum videntur, resfluente Oceano, quod Britannicum vocant. Nam ad Occidentalius ostium Rheni, Lugidunum, ad Orientalius verò Navaliam, urbes sitas testatur Prolomeus & Antonius Pius.

t.

est m

Adm. in
emendo
verba.

ALUM

yhus, eccles
antea m

vide lib. dupl. d. 2.

Hoc non est
verum, sed
Lotharius
etiam sa-
vente Ludo-
vico pio
Rex Italia
& Impera-
tor fuit à
patre ap-
pellatus.vide Althardum
lib. 2.Eam arborē Arapem
aquarūq; diluvium re-
fecundat a 1860. vid
Jun. 13. Bat.vide etiam hujus
Hort. f. 1. et 2.Arx Brit
nem

Hoc Ligidunum aut ex allusione Gallici sive Francici vocabuli Leidim, Opidum conijcere possemus. Nam vulgo dicitur *Lepen* & Gallicè Lugdunū, Lion, sive Leion; & in commemoratione donationum Ecclesiæ Trajectensis antiquarum invenitur *Leithus prima*, *Leithus secunda*, *Leithus tertia*; ita *Lugdunum prima*, *Lugdunum secunda* & *tertia* legitur apud autores. Forſan tria fuere hic ſimilia præſidia. Britanni, teſte Ammiano Marcellino, quot annis annonam Legionibus Romanis hybernantibus ad Rhenum inpenſum adminiſtrare ſolebant. Ex quo caſtro nonnulli etiam Romanorū, ſicuti Carauſius, pyratice exercuiſſe creduntur. Eo anno, dum hæc ſcriberemus, abductis vento colliculis arenarum, quæ inſtar undarum nonnunquam agitantur, viſæ ſunt alterius Municipij ingentes ruinae Romanæ vetuſtatis, haud longè ab ipſo viſo Cattorum, ubi nummi argentei cum inſcriptione Severi & Antonini inveni ſunt, & nobis dono miſſi cum plerisque aliis.

Hic amg confirmat
Catal. Epist. v. ap.
s Saluati. h. s. v. b. b. o.
M. r. Lotario pro l. u. d.
in m. s. A. p. d. e. f. d. e.
r. a. n. t. i. s.

Anno verò Salutis Dccclxvj. Kalend. Januarij Hungerus Episcopus exul à Cathedra, & longis angustiis perſeſus deceſſit. Vbi corpus quieſcat, ignoratur, qui unà cum Alfrico & Lueghero Episcopis præſuit annis xxvij. Claruit ſub Lothario ſeniore, ejuſq; filio Ludovico, & Carolo Calvo Imp. Quem tamen Hungerum, ſicuti nec Egihardum Episcopum annotatum, ita & hunc omiſſum fuiſſe, invenio in quibuſdam ſcriptis, forſan ob cladem Normannicam, quæ omnia debebantur, & tradebantur oblivioni, id accidit.

Confirmatio Ludovici ſub Hungero.

IN nomine ſanctæ & individuae Trinitatis Ludovicus divina favente clementia Rex. Cum petitionibus ſacerdotum Dei juſtis & rationabilibus Divini cultus amore favemus, ſupernā nos muniri gratiā non diffidimus. Noverit interea induſtria ſeu utilitas omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium, quàm & futurorum, quā Hungerus Veteris Trajecti Eccleſiæ Episcopus, quæ eſt conſtructa in honore S. Martini confeſſoris, & aliorum Sanctorum, obtulit obrutibus noſtris authoritatem Immunitatis Domini & genitoris noſtri, bonæ memoriæ, Ludovici piſſimi Auguſti, in qua erat inſertum, quod non ſolum Dominus & genitor noſter, verum etiam prædeceſſores ejus Reges etiam Francorum, eidem Eccleſiæ, cui Hungerus ipſe, authore Deo, præſeſſet ſub tuitione & deſenſione eorum, cum omnibus ſibi ſubjectis, & rebus vel hominibus ad ſe pertinentibus, vel aſpicientibus conſiſtere fecerunt, & eorum Immunitatem auctoritatibus hætenus ab inquietudine Iudiciariæ poteſtatis eadem munita atque deſenſa fuiſſet Eccleſia, ſed pro rei firmitate poſtulavit à nobis prædictus Episcopus, ut paternum ſeu prædeceſſorum noſtrorum Regum morem ſequentes, huiusmodi noſtræ Immunitatis præceptum erga ipſam Eccleſiā, Immunitatis atque tuitionis gratia, ob amorem Dei & reverentiam ipſius loci, circa ipſam Eccleſiam

gratia ſeu
Mir. Ex hui. conſuetud. Eccleſia
Traiecti
Veteris.

ibidem
Sub deſen-
ſione Regis
Traiecti

quod

ibidem

eleſiam fieri cenſeremus. Cujus petitioni libenter aſſenſum præbuimus, & hoc noſtræ authoritatis præceptum fieri decrevimus, per quod præcipimus atque jubemus, ut nullus Iudex publicus, neque quiſlibet ex judiciaria potestate, aut nullus ex fidelibus noſtris in Eccleſias aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones, quas moderno tempore, in quibuſlibet pagis vel Territoriis infra Ditionem regni noſtri juſtè & rationabiliter memorata tenet vel poſſidet Eccleſia, & ea quæ deinceps lure ipſius ſancti loci divina pietas augere dignabitur ad cauſas audiendas, aut freda exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas, vel fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ tam ingenuos quàm & ſervos ſuper terram ipſius commanentes injuſtè diſtinguendās, neque ullas redhibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris & futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſuperius memorata ſunt exigere præſumat: Sed liceat memorato Præſuli, ſuiſque ſucceſſoribus res prædictæ Eccleſiæ cum omnibus ſibi ſubjectis ſub tuitionis ac Immunitatis noſtræ deſenſione quieto ordine poſſidere, & noſtro fideliter parere Imperio: atque pro incolumitate noſtra, conjugis ac prolis, ſeu etiam totius regni à Deo nobis collati, & ejus clementiſſima miſeratione, per immenſum conſervandi, una cum Clero & populo ſibi ſubjecto, Domini immenſam clementiam exorare: & quicquid de præfatis rebus Eccleſiæ jus Fiſci exigere poterat, integrum eidem conceſſimus Eccleſiæ, ſc̄ ut in perpetuo tempore ei ad peragendum Dei ſervitium augmentum & ſupplementum fiat. Hanc itaque authoritatem, ut plenior in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, & Matris diligentius conſervetur, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari fecimus. Signum Domini Ludovici piſſimi Regis, ad vicem Ratla-
rei Hubertus recognovi. Datum xv. Cal. Junij, Anno xxix. Domini & Sere-
niſſimi Regis Lodovici in Orientali Francia regnante, Indictione ſecunda.
Actum Franconſurd Palatio Regio. In Dei nomine ſaluciter, amen.

Traditio Lotharij de Bergh ſub Hungero.

IN nomine omnipotentis Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti, Lotharius divina præveniente gratia Rex. Si locis divino cultui mancipatis quicquam muneris confirmatus, id nobis procul dubio ad æternam beatitudinem nanciſcendā ad futurum eſſe cōfirmamus. Igitur comperiatur omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtrorum præſentium, ſcilicet & futurorum induſtriæ: Quia ex relatu Guntharij ſacri palatii noſtri, ſummi Capellani, & Hungarij venerabilium Episcoporum didicimus, quod Trajectenſis Eccleſia, quæ in honore Chriſti confessoris Martini conſtructa eſſe dignoſcitur, Barbarica imminente nequitia, pene deſtructa, & ad nihilum redacta ſit, Canonici quæ olim in ea militantes paſſim per diverſa loca quidam diſperſi, quidam etiam interempti ſunt, hac denique incumbente maxima nece ſitate deprecati ſunt Celſitudinem noſtram, ut memoratæ ſanctæ

G 3

ſedi,

Eccleſia eſt
ab omni ſe-
culari potes-
tate im-
munita.

Indictio 2.
ſub Ludovico
Rege
Germania
eſt anno 854
aut 869. id
eſt 29. Re-
ni oing.

noſtras
mir. cu. bexlu
ſant.
l.
Rathery
ad vicem
Radlerij.

hic a. m. d. i. m. a. 7. d. 861. quo
no fuit indictio 2. ſed 9. nam
2. ind. incidit in a. 884. quo
a. Hungerus redit. 12. no

ſtut.
quippia

dimis 3. miz.

Eccleſia
Trajectens
ſit a Bar-
baris deſtru-
ta.

sedem, infra regnum nostrum quietum & pacificum locum ad consolationem
& refugium Canonicorum tribueremus. Quorum saluberrimis & synce-
rissimis suggestionibus pro amore Domini nostri, ob emolumentum etiam
ac remedium animæ avi nostri, & piæ memoriæ genitoris nostri Lotharii
quondam augustorū, nec non genitricis nostræ Hermingardæ, seu pro sa-
lute nostra, regni stabilitate, libentissimum præbentes assensum, hæc cle-
mentiar nostræ apices fieri iussimus, per quos in pago Maso, super fluvium
Ruræ, Monasterium in honore sancti Petri constructum, quod Bergh num-
cupatur, ad præfatam sedem Trajectensem, sub omni integritate tradimus,
per omnia tempora, ad consolationem & tutamentum rectorum ejusdem
sedis, vel cleri famulaturum concedimus, quatenus præsignati servi Dei,
nostra præcepta liberali munificentia, eos Domini misericordiam pro no-
stra, ac prædecessorum nostrorum salute liberius exorare delectet. Et ut
hæc nostræ traditionis seu pietatis largitio per futura tempora inviolabilis
perseveret, manu propria eam subterfirmavimus, & annuli nostri impres-
sione assignati iussimus. Signum Lotharii gloriosi Regis. Daniel Notarius
recognovi, scripsi & subscripsi. Data iij. Nonas Januarii, anno Christo pro-
picio 843. Regni D. Lotharii gloriosissimi Regis tertio. Indictione sexta. A-
ctum Prümia Monasterio in Dei nomine feliciter, Amen.

Volunt aliqui circa hæc tempora, puta sub Hungero Episcopo Comita-
tum Hollandiæ habuisse originem, doxante illam jam desolatam incurfio-
ne Normannica Carolo Calvo Imp. ad preces Ioannis Octavi Romani Pon-
tificis, & Haganonis viri præpotentis, cuidam nobili Theodorico ex Hil-
deberga, nepte ejus, juniore, filia Ludovici pij Augusti, stirpeque antiquo-
rum Regum Francorum oriundo, quos à Trojanis descendisse commeme-
rant: quodque hic Theodoricus minor natus, fratrem habuerit Walgerum
sive Waiserum nomine, quem Comitatus Teisterbantiae ab eodem Impera-
tore præpositum & sedem constituisse in Avesato prope Thielam: Hagano-
nem verò in oppido Xantenſi, quondam Trajana Colonia (quam corruptè
jam Trojam dicunt) habitasse, & provinciis circumvicinis imperitasse tes-
tantur, auctore præcipuè Ioanne Beëka. Quate cum sermo incidit de hac
re, convenit aliqua, pro veritate dilucidanda, referre in medium, prout su-
perius promissum est. Hollandia autem rectè circumſcribitur, ut ea pars
sit, cui Theodoricus Comes à Carolo Præfectus fuit, hoc est in præstariam,
sive præariam, uti aiunt, id est, ad vitam suam solum accepit. Nam apud
probatos auctores & vetustos Codices invenitur, quod Theodoricus eius no-
minis tertius, filius sancti Arnulphi, quartus in ordine Comes interventu
Ecberti Trevericæ urbis Archiepiscopi, patrui sui, suscepit primùm in pro-
prium hæreditatem ab Ottone tertio Rege quicquid antecessores sui habue-
runt in Beneficio circa annum Domini Dccc lxxxv. Lōgè etenim latior fuit
Hollandia. Nam postea scriptores eam dividunt in Episcopatum & Comi-
tatum. Sed nec totus Episcopatus comprehendebatur sub Hollandia. Co-
mitatus namque Velux, Twentia, Drentia & Salia (qui Episcopatus sunt)

sub

Aut obit Hermingardis reg-
conux lok. imp. ad 851

Bergh Mo-
nasterium
in pago Ma-
so ad Rurā
Occidenta-
lem.

Annus 843.
scribendum
videtur, nā
in annis est
indictio 6.
en Lotha-
rii.

De origine
Comitatus
Hollandiæ.

Xan

A Beëka

Hollandia
quasi pro-
vincia.

Hollandia
in Comita-
tum & E-
piscopatus
dividitur.

sub Provinciæ Hollandiæ minimè compræhenduntur; Nec totum fuit in Provincia Hollandiæ, quod Comites (qui illius Titulum præferunt) possident, sicut ea pars, quæ ad Lavicam fluvium in Frisiis protenditur, atque ubi Caninxfates, Frisiaboni, & cæterum id genus populi. Item qui circa Schaldim usque Mosam habitant, quorum aliqui Zelandini, aliqui Frisii vocantur.

Sed Hollandia teutonice nihil aliud est, quàm ipsa Batavia græcè. Quod vocabulum & Latini pro nomine Provinciæ sibi usurparunt, cum proprio careant, licet circumlocutione designarunt, veluti in Panegyrico, qui inscribitur Constantino & Maximiano Augg. ubi de insulis Rheni, & Provinciis adjacentibus disseritur hoc modo: Quamquæ illa regio divinis expeditionibus tuis Cæsar vindicata atque promulgata, quam obliquis meatibus Schaldis interfluit, quamque divorio sui Rhenus amplectitur, penè, ut cum verbi periculo loquar, terra non est, ita penitus aquis imbuta permaduit, ut non solum qua manifestè palustris est, cedat ad nixum & hauriat pressa vestigium, sed etiam ubi paulo videtur firmior, pedum pulsu tentata quatitur, & sentire se procul mota, pondus testetur, ita, ut res est, subjacentibus innatat aquis, & suspensa latè vacillat, ut meritò quis duxerit exercendum fuisse tali solo militem ad navale certamen. Et in alio: Aut sub dextera tua Domine Constantine, Bataviam, Britanniamque squalidum caput, sylvis & fluctibus exercentem intuentium animus affingit. Ex quibus satis elici potest natura Provinciæ Hollandiæ, teutonice hoc est, **Hollandt/ ofte**

Hollandia
& Batavia
ingenere
una sunt.

vide
panegy. 9. Constant.
ab Eumenio d. pa.
193. et X. pa. 211.

purgata
plene m.

vide fun. Bat.
cap. ix.

alibi
pro restaurat
scilicet. par
183.

Nomen

Bæthos
profundi
has græc.
Bæthos.
Alta.
cap. 2.

latine

crebris

fluvius

pseudo Marcellinu.
exercere 2 m

Dieplandt, Græcè verò Bataviæ: cum secundum Tortellum Bady græcè, al-
tum sive profundum significet latine; unde Batavia deducitur. Et Corne-
lius Tacitus libro xxi. de Batavia loquens ita scribit: Quum interim flexu
Autumni & cæteris pluvialibus imbris superfusus annis, palustrem hu-
mitemque insulam in faciem stagni opplevit. Et Pomponius Mela lib. 3.
Rhenus ab Alpibus decedens, prope à capite duos lacus efficit, Venetum
& Acronium. Mox diu solidus & certo alveo lapsus, haud procul à mari,
huc & illuc dispergitur, sed ad sinistram amnis etiam tunc & donec effluat
Rhenus: ad dextram primò angustus, & sui similis, post ripis longè ac latè
recedentibus, non amnis, sed ingens lacus: ubi campos implevit Flevus di-
citur; ejusdemque nominis insulam amplexus sit iterum atetior, iterumque
fluvius emittitur: Unde liquidò constat, Hollandiam apud nos esse eandem
Provinciam, quam Latini & Græci Bataviam vocant, hoc est quæ inter Rhe-
num & Mosam ubi Vahalim recepit usque ad Oceanum interjacens proten-
ditur. Si quis autem Hollandiam potius, quàm Hollandiam appellandam
censuerit, & quia in quibusdam literis ita invenitur (licet in vetustis Histo-
riis latinis nunquàm legitur hoc nomen Hollandia, nisi apud S. Marcellinū)
hoc ab arboribus, quæ in desolata provincia exercuere, dictum putet, cum
partem Provinciæ sylvis & nemoribus oppletam fuisse non abnuamus, ut
Hollandia, hoc est, pars illa arboribus confita potius censeatur, quàm Hol-
landia, id est Batavia, quæ pro maiori parte paucas nutrit arbores, præter
salices.

id est v.
hystoriar.

Moorst Hollandia

Hollandia
in specie estregio qua à
Moselandia
in Cænema-nos usq; in
ter oceanumest oppidum
Leithemprofectur,
quannuRhynlāda
vocatur.Cheliden
auctoreSuida,navis
fuit inPele-jense, qua
in Masiliūtranshebe-
bat: cetera

nonintelligo

Hollandia à
Danis ha-bet nomen
auctoreHo-

da.

Hic multa
omittuntur,ut videre est
apud Aimoi-num lib. 5.
cap. 25.

M. s. an hq.

M. s. etiam usque ad finem
per declinationem

Francilibe

vales melo-

gendis Pro-

vincis, quos
ipso cōserva-

re non pote-

rant.

Comes illu-

stin Theo-

doricus per
Frisiam,Princeps de
Vienna,

salices, & eas quidem raras. Regio autem ea, quæ à Moselandia usque Ke-
nemasos, inter Oceanum & oppidum Leithim protenditur, Hollandia pri-
dem, nunc Rijnlandia vocatur. Fuit & vicus Hollant, à quo forsan nomen
ceptum, sicuti Gelria, Clivis, Iuliacum, Brabantia. Nihilominus quamvis
& Zelandiam à Græco vocabulo Chilindrās, quod navem significat, quas
Chilindriam vocare possemus, attramen Hollandiam, Zelandiam, & Dene-
marcam provinciam nomina ab illis hominibus septentrionalibus, quos
Danos & Normannos vocant, indita crediderim. Nec tota Hollandia sive
Batavia fuit in Ditione Caroli Calvi eo tempore, quo donationes, (in qui-
bus nec Hollandiæ meminit) fecisse creditur Theodorico. Pater namque
dederat ei Alemanniam, Rhetiam, & partem Burgundiæ, indignantibus cæ-
teris filiis. At tunc nondum erat in imperium promotus, in qua nec Hol-
landiæ meminit. Quod ex divisione regni Lotharij inter Ludovicum fra-
trem regem Alemanniæ, & ipsum facta apud Aimoinum clarè constat: ex
qua particulam hanc tanquam proposito nostro convenientem exscripsi-
mus. Ludovicus accepit Comitatum Teistrebantiæ. Batavam Hafmarias
Mosam subteriore de ista parte. Item Mosam superiorem, quantum de
ista parte est. Lingas, quantum de ista parte est. De Frisia partes duas, Caro-
lus verò accepit Mosam superiorem de ista parte Mosæ. Mosam subterio-
rem, quantum de ista parte est. Linga quod de ista parte est Mosæ, & per-
tinet ad Versatum, Scarpemusæ. de Frisia tertiam partem.

Nunc procedendum est ad primordia ipsius Comitatus Hollandiæ, & eo-
rum Principum, qui ab eodem tempore aliquandiu per successionem præ-
fuerunt. Superius enim satis declaratum est, qualiter Provinciæ Rheno ad-
jacentes per Romanos antea sub Præfectis sive Præsidibus & Legatis admi-
nistratæ sunt. Et qualiter postea in potestatem Regum Francorum devenere:
& usque ad adventum Barbarorum & alienarum gentium per Francos gu-
bernabantur, Frisii & inferioribus Saxonibus tempore intermedio irrup-
tionem frustra tentantibus. Franci verò, dum postea mutuâ internecione
se affligunt, & idcirco solitis potentia viribus exhausti bene parta amodo
tutari non valent, vastata atque indefensæ Provinciæ liberaliter sunt con-
cessæ illis, qui animos habebant acquirendi atque eas defendendi, cum lar-
gentibus nulla ibidem demeretur potestas aut imperium, quæ ipsis nulla
fuit. Sed mihi anni, & tempora, & origo ipsorum Comitum male videntur
quadrare. Quamvis enim non sit dubium, quin ipse Theodoricus Princeps
fuerit alii sanguinis, & militiâ insignis, armisq; potens, ita ut propter egre-
gia facinora omni laude dignus celebretur: Quem ab ipso Theodorico il-
lustri Comite, qui consanguineus Caroli Magni, & ejus temporibus per
Frisios in Saxoniam & Pannonias exercitum formidabilem duxit, descen-
disse credam: & majores suos etiam ante tempora Caroli Calvi in his regio-
nibus aliqua possedisse, alibi que fuisse potentes: & descendisse à Principibus,
qui dicebantur corruptè de Guienna, rectius verò de Vienna, urbe Allobro-
gum, vicina Lugduno. Nam legitur quidam Theodoricus Comes fuisse cu-
bicula

Xedovuy
cedunas et alifir. m.
sue, qua
fina
tione

Hattinarias m.

m. s. Acha creditur hæc
divisio Attinaci.
lib. v. r. 25.m. s. seu hostes pfergon
di

bicularius Ludovici Balbi, filij Karoli Calvi & ejus filij successoris, qui multas fecit contra Nortmannos expeditiones, & auctoritate contendebat cum Bosone fratre Richildis secundæ uxoris Karoli Calvi, qui Viennam occupaverat, coactus sese dedere; Theodorico verò concessit ipse Ludovicus Balbus Comitatum Augustudunensem testamento, quem cum Bosone cōmutavit pro certis Abbatiis illic consistentibus. Quod autem Princeps Viennæ fuisse potuerit, satis alludit, quod Ecclesia ipsa Viennensis (quæ jam provinciæ ascribitur metropolis) valde solemnibus, prout nobis illic existentibus ostensum est, hac nostrâ ætate eisdem utitur insigniis, quibus Comites Hollandiæ; hunc ergo posteriorem Theodoricum dixerim patrem Theoderici primi Comitis, qui Abbatiam Egmondensem in beneficium obtinuit. Nec opus est eos avitis & falsis saltem titulis adornare, quos propria facta ita illustrant, ut præsentent suis majoribus. Constat enim ipsum Theodoricum & sequaces suos nedum limites fortissimè fuisse tutatos contra Barbarorum incursiones, sed ampliassè, religione præcelluisse, populosque subjectos placidè & in summa justitia aliquandiu rexisse, & Imperatoribus tam Græcis quàm Latinis ac Regibus, conjugiorum necessitudinibus fuisse conjunctos. Unde mihi satisfacere nequeo, ut credam, eos ab antiquis Francorum Regibus Meroveis descendisse, & in Aquitania dominatos, ac Ludovico Pio filio Karoli Magni bella intulisse: sive precibus Hagononis aliqua possessione per Carolum Calvum donatos, vel ipsi Hagononi attinuisse, considerata saltem temporum serie. Nam Ludovicus Pius Aug. ante Imperium Aquitaniam quietè satis præfuit, nec jam promotus ad imperium ulla turbatio, nisi forsitan per proprium filium Pippinum emerisset; nec aliquem, qui vocetur Theodoricus legimus consensum fuisse, aut ad Aquitaniam aspirasse, licet filia Theoderici Comitis Matricensis per Ludovicum patrem Pippino desponsata sit. Is Comes tamen alibi nominatur Theutbertus, Harmigarda quoque; prima uxor ipsius Ludovici Pij, cujus filia minorè Hildegardam voluit Theodrico patri Theoderici primi Comitis nupsisse: fuit filia Nigranni Comitis, clarissimis orta natalibus, non autè soror Hagononis, ut Johannes Becca astruere videtur, Hagononis etenim neque sub Carolo Magno, neque sub Ludovico Pio vel Karolo Calvo Augustis, aut Ludovico eius filio ulla apud Scriptores invenitur mentio, sed solè apud Abbatè Vispergensensem in Chronica sua recitatur de Hagonone quodam ex mediocribus elevato, ubi de Carolo Simplice Rege Galliarum Ludovici seu Lotharii filio nepote Karoli Calvi tractat, qui quinquennus Anno decexcviij. creatus Rex fuit. Sed nec Iudith secundæ uxoris ipsius Ludovici Pij, mater Karoli Calvi, soror fuit ipsius Hagononis, ut puta quæ filia erat Welpij nobilissimi Ducis Bavariorum. Audiat quoque ipse Abbas & Historiographus Gallus apud ipsum introductus ita scribens de isto posteriore Karolo: Cumque jam ferè totum colligeret regnum, cepit quendam Hagōnonem ex mediocribus extollere, ut supra omnes Principes diligere, adeo ut magnatibus quibusque procul absentibus ipse regio lateri solus hæretet, multa, quæ Regij juris ad suum lus torqueret.

Theodorici
cubicularius.
Ludovici.

Normanni.

Parla insi-
gnia parenti
originem
urgunt.

Abbatia
Egmondensis
in beneficium
data Comiti

Virtus Co-
mitem Holo-
landia.

Origo Comi-
tum Holo-
landia.

Theutbertus

Joannes
Becca.

Abbas
Visperga.

Erat Ca-
rolus sim-
plex duode-
cim annorum
cum a Ful-
cone Ar-
chiepiscopo
Remensi in-
auguratus.

Hagononis
elevatus.

nibus

quinquennus

Baroa

229 4/4 pag.

*Invidia
Franciae.*

indignansq.

*Donatio
de Egmond
da & con-
iunctu qua-
do facta sit.*

*911 (secunda
Omnia. ob.
Donatio de
Wafda a
guafda.*

papa

Omnia. 872.

a. 878.

*M. m. super
Donatio
Comitis
Els.*

lib. viii. 13.

queret. Vnde primates indignari, cum nullatenus possent eum ab illius dilectione avertere, quærebant illum de Regno abicere, Rupertumque Ducem, fratrem Oddonis, Regem constituunt, quem Carolus in prælio occidit. Testatur quoque inter Principes, qui à Rege propter Haganonem defecerant, primos fuisse, Henricum Ducem Saxonie, atque istum Rupertum. Qui in dicto conventu Aquisgrani, continuè secus fores Regij cubiculi manentes, quotidie egressum Regis à penetralibus aulae præstolabatur, Cum verò nullum eis à Rege responsum per dies quatuor daretur. Henricus id molestissimè ferens, dixisse fertur, aut Haganonem quandoque cum Karolo regnaturum, aut Karolum cum Haganone ad mediocritatem rerum deveniturum: & indignatus inconsultò recessit. Henricus iste tandem ad Imperium promovebatur circa annum Domini Dcccxx. Karolus verò simplex post quinquennalem incarcerationem obiit Regni xxxvj. ætatis verò liiij. & salutis Dcccxxxij. anno, cum eo adhuc puero administrasset regnum Oddo rutorio nomine per annos xij. Secundum ergo historicam veritatem, Donatio de Monasterio Egmondensi & cæteris locis ad illud pertinentibus, à loco qui dicitur Zutherdes-hage usque ad Fortrapa & Kinhem sive Kuthen ab Karolo Simplicis aut fratre ejus, & alia donatio de Silva Wasda & Zelandia in Comitatu eodem cum pratis & aquis terrisque exiubus, &c. à Ludovico filio Lotharij annis Dccclxxv. defuncto, vel Ludovico Rege Alemanie filio Arnulphi Imp. qui obiit anno Dcccxcix. cui filius anno Dccc. primo successit, Imperans annis xij. factæ sunt, & non sub Karolo Calvo, aut Ludovico Ludovici Pij filio. Nam per divisionem superius tactam ea loca, Zelandia non erant in potestate hujus Ludovici & Iohannis Pij VIII. ordinatus est primò anno Dccclxij. ad cujus preces donationes factas volunt, qui nò tempore Karoli Calvi, sed Ludovici ejus filii primum in Gallias venit, agens cum Episcopis Galliarum & Belgicæ synodum apud Treas. Nec Hagano, aut sui diu apud Xancthim resedisse potuerunt: nam circa annum salvis Dcccij. legitur nobilis Bertholdus de Grumbergen, frater Hildebaldi Archiepiscopi Colonienfis, & Præfectus Karoli Magni Imp. apud Xancthim resedisse, & orarum circumvicinarum administrationem habuisse, cujus uxor dicebatur Ermigardis: nisi fortè ipse Hagano ab hoc Bartoldo descendit. Scribunt interim ipsum Theodoricum primum Comitem, unà cum filio suo Theodorico Secundo, centum viginti quinque annis, hunc verò Theodoricum secundum solum regnasse annis lxxxvij. (Rara avis) Hoc enim spacium integram ætatem etiam hominis sanctissimi, & senis bene complexi, nedum regnantis, ut plurimum complectitur, quum Valerius Maximus in cap. de Senectute, pro miraculo narrat Mafsinissam Regem Numidia regnasse annis sexaginta. Nec verisimile est oram mariumam ex faucibus Norimannorum evindicandam puero fuisse creditam. Sed annotat ille Scriptor tantum annorum spacium, nequiens alio argumento suam palliare supputationem, legitur etiam in vita Ludovici filii Caroli Simplicis, qui Gerbirgam sororem Ottonis primi duxit uxorem, quidam Theodricus Comes

Rugino
Dagobertus filius regis
pugni in Lumbardis
habuit filium ex quodam
puella nomine Dagobertus
quoniam for. H. G. G. G.
de p. p. p. p. p. p. p. p. p.
Dagobertus & Dagobertus
regis antea respondit
p. p. p. p. p. p. p. p. p.
Dagobertus & Dagobertus
regis antea respondit
p. p. p. p. p. p. p. p. p.

612. Dagobertus rex
matus filius suus regis
habuit in regno Dagobertus
sublimatus Dagobertus
to. p. p. p. p. p. p. p. p. p.
Dagobertus & Dagobertus
regis antea respondit
p. p. p. p. p. p. p. p. p.
Dagobertus & Dagobertus
regis antea respondit
p. p. p. p. p. p. p. p. p.

Sigebertus
645. Dagobertus rex
de quo & Sigebertus
latum est tunc 640
Sigebertus filius Austr
pater regis missus
fuit tunc p. p. et
cum d. epi
633. Sigebertus missus Dagob
et f. Amundus Bap. miss
am
Ao 1631. mortuo p. h
Dagobertus succedente
regna annis 14.

Contractus
658. Dagobertus filius Lotharii
regnavit 16 annis mo
ritur.
Dagobertus

Comes magno fuisse in precio circa annum Domini Dcccclij. in Belgicā, quem hunc Theodricum Secundum crediderim, præmissa omnia me red-
dunt anxium; dejudicent alij quod velint.

Hec est vo-
luntatum,
vide anales
Frisi 2. F.

Odilbaldus Episcopus 12.

Sed ad æpta revertamur, Hungero succedit Odilbaldus Frisus xij. Epis-
copus Trajectensis, vir laudatæ sanitatis per omnes gradus Ecclesiasti-
cos ascendens ad Præsulatus honorem, provectus est optione omniū,
cui Lodovicus Rex primum & postea Zuentibolchus filius Arnulphi
Imp. confirmarunt, quicquid Ludovicus, Carolus, Pippinus, alijque Reges
concesserant, & proprietatem ac immunitatem ab eis obtentam extenderūt
M¹ sursum ad Daventriam, Tielam jam destructam, cum suis ripaticis ac cate-
ris pertinentiis, & universa alia loca in ipso Episcopatu consistentia. Aetum
Nuimaga anno Dcccxc. Salutis, Regni verò Zuentibolchi secundo. iste O-
dilbaldus cum præfuisset annis xxij. rebus sublatus humanis ad cœlica re-
gna migrasse scribitur. Anno Dccc. 4. Idus Decembris, sepultus Trajecti
apud templum Divi Salvatoris, qui cum solum viginti tribus annis præfue-
rit, & Hungerus uti præmittitur, anno Dccclxj. obierit, à quo anno usque
ad diem obitus Odilbaldi, intercurrent anni triginta quatuor, sic vacant
anni undecim absque alicujus Præsulatus notæ administratione; nisi hunc
contra vetusta exemplaria xxxij. annis sedisse, voluerimus astruere. Memi-
nit hujus viri Regino Abbas Prumiensis haud obscurus scriptor sui tem-
poris hoc modo scribens: Ea tempestate scilicet Anno Dccc. Odilbaldus
vir sanctus Trajectensis Ecclesiæ Præsul à rebus humanis sublatus ad cœleste
Regnum transivit, in cuius loco subrogatus est Egilboldus Episcopus xij.
Deinde Radbodus xij. venerabilis antistes.

Odilbaldi
vires.

Confirmatio
Dona-
tionum
Frisi
Episcopi.

Obitus &
sepultura
Episcopi.

Tempora
quæ assis.

Regino Ab-
bas de Odel-
baldus
Episcopi

Odilbaldus primus
a. d. 877 sedere
cepit

a. dcccxcix in
mox Reginone nec
minimus Episcopus
additus.

et m. habet Dcccxcix.

Reginoni omittitur Egil-
boldus p. temporis exi-
guitate quo sedisse p-
hibetur. Na. semel
in p. pontificatu fuit
ab h. kal. oct. 901.

Trajectensis
vires.

constructa
in S. 47. 48. 49.
excluso

K.

Confirmatio Zuentibolchi sub Odilbaldo.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Zuentibolchus gratiâ divina
Rex, cum petitionibus Sacerdotum iustis ac rationabilibus divini cultus
amore favemus, superna nos muniri gratia non diffidimus: Quapropter
noverit industria seu utilitas omnium fidelium nostrorum tam præsen-
tium, quàm & futurorum, qualiter Odilbaldus Trajectensis Ecclesiæ vete-
ris, venerabilis Episcopus, quæ est cōsecrata in honore S. Martini confesso-
ris, & aliorum Dei Sanctorum, obtulit obtutibus nostris auctoritatem im-
munitatis Domini & parentis nostri Ludovici piissimi Augusti, in qua erat
insertum qualiter Dominus & genitor suus Carolus bonæ memoriæ cle-
mentissimus Imperator, & avus suus Pippinus Rex & antecessores eorum

H. 2.

ad ipsam.

ext. 885.

A qua

in Mun

eiusdem

m. g. f. rot

in quam si
veru Dona
tione Ec-
clesia sit.

concederemus

Daventre.

A & reverentiam

Radibow.

Anno xxi. a. 896

Arumega

ad ipsam Ecclesiam concessissent omnem decimam, de mancipiis, de terris, & de Teloneis, vel de negociis & de omni re, undecunq; ad partem regiam Fisci Telonei accipere vel exigere videbatur, & ut homines ejusdem Ecclesie sub Vindiburdo & tutione ipsius Ecclesie consisterent, nec non in ripis Dorestado, ut nec bannum, nec fredum, nec coniectum, quod ab ipsis gheschor vocatum esse comperimus, contingere aut exactare præsumeret. Et quisquis ex negotiatoribus in eorum ripas intrare voluissent, nullam eis contentionem ex hoc fecissent, nec mansiones eorum domibus sine permisso eorum accipere auderēt, nec eorum res dum vixerint auferre, aut post mortem eorum contingere, nec ullo modo eis in aliqua re calumniam generare quis præsumeret, qualiter Præsul ipsius Ecclesie liberius eidem Clero & populo sibi subiecto alimoniam ministrare, & luminaria in ipsa sede concinnare, atque gentiles, qui ad Christianitatem convertuntur, alere & docere possit. Hæc rogavit celsitudinem nostram jam dictus Episcopus, ut ob nostræ mercedis augmentum illi concessissemus, ut ipsam legem quam in Dorestadio antecessores nostri Reges, videlicet & Augusti antecessoribus suis Præsulibus sc. & Episcopis, jam nominatam sanctam Traiectensem Ecclesiam concesserunt in omnibus huic sanctæ Traj. Sedi, ob amorem Dei, S. Martini in Daventre & Thiele, univertisq; aliis locis in ipso Episcopatu consistentibus concessissemus. Cujus petitioni libenti animo autem accommodare placuit, & per hanc nostram auctoritatem confirmare, ut sicut in Dorestadio in terris S. Martini residentibus, vel cum navibus adripantibus, aut ibi commanentibus, nec teloneum aut coniectum seu mansionarium, aut fredus à ministerialibus nostris exigatur, sic in Daventra villa & Thiele omnibusq; aliis locis in terris & possessionibus ejusdem Traiectensis Ecclesie consistentibus, & commanentibus, de cætero ab exactoribus nostris non expetantur, sed hæc omnia ob mercedis nostræ augmentum & æternam remunerationem, in jus & dominationem jam dictæ Ecclesie Traj. redeant, ut S. Martinus, in cujus veneratione ista contulimus, dignetur pro nobis intercedere, ut veniam peccatorum nostrorum mereamur habere. Et quicumque hanc donationem infringere aut immutare per malevolentiam tentaverit in iram omnipotentis Dei & S. Martini se incurrere sciat. Et ut verius credatur, & diligentius observetur, manu propria nostra subtus hæc confirmavimus, & sigillo nostro assignari jussimus. Signum Domini Zuentibolchi gloriosissimi Regis Waldgerus Notarius ad vicem Radbodi Archicancellarii recognovi. Data viij. Kalendas Iulij, anno incarnationis Dcccxc. indictione viij. anno vero regni Domini Zuentibolchi secundo. Actum Nuimaga palatio Regio in Dei nomine feliciter, Amen.

At ne obnubiletur splendor & amplitudo Ecclesie Traiectensis, utile duximus commemorare res ac proprietates bonorum, quæ Divo Martino & Ecclesie suæ ab olim à Regibus, Imperatoribus, & piis Christianis ibidem traditæ sunt, & in quarum usu & possessione ipsa Ecclesia fuisse comperitur, usque ad tempora hujus Odilbaldi Episcopi.

Bona

IN Dorrestado, Ecclesia, quæ vocatur Vbkerica, cum omnibus appenditiis
 suis, terris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus,
 omnisque hæc insula, quæ jacet juxta Ecclesiam sancti Martini, circum-
 quaque inter Rhenum & Leccam; & insula, quæ juxta Boeschem
 hodie, quæ propior villæ Ryswich, hæc omnia sancti Martini. De vico e-
 tiam supranominato decima pars sancti Martini in omnibus rebus. & inter
 Holanwech & Preger Mahusenem, sive quod vulgò dicitur Reiteria illa
 sancti Martini. In villa Ryswich, Ecclesia cum terris ad eandem pertinenti-
 bus, & septem alij mansi, excepta Regali decima. Et in Hasehein tertia pars
 totius villæ, & insuper mansus unus quem Hagabard dedit, villa Thorhein
 cum Ecclesia & omni integritate sancti Martini, Villa Galana similiter in
 villa Weffisse mansus unus, in Turre mansi tres. in villa Vpburen mansus
 unus. in Oestinpenninthe duæ virgæ simul jacent. in villa simul mansus unus
 in villa Halstra, quicquid Harlolphus habuit ibi, & Ecclesia cum quinque
 mansis. in Lanthein juxta fluxum Leccæ unum. In supradicta villa Turre
 mansus unus, quem Herlolphus dedit. In Helpmii iij. & dimidius mansus.
 In Lorech tres mansiones, in Rugrum sancti Martini totum. In Rumpse si-
 mul in Werkerum Ecclesia cum terris ad eandem pertinentibus, & octo
 mansi alij. In villa Rodichem tertia pars villæ. In Frefdore Ecclesia cum iij.
 mansis, Bünichem totum S. Martini; Ketna similiter, Nesselchoost similiter,
 Suegnon similiter, in Rudinhem iij. pars totius villæ, Snesna similiter,
 Marina similiter, in Lonaralaca duæ partes totius villæ sancti Martini: in
 Merchischem similiter iij. pars totius villæ. in pago Germepi tam de terris,
 quam etiam de pascuis seu piscationibus, vel de omnibus rebus quinta pars
 sancti Martini. In Vurdam totum sancti Martini. In Potarne quinq; mansi,
 In Walricheschem quinta pars villæ. In Hermelsche quarta pars villæ, villa
 Gimelt propria sancti Martini, In Calmeré iij. pars totius villæ. in Alsna
 duæ partes villæ. In Bracanhem similiter. in Wilfchem vij. mansi, in Mar-
 tischem duo mansi. In Wilkanhem iij. mansi, in Suetam similiter. In Hane-
 sche similiter, in Holtland iij. mansi, in prima Leithen ij. in secunda & in
 tertia item. In Rodenburgh quinque mansi, in Leghan v. In Loppischem
 ij. in Lippinge similiter. In Wadinghem ij. in Fore similiter, in Forenburgh
 ij. in Forschate ij. in Galingen j. in Mosteppinheri ij. In Westeppinheri ij.
 in Corfcan iij. mansi. Thialud filia Alberti cum filio suo Reginberto tra-
 diderunt quicquid habuerunt in Vphusen Martino. Ecclesia quæ dicitur
 Holsole cum omnibus sancti Martini. In Maseland de omni decima sancti
 Martini totum & ad integrum. Et Sinnoverit totum, Ostburum totum. Si-
 militer Ecclesia quæ dicitur Valcanaburg cum omnibus appenditiis sancti
 Martini totum & ad integrum. Honerathorp totum. In Suthrem iij. mansi,
 in Hellere v. in Wabbigem ij. in Gittastirp ij. in Pillingem j. in Marandij.
 in Epharadum ij. in Elfaum ij. in Wirthum ij. In Masanulam quicquid E-

Catalogus
 bonorum
 ad sedem
 Ultraiect.
 pertinentis
 Vbkerica.
 Ryswich
 Galana
 villa.
 Vpburen
 apud Iff.
 Hæge.
 Harlolphus
 Rodichem
 Hesselchoost.
 Suesna. vel Neuna
 Marina. hodie Nefse.
 Possemen portengen.
 Walreghen
 Gimelt
 Willichem
 Wilkanhem m.
 Holstland.
 Leithen.
 Loppe
 Rodenburgh.
 Galingen.
 Thialud.
 Holsole.
 Sinnoverit
 Valcanaburg.
 Suthrem
 Hellere
 Wabbigem
 Gittastirp
 Pillingem
 Marandij
 Epharadum
 Elfaum
 Wirthum
 Masanulam
 legfi.

re. Lielongep.
Ratulpshen
Rotulfnashem

Elegund.

Ergulphus
& Radulphus.Gerulphi
Piscatio.

oftratahem.
n. ofthagen. Schota.

tange

n. garaf.

Bergen

n. Wiron

hullotom. Hufoto

Bute
Vtehuze
M. Amufon

Piscatio.
Dama.
sebo.

Vannepa.

Almere.

n. Gschult

Fecht.

Seroi.

Poppo.

Wiron

M. Arene

Iegsinus ibi hereditatis habuit, vel ejus videbatur possessio, totum tradidit ad sanctum Martinum. in Ler ij. in Rusigen ij. in hustingest ij. in Libon. Igest ij. in Lanbongest mansus & dimidius. in Honarathorpa medietatem totius villæ, quicquid ibi tradiderunt, Ernulpus & Radulphus hereditatisque habuerunt. in Rotulusaschem, medietas totius villæ sancti Martini; & insuper hereditas Aldburgæ quicquid ibi habuit. Piscatio quam Gerulphus habuit in extremâ parte Rheni fluminis vj, pars pertinet ad sanctum Martinum. in Heflem mansi v. in Osbrattaschem ij. in Heflemaholte ij. in Lux ij. in Ostagen v. in Schata ij. in Offritheim thagintos tertia pars & mansi vj. in Westsagium totum abique ij. mansi, Linsna v. in Warmelde ij. in Ogeresgeist ij. in Polgest ij. in Huhingest ij. in Oslem ij. in Wilkenheim cum omnibus appenditiis sancti Martini, Similiter in Buren cum omnibus appenditiis, & in Thaglingi similiter totum sancti Martini. in Brogen ij. in Limbon Ecclesia cum mansi x. in Nortgo vij. in Lethem totum & ad integrum sancti Martini cum sylvis & omnibus adjacentiis, similiter Apimori. Scota totum sancti Martini. in Haralem ij. in Velsan ij. in Snattungaburim x. in Schraveholt x. in Venapin totum sancti Martini. in Hex ij. in Bredhem ij. in Batchem duo. in Landetres, in Bemhem vj. in Westburgem v. in Hosterburgem ij. in Brockhem & in Cumulshem ij. in Godolphem ij. in Pischem i. in Panga vij. in Ginsingo totum sancti Martini. in Wintmundhem v. in Hufidina ij. in Lidum ij. in Vagarafelda ij. in Edestorpa ij. in Zutheren ij. in Vlectingen ij. in Schoronlo iij. in Beurgum v. in Benetfelda ij. in camptorpa i. in Heccchenburen i. in Vranlo j. in tæxle tertia pars sancti Martini. in Vinro duæ partes totius terræ sancti Martini cum Ecclesiis utriusque terræ, & in Varioth similiter, decima quoque navium quæ illuc procellarum impetu feruntur, ac inventionis ad sanctum Martinum pertinet, quia ibi Telonium non est. de Teloniis quoque aut de negotio, aut undecumque ad partem Regiam Jus Fisci centum exigere debet, omnis decima sancti Martini est. similiter & de tributo quod Inlloto vocatur. In Wermere omnis piscatio, & in Vnte-comeri laxatio ræctum, quod Tragal dicitur, omnis & dimidium piscationis ad sanctum Martinum pertinet, in Darmasche tota piscatio sancti Martini. in Annison vij. mansi ad stipandum in Getzewald in flumine Vennepa omnis piscatio sancti Martini, in Almere Regalis decimæ census, qui vocatur Gogechult, in Mette villa cum omni piscatione. Decima etiam in Almere de sagenis sancti Martini est. Sed modo illæ aliæ partes novem propriæ sunt sancti Martini. Sed alia piscatio in flumine Fecht tota sancti Martini est cum omnibus stagnis ibi adjacentibus, omnesque aquæ in Insterlaca cum omni piscatione sancti Martini: dunnirron in Alindo mansiam dominicatum cum terra Salaricia sancti Martini cum servis in eadem villa manentibus, & quicquid illi habuerunt: nunc ibi computatum est in xij. mansos. Quorum Poppo unum habet in Nochanheri vj. in Lugdingem, & in Streve vj. in Huwido. in Hedingen sunt mansi Regis ij. & quod superest totum sancti Martini faciunt mansos xxxij. in loco.

M. Weyre

Sedit

loco qui vocatur Beostan Westanne, xxv. mansi, in Strude lx. & xij. mansi, qui fuerunt Dei sanctorum Martini, Bonifacii, Willebrordi, Ludgeri, Landberti, & Domini Regis & servi ac terra eorum in Wihemundhem scilicet xij. mansi, in Ullimthem i. in Wenningen v. mansi, in Landtage iij. mansi, in Westerburchen iij. mansi, in Holsterburchen ij. in Beverhem ix. mansi, in Litum iij. mansi, in Rotelyaskem quod modo dicitur Rinesburch xij. mansi sancti Martini sunt, quos Radulphus & Aldburgis de sua hereditate traderunt sancto Martino, & mansi jacent Binorthanslieta. Sedilia autem, quæ Hoffted dicuntur, bisulfamlieta in quibus supra nominati manserunt. In Bevorhem tradidit Vntha Ecclesiam necdum consecratam in jus & dominium sancti Martini, ea videlicet ratione, ut post consecrationem ejusdem Ecclesie decima darentur ad supradictam Ecclesiam de villis his nominatis vocatis Beverhem, Gileshem, Eggingem, Scupildhæ, præterea sunt mancipia almi Martini juxta Feilsum. in Tlex Ecclesie omnes sancti Martini, & totius terræ, quæ ad Regem pertinebat, tertia pars sancti Martini, exceptis aliis terris, quas Christi fideles tradiderunt, quæ omnia leguntur inconvulsa mansisse usque ad tempora Otibaldi Episcopi, & similiter omnes Ecclesie in insula Texla. Item in Nortwalde Regalis decima, sicuti in aliis locis, & insuper Accastorp totum sancti Martini in Medemelabre regalis decima, & insuper sicut continentur aquæ, quæ vocantur, um Warflit, nec non etiam Frefionowic totum sancti Martini in terris, sylvis, pascuis, aquis, & piscationibus.

Verum parum est hæc commemorasse, cum Henrici Ottones & subsequentes Reges, & Imperatores longe majora contulerint adjacentes provincias ubertate glebæ, frequentia populi, & amplitudine opum & potentia regno haud cessuras; veluti Comitatus boni Everhardi, Walgeri, Teistfabantia, Velux, Twenthia, Drenthia, Grunorum (quos antiquitus Salij, Bructerij, Franci, Vectæ, ac inferiores Saxones tenuerunt) quæ incuria Episcoporum, & suos ditare studentium alienata, seu violenter à potentioribus occupata, aut per defectionem perfidorum subditorum in potestatem aliorum cõcessit, seu libertatem sibi vindicant, maxime tamen hæc tempestate subditi Episcopi constitunt, uti in suis locis videbitur. Cum autem in plerisque donationibus & actis mentio fiat Zuentiboldi Regis & hujus nomẽ minus notum, vitaque à multis ignoratur, propter scriptorum raritatem operæ precium duximus, ea quæ invenire potuimus hic intexere, ut hæc obscuritas in parte dilucidetur.

De Zuentiboldo historia.

Arnulphus filius Karolomanni, quem ille, cum sibi ex legitimo matrimonio soboles nata non esset, propter conjugis infecunditatem, ex quadam nobili fœmina suscepit, Arnulphumque nominari voluit ob memoriam Arnulphi Metensis Episcopi, quia Ludovico patruo suo

mut Beosten Westan.

Lud-
wilt
Wintmondhem

Ullimthem

Hoffted

Bisulfamlieta
Sutha M.

Villa

Mancipia

lake

Binwarflit

Frefionowic

Qua potior
riori Imp
& potentia
fedi Ultra
tollina cons
vularias

Subitaurum

quorum pars non n.
modica

Permaxima n.

Orig.

provin-

provincia Carautana donatus, quam pater pridem illi concesserat, genuit
 ex pellice filium, quem à Zuendiboldo Rege Marahensium Sclavorum (is
 enim ipsum ex sacro fonte levavit) id nomen sortiri voluit, primum hono-
 res Megandi Comitis & nepotis Odonis Regis circa annum Dcccxcij. illi
 largitus. Deinde Wormatiae assensu omnium, Regno Lotharij præfecit, qui
 anno Dcccxcvj. cupiens amplificare terminos regni sui, collecto immenso
 exercitu adversus Odonem Lugdunum ^{clavatum} obsedit; frustra tandem
 recessit, hortatu patris, filiam Odonis Comitis duxit in uxorem anno Dccc.
 xcix. Reginarium ducem sibi fidelissimum, & unicum consiliarium (ne-
 scitur cujus instinctu) à se reppulit, & honoribus ac hæreditatibus interdic-
 tis, eum extra regnum excedere jubet, qui adjuncto Odraco Comite, & qui-
 busdam alijs cum mulieribus & parvulis, & omni suppellectili in locum
 tutissimum ad Mosam, qui Dorfos dicitur intravit, ibique se communivit.
 Quod cum Rex cognovisset, castrum obsedit, nec prævalere potuit. Recer-
 denteque itaque eo, Comites Carolum adeunt, & cum omni exercitu in re-
 gnum introducunt. Quod per sentiens Zuentibolchus licet serò se circum-
 ventum, cum perpauca fuga dilabatur, Carolus recto itinere Aquas venit,
 deinde Neomagum perrexit. Interea Zuentibolchus ad Franconem Leo-
 diensem Episcopum venit, & eum cum omnibus suis ^{secum} assumens Mo-
 sam transiit, & ad Florincas contendens, ubi omnes proceres regni qui in
 illis partibus erant, ad eum confluxerunt, ex desperatis itaque rebus vires
 se recepisse congaudens, resumpta fiducia contra Carolum ad pugnam pro-
 ficiscitur. Carolus à Nuimaga revertens Prumiam venit, & inde adversus
 Zuentiboldum copias transfert, verum appropinquantibus ex utraque par-
 te exercitibus nequaquam pugna committitur, sed intercurrentibus lega-
 tis pax firmatur, sacramenta jurantur, Carolus transvadatâ Mosâ in suum
 regnum revertitur. Zuentibolchus colloquium habuit cum optimatibus
 Arnulphi & Caroli ac suis apud sanctum Goarem, & rursus Durfos expu-
 gnare tentavit temerè, Anno Dcccj. defuncto Arnulpho Imp. Proceres &
 Optimates qui sub ditione Arnulphi erant, ad Forcheim in unum congreg-
 ati, Ludovicum filium præfati Principis, quem ex legitimo matrimonio
 susceperat regē, super se creant, & coronatum Regniq̃ue ornamentis indu-
 tum in fastigio regni sublimant, quamvis aliqui hunc Zuentibolchū etiam
 Ludovicum nominent. Dum hæc in Germania geruntur inter Zuentibol-
 dum & primores regni, inexpressibilis oritur dissensio propter assiduas depræ-
 dationes & rapinas quæ in regno fiebant. Et quia cum mulieribus & igno-
 bilioribus regni negotia disponens, honestiores & nobiliores quosque de-
 jiciebat, & honoribus & dignitatibus exspoliabat, pro hujusmodi itaque
 causa omnibus odiosus efficitur. Certatim igitur ad Ludovicum transseunt,
 eumque in regnum introducunt, & in Theodonis villâ manibus datis domi-
 nationi ejus se subjiciunt. Ludovico transeunte Rhenum Zuentibolchus
 eo adunatis quoscunque potuit, civitates circumvit, incendijs & rapinis cun-
 cta devastans, arbitratus defectores, qui propter ejus insolentiam & imma-

nem

Megingandi
 Regno. 892 a.

Depredatum venit,
 Laudunum
 Reginberti

Idcirco

Hæc omnia ex Regi
 none sumpta sūt

vide antiq. Gallias
 a bezauch. Fauchet lib. 7. r. 5.
 et seq.

no 899

Zuentiboldi
 parvifini.

ibiq.

nem malitiam ab eo defecerant, immaniora & pejora faciens ad se revocare posse. Ludovicus rursus in regnum accersitur, & à Comitibus Stephano, Gerhardo & Matfrido prius honoribus & dignitatibus privatis, & postea per Arnulphum patrem reconciliatis iisdem, Zuentiboldus in prælio interficitur Idibus Augusti. Et eodem anno Gerhardus Comes Odam uxore ejusdem sibi in matrimonium copulat. In annalibus tamen Leodiensium refertur post Carolum tertium, jamque Imperio à Francis ad Longobardos translato Arnulphum scilicet à formoso Papa P. in Imperatorem inunctum, sed nec filium ejus, nec plerosque alios cōnumerari inter Augustos; & usque ad Otonem primum solo regio nomine contentos. Ludovicum quoque hunc in loco Forechim Regem declaratum, Anno Dcccc. tertio, ad Imperium non pertigisse, Imperiumque stirpis Carolinæ in eo finitum. In eo autem prælio in quo Zuentiboldus occubuit, quicumque vulneraretur, aut mortem non evasit, aut nunquam sanari potuit. Corpus verò beati Regis (sic enim narratur tanquam inter Divos telatus) sepelitur in ecclesiâ Sustrensi ab ipso fundatâ Leodiensis Dioceleos, (in quâ & Benedicta & Cecilia ipsius Regis filia sacro velamine initiata præfuerunt annis aliquot) multis reliquiis ac privilegiis decoratâ: Memoria hujus Regis celebratur Idibus Augusti, ut prædictum est superius in vitâ Gregorij primi.

900

Imperium
à Francis
ad Longo-
bardos tra-
sactum.Baron. Ottone
ab a. 962 impe-
rare cepisse trad.
Sordani m.

Forechim

vide Reginone.

Vulnera lo-
calia.Sepultura
Zuentiboldi

Egilboldus Episcopus 13.

In vita Radbodi & Tom.
surq. Egilbertus vocal?

Egilboldus natione Frisius unanimi omnium voto, xij. Episcopus surrogatur in locum Odibaldi, vir non contemnendæ vitæ, literis clarus & ipsi Zuentiboldo Regi acceptus, qui ejus contuitu famulam quandam datis ut lex Salica docet in commutatione duobus mancipiis prius & postea secundum legem Francorum denarium ejus excutens hoc modo servitutis vinculo liberavit & donavit ingenuitate. Actum Nuimagæ præfuit hic cathedræ Episcopali solum duobus annis, sed secundum Io. hannem Becam sex mensibus tantum, cujus etiam mentio habetur in annalibus & apud scriptores. decessit 3. Calendas Octobris, sepultus in eadem ecclesia, qua & Odibaldus. Hoc etiam tempore volunt Theodericum primum Comitem Hollandiæ concessisse satis, subsequente paulo post Ghena ejus conjugem, sepulti Egmondæ in Monasterio, quod ex oratorio ipse lignum crexerat.

Lex Salica
familiaLex Fran-
corum di-
versa.Forma ma-
nustationis

Ioh. Becc.

Obitus Egil-
boldi.Obitus Co-
mitis primo
Hollandiæ.al. x tantum
menses ei tri-
buit

M. L.

Radbodus Episcopus 14.

Radbodo

Radbodus sive Radobo vir illuster, & Regio sanguine ortus (liquidem Maternus Atavus erat Radbodus Rex Frisiorum, & Guntherus Colonia Agrippinae & episcopus ejus avunculus) urgente Arnulpho Imp. Episcopus xliij. constituitur animo satis renitente. Hic educatus in aula Caroli Regis Francorum, Nannonis Philosophi profrentis septem artes (quas vocant liberales) fuit auditor, & uti conjicitur ipsius Zuentibolchi Regis Archi-cancellarius, humanis ac divinis literis apprime eruditus, valuit carmine & pedestri oratione: ejus scripta in vitam & laudem Sæctorum adhuc extant, potens etiam spiritu prophæico & vivens claris miraculis. Ordinatus autem Episcopus, jam exteriorem hominem *suppedi-*rans, & relinquens aulam Regiam, fervore religionis accenditur, Orationibus, eleemosynis & corporis macerationi intentus usque adeo, ut dum convivæ uterentur vino, ipse solus & clam illis aquam sumere consuevit: *venit* quod cum quidam Gommarus suspicaretur, expetijt ex ejus poculo bibere, & non consentienti subtrahens sciphum, hausit ex illius liquore quem repente ex aqua in optimum vinum constat fuisse commutatum, quo comperito ille supplex deposcit veniam. At urbe Trajectensi jam per Tyrannorum crudelitatem omnino desolata, constituit sedem apud Darentiam. Prope-rans autem certo tempore adire Trajectum, visitaturus loca & corpora Sanctorum, habuit Danos obvios pium ejus propositum impediennes, quos pie admonitos, ut à crudelitate & idololatria desisterent, ac fidem Christianam sumerent, obaudientes & mortem comminantes tanquam perditos notavit anathemate, & statim subsecuta ultio: nam cœlesti ictu fulmine interierunt. Quo miraculo commoti Christiani eos sumptis armis propulerunt Trajecto. Præterea Baldrico juveni claræ indolis adducenti binos clericos conterraneos suos exoranti, ut eos consecraret sacerdotes Respondit, peracto trionio mihi ab ergastulo carnis absoluto succedes Episcopus, hos tunc ordina-bis, & loca sacra ac urbem Trajectensem restaurabis, prout eventus rei pos-tea edocuit: huic in Tuentonia extrema valetudine laboranti, apparuit sancta Dei genitrix, comitata Agne & Tecla virginibus, consolans eum, & promittens spem sanitatis, subiungens tamen ipsum haud longo tempore superstiturum mundanis miseriis. Itaque liberatus ab illa ægritudine assidue se præparavit ad resolutionem beatam, exiens Trentoniam & apud Homer-sum sive Othimarshen lecto decumbens inter decantandum laudes sancti Martini, migravit ex hoc sæculo iij. Kalend. Decemb. Anno Dcccxvij. trans-latus Darentiam. Præfuit in tantis Danorum calamitatibus annis xvij. ascriptus catalogo Sanctorum. Ad cujus sepulchrum fugientes, sunt compotes votorum. Cui Zuentibolchus Gallia Belgica sive Lotharinga

*Nanno Phi-
losophus.*

*Radbodo
vicens.*

*Radbodo
scripsit.*

*de supplantantibus
est ubi pedibus cal-
catis leg. prof. radus
Frug. alibi
Radbodo.*

Gommarus

*aqua in
vinum.*

*Danielvii
veniant S.
Radbodo,
& ab co se-
riuntur a-
nathemate.*

*Dani Tra-
jecto ex-
puls.*

*Varicinium
Radbodo.*

*Apparuit
Dei Mari
Virginia.*

*Homer sum
sive Othi-
marshen.*

*Othima S.
Radbodo.*

ac Carolus Francorum Reges, confirmarunt donationem Daventriæ oppi-
di ac illius arcis, & Thielcum Telonis & pertinentiis antea ecclesiæ Tra-
jectensi factam. Et Conradus Rex similiter confirmavit. quicquid alij Re-
ges concesserant ad preces Vdonis consanguinei sui & Walgeri Comitis an-
no Dcccclxiiij. regni ejus tertio. Actum apud Willenaberez. Super sunt mul-
ta ejus præconia in laudem Sanctorum composita, & etiam inter alia scripta
hæc comperimus literis vetustis annotata.

Donationes
factæ S.
Radbodo.

Præconia
S. Radbodi.

Willinaburz.

Anno ab incarnatione Domini Dccc. apparuit in cælo mirabile signum,
stellæ enim visæ sunt undique tanquam ex alto in Horizontis imò profluere
circa poli cardinem, omnes ferè inter invicem concurrere: quod prodigium
secutæ sunt tristes rerum calamitates, æris videlicet maxima intemperies,
erebrique ventorum turbines, Fluminum quoque terminos suos transgre-
dientium, terribilis quædam claraque cataclysmi imago. Et quod his pesti-
lentiùs est, diræ hominum adversus Deum se extollentium tempestates.
Hoc eodem anno, priusquam tamen Epactæ mutarentur, Folco Remorum
Metropolitanus, & Zuentiboldus Rex interfecti sunt, ac non multis antea
diebus ego peccator Radbodus inter famulos sanctæ Trajectensis ecclesiæ
conscribi merui: Atque ô utinam cum eisdem æternæ vitæ consortium me-
tear adipisci. Hoc ergo erit Epitaphium meum de viatico Christi.

Radbodi
monumentum.

quasi m. y.

E Surges, te, Christe Deus sis atque videndi
Iam modo carnales me vetat esse dapes.

Epitaphium
S. Radbodi.

Da mihi te vesci, te potum haurire salutis
Unicus ignota tu cibus esto via.

Et quem longa fames errantem ambesit in orbe,
Hunc satia vultu patris imago tuo.

in n. u.

Item de poscenda peccatorum remissione.

Sis pius oro mihi Martine habitator Olympi,

Solamen misero sis pius oro mihi.

Porrige queso manum ne me trahat ecce profundum.

Portus naufragium, porrige queso manum.

Imminet umbra necis nunc nunc mihi proximus adsis,

Res nimium tristis, imminet umbra necis.

Eripe me tenebris, & diris subtrahere flammis,

Dilector lucis eripe me tenebris.

Me quoque redde polo regnum quo permanset agno,

Qui frueris calo me quoque redde polo.

aryth. & m.

regimen m.

In quorum omnium confirmationem ita scribit Iohannes Abbas Spanho-
mensis: Radbodus xiiij. episcopus Traiectensis, natione teutonicus, vir in
divinis Scripturis valde eruditus, & secularium literarum non ignarus, in-

Is. Trithem.

II 2

genio

Nanno Phi
losophus.

genio subtilis, eloquio clarus, vita & conversatione sanctissimus, multis & vivus & mortuus miraculis choruscavit, hunc in omnibus literis humanitatis Nanno Philosophus doctissimus instruxerat, qui advocatus in Palatio Regis Karoli Grossi fuit, & postea Monasterium ingressus, tandem Episcopus ut diximus consecratus, Ecclesiam Traiectensem in gravi persecutione Tyrannorum xvij. annis strenue gubernavit, scripsit autem nonnulla præclara opuscula, de quibus ista feruntur, Laudes sancti Martini lib. iij. Laudes sancti Bonifacii Episcopi lib. j. de sancta Amelberga lib. j. Homiliarum & Sermonum lib. j. de sancto Willibrordo flores. Integrum quoque de sancti Martini translatione officium, & varios cantus in honorem Sanctorum. Obiit sub Ludovico filio Arnulphi Imp. Anno Dcccxvii. in Kalend. 3^m Decemb. Episcopatus sui anno xvij. sepultus apud Davenuriam ubi reside-
re antea consueverat.

Conradi confirmatio sub Radbodo sive Radbodone.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Conradus divina auxiliante clementia Rex: Cum petitionibus sacerdotum iustis & rationabilibus divini cultus amore favemus, remunerationem hujus rei à Christi gratia expectamus. Quocirca notum fieri volumus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus tam præsentibus quàm futuris Radbodone venerabilem Episcopum veteris Traiecti Ecclesiæ, quæ est constructa in honore S. Martini Confessoris, aliorumque Sanctorum, suggestisse Majestati nostræ per quosdam nobis familiares, ut constituta Regum qui nos præcesserunt, quibus præfata Ecclesia nobiliter ampliata atque ditata, scriptis renovari juberemus, idemque scriptum nominis nostri signo nostræque Imaginis sigillo cum manus nostræ inscriptione firmaremus. Cujus petitioni, quam per Vdonem consanguineum nostrum, Walgerumque Comitum nobis obtulerat, libenter aurem accommodantes, Regali autoritate statuimus, firmiterque jubemus, ut ab hac die, & deinceps sicut in cæteris immunitatibus antecessores nostri Reges vis vel Impp. Ecclesiis Dei concesserunt, ita & nos in omnibus rebus immunitatis prædictæ S. Dei Ecclesiæ concedimus, & jure perpetuo delegamus. Hanc itaque auctoritatem, ut nostris, nostrorumque successorum temporibus inviolabilem obtineat firmitatem, manu propria subtus firmari, & sigilli nostri impressione iussimus roborari. Signum
M. ^{vi} Conradi serenissimi Regis. Salomon Cancellarius ad vicem Nigrimi Archicappellani recognovi. Data vij. Idus Iulij, anno incarnationis Domini Dcccxiiij. Indictione secunda, Anno ^{ve} regni Conradi gloriosissimi Regis tertio. Actum apud Willenaburgh in Dei nomine feliciter, amen.

hic ^{ve} ~~visper~~ Conradum Imp. sepultum tradit. vide et Cusp.
de Cusariis.

BALDRI

De hoc Vdone
Regino sub. a.
920. 939.

M. videlicet

Baldricus Episcopus 15.

Baldricus ob egregia sua facinora cognominatus Pius, nobili sanguine Prætorum sive Comitum Clivensium oriundus, patre Rixfrido ex comite, post Radbodum dignitatem cathedræ Episcopalis Traiectensis xv. assequitur, vir magnæ scientiæ, pace ac bello clarus, præceptor filiorum Henrici primi, Regis scilicet Ottonis, Henrici & Brunonis, quorum Otto ad Imperium conscendit. Henricus immatura morte præventus deficitur, Bruno Agrippinæ Colonia Archiepiscopus, & Dux Lotharingiæ constitutus, præpedito fratre Imperatore Hungarico, & aliis exteris bellis ipse inferioris Germaniæ ac Belgicæ provincias gnauiter administravit. Nam ea tempestate tanta fuit Christianæ Ecclesiæ necessitas, ut & Episcopi & Prælati Ecclesiastici utile duxerint etiam armis illam defendere. Deceverat Henricus pater, Brunonem filium antè Radbodum surrogare, sed intellecta desolatione urbis Traiectensis per Danos factâ, tradidit ipsum militiæ, quem postea frater Imp. instinctu Baldrici hujus direxit cum non spernenda manu ad restituendam urbem, & liberandum provincias circumvicinas, antiquatis hostibus, quorum fortuna jam undique mutabat, qui etiam victoriosè bellum hoc injunctum exequitur, constituens ipsum Baldricum in sedem quietam. Hic itaque quemadmodum nova urbis & templorum fundamenta jecerit, munierit, & arcem adjunxerit, aliquanto super deletam urbem (unde Ultrajectum nuncupari volunt) ipse suis literis attestatur.

Privilegium concessum Ecclesiæ per Dominum Baldricum Pium Episcopum Traiectensem.

ac Dei

Baldricus gratuita pietatis clementia sanctæ ecclesiæ Traiectensis humilis Præsul, omnibus in Christo fidelibus, tam præsentibus, quam futuris in Domino Iesu continuum æternæque securitatis ineffabile tripudium. Omnium fidelium comperiat industria tam præsentium quam futurorum, qualiter ego Baldricus S. Traiectensis Ecclesiæ Præsul indignus, cum post mortem Reverendi Patris Domini Radbodi S. Traj. Episcopi creatus fuissim in Episcopum Traj. & à Metropolitano vi. S. Coloniae ecclesiæ Archiepiscopo confirmatus & consecratus, operæ precium fore duxi S. Traj. ecclesiæ locum de quo Episcopatus nomen habuit, visitare, Ad quem cum venissem, & destructum à Danis, pro dolor, reperissem, & omnino desolatum, nec non honorabiles Ecclesias gloriosi patroni S. Martini ac S. Salvatoris dirutas & exustas, lachrymas dolore cordis gravissimo tactus, intrinsecus nullatenus valui continere, & invocato de cælis auxilio profusus lachrymis exoravi, ut ille qui ecclesiam suam stantem supra fir-

Vide Cn^{pin} in vita Arnulphi Imp.

Juxta Regim. obijt Henricus 1. 6. Nov. Jul. 1003. Cusp. b. 17.

Ecclesiastici in armis.

Liberatio Traiectensis Ecclesiæ.

Ultrajectum.

u. Cn^{pin}.

Pii videlicet m.

mei

Sanctam

Baldrici
adificatio
1001.

M. hostium
contra gentium. lxxij.

nam petram, id est, Christum fundaverat, ad Ecclesiam mihi commissam re-
stitutionem & reparationem cooperari mihi sua consueta benignitate di-
gnaretur, ejusque adjutorio, qui non faciem, sed cor hominis intuetur pon-
tem trans fossatum, urbemque cum portis, & murum cum propugnaculis
contrahentium insultum construxi & erexi, ac nobilissimam probatamque, Deo
sacratam pacis locum Ecclesias videlicet gloriosi Patroni mei & S. Salvatoris
à prophanis dirutas & exustas, non prout debui, sed prout potui aliquantulum
reparavi, Canonicos ab his Ecclesiis fugatos, & multimodis dispersos,
revocavi, substituendo alios Canonicos in loca mortuorum, fideliumque
nutu Dei ad me confluentium adjutorio inimicos de terra propulsavi, ter-
ras, prædia, decimas, & possessiones ad Trajectensem ecclesiam pertinentes
potenter de inimicorum manibus liberando, insuper dictarum ecclesiarum
Canonicos ad sustentationem eorum ampliorem, ut divinis laudibus fer-
venter inhæreant, omnium decimarum suarum accrescentias ac novarum
decimas ad stipendialem usum in eisdem Ecclesiis continuè servientibus,
propter Deum, qui cuncta bona remunerat, ad ejus servitium augmentan-
dum corde favorabili, & manu larga tradidi & donavi in perpetuum possi-
dendas, ita quod ibidem pro remedio animæ nostræ omni tempore proficiat
in augmentum. Si quis verò, quod futurum esse non credo contra hanc
traditionem & donationis chartam aliquam injustam interpellationem, aut
injuriam facere voluerit, in primis iram Dei omnipotentis incurret, & à li-
minibus S. Ecclesiæ Dei efficiatur extraneus, & sit autoritate nostra Epi-
scopali anathematizatus, sitque maledictus eadem maledictione, quæ descen-
dit super Dathan & Abiron, quos terra vivos absorpsit, & quod repetit e-
vindicare non valeat. Sit præsens traditio ad instar testamenti à nobis facta,
omni tempore firma & stabilis permaneat stipulatione subnixâ, quam pro-
pria manu subter firmavi, & sigilli mei impressione roboravi. Actum & da-
tum in Castro Trajectensi, Anno incarnationis Dominicæ Dcccxxxliij. 940.
Kalendis Julij, Indictione septimâ, regnante D. Henrico primo Rege invi- 940.
ctissimo, in Dei nomine feliciter, Amen. 2^a

sed.

vii. Inductio fuit a^o
934 nō a. Ut alij
940. Vide annal. Bor.
et Mariani Scoti.

1 potentia

Luitbrandus Ecclesiæ Ticini, quæ Papiâ dicitur, Diaconus, lib. 4. r. 7.
Mathildis ante regni susceptionem Henrico viro suo peperit filium, quem
vocavit Orthonem, istum inquam, cujus potentia mundi partes, Aquilona-
ris & Occidua reguntur, sapientiâ pacificantur, Religione latantur. Iusti-
que Iudicii severitate terrentur. Post Regiam autem dignitatem, duos pe-
perit, unum, quem patris nomine vocavit Henricum, facietia satis ornatum,
consiliis providum, vultus nitore gratiosum, oculorum vigilantia placidum,
cujus pro recenti funere non mediocres lachrymas adhuc fundimus: Ter-
tium deinde Brunonem nomine, quem pater sanctus, quoniam Nortman-
ni Trajectensem destruxerant omnino Ecclesiam, ob ejusdem recuperatio-
nem voluit militare. Quanta fuerit prudentiæ, quantaque Rex Henricus
scientiæ, hinc probari potest, quod optimum, & potissimum, & religiosissi-
mum natorum suorum Regem constituit. Immincebat enim Rex pruden-
tissime.

WILHELMI HEDÆ.

tissime obitu tuo, totius populi cœsus, si tantus Regiæ dignitati non subiret Vicarius. Qua ex re in amborum laudem hos pangimus versus.

Ipse, qui quondam superare gentes
Impias bullo solitus cruento,
Novimus nunc Rex dederis popello
Morte, quam magnas propria ruinas.
Turba certatim viduata charo
Rege, jam cessat lachrymare, quando
Alter exsurgit similis priorē ruenh
Filius Patri, venerandus orbi,
Rex Otho gentes ditione magna
Qui premit, pacem ferit hic beatam.
Quicquid Henrici perijt recessu
Præstitit, claro populus hic ortu.
Blandus & Mitis, Patiensque Sanctis,
Pestifer duris rabiduque sevis.
Bella cum multis tibi sunt gerenda,
Ex quibus nomen referens in astra,
Cuncta calcabis pedibus per orbem,
Quæ premit tardus radians Boetes,
Et quibus nomen dedit Hesper almus,
Lucifer rursus vocitatus idem
Surgit cœo properans Chlorusco.

que feret

metuabat n. Rex pruden-
tissimus totius populi
cœsus.

Genuit henrico mechtilda
ante regni iustephonē Al-
gerbergam Gylberto Dni
Belgicæ nupta, filia quæ
ottonē, post regnā vērā
dyntate genuit secundū
quæ p̄s hōrē vorauit
Henricū. Tertiu quoq
filium Brunonē.

Lib. impressus h̄t
cluenti.

Secundum Abbatem, Henricus tertium quoque filium genuit nomine
Brunonem, nam secundū genuerat Othonem mundi amorem: hunc Bru-
nonem Pontificis summi ac Ducis magni officium vidimus gerentem, fra-
ter quippe ejus Otho, cū post patris excessum regeret Imperium, hunc o-
mnium literarum scientiā imbutum Præfulem fecit Coloniensem, factaque
de hinc omnia perturbatione in Regnum, ita ut etiam filius Regis Luitol-
fus contra patrem consentiret pravorum consilio. Rex Otho ad dispen-
dum regnum secedens in partes Orientis, fratri Brunoni Præfulei providen-
das commisit Occidentis. Ita et cum magnā religione usus est officio Sa-
cerdotis, & exigente necessitate iussu Regis functus est virtute Magnanimi
Ducis. Nemo autem super hac re culpabilem illum dicat, cū Samuelē
sanctum & alios plures sacerdotes pariter legamus & Iudices. Henricus
autem Rex obiit anno Dccccxxv. imo 38. Nam regnavit 18. an. & 920.
suscepit Imperium.

Bruno
chrispise-
pus Colo-
niensis.

fol. 213.

Exempla
Samuelis
aliorum
Bruno &
Ecclesiam
militiam
coluit.

Anno 636.
6. Nonas Iu-
lii obiit f̄s
cundus
Guthfridus
aſq 937. vi.
de L. ueridico

At cū

Incommoda
Ecclesia
Traiectensi.

At cum Ecclesia atque urbs Traiectensis jam denuo renata sint, opera-
precium duximus aliquantisper immorari ad recensendum, quanta incre-
menta ipsa Ecclesia evestigio in religione ac bonis ex pia Imperatorum lar-
gitione sumperit. Nam hi condolentes tantæ cladi præsentaneo remedio
occurrerunt.

Confirmatio
Donationis
filiarum.

Henricus Rex confirmavit, & de novo concessit Baldrico, quicquid per
Conradum Zuentibolchum, Ludovicum eiusque æquivocum, Carolum &
Pippinum, & antiquiores Reges & Imperatores Ecclesiæ Traiectensi fuerat
pie collatum.

vide Crank in Metropol.
Lib. 3. c. 3.

quæ et Episcopus
vocatur obiit
a^o 947.

Amoy d. 947. iuxta
Mariam fuit xi regni
Othonis iuxta Euseb.
Bureonio Ind. v. Cæsaribus.

Otto i. Im-
perator
cum Egidio
conjugis com-
probat do-
nata, & ipse
quaque de
se donat.

Otto autem Imperator primus ejus nominis ex Francis sive Germanis,
nedum omnia, quæ antecessores sui concesserant, cum plenitudine appro-
bavit, sed pro memoria sua atque Egidis cõjugis suæ defunctæ Regi-
næ munificentiâ donavit Piscationem in Amulon & in Almere cum omni censu,
anno Dcccclvij. anno suo xij. Actum Numaga. Idem omnia à prædeces-
soribus suis Regibus seu etiam à cæteris fidehbus Ecclesiæ Traiectensi col-
lata, videlicet decimam partem omnium regalium prædiorum, & moneta-
rum, & Teloneorum, quæ inter Episcopatus terminos exiguntur: Insuper
& tributorum, quæ Hussata & Cogschult dicuntur, res etiam in villa, quæ
quondam Duerstat, nunc autem Wycke nominata, & in cæteris omnibus
locis à prædicta villa usque ad mare, & in insulis cæterisque mari contiguis
provinciis ab Imperatoribus Regibus tradita, præscriptæ Traiectensi eccle-
siæ confirmavit, interdicens auctoritatem auferendi aut mutandi. Actum
Quindelingburgh, anno Dcccclvij. Othonis xij. Itemque Monasterium
in loco Tiela constructum cum nova atque lapidea in eodem loco civitate,
cæterisque ecclesiæ prædiis, famulis, mancipiis, sylvis, aquis, piscationibus,
pascuis, pratis, omnibusque ad præfatum Monasterium, vel ad Ecclesias à
Walgero & filiis ejus Radbodone, nec non & Hattone, & illorum antecesso-
ribus dicto Monasterio in proprium concessas jure pertinentibus, una cum
Salicto juxta dictam civitatem sito jure perenni in perpetuum donavit anno
Dccccl. anno regni sui xv. Quindelingburgh.

Servi.

et plenius in lib.
Ms. B. fol. 11

Fecht.

M. Hatto Hatto

M. Tract

Moneta
facienda
facienda.

Pago

Thiente.

Paga.

Conationis

Episcopo.

Itē ad preces Brunonis Germani sui, & Baldrici, concessit quicquid in villa
Amulda una cum Teloneo ad eandem villam pertinet, quod Walgero o-
lim ad beneficium concessum fuit. In proprium dedit etiam quicquid in u-
traque parte fluminis Fecht habuit cum omni integritate transfudit, terris,
sylvis, aquis, aquarum decursibus, Piscationibus, stagnis, lacubus, quæ ex
eodem flumine derivantur, & terram quam Harko in loco Ecki habere vi-
debatur, ut Ecclesia potestativè possideat cum licentia in prædicto loco
Fecht monetam faciendi. Actum anno Dcccclij. anno xvij. Othonis.
Quindelingburgh.

Idem Otto primus, interuentu fratris sui Henrici, ac Baldrici Episcopi,
interdixit ne aliquis Comitum, vel aliorum quorumcunque hominum in
pago Thiente vocato, qui & in Comitatu Everhardi, Cervos, Vrsos, aut
Apros, Bestias insuper quæ teutonice lingua Elo & Scle appellantur abs-

M. est

que

que permissu Pastoris Ecclesiæ Traiectensis venari præsumant, & ut præfata Ecclesiæ in eodem pago & universis finibus ejus adusque adjacentes, cæteras regiones jus servetur Forestenſe, sicut ipsi Imperatori in suis. Actum in Walahufan palatio Regio, anno Domini Dccccxliij. Ottonis Regis ix.

Idem Otto ad supplicationem fratris sui, atque charissimi illius præceptoris Baldrici approbando donationes factas per Henricum Regem patrem suum, contulit totum quod ad regalis Fisci proprietates in pago Laken & Illa habuit, quod Walgerus, & postea filius ejus Ratbodus ab eo in beneficium habuerunt cum omnibus legaliter pertinentibus, agris, mancipiis, pratis, pascuis, sylvis, &c. Actum anno Domini Dccccxliij. & regni Ottonis viij. in Renum.

Idem Otto Imp. interventu conjugis suæ Edgida & Giselberti Ducis Lothariorum concessit Baldrico monetam in Traiecto, & exemit Episcopum & Ecclesiam ab omni judicio & potestate Comitū, & conferendo eidē quicquid ex Teloneo sive moneta exigendum erat, & in futurum in elemosinam sui & divæ memoriæ Henrici Regis patris sui. Actum anno quinto regni sui, Domini verò Dccccxxvi. in Brugem Curte Regiō.

Idem Otto II. Imperator interventu Theophaniæ uxoris suæ, nec non Geronis Archiepiscopi, concessit de novo, quicquid genitor suus Ecclesiæ Traiectensi donaverat sub Baldrico anno Dccccxxv. Regni sui xliij. Imperij viij. Actum Erpesfort.

Idem contulit in proprium in pago Insterlakem in Comitatu Radbodonis villam Amudam vocatam, quatenus illa prius ad præfatam non pertinebat Ecclesiam, cum omnibus ad eam pertinentibus, cum curribus, ædificiis, &c. taleque Teloneum, quale prius Walger in eodem exigebat loco, & ut illud Teloneum totum valeat in Traiecto sumere, vel totum in Amuda, vel partem ejus in Traiecto, & partem in Amuda perpetuo pro Episcopo. Anno Domini Dccccxxv. anno Regni sui xv. Imperij viij. Actum Erpesfort pro Baldrico. Item omnem Piscationem quam in Almere ad suam regalitatem pertinentem habebat, cum terra quam Hatto Comes in Lona habuit, &c. Actum eodem anno.

Hic Baldricus concessit in precariam Vsufructuariā N. & N. & post discessum eorum ex hac luce Baldrico eorum filio, & post eum Rudolpho fratri suo certas res sancti Martini Episcopatus sui, de Abbatiā vocabulo Herebert, unā cum Monasterio in honore beati Petri dedicato mansos servitiales numero lxxv. in fundis comacentes, ita nuncupatis Rura Liethorp, Linne, Salletheim, Flothop, Afcolon, Milcalitol, Euimelo simul cū mācipiis cccxxxij. deinde ipsi N. et N. tradiderunt ad præfatā Abbatiā sancti Martini de Alode juris sui curtam unam in villa vocabulo Willere sitam, ad quam respicit Ecclesia una cum dote, quæ posita est in Fōndo, nomine Brohem, & etiam medietas alterius Ecclesiæ sitæ in villa nuncupata Ripheto, mansique servitiales numero xlv. una cum mancipiis exc. & ut rebus sancti Martini liberius perfrui possent, & pro ablutione peccaminum genitoris sui Raineri Comitris.

K k

& in.

m.

Radbodus,

illuc

Concessio

moneta.

Immunitas

contra Co-

mites com-

cessio.

Erpesfort.

Comitatus

Vvalgeri.

Amuda.

Erpesfort.

Ar.

Herebert.

Herebert.

Servi 3820

Sulsthem

Euimelo

Brohem

Fischelo

190 servi

Insterlaco.

naturalis

& in super Neugelingi senioris sui xxxij. mansis legaliter in redhibitione usufructuarij sancto Martino traditis xij. mansos qui supersunt divino instinctu commoti spontè tradiderunt. Actum Trajecti viij. Cal. Iulij anno viij. regni Otonis gloriosissimi Regis, ab incarnatione autè Domini Dcccclij. cum signo Baldrici gloriosissimi Præfuis, Regenboldi Præpositi, & Sigboldi Decani in præsentia testium. Ipse autem Baldricus anno Dcccclvj. transcendens alpes in Italiam pro utilitate Ecclesiæ suæ præsentiam Regis Otonis adivit. Revertens verò detulit corpora Sanctorum Urbani Papæ & Martyris, quæ in ecclesia Trajectensi reverenter condidit: repperit & divina revelatione corpora Sanctorum Lebuini, Werenfrædi, Plechelmi, Wironis, Orgeri, Odulphi & Radbodi, quibus & Ecclesiam suam adornavit, de quo ista scribuntur: Præsul Baldricus Trajectum magnificavit, Funditus à Danis reversum quod reparavit, Nobilis atque pius est omni stemmate dignus, per quam venerunt hic Pontius, Agna, Benignus, sub eo revelatum est corpus Divi Gerzonis Præbyteri & Martyris in vico Norwico Hollandiæ. fertur & oppidum Aldenzalem instaurasse, & Ecclesiam illic construxisse sancti Amandi Elnonensis Monachi, Scripsit vitam sancti Lebuini. Obiit tandem plenus dierum & bonorum operum quinta Augusti anno Dcccclxxvj. cùm rexisset Cathedralam annis lix, sepultus Trajecti in Basilica majori parte versus ostium. Claruit sub Henrico primo, Otonibus primo, filio, & ejus et nepote Regibus Imp. non immeritò inter cœlicolas relatus.

Præceptum Immunitatis Henrici sub Baldrico.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis Henricus divina favente elementia Rex. Cum petitionibus Sacerdotum justis & rationabilibus divini cultus amore favemus, superna nos muniri gratia nō diffidimus. Quocirca noverit omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet & futurorum industria, qualiter Baldricus Trajectensis Ecclesiæ veteris Episcopus, quæ est constructa in honore S. Martini & aliorum Sanctorum obtulit obtutibus nostris quasdam authoritatis constitutionum Regum antiquorum Pippini viij. & Caroli bonæ memoriæ Imp. Augusti, nec non Ludovici piiissimi Cæsaris, ejusdem æquivoci Ludovici, Zuentibolchi quoque & Conradii, in quibus continebatur, quæ illi ad ipsam Ecclesiam concessissent, omnem decimam de mancipiis, decimis terris, & de Teloneis, vel de negotio, & de omni re undecunque ad partem Regiam pertinentibus, unde jus Fisci censum accipere aut exigere videbatur, & ut homines ejusdem Ecclesiæ sub Mundiburdo & tuitione ipsius Ecclesiæ consisterent, nec non in ripis, in Dorestado, Darentre, Thiele, universisque aliis locis in ipso Episcopatu consistentibus, ut nec bannum, nec fredum, aut conjectum, quod ab ipsis gheschat vocatur, contingere aut exactare quis præsumat, præcipienteque firmiter jusserunt, ut nullus judex publicus, neque quilibet de Iudiciaria potestate,

potestate, aut Procuratores Reipub. in Ecclesias, aut loca vel agros, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in quibuscumque pagis, territoriis, infra ditionem Regni illorum iuste & rationabiliter memorata tenet vel possidet Ecclesia, vel ea quæ deinceps jure ipsius sancti loci voluerit divina pietas augeri, aut ad causas audiendas, aut freda exigenda, mansiones aut paratas faciendas, vel fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos, quam & servos injustè distinguendos neque ullas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendas suis futurisque temporibus ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat, & quicquid de privatis rebus Ecclesiæ jus Fiscus exigere poterat, integrum eidem concesserunt Ecclesiæ sc. ut perpetuo tempore, si ad peragendum Dei servitium, augmentum & supplementum fiat. Ob firmitatem tamen rei, ut ista verius credantur, firmitusque recolantur, postulavit nos prædictus Episcopus, ut prædecessorum nostrorum regum Avorum sequentes. Huiusmodi nostræ autoritatis præceptum ob amorem Dei & reverentiam sancti Martini, circa ipsam Ecclesiam fieri censeremus, Cui petitioni libenti animo autem accommodantes, præcipimus, firmiterque jubemus, ut ab hac die & deinceps sicut in cæteris immunitatibus antecessores nostri reges etiam vel Imp. Ecclesiis Dei concesserunt, ita & nos in omnibus rebus immunitatem sepe dictæ ecclesiæ concedimus, ac jure perpetuo delegamus. Hanc igitur autoritatem ut tam nostris quam Successorum nostrorum temporibus inviolabilem obtineat firmitatem, manu propria subtus firmavimus, & Sigilli nostri impressione jussimus roborari. Signū Dñi Henrici invictissimi Regis. Simon Notarius.

*Præceptum Regale de Moneta in Traiecto Ottonis primi
sub Baldrico Episcopo.*

IN nomine Domini nostri Iesu Christi. Summa divinitatis multa disponente Otto Rex: Cunctorum fidelium noverit universitas, qualiter nos interventu dilectæ conjugis nostræ Edgidæ, nec non fidelis nostri Giselberti Ducis Lothariorum licentiam concedimus monetam fieri in civitate Traiectensi, in qua modo venerabilis vir Baldricus Episcopali officio fungi dinoscitur: & ut nullus Comes, neque aliqua judiciaria potestas licentiam habeat, Teloneum vel aliud quodlibet debitum sive quæsitum ex ipsa moneta exigendi nostræ serenitatis regia autoritate omnino interdiciamus; sed quicquid inde exigendum erit ad integrum Episcopo prædictæ urbis, & Ecclesiæ eidem potestativè in posterum habendi, & ad eleemosynam nostram simul & divæ memoriæ patris nostri Henrici serenissimi Regis damus & concedimus. Et ut hæc concessio veracius à fidelibus nostris credatur, & firmiorem tenoris sui stabilitatem, infuturas populorum successiones obtineat, præceptum hoc inde conscribi jussimus; & annuli nostri impressio-

ne illud sigillari præcepimus, manuque nostra propria illud confirmavimus. Signum D. Ottonis serenissimi Regis, Adalgedus Notarius ad vicem Rodberti Archi-capellani recognovi, Anno regni ejus quinto, anno incarnationis Dcccxxvij. Indictione decima. Actum Brugheim curte Regia, in Dei nomine feliciter, amen.

dagus

m. 436

*Præceptum Immunitatis Ottonis Primi Imperatoris
sub eodem Baldrico.*

*In m. s. integrè
exprimitur unde
librum magnæ Lat. dipl.
D. fol. 21.*

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Otto divina annuente clementia Rex, Cum petitionibus, &c. ut supra, de verbo ad verbum in literis Henrici folio ab hinc secundo.

Et infra.

Poppo.

Et hæc autoritas ut firmior sit, manu nostra illam firmavimus, & annulo nostro sigillari iussimus. Signum Domini Ottonis invictissimi Regis. Poppo Cancellarius ad vicem Rodberti Archi-cappellani recognovi. Data quarta Ianuarij. Anno Dcccxxvij. Indictione xj. anno Regni Ottonis vij. alibi ij. Actum Tulchem in Dei nomine feliciter, amen.

Ottonis primi de Lake & Isla.

libro diplom. D. fol. 15

ms. fratrum

m.

observatorem

m. subtemperantes

fraternitatem

*Lecke &
Isla.
Radbodus.*

*Brun Cancellarius ad
vicem Friderici archi-
capellani recognovi.*

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. Otto divina favente clementia Rex. Nosse cunctos sanctæ Dei Ecclesiæ & nostri fideles ambientes charissimum filium nostrum una cum charissimo præceptore illius Domino Baldrico sanctissimæ Ecclesiæ Trajectensis Episcopo, nostram supplicasse Regalitem, quod quia à Domino vel genitore nostro p. m. Henrico Rege ad præfatam collatus est Ecclesiam, ibidemque famulatur Ecclesiis Salvatoris nostri, & beatissimi Confessoris ejus Martini, in cujus etiam honore præfata Præfulatus urbis habetur dedicatus, est suppeditatus, quasdam Fisci Regalis proprietates illuc donaremus. Quorum observationi pro æterna remuneratione in elemosyna prælibati germani fratris nostri usibus fratrum ter præmemorata Pontificalis Cathedræ, in duobus Monasteriis inibi Deo famulantium, unum in honore sancti Martini dedicatum, alterum verò sanctæ Dei Genitricis, omniumque Sanctorum, totum quod in pago Lake & Isla hæctenus habuimus, quod Walgerus & postea filius ejus Radbodus ex nostra parte in beneficium habuerunt cum omnibus illic legaliter pertinentibus agris, mancipiis, pratis, pascuis, sylvis, aquarumve decursibus, terris, cultis, & incultis, piscationibus, cunctisque quæsitis & inquirendis, hoc præcepto jure perenni in proprium donavimus manu nostra signato, & annuli nostri impressione roborato. Signum Domini Ottonis serenissimi Regis. Data xvj. Kalendas Augusti, anno Domini Dcccxlviij. anno

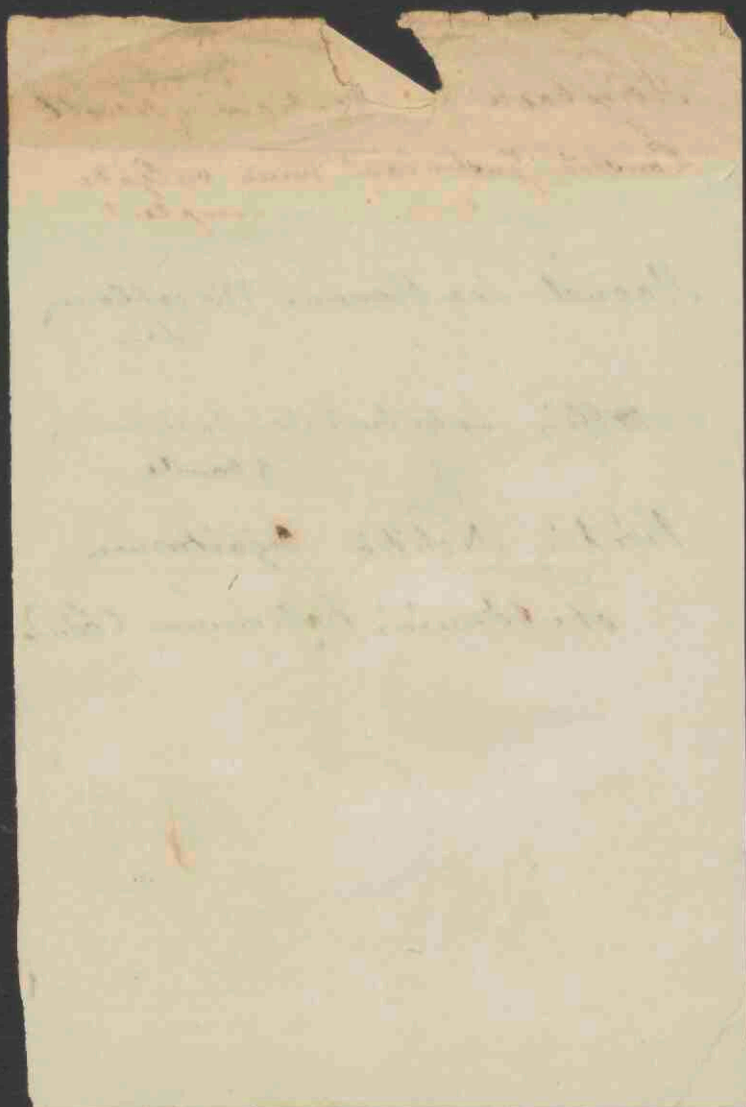
Heimbach Authenticon Novell
Constit Justiniani veris vulgate
complect

Haenel Lex Romana Visigothorum
idem

Schellin Lehrbuch der Institutionen
3 bände

Roëking Notitia Dignitatum
et Administrationum 4 bände

anno Domini Ottonis viij. Actum in Renū, in Dei nomine feliciter,
Amen.

*Regale praeceptum Ottonis de Foresto in Thrente
sub Baldrico.*

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Otto divina favente clementia
Rex, Notitiae omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam futu-
rorum significamus, quod venerabilis Baldrici Traiectensis Ecclesiae Prae-
sulis voluntati obtemperantes, ex hoc in antea praesenti privilegio autho-
ritatis nostrae interdiciamus, ut nullus Comitum aliorumve hominum in
pago Forestensi, qui est in Comitatu Everhardi, cervos, ursos, capreas, a-
pros, bestias insuper, quae teutonice lingua Elo aut Schelo appellantur, ve-
nari absque praebatae Cathedrae Praesulis permisso praesumat. Volumus
quoque, firmiterque Regalis edicto munificentiae praecipientes jubemus, ut
in eodem pago, aut in sylva quae nuncupatur Fulnaho, ac universis finibus
ejus ac praefati pagi adusque adjacentes, caeteras regiones praedictae Traj-
Ecclesiae jus servetur Forestense, ut nobis & nostris. Ac ut haec traditionis
nostrae concessio firmiorem in Dei nomine obtineat vigorem, utriusque
per succedentium curricula temporum ab omnibus credatur, inviolabili-
tateque servetur, ac incorrupta jugiter perduret, manus nostrae scripto illud
firmavimus, & annuli nostri impressione jussimus corroborati. Signum
Domini Ottonis serenissimi Regis, Brun Cancellarius ad vicem Frethu-
rici Archicapellani recognovi. Data vj. Kalendas Decembris, anno Domini
Dcccxlj. Indictione prima, anno Domini Ottonis invictissimi Regis 6.
Actum in loco qui dicitur Walchusen.

Im. Mur.

Fulnaho
indictio

Fulnaho

Brun Cancellarius

v. c. i. n. q. m.

Brun Cancellarius

Indictio 1.
off. annus
Christi 948
Ottonis 6.

9. m.

*Similis fere ejusdem Ottonis de Foresto in Thrente sub Baldrico
magis declaratoria scilicet.*

IN nomine, &c. Noverit, &c. Qualiter nos interventu electi fratris nostri
Henrici venerabilis, Baldrici sanctae Traiectensis Ecclesiae Praesulis vo-
luntati obtemperantes ex hoc in antea praesenti Regiae auctoritatis prae-
cepto interdiciamus, ut nullus Comitum aliorumve hominum quorum-
cunque in pago Treme vocato, quod est in Comitatu Everhardi. Datum vj.
Kalend. Decemb. anno Dcccxlj. Actum palatio Regio, quod dicitur Wa-
lchusen, in Dei nomine.

Indictio m.

Treme

pagus

Indictio
a. d. Ottonis
sereniss.
Walchusen videtur regis 19.
nominasse.

*Traditio Ottonis de Piscacione in Amuson & Almere,
sub Baldrico.*

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Otto Dei gratia Rex. Notum
est omnibus fidelibus nostris praesentibus atque futuris, qualiter nos pro
remedio

bus, pascuis, pratis, omnibusque ad præfatum Monasterium, vel ad Eccle-
 sias à Waldgero & filio ejus Radbodone, nec non & Hatto, & illorum an-
 ecessoribus ad jam dictum Monasterium in proprium concessis jure perti-
 nentibus ad Episcopalem sedem Traj. in honore sancti Martini constructa,
 cui nunc venerabilis Baldricus Episcopus præest, insuper etiam salicrum ju-
 xta supradictam civitatem Tiele situm jure perenni in perpetuum donavi-
 mus. Iussimus quoque inde hoc præsens præceptum conscribi, per quod
 volumus, firmiterque jubemus, ut nullus successorum nostrorum vi Re-
 gum aliquid de his nostro dono collaris prælibatæ Traj. sedis Ecclesiæ au-
 ferre habeat potestatem manu nostra subtyo firmatum, annuliq; nostri im-
 pressionem roboratum. Signum Domini Ottonis serenissimi Regis, Brun Can-
 cellarius ad vicem Wigfridi Archicapellani recognovi. Data xij. Kalendas
 Maij, anno Dominicæ incarnationis Dccccl. Indictione vij. Anno verò
 Regni Oddonis regis xv. Actum Quindelingeburg in Dei nomine feliciter
 Amen.

Tiele.
Hatto.

Tiele
videbat m.

Translatio de Amuda & Leonen Ottonis.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Otto divina propitiante ele-
 clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum præsentium, nec
 non & futurorum solertia, quod nunc intervenientibus Brunonis nostri
 dilectissimi Germani, & Baldrici venerabilis Episcopi nostri precibus con-
 sentientes, quasdam res juris nostri ad Ecclesiam sancti Martini, quæ est cõ-
 structa in loco Trecht vocato, ubi præfatus Episcopus Baldricus præesse di-
 noscitur in proprium concessimus, id est, quicquid in villa Amuda habere
 videbatur, Telonium quoque justè ad eandem villam pertinentes, quod
 Waldgero jam olim ad beneficium cõcessum habuimus ad prælibatam Ec-
 clesiam perpetualiter in proprium donavimus. Omnem verò piscationem,
 quam in Almere ad nostram regalitatem habuimus pertinentem jure perenni
 illuc relaxavimus: insuper etiam tertiam quam Hatto Comes in Lona ha-
 buit firmiter illuc delegamus. Quin etiam quicquid in utraque parte flu-
 minis habere dignoscebamur, quod dicitur Fecht, cum omni integritate
 transfundimus, terris, sylvis, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus
 & stagna, & lacus, quæ ex eodem flumine Fecht derivantur. Deinceps ter-
 tiam quam Hatto in loco Ecki habere videbatur, & ad nostrum regale jus
 Iudiciario more pro sui ipsius commissu fiscata erat ad sæpeditam Ecclesiam
 tradidimus, quæ etiam sita est super ripam fluminis Rheni prælibato quippè
 concedimus Episcopo licentiam in præscripto loco Trecht nominato mo-
 netam faciendi, & ut nullus Comes, neque alia persona qualibet Iudiciaria
 potestatem habeat, Telonium vel aliud quodlibet debitum sive quæsitum
 ex ipsa moneta exigendi nostræ Serenitatis regni auctoritate omnino inter-
 dicimus, sed quicquid inde exigendam erit ad integrum Episcopo prædi-

Trecht

Amuda
V. Valgeri
beneficium.

in beneficium con-
cessimus.

Piscatio in
Almere,
Hatto Co-
mes in Lon-
na,

denotamus.

Ecki locus
Hattom.

De Eckero m.

Moneta
exigenda sa-
culis

ctos

etæ urbis & Ecclesiæ eidem potestativè in posterum habendi concessimus. Et ut hæc nostræ concessionis autoritas firmitus veriusque à fidelibus nostris in Dei nomine habeatur, manu propria nostra subter eam firmavimus, annuloque nostro sigillari iussimus. Signum Dñi Ottonis invictissimi Regis. Brun Cancellarius ad vicem Roberti Archicapellani recognovi. Data xi. Calend. Maij, anno Domini Dcccclij. Indictione xj. regnante Protege Otone anno xvij. Actum Quindilingeburgh, in Domino feliciter, amen. 6 m

Ottonis secundi de Amuda & de Teloneo, & de Piscatione, cum nova donatione quatenus opus est.

IN nomine Summi Dei, Otto omnipotentis Dei clementia instimulante Imperator Augustus. Dilectant omnes fideles nostri presentes scilicet & futuri, qualiter nos ob nostræ animæ remedium, & debitorum nostrorū, nec non & dilectæ nostræ conjugis Theophaniæ interventu, atque venerabilis Episcopi Geronis, ad sanctum Martinum Trajectensemque Ecclesiam in proprium damus, in pago Infflacke, in Comitatu Ruotbodonis villam Amuda vocatam, in quantum ejus prius ad præfatam non pertinebat Ecclesiam, cum omnibus ad hæc pertinentibus, cum curtibus, ædificiis, mancipiis, pratis, pascuis, sylvis, aquis, piscationibus, mobilibus, & immobilibus, taleque teloneum, quale prius Welger in eodem Comes exigebat loco, & ut ejusdem Trajectensis Ecclesiæ Episcopus potestatem habeat, utrum illud Teloneum totum velit in Trajectensem sumere, vel totum in Amuda, quod scripto confirmari iussimus, per quod præcipimus, quatenus ita ut datum habuimus, perpetualiter permaneat. Et ut verius credatur manu nostra illud firmavimus, & annulo nostro sigillari iussimus. Signum Domini Ottonis Magni Imperatoris Folcmarus Cancellarius ad vicem Willigisi Archicapellani notavi. Data viij. Idus Iunij, anno Dñi. Dcccclxv. Indictione iij. Anno Regni Domini Ottonis xv. Imperij viij. Actum Erpfort.

Ejusdem Ottonis secundi de Amuda & de omnibus terris, sylvis, pratis, piscationibus, & de Teloneo, & in Almere quicquid antea Reges habuerunt.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Otto divina præveniente clementia Imperator Augustus. Noverit omnium fidelium nostrorum presentium, nec non & futurorum solertia, quod nos interventionibus dilectissimæ conjugis nostræ Theophaniæ, atque Geronis Archiepiscopi, nec non pro remedio animæ nostræ, atque pro Regni nostri statu quasdam res juris nostri ad Ecclesiam S. Martini, quæ est constructa in loco Trecht vocato, ubi Baldricus Episcopus præesse dinoscitur, in proprium concessimus,

Stez

Infflacke.
Villa A.
muda in
Comitatu
Ruotbodoni

Walgerni
Comes.

Agnsf

Indictio 3.

Christi 975

Titulus 2.

mus, id est, quicquid, &c. ut suprà in literis Ottonis primi fol. præcedenti
Et infra.

Signum Domini Ottonis Imperatoris Augusti, Folcmarus Cancellarius
ad vicem Willigisi Archi-capellani recognovi. Data viij. Idus Iunii, anno
Domini Dcccclxxv. Indictione iij. anno verò Regni Ottonis xiiij. Imperi vij.
Actum Erpfort.

in missa est
integrum.

Volcmarus Episcopus 16.

Volcmarus, sive Folcmarus xvj. Episcopus, præfuit in dignitate Epi-
scopali annis ferè xiiij. scilicet annis xij. & mensibus xj. Obiit anno
Domini Dcccclxxxix. 3. Idus Decemb. sepultus in Ecclesia Trajectensi
in parte Boreali, inter duas columnas in opposito Altaris B. Barbaræ.

Volcmarus
obitus &
sepultura.

Hujus tempore, scilicet anno Dcccclxxxviii. secundo Nonas Maij, dicitur
obiisse Theodricus secundus Comes Hollandiæ Magnificus, qui ex tabu-
lato Monasterium Egmondense magno sumptu lapideum construxit. Et a-
mortis sanctimonialibus ob Frisonum continuos insultus, constituit illic
viros religiosos, & in Monastica vita conspicuos: tradidit & plurima dona,
libros sacros antiquo caractere insignes, & puro auro involutos: item & ta-
bulam Altari suppositam fulvo auro compactâ, preciosis lapidibus resplen-
dentem, miro scriptoris ingenio fabre exsculptam. Est enim forma mensæ
seu tabulæ quadrata, Romanam vetustatem redolens; continet in circum-
ferentia literis majusculis Romanis, sive verius Atticis. Hanc scripturam,
hoc altare in Dei & sancti Apostolorum Principis Petri, Christi quæ egregij
confessoris Adelberti honore constructum Theodricus Comes venerandus,
una cum sibi charissima conjuge Hildegarda, auro gemmisque ornantes; sub
spe æternæ remunerationis sibi suisque parentibus & proli ex eis orta Deo
& sanctis prædictis dulcissimè obtulerunt. In quolibet angulo decumbit
senex annosus, amplectens urnam sive urceum sub humero, quali effigie
antiquitas, Danubium, Rhenum, Tyberim, ac cætera flumina depingere
consequit. Primò à dextris ascribitur Phison, sequenti Tigris, tertio Eu-
pratis, ultimo Geon. Inter superiores duos fluvios, sex Apostoli in habitu
venerando cum eorum nominibus adnotatis, S. Iohannes, S. Andreas, S. Pe-
trus, S. Paulus aliquantò expressius, S. Philippus, S. Iacobus: Sex item A-
postoli inter inferiores fluvios, S. Thomas, S. Bartholomeus, sanctus Tha-
deus S. Symon, S. Iacobus, S. Matthias, in mediâ mensæ crux cum Diade-
mate, in quo effigies Salvatoris. Crucis autem dextro brachio inscribitur
Charitas, sinistro Spes, Fides cum imaginibus cõndecentibus. Extra crucem
adstat brachio dextro figura angeli, ascribitur Cherubin: cui versus margi-
nem quadraturæ S. Adelbertus, huic S. Bayo junguntur: sinistro brachio

Theodricus
II. Comes
Hollandiæ
Monaste-
rium Eg-
mondense.

Frisonum
insultus.

Libri sacri.
Ornamenta.
Tabula in-
signis.

Hildegarda.

hereticis sine m.

m.

peti mir.

S. Adelbertus.
S. Bayo.

S. Marti-
nus.
S. Vile-
brordus.
S. Iohannes.
S. Marthus.
S. Lucas.
S. Marcus.

non est in Mix

An

Scriptum
discrepancia
de Comiti-
bus Hollan-
diæ.

Littera Theo-
doricus quat-
ti.

Hollan-
diæ Comes.

Stephanus
Eckmond-
ensis Ecclesie
Abbas.

Gewa.

Mat. Bena.

Donaria fa-
cta Eckmon-
densi Mon-
asterio.

Liutgarda
Ortelhilda.

Bertruda.

Ortelhilda.

apponitur Seraphin, cui S. Martinus, huic S. Willebrordus sociatur. Inter
fluvium Phisontem & crucem S. Iohannes sedens cum pulpito & libro in-
cipiente in principio. Ex opposito inter Tigrim & crucem S. Matheus cum
pulpito & libro continente Liber Generationis. Inter Eufratem & crucem
sanctus Lucas cum cornu loci scripturæ. Ex opposito inter Geonem & cru-
cem S. Marcus cum libro inscripto: Ecce mitto. Et singulis Euangelistis ad-
stat suum animal in Apocalypsi Iohannis descriptum. Quod opus ita demit-
tatur sum, sicuti dignissimum est, ut hæsitent, utrum mysterium magis lau-
dem, quam artem: Nusquam enim locorum elegantius quicquam ex om-
ni parte, & præsertim de nostra religione compositum me vidisse memini.
At cum nonnulli Scriptores discrepent de ordine Comitum Hollandiæ, vo-
lui partem literæ, quam originaliter vidimus Theodrici quarti Comitis hic
inserere pro maiori certitudine sic incipiens: In nomine sanctæ & individue
Trinitatis, Ego Theodricus Dei gratia Hollandensis Comes reputans mecum
incertos casus humanæ fragilitatis, decrevi iustis petitionibus assensum præ-
bere, ut divinam misericordiam in illo districto examine placabilem me-
reare habere. Quapropter notum sit omnibus tam præsentibus, quam futu-
ris Christi fidelibus, Quod Stephanus bonæ memoriæ Abbas Eckmondensis
Ecclesiæ quasdam auctoritates donationum detulit mansuetudini nostræ,
qualiter piissimi Comites antecessores nostri ex propriis possessionibus, & a
Regibus iure hereditario susceptis, & eandem Dei Ecclesiam construxerunt,
diraverunt & honoraverunt, Theodricus frater Walgeri cum legitima con-
iuge sua Gewa in primis ligneam construxit Ecclesiam, instituens sanctimo-
nialium vitam, & offerens Deo ad eundem locum in Franlo mansos novem,
in Almere duos mansos, in Callinge medietatem totius possessionis. Theo-
dricus secundus prædicti filius cum Hildegarda coniuge sua construxit ex
lapidibus magno sumptu Ecclesiam, removens inde sanctimoniales scemi-
nas, & instituens Monachicam vitam obtulit & ipse ad eundem locum, &c.
Ornata autem bonis moribus uxor prædicti Comitis Hildegarda venerabi-
lis, & ipsa obtulit Deo sanctoque Adelberto tabulam Altaris fabricatam ex
auro claro gemmisque preciosis. Textum Euangeliorum etiam auro gem-
misque decoratum, historiam, id est, medicinalem librum. Eckbertus no-
minati Comitis filius Dei gratia Trevericæ Ecclesiæ Archi-episcopus ho-
noravit eundem locum Eckmundensem, offerens Deo sanctoque Adelber-
to crucem auream, casulam preciosam, stolam pulcherrimam, cingulum
auro contextum, Dalmaticam subtile missale capitulare & historiam vetus
novumque Testamentum continentem, multosque alios libros, Scrinium
argenteum, plenum reliquiis sanctorum. Arnulphus Comes cum condi-
gua uxore sua Liutgarda obtulit &c. Theodricus tertius prædicti Arnulphi
filius cum coniuge sua Ortelhilda obtulit &c. Florentius tertij Theodrici
filius cum bonæ memoriæ coniuge sua Bertrude obtulit, &c. Huius Floren-
tij filius sui ego quartus Theodricus, quem humiliter deprecatus est præ-
dictus Abbas Stephanus, &c. Insuper precante & adjuvante Ortelhilda
uxore

uxore mea dilectissima concessi, &c. Actum est hoc publicè in Vlaeringa ^{Vlaeringa}
 coram populi multitudine anno Dominicæ incarnationis Mlxxxiiij. Indi-
 ctione sexta, regnante IV. Henrico xxviij. anno Imperij sui, Conradii Tra- ^{Chronologia}
 jectensis Ecclesiæ, anno Episcopatus sui viij. Domini Stephani Abbatis xxvj.
 suscepti Pastoralis officij, die vij. Calend. August. in Dei nomine feliciter
 Amen.

Ex qua litera non modicus error deprehenditur Iohannis Beka, si quis ^{Iohannis de}
 attente legerit. ^{Beka.} Imo quod fictitia hæc sit litera non tm ex Beka, sed
 veris omnibus historie monumentis satis superque patebit.

Baldevinus Episcopus 17.

V Olcmaro Episcopo defuncto, succedit Baldevinus filius Sefridi co- ^{miz.}
 gnomento Sicconis præfecti Kenemariorum, fratris Theodrici ter- ^{Predecessor}
 tij ejus nominis, quarti Comitis Hollandiæ xvij. Episcopus, qui vixit ^{Sefridus Sic}
 in Episcopatu annis tribus, mensibus quinque, nihil memoria dignū
 relinquens, nisi quod nonas ecclesias atque urbem in pace ac tranquillitate
 rexit. Obiit anno Dcccxciiij. vj. Idus Maij. Sub eo quoque Arnulphus pa- ^{Arnulphus}
 ter Sicconis, tertius Comes Hollandiæ à Frisiis interceptus est, vir sancti- ^{à Frisio}
 tate conspicuus, miraculis in vita & in morte clarens. Iste autem Theo- ^{interem-}
 dricus tertius filius Arnulphi Comitis interventu Eckberti Trevericæ eccle- ^{Præ-}
 siæ Archiepiscopi patris sui suscepit in propriam hereditatem ab Ontone ^{Theodricus}
 iij. Imp. quicquid antecessores sui habuerunt in beneficio, anno Dcccclxxxv. ^{3. At ex}
 Idem Theodricus paulo post obiit, anno scilicet Dcccclxxxvij. ^{fundat. pro}
^{prioribus}
^{efficitur}

975. n. m. obijt
 Rume Otto 983.

Anfridus Episcopus 18.

B Alduino defuncto, succedit Anfridus vir illuster & Comes præpotens ^{no}
 xvij. Episcopus, qui gloriam sæcularem cum magna sanctitate, & spi-
 rituali dignitate commutavit, de quo in Epithomate Annalium scribi-
 tur anno Dcccclxxvj. Baldricus Trajectensis obiit, Folcmarus successit ^{Postor}
 & deinde Baldevinus. Demum Anfridus prius Comes, & postea Episcopus ^{Annali.}
 electus atque ordinatus successit. Iohannes Beka testatur ipsum anno xliij.
 Ottonis tertij renunciassè sæculo, & fuisse Comitem Brantuspantium, Ho- ^{Anfridus}
 rensum, Dionantensium & Teisterbantia in cōfinibus Thiele oppidi. Item ^{Comes}
 in annalibus Leodiensium habetur. Anno Dcccclxxxvij, secundum Sigi-
 bertum clarebat hoc tempore inter nobiles Francorum Anfridus Comes ^{et m.}
 Hoyensis, qui etiam cū esset Comes Brantuspantium, nō minoris iustitia, ^{inter Gallos Anfridus}
 quā ^{qui in fuit Comes B.}
^{m m}

L. I. 2 quā

quam potentia seculari famosus, deposito militiæ cingulo, tonsuratus in clericum eo proventus est, ut ordinaretur Episcopus Trajectensis inferioris, à quo de consilio & licentia Northeri Leodiensis Episcopi fundatum est cœnobium sanctimonialium beatæ Mariæ in villa de Turin, quam tenet Dux Brabantinus, & Leodiensis Episcopus. Hic Comes cum esset gratiâ divinâ inspirante in Episcopum inferioris Trajecti electus, sanctam cōjugem suam videlicet Hilsmonden, in dicto cœnobio constituit, & filia eorum sancta Benedicta primo reginam animarum illius cœnobij sub regula sancti Benedicti suscepit, ubi & meruerunt sepeliri. Beatus verò Anfridus constructo cœnobio sancti Pauli Apostoli Ultraject. in eodem sepulturam accepit. Hic in manibus Otronis secundi Imperatoris resignavit Comitatum Hoyen ad utilitatem Episcopi & Ecclesiæ Leodiensis, qui precibus Theophaniæ conjugis suæ nedum approbavit hujusmodi resignationem, sed quod reliquum ibidem erat ditionis Regiæ in Moneta scilicet & Teloneo, reliquisque redditibus munificentia Regiæ ecclesiæ Beatæ Mariæ in Hoyo concessis, dedit & elargitus est. Vidimus autem hujusmodi litterarum exemplaria sub data anni Domini Dccccxc. in Chronica Hasslinginensi. Anfridus Comes Brachbontorum tam justitiâ quàm potentiâ famosus, deposito militiæ cingulo, tonsuratur, neque profecit, ut ordinaretur Episcopus Ultrajectensis Ecclesiæ. Anno Dccccxvii. contulit & iste Anfridus non aspernendam partem ditionum suarum Ecclesiæ suæ Trajectensi, uti patet per litteram donationis suæ, quæ subsequitur.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, operæ precium duximus, quæ sequuntur scriptis inferere, ne posteros lateret, quod præsens ætas faceret. Quapropter desideramus notum esse cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam futuris, quàm modo præsentibus, quod ego Anfridus Dei solummodo gratia sanctæ Trajectensi Ecclesiæ Præsul indignus jure confusus in Domino cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, quandam mei juris hereditatem, quam antea potestativè possederam infra Comitatum Rien nuncupatum, quorum locorum hæc sunt nomina: Westerlo, Oedlo, Bolo, Mirenbecke, Honbecke, Butōnte, pro me, meorumque parentum remedio cum omnibus ad hoc pertinentibus Ecclesiis, ædificiis, mancipiis, agris, pascuis, pratis, cultis & incultis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus trado ad Ecclesiam sanctæ Mariæ Virginis, sanctique Martini in Trajecto ad restaurandum ibidem Dei servitium. Si quis hujus rei traditionem infringere nititur, laqueum omnipotentis Dei iræ, ejusque genitricis Mariæ, sanctique Martini incidat, & quasi profanus, & sanctæ Dei Ecclesiæ luminibus sequestratus existat. Et ut verius credatur, firmiusque observetur, sigilli nostri impressione propria manu designavimus. Ea autem loca adhuc sunt in potestate ecclesiæ Trajectensis, & à Nobilibus de Merode sub censu possidentur, exceptis quibusdam Ecclesijs & bonis, quæ nonnulli Tyranni de Wesemale occuparunt, & de humana rapina quærentes gloriæ suæ

in lib. eccl. epi

Venerab. Theobaldus

al. Leodiensis Episcopus

et itaq; Anfridus

de men

Hilsmonden

s. Apoboli 2. m. civitate

reanedi imperator

imo in ut

constat ut diplom.

i scripto et dion.

Mundi pa: 532 dipl.

lat. ms. fol. 2.

Anfridi e-
logij Brac-
banti.

M. coque

Donatio
Anfridi.

in lib. lat. dipl. fol.

33.

h. hilverenbecke.

que hodie s. sabbat.

h. hujusmodi

luz consilere, injustè transtulerunt ea sub simulata pietate in Monasterium Tongerlès, à quo sub recognitione mèdica detinentur. Sed non potuerunt tanti Domini fallere Christum: Nam eo deventum est, ut & nomen & familia alioquin clara jam penitus extincta, & in oblivionem cederet.

Hujus etiam Præsulis contuiku Frethebeldus, nobili prosapia progenitus, tradidit Ecclesiæ Trajectensi omnem juris sui hæreditatem quam habuit infra Comitatum Teisterbantiæ. Exemplar autem traditionis subsequitur.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis: operæ precium duximus quæ sequuntur scriptis inserere, ne posteros lateret, quod prior ætas faceret.

Quapropter desideramus notum esse cunctis sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus tam futuris, quam modo præsentibus, quod quidam miles nobili parentum prosapia genitus, nomine Frethebaldus, amore Dei salubriter instigatus, nil dubitans cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia omnem sui juris hereditatem, quam habuit infra Comitatum Teisterbantiæ nuncupatū, cum omnibus ad ea pertinentibus, exceptis tribus mansis & mancipiis in eis manentibus, quum & viginti, quæ erant suæ curtili mancipata servituri, pro animæ suæ, suorumque parentum remedio tradidit & donavit sancto Martino suo speciali patrono ad stipendialem, videlicet usum fratribus Trajecti sub castris Christi commorantibus, ea scilicet ratione, ut Pontificalis Cathedræ fratres cunctum ex integro in Herō cum ædificiis, mancipiis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, ut quicquid à me habuit, & id totum quod de ecclesia in Vekle structa suæ subjacuit potestati semotū haberent: Cætera, quæ supersunt rebus in omnibus cultis & incultis utriusque Monasterii fratres ibidem Deo servientes æqua & pari communiter dividerent inter se divisione. Post decessum verò hujus vitæ, Præpositi Monasteriorum, ejus anniversarium non immemores præterirent, Ecclesiis pro eo luminaria præsentando cibo potuque fratres lætificando quotannis. Dominus autem Præsul Anfridus pia memoria recolendus pro hujusmodi traditionis remuneratione, ut firmior & stabilior esset huiusmodi traditio, concessit in singulis annis de sua parte dari xii. libras in beneficium dum viveret. Quin etiam addidit, ut si ipse, vel ejus quod absit successor, hæc concessa neglexerit, ipse præfatus miles de suo, quod dedit, faciat ut velit. Anno

Dominicæ incarnationis Dcccxcvii. Indictione x, anno verò tertii Ottonis regnantis, xiii. Imperii autem ejus, xii. Calend. Octob: & in quinta feria. Actum est in Trajecto in præsentia Domini piæ recordationis Anfridi Præsulis, sui que Præfatus anno secundo, coram testibus quam pluribus, quorum quorundam hic tubnotantur nomina, Wolphere Godefrid, Wigock, item Godefrid Erolf, Bono, Ribart, Humero, Lauro, Ansfrit, Gerbold, Rugis, Hildebold, Adelhardt, Atto, Poppo, item Poppo, quin & his multo plures. Mox post hæc subsequente iiii. die, ut firmitus & stabilius esset infra terminum prædicti Comitatus in villa quoque Tride nuncupata, eisdem prænominatis testibus, & aliis nonnullis astantibus sine alicuius retractio-

diplom. Lat. fol. 15.

Frethebaldus miles nobilis.

Vekle s. hinkelum

Coronatus Rome a 996

Nota non rem tradidit fundus.

Thule m. retractatione

m. ante

ne cum rano & cespice jure rituque populari sancitum est, rationalib⁶ terq^{ue} que firmatum, & huiusmodi traditio intacta & inconvulsa permaneat ^{festi-} citer sub Christo stipulatione subnixā.

subsequenti

— Otto tertius ejus nominis fecit etiam donationem, prout in exemplari subscribitur de Bomelo & Arclo in districtu Teislerbantia.

vntrofi
humeruPoppo
Waldgeri
filius

perpetua

m. contradictione

Herebertus

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Otto superna favente clementia, Romanorum Imp. Augustus. Si locis divino cultui mancipatis alicujus honoris seu proprietatis supplementum præbere studueremus, in nostræ animæ & carnis felicitate nobis divinitus remunerari, procul dubio credimus. Quapropter optamus ut omnibus nostris fidelibus præsentibus atque futuris notum sit, qualiter nos ad remedium animæ nostræ, parentumque nostrorum, nec non interventu & supplici rogatu Antridi sanctæ Trajectensis Ecclesiæ venerabilis Episcopi, & Franconis reverendi Præsulis nostri, prædictæ sedi Trajectensi Ecclesiæ in honorem sancti Martini confessoris constructæ dedimus, largiti sumus & omnino concessimus omnem districtum super villam Bomel^{is}, & super cuncta, quæ ad eandem villam pertinent, videlicet publicæ rei subjecta. Teloneum ^{quod} verò, monetam & negotium generale fermentatæ cervisiæ, quod vulgò Grutt nuncupatur, immò quicquid in jam dicta villa ad publicum bānum sive districtum pertinere visum est in Comitatu Humtori Comitum in pago Teislerbantia dicto, situm, atque eundem districtum cum moneta, banno & Teloneo, & totius publicæ rei functione, prælibato Cænobio sancti Martini confessoris penitus in proprium tradidimus, Insuper sibi donavimus, quicquid Poppo filius Waldgeri habuit in ministerium in eodem Comitatu, & in villa Arclo proprietario juriō habendum tali ordine, unde præfatus Antridus venerabilis Præsul, sui que successores easdem res per nostram confirmationem traditas teneat, disponat, ordinet & perfruatur nostra omniumque nostrorum perpetualiter remota traditione. Et ut hæc nostræ autoritatis pagina firma permaneat, hanc manu nostra propria corroboravimus, & sigillari præcepimus. Signum Domini Ottonis Cæsaris invictissimi. Helibertus Cancellarius vice Willegisi Archiepiscopi recognovi. Data iij. Idus Aprilis, anno Dominicæ incarnationis Dcccxcviiij. Indictione xij. tertii Ottonis regnantis xvi. Imperantis iij. Actum in Romano Palatio felici manu.

De isto Ottone tertio, quæ apud raros, & non vulgaria inveniuntur scripta, scitu tamen nō indigna, libet hic inferere, & à captis idcirco paulisper deviare. Hic, secundum Sigibertum, à Iohanne xv. Papa ejus nominis in Imperio initiatus anno Dcccxciiij. tamen alibi legitur, quod à Gregorio v. hoc factum sit, cui rarius astipulatur Epitaphium, quod Romæ in marmore in ade Divi Petri Apostoli in Vaticano legitur, cujus exemplar annotavimus.

Hic

WILHELMI HED A.

271

tegr

Hic quem claudis humus oculis vultuque decoro,
Papa fuit quintus nomine Gregorius.

Ante tamen Bruno Francorum Regia proles,
Filius Ottonis de genitrice Iudith.

Lingua Teutonicus Numaga doctus in urbe,
Sed juvenis, cathedram sedit Apostolicam.

Ad binos annos & menses circiter octo,
Ter senos februo connumerante dies.

Pauperibus dives per singula sabbata vestes
Divisit numero cunctis Apostolico

Vsus Franciscæ, vulgari, & voce latina
Instituit populos eloquio triplici.

Francigena

Tertius Otto sibi Petri commisit ovile,
Cognatis manibus unctus in Imperium.

Exiit hanc postquam terrena vincula carnis
Æquivoci dextero subsistuit lateri.

Decessit xij. Cal. Martii, Anno Dcccxciii. secundum Chronicon Leodiensis Ecclesiæ Otto tertius à Iohanne xv. secundum Sigibertum in Imperatorem benedicatur, anno Dcccxcv. Gregorius quintus, qui & Bruno, filius primi Ottonis Imperatoris PP. factus, sedit annis ii. mensibus vi. Ottonem hunc optimum scribunt fuisse Principem, & æquitatis & iustitiæ observantissimum, usque adeo Reipub. utilitati insudantem, ut nec diem quidem ullum in otio transegerit. Nam crebrò intentus quæstionibus, hunc servavit ordinem: primam diem viduis, pupillis & Orphanis audiendum accommodabat: secundam iis, qui in religione aut Monastica professione erant constituti: tertiam Episcopis & clericis: quartam Principibus & Nobilibus: quintam militibus & Plebeis: sextam ordinationibus Catholicæ ecclesiæ: septimam conservationi Imperii. Vnde tunc temporis cum Otto Imp. in Italiâ moraretur, accidit, quod quidam Comes Tusciæ formâ speciosus frequentaret suam curiam, cuius pulchritudinem Imperatrix percipiens, exarsit in ejus amorem. Quare quodam die cum hæc haberet tempus & locum ad hoc aptum, & ille casu illuc advenisset, mox Regina apprehendit eum per Glamidem, alliciens ut ei condormiret, qui relicta veste malens subire mortem, quam facere opprobrium Regi cum esset ei fidelis, tenuit & aufugit. Regina verò videns se esse à Comite spretam, corde doluit & mentiens contraria dicens, conquesta est marito suo. Rege verò credente uxori, Comes iudicatur ad mortem, nec valuit excusatio ejus, quod innocens esset à culpa sibi proposita.

Imò iuxta Baronium
Dcccxcix.

Baron. menses viii
et dies iv.

Comes
Tuscia
immo
merito
condemnatur
ad mortem

hæc narrant Godys. vitzob. Sifridus p. 10. Gobelius, Cron. Sax. lib. 4. Gron. Belg.

VERSUS

HISTORIA
VERSVS.

Goltz. Vitez. m. othone 3.
part. 17. col. 481.

Indicat uxori propria Comes acta pudoris,
Dicens opto mori, quam Regis pbesse decori,
Se mihi prostituit semina digna mori.
Et quia delitui fugiens luxum mulieris,
Iudicor ad mortem, mihi non licet acta fateri,
Tu mihi post mortem conscia testis eris.
Si dubium videatur ei, quod teste probaris
Iudicio candentis eum ferri superabis,
Sic mihi post mortem gaudia fama dabit.
Uxor ait, fuge cum poteris, nec sic moriaris,
Ille refert magis opto mori quam secus reputari,
Qui fugit ille magis suspiciosa trahit,
Dixit, & in fatum pracone trahente vocatur,
Insequitur Comitissa virum qui fraude necatur.
Morte data manibus detulit illa caput.

Prædictus Otto Imperator post aliquantulum temporis spacium, sicuti mos erat ei, post mortem Comitis sedit in Iudicio apud Ravennam, ubi primo statuit audire viduas,

Iudicij causas dum præcipit Otto parari,
Imperat & Viduas celebri præcone vocari,
Hisq. pÿstudij iura cupita dari.
Assiuit occisum plorans Comitissa maritum,
Et queritur, quia Iudicium dat Caesar iniquum,
Cui pro more loci mittitur arte loqui,
Dicit ei: dic pæna reis quæ jure paratur,
Si rupta quandoque fide, vir fraude necatur?
Retulit Otto caput, perdere jure datur.
Intulit hæc tua te Caesar sententia damnat,
Fraude meum jugulasse virum te crimina pendent,
Si vis jura coli, te decet inde mori.
Hæc tacuit, Rex obstupuit, dicens mulier:
Nescio quid quaris, neque vera tulisse videris,
Hujus enim sceleris quis tibi testis erit?
Ecce caput Comitis dixit Comitissa paratum.
Fraude tua perijt, proprium cognosce reatum,
Suscipe Iudicium te perhibente datum.

Rex ait, iste Comes meruit pro crimine mortem.

illa negat, cupimus ^{ens}ignitam sumere sortem.

Rex parit ignita fœmina vicis ita,

De laqueo iuræ se conspicit Otto ligari,

Mira viri bonitas ratione potest superari,

Fœmineis manibus se sinit ipse dari.

Dum Regem Comitissa tenet, dat Regis honestas

Ve capitis sit plena sibi collata potestas

Sic ut in arbitrio stet cadat ipse suo.

Cogitat illa modum, quo Regem perdere posset,

Inducias tunc Rex modicas pro tempore poscit,

Addunt & proceres cum pietate preces,

Innumeris precibus procerum simul & mulierum,

Regia vita decem spacio datur esse dierum,

Sic ratione ferum fœmina vicis herum.

Iam decima veniente die casusq; minante,

Otto redit, Comitissa venit, quæ venerat ante,

Rex ubi dixit ave, restulit illa cave,

Tollit eum Comitissa Reum miranda leana

Dum trahitur, dum precipitur succumbere pœna,

Fœmina victa prece distulit ipsa necem,

Distulit & dicit ita nunc tristissima parco,

Vt post octo dies gladio sit pœna Monarcho,

Sic data, tunc vita pendula pendet ita.

Præce dies octo rediens dum perficit Otto,

Septima dat requiem post numeranda dies.

Septima præterijt, rursus cupit Otto mereri,

Vt sex ipse dies habeat cum pace tueri,

Consilio cleri, fœmina dixit erit.

Nec tamen illa dedit nisi Rex promitteret illi,

Quod prior ignitis pereat Regina favillis,

Hac ubi convenit vita redempta redit,

Pro tribus Inducijs tribuit tria castra Monarchus,

Nec fuit in reliquis concedere plurima parcus,

Nomina castrorum novimus atque solum.

Si cupis ipsorum consinia nosse locorum

Tunc precibus cū principibus rursus
petit octo,

*Climate Tascorum populus monstratur eorum.
Me quoque non latuit saepe videre solum.*

ci. Nota autem, quod ista tria castra, quæ data sunt Comitissæ ab Imperatore pro morte Comitis mariti ejus, & tribus Iudiciis, quas fecerat Imperatori, sita sunt in Lucensi Episcopatu, quorum unum vocatur Decendum, propter decem dierum inducias, alterum autem dicitur Octodium, propter octo dierum inducias, quas Rex tribuit Comitissæ, & ita vocantur castra, usque in præsentem diem, Imperator Otto postea redit in Saxoniam.

*Ans.
Testum dicitur sexdium
propter sex dierum inducias
quas regi tribuit comi-
tissa q. m. r.*

Anno Domini Mo. Otto Imp. expeditionem jam tertio factam movit in Italiam contra rebelles Romanos, post subactis hostibus, veneno à muliere dato vita decessit v. Cal. Februarij, anno tam Regni, quam Imperij xvij. ejus corpus Aquisgranum relatum, ante altare Sanctæ Mariæ in choro conditum.

Anno Domini Dcccclxxiiij. Otto senior xxvij. Regni sui, anno Imperij verò xij. diem claudit extremum. Sepultus in Magadaburch.

m. Anno Dcccclxxv. Otto II. successit Patri, (qui eo vivente coronatus fuerat Rex in Imperium, & gubernavit tam Imperium, quam Regnum annis novem. Obiit Romæ anno Mlxxv. & ante ecclesiam sancti Petri in tumba marmorea habuit sepulturam. Hic Scapha salutem querens, vix evasit, in Ausonia confugiens ad Theophaniam uxorem, matrem Otonis tertij.

985

non est in hunc

confinis

Mortuo Ottone tertio absque liberis, propter causam fortè præscriptam, cum tres Otones per successionem imperassent, eligitur Henricus Claudus filius Henrici Hezelonis in Regem, natione Noricus, & Dux Noricorum, id est Bavarorum, quorum castrum Noricum dicitur, vulgariter Norimbereh, caput Bavariæ. Hic Henricus Valentianæ Castrum, situm in Marca Alemaniarum, seu verius in confinibus Arduennæ à Balduino Comite Flandriæ occupatum, recuperavit, & Gandayum castrum cepit anno Mo. v. r.

Item Henricus Secundus Rex Partini ea confirmavit, & alia concessit de servis, vel liberis, vel advenis Prasbyteris.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Noverit industria seu sagacitas omnium fidelium nostrorum, tam præsentium, quam & futurorum, quia Aūfridus venerabilis vir Veneris Trajectensis ecclesiæ Episcopus, quæ est constructa in honore sancti Martini confessoris, cæterorumque Sanctorum, adiit celsitudinem nostram, deprecans ut concederemus prædictæ sanctæ Dei Ecclesiæ ob amorem Dei & sancti Martini, ut nullus servus aut liber prælibaræ Ecclesiæ coram ullo Præside, aut Iudice nostro ad causas audiendum, aut freda exigendum coactus veniat, sed coram Advocato ipsius Ecclesiæ finiantur. Homines quoque qui coram ad prædictam Ecclesiam solvent per annos singulos & ingenui

nui qui sub Mundiburdo ipsius Ecclesiæ consistunt, tali lege fruantur, sicut Colonienſi ecclesiæ concessum est, cæterisque in Regno nostro constitutis. Insuper prædictus honorabilis Episcopus Anſridus deprecatus est nostram Imperialem clementiam, ut res Præbyterorum advenarum, quas Theurisea lingua Overmecke nominamus, post obitum eorum nostræ ditioni relictas supra nominatæ Ecclesiæ concederemus. Cui petitioni per interventum dilectæ Conjugis nostræ reginæ Cunigundæ libenti animo aurem accommodare placuit. Et ideo hoc præceptum jam sæpe dictæ Ecclesiæ concedimus ob amorem Dei, sanctique Martini, & præcipiendo jubemus, ut nullus Iudex publicus, aut aliqui ex Iudiciaria potestate in suprascriptis rebus Ecclesiæ Dei, aut rectoribus ejus aliquam calumniam ingerere præsumat. Et ut à fidelibus nostris verius firmitusque observetur, hoc præsens præceptum conscribi jussimus, & sigilli nostri impressione muniri, manuque nostra, ut infra videtur, signavimus. Signum Domini Henrici Regis invictissimi, Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archi-capellani recognovi. Data iij. Nonas Septembris, anno Dominicæ incarnationis M. iij. Indictione 15. anno vero Domini Henrici 1. Actum Elissa.

*Confirmatio ejusdem Henrici Regis de Bomela, Teloneo, ac Moneta
ibidem ac Iurisdictione; & donatio de Arclo.*

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis; Henricus superna favente clementia Rex. Si locis divino cultui mancipatis alicuius honoris seu proprietatis supplementum præbere studuerimus, in nostræ animæ & carnis felicitate, nobis divinitus remunerari proculdubio credimus. Quapropter optamus, ut omnibus nostris fidelibus notum sit, præsentibus atque futuris, qualiter nos ob animæ nostræ remedium, parentumque nostrorum, nec non interventu & simplici rogatu Anſridi S. Trajectensis ecclesiæ venerabilis Episcopi, & Franconis venerandi Præfulis nostri, prædictæ sedi Trajectensi ecclesiæ in honore sancti Martini constructæ, dedimus, largiti sumus, & omnino concessimus omnem districtum supra villam Bomela, & super cuncta, quæ ad eandem villam pertinent, videlicet publicæ rei subiecta, Teloneum verò, Monetam, & negotium generale fermentatæ cereviæ, quod vulgò Gruit nuncupatur. Imo quicquid in jam dicta villa ad publicum bannum sive districtum pertinere visum est, in Comitatu Wirochi Comitatus in pago Testerbant dicto, situm, atque eundem districtum cum moneta, banno, Teloneo, & totius publicæ rei fructione prælibato cœnobio sancti Martini confessoris tradimus. Insuper sibi donavimus, quicquid Poppo filius Walgeri habuit in ministerium in eodem Comitatu, & in villa Arclo, proprietario jure habendum, tali ordine, ut præfatus Anſridus venerabilis Præful, sui que successores easdem res per nostram confirmationem traditas, teneat, disponat, ordinat, & perfruatur nostra omniumque nostrorum per-

supplere forke

removendi m.

Bomela cœ-
Teloneo &
omni iurisd-
ictione don-
atur Ec-
clesia Tra-
jectensi.

Wirochi

Wirochi
Comitatus

super nre.

fructuum m.

Poppo filius
Walgeri
Comitatus

Walgeri

Mm a

perualiter

perpetualiter remota contradictione. Et ut nostræ authoritatis pagina firma permaneat, hanc manu propria corroboravimus, & sigillati præcepimus. Signum Domini Henrici Regis invictissimi, Engelbertus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovi. Data iij. Nonas Septemb. anno Dominicæ incarnationis c13. iij. Indictione 1. Anno verò Domini Henrici Regis 3. Actum Elissa. Z. n.

Item de Venatione per Comitatum Tarentinæ.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum tam præsentium quàm & futurorum industria, qualiter nos interventu venerabilis Egilberti Præfulis obtemperantes, nec minus & voluntati Anfridi Trajec. Ecclesiæ Antistitis aures accommodantes ex hoc in antea præfenti Regiæ authoritatis præcepto interdiciamus, ut nullus Comitum aliorumve quorumcunque hominum in pago Thrente nuncupato, quod est in Comitatu Baldrici, cervos, urfos aut apros, insuper & bestias, quæ Teutonicè Elo & Schelo appellantur, venari, absque prælibati Pastoris ecclesiæ permissu præsumat. Volumus quoque, firmiterque Regalis edicto munificentia præcipientes jubemus, ut in eodem pago, universisque finibus ejus adusque adjacentes cæteras regiones præfatæ Traj. Ecclesiæ jus servetur Foresten se, utpote nobis ac nostris debitum. Et ut hæc nostræ traditionis concessio firmiorem obtineat vigorem, meliusque per succedentium curricula temporū ab omnibus credatur, inconvulsusque in æternum observetur, hanc chartam inde conscriptam manu propria corroborantes, Sigilli nostri impressione insigniri iussimus. Signum Domini Henrici Regis invictissimi, Bruno Cancellarius vice Willigisi Archi-capellani recognovi. Datum viij. Calendas Maij, anno Dominicæ incarnationis c13. vj. Indictione iij. anno verò Domini Henrici secundi Regis v. Actum in Inglehem. 3. n.

Obitus Anfridi Episcopi.

BEatus itaque Anfridus jam plenus virtutibus & senectâ, à Deo instar auri mundana scoria emundatus, circa annum Domini M. v. privatus lumine extitit. Construxit ex fundamentis celebre Cænobium sub professione sancti Benedicti, in monte sancto prope oppidum Amersfordiam, in honorem Deiparæ Virginis, ibi & religionis Monasticæ habitum suscepit, & usque in finem vitæ in sancto proposito perseveravit. Decessit anno salutis M. viij. v. Non. Maij, cum præfuisset feliciter annis quindecim, quâvis alibi scribatur eum decessisse de mense Aprili, anno M. ix. Sepultus est in Ecclesiâ Trajectensi in parte meridionali juxta ostium chori, cujus conversatio qualis fuerit per miracula ad ejus sepulchrum ostensa, crebrò innouit. Eo autem vitâ defuncto juxta aliquos Nortmanni oppidum Thiele incendunt.

Anfridus
moritur
cæne
1008.

Nortmanni
Tielam &
Trajectum
exurunt
anno Christi
1009.

Elo & Schelo
sunt bestie
venatori-
bus vocata

noy. May. m. c.
n. v. e. i. n. g.

June

q. m.

cedunt, anno videlicet M. ix. & sequenti anno Trajectum flammis consumunt, trucidatis multis.

Adelboldus Episcopus 19.

De prima origine discordiarum inter Episcopos Traiectenses, & Comites Hollandia, & occupatione bonorum Ecclesiae per Tyrannos facta.

IAm vastum & horrendum ingruit sulcandum pelagus, immensis scopulis referrum, Nam usque modo Ecclesiam Traiectensem nullam in rebus & bonis comperimus passim injuriam, quam non sanctis monitis, vel censura anathematis repulerit (nisi forsan ab infidelibus Frisii, Normannis, contra quos religiosi Imperatores & Reges suas vices pro vindicta & subsidio impigre accommodarunt) nec cladem aliquam praesensit, quam non multo cum favore compensarit. Sed nunc neglecto Deo datore omnium & protectore, ad arma fragilia & humanam opem recursum: Vnde quantum jacurae & incommodi Ecclesia suscepit Traiectensis, liquebit in posterum. Siquidem amodo nullum sensit incrementum, nec retinere potuit, quod pia largitione obtinuerat, sed vel privata Episcoporum affectione, pars in familiam, vel alios indignos translata est, pars etiam hinc inde Tyranniculis & injustis occupatoribus instar praedae direpta, & male custodita concessit. Adelboldo etenim viro nobili, & Proconsulari, magnae apud Henricum Imperatorem auctoritatis in locum beati Anstidi xix. Episcopo successit, tristis subrepsit erynnis, ex antica forsan ambitione, ut bella concitaret, & ferro injuriam ulcisci quareret. Nam per centum & viginti quinque supra actos annos, quibus Hollandiae Comites esse ceperant, continua pax fuisse legitur inter Episcopos & Comites, mutuaeque perstitisse benevolentia. Anno autem M. xvij. (alibi xxij.) ingenti & horribili exortu Cometa, juxta Physicos malorum praesagio, qui per multos dies instar columnae apparuit, non modica pullulavit dissensio. Theodrico etenim Comite in ultionem paternae necis adversus Frisios agente expeditionem, suspicio incidit non modica, Adelboldum eos contra Arnulphum fratrem, quem occiderant, in defectione fovisse & animasse instinctu & adhortatione Henrici Imperatoris (uti quidam volunt) secreta, vel ut aliis placet, amore gentis, ex qua ipsum originem traxisse asserunt. Accessit quod quidam Theodricus, cognomento Bavo circa oras Rheni (qui Comitatus Boodegrave ac Zwadammerdam vici sunt) praerarat Episcopo fide beneficii (quam Vassalorum dicunt) obnoxius, praedas ex Provincia Theodrici Comitis Hollandiae

Adelboldus
vir nobilis
& proconsulari
Henrico Imperatori
lunatus

patrem M

Theodricus
Bavo Comes
in Bodon-
grave Comita-
tus

ubi sunt M.

Mm 3

dix

dia ageret, & incursionibus crebris infestaret. Vnde comprobata major sus-
 picio. Theodricus itaque injuria provocatus, cum Syfrido Siccone fra-
 tre in Bayonem Comitem non spernendum ducens exercitum, ipsum proflig-
 gavit, omni exuens Dominio. Quod indignanter ferens Episcopus, ten-
 tavit profugum armis restituere, & conferto praelio post eventum hinc in-
 de stragem Comes Hollandia victor exiit. Resarcito autem confestim no-
 vo exercitu & copiis in aciem deductis, post crudelem conflictum, & mul-
 torum ex utraque parte nobilium cadem, victoria iterata mansit penes
 Theodricum, Adalboldus quoque minus prosperè pugnans in bello capi-
 tur, clementiusque quàm sperare licuit ab hoste exceptus. Sciscitatur Com-
 es ab Episcopo in hunc modum. Quæ te movit Præsul occasio, ut in ge-
 nitoris nostri interitum, & nos concitares Frisios, & in rebellionem foveres.
 Bayonem Comitem nobis & Provinciis nostris insidiantem, agros depopu-
 lantem, prædas abducentem instigares & sustineres? Sint tamen hæ condi-
 tiones libertatis tuæ consequendæ, modo velis, fidem dato, quam confir-
 mato sacramentis, te neque sequaces tuos, de cætero nobis obsuturos, Frisios
 suppetias ferre cessato, nec ad eorum dominium aspirato, quod nobis de-
 betur, ab ambiendo aut invadendo Provincias nostras abstineto. Inter te &
 nos subditosque nostros firma pax & concordia sunt. Comes tuus Bayo-
 perpetuo proscriptus & fortuna nudatus permaneto, hac lege liber esto. Ad
 quas conditiones subeundas cum Episcopis se redderet difficilem, manci-
 patur firmiori custodiæ in arce munita ad Ista fluvij ostium, quæ ideo Iste-
 monde vocatur, in eaque detinetur triennio. Causa dissidij altius venit re-
 petenda, ex qua hoc vulnus antiquum recruduit. Prisci Reges & Impera-
 tores Francorum latissimos agros & possessiones absque definitione tradi-
 derunt Ecclesiæ & Episcopis Trajectensibus, ut puta quæcunque Regiones
 superioribus annis per Barbarorum insultationes jacebant, desolatæ, sive
 quæ infrequentes habitatoribus, aquis maris Oceanicæ fluminum excu-
 rentibus partim obrutæ, sive quæ ab infidelibus occupatæ jure belli in ditio-
 nem Regum venerant. Hæ omnes circumlimbum maris & inter flumina
 sitæ, tanquam exigui momenti concessæ fuerant Ecclesiæ, ac si expulsi ty-
 rannis & proscriptis bonis, victima ex his consecraretur Deo, & Christia-
 nis jam novellis apud Trajectum, quorum prædicatione omnes circumvi-
 cinæ provinciæ in fidem Christi conversæ sunt, plus operante lingua, quàm
 gladio. Nec eo tempore aliquis in Frisia, Hollandia, Batavia, Insulisque
 usque ad Oceanum Principatum tenuit, præter solam Ecclesiam Trajecten-
 sem, quæ concessione Regum illa possidebat, sub tuitione & administra-
 tione præfectorum. Siquidem Reges Frisiorum funditus deleti, & alij at-
 que alij proscripti & exterminati, sic purgata tyrannis regio usque ad tem-
 pora Ludovici Pij filij Caroli, sub quo ex causa duplicis connubij & filio-
 rum dissensio, & imperij divisio capere fomentum, ut ipsa Ecclesia dispen-
 dium caput: Harmigardæ prioris uxoris filijs (quibus sanctus Fredericus
 Trajectensis Episcopus favore videbatur) in patrem propter Iudith secundæ
 uxoris

Adalboldus
 dicit Episco-
 pus in pu-
 gna captus,
 restituit con-
 ditiones pa-
 cis.

Adalboldus
 in arce Iste-
 monde tri-
 ennium en-
 detur.

Ecclesia
 Trajectensis
 sola domina
 servatur
 usque ad
 tempora

non est in ha.

adun

uxoris & prolis natæ acceſſionem conſpirantibus, uti ſuperius prætaſtū eſt. Nam licet pius pater filios ſibi conciliarit, & ſucceſſiones designarit regno-
rum, quo inter ſe diſcordes animi pacarentur, fruſtrā tamen laboratum eſt: Immo filij priores (patre vita deſuncto) mutuis viribus in Carolum Calvum
filium poſterioris uxoris arma parantes, ut eum tanquam illegitimum vita
& hæreditate nudarent, tantam apud Fontanetum vicum commiſerunt ſtra-
gem, ut antea nec poſſet ſimilis audita fuerit, & abſque ulla gloria, & cum
maxima Imperij clade. //

Compoſitis autem rebus non abſque turpi pacto, & per novam diviſio-
nem, incepit jam animorum & ſtirpis ſuboriri defectio. Nam quibus Ger-
mania ceſſit ſibi Imperij dignitatem vendicare, alii verò in Galliis designati
contra niti tentabant. Vnde factum eſt, ut quod à filiis Hermigardæ primæ
uxoris Ludovici Pii, eorumque ſucceſſoribus concederetur Episcopis & Ec-
cleſiæ Traiectenſi, à Carolo filio Iudith, & eum ſequentibus vel abrogare-
tur, vel concederetur aliis in odium Frederici Episcopi & Commiſſorum in
genitricem Iudith, donec Imperium in Germanos transferretur. Vnde
perpetui rancoris & diſſenſionis origo (quam hic Adelboldus inter Episco-
pos & Comites duraturam prædixit), nam quod Episcopi à Germaniæ Regi-
bus, id Comites ab iis, qui in Galliis Francorum nomen retinere, impe-
trabant, & quiſque ſuas conceſſiones efficaciores contendebat, unde radi-
cata diſcordia. Vbi verò Eccleſia cum civitate Traiectenſi à Barbaris fuit
deleta, & bona & poſſeſſiones occupatæ; ignavia Regum inter ſe uſque ad
interventionem diſſidentium, qui ea ex faucibus hoſtium eruere gladio, ſat-
agebant non Eccleſiæ reſtituere, ſed ſibi acquirere in animis ſtetit, tanquam
ab inimicis recuperata; fuit itaque juſ in viribus, ut potentior quiſque oc-
cuparet, quod poſſet. Theodricus quoque primus Comes Hollandiæ pro-
tutione limitis Imperij contra Normannos & Danos, Friſiam detinentes,
non autem pro reſtitutione Eccleſiæ Traiectenſis miſſis, præſedebat, ſtud-
manſit alta mente Episcopo Adelboldo repoſtum, ut verbis Poëtæ utamur.
Nam conſitus viribus & auctoritate, qua valuit apud Imperatorem, ange-
batur in animo, ſi quando direpta vel alienata in ſuam ditionem reducere
non poſſet. Sed adverſante fortuna, cui cauſa Comitis Hollandiæ perpla-
cuit, jam in captivitate tantus non antè relaxatus eſt, quam jurejurando ſpon-
derat, ſe expoſtulata obſervaturum, & abdicaffet, quodcunque juſ ad Fri-
ſiam aut Hollandiam prætenderet. Manſit itaque inter nos pax & tranqui-
litas. Celebratur nihilominus hic Adelboldus à multis ſcriptoribus exi-
miis. In annalibus etenim ſcribitur: Mortuo Anfrido, Adelboldus vir ſa-
pientiſſimus poſt eum eligitur, & introizatur anno M. viij. Anno M. xxiij.
Eclipſis Solis facta eſt, nova Eccleſia S. Martini in Traiecto conſtructa &
dedicata à xij. Episcopis vj. Cal. Iulias, anno M. xxiij. Henricus Imperator
obiit, cujus vitam Adelboldus Episcopus Traiectenſis deſcribit. Conraz-
dus ejus filius ſucceſſit. Anno M. xxvij, obiit Adelboldus Episcopus, cujus
excellens ſapientia multis nota eſt, & qui ſummæ virtutis vir, & conſilii u-
bique

unde primus Imperij
diſſiduum et Imperij
aliquæ ſcandigenarum
regum conſtituti limi-
tes.

Error iſte:
ricus valde
gravis in
perſona ac-
qua tempo-
re.

Eccleſia Tra-
iectenſis à
Barbaris
vaſtata in
in viribus
fuit.

Theodoricus
primus Co-
mes Hollan-
diæ occupas-
tor honorum
Eccleſiæ Tra-
iectenſis.

Hoc viri
Adelboldi
Episcopi

De Adel-
boldo Episco-
po diverſo-
rum elogio.

interventionem M.

cos. M. x.

bique prædicatur. Si de hoc cuiquam dubitare visum fuerit, respiciat Trajectum diversis operibus ab illo auctum & ornatum, ibidemque novum Monasterium sancti Martini miro ingenio ab eo fundatum & ordinatum, & mira celeritate paucis annis penè ad perfectionem perductum. Videat etiam locum in Thiela, jam divinis rebus florentem, à superioribus Episcopis omnibus solatiis destitutum, ab ipso verò pia & paterna consideratione ad pristinum statum restitutum. Ex quibus rebus facillè colligitur, quia terrena non quæsit, sed soli Deo placare desideravit.

Ex annalibus Leodiensibus. Norgerus xvii, Episcopus Leodiensis Suevus, vir admodum nobilis, & in utraque lingua apprimè eruditus, Ottoni primo charissimus, qui cum tutorum filii constituit, Ottonis scilicet junioris in Regio palatio diu conversatus. Hic quando in via esset, scholares adulescentes secum ducebat, & libros, & alia scholarum arma ferebat. De cujus schola fuerunt Guncherus Archiepiscopus Saltzburgensis, Rothardus & Harduius Episcopi successivè Cameracens. Adelboldus Episcopus Trajectensis inferioris, Holcedo Tullensis, Haymo Verdunensis, Wazget Durandus Leodiensis postea Episcopus. Iste Nothigerus præfuit Ecclesiæ annis xxxix.

Hezelw.
Wulbodo.

m. 9

— *Suibertus Florinens. & Gemblacensis Abbas ad D. Canonicum Landunens. de scriptoribus virtutum meritorumque signipotentis sancti Martini.*

Sed nec à tantorum collegio & tempore posterior meritoque & nomine inferior Adelboldus Ultrajectensis Episcopus aliquatenus mihi videtur secernendus, cum propter præcipuæ devotionis fervorem, quo totus in Sanctum Dei incanduit, tum quia & ipse cantum nocturnalem in eius laude composuit. Triumphum quoque ipsius de Danis & Suedis Turoniam infringere & spoliare conatibus, & si non multo opere quid de illo sentiret, aliis etiam sentiendum intimans, propter claritatem operum ejus gemmā illum vocans, his inter alia usus est verbis: Gemma, inquit, ista fulget in cælo, in terra choruscat, ubique honoratur, ubique diligitur. En qui eam meratus fuerit, perhenni gaudebit thesauro. Si quis possederit, non deficiet omni bono. O filii hominum hanc vobis lucramini, & lucem perhennem habebitis, hanc possidete, & nihil vobis deerit.

Iohannes Tritenheim Abbas; Adelboldus Episcopus Trajectensis ex monacho, ut ferunt Lobienensis ordinis sancti Benedicti, Dialogum de adventu Domini composuit, vir in divinis Scripturis eruditus, & in secularibus libris nobiliter doctus, in Curia sancti Henrici Imperatoris in magno precio habitus, non minus armis, quàm eruditione prostravit infideles, scripsit vitam sancti Henrici Imperatoris lib. i. de Laude sanctæ crucis, de Laude beatæ Mariæ. Sed & alia tam metris, quàm prosa nonnulla edidit, quæ ad noticiam meam non venerunt. Moritur sub Conrado juniore Imp. anno Domini

Sub cuius persona Henricus
abbas
mer. Sub cuius persona tunc
clerici & monachi Romæ
existentis Henricus Abbas
Lobensis

Adelboldus
Episcopus
Trajectensis

Domini M. xxvij. Indictione x. Episcopatus sui anno xvij. v. Calend. Decembris.

Platina in vita *Ioannis xvij.* ferunt tum *Henicum Lobienſem* in Lotha-
ringia, & *Adelboldum Episcopum Traiectenſem*, qui multa in laudem bea-
tæ Mariæ Virginis, sanctæque crucis scripsit, & *Abbonem Floriacenſem*,
qui postea in Vasconia ob fidem Christi Martyrium passusest, doctrinâ, re-
ligione, sanctitate magno in precio habitus.

Adelboldus itaque in actibus bellicis parum fortunatus, in administratione & regimine suo prudentissimus, animum applicans ad augmentum Religionis & divini obsequii, locorumque sacrorum collapsorum instaurationem, ecclesiam Trajectensem à Baldrico inchoatam, secundum aliquos continuavit, secundum alios, diruto priore opere à fundamentis novam basilicam magnificentius octennio exstruxit, in cujus consecratione interfuere Henricus Imperator, & inter alios Prælatos ac Nobiles Pilgrinus Agrippinus, Everhardus Treverensis, Arebo Moguntinus, Everhardus Bambergensis primus, Geberhardus Ratisbonensis, Bruno Augustensis frater Augusti, Regimbolus Spirensis, Bruno Tullensis, Walbodo Leodiensis, Adalbero Hammelburgensis, Hanno Verdunensis Episcopi, qui etiam interfuere consecrationi sancti Michaelis Bambürgensis, anno M. xxi. Dedicata est autem vj. Cal. Iulij, M. xxij.

Sub eo Qdo Præpositus capiebatur à Iunione, qui pro satisfactione tradidit manſis in Wamel, de quo hoc modo ſcribitur in vetuſtiſſimis codicibus: Odo Præpoſitus Adelboldi captus eſt à Iunione quodam peſtilente & prophano, ob hoc idem Iunio ab Epifcopo ſæpe vocatus, eidem Præpoſito pro ſatisfactione tradidit duos manſos in villâ Wamelo, unde ſtatim Præpoſitus per manus advocati ſui Popponis, eoſdem manſos tradidit fratribus duarum congregationum in Trajecto. Secundum conductum ejusdem Iunionis in Thiele coram præſentia ſupradicti Præſulis atque Ducis Godofredi, ejusque fratris, ſc. Marchionis Gozelonis, omniumque nobilium & ingenuorum in circuitu commanentium, ea conditione, ut ſi idem Iunio vel aliquis coheredum ejus, fratribus ſupradictis perſolveret viginti libras Thieſenſes, hoc eſt xl. marcas, & ſeptem equos, totidemq; ſcuta, & totidem lanceas cum totidem tunicis in ejus juſ ſæpeditum prædium redire poſſit.

Ecclesiam præterea Divæ Walburgis in Tiela cœnam Ecclesiæ Trajectensi à Danis & Piratis paulò antè destructam, restauravit & perfecit, deputans in illa Collegium Canonorum, ubi dudum Walgerus Princeps & Comes frater Theodrici, uti voluit primi Comitis Hollandiæ, templum struxerat, & virgines sacras (quas sanctimoniales vocant) pro obsequio divino instituerat. Quod postea collapsum & dirutum, semotis virginibus, præparatum fuit, & viri religiosi sub professione sancti Augustini, vel beati Iudori (quos Canonicos regulares appellant) in locum illarum, subrogati, qui Deo serviendo piè vivebant usque ad tempora Adelboldi. Hic loco tum tertio desolato, & per eum instaurato, dissoluta priorum disciplina, Canonicos

* In. M. s. Ap. hic
inferuntur quæ s. de
Ualdodoni decano ex
anni. Leod. de/cursi in
albis

habet el
mizop. c.

Adolbold
opera.

M. A. Heymannus.

lib. dupl. D. 24

June 1894

Prædictum
dimensum
prædictum.

aliq. hic præparant
et:
cetera Tyleni ut
e atq. institutione
mre.

N. 11. 112.

præfecit sæculares, qui temporis successu, ob sævitiam municipalium, translati sunt in oppidum Arnheimensem, benignè accepti à Comite tunc Gelriæ, qui locum eis accommodavit, ubi sedes ponerent. Referunt aliqui Adelboldum natione Frisum & nobilem extitisse. Sed ego eum potius Baravum crediderim, cum fratrem ejus, prope Tielam in Santvica habitasse constat ex vitâ Divæ Walburgis, quæ Adelboldo scripta erat. Præfuisse scribitur Ecclesiæ annis xvij. decessit anno M. xxvij. quinto Calend. Decemb. sepultus in Basilicâ, quam ædificaverat Trajecti. Pecerat Adelboldus recenseri & conscribi nobiles beneficio & fide præcipuè Ecclesiæ Trajectensi astrictos (quos Ministeriales sive Vassas appellant) præfente Henrico Imp. uti ex litera inserta declaratur.

*Santvica
prope Tielam*

*In lib. Cameræ f. 74.
Memoriale & scriptum dñi Adelboldi ep
Tz. de liberis vassallis recte transeunt. De Vassis sive fide addictis Ecclesiæ & Episcopo
Traiectensi.*

Dei

IN nomine Domini amen. Operæ precium duxi ea, quæ sequuntur scriptis inferere, ne in posterum lateret, quod præsens atas faceret. Quapropter desidero notum esse cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam præsentibus quàm futuris, quod ego Adelboldus Dei solummodò gratia, sanctæ Traiectensis Ecclesiæ Præsul indignus. Cum feudales liberi Traiectensis Ecclesiæ à me feudum suum requirerent, prædecessorum meorum Episcoporum Traiectensis mihi literas ostenderunt, continentes quæ & qualia bona ipsi & eorum progenitores ab ecclesiâ Traiectensi tenuerunt: quibus visis in scriptis feci, redègi, quæ sequuntur: Dux Brabantie est liber Feudalis Ecclesiæ Traiectensis, & tenet in feudum civitatem lapideam in Tiele, cum prædiis, familiis, mancipiis, sylvis, aquis, piscationibus, pascuis, pratis, & Salictum juxta prædictam civitatem Tiele situm, & omnibus ad civitatem pertinentibus eandem.

*Hæc non suo loco ut
sint posita vereor;
quod posteriorum tem-
porum mores et fusi
exprimere videntur.*

in lib. Cam. ternoutæ & Kordæ

Dapifer.

Item totam Campiniam usque Turnour, & Woïrde, cum mancipiis, sylvis, campis; officium quæ ejus est quod vocatur, & est Dapifer Episcopi Traiectensis.

aquis

Item Comes Gelriæ est etiam liber feudalis ecclesiæ Traiectensis, & tenet in feudum Comitatum Zutphanie, cum multis prædiis, mancipiis, pratis, sylvis, aquarum vè decursibus & justitiis. Item Embricam cum suis attinentiis pro parte media, & alia pars est Episcopi Traiectensis. Item In pago Batava magnam partem, cum mansis, terris, casis, domibus, mancipiis utriusque sexus & iustitiis. Item Tielrewert & Bomlrewert, cum multis mancipiis, mansis, terris, casis, domibus, campis, pratis, aquis, aquarum decursibus, & iustitiis; & dicti Comitatus officium est, quod vocatur & est venator Episcopi Traiectensis.

Feudum.

eccle

Item Comes Hollandiæ est liber feudalis Episcopi Traiectensis, & tenet in feudum Comitatum Hollandiæ, & terram Keneimariæ, cum terris, mansis, syl-

is, syl-

sis, sylvis, campis, pratis, pascuis, mancipiis, aquis, aquarum decursibus, & Iustitia, exceptis dictarum terrarum decimis, & terra Waterlandiæ & West-Frisiæ, quæ totaliter pertinet ad Episcopum, & Ecclesiam; & dictus Comes Hollandiæ vocatur & est Marschalcus Episcopi Trajectensis.

Marschalcus
est.

Traject.

Item Comes Clivenfis est liber feudalis Ecclesiæ, & tenet in feudum in pago Batavio in superiori parte supra Rhenum magnam partem terrarum & manforum, cum casis, domibus, mancipiis, campis, pratis, pascuis, & ex alio latere Rheni, & in aliis quibusdam locis, terras, mansos, casas, domos, sylvas, campos. Item Woudrichem cum agris & campis, cum aquis, aquarum decursibus, & Iustitiis, & est Camerarius Episcopi.

Camerarius

Qui vocatur

bus

Item Comes de Benthem est liber feudalis Ecclesiæ, & tenet in feudum Burchgraviatum five Præfecturam Trajectensem, cum plurimis mansis, terris, insulis, campis, mancipiis, sylvis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decursibus, & Iustitiis in pluribus locis civitatis & Diocœsis Trajectensis, qui vocatur & est Ianitor Episcopi.

Ianitor

Item Dominus de Cuke est liber feudalis Ecclesiæ, & tenet in feudum multas terras, insulas, & decimas, cum casis, domibus & sylvis, campis, pratis & pascuis, aquis, aquarum decursibus, & Iustitiis in diversis locis Diocœsis Trajectensis; qui vocatur, & est Pincerna Episcopi.

Pincerna

Item Dominus de Ghoer est liber feudalis ecclesiæ Trajectensis, & tenet in feudum Castrum Ghoere, & terram dictam Amejde, cum multis terris, mansis, casis, domibus, sylvis, campis, mancipiis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decursibus, mobilibus & immobilibus, & omnibus ad dictos districtus de Ghoer & Amejde pertinentibus; qui vocatur & est signifer Episcopi Trajectensis.

Signifer

Prænominati omnes feudales Ecclesiæ in generali Synodo Episcopi Trajectensis tenentur, & debent personaliter interesse, qui feudum suum à me receperunt in homagium ac fidelitatem præstiterunt coram Domino Henrico Rom. Imp. invictiss. Augusto, præsentibus Aribone Archiepiscopo & Archicancellario Annone Coloniensi, Everhardo Treverensi, Adelberto Hammelburgensi Archiepiscopo, Walrico Vicecancellario & pluribus aliis Episcopis, Comitibus & Regni fidelibus. Actum in Tulpiaco castro nostro anno Domini M. xxj. iij. Non. Januarij feliciter, amen.

capellano

videl. m. lib. com.

Obrinuit etiam de novo confirmari donationem Threntia primum ab ipso Henrico, & postea à Conrado secundo ejus successoribus, videlicet.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Henricus Dei gratia Rom. Imp. Augustus. Cuncta quæ aut possidemus, aut possidere videremur, ab ipso accepimus, qui nos & potenter ex nihilo fecit, & misericorditer usque ad hoc, quod nunc sumus, perduxit, ipse dator, ipse nutritor, ipse

Na 2

nostre

noster est protector. Ex acceptis autem aut condemnabimur, aut glorificabimur. Nam si eis secundum suggestionem inimici ad pompam nostram abutimur, ex eis quasi commissi talenti defraudatores infelicititer condemnabimur. Si autem eis ad gloriam & laudem nominis illius, qui dedit, utimur, ex eis ut fideles dispensatores glorificabimur. Nihil quippe quod pro sit habemus, quod ab ipso non accepimus, qui ideo dat ut recipiat, & non ideo recipit, ut indigeat, sed ut nos earum rerum, quas recepit, possessores æternaliter faciat. Nam quicquid & damus ^{domini nostri} non amittimus, sed hinc nobiscum portamus, quod autem retinemus non hinc nobiscum portamus, sed hic amittimus. Quapropter notum sit omnibus S. Dei Ecclesiæ fidelibus, tam futuris, quam præsentibus, quod nos ob perpetuale remedium antecessorum nostrorum, & nostri ac dilectissimæ conjugis nostræ Cuni-gundæ S. Trajectensis ecclesiæ nostris temporibus constructæ, & nobis præsentibus dedicatæ sub patrocinio beatis. Martini Archiepiscopi, interven-tu conjugis nostræ, & Adelboldi ejusdem Ecclesiæ Episcopi, ac Heimonis Verdumensis Episcopi, & Comitis Bertolphi fidelis nostri Comitatum de Thrente per hanc imperialem paginam nostra jussione conscriptam. Deinceps habendam damus & concedimus. Quæ donatio ut stabilis & incon-vulsa nunc & in perpetuum permaneat, hanc paginam inde conscriptam, manu nostra coroboravimus, & sigilli nostri impressione insigniri curavi-mus. Signum Domini Henrici Romanorum invictissimi Imp. Aug. Aribon Archiepiscopus & Archicapellanus recognovi. Data Nonis Januarij, anno Dominicæ incarnationis c10. xxiij. Indictione vj. anno Domini Henrici Regis xxij. Imperij x. Actum Baben[se]bergh fæliciter amen.

— *Conrardus similiter tradidit Comitatum in Trente, anno Mxxv.* —

[*Litera Conrardi ij. Regis.*]

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Conrardus divina favente ele-
mentia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum tam præsentium,
quàm & futurorum industria, qualiter nos interventu dilectæ conjugis
nostræ Gisilæ videlicet Reginæ & Aribonis Maguntie sedis Archiepisco-
pi, nec minus voluntate Adelboldi Trajectensis Ecclesiæ antistitis, obtem-
perantes ex hoc in antea præsentis Regiæ autoritatis præcepto interdicimus
ut nullus Comitum aliorumvè quorumcunque hominum in pago Triente
vocato, quod est in Comitatu Temmonis, cervos, &c. ut suprà ubi de Ve-
natione per Comitatum Tarenthiæ.

Et post.

Signum Domini Conrardi Regis invictissimi, Walricus Cancellarius
vice Aribonis Archiepiscopi recognovi. Data vii. Calend. Augusti. Indicti-
one viij. anno Domini c10. xxv. anno autem Domini Conrardi ij. regnantis
1. Actum Triburiæ.

Præceptum

*n. fæliciter glorabi-
mur*

m. ei

m. ppria

d. fol. 33

*Exdilectio d.
est annus
Christi
1027. Hen-
rici 21.*

*Id. m. s. est integra
ut et m. Myropiano*

*Præceptum Conradii y. de servis vel liberis, & de advenis Presbyteris,
Ecclesia sancti Martini sub Adelboldo.*

*al. Mar
p. quidem Conradi de
rebus clericorum*

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Conradus divina favente cle-
mentia Rex: Noverit industria, Quia Adelboldus venerabilis, &c. & post.
Cui petitioni per interventum dilectæ conjugis nostræ Gisela Regina, &
Aribonis Moguntinæ Sedis Archiepiscopi, &c. & infra. Signum Conradii
Regis invictissimi, Walricus Cancellarius vice Aribonis Archicap. recogno-
vi. Datavij. Kal. Augusti, Indict. viij. anno Dominicæ incarnationis c. io. xxv.
anno Domini Conradii. Regni j. Actum Triburiae, feliciter amen.

*In us. q. in legum.
seu sagacitas omniū
fidelium nōrū tā pntū
quā & futurorum*

Reliqua quæ hic desiderare posses, invenias post proxima
supra posita Carmina. pag. 274

Idem contulit Comitatum in Teisterbantia modo sequenti.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Conradus divina favente
clementia Rex Francorum, Longobardorum, & ad Imperium designa-
tus Romanorum. Quoniam non dubitamus multum proficere pecca-
trixibus nostris animabus Ecclesiasticas res humanis augeri beneficiis, &
honorificis sublimari dignitatibus, regalem decet personam minimum re-
nuere, cum ab aliquo fidelium suorum pro hac eadem re, de qua commo-
netur & patitur facere, sed omni intentione commonita & petita largiter
adimplere. Talibus enim saluberrimis intentionibus antecessores nostros
semper vidimus invigilare, & ad hujusmodi beneficium comonere posse.
Inde etiam sensimus illos temporaliter multum vigere, & quod est multo
melius inde æternaliter nunc cum Christo gaudere confidimus. Huius ex-
go desiderii fomite cordetenus accensus, voluntas constat nobis illorum
exemplo, eadem ratione, eodemque modo Sanctorum suffragia promereri,
& dum nobis subsistit eadem promerendi facultas, similium succedat even-
tuum, Sanctorum interventu, prosperitas. Cæterum ne nostra voluntas non
verbis inhæreat, notum fieri volumus omnibus in Christo fidelibus, præ-
sentibus scilicet atque post venientibus qualiter nos interventu ac petitione
dilectæ conjugis nostræ, videlicet Gisela, nec non familiarium nostrorum
Aribonis Archiepiscopi Sedis Maguntinensis, & Adelboldi Episcopi Tra-
jectensis Ecclesiæ Comitatum in Teisterbant, situm ad Trajectum S. Marti-
ni & ejusdem Sedis Episcopo, suisque successoribus post futuris, cum om-
ni utilitate quæ pertinet ad eundem Comitatum perpetualiter habendum
tradimus, ea videlicet ratione, ut nullus post hac in illo Comitatu potesta-
tem aliquam exerceat, extra Præsulis præscripti licentiam: quia sibi totum
concessimus, quicquid utilitatis in illo habuimus. Et ut firmiora sese inibi
haberent jura legalia, bannum statuimus illi dare, quemcumque vellet Epi-
scopus ad regendum eligere. Ut hæc autoritas nostra firma & inconvulsa

*Comitatus
Teisterbant
donatur Ec-
clesiæ Tra-
jectensi.*

n. vdal-
capellani

omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam, propria manu roborantes, sigillo nostro iussimus insigniri. Signum D. Conrardi Regis invictissimi. Balricus Cancellarius vice Aribonis Archiepiscopi recognovi. Data xvij. Calendas Iulij Indictione ix, anno dominicæ incarnationis c12, xxvij. Anno verò Domini Conrardi secundi regnantis iij. Cremonæ actū est.

De Bernulfo Bernoldo
vel Bernone Epō tr.

Bernulphus Episcopus 20.

m. beech

A Delbeldo defuncto ingens in clero suboritur cōtentio de novo Pontifice designando, unde cūm ex nimia pertinaciā convenire nequissent, ne quid Respub. ex hoc pateretur detrimenti, Conrardus Aug. Divi Henrici successor, ad componendum discordes animos, Ghisela Augusta conjuge sua gravida, ex fatigatione itineris, apud vicum Oesterbanck dimissa, celeritè descendit Trajectum. Quod cūm frustra tentaret, atque de unionē desperaretur, tandem utraq; factio submisit se arbitrio Regio, ut Ecclesiæ provideret. Dum hæc agitur, conjux Regia Bernulphi siye Bernoldi, ut aliis placet, sacerdotis loci excepto hospitio peperit filium, denunciāns id Regi per eundem sacerdotem. Unde tam felici accepro nuncio, plurimum lætatus juxta Regiam munificentiam decrevit digna congratulationis præmia, Bernoldum virum alioqui justum & pium dignitate Præsulatus sublimans, & per annulum & baculum Pastoralem, juxta ritum à tempore Caroli Magni sequaciumq; Imperatorum, investiens, congreganti clero ac populo universo exhibuit honorandum. Bernulphus itaque xx. ordinatus Episcopus illicò animum ad vitam sanctiorem, & augmentū religionis cultumq; Divini obsequii applicuit. Primum pacem pepigit cum Comite Hollandiæ & Principibus circumvicinis. Erexit in Trajecto à fundamentis ecclesias binas, unam in honorem Divi Petri Apostoli, alteram sancti Iohannis, in qua corpora Sanctorum Iustini & Cypriani recondidit, utramque multis prædiis & possessionibus ditans, ubi etiam collegia Canonicorum instituit, Monasterium antea per Anfridum Episcopum in monte Sancto constructum, transtulit in urbem, ubi & Ecclesiam sub invocatione sancti Pauli Apostoli ædificavit. Apud Daventriam instauravit templum Divi Leuini, ubi & partem Canonicorum ex ecclesia beatæ Mariæ Trajectens. (quæ sancti Salvatoris nunc dicitur) transmisit, assignans ex bonis dictæ Ecclesiæ, quæ admodum opulenta erat, quibus perpetuo illic Deo militarent. Ecclesias præterea & loca sacra per Diocesium suam ruinam inantia, in cultum pristinum restituit & ornavit. In hac itaque tam sancta conversatione usque in finem vitæ perseverans, cūm cælitus datus esse crederetur, ad relevamen Ecclesiæ suæ paulo antea satis oppressæ postquam sedisset annis 28, migravit ad Dominum 14. Kal. Aug. anno Domini M. liij. tempore

tempore Hêrici tertij. Sepultus in sanctuario ecclesiæ sancti Petri per ipsum fundata: translatus postea collocatur in foro, ubi plurimis claret signis & virtutibus: Quo & mortales plures nostrâ tempestate confluunt salutis gratia. Cui successit Wilhelmus frater Comitis Gelriæ, uti videbitur in subsequentibus.

Bernulphus
Episcopus
moritur an-
no 1034.
14. Kal.
Augusti

choro

Conradus verò Imp. decesserat jam pridem anno M. xxxix. pergens Romanam orandi causa, & multis urbibus Italiæ atque Apuliæ peragratis, dum per mare Adriaticum redire disponit, ex tempestate & aëris inclementia magnam jacturam in principibus suis patitur. Reversus tandem Trajectum ibidem incidit in infirmitatem, & obiit Regni sui xv. Imperij verò 13. annis. Cujus corpus Spiram urbem (quæ Nemetis dicitur) delatum, Regio more inhumatur in templo Divæ Mariæ Virginis, recôditis intestinis suis in ipsa ecclesia Cathedrali Trajectensis.

Conradus
Imp. mori-
tur Tra-
jecti.

pried. Non. Junij

Sub hoc Bernulpho Ecclesia Trajectensis hæc cepit incrementa: Primum Berta nobilis fœmina cum familia sua se submisit tutelæ Ecclesiæ Trajectensi modo sequenti, post mortem tamen ejus, sed dudum per ipsum admonitam.

Donationes
sub Bernul-
pho Eccle-
sia collectæ.

Qui se ad tēpus humiliaverit in huius sæculi area, exaltabitur salvâ mercede infra cœlestia palatia, Quapropter ego Berta cum sim nobilis & ingenua, suggestione & exhortatione Domini gloriosi Episcopi Bennonis in accipiendo satis valentem clericum, nomine Geronem legitime ducrum cum omni hæreditate patrimonii & matrimonii sui, nulla necessitate coacta, humilio & dono caput meum liberè ad altare sancti Martini in novo Monasterio de Vitrecht, eo tenore, lege & conditione, ut ego & omnis parentela mea ex me præfectura, persolvamus singulis annis pro censu ij. denarios sponte nostra, sic tamen ut me vivente nemo filiorum aut filiarum mearum solvat. Me autem viam universæ carnis ingressa, senior qui est majoris ætatis filiorum aut filiarum onus solvat, cæterorumque autem nemo. Et sic ea lege utantur in ævum stabili lege, & sic liberi maneamus secundum libitum ab omni servitutis nota. Mondibordem verò vel defensorem alibi non inquiramus, nisi ad supradicti sancti altare, ad defendendum scilicet, non ad inclinandum, ut ab omni servitio permaneamus liberi atque illæsi stabili lege. Iterum ne omnimodis sine respectu videatur sancta Dei Ecclesia pro licentia nubendi infra sive extra concedere potestatem, dentur sex denarii, nullum placitum servare, exactorem census nostri nullum, nisi quem ipsi ex cognatione nostra elegerimus, post obitum cujusque dentur xij. denarii lege continua, & si non suppetit facultas habendi, dentur vel sex, si fieri potest. Si quis hanc ingenuitatis cartam infringere tentaverit, vel molitus fuerit, iram Dei omnipotentis, & sanctæ Dei Genetricis Mariæ, & sanctæ crucis, sanctique Martini incurrat, & omnium Sanctorum. Et excommunicatus & anathematizatus sit ex parte Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Michaëlis & omnium Angelorum & Archangelorum, & sancti Petri, & omnium Apostolorum & sanctorum Martyrum & confessorum, & sanctarum virginum, & à Domino Papa Leone & glorioso Episcopo, piæ memoriæ,

Berta no-
bi. h. fœmi-
na man-
cipat se altari
s. Martini.

VITRET.

& s. crucis et s. marie &
s. m. m. inter se.

Henno.

M. B.

Hennone cum sanctæ & universalis matris Ecclesiæ ecclesiis. Adum loca publico Vtrecht xij. Kal. Augusti, sub præsentia memorati Episcopi, & Godefridi Ducis, filij Gozelini Ducis, & Luzonis advocati, & nobilium Iudicum novo Monasterio beati Martini assistantibus testibus Heremannus & frater ejus Cōrardus, Robertus Comes Castellanus, Franco, & frater ejus Welfhardus, Rothardus, & frater ejus Wiricus, Herardus Cādidus, Retzdet, Wun de Veno, Franco Rufus, Wlfardus de Alburg, Herardus de Heingen, Eppo & frater ejus, Lantzo de Alburgh, Threuten de Alburg, Gerung de Aspert, Gerundus advocati filius, Vdā papatus Luitardus custos ecclesiæ, Ego Blidger vidi, & ex præcepto jam fati Pontificis & Ducis Godefridi & Advocati Luisonis & fratrum nostrorum scripsi & subscripsi, & his assistantibus & audientibus, & cum eis pluribus legi atque relegi testimonium perhibentibus hanc ingenuitatis cartā. Anno ab incarnatione Domini D. lxxvj. Indictione iij. luna xix. Regnante glorioso Imperatore Henrico, Duce Godefrido.

Similiter Henricus tertius Imperator pleraque contulit, cujus chyrographos per ordinem licet perusos, quia ad Historiam & acta illius temporis, notitiamque locorum conferunt, hic per ordinem ex parte annotavimus.

Donatio Henrici de Vpselte Witthelte, Pithelo, quæ Vffo & frater ejus possederant in Tharentia,

425

1205

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Henricus divina favente clementia Rex, si loca Deo donata terrenis rebus augere studuerimus, celestibus bonis à Deo remunerandos, nullo modo ambigimus. Etiam nostræ celsitudinis dignitatem credimus stabilius permanere, si sanctarum Ecclesiarum honorem toto nisu laborabimus augere, & si Deo ejusque sanctis divina officia pro vivis & mortuis offerentes, nostro fuerunt adjuti juvamine, omnipotentis Dei auxilio & consilio nos carituros, non credimus in nostro regimine. Quocirca ne talium bonorum omnino expertos videamur, omnium S. Dei Ecclesiæ fidelium, & nostrorum præsentium scilicet & futurorum universitas agnoscat, eorumque industria pateat, quod nos pro æterna Dei gloria, atque bonæ memoriæ patris nostri Conradī Imp. anima, sanctæ Tray. ecclesiæ ad honorem beati Martini confessoris dicatæ, cujus sedis Bernoldus venerabilis Episcopus meritò præesse videtur, & in cujus Ecclesia quasi pro pignore paterna sepelivimus viscera, ut beatus Martinus à nobis ita nostræ devotius habeat servitia, hæc prædia scilicet Vpselte, Witthelte, Pithelo, quàm Vffo & frater ejus in Comitatu Trente tenere & possidere visi fuerunt, & postea pro nefanda temeritate in judicio victi, dignè & laudabiliter perdidere, cum areis, ædificiis, mancipiis, agris, cultis & incultis, pratis, pascuis, campis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis, invisiis, exitibus & redditibus, quæsitis & inquirendis, & cum omnibus suis pertinentiis & utilitatibus, quæ unquam inde provenire possunt.

M. Rothardus de ambersoy
Renzo

M. propositus

M. L. 7. 1050
hæc videtur verior annotatio
cuius. Henno ipse a 1054 mor-
tuum obierit, qui tunc cum hæc
fuerent pſens aderat.

quasi de hinc by nostra
requirit servitia, oia. M. Vffo.
lyren leg. de bonis

sunt, nostra praeceptali auctoritate concedimus & stabiliter donamus. Et ut hoc nostrum donum perpetualiter inconvulsum permaneat, corroborando confirmamus. Præterea ut hæc nostra concessio omni tempore inviolata persistat, & hujus nostræ confirmationis nemo violator existat, præsentem paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigillo nostro iussimus insigniri. Signum Henrici tertij Regis invictissimi, Theodericus Cancellarius vice Bardonis Archicapellani recognovi. Data xij. Kal. Iunij, anno Dominicæ incarnationis c. l. x. Indictione viij. anno autem Domini Henrici tertij, Regis ordinationis xij, Regni j. Actum Trajecto sæliciter.

Donatio Henrici de Lintherunge, Enon inter Emese fl. (quem Pro-
lomeus Amafim vocat) & Laneka, qui & Lanica flu.

Leutherminge

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. Henricus divina favente clemencia Rex, Honor nostri Regni in hoc debet regendo florere, sicut iustis ac venerabilibus locis videamur præbere aliquid de nostris locis, quia sicut legitur, si Deo servire regnare est, ergo & nos regnatos nullo modo ambigemus, si Ecclesiasticas res augendo honorare studuerimus. Quapropter omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, & nostrorum tam & præsentium, quam & futurorum sagacitas cognoscet, quæ nos pro honoranda Dei gloria atque bonæ memoriæ patris nostri Conradii Imp. anima S. Traj. Ecclesiæ ad honorem beati Martini confessoris dicatæ, Cujus sedis Bernoldus Episcopus dignè & laudabiliter præesse videtur, & in cuius Ecclesia quasi propignore paterna sepelivimus viscera, uti B. Martinus à nobis nostræ devotionis habeat servitia, hæc prædia videlicet Lintherunge, Enon, quæ Vffo & fratres ejus in Comitatu Rodolphi tenere & possidere visi fuerunt, & postea pro nefanda temeritate iudicio convicti iuste perdidere, & quicquid de eorum prædio est inter Emese & Laneka, cum arvis, ædificiis, mancipiis, agris, cultis & incultis, &c. ut in præcedentibus literis ab hoc signo usque ad finem.

Lib. diplom. D. 29
vigendo n.

Actum in loco qui dicitur Trajectu felicitate.

Donatio Henrici de Groninga in Comitatu Tharentia.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis Henricus divina favente clemencia Rex: Cuncta quæ aut possidemus, aut possidere videmur, ab ipso accepimus, qui nos & potenter ex nihilo fecit, & misericorditer usque ad hoc, quod nunc sumus, perduxit, ipse dator, ipse nutritor, ipse noster est protector. Ex acceptis autem aut condemnabimur, aut glorificabimur. Nam si eis secundum suggestionem inimici ad pompam nostram abutimur, ex eis quasi commissi talenti defraudatores infeliciter condemnabimur, Si autem eis ad gloriam & laudem nominis illius, qui dedit, utimur, ex eis ut fideles dispensatores glorificabimur. Nihil enim quod pro-

Ut 3.

merito in hunc.

felicitate

O. o.

fi.

fit habemus, quod ab ipso non accepimus, qui ideo dat ut recipiat, & non ideo recipit, ut indigeat, sed ut nos earum rerum, quas recepit, possessores æternaliter faciat. Nam quicquid & damus non amittimus, sed hinc nobiscum portamus, quod autem retinemus non hinc nobiscum portamus, sed hic amittimus. Quapropter, & paulo post. Quapropter ne nos videamur abuti bonis nobis divinitus concessis omnium Christi nostrique fidelium, tam præsentium quam futurorum universitati notum fieri volumus, qualiter nos S. Trajectensi Ecclesiæ in honore sancti Martini constructæ pro Deo animæque Patris nostri, piæ memoriæ, Conrardi Imp. remedio, cuius ventris interiora in eadem sepelivimus Ecclesia, cui venerabilis Bernoldus Episcopali dignitate dignoscitur decenter, & cum utilitate præesse, nec non ob æternum nostri nominis memoriale, tale prædium, quale visi fuimus tenere in villa Groninga nūcupatam in Comitatu Thirente situm cum arcibus, ædificiis, mancipiis, agris, cultis & incultis, pratis, campis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, viis, inviis, exitibus & redinibus, quæsitis & inquirendis cum omni ejusdem Comitatus distinctione, moneitis, Teloneis, causis agendis & discutiendis cum omnibus appenditiis & pertinentiis, quæ ad præsens retineri videtur, aut quicquid in posterum ibi Deo adjuvante acquiri potuerit, libera manu donando concedimus, & concedendo stabilimus, eo videlicet tenore, ut supradictum prædium perpetualiter respondeat servitio & utilitati fratrum ibi Deo incessabiliter servantium, sc. ut ex ejusdem Prædii utilitate quotannis habeant xxx. carradas vini, & quicquid remanserit in usus ipsorum à Præposito fideliter expendatur. Verum volumus, atque immutabiliter statuimus, ut ex ejusdem proficiis nemo aliquid auferre præsumat, aut in aliquam partem distribuere audeat, donec illud speciale tributum de carradis vini fratribus persolvatur. Et ne aliqua Imperialis vel Regalis, aut Episcopalis persona, vel aliquis publicus exactor hujus donationis nostræ auctoritatem præsumat infringere, præsentem paginam exinde conscribi, manuque propria ut subtus videtur, corroborantes aurea nostræ imaginis, bulla jussimus insigniri. Signum Domini Henrici tertii Regis invictissimi. Theodericus Cancellarius vice Baronis Archi-capellani recognovi. Datum xij. Cal. Junii, Indictione viij. anno Dominicæ incarnationis cijo. xl. Anno autem Domini Henrici Regis tertii ordinationis xij. Regni j. Actum Trajecti feliciter, Amen.

Donatio Comitatus Agridiocensis, sive Ambaleha, quem credimus forsitan esse forestum Fulnaho vel Amalant.

D. 27.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex: Si in amplificandis Ecclesiis temporalia bona Regia nostra benevolentia donare studuerimus, pro perituris mensura, pro defectibus æterna nobis comparare non dubitamus. Quapropter omnium fidelium,

defectibus

fideliū, Christi nostriq̃ue industria noverit, tam futurorum, quā præsentiū, qualiter nos ob fidele ac nobis acceptabile servitium Bernoldi S. Traj. Ecclesiæ Pastoris, & ob remedium animæ genitoris nostri, felicitis memoriæ Imp. Conrardi, & dilectæ conjugis nostræ Cunchildis Reginæ, & ob nostræ utriusque vitæ felicitatem, Comitatum quādam Agridiocensem, siue Ambalaha, dictum ad S. Martinum Regali auctoritate donamus atque tradimus; ea videlicet ratione, ut prænominatus Episcopus, ac successores sui de præfato Comitatu, quam prius Comes Everhardus obtinuit, liberam dehinc potestatem habeant, obtinendi, præstandi, vel quicquid illis placuerit inde faciendi, cum omnibus utensilibus, quæ inde possunt provenire. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis & inconvulsa perenniter permaneat, hanc chartam conscriptam manu nostra, ut infra videtur, corroborantes, sigilli nostri iussimus appensione insigniri. Signum Domini Henrici tertii Regis invictissimi. Adelgerus Cancellarius vice Bardonis Archicancellarii recognovi. Data Idus Octob. Indictione x. anno Dominicæ incarnationis c. l. xlii. anno autem Domini Henrici tertii, ordinationis ejus xviii. Regni verò iiii. Actum Northuysen feliciter, Amen.

*Donatio proprietatis Daventria, & Comitatus Amelandie
cum limitatione locorum.*

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex: Noverit omnium Christi nostriq̃ue fideliū solers industria, tam præsentium, quā futurorum, qualiter nos ob Dei omnipotentis amorem, nostriq̃ue Patris dilectissimi Conrardi videlicet Imp. Aug. nec non interventu ac petitione nostræ dilectæ conthoralis Reginæ Agnetis, jugæque Bernoldi Traj. Ecclesiæ in honorem sancti Martini constructæ venerabilis Episcopi servitium fideliter nobis persæpe adhibitum, talem proprietatem eidem supradictæ Ecclesiæ, qualem visi sumus manu sub potestate tenere in loco Daventte dicto, in monera, Teloneis, placitis, cum omni Regali districtu, omniq̃ue utilitatis commoditate, quæ ullo modo inde poterit pervenire, & cum Comitatu Amelande sito termino ejusdem Comitatus hic subius devotato: De Rathmon ad Hüne, de Hüne ad Waggehapolon, & inde ad Westersle, de Westersle ad Agastaldaburg, de Agastaldaburg ad Strevere per sylvam, & in alia parte Illæ, de Lonenen usque ad Erbeke, de Erbeke ad Snythamp; & item ex alia parte Illæ ad Aseete in proprium tradidimus & stabilivimus, eo scilicet tenore, ut nullus Iudex aut exactor major aut minor persona ullam potestatem habeat inde aliquid exigendi absque licentia Episcopi, sed ut prædictus Præsul ejusque successores de his supradictis Regiis donis, liberam de hinc potestatem habeant obtinendi, commutandi, precariendi, vel quicquid sibi placuerit ad usum prænominatæ Ecclesiæ inde faciendi. Et ut hæc Regiæ nostræ donationis auctoritas sta-

fideliū

*clabito de nove
sed vide Cuspm.
m Henr. 3.*

Everhardus.

*imo 12 na a 1030
appellatus est a patre
Rex teste Simpiz*

confectalis

*Comitatus
Amelandie
finis.*

bilis & inconvulsa per succedentium temporum momenta maneat, hanc paginam inde conscriptam manu propria corroborantes, ut infra poterit videri, sigilli nostri iussimus impressione signari. Signum Domini Henrici tertij Regis invictissimi. Theodericus Cancellarius vice Bardonis Archicapellani recognovi. Data x. Calendas Septemb. anno Dominicæ incarnationis, c. l. xlvj. Indictione xiiij. anno autem Domini Henrici tertij ordinationis ejus xvij. Imperij vij. Actum Spire. Regni Gero. viii.

non sunt in auct.

*Speculativa ad Comitatum Bozelonis, alibi Bollemi Ducis
in Trentina.*

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Henricus divina favente clementia Rex. Si locis Deo dicatis quiddam beneficii juxta petitiones Dei servorum ex nostræ liberalitatis munere conferimus, id nobis profuturum liquido credimus, & ad mortalem vitam temporaliter transigendam, & ad æternam felicitatem obrinendam. Quapropter notum esse volumus omnibus Christi nostrisque fidelibus, tam futuris, quam presentibus, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, parentumque nostrorum, nec non interventu & petitione dilectissimæ conjugis nostræ Agnætis Reginæ, Trajectensis Ecclesiæ sub honore Sancti Martini constructæ, atque Bernoldo ejusdem sedis venerando Præsuli Comitatum, qui post obitum Goselini Ducis, nostræ ditioni in Trente visus est subiacere, Regia nostra benevolentia & auctoritate, quæ ad eundem pertinent Comitatum, perpetualiter habendum tradidimus, ea videlicet ratione, ut Præsul prænominatus, quem etiam nostræ servituti satis familiariter invigilare agnovimus, omnesque successores ejus eundem Comitatum sic petitive teneant, ut neque Comes, neque aliquis major aut minor persona posthac in illo Comitatu potestatem exerceat aliquam, extra Præsulis prænominatæ sedis licentiam, quia totum sibi concessimus, quicquid utilitatis in illo habuimus. Et ut hæc nostræ Regiæ concessionis auctoritas stabilis & inconvulsa per succedentium momenta temporum maneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria, ut infra poterit videri, roborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Signum Domini Henrici tertij Regis invictissimi. Theodericus Cancellarius vice Bardonis Archicancellarij recognovi. Data xj. Cal. Junij, anno Dominicæ incarnationis M. xlvj. Indictione xiiij. Anno autem Domini Henrici tertij ordinationis ejus xvij. Regni viij. Actum Aquisgrani Palatio in Dei nomine feliciter, Amen.

Comitatus
Goselini
Ducis in
Trentina.

Comitatus
Trentina
utilitate

potestatis

Hoc tempore Theodricus ejus nominis quartus & quintus Comes Hollandiæ existens Leodii, ubi celebre gladiatorum spectaculum habebatur, dum in Hastiludio casu fratrem Archiepiscopi Coloniensis, & Episcopi Leodiensis occidisset, clapsus, celeri fuga salutem quaesivit, Magnam. Ideirco sustinens persecutionem, ubi tamen egregie de hostibus ultus fuisset anno M. xlvij. Idibus Maij per insidias Dordraci occiditur cum imperasset annis novem, caruit uxore ac liberis, in cujus locum Florentius frater ejus succedit, antea Comes Frisiæ ulterioris, duxerat in uxorem Gertrudam filiam Hermannii Ducis Saxoniae, ex qua genuit Theodricum, qui sibi successit, Florentium, Albertum & Petrum Canonicos postea Ecclesiæ Leodiensis, & Machtildim, quæ post Patris obitum nupsit Philippo Regi Francorum. Florentius autem præmeditans ultionem fraternæ necis, concitavit in se rursus Archiepiscopum Coloniensem, Episcopum Leodiensem, & Marchionem Brandenburgensem, Ducem Brabantiae, & Comitem Gelriæ, qui omnes in pago Dordracensi, sive Zuyt-hollandiæ, (quæ terra Wiltorum dicitur) descendentes, pontibus ex dolo fabricatis, & per industriam fossis obiectis incauti obruebantur: quos Florentius insequitur usque locum Hemert ad Mosam capto Episcopo Leodiensi & saucio, pluribus aliis trucidatis, & captis ubi super lx. millia hominum partim suffocati, partim occisi feruntur. Dum ergo Florentius victor insequendo fatigatus improvise medio aestu diei sub umbra salicis cum exercitu quiesceret, supervenit Comes de Kuyck, qui per fugam evaserat, adductis ceteris profugis, qui animum resumpserant (erat enim ex auxiliariis Ducis Brabantiae) & Comitem inopinatè adorsus illic trucidat xiiij. Calend. Julij, cum gubernasset in Hollandia annis xiiij. & in Frisia xxij. Anno salutis M. lxx. corpus ejus translatus Egmondam. Eo itaque occiso apud Hemert, uxor ejus transacto biennio, nupsit Roberto Juniori filio Baldevini Comitis Flandriæ, qui tutorio nomine Theodrici pueri ætatis x, annorum accepit gubernacula rerum, per annos decem illa exercens.

in insula Dordr.

Theodricus
quatuor
filiis
Comitis
Dordraci
occiditur.

Robertus

dicebatur in

Hæc clades quaduennio
post facta legitur.Florentius
Comes
dicitur in
Hemert
1061.

1172 Robertus

vide de hoc sumptu
pag. 183. qui quædam
ibi natatu digna.

Wilhelmus Episcopus 21.

Dum hæc agerentur, Wilhelmus frater Comitis Gelriæ, qui Bernol-
do in Episcopatu xxj. successit, vir admodum strenuus atque magna-
nimus, in rebus administrandis sagax, & apud Henricum Imperato-
rem in præcio habitus, considerans Hollandiam verò Principe orba-
tam, & tutorio sive alieno nomine administrari, & carere defensore, memor
cladis & captivitatis ac injuriarum, quas Adelboldus Episcopus passus est,

Henrici
Imp.

Wilhelmus
Episcopus
Hollandiae
cum
Egmondensi
impetravit ab
Henrico
quarto

nec non perennitatem jam adesse oportunitatem, ut loca Ecclesiae Traiecten-
si dudum ablata, recuperare posset, quo id iustius fieri liceret, primo studuit
se fulcire auctoritate Regia. Igitur ab Henrico filio Henrici & nepote Con-
rardi Comitatum Hollandiae, unà cum Monasterio Egmondensi, per mo-
dum restitutionis, & partim commissi recepit, suffultus auxilio Godefridi
Gibbosi, Ducis Lotharingae, & Robertum unà cum Theodorico pupillo
Dominio exuerat, ut ex literarum diplomate ipsius Henrici, cujus exem-
plar hic submissum latius declaratur.

Donatio Comitatus Westsinge cum Abbatia Egmondensi.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Henricus divina favente cle-
mentia Rex. Patrum nostrorum orthodoxorum exempla secuti, qui re-
bus suis Ecclesias Dei aedificaverunt, aedificatas non minus rebus ad Re-
gium fiscum pertinentibus, quàm propriis hereditatibus honoraverunt,
pensantes quoque benignum remuneratorem Deum praeiosaque commer-
tia dum pro temporalibus mereamur aeterna, terrenis coelestia, caducis in æ-
ternum mansura, æquum & honestum duximus, primitias adolescentie
nostrae huiusmodi studiis iniungere, ut vita lægior sit in tempore, & tem-
pora jucundiora in tranquilla pace. Vnde notum esse volumus omnibus
Christi nostrique fidelibus, tam futuris, quàm presentibus, qualiter nos ob
remedium animae nostrae, & p.m. patris nostri Henrici Imp. Augusti, inter-
ventu quoque & consilio nostrorum fidelium, sc. Annonis Colonienſis Ar-
chiepiscopi, Everhardi Trevirensis Archiepiscopi, Adelberti Hammabur-
genſis Archiepiscopi, Burchardi Halverſtadenſis Episcopi, Frederici Mimi-
gartafordensis Episcopi, id est Monasterienſis, Godefridi, Frederici, Everhar-
di Ducum, nec nō ob fidele servitium Wilhelmi Traiectenſis Episcopi, Co-
mitatum omnem in Westsinge, & circa oras Rheni, quem Theodericus
Comes habuit, cum omnibus ad bannum Regium pertinentibus, univer-
sisque ad eundem Comitatum respicientibus, hoc est, Abbatia in Egmon-
de, utriusque sexus, mancipiis, areis, aedificiis, agris, pratis, pascuis, terris,
cultis & incultis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, exitibus &
reditibus, viis & inviis, quasitis & inquirendis, mercatis, monetis, telo-
neis, forestis, eidem S. Dei Ecclesiae Traj. in proprium tradidimus, & in æ-
ternum omni contradictione remota possidendum concessimus. Et ut hæc
nostra traditio stabilis & inconvulsa omni permaneat ævo, hanc chartam
inde conscribi, manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione
iussimus insigniri. Signum Henrici quarti Regis, Sighardus Cancellarius
vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data 11. Kalendas Maij, anno
Dominicæ incarnationis c10. lxiij. Indictione secunda, anno autem ordi-
nationis Henrici quarti Regis ix. Regni verò viij. Actum Werredō in Dei
nomine feliciter, Amen.

Restitutio

Restitutio locorum ablatorum, & Comitatus Hollandia.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Henricus divina favente clemencia Rex. Notum esse volumus omnibus in Christo fidelibus, tam futuris, quam presentibus, qualiter nos ea dona, quæ injuste ablata fuerunt S. Dei Ecclesiæ Trajec, à Theodorico Comite ejusque filiis à tempore Henrici secundi, & Adelboldi ejusdem sedis Episcopi, pro quibus & idem Imp. Henricus, & avus noster Conrardus, & pater noster piæ m. Henricus plurimum laboraverunt, nos quoque nostrique fideles multum laboris impendimus; Notum inquam esse volumus, qualiter ea ob remedium animæ nostræ, & pii patris nostri Henrici, aliorumque antecessorum nostrorum, interventu quoque & consilio Principum nostrorum Annonis Colonienſis Archiepiscopi, Sigefridi Moguntini, Adelberti Bremensis, Everhardi Treverensis, Burchardi Halverſtadenſis, Frederici, Godefridi, Gerardi Ducum, aliorumque fidelium nostrorum, nec non ob fidele servitium Wilhelmi, ejusdem sedis Episcopi reddimus & restituimus, & Regali autoritate eidem S. Ecclesiæ confirmamus. Sunt autem hæc: In loco qui dicitur Crempene iij. mansi de sine fluminis Alblas usque Merwede, inde usque Menkenesdrecht dimidiato totius terræ cum omni districtu. Item de Ryde juxta Merwede usque Slydrecht. Item juxta Merwede in Turenrecht, inde in Duuble, inde in Duvelhara, inde in Waal, inde iterum in Merwede usque in Turenrecht, ad orientem usque Godekynes-Hofstet, quod est juxta Wirkenemunde, in Holtreka vij. mansi, in Valckenbourgh xvj. curtilia cum terra ad ea pertinenti. Ibidem tres mansi: Sylva quædam propria inter Valkenbergh & Groterzheenekestegyon usque Litte, in cædendis lignis & venatione, & pascuis, & omni utilitate. In Hemstede mansus j. Ecclesiam Flardinges cum capillis, Kircwerua, Voreholt & Northgo cum capellis, Velleſen cum capellis, Heligelo cum capellis, Pethem, Alderthorpe cum capellis. Ad hoc Comitatus omnis in Hollandt, cum omnibus ad bannum Regalem pertinentibus. Præterea beneficium, quod Comes Wurch ab Episcopo Adelboldo tenuit, ab eo loco qui dicitur Sigedrecht usque Riwelſmuthen, item sursum ab occidentali parte Rheni usque in Badegraven, & post Wiroch Godezo, post Godezonem, Theodoricus Savo filius possedit, quem Theodoricus Comes expulit, & vi S. Martino abstulit. Præcipimus etiam ne quis Comes, nec aliqua sub Comite persona juxta Islam & Lake in locis ad duo Monasteria pertinentibus ullam potestatem habeant, sed propria fructum sint ad duo Monasteria servientium, sicut continetur in immunitatibus Ottonis primi, qui ea primus S. Martino tradidit, aliorumque antecessorum nostrorum. Et ut hæc nostræ confirmationis autoritas rata & inconvulsa permaneat, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Signum Domini Henrici III. Regis, Sigehardus Cancellarius vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data vj. Nonas Majj, anno Dominicæ incarnationis c. lxiij.

Indi-

multa bella
feceruntie
al. rhordrechtcum capella noviter
constructa in t. g. redi.

cum capellis

cum capellis

Wroch

Indictione secunda, anno autem ordinationis Domini Henrici iij. Regis ix. Regni verò viij. Actum Werde in Dei nomine feliciter, amen.

—Idem confirmavit etiam antiquas donationes Regum similiter & Comitatum Trente ac Teisterbant.

Eodem itaque anno M. lxxj. Godefridus ut Advocatus, una cum Episcopo, sumptis armis intrat Hollandiam, cui Robertus cum exercitu occurrens apud Leydim inita pugna cum magna strage suorum in fugam vertitur, cum uxore & Theodrico Gandavum profugiens, ubi omnem nobilitatem in arma concitans, Arnoldum nepotem suum, Comitem Flandriæ provinciam opprimentem apud montem Castletensem interfecit; Philippum Regem Francorum, qui illi auxilio venerat, & ejus exercitum prostravit, & terga vertere compulit, effectus victor & Comes Flandriæ, Godefridus Dux Comitatum Hollandiæ de manu Episcopi in beneficium accipiens, orientalem sive ulteriorem Frisiam armis subegit Ditioni suæ, & quatuor annis quietè omnia possedit. Episcopus verò Wilhelmus contra Robertum & Theodoricum continuè se muniens, construxit arcem invictissimam in Islemonda. At Godefridus Dux, quo sibi ac hæredibus suis Dominium perpetuè stabiliret, placida fruens pace, ædificavit inter vicos Ryswijck & Ouderfchie, quoddam oppidum & arcem munitissimam, quod Delft nuncupavit, postmodum à Wilhelmo Comite & Rege Romanorum adauctum atque ampliatum, legibusque & plebiscitis adornatum Imperialibus. Verum cùm nihil sit certum in humanis, quem nec arma terrebant, & cui victoria ac pax videbantur obsequi, insidias ac mortem evadere nequivit. Godefridus quadriennio rerum potitus, dum alvum exoneraret, fataliter vulneratur, per quendam Gisbertum ministrum Theodrici Junioris, ac sic saucius ductus Trajectum spiritum exalavit v. Kal. Martii, anno M. lxxv. seu potius, M. lxxvj. Verum in quadam Chronica vetustis characteribus Hassligiensi legi, quod anno M. lxxv in Andverpia Sicarius Ducenr Godefridum in secessum ad purgandum alvum ingressum, per secreta naturæ cultro faciens interemit. Et adhuc annotatur ex rubro caractere: Dux Godefridus in Andverpia confoditur, dijudicet Lector. Nam scriptor ille magnum apud me habet pondus, qui Marianum Scorum & Sigbertum diligentissimè scribendo insequitur. Hujus soror Ida nupserat Eustachio Comiti Bononiensi, mater Godefridi de Bullion, atque Balduini Regum Hierosolymitanorum atque Eustatii. Godefrido Gibboso defuncto, successit Godefridus ex sorore nepos dictus de Bullion in Ducatu Lotharingiæ atque Brabantia, licet tunc Brabantia titulum nemo sibi vendicasset, quem Henricus tertius primò assumpsisse dicitur anno M. cclj. Nam Hollandia usque ad hæc tempora nomine Frisiæ appellabatur, quemadmodum Brabantia Lotharingiæ ascribebatur à Tornaco ad Velpam fluvium protensa.

Libentes

Godefridus
Dux Lo-
tharingiæ
Frisiam ul-
teriorom
vincit.

Islemonda
arcem edificat.

Delft oppi-
dum condi-
tum.

M. seziens

Ida soror
Godefridi
nupser Eus-
tachij Bonon-
iensis.

Brabantia
titulum
Henricus
tertius pri-
mò assumpsit.

Libenter parcerem calamo, ne scriptores mortuos notarem, sed tanta est discrepantia, ut ipse inculpandus venirem, nisi me excusarem. Beka scribit Anfridum Episcopum abiisse anno M. viij. ac successisse illi Adelboldum, quem præsuisse annis xvij. Annotat huic successum Bernoldum cum præsuisse annis xvij. migrasse ad Dominum xiiij. Kal. Augusti, anno M. liij. Subsequentem Wilhelmum, & postquam præsuisset annis xxij. excessisse vita anno lxxvj. hoc est eodem anno, quo decessit Godefridus Gibbosus, vel quinto Cal. Maij, anno M. xcix. Itaque intermissi sunt paulo minus anni decem, in his quattuor sessionibus Pontificum, & tamen Marianus Scotus, qui genuinam servat calculationem, narrat Wilhelmum Episcopum accessisse Hierosolymam, secundū unam anno M. lxx. secundū aliam anno M. lxxxvij. Abbas verò Vrspergensis anno M. lxiiij. id actum annotat. Hæc pro admotione illorum, qui minus sunt solliciti.

Wilhelmus itaque in dignitate Episcopali vixit annis xxij. obiit in mense Majo, anno Domini M. lxxvj. & est sepultus in Ecclesia Traiectensi in quadam Capella, in parte Meridionali, in eodem sepulchro in quo Guido postea Episcopus. Hic Synodali decreto renovavit donationem per Baldricum factam de libertate Bergæ atque Linnæ, atque erectione Ecclesiæ in Leinderkercke anno M. lvj.

Abbas Vrspergensis anno Domini M. lxiiij. Sigifridus Episcopus Maguntinus, & Guntherus Babergensis, & Wilhelmus Traiectensis, alijq; quantopulus Præsules vel nobiles multo comitatu Hierosolymam tendentes, multas infestationes à Barbaris perpessi sunt, tandemque protectione fruenter optata, numero & rebus admodum attenuati redierunt.

Ex Chronica Hassliginensi.

Anno millesimo lxx. fama vulgata omnes movit, cunctis pro certo assentibus, advenisse diem Iudicii, quia à multis asseritur certum terminum illius diei fore, quando terminus Paschalis in sexta feria evenerit, & sequenti Dominica Pascha sit, quando Dominus passus est, contigisse dicunt; usque ad septem millia peregrinorum Hierusalem orandi voto petentes in parasceve in quodam castello obsessi ab Arabibus pariter cruciantur.

Marianus M. lxx. multi pauperes & divites cum Sigefrido Moguntino Archiepiscopo, Traiectensi Episcopo, Bambergensi Episcopo, atque Ratisponensi Episcopo, post transitum sancti Martini, plus septem millia hominum Hierosolymam perrexerunt, Vbi autem Episcopi sedebant, dorsalia pallia pendebant, vasis quoque aureis & argenteis cibis potusque inferebant; Arabibus verò fama pecuniæ congregati, multos eorum in parasceve occiderunt. Qui autem evadere potuerunt, in quoddam vacuum castellum, nomine Carvasalim fugerunt, quod claudentes lapidibus & fustibus defendebant se contra jacula Arabitarum, quærentium pecuniam eorum auferre, vel vitam cum pecunia. Tunc unus optimus miles nullo periculo victus,

P P

quum.

1. & decessisse
calend. Decem.
a. m. xxvii.

quo capta est.
Hierosolima, in sup
Conradum epim
post Wilhelmum
assumptu sedasse
annis xxij et vii
cal. May octavum
a quo capta
est Hierosolima 1099.

proventione

m. lxx. nov. ep.

Et vide
Marianum ad lxxvj. m.

Verba Mariani nov
sequitur

quint

quum sepulchrum Domini videret, exivit foras. Arabitæ verò statim eum comprehendentes, resupinum eum in terram in modum crucis distenderunt, & manum & pedes ejus transfigentes clavis in terram, ab imo ventris usque ad guttur defecantes eum, omnia viscera ejus scrutati sunt, postea mò cum eum membratim divisissent, dux ipsorum primus lapidem super eum misit, deinde omnibus tunc sociis illius de castello hæc omnia intuentibus, dixerunt, vos ita interieris, nisi omnem pecuniam vestram nobis tradideritis. Christianis itaque promittentibus Dux Arabitarum ingressus est ad eos in castellum, & xvj. alii eum gladiis. Qui Dux cum vidisset adhuc in tanta gloria Episcopos sedere, cernens Episcopum Babenbergensem nomine Guntherum, ceteros magnitudine seu pulchritudine corporis præcellentem, putavit illum esse Dominum Christianorum, & sicut mos est gentilibus reos tenere, misit corrigiam in collum Episcopi & ait: Tu & omnia ista tua mea erunt. Episcopus verò per interpretationem ait illi: Quid mihi facies; ille dixit ei, istum pulchrum sanguinem gutturis tui fugam & suspendam te ante castellum sicut canem. Tunc Episcopus apprehenso capite ejus uno colapho allisit Ducem in terram, alii autem omnes ligati sunt, quo comperto hi qui foris erant, irruerunt super castellum, sed illi qui ligati erant suspensi de muro contra eos prohibuerunt eos suæ salutis causa. Ipsi verò latrones propter pecuniam, quam prius Christiani tulerunt, rixati invicem se ex magna parte interemerunt. Interea Dux æ Ramula rogatus à Christianis, qui evadere poterant secundo die paschæ cum valida manu advenit, Arabitæque fugavit, Deinde accipiens quingentos Bisantios aureos à Christianis cum Duce Arabitarum inimico Regis Saracenorum Domini sui produxit eos Ierosolymam, deinde ad navim. Ita autem omnis multitudo Christianorum consumpta est, ut vix de septem millibus, vel eo amplius duo millia reversa sint.

Hujus Wilhelmi intuitu Episcopi, Henricus quartus Henrici tertii Imp. filius, nepos Conrardi Imp. confirmavit donationes Henrici II. Imp. de Trente, & similiter Conrardi de Comitatu in Teisterbant, & de Amuda aliisque & approbavit auctoritatem constitutionis Regum antiquorum Pippini, Caroli, Ludovici Pii, ejusque æquivoci, Zuentiboldi & Conrardi, Ottonis & Henrici, quas sibi fatetur exhibitas anno M. lv. ordinationis Henrici tertii tertio, Regni j. Actum Werede.

Diplom. lib. fol. 28.
est plenius.

Inter hunc Episcopum Wilhelmum & Regimbertum Abbatem Aspernacensem fuit facta concordia de Ecclesiis in Hollandia, approbante hoc ipsum Henrico quarto anno Domini M. lxij. anno autem ordinationis Domini Henrici quarti Regis viij. Regni verò vij. Actum Colonia. Sequitur pars. Notum sit omnibus in Christo fidelibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego Wilhelmus Trajectensis Ecclesiæ licet indignus vocatus Episcopus per manus Advocati mei Gerolphi, Regimberto venerabili sanctæ Aspernacensis Ecclesiæ Abbati, ejusque Advocato Theodrico in sancta Synodo recognovi mediam partem Ecclesiarum earum, quæ infra nominatæ

Ep

minata sunt, quarum matres, videlicet, hæ Flardinge, Kirckwerve, Velse-
reburgh, Heilegelo, Pethem, aliquando à Carolo & orthodoxis Patribus
aliis, beato Willebrordo Patrono nostro, ac primo sedis nostræ Archiepisco-
po ad eandem Ecclesiam Absternacensem traditæ fuerant. Sed à Theodrico
Comite, & filio ejus Theodrico, fratreque ejus Florentio invasæ, atque pro-
pter continuam bellorum seditionem omni Episcopali jure neglecto in po-
testatem Episcopi Synodali auctoritate redactæ fuerant cum capellis infra
nominatis: Harago, Schio, Rinesburg, Warmonde, Liethemuthon, Rin-
saterwald, Asclekerwald, Agathenkyreca, Hemezenkircca, Ascuñannedis,
Spernerewald, Sloten, Egmaunde, Alcmere, Scirmere, Alisfien, Wöggun-
gen, Aldenthorp, Vronlo, quæ neque in termino earum, quæ modo matres
sunt, quippe ubi neque consecratio, neque terminatio ulla erat, neque ipsæ
consecratæ erant, atque ideo omnis decima secundum constituta canonum
in manibus Episcopi erat, ea scilicet conditione, ut idem venerabilis Abbas
omnesque ejus successores ad eandem Ecclesiam Absternacensem medietate
tem habeant earundem Ecclesiarum omnium liberam ab omni servitio E-
piscopali, neque circaturam, neque oblationes Episcopo, neque servitium
Præposito, neque ad ædificandas sive consecrandas, vel ad terminandas eas-
dem Ecclesias ullum supplementum præbeant. Neque ad Synodum coacti
veniant, ipsi ministros locare poterint, qui suam partem colligant. Ipsi Præ-
byteros ponere, qui ad easdem Ecclesias serviant, similem cum Episcopo po-
testatem habeant, ipsi in omni utilitate, quæ de eisdem Ecclesiis provenire
possunt, sive in redemptione earum, sive in acquisitione decimarum, sive in
compositione illati damni excepto Episcopali banno, in omnibus mediam
partem accipiant. Si quid verò culpa Præbyterorum neglectum fuerit, nul-
lum inde damnum incurrant, &c. Actum Colonia, anno salutis M. lxiij. [†]
anno Domini Henrici quarti Regis ix. Regni verò septimo.

Conrardus secundus Epi- scopus Trajectensis 22.

Wilhelmo Episcopo defuncto, Conrardus natione Suevus electus,
& promotus intuitu Henrici quarti Imp. cujus nutricius fuisse
asseritur xxij. Episcopus constituitur. Iam filii Florentii Comitis
Hollandiæ, quorum suprà meminimus, ad paternam heredita-
tem aspirabant, sublato Godefrido. Cùm Wilhelmus Episcopus sperasset
heredes exterminatos, & Comitatum Imperatori devolutum, imperavit il-
lum, ut de cætero juris sui esset, & idcirco arcem in Iselmonda incepit mu-
nitissimam, eo anno, quo obiit, quam Conrardus iste perfecit primus, &
propugnaculis adornans. Reversus itaque ex Flandria Theodoricus juve-

Theodori-
cus Hollan-
dia Comes
arcem Ista
mundam
currit.

nis cum auxiliariis copiis, arcem huiusmodi obsidere statuit, quibus Con-
rardus cum valido occurrens exercitu, laborantibus suis laturus suppetias,
confecto praelio, caeso & in fugam verso exercitu, agrè se in arcem recepit,
eaque validò expugnata sese dedere coactus est: capta itaque arce, & demo-
lita ad civitatem suam redire permittitur. Et Theodricus in Comitum sub-
limatur, & duxit Withildim filiam Ducis Saxonie in uxore, ex qua genuit
Florentium Crassum, decessit anno M. xci. cum præfuisset annis xv. Sepul-
tus Egmondæ; Paulo ante Basilica Divi Petri in montibus in curia aulico-
rum Henrici quarti Imp. apud Trajectum conflagravit, quod ille dolens de-
dit ad restorationem amplas possessiones in hunc modum, prout ipsi ex o-
riginalibus excerpimus, ut appareat, quanta fuerit ipsorum priscorum Re-
gum in Ecclesiam liberalitas ac pietas.

regem

ex diplomate huius
petreanis. ubi
extat lib. pergam.
fol. 62. ibi fol.
74.

Donatur
ad Henrico
quarto
Imp. prædii
Brooche.

Brooche hunc
Bithone

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Henricus divina favente cle-
mentia Rex, liberè & perfectè regere, regnare est, illum, per quem Reges
regnant, Christum in sanctis suis honorare, inter quos cæli janitorem
integræ fidei confessorem, Regni vel Imperii defensorem, Apostolorum
principem, beatum Petrum Apostolum in reparanda Trajectensi Ecclesia
sua placando honorare necessarium duximus. Quam incedio consumptam
nostris peccatis imputando ingessimus. Vnde in reparatione ejusdem Ec-
clesiæ prædium quoddam nomine Brūoche, cum universis appenditiis,
hoc est, utriusque sexus, mancipiis, arcis, ædificiis, pratis, pascuis, terris,
cultis & incultis, viis & inviis, sylvis, venationibus, aquis, aquarumque
decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus & redditibus, quæ-
sit & inquirendis, ac cum omni utilitate, quæ vel excogitari, nominari, vel
scribi poterit, sancto Petro in præfata Ecclesia combusta firmando tradidi-
mus, tradendo firmavimus, submonentibus ac rogantibus Bertha & Regni
& thori socia, Sigisfrido Mōguntino, Hiltolfo Colonienſi Archiepiscopis.
Ruperto Babenbergensi, Ebbone Nuriburgensi Episcopis, Trajectensi verò
Episcopo Conrado, eo obnixius, quo rectius, cæteris succinente, cujus
Prædii situs est in pago Velue in Comitatu Dulderici. Dedimus autem ea
lege, ut eadem Ecclesia sancti Petri perenniter absque omni contradictione
obtineat, & interdiciamus, ne alicuius violentia inde auferat vel alio trans-
ponat. Cujus firmæ traditionis testem chartam præsentem scribi iussimus,
quam ut infra videri potest, propria manu corroboratam, & sigilli nostri
impresione insignitâ omnis generationis tam futuræ, quam præsentis no-
titie relinquimus: Signum Domini Henrici quarti Regis invictissimi, Adal-
bero Cancellarius vice Sigisfridi Archicancellarii recognovi, Anno Domi-
nicæ incarnationis, Milleſimo lxxvij. Indictione 15. x. Kalendas Iunias da-
ta. Anno autem incarnationis Domini Henrici quarti Regis xvij. Regni
verò xxj. Actum Wormaciæ feliciter in nomine Domini Iesu Amen.

Huic Conrado Henricus quartus contulit Comitatum in Staverō, quem
Egbertus Marchio Imperatoris consanguineus (qui Comites Hollandiæ ex

Orientali

my. 5.
Humburgensi
Nunburgenſi
Wunburgensi.

Episcopus
Dulderici in
Volava.

transfere. Indictio 15.
habebat. in alio loco habet.

ordinationis

Indictio 15.
affertur
Christi
1077. Hen-
rici 21.

xviii

fm m

Orientali Frisia violenter expulerat & spoliaverat) ob perfidiam per sententiam Principum, publicus hostis indicatus, amisit anno M. lxxvij. anno ordinationis Domini Henrici xxiiij. Regni sui lxxij. Imp. ij. Actum Wormatiæ.

in MS. xxxi m.
Actum Ratissponæ m.
Dipl. lib. fol. 30.

Obtinuit etiam ab Adelheyde Comitissa, filia Everhardi prædium Ortinam cum suis annexis, cui vicissim dedit in precariam unam curtum Verdnam scilicet in Batua juxta Awich sitam, & Waticam prope Thielam, & cum domo lapidea quatuor præbendas Trajecti. Contulit insuper Ecclesiæ Trajectensi certam terram juris sui tandem à fundamentis construxit Basilicam Divæ Virginis Mariæ in civitate Trajectensi secundum mœnia, ad similitudinem alterius Ecclesiæ juxta muros urbis Mediolanensis, in ejus honore dicatæ, ^{ut} per ipsum Conrardum, cum interesset expeditioni per Imperatorem factæ, in Italia dirutæ, quam abundè diravit. Tandem die quem Mercurii vocant in Paschali hebdomada peractis missarum solemnibus, dum in aula Episcopali solus oraret, insidiis cujusdam Frisij interemitur anno salutis M. xcix. mensis Aprilis xiiij. cum præfuisset annis xxv. Sepultus in Ecclesia quam ipse fundaverat; qui verò scelus perpetravit, aufugit impunè, postea Regia auctoritate capite plectitur. Causam mortis suæ variam scribunt, alij ab uno suorum, alij à pluribus occisum volūt, alij patrem illius architectis, qui secreto allectus pretio, templum ipsum in æno & fluida terra fundavit, & columnas firmavit, auctorem necis asserunt, ob odium idcirco in ipsum conceptum. Ego crediderim per Eggiberti occisi fautores paratum delum.

non est in M. lxx.

De Egberto verò ita scribit Abbas Vrspergensis: Recepto jam à Saxonibus pacifice Imperatore Henrico quidam Marchio Eggibertus Imperatoris etiam consanguineus, armis strenuus & animosus atque ditissimus. Iterum in Saxonia contra Imperatorem Tyrannidem suscitavit, qua cognita Imperator in Franciam properè rediit.

pas 239

Anno Domini Millesimo lxxxix. Imperator Henricus congregato exercitu oppidum quoddam Marchionis Eggiberti in Turingiâ positum nimis firmum Gliche dictum obsedit. In vigilia verò natalis Domini, Dominico scilicet die, cum magna pars privatim ob diem festum jam abiret, Eggibertus suis consulens audacter Imperatorem invadit, & gnaviter primo resistentem tandem cedere compellit, ibi Burchardus Losannæ Episcopus, qui ea die sacram Imp. lanceam ferebat, occisus est. Anno Domini M. xc. Henricus Imperator Italiam ingreditur, ibique ferè per septem annos moratur. Prædictus Eggibertus à quibusdam Imperatoris fidelibus in quodam molandino pausandi gratia deprehensus turpiter occubuit.

pas 240

primatum m.

Burchardus Episcopus 23.

Burchardus Conrado successit in Cathedra xxij. Episcopus, vir admodum pius & prudens, ejus genealogiam non inveni. Hic etiam ordines manu propria contulit & consecravir Præbyteros & Diaconos. Præfuit annis xij. decessit anno salutis M. cxij. xv. Kal. Junij, sepultus in Occidentali parte Ecclesiæ Traject. tempore Henrici quinti: cujus anno scilicet M. c. primo, vel circa Henricus Crassus Germanus Cunonis, filii Ducis Ottonis, fraude ipso Cunone occiso in itinere, natu senior, dum in Frisiæ Marcam, cui præerat, res acturus, proficiscitur à vulgaribus Frisonibus, quibus Dominationis suæ jugum grave fuit, obsequium spectans, vallatur, re quoque cognita, fugiens ad mare, vulneratur à nautis, simul & suffocatur. Hujus tanti viri, qui nimirum totius Saxonie Principatum secundus à Rege regebat interitus, ab universo regno Teutonico graviter ferebatur. Fuit Marchio in Saxonia potentissimus, hic adjudicavit prædium situm inter Leckam & Ligniam flumina, per Arnoldum de Rothe, & Henricum de Kuyck diu occupatum, ecclesiis majoris & sancti Salvatoris Trajectens. & ut liceat eis ibidem matrem Ecclesiam constituere, indulgit. Anno Milleesimo ~~centesimo~~ centesimo octavo

M. a tempore

*Otto Sax.
Dux Bavar.
ria pater
Henrici
Crassi &
Cunonis.*

Burchardus nempe

*et. off. concessit Auzop.
vide lib. Dypl. P. fol. 59*

Godebaldus Episcopus 24

Sequitur Godebaldus Frisus, uti volunt, xxij. Episcopus, non impar Smeritis suorum prædecessorum, religionis observantissimus. Hujus tempore Bernardus Clarevallensis celebris habetur, & Henricus quintus anno M. cxij. contra quosdam in locis palustribus, ultra Frisonum Insulas habitantes, navalem expeditionem multo studio instituit, sed rebellione Agrippinæ Colonie revocatur. Hic Episcopus in territorio Trajectensi in loco palustri, qui idcirco Oostbroeck dicitur, construxit Monasterium pro commoditate Religiosorum virorum & fœminarum, in honore Beatæ Mariæ, ac Laurentii Martyris, quod propter strictam Religionis observantiam, Carcer ordinis pridem dictum volunt, sub professione sancti Benedicti. Anno M. cxxij. idem in Medelburgo oppido Walacriæ Canonicos Regulares propter eorum perulantiam amovens, Religiosos ordinis Præmonstratensis ex Antverpia in locum eorum accitos, instituit. Paulo ante, videlicet M. cxxj. vi. Non. Martii obiit Florentius Crassus, Comes Hollandiæ viij. & fraterno amore ecclesiæ Traject. junctus Ecclesiæ, cum præfuisset annis xxx. annis

*Oostbroeck
Monasterium
virorum & fœminarum
propter strictam
Religionis observantiam*

*Florentius
Crassus Co.
mes Hollan.
diæ obiit*

tumularus Egmondæ. Cujus uxor Petronella construxit Monasterium juxta arcem suam in Reynsburch, ubi & quiescit, cui succedit Theodricus ejus filius Comes ix. ducens in uxorem Sophiam filiam Ottonis Comitis Ricomagi, ex Principibus Palatinis, ex qua genuit Florentium successore, Otthonem Comitem de Benthem, Baldevinum Episcopum, & Peregrinum Præfectum arcis Leydenfis, ac tres filias.

Item Henricus quintus Imp. donationem de Isla & Lacke confirmavit.

minor Robertum omisse
cum in Diplom. a. 1169 in
Florent. Com. fratres eius
Robertus et Otto nomina-
tur.
hæc idem literis et
continet eum subsequi
tibus iungenda.

Sub eodem tempore idem Henricus Imp. Pentecosten apud Trajectum celebrat, suboritur levi ex causa tumultus inter aulicos Cæsaris & Episcopi, ita ut Episcopus intra Monasterium, aliquibus ex suis captis, aliis trucidatis, salutem quærere impelleretur, captus tamen coram Imperatore sistitur, & custodiæ mancipatur; à qua non longo post tempore elapsus est. Voluit hujus tumultus auctorem fuisse quendam Giselbertum Episcopum infestum, quem Imperator pœna capitali animadvertendum censuit. Abbas tamen Vrspergensis hoc modo scribit: Anno Dominicæ incarnationis Millesimo cxxij. Imp. Henricus natalem Domini Trajecti celebravit. Oritur in ipsis festis diebus quædã tumultus inter Aulicos sc. & Episcopi Ministeriales, quæ etiam eò processit, ut univèrsa cùria simul & civitate commota, utrinque partis armata concurrerēt cohortes, sit clamor confusus, quasi à Trajectensibus in Imp. conjuratio sit facta, sicque illis irruentibus & istis resistentibus acris committitur pugna, adèd ut multi caderent, plures de Oppidanis caperentur, reliqui in turrim firmissimam, quæ illic erat, confugerunt. Pontifex etiam ipse quasi pravi consilii particeps, & ob hoc Majestatis reus habitus, custodiæ traditur, à qua postea magna pecuniæ summa mulctatus, multis etiam primoribus illarum partium intervenientibus, & maximè Frederico Colonienfi Archiepiscopo vix redimitur. Demum apud eandem civitatem Pentecosten celebraturus, ægritudinem, quam jam diu celaverat, superatus ad extrema cæpit propinquare, vocatisque qui secum aderant, id est Regina Machthilde conjuge sua, cæterisque primatibus, prout potuit de Regni statu consilium dedit. Coronam, cæteraque Regalia usque ad conventum Principum conservanda, in castello firmissimo, quod Hamerstein dicitur, reponi disposuit, sicque viatico Christi Sacramentorum communicans, diem claudit extremum x. Kal. Junij. Cujus corpus more Regio curatum, Spiram est delatum, & coram multitudine Nobilium & inferiorum clericorum atque laicorum, juxta majorum suorum mansolea, honorificè conditum, anno Regni sui xix. Imperii verò xiiij. Qui primum sub specie religionis patrem excommunicatum, Imperio privavit, confirmatus in honoribus, mores mutavit: Sed post injurias Apostolicæ sedis illatas, semper se ipso inferior fuit. Cæpit etiam tunc germinare discordiæ illius

Seditio Tra-
jecti inter
Episcopum
& Imperatoris
coram officio.

Simultatio m.

pa. 184

Henricus
quintus mu-
ritur Tra-
jecti, & se-
pelitur Spi-
ra. 10. Kal.
Junij 1125.

hic m.

pa. 181

illius

illius Seminarium, quæ sequenti ætate maximo illius regionis damno (quæ vulgo Hollant vocatur) morosè & laboriosè, & vix tandem ipso Imp. copiosum illo exercitum ducente, terminabatur. Vbi matrona quædam, cujus nomen excidit, soror nimitum Lotharij Ducis, cujus & patrocinio confisa Imperatori rebellare præsumebat. Anno verò m. cxxiij. Henricus Imperator movit expeditionem contra eos, qui sibi in Regione Hollant contrariierant. Hisque licet tardè subactis, ad superiores se partes contulit. Dicta fuit ista Petronella uxor Florentij Comitis, & soror Lotharij postea Augusti.

Huic Godeboldo Episcopo Calixtus Romanus Pontifex, ex consilio Remensi, dum mala valetudine laboraret, per Legatos Episcopalem suam absentiam excusanti, & petenti pro se & successoribus, concessit mitram ac Insulam Pontificiam, qua Episc. Traject. ob clades passas, multis ante actis annis, usi non sunt. Hic Episcopus recuperavit bona in Siselich alienata, anno m. cxxx. Et Henricus Quintus Imperator donationem de Comitatu Frisiæ, per genitorem suum Contrardo Episcopo factam, renovavit.

cum textu iungenda

Idem Henricus confirmavit Donationem de Issa & Leeka.
anno M. cxxvj. Traiecti.

Godeboldus

Hic
quæritur de
Episcopo.

Hic idem præbendam Episcopalem perpetuò adjunxit Decano majoris Ecclesiæ, utebatur hoc Proverbio: Corpus dū arcatur penuriâ, haud facile contemplantur cælestia. Et similiter Ecclesiam in Occidentali Frisiâ, quæ Medenblick vocatur, cum suis appenditiis & censu ad Cameram Episcopalem pertinente, & circatu & oblationibus contulit Canonicis Trajectensibus. Restituit etiam, dictante Lothario Aug. per Iustitiam perpetuò Majori paludem ad Amerongen, & Thornen & Coten, quam ipse alienaverat. Illo nolente pro necessitate sua, credo, redemptione captivitatis, cum decimis, exceptis iis quæ pertinent ad Ecclesiam de Amerongen, tam in paludibus, quàm in montibus. Synodalem quoque Iustitiam tam in illa palude, quàm de nostra pertinente, scilicet Wercunden & Zeist adjacentes supradictæ Paludi ex eadem parte Rheni. Actum anno m. cxxvj. Episcopus sui xij.

Circa eadem tempora puta m. cxxv. Mathildis Regina contulit ecclesiæ Trajectensi proprietatem suam in Richtkercke pro salute Henrici iij. Imp. consortis sui pro perpetuis cereis, qui Henricus hoc tempore concessit naturæ apud Trajectum, cujus intestina recondita sunt in medio choro majoris Ecclesiæ, juxta viscera Contrardi Imp. Avi sui, cui successit Lotharius.

Godeboldus tandem ingravescente morbo, professionem Monachalem Divi Benedicti in Oostbroeck assumens, plenus sanctitate decessit, anno salutis M. cxxviii. secundo Idus Novembris, cum præfuisset annis xy. Ecclesiæ Trajectensi, sepultus in eodem Monasterio.

ANDRÆAS

na. 282

m. c. x. m. x.

m. epistolary
vide lib. 2. repl. lat.
fol. 60.

lib. 2. Dipl. 51.

m. p. raposito

zyp. hab. m. x.

Das des
Godebolds
Episcopo
via
deatur in
foliis.

capit. per se
al. de obitu
Godeboldi Episcopi

m. x. Godeboldi
Episcopi
mort.

proant

Andræas Episcopus 25.

Godelbaldo defuncto, successit Andræas ex Comitibus antiquæ gentis
Gugernorum xxy. Episcopus, vir prudens & gravis, paci & tranquill-
tati suorum multum intentus. Hic Hermannum Comitem Gugerno-
rum, sive fratrem, sive nepotem suum (incompertum habeo) à Theodrico
Comite Hollandiæ in ultionem Florentii proavi sui apud Hamerithum oc-
cisi, palam & occultè hostiliter impetitos, ac similiter Godefridum Comi-
tem Aquilini Montis, (hunc de Arenberch, fillum de Kuyck vulgus appel-
lat) fratres agrè illi reconciliavit, pacemque composuit hac conditione a-
lias insperatam. Hermannus pro mulcta & liberatione animæ occisi Comi-
tis à fundamētis erigeret Monasterium, atque dotaret in perpetuam memo-
riam. Vnde factum est, quod in agro, qui Rheno & Wahali interjacet, haud
longè à fluvio Lignia corrupto, linea rectius, (sic vocato quia labore mili-
tari Romani instar Regulæ hanc fossam ex Rheno in Wahalim ac Mosam
deduxere, pro recrescentibus aquis derivandis) insigne conderetur cœno-
bium, in quo Religiosi (quos Præmonstratenses à loco, alii Nortbartinos
ab auctore nominant) quorum vita, quia tunc recens institutus ordo, ma-
gno in precio habebatur, acciti ex Landuno collocantur. Quibus etiam
præficitur Abbas Robertus, non minus sanctitate, quàm Regio sanguine
clarus. Nomen autem Iudicum insula Mariæ ipsi loco, quem Rex Angliæ
contuitu ipsius Abbatis, Calice aureo, infulis auro gemmisque contextis,
nec non ære legali copioso ac pavimento Thessalato, quod adhuc visitur, o-
pulenter adornavit. Habuit itaque initium eodem reconciliationis anno,
scilicet m. cxxvij, quarto Kal. Iulias. Sed heus, manet alta mente repostum
hoc conceptum odium, ut verbis utar Virgilianis. Frisii enim rebellanti-
bus, Florentius cognomento Niger se jungit adversus Theodricum fratrem.
Quibus suppressis, recipitur Florentius in gratiam ex auctoritate Lotharii
Imp. Augusti, utriusque avunculi, postquam Alcmaria oppidum atq. Pro-
vincia Canensatum (Kenemaros vocant) jam ferro igneque vastata erant.
At Florentius Comes instigantibus Nobilibus quibusdam, Helingim pu-
ellam formosam Hermannî atque Godefridi Comitum ex sorore Neptim,
ex Principe de Rotham procreatam, sub tutela Hermannî degentem, eo in-
consulto, in matrimonium appetebat, obsterit Hermannus conatibus Flo-
rentij, adjutus viribus Godefridi Comitîs, atque Andrææ Episcopi. Vnde
secretescente odio, Florentius infert molestias. At Trajectenses rarè con-
cordes cum Episcopo, partim metu Lotharij Cæsaris, partim affectione Flo-
rentium in civitate recipiunt, & emittendi, recipiendique se potestatem fa-
ciunt, auxilioque foveant, ita ut in Episcopi opprobrium, præsidium Episco-
pi ac vicis aliquos flammis consumeret: inter quos erat & pagus, quem o-

de Cuijk

Comes A-
quilini
montis, i.
Arenberch.Comes Gu-
gernorum,
id est de
Kuyck.Insula Ma-
ria Cano-
bium à Co-
mitibus de
Kuyck insti-
tutum.Regi An-
glia mun-
ficientia.Florentius
Niger iun-
git se Frisjs.
contra Theo-
dricum fra-
trem Hol-
landiæ Ca-
mitem.Florentius
cum Episco-
po ob Nepo-
tism eius
quædam

vixit qd. in hunc

ram Leccæ flu. sive Lexmundam vocant. Quo provocatus Hermannus, atque secum in animo revolvens, quonam pacto injuriam ulcisceretur illam, tendit ad insidias, & submittens latenter, qui præstolarentur manè egressientem Trajectum cum paucis ad venationem, haud longè ab urbe in loco dicto Abstede frustra quærentem fugam, collabente equo occiderunt.

*Hermannus
Comes de
Koyck Flo-
rentium ex
insidijs oc-
cidit.*

u. profugavit

*Barnes Mo-
nastrum
ordinis Pra-
monstraten-
sis.*

*Stauriensis
Ecclesiæ
reformatur.*

Ipse autem Hermannus patrator per Lotharium Augustum, qui eadem nepotis permolestè ferebat, ex sententia Principum, dignitate ac titulo Comitum, quo fulgebat privatur perpetuò. Theodricus quoque Comes in ultionem fratris Hermannum atque Andræam Episcopum profligavit, exuens illum omni Dominio suo, quod etiam in solitudinem redegit, incolas omnes percutiens in ore gladii. Ambo tamen post obitum Lotharii in gratiam à Theodrico recepti, ad sua redierunt. Quo tempore Fulcoldus quidam miles, conscius neccis hujus, ex arce sua quæ Barnò dicitur citra Mosam sita, qui vindictam Theodrici evaserat, pro reconciliatone construxit Ecclesiam ac Monasterium similiter ex professione Præmonstratensium, quod etiam nostra ætate per Abbatem regitur. At Andræas Episcopus amovens Sacerdotes ab Stauriensis Ecclesiæ ob dissolutos mores, traduxit illuc viros ac feminas religiosos ex Oostbroeck, cumque jam utiliter & honestè per decem annos Ecclesiam sibi commissam administrasset. Decessit ix Kal. Iunii, sepultus apud Prædecessores anno M. cxxxvij. alibi xxxix. Huic Conrardus tertius Romanorum Aug. renovavit donationem Comitatum de Oostergou & Westergou, per alios Reges & Imperatores antea collatorum, quos Lotharius Aug. Ecclesiæ iterum ademerat, & Comitatus Hollandiæ unierat, præbens perpetuum discordiarum fomentum. Pro confirmatione autem hujus rei subjecimus literam Conrardi Regis.

*Hic conradus Suenus
a plerisq. in eius nois
vocabatur in Diplomatis
vero ubique dicitur
II.*

*Andreas
Episcopus
mortuus
1139.*

Restitutio Comitatum Oostergouwe & Westergouwe.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Conrardus divina largiente clementia Rex Romanorum iij. Scimus & verè credimus, quod qui copiosus est in misericordia, per quam & Reges regnant, propter hoc suos constituit Rectores in huius peregrinationis & sæculi via, ut bene se regentes, & alios postmodum secum regnant in Patria coelesti. Quod nobis utique justè & misericorditer eventurum speramus, si unicuique suam justitiam pro viribus nostris conservemus. In ipsam itaque justitiam pro Dei amore fideliter intendentes, notum esse volumus tam futuris, quam præsentibus, cunctis Christi nostrique fidelibus, qualiter Comitatum quandam Frisiæ, nomine Oostergouwe & Westergouwe S. Martino ad ecclesiam Traimonitu & petitione venerabilis ac fidelis nostri Andræe ejus sedis Episcopi justè resignavimus, quem injustè eidem Ecclesiæ ablatum pro certo comperimus. Dederat sanè prædictum Comitatum Traj. ecclesiæ Divæ recordationis Henricus III. Imp. Aug. tum pro remedio animæ suæ, tum propter amorem & servitutem venerabilis viri, & fidelis sui Conrardi, ejusdem Sedis

n. euenbarum. Mir.

*Comitatus
Oostergou
& Westergou
denominatur
Ecclesiæ
Traimonitu.*

tertius Rex.

m. tum

dis Episcopi. Cui dono filius ejus Henricus bonæ memoriæ v, iij, verò
 Imp. Aug. iterando renovavit, & renovando autoritate & privilegio suo
 confirmavit. Nunc igitur aliquamdiu sub Prædecessore nostro Lothario
 Imp. prædicta Ecclesia suo jure & prædicto Comitatu caruit, ulterius eam
 suo jure carere nolumus, sed secundum monitionem fidelium nostrorum, in
 debitum statum ei reddendo Comitatum, eam reformamus secundum hoc,
 quod in privilegiis Ecclesiæ veritatem invenimus. Ut igitur antiquæ dona-
 tiones, & nostræ resignationis autoritas immobilis & inconvulsa per suc-
 cedentia tempora permaneat, hujus attestationis paginam conscribi, & si-
 gilli nostri impressione insigniri jussimus; Testes quoque subnotari præce-
 pinus, quorum nomina hæc sunt, Thiewinus S. Rufinæ Cardinalis, Episco-
 pus, & Apost. Sedis Legatus, Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus, Albe-
 ro Treverienſis Archiepiſcopus, Embrico Wiſeburgenſis Episcopus, Albe-
 ro Leodienſis Episcopus, Wernerus Monasterienſis, Vdo Oſnaburgenſis,
 Stephanus Metenſis Episcopus, Nicolaus Cameracenſis Episcopus. Walra-
 rius Dux, Wilhelmus Comes Palatinus, Godefridus Comes Namurcenſis,
 Henricus Comes de Zutphen, Arnoldus Comes de Clivo, Adolphus Co-
 mes de Saffenberch, Adolphus Comes de Castro, Conradus Comes de
 Bonna, Arnoldus Comes de Loen, Conradus de Haghen, Rothgerus de
 Duxia, & alii quam plures. Data v. Idus Aprilis, Indictione j. Anno Do-
 minicæ incarnationis c. l. c. xxxvij. regnante Conrado Rege Rom. tertio,
 Primo anno Regni ejus. Actum Colonia in Christo feliciter, amen. Signū
 Conrardi Rom. Regis tertij. Ego Arnoldus Cancellarius recognovi, &
 recenſui vice Archicancellarii Moguntini.

Idem Andreas Abbati ac Monachis sancti Trudonis conceſſit in villa
 Alburgh, quæ & Babilonia, Eccleſiam ac decimas, quæ Episcopi eſſe con-
 ſueverant, quia profugus illic forſan receptus fuit. Diſcordiam quoque
 inter majorem atque ſancti Salvatoris Eccleſias, ſuper ordine miniſterii in
 Paſcha, Penthecoſte, atque natali Chriſti ſervando antiquitatē extinxit,
 & ne in poſterum exſciscitaretur, contribuit ex ſuis in Putta & Ermellē ſti-
 pendia perpetua. Et intuitu ejus Lietardus Episcopus Cameracenſis contu-
 lit utriſque Eccleſiis alterna duo in Weſterloo & Oulo m. cxxiij.

Contulit Andreas, etc. Eccleſiæ ſancti Salvatoris certas proprietates ad
 Iſlam flu. verſus Gaudam & Haſtrecht, & Eccleſiæ ſancti Iohannis Trajec-
 parochiam in Bulſichem. m. cxxxj. ſub Lothario Auguſto.

Heribertus Episcopus 26.

Post Andream eligitur Hardbertus ſive Heribertus, uti nummi cuſi te-
 ſtantur xxy. Episcopus, natione Friſius, ex loco Becon, vir integer, &

Q 9 2 Eccle-

Theodwinus eps
 card. portuenſis et
 S. Rufinæ in domo
 hoc tempore ap-
 onupha.

monte n.
 A. Henricus de Heſſe-
 ſen, theo. et frater
 eius m.

Villa Al-
 burch dicta
 Babilonia.

altaria n.
 suaneſdrith.

Bveſmeſem n.

Ecclesiasticum statum ad pristinum vigorem reducens. Hic dum Romanum accederet Pontificem, consulturus illum certis de causis, rediens invenit apud Trentinos, magnos tumultus incitatos, auctoribus Grunis, quorum pars templum Divæ Walburgis occupaverat & mingerat, quos per crebras occupationes ad deditionem coëgit: Interdicens eis structuram mœnium, committens duobus fratribus, uni in Gruninga, alteri Præfecturam in Coevardia, perperam in hoc posteris consulens. Nam usque in hunc diem Episcopi ipsi liberè indicabant.

At Otto Comes Nicomagi ex stirpe Palatinorum Præfectus in Benthem, sororius Theodrici Comitis grassabatur in Twentanos: cui Pontifex Heribertus viribus impar, nec valens resistere, accito tandem in subsidium Hugone, cognomento Butyro, ex nobili familia illorum de Arclo, cum magno equitatu, tandem apud Heemheim sive Overheim juxta alios, inita crudeli pugna, occisis multis, aliis partim captis, partim per latibula sylvarum salutem querentibus, Otto capitur & Trajectum deducitur. Quod audiens Theodericus Comes, illico circumvallat urbem obsidione, adjuncto sibi Iohanne Principe de Arclo, fratre ipsius Hugonis Butyri, qui animum Comitis irati sibi conciliaret, quia frater adhærebat Episcopo. Ignarus Episcopus salutis humanæ, scilicet ad cœleste subsidium intendit, cumque decretum fuisset oppugnare civitatem, quo illam ab ingruente periculo liberaret, provocat hostes ad pugnam, designatur locus ex arbitrio utriusque, at ingruente die pugna Episcopus jubet cives omnes esse in armis, quos custodiis turrium ac mœnium distribuit, prohibens ne quis portas exeat. Ipse verò congregato Sacerdotio, & omnis ordinis clero Pontificalibus indutus, cæteris juxta dignitatem religiosi vestibus accinctis, & vexilla atque in signa crucis ferentibus, portis erupit, hostibus obviam procedens, qui è conspectu credentes exercitum armatum propter candorem resplendentem adventare, ad prælium se præparent, appropinquans autem inermis Episcopus sacro cum exercitu, admonuit Comitem ab oppugnatione desisteret, obsidionem solveret, atque retrocederet, in anathemate ac diris feriri vellet. At Comes compunctus pietate & religione, animum flestit, ab ira ponit furorem conceptum, fatetur reatum ac depositis armis supplex petit veniam & meretur, datisque osculis, & junctis dextris fit amicitia ac fœdus novum percutitur, liberatur Comes à captivitate, qui arcem suam Benthem beato Martino tradidit, ob devotionem & rursus in beneficium recepit, ea conditione, ut Episcopo liber esset introitus & exitus in arcem, in qua & Oratorium & aulam pro residentia sua sibi reservaret. Erat hic forma corporis egregius, qui paulo post ab Hermanno Comite de Stælewic vel Stalicke dolenda morte perimitur, & Otto filius Theodrici, nepos ejus successit in Comitatum ac Præfecturam de Benthem, Anno quoque m. cxxxvii. perrexit Theodricus Comes Hierosolymam devotionis causa, & sequenti anno reditum faciens per urbem Romam, ubi Monasteria in Egmoda atque Roynsburch à majoribus suis partim fundata atque instaurata, protectioni sancti Petri

Trentini
tumultu-
antur.

Gruni pro
Gruninga.

Anno

Butyro m.

Heemheim & omnes

cadente Ottone Comite
in Biele

Otto Comes
Palatinus
capitur.

Episcopus
inermis reli-
gione movit
hostes ab
obsidione.

Otto Comes
occiditur
cum Comi-
tatum Benti-
themensem
donasset S.
Martino.

Petri sub annuo sensu submisit: quæ Innocentius Papa Pij suscipiens, perpetuò ab omni ordinaria potestate exemit, favente & approbante Heriberto Episcopo. Non longè post, videlicet anno m. cxlviii. conflagravir major pars civitatis Trajecti, majori & sanctorum Petri & Pauli, atque Iohannis templis omninò consumptis flamma, una cum Oratorio sanctæ Crucis, Ecclesia sancti Salvatoris, non absque miraculo, à tanto incendio intacta permansit, cum imagine sancti Salvatoris & favillis asservata, quæ adhuc videtur. Tum futuris periculis prospectum est, pro aquarum commoditate undique acquirenda ordinatæ fossæ per urbem, atque aquæ Rheno inductæ, quæ in Vestam flu. perpetuò decurrerent. Vnde jam urbs & pontibus ornatio, & sedandis incendiis, vehendisq; commertiis longè instructior, apparet.

Theodoricus
concessit
Hollandiæ
Egmondæ
& Reynsburcham
Monasteriis
donat. P. Innocentio
secundo.

Rhenus derivatur in
fossas urbis
ad incendiis
resistenda

al.
D. o. b. h. i. Heriberto

Heribertus itaque plenus dierum, cum annis præfuisset duodecim, ultimam naturæ persolvit debitum iij. Idus Novemb. anno m. cl. adjunctis prædecessoribus suis in majori Basilica. Hic impetravit pro Ecclesijs Trajectensibus à Conrado iij. Rom. Aug. auctoritatem eligendi Episcopum, quam Eugenius Papa tertius approbavit, ut ex literis subnotatis constat.

Heriberti
abitus.

Diploma
Eugenij
Pape pro
eligendo
Episcopo.

al.
hic titulus proponit
potestas eligendi
epm

Eugenius Episcopus Servus Servorum Dei electis filiis, Decano & Capitulo Ecclesiæ Trajectensis, gratiam, gloriam & Apostolicam benedictionem. Supplicatio charissimi in Christo filii Conrardi tertij Regis Romanorum illustris, nobis per dilectum filium Conrardum ipsius fratrem, vestræ Ecclesiæ Præpositum, propter hoc ab eodem Rege ad Romanam curiam destinatum, continebat, ut privilegia per Romanorum Reges & Imperatores antecessores suos Ecclesiæ vestræ concessæ, nec non privilegium ab ipso Ecclesiæ vestræ prædictæ concessum, auctoritate Apostolica dignaremur confirmare, cujus privilegii tenor talis est:

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Conrardus divina favente clementia Rex Romanorum tertius: Si Ecclesias Dei amplificamus & confirmamus, antecessorum nostrorum piorum Regum vel Imperatorum exempla imitatur, & hoc nobis ad regni nostri celsitudinem, & præcipuè ad animæ nostræ salutem profuturum non ambigimus. Et propter tam futurorum quam præsentium Christi nostrorumque fidelium Regni noverit industria, quod nobis apud Trajectum civitatem residentibus, & de pace ac de statu Regni tractantibus, fidelis noster Hardbertus ejusdem loci venerabilis Episcopus, Conrardus frater noster Præpositus, Decanus & Capitulum Majoris Ecclesiæ dictæ civitatis ad nostram præsentiam venerunt, nostræ celsitudini supplicantes, ut sicut antecessores nostri pii Romani Reges & Imperatores, ipsam ecclesiam Trajectensem multis honoribus & privilegiis dotaverunt: Sic nostra Regalis excellentia ipsorum vestigia imitando, dictæ Ecclesiæ aliquam honoris prærogativam concedere dignaremur. Nos igitur considerantes, quod Regalem decet excellentiam, illos honorari debere prærogativa ampliori, quorum devotionem cōtinuis obsequiis experimur,

al.
et eorum iura
regali auctoritate
tenemus

al.
ostendit regni fid.

præbenda
Imp:
m. duo

attendentes etiam nos & antecessores nostros Reges & Imperatores in dicta Ecclesia à fundatione ejus inter Canonicos primum locum obtinere, nostramque præbendam in eadem dico deserviunt, sacerdotes pro nostra salute & Regni tranquillitate ac pace Domini orantes, dicti Hardberti venerabilis Episcopi fidele servitium, ac dilectorum nobis Decani & Capituli gratia obsequia & devotionem frequentem, qua nostram Regalem excellentiam, & dilectam conjugem nostram Gertrudim Reginam per aliquod tempus in ipsa civitate commorantem plurimum honoravit. Et propter hoc volentes eandem Ecclesiam majorem Trajectensem honoris prærogativa specialis sublimare ob remedium animæ nostræ, & animarum Domini Henrici iij. Avi nostri, (cujus viscera in ipsa Ecclesia pro pignore sunt sepulta, & Henrici iij. avunculi nostri Imp. nec non interventum dilectæ conjugis nostræ Regine prædictæ, ac Conrardi fratris nostri charissimi, ejusdem Ecclesiæ Præpositi jus eligendi & instituendi Episcopum in ipsa Ecclesia, quod ad Reges Rom. & Imperatores pertinere dinoscitur, & ab antecessoribus nostris Regibus & Imperatoribus usque ad nostra tempora est devolutum, & deductum, antedictis Præposito & Decano, & Capitulo ecclesiæ sancti Bonifacii ejusdem loci, eidem majori Ecclesiæ ab earum fundatione speciali fraternitate, ut nobis innotuit conjunctis in donationem perpetuam Regali magnificentia concedimus in donum, & damus potestatem nostram omnimodam à nullorum successorum nostrorum infringendam, ut cum Episcopatum prædictum vacare contigerit, iidem Præpositi, Decani, & Capitula majoris & sancti Salvatoris Trajectens. antedicti, & nulli alii, nisi Ecclesiarum suarum Canonici Episcopum alium eligendi plenariam habeant potestatem, Vt autem hæc nostra donatio, donum & privilegium Regia magnificentia voluntariè ac liberaliter concessa iisdem perpetua sint & rara, & credantur ab omnibus, & inconvulsa omni deinceps tempore conserventur, hac in charta conscribi iussimus, manu propria, ut infra videtur, corroborantes, idoneos testes qui præsentés aderant subter notari fecimus, quorum nomina hæc sunt: Ancelmus Hattelburgensis Episcopus, Albero Ledicensis Episcopus, Wernerus Monasteriensis Episcopus, Nicolaus Cameracensis Episcopus, Vdo Oßenburgensis Episcopus. Walravus Dux, Wilhelmus Comes Palatinus, Henricus Comes de Zutphen, Arnoldus Comes de Clivo, Adolphus Comes de Monte, Henricus Comes de Gelre, Conrardus frater noster Præpositus, Emo Præpositus sancti Bonifacii, Conrardus Tielenensis Præpositus, Lambertus sancti Petri Præpositus, Godefridus de Renen, Alardus de Megene, Otto Præfectus Trajectensis, Egbertus de Amstelle, Bertoldus de Aldenseel, Iacobus de Satersloe. Signum Domini Conrardi Rom. Regis iij. ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij recognovi, anno Dominicæ incarnationis M. cxlv. Indict. viij. xv. Kalend. Novemb. regnante Conrado Romanorum Rege tertio, anno verò Regni ejus viij. Data apud Trajectum in Christo feliciter. Ea propter nos pro salute Ecclesiæ, reverentia, & ejusdem

Regis

vide m. 5. fol 48.

non eligendi
Episcopum
ad Ecclesiā
maiorē &
S. Salvatoris
solum
pertinet.

m. hunc cartam

m. ofen

Hinc liquet a^o 1145 nondum
comitatum Zutphan. cum
Gelreco uniti, ut æz. Gelre
scriptores volunt.

Regis supplicantis instantia inclinati, considerantes etiam ad Ecclesiam vestram dicti Regis donationem, qua ipsam regali magnificentia favorabiliter & excellenter honoravit, antedictum privilegium, cuius tenor his in amplificis literis de verbo ad verbum est insertis, & omnia illa privilegia per Romanos Reges & Imperatores ecclesie vestre ad honorem Christi & ecclesie exaltationem concessa, amplifica auctoritate confirmamus, inhibentes sub anathematis vinculo, ne Imperialis, vel Regalis, vel Episcopalis, vel clericalis, vel laicalis persona aliqua cujuncunque status & conditionis existat ipsam ecclesiam Trajectensem, contra hujusmodi privilegium & nostrae confirmationis tenorem, molestare, aut in ejusdem præjudicium in præmissis quidquam in perpetuum audeat attentare, decernentes irritum & inane, si quid à quoquam in contrarium fuerit attentatum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrae confirmationis paginam infringere, vel in ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum xv. Kalend. Aprilis, Pontificatus nostri anno primo. *id est. 16. Mart. 1146*

Hanc confirmationem à Domino Eugenio Papa tertio, ipse Dominus Conradus Rex, qui privilegium ecclesie prædictæ de electione Episcopi donavit, impetravit, & fratrem suum Dominum Conradum ecclesie Traiectensis antedictæ Præpositum in suis expensis ad Romanam curiam propter hoc destinavit, quæ postea per diversos Romanos Pontifices & Imp. extitit, confirmata.

— Similiter Comitatus de Oostergou & Westergou pridem concessos —
— iterum de manu Regis recepit juxta exemplar literarum infra scriptarum. —

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Conradus divina favente Clementia Rom. Rex. tertius. Si Ecclesias Dei amplificamus, & eatum jura Regali auctoritate tuemur, & firmamus antecessorum nostrorum prorum vel Imperatorum exempla imitatur, & hoc nobis ad regni nostri celsitudinem, & præcipue ad animæ nostræ salutem profuturum non ambigimus. Ea propter tam futurorum, quàm præsentium Christi nostrique regni fidelium noverit industria, quod nobis apud Trajectam civitatem confidentibus, ac de pace, ac de regni statu tractantibus, fidelis noster Hardbertus ejusdem loci venerabilis Episcopus ante præsentiam nostram venit, & Instrumenta privilegiorum avi nostri Henrici tertii, & avunculi nostri Henrici quarti Imperatorum nobis præsentavit, in quibus continebatur, qualiter ipsi præfati scilicet Imperatores Comitatum Oostergouwe & Westergouwe cum omnibus appenditiis suis beato Martino & Ecclesie Traj. contulerint. Rogavit igitur excellentiam nostram idem venerabilis Episcopus, una cum clero,

Apostolicus

Sanctio Pape
regali confirmatione
privilegia

Apostolica

Hec non sunt Hedæ
sed veteris scriptoris

Hic Hedæ

Oostergou
& Westergou
Erfina
Comitatus
denatur &
confirmatur
Ecclesia
Traiectensis

7 Ms. secunda

conspectu

Imperator
Conradus
fno Iudici
sententijs
pbiil agit.

m. 128

Pana-
fringens
privilegium
1000 auri
Lib.

m. subter

Referen-
dus confir-
mationi,

forte decanus, nisi
invenis ordo.

hic Hermannus i vocatur
comes de curch a 1130
qui alothario inde Imp.
Comitis tit. primariatus
dicitur.

Defunctum

clero, beneficiatis, & universa ejusdem Ecclesiæ familia, quatenus juxta privilegiorum tenorem & Impp. donationem, prædictum Comitatum ei & Ecclesiæ suæ lege in perpetuum valitura, confirmaremus. Et quoniam benevolentia Regalis nulli in justitia sua deesse debet, & nos sine Iudiciario ordine nihil hujusmodi facere consuevimus, perlectis privilegijs, quid super hac re nobis esset faciendum iudicio Principum à Comite Henrico de Gelte sententiam exquisivimus: Ille verò communicato tam Principum, quàm aliorum plurium Nobilium consilio iudicavit, quod nos jure possemus, & deberemus antiqua privilegia renovare, & pristinas Impp. donationes nostro privilegio corroborare. Eundem igitur Comitatum scilicet Oostergowe & Westergowe, quem prædicti Impp. beato Martino & Ecclesiæ Trajectensi tradidisse & concessisse diuoscuntur, nos quoque dictante iudicio, interventu etiam dilectæ conjugis nostræ Gertrudis Reginae, & petitione fidelis nostri Hardberti ejusdem loci venerabilis Episcopi, aliorumque fidelium nostrorum, beato Martino & Ecclesiæ Trajectensi perpetualiter possidendam, sancientes per præsentis privilegii paginam, ob spem futuræ retributionis confirmamus. Et ne alicui mortalium nunc vel in posterum facultas aut occasio contradicendi valeat suboriri, omnem quæ aliquo modo moveri posset calumniam, edicto Regali submovemus, statuentes ne aliqua unquā persona magna sive parva Impp. donationem, & nostram confirmationem, aliquo ingenio infringere præsumat. Sed Ecclesia Trajectensis liberè ac sine omni contradictione præfatum Comitatum cum omnibus suis pertinentiis omni deinceps tempore possideat. Si quis, quod absit hujus nostræ confirmationis edictum infringere tentaverit mille libras auri purissimi componat, quarum partim dimidiam Fisco nostro, reliqua verò prædictæ Ecclesiæ Traj. persolvat. Ut autem hæc ab omnibus credantur, & inconvulsa deinceps omni tempore conserventur, hanc inde chartam scribi, & aurea bulla nostra insigniri iussimus, manuque propria, ut infra videtur corroborantes, idoneos testes qui præsentibus aderant, subnotari fecimus, quorum nomina hæc sunt. Anselmus Hammelbergensis Episcopus, Conradus frater noster, & ejusdem Ecclesiæ Præpositus, Emo Præpositus S. Salvatoris, Conradus Tielensis Præpositus, Arnoldus Præpositus sanctæ Mariæ, Luitbertus S. Petri Præpositus, Anselinus Decanus S. Iohannis, Simon Camerarius. Henricus Comes de Gelre, Godefridus de Arnesberch, & frater ejus Comes Hermannus, Theodoricus de Altena, Adelbertus Comes de Norvenich, Godefridus Præfectus Neorenbergensis, Robertus Comes de Euzenburch, Godefridus de Rinnen, & filius ejus Hugo, Gesebertus filius Hugonis advocati. Gerardus de Marten, Alardus de Mechene, Iordanus de Windesheim, Godefridus de Wekene, Peregrinus de Kempfelde, Lithardus de Dissenhem, Alardus de Wissenburch, & frater ejus Winemarius, Theodericus de Bockelhorst, & frater ejus Werenboldus, Wilhelmus Comes Ghorensis, Rodolphus de Wia, Otto de Alalberch, Everhardus Crithelma, Henricus de Papenheim Mareschalcus, ~~et~~ Henricus Preso, ac frater ejus Wigerus, Henricus

Henricus de Bowinge, Arnoldus de Rēdenburch Dapifer noster, Contar-
 dus Prīs Pincerna, Tibertus Camerarius, Waltherus de Loneuhusen, Mat-
 quardus de Grombach, Conrardus de Walresteyn, Tibertus de Spileberch.
 Otto Præfectus Traj. Albertus Telonarius, Rodolphus, Wernerus, Walte-
 rus & filius ejus Henricus, Ekebertus de Amestale, Bartoldus de Aldense-
 lon, Iacobus de Saterflo. Signum Conrardi Rom. Regis ij. Ego Arnoldus
 Cancellarius vice Henrici Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarii
 recognovi. Anno Dominicæ incarnationis M.cxlv. Indictione viij. xv. Kal.
 Novemb. Regnante Conrardo Romanorum Rege tertio. Anno verò Regni
 ejus viij. Data est apud Trajectum in Christo feliciter, amen.

m.

prens

la A

m.

secundo m.

Hermānus Episcopus 27.

m. Myrop.
 De obscurā et ignavia
 sepe Hermanni epi.

DEfuncto Heriberto oritur non modica contentio de futuro Episco-
 po, Theodrico Hollandiæ, Henrico Geldriæ, Theodrico item Cli-
 venf. Comitibus, Hermannum ex Comitibus de Hoern, Præpositum
 sancti Gereonis Colonienfis promoventibus, Civibus verò cum alio-
 rum oppidorum votis, Fredericum de Hayell postulantibus: prævaluit ta-
 men ipse Hermannus fretus auctoritate Comititis Hollandiæ, qui omnes
 adversarios sibi redegit in subjectionem, Transacto hoc modo biennio de-
 scendit Legatus Apostolicus apud Leodium, citans utrumque electum, ubi
 interventu Conrardi Regis, eo res deducitur, ut Hermannus xxvij. Episco-
 pus constitueretur, vir parum utilis, usque adeò ut ignavia notaretur: nam
 atrocinia & cædes ac vulnera mutua inter cives agitabantur in ejus conspe-
 ctu, in quos animadvertere non audebat, nec vulgi sibi subditi potuit co-
 ercere petulantiam, quin quæque scelera in suos atque externos perpetrarūt.
 Vnde propter hujusmodi licentiam concordēs animi scissi in diversas affe-
 ctiones, initium dedere intestinæ factionis, quæ adhuc perseverat. Anno M.
 clvj. iij. Kalend. Aprilis exhalavit Hermannus Episcopus spiritum, Sepul-
 tus in majori Ecclesia, cum sedisset annis sex.

Contentio
 ab electione
 Episcopis

Hornen/er eo tem-
 pore mundu comi-
 tos me.

Ignavia
 Hermann
 Episcopi.

Prodigia.

Hujus tempore circum lunam visus est circulus instat Iridis, cum qua-
 tuor radiis protensis ad formam crucis. Secutus est ingens terramotus ad
 xv. annos perdurans, multas præclaras urbes subvertens, inter quas Damas-
 cus & Antiochia innumerabili mortaliū multitudine oppressa. Et inve-
 nio magnam temporis varietatem, quidam scribunt circulum visum anno
 M. clij. xj. Kal. Aprilis, alii M. clxij. quo tempore Fredericus Augustus urbem
 Mediolanum rebellantem avertit. Et Rodolphus Archiepiscopus tres Ma-
 gos Coloniam adduxit. At Frisij, quos Drechteros appellant aliquot loca

Anachro-
 nismus hī
 Floria.

Drechter-
 Frisij circa
 Hornam
 habitant.

R. 1

cxij

verba &c. male
coherent.

exurentes, quorum motus, cum magna eorum clade subito compressa, Harlemi manu adjuti rusticana.

Godefridus Episcopus 28.

Discordia post obitum Hermannii super electione, rursus suborta, auctoritate Frederici Imp. subvenientis illico pacatur. Is enim prudenter providit, ut & Canonici & sua prece Godefridus de Renen major Præpositus vicesimus octavus eligeretur Episcopus, vir appetens gloriæ atque ingentis animi. Sub hoc tempore obiit Theodricus Comes Hollandiæ, postquam rexisset Comitatum annis xl. secundum alios xxxvj. Sepultus Egmond anno m. cxliij. Nonis Augusti, cujus uxor Sophia sanctitate perspicua, orationibus & peregrinationibus dedita, jam tertio pergens Iherosolymam, illic moritur & sepelitur. Succedit Florentius tertius Comes x. qui gravissima bella contra Philippum Comitem Flandriæ & Alsatia gessit: à quo tandem victus & captus in prælio, abdicat perpetuam medietatem terræ, sitæ in Occidua parte Schaldæ fluv. quæ vocatur Wasia sive Wasda, incorporata nunc Flandriæ. Tandem istis paribus conditionibus dimissus, duxit Adam filiam Regis Schotorum uxorem, ex qua genuit Theodricum successorem, Wilhelmum Orientalis Frisiæ Comitem, Florentium Præpositum Trajectensem, Robertum Præsidem Kenemariæ, & quatuor filias. Hic Godefrido Episcopo, contra Trentonos, auctoribus nepotibus Heriberti, pro Præfectura Groningensi sibi adversantes, fuit magno adjumento. Nam pene captum ab hostibus liberavit, quos etiam contrivit & urbem ipsam magna preffit obsidione, crebris oppugnationibus eam apperens, resistente Comite Geltriæ cum Theodrico Batenburgensi, qui civibus suppetias venerant, donec res per arbitrium Imperatoris Frederici mandato negotio Reinaldo Archiepiscopo Coloniensi fuisset composita. Sed haud longè postquam hæc res acta est, suboritur inter Godefridum Episcopum, atque Florentium Comitem non modica discordia, occasione ejus partis Orientalis Frisiæ, quæ Lavicæ fluv. adjacet, quem Carolus & Lotharius Aug. Comitibus Hollandiæ. Alij verò Imp. Episcopis atque Ecclesiæ Trajectensi tradidère. At Florentius totum sibi vendicabat. Episcopus se videns viribus inferiorem, invocat Cæsarem Fredericum, qui descendens hanc quæ sequitur æquo edixit concordiam.

Discordia
inter Comitem
Hollandiæ &
Episcopum ob
Frisiam.

Theodricus
Comes
Hollandiæ
moritur
1147.

Florentius
tertius Com
Hollandiæ
1176.

supra

1163
al. 1176.

*Concordia inter Episcopum Trajectensem, & Comitem Hollandia
super parte Orientalis Frisia.*

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Fredericus divina favente cle-
mentia Rom. Imp. & semper Augustus. Controversiæ quæ in sententia
vel concordia sopiuntur, ratio suggerit, ut scriptis & testificationibus de-
signentur, ne fortè diuturnitate temporum discordia recidua resurgat, &
habeat secutura posteritas, quid de statu præcedentium, fraudibus maligna-
tium convenienter opponat. Ea propter controversias, quæ inter Godefridum
venerabilem Trajectensem Episcopum, & Florentium Comitem Hol-
landiæ de Comitatu Frisonum agitabatur, nos de consilio curiæ & fidelium
nostrorum concorditer decedentes, eosque favorabili amicitia reconcilian-
tes, dignum duximus, ut universus tenor concordiae describeretur, quem
admodum subnixæ videntur. Statuimus igitur, ut æque participant de præ-
dicto Comitatu Frisonum, Episcopus videlicet & Comes, & neuter eorum
alio majus habeat in hoc Comitatu commodum vel proficuum: ambo co-
corditer eligent sibi Comitem, qui vices eorum gerat in prædicto Comita-
tu, qui præsentatis ab eis Domin. Imp. bannum & potestatem judicandi à
manu Domini Imp. accipiat, & juramentum præstabit, quod pro dilectio-
ne, vel odio, vel pro argento, vel auro, vel aliojus rei gratia in prædicto
Comitatu neutri faciat injuriam, nec unius magis promovebit commodum
aut proficuum, quam alterius, Episcopus & Comes ordinabunt de u-
tilitate electi Comitis eorum in prædicto Comitatu. Quod si ipsi concor-
diter Comitem eligere non poterint, Dominus Imp. pro consilio suo Co-
mitem eliget, & illi dabit Bannum, & ordinabit de sua utilitate. Si verò
displicebit Episcopo, vel Comiti, vel utrique, Episcopus & Comes, quem
vel ipsi eligerint, vel quem Imperator eis dederit, mutare possunt eum, quā-
do voluerint. Cum vero intrandi in prædictum Comitatum, & judicandi
Maij tempus advenerit, Episcopus videlicet & Comes Hollandiæ simul in-
trabunt, uterque cum xxx. militibus, vel si fortè in majori vel minori nu-
mero militum convenerint, & postquam intraverint, æquè dividunt omnes
redditus curtium ad Comitatum pertinentem, & omnia eommoda & emo-
lumenta, quæ de Comitatu vel Iudiciis Comitatus pervenerint: æqualiter
quoque impartiuntur damna & defectus Comitatus, & separatim uterque
in hospitio suo faciet expensas pro voluntate sua: communi quoque con-
sensu & dono investituras locabunt & ordinabunt officia sua. Uterque au-
tem pro libitu suo accipiet sibi Advocatum, communibus tamen negociis
idoneum. Si autem Advocatus Episcopi Comiti displicuerit, ad nutum Co-
mitis Episcopus illum deponet, & substituat alium qui Comiti placeat. Si
verò Advocatus Comitis Episcopo displicuerit, deponet eum Comes, &
alium qui placet Episcopo substituet. Ab introitu amborum Episcopi vi-
delicet & Comitis exercebit Comes eorum Iudicia & justitias Comitatus,

R. r. 2

donec

a. t. u. m.

Comitatus
Frisonum
inter Epi-
scopum &
Comitem
controversia

fideliter

Inter utrū-
que æqua-
liter divi-
dentes quo-
ad eommoda
& in eomodaUtriusque
nomine Co-
mes cum
Banno Im-
peratoris
constituen-
dus.Duo Advoca-
tus consti-
tuendi.

*A Mai-
ingressus in
Episcopum, et
iudicia ci-
vilia in-
choanda.*

donec peragantur viij. septimanae. Infra has octo septimanas Episcopus non exercebit aliqua Synodalia vel Ecclesiastica iudicia. Transacto autem hoc spatio, Comes Hollandiae si vult exire poterit, & si vult, remaneat ad negocia si qua sunt plenius peragenda: & Episcopus similiter remaneat ad Ecclesiastica iudicia facienda, ambo autem in Mayo debent intrare, ut expeditis singularibus negociis & iudiciis, Synodalia quoque negocia ante incommoditatem hyemis valeant promoveri. Verum si alter eorum, Episcopus videlicet & Comes, commonitus ab altero, vel in servitio Imp. vel alterius Domini sui, vel gravi infirmitate occupatus, vel qualibet inevitabili causa detentus, vel pro voluntate sua Comitatum non intraverit, mittet conductam militiam, vel quantam tunc oportunitas temporis exigit, & ipsi inter se convenerint, & aequalem portionem accipiet, & sicut supra dictum est, omnia simul bona & mala partientur. Si vero neuter eorum Comitatum intrare poterint, vel communi consensu intrare vitaverint, mittent Comitem suum ad exercenda iudicia Comitatus, & cum illo mittent milites, quot voluerint, vel nuncios. Et quicquid super sumptus illorum residuum fuerit, aequaliter dividunt inter se. Præterea Comes Hollandiae iuvabit Episcopum per Werram vel obsidionem quam cum ipso faciet, vel per quietimoniam castrum recuperare Benthem. Et si quocunque modo illud recuperaverit, concedet illud Comiti in feodum, salva uniuscuiusque iustitia. Et Episcopus habebit in eodem castro Domum & Capellam, & Granarium, & coquinam, & ponet in eodem unum liberum hominem suum, & duos ministeriales suos, & liberè ingreditur & egreditur quando voluerit. Comes autem habebit omnem munitionem & fortitudinem castri, & iuvabit inde Episcopum. Si autem Episcopus Werram habuerit cum aliquo amico vel homine Comitis, contra quem Comes salvo honore suo Episcopum iuvare non potest, dēbit castrum in potestatem Episcopi, ut habeat illud quamdiu Werra duraverit: Accepta tamen securitate, ut finita Werra ei restituar. Ut autem universam concordiam Episcopus & Comes perpetuò teneant & observentur, fide data in manu nostra firmiter compromiserunt, Et nos ad maiorem huius concordiae firmitatem sub obtentu gratiae nostrae, & sub poena quingentarum marcarum argenti eis injunximus omni tempore observandam. Cæterum si alter ipsorum hanc concordiam violaverit, & commonitus ab altero, infra xij. hebdomadas non emendaverit. Nos Comitem, qui bannum à nobis habet, in praesentiam nostram vocabimus, & ab ipso, & ab aliis sex boni testimonii viris tribus videlicet ex parte Episcopi, & tribus ex parte Comitis, quos ad hoc eligemus, quis in huius violatione concordiae reus sit, investigabimus. Hi septem iurabunt, quod bona fide veritatem dicent. Qui autem ab iis septem viris, vel si discordes fuerint à majori parte reus esse censetur, quingentas Marcas argenti infra xx. hebdomadas Camerae nostrae persolveret, & reatum suum dignè emendabit.

*Alter alterum in bel-
lo paret.*

*Bello ca-
strum Ben-
them recu-
perandum
in comuni.*

*Pœna non
servantiū
pacta con-
venti.*

*Epoca hu-
ius instru-
menti desit.*

Datum a° 1165. Decembris m.

truch.

a 11

Motus

Motus Frisorum & prodigia.

Hoc quoque tempore, scilicet m.clxj. Frisj Vadum Okenwoerd trans-
euntes, grassantur in Hollandiam. Inter quos & Florentium aliquot annis
sub vario fortunæ eventu præliatum est. Tandem vastata Winckel cum Nic-
dorp, & Texalia & Wiringia insulis subactis à Florentio, Frisj ad pacis con-
ditiones coacti sunt, Florentius demum visit Iherosolymam. Contige-
runt etiam diversa & horrenda prodigia. Agnus nascitur cum uno capite,
ac seſtis pedibus, geminata cauda, gemellus videlicet à parte posteriori. An-
no M.clxx. in Autumno inaudita tempeſtas, Oceanus excurrrens terminos,
ad moenia Trajecti urbis pertingit, ſequenti verò multo altius efferbuit per
universam Provinciam ſimilimus Cathaclismo; In Natali Dominico viſa flu-
mina, audita tonitrua, & ante tempus fruges & flores innati, arboribus vo-
latiliæque & animantia quæque producebant ſætus. Et rursus magna pars
Trajecti incendio cõſumpta, unde Jejunium, & Pœnitentia publicè indicta.
Godefridus verò inter tantas calamitates animo minime conſternatus, op-
pidum Rhenen cum reſidua hæreditate ſua, contulit eccleſiæ Trajectenſi. Et
pro tuitione ſuæ Ditionis conſtruxit arces quatuor munitiſſimas, videlicet
Horreſtam ad Gelrorum, Montfort ad Hollandorum, Woerden ad Traje-
ctum, Vollenho ad Frisorum inſultus compescendos. Et cùm annis xxij.
ſalaciter Eccleſiæ præſuiſſet, obdormivit in Domino vj. Kalend. Iunii, Anno
M.clxxvij. adhumatus Baldrico Episcopo.

Prodigia
eius com-
poru.

gloſſema. xvj. m.

fulgura m. a. 1171.

circa purificationē B.
maria.

Godefridus
Episcopus
quatuor
castra ad-
ſecit.

Moritur
anno Chriſti
1176.

Baldevinus Episcopus 29.

Godefrido ſucceſſit Balduinus ex Comitibus Hollandiæ cognomina-
tus de Benthem, ſecundus hujus nominis Aldeſalen, & beatæ Mariæ
Traject. Eccleſiarum Præpoſitus, xxix. Episcopus, vir modeſtus & ca-
ſtus, frater Florentij Comitis, & Theodrici Præpoſiti majoris, poſtea
Episcopi, atque Ottonis Comitris in Benthem, quorum adjutorio ſubditos
ſuos in pace aliquamdiu rexit, in juſtè ab hoſtibus ablata, recuperavit, juſti-
tiæ incultor inſignis. Solus tunc Dux Lotharingiæ, nunc Brabantia, qui
Comitatum Velux in beneficium tenebat ab Eccleſia, & ea inconſulta te-
merariè in Comitris Geliæ transportaverat, Episcopum contempſit, & pro
Domino ſtatuto tempore recognoscere diſtulit. Vnde Episcopus juſtè pro-
vocatus, nec tantam rebellionem æquanimiter ferens, Conradum Comi-
tem Geliæ ex Velua propellit, eamque tanquam jure debitam vindicavit
ſibi. Gerardus Comes dolens ſe exutum Dominio, illico congregato exer-
citu, Daventriam obſidet: Vnde interveniente Frederico Imp. juſſus diſce-
dere, per inducias res componitur, Interim decedente Gerardo Comite abſ-

Dux Bras-
bantia ſen-
ſum ſuo te-
pore ab Ec-
cleſia non
recognoscit
eo privatur.

90

que liberis, Episcopus Veluam sibi rursus vendicat, Territorium Comitatus Zutphanienſis, atque ipsius Geldria incendio atque rapina exponens adiutorio Clivenſium. In tanta verò rerum neceſſitate Otto Gerardo fratri ſuccedens, nec reſiſtere potens viribus adverſariorum, tandem fretus auxilio Episcoporum Agrippinenſium & Monasterienſium, Ducisq̃ue Lotharingia ac Comitatus Monteniſis, iterato Daventriam acerrima preſſit obſidione, in qua erant præſidia, equeſtris turmæ Balduini Episcopi. Et vertebatur res in periculum, niſi Episcopus iterato contracto exercitu ſuis ſuppetias ferro ſtaruiſſet. Vnde conſiderato utriuſque partis diſcrimine, Fredericus Imp. descendit, & diſſidium arbitrio terminavit, tali, ut Otto Comes Veluam quietè poſſideret, donec ſuper hoc de Principum conſilio aliter foret diſſinitum, interveniente autem pro Comite Geldria Duce Henrico, Duce Lotharingia. Henricus Imp. ſextus ejus nominis, filius Frederici ſuam promulgavit ſuper hac quæſtione ſententiam, cujus exemplar ſequitur.

Poſſeſſio Veluæ Comitatus Geldria ad-judicatur, donec aliter deſignatur.

Sententia Henrici ſexti Imp. inter Duce Brabantia, & Episcopum.

Comitatus de Velua donatur iterum ab Imperatore Eccleſiæ Traiectenſi, à qua illum accipit Dux Brabantia.

IN nomine ſanctæ & individua Trinitatis, Henricus ſextus divina favente clementia Rom. Imp. ſemper Aug. & Rex Sicilia. Imperatoria Maſtatis noſtræ debitum expoſtulat & requirit officium, ut ea, quæ inter ſi-deles & Principes Imperii cauſam & fomitem dant diſcordiæ, luna correptionis & diligentia omnibus modis enervantes ad firmam pacis concordiam vigilantia ſtudio ipſos ſaragamus reducere. Quapropter notum facimus univerſis Imperii noſtri fidelibus, præſentibus & futuris, quod nos quæſtionem illam, quæ jam diu vertebatur inter conſanguineos noſtros, Baldevinum Traiectenſem Episcopum, & Henricum Ducem Lotharingia, ſuper Comitatum de Veluve, in eo videlicet, quod ipſe Episcopus Comitatum illum de conſeſſione Imperatorum ſibi & Eccleſiæ Traiectenſi aſſerebat pertinere, & e contra Dux Lotharingia dicebat, quod ipſum Comitatum de manu noſtra teneret in feudo, ad hunc finem deduximus, quod ipſe Dux injuriam ſuam recognoſcens, omne jus quod in Comitatu illo videbatur habere, in manus noſtras liberè reſignavit. Nos itaque prædictum Comitatum cum omnibus ſuis pertinentiis, Imperiali clementia prædictæ Eccleſiæ Traiectenſi, & dilecto conſanguineo noſtro Balduino ejus Episcopo, ſolemniter contulimus, & imperiali auctoritate præſenti Maſtatis noſtræ privilegio, in perpetuum confirmamus. Ipſe verò Episcopus eundem Comitatum cum pertinentiis ſuis, & omni jure prædicto conſanguineo noſtro Henrico Duci Lotharingia in præſentia noſtra benignè conceſſit ſub eo tenore, ut idem Comitatus ad ejus hæredem filium ſuum, vel filiam liberè tranſcat & integrè, Statuimus igitur, & Imperiali edicto ſancimus, ut nulla omnino perſona in poſterum hanc noſtram ordinationem & cõfirmationem aliquatenus infringere audeat vel perturbare. Quod ſi quis attentaverit, centum libras auri pro pœna componat, dimidium Camera noſtræ, & reliqua paſſis injuriam. Ad cujus rei certam in perpetuum evidentiam præſentem paginam inde conſcribi juſſimus, & Maſtatis noſtræ ſigillo aureo communi-

ri. Hujus rei testes sunt, Lodolphus Magdeburgensis ecclesiæ Archiepiscopus, Hardwickus Bremensis Archiepiscopus, Hermānus Lantgravius Thuringiæ. Otto Comes de Bentheim, Comes Lambertus de Erphordia, Zui-
 chardus Burggravius de Maigdeburgh, Comes Albertus de Werōngerode,
 Rubertus de Cleve, Cuno de Mintebrech, Marquardus dapifer, Drushard
 dus de Kesteneberch, Henricus camerarius de Broiz, Henricus pincerna de
 Lut, Gerhardus de Grimberch, Arnoldus de Wesemaill, & alii quam plu-
 res. Signum Domini Henrici sexti Rom. Imp. invictissimi, & Regis Sici-
 liæ. Ego Conrardus Hildeshemensis electus Imperialis aulæ Cancellarius
 Vice Conrardi Moguntinæ sedis Archiepiscopi, & totius Germaniæ Archi-
 cællarii recognovi. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. xcvi.
 Indictione xiiij. regnante Domino Henrico sexto Romanorum Imp. glo-
 riosissimo, anno Regni ejus xxv. Imperij verò quinto, & regni Siciliæ se-
 cundo. Datum apud Geilenhusen ij. Non. Martii.

wermingerde. M.

große m. bezg.
reiss

sic et in Cron Magna

De Frederico Oenebarbo sive Barbarossa Imp.

Hic Henricus fuit filius Frederici Imp. cognomento Oenobardi sive
 Italicè Barbarossa clarissimi Principis, qui genuit hunc Henricum,
 qui duxit in uxorem Constantiam filiam Rogerii quondam Regis Si-
 cilix contra Tancredum Tyrannum. Item alium filium nomine
 Fredericum, Ducem Suevorum: cui desponsata fuit filia Regis Hungariæ,
 qui morte præventus ipsam non cognovit. Moritur enim in obsidione Ar-
 conis urbis exercitui suspectus paterno. Volunt præterea Italici scriptores
 tertium fuisse filium nomine Ottonem. Pater namque sollicitante Clemen-
 te iij. Pontifice Ro. per Legatum Cardinalem anno m. clxxxvij. decrevit ex-
 peditionem proximam, pro recuperatione Hierosolymæ, quæ traditione
 Hugonis Comitis Tripolitani, Saladino Babylonix cesserat, subjugans sibi
 Turcas, Armenios, aliasq; nationes, & ipsum Saladinum obsistentes. Quan-
 to autem discrimine ex perfidia Imperatoris Constantinopolitani, per Hun-
 gariam, Bulgariam, Thraciam ac Lycaoniam, aliasque Provincias, exerci-
 tum duxerit, (siquidem dum virum quendam heremiticum consuleret de
 itinere accepit in fatis se periturum aquis, quamobrem viam maritimam de-
 clinavit) ipse suis literis ad Henricum filium insinuat, quarum exemplar ob
 vetustatem præsentibus inferuimus.

Expediti
Frederici
Barbarossa
Imp. in ter-
ram sanctam

J. maxiam. M.

Epistola Frederici Imp. ad Henricum filium Aug. ex castris.

Fredericus Dei gratia Romanorum Imp. & semper Augustus, per dilecto
 filio suo H. Illustri Romanorum Regi Augusto salutem, & sincerum
 paternæ dilectionis affectum. Excellentix tuæ literas plena mentis
 & animi jucunditate nostra Imperialis excepit benignitas. Quarum
 tenore

Exercitus
crucis signa
torum ab
Imp. Con-
stantinopo-
litano male
acceptus.

tenore plurimum exhilarati super convalescentia tua spem firmam conce-
pimus & optaram. Cæterum, quia de personæ nostræ statu & gloriosi exer-
citus vivificæ crucis progressu tua Regia desideravit edoceri serenitas, id pri-
mum significando occurrit. Quod mox ut sinxes Imperii fratris nostri Im-
peratoris Constantinopolitani attingimus, in rapinis rerum & occisione
nostrorum non modicum sustinuimus detrimentum, sicut ab ipso Impera-
tore indubitanter dinoscitur esse procuratum. Nam quidam latroneuli sa-
gittarii penes publicam stratam in Veprium condensis latitantes ex impro-
viso sagittis toxicatis plerisque ex nostris inermes, & minus cautè ambulan-
tes, affligere non cessarunt. Donec consilio maturiori à balistariis & mili-
tibus nostris undique vallati atque flagrante maleficio deprehensæ condi-
gnas meritis pœnas exsolverunt. Quippe in una die, & uno patibulo xxij.
more lupino suspensi, vitam indecenter terminarunt. Nihilominus tamen
residui malefactores à latere per devexa montium per totum Bulgariae ne-
mus non persequentes nocturnis rapinis molestarunt, quamvis innume-
rabiles variis tormentorum generibus ex exercitu nostro vicissim sunt cru-
ciati. Porro præfatus Imp. Constantinopolitanus, non solum universa, quæ
à Cancellario suo in animam ipsius & caput apud Nurenbergam curata no-
suntur, infringere non dubitavit. Verum etiam sub interminatione pene
concambium & forum nobis subtraxit: arcta quoque viarum successis arbo-
ribus ac saxis ingētibus obvolutis iussit præcludi, & quasdam antiquas clau-
suras vetustate collapsas, robur scilicet & manimentum totius Bulgariae in
Verfredis ac propugnaculis, contra honorem Dei & vivificæ crucis, in no-
strum & totius Christianitatis excidium præcepit communiri. Nos verò
coelesti suffulti præsidio Græcorum machinamentis ignem apponentes, ro-
bora cum saxis in favillam redegitimus & cinerem. Itaque universis clausu-
ris per Dei gratiam victoriosè transitis, in terram planam circa Weron om-
nibus bonis refertam pervenimus. Et sic in peragratione Bulgariae sex
hebdomadas laboriosè satis expendimus. Rursus inde proficiscentes Phi-
lippopolim civitatem situ naturali ac manu artificis munitissimam atque o-
pulentissimam prorsus desertam, tanquam pro derelicta occupavimus, &
ecce die sequenti literas maximo saltu concepras ab Imperatore Constan-
tinopolitano recepimus, quæ pariter minas, blandimenta, dolos concinna-
bant. Tunc autem primum de captivitate Legatorum nostrorum Monaste-
riensis videlicet Episcopi, Comitibus Roberti, Marcimardi Camerarii ad plē-
num sumus certificati. Quos sæpe dictus Imperator, dum adhuc in Viga-
ria essemus constituti, in contumeliam Creatoris & crucis scandalum, cui
militabāt, iussit captivari, & famæ suæ minus consulens, contra jus uni-
versarum nationum & legatorum ignominiosè nudatos in carcerem fecit
detrudi. Talibus auditis, universus crucis exercitus infremuit, & postmo-
dum civitates, castella, vicos depopulari, atque occupare non cessavit, quo-
adusque Imp. Constantinopolitanus Magnificentia nostræ Legatos cum
magno honore ad nos redituros literarum suarum tenere nobis significa-
vit. Tan-

vide expeditionem
Asiatum Fred. i. Aug.
Lechon. Cam. 11. Tom. 5.
parte 2. pag. 55.

peragrationes

in quatuor

Imp. Con-
stantinopo-
litanus con-
tra iur gen-
tium Lega-
tos detinet
captivos.

vit. Tandem verò post multas legationes atque Legatorum ambages, do-
lum quem jam dudum contra nostram benignitatem conceperat, in hyo-
mis asperitatem transitum nostrum prorogans, artificiosè peregit. Sicque
Legatis nostris tanquam rebus bene gestis ad nostram Majestatem remissis,
de ipsorum pecunia plus quàm duo millia marcarum detinuit. Iterato pro-
mittens transitum securum, navium abundantiam, forum bonum, concan-
bium consuetum. Verum quia in vulgari dici solet proverbio: *Vltus timet*
Pecuniam
Legatos et
ripit.
uri. Græcorum juramentis & simulationibus, nullam prorsus habentes
fidem apud Philippopolim hyemare decrevimus. Filiolus verò noster Dux
Sueviæ, frater tuæ sublimitatis, moram in alia facturus est civitate, Veron
nomine, cum magna exercitus parte, quæ distat à Philippoli decem miliaria,
terre nostræ donec hyemalis autæ inclementiam vernalis temperies pellat.
Omninò igitur impossibilis est transitus noster per brachium sancti Geor-
gii, nisi ab Imp. Constantinopolitano electissimos, atque omni exceptione
maiores obtineamus obsides, & totam Romanam nostro subiciamus Im-
perio. Regiæ nobilitatis tuæ prudentiam commonendo rogamus, quate-
nus idoneos serenitatis tuæ Legatos Januam, Venetias, Anconam, Pisam &
alia loca pro Galearum atque Vactorum transmissis præsidio, ut Constan-
tinopolim circa medium Martium nobis incurrentes, ipsi per mare, nos ve-
rò per terram civitatem oppugnemus. Quamvis tamen magna militum
gaudeamus copia, orationum instantia ad divinum recurrendum est subsi-
dium: Quia Rex non salvatur in multitudine virtutis suæ, sed per æterni
Regis gratiam. Rogamus igitur, quatenus apud Religiosos nostri Imperii
personas studiosè obtineas, ut jugi vigilantia copiosas pro nobis fundant o-
rationes. Consulimus autem dilectioni tuæ, ut iudicium accipiat, & in ma-
lefactores Regiæ dignitatis zelus exardescat, profecto per hoc gratiam Dei
consequeris, & favorem hominum. Legatos etiam à Domino Papa mitti
facias, qui præcipuè prædicent contra Græcos, quia Patriarchæ eorum præ-
sentibus Legatis nostris Monasteriensi Episcopo, & collegis suis in Ecclesia
sanctæ Sophiæ publicè prædicavit, quod quicumque Græcorum centum pe-
regrinos occideret, si viginti Græcorum reatum incurrisset, indulgentiam
consequeretur à Deo. Apud Philippopolim jam duodecim hebdomadas
complevimus. Usque Constantinopolim non invenitur castrum vel civitatis
habitor. Datum Philippopolim xvi. Kalend. Decemb.

Pietas Fran-
derici Imp.
in Deo fida-
tam pœnem-
tu.

Iustitia
concordia.
Principis
gratiam.

Gratia fides
erga Ger-
manos Gr-
pergrinos.

Fredericus
Imp. in flu-
mine mori-
tur anno
Chr. 1196.

gnatus nre

Quamvis ultra conceptum propositum, jam non historiam, sed threnos
omnibus Christianis meritis ingeminandos scribam, heu quàm difficile
mutantur decreta cœlestis Iudicis. Fredericus de Philomela & Iconio, a-
liisque civitatibus triumphans, & omnia ferè victoriosè sibi aperiens, de-
venit in Armeniam, ubi dum refrigerii causa propter intensum æstum in
fluvium Saram descendisset, ignatus mandis in verticem montis à præci-
piti flumen absorptus est. Sepultus Antiochiæ anno M. cxc. Cujus inter-
itus damnum irreparabile in multis religioni Christianæ. Faciant Comi-
tes Francorum atque Anglorum Reges, & Fredericus Dux Suevorum,

Sc

Con.

Conradus Dux Austriae, Florentius Hollandiae, Philippus Flandriae, & Otto Gelliae Comites, cum aliis pluribus Ducibus.

De Frederico Iunior.

Fredericus verò eligitur Dux Paterni exercitus. Wilhelmus verò filius Florentij Comitis Hollandiae patrem cum non spernenda classe securus, per singularem industriam auctor fuit occupandae Damiatæ, mortuoque patre Florentio eodem anno, quo Fredericus Imperator perierat, cum xxvj. annis rexisset Hollandiam, associatur sepulchro Frederici, ipse Frederico Ducipor quinquennium periculi & belli focus magnam sibi à Kenemaris sub eo militantibus paravit gloriam. Miserat Henricus destituto exercitui suppetias, licet parum videretur affici huic expeditioni, quæ parum profecerat. Sic pia cœpta manere frustrata. Tantarum Imperator iste narratur virtutum, ut nisi discordia cum Romano Pontifice, quem tanquam Vicarium Christi adoraverat, atque casus adversus obstitisset, crederetur Christianus orbis per ipsum potuisse restitui: constituit leges peritiles, quæ extant: confirmavit & Godefrido Episcopo, Literas Otronis secundi de villa Amuda cum Telonco ac piscatione in Almere, & terra Otronis Comitis in Lona, & quicquid in utraque parte fluminis, quod dicitur Vecta, habebat. Insuper & terram ejusdem Hattonis Comitis in Eki, cum potestate cudendi monetam in Trajecto, Anno M. clxxj. Imperii verò xvij. 4. Idus Octobris. Aquisgrani.

Concessit etiam auctoritatem transfodiendi Nodam juxta literas, quas pro notitia locorum & rei memoria hic subnexui, videlicet.

pertinet sequitur Dipl. ad Ferdin. Ep.

De aperiendo Alveo flum. quo liberius decurrat.

privilegium Imp. Frederici de Aqueductu faciendis in Nodam et Dam. Dipl. 49. fol.

In nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Fredericus divina favente clementia, Rex Romanorum, Imp. & semper Augustus. Dignitas Imperii Romani hoc exigit, & ad hoc Imperialis honoris culmen regendum à Deo suscepimus, ut necessitates Reipubl. semper præ oculis & manibus habeamus, & in cunctis operibus Iustitiæ ipsa clementia, sine qua Deo placere non possumus, omni tempore nos comitetur. Tunc enim honor Imperii recto tramite incedit, & in mellorem statum roboratur, quando & saluti totius Patriæ utiliter providetur, & necessitatibus pauperum misericorditer subvenitur. Ea propter cognoscant universi fideles Imperii, præsentis & futuri, quod nos primitus amore Dei, deinde pro petitione fidelium Principum nostrorum, Godefridi videlicet Episcopi Trajectensis, & Florentii Comitis Hollandiae, Henrici etiam Comitis Gellensis, & Theodoricus Comitis de Cleve, & pro fidei servitio aliorum hominum plurimorum de Episcopatu Trajectensi, quibus quotidie in terris & bonis eorum gravis destructio, & intolerabilis vastatio per assiduas aquarum inundationes, quasi mors quotidiana.

et petitionem pia

quotidiana imminebat, ipsis hominibus prædictis sic afflictis, tanquam miserabiliter ad nihilum reductis, hanc gratiam indulimus, eisque nostra Imperiali auctoritate benignè concessimus, ut terra illa, quæ vulgo Noda, ^{iamque.} ^{Noda, id est} ^{Nydam eg-} ^{ger, inter} ^{Rhenum &} ^{maræ person-} ^{diendum,} ^{Abi} ^{Grebbe, Greppe} ^{fobea, fassa.} ^{Melior in} ^{Barovotum} ^{contra Rha-} ^{norum ista} ^{manera de-} ^{bet.} ^{mroncu sa m.} ^{Dam vocatur hodieq.} ^{m. Noek, tussse Swadeburg} ^{enda Goudel. Et Alphen.} ^{Obstru-} ^{Rheni apud} ^{Swadeburg} ^{aperiend.} ^{Am. Schelwe} ^{sepiet.} ^{Egbertus de Huimpelis} ^{Judefax} ^{al. xim} ^{hadde onder een oudt segel van witte wasse} ^{een vinger dick, wefende opgedrukt met een effigie van Keyser, hadde} ^{m d'een hant een swaert in dander een cloot van} ^{Werelt met een} ^{cruijs daer op.} ^{Idem}

meatu Rheni per eundem effluens in mare, quod ibi vicinum est, sine læsione in perpetuum fluat & decurrat. Quod nos Imperiali auctoritate nostra confirmamus, & ut in perpetuum ita permaneat, & observetur præsentī privilegio roboramus. Præterea obstructionem illam Rheni, quæ vulgò dicitur Dam, prope villam, sive in villa, quæ appellatur Wich, quæ ad removendam tam gravem aquarum pernitiem antiquitus facta est. Nos pro petitione prædictorum Principum, & pro fideli servitio hominum illorum, qui huic generali malo aquarum participabant, ratam habemus, & nostro Imperiali edicto confirmamus. Et ut æternaliter inconcussa in eodem statu permaneat, & conservetur, præsentī jussione decernimus. Aliam quoque obstructionem Rheni, quam Comes Hollandiæ in loco qui dicitur Stekede, sive Swadeburg injustè & violenter erexerat, & fecerat, per quam etiam innumera bilium hominum & locorum submersiones frequenter evenerunt, Nos ex judicio curiæ nostræ cassavimus, & penitus destrui præcepimus: Statuentes, & Imperiali jussione confirmantes, quatenus prædicta clausura destructa aqua Rheni libera & Regia strata sine omni obstaculo, ibidem omni tempore fluat & decurrat, sicut antiquitus solebat. Quod ut verius credatur, & ab omnibus diligentius observetur, præsentem inde paginam cōscribi, & sigilli nostri impressione insigniri jussimus, adhibitis idoneis testibus, quorum nomina sunt: Hermannus Fardensis Episcopus, Everardus Ratisponensis Electus, Philippus Decanus Majoris Ecclesiæ in Colonia, Arnoldus Præpositus Ecclesiæ sancti Andreæ, Adolons Godslariensis Præpositus, Reignardus Præpositus, Vlricus Dux de Boemia, Marquardus de Grimbach, Comes Emicho Lünige, Comes Folckmarus de Sartwerde, Henricus Marchalcus de Papeheim, Conradus Colbo pincerna, Wilhelmus de Kaluwe, Rodolphus de Stenforde, Constantinus de Berg, Cuno Camerarius, Bertolphus Camerarius, Cuno de Malberge, Henricus Friso, Marquardus Comes de Nimmege, Folbertus, Gerardus Trajectensis, Sculterus, Wilhelmus de Scalckewick, Luthertus de Odyck, Helyas, Egbertus de Amestel, Hermannus de Wordene, & frater Godescalcus, & alii, Theodericus de Nidifax, Albertus Pavo, & alii quam plures clerici & laici. Signum Domini Frederici Rom. Imp. invictissimi. Ego Christianus Maguntinæ Sedis electus, & Sacri Palatii Archi-cancellarius recognovi. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. clxv. Indictione xij. Regnante Domino Frederico Romanorum Imperatore victoriosissimo, Anno Regni ejus xij. Imp. cii. verò xj. feliciter.

Idem Fredericus confirmavit Teloneum in Annada & Piscaliam in Almera.

Dum autem Henricus hujus nominis sextus Imp. rerum potiretur, orta est magna discordia inter Theodoricum Comitem, successorem Florentii apud Antiochiam defuncti, ac Wilhelmum fratrem ejus jam reversum. Itemque inter ipsum Theodericum, & Baldevinum Comitem Flandriæ, qui cum potenti manu tenuit, recuperata Walacriam. Hunc Theodericum ciuenta eade profligavit. Wilhelmum vero amici reconciliarunt eo pacto ut Frisiæ Orientali dominaretur. At Balduinus Episcopus, qui usque modo Trentoniam cum Tuemans pacifice gubernaverat, magnam ex Provincialium rebellionem sentiri calamitatem auctoribus Florentio atque Folckero Præfatis Coeyordensium, per insigationem Ottonis Comitis Gelriæ, favente Episcopo Ottone Comite de Bentheim, interceptaque quaestione per Agilppinensem & Moguntinensem Episcopos, & demum renovata, cum modo Episcopus, modo adversarii superioris essent, occasione belli ignavia Ducis Brabantiaë ascripta. Tandem vero Henricus Imperator descendens per definitionem Sententia omnem contentionem exstinxit adjectis induciis. Quo recedente Trentones rursus omnia infregerunt, unde Episcopus infecutus Cæsarem usque Maguntiam, perfidiam detegit cum justa querela. At Imperator non immerito ad iram provocatus, præsentando decrevit in hostes auxilium. Sed instructum jam viribus Episcopum re infecta intra paucos dies, antequam Maguntia absolvisset, mors interceptit xj. Kal. Maii, alibi ij. Novemb. anno M. xcvi. cum præfatus annis xvij. Devedus funus ad majorem Ecclesiam Trajectensem, ubi quiescit cum prædecessoribus.

Discordia inter Florentium & Wilhelmum Comitem.

Henricus sextus Imp. discordiam compoñit. Deventerenses.

Episcopus Theodoricus anno Christi 1196.

Arnoldus Episcopus 30.

Theodoricus Episcopus 31.

in M. S. Myrop. hæc sequæ ad Theodoricum de Arca non habentur.

a interessione

Sublato itaque Baldevino servata electio sub discordia per impressionem Theoderici Hollandiæ, & Ottonis Gelriæ Comitum, pars Theodoricum majorem Præpositum, fratrem Balduini mortui ex Comitibus Hollandiæ filium Florentii Comitis ex Sophia filia Ottonis Comitis Ricomagi natum, pars verò Arnoldum de Isenburg Præpositum Dayentriensem prætulere, ille Hollandiæ, hic Gelriæ Comitis prævaluit, & per Henr.

Henricum Imperatorem pravaluit annulo & Sambuca investitur, suborto tamen per factionem utramque bello, ac Comitatus Veluæ per Theodericum Comitem in favillam redacto, Otto Comes apud Haymonis montem superatur, & fugâ salutē vix consequitur. Tandem cōtroverſia per ſententiā Rō. Pont. diffinitur, Arnolde consecrato xxx. in ordine Episcopo, quo paulo pōst vid. viij. Aprilis anno M. cxvij, Romæ defuncto & sepulto ad Theodericum revertitur Ecclesiæ administratio, qui ab eodē Pontifice xxx. Episcopus continuatur, jussus redire ad gubernandum populum sibi commissum, qui amicus itineri Tikyium veniens, vita defungitur, & illic inhumatur.

Dum hæc aguntur, venit Wilhelmus Comes ex Orientali Frisia in Hollandiam, accedens fratrem Theodericum, in arce Horreſta pro tuitione Directionis Trajectensis agentem, congratulandi causa de victoria obtenta. Vbi exestigio (nescitur causa) arctis carceribus mancipatur, quibus tandem effectis, Wilhelmus ad Ottonem Comitem Gelsiæ se contulit, à quo fuerant enim contubernales in expeditione ultra marina) humaniter excipitur, & Adelheide filia pro uxore futura donatur: ex qua genuit Florentium Hollandiæ Comitem, Ottonem Trajectensem Episcopum, Wilhelmum Præsidem, & duas filias. Celebratis nuptiis apud Stauriam, ipsoque Wilhelmo à Fratribus Orientalibus hilariter ac magnifice recepto, paulo pōst iidem Hollandiæ & Gelsiæ Comites in amicitiam redierunt, desponsata Adelheide filia Theoderici Henrico filio Ottonis: Parum tamen supervixere, sepulci in Monasterio Reinsburgensi.

Theodericus Secundus

Episcopus 32.

Ecclesia Trajectensis per discordiam Pontificum prædictorum jam multipliciter adflata atque Pastore destituta, aspirantibus eisdem Comitibus ad aliquem ex eorum amicis sufficiendum, divina inspiratione obauditus, eligitur Theodericus de Arc, secundus ejus nominis, absens in Italia, xxxij. Episcopus, qui rebus collapsis succurreret, vir nobilis & magni consilii, Præpositus Trajecti ad Mosam, non mediocris auctoritatis apud Henricum & Philippum ejus fratrem Augustos, quos etiam usque in Siciliam comitatus est. Alibi legi post Theodericum de Hollandia, electum Godefridum de Aemstelt, sed nec ejus acta, nec finem vitæ invenire potui. Theodericus tandem evocatus ex Sicilia, celeriter itinere Trajectum appulit, inveniensque dignitatem suam magno ære gravatam, suasu suorum ad colligendam pecuniam pro redimendis debitis contractis animum intendit, se se primum in Orientalem Frisiam transferens, ut ex jucundo advenu atque administratione præfectorum, juxta Frederici Augusti factam concordiam,

St 3.

rationem

Ticinus

Wilhelmus
Comes Fria
sie Orientalis

Ecce

Ducis A
delheidæ
Comitis
Gelsiæ

de Theodoro de
Azia
Theodori Trajecten
epm de Castro Nureberg
oriundu dicit Casari
Heisterb. lib. 12. c. 23. hpl.
memor.

Goswinum m. et Myrop

rationem susciperet. Quod Wilhelmus Comes indignè ferens, & credens animos populi jam satis proni sibi magis devincere Episcopum è monasterio. Stauris post sacra peracta armata manu eripit, & custodiat in carcerem apud Oostersee deputavit; quem nonnulli religiosi, ac alii ex populo pietate moti, detestantes turpè facinus Comitis, per vim liberaverunt. Vnde iustissimè provocatus Episcopus in Wilhelmum ducit, at Theodoricus frater, & Otto socer sese Wilhelmo jungunt adversum Episcopum. Socer Provinciam una cum Daventria citra, frater verdè cis Islam sibi subiungunt, & Trajectum premit obsidione. Otto verdè socer, per insidias instinctu Otronis Augusti, atque Adolphi Agrippinæ Ecclesiæ Episcopi à Duce Brabantia capitur. Theodoricus verdè Comes intendens ad liberationem Otronis, solvit à Trajecto obsidionem, & Silvam Ducis oppidum non spernendū circumvallans die vij. ad deditionem coegit. In quo Wilhelmum fratrem Ducis cum multis Nobilibus capir, & magna præda onustus in Provinciam suam redire festinans, intercipitur per Ducem Brabantia cum potenti manu advolantem, & post confectum proelium captivatur in oppido Heusden. Sentiens Episcopus hostes suos jam captos, nactus oportunitatem, utriusque Provincias depopulatur, ingente m abducens prædam, per agratæque Velua, ferro & igni omnia contaminans, Zurphaniam insignè oppidum aliquod diebus obsestum capit, Daventriam recepit, & plurimos captivos, & immensum thesaurum asportavit. At Theodoricus Comes pensatis damnis per illum illatis cum magno pondo auri relaxatur, & Episcopo in pace uniens, perpetuam usque ad mortem cum illo stabilivit & servavit amicitiam. Et anno M.cclij. 2. Nonas Novembris apud Dordracum cessit è vivis, cum re-
xisset xlij. Vnica filia nomine Ada relicta antequam illi conquestus multum de absentia fratris sui Wilhelmi Comitis, tutorem designasset, transvectus Egmondam apud majores, At conjunx ejus habens Wilhelmum Comitem exosum, & regni cupida, nondum adimpletis exæquis, quæ summa rerum penes eam maneret, accivit Ludovicum Comitem Lossen. ex arce Alieno, cui properè advenienti Dordracum despondet Adam filiam, & nuptiis miscetur nuptiæ. At Wilhelmus Comes audita morte fratris sui, ut inter-
fret exæquis, applicuit ad portum Zype, nec impetrare potuit sibi, ut id lice-
ret facere secutè, sed repellitur. Cui idcirco multi proceres commiserati, ob illatam injuriam sese jungunt, & stimulos adjiciunt fidem dantes, ut se-
curus ad nos veniret. Qui interim concitatis Kenemaris atque Rhenanis, Ludovicum cum Adelheyde Harlemo pellunt, coactos nocte confugere versus Trajectum. Sed & oppidum Leidensem ipsis cessit, capta Ada ju-
vencula, cum aliquot equitibus, quam intellecta re gesta superveniens Wil-
helmus in Texaliam Insulam custodiendam direxit; torum Comitatum bre-
vi Ditioni suæ submittens. Ludovicus verdè animo consternatus Episcopū Leodiensem, Ducem Lymburgensem, & Comitem Flandria, una cum Epi-
scopo Trajectensi sibi efficiens stipendiatios, magnam vim contrahit, in
Trajectensem Episcopum præcipuam spem collocans, quem & belli, & pu-

Episcopus
capitur à
Wilhelmo
Comite, sed
à Frisji
carcere libe-
ratur.

unh

Otto Comes
Geldria à
Duce Bra-
bantia ca-
pitur.

Theodori-
cus Comes
Hollandia
captivus in
Heusden
detinetur.

M.

Adelmu-
nus
Dordraci
moritur.
Anne Chri-
sti 1293.

Ludovicus
Comes Los-
sen, inde
exæquis
ducit Ada.

Ada capi-
tur à patruo
& in Texa-
liam custo-
dia manda-
tur.

Bellum in-
ter Lossen,
& Hollandia
Comites.

gnæ socium cum multo auro sibi devinxerat, paciscens se accepturum Comitatum Hollandiæ ab illo in precariam (uti ajunt) tradens Episcopo fratrem suum obsidem. Wilhelmus itaque securitati suæ providens, omnes confortabat, præsidia firmabat, & novas arces, unam in Buscho, alteram in Suadenberdam construxit, & aggerem ad flumen Aemstel interrupit, quod ditionem & Territorium Giselberti undique aquis & incendio evertit usque paludem, quam Broecklandt vocitant, ingentem in Kenemariam navi abducentes prædam. Episcopus verò Trajectensis hanc ulturus injuriam, juxta Midratum expeditionem ducit in Hollandiam utramque arcem prænotinam expugnans, & Comitem deBenthem fugans, prælio accepit Florentium perpetuè Majorem fratrem Wilhelmi in arcem Horrestam mittens custodiendum, progressus Leidim invenit Ludovicum Comitem, recepta

Swammerda nunc.
forte Swadburg

cepit
prium

*sic Holla
dia vocat* Wiltorum provincia, ad Harlemum tendere, qui mulctatis Kenemaris, & in fidem reductis pago Divæ Agatæ, quem Beverwijck vocant, incenso Egmondam progressi votum Divo exolventes Adelberto, redierunt tota provincia Hollandiæ in potestatem Ludovici redacta & insulis, quas Zelandiæ ascribunt, paulatim in ejus gratiam rediuntibus: Walacriâ per Comitem Namurcon, nomine Comitis Flandriæ tentata. Wilhelmus omni auxilio destitutus, vix Scapha piscatoria obtectus retibus non absque miraculo evasit. Tandem insularis ipsis ob superbiam ejusdem Ludovici ad Wilhel mum Comitem rursus deficientibus, & Kenemaris rebellantibus post varios conflictus Ludovicus prælio vincitur, & perpetuo ab Hollandia profugatur. Wilhelmus verò succedens in paternam hæreditatem xij. Comes

Ludovicus
Loffenhe
Comes totæ
Hollandiæ
subigit.

fligitur

constituitur, qui brevi post fautoribus Episcopi bellum intulit, Assrenam munitionem eorum destruendo. Ex adverso Bernhardus Comes de Arc, frater Episcopi Dordracum intendit. Tandem humiliato Comite, conditiones pacis proponuntur, ut pro damno illato, mille talenta argenti penderet, ablata restitueret, & cum quingentis militibus nudis pedibus coram Ecclesia veniam expeteret pro eo, quod Episcopum in Stauria captivaverat temerè ac injustè hoc modo pax reformata. Episcopus verò ex totis prosperis successibus ditatus, deperdita atque impignotata loca redemit, præsidia annonam providit, ac Ecclesiam ab omni indebito onere relevavit, residuas dies agens per quietem. Wilhelmus verò defuncta Ada Nepte, Comitatum à Frederico ij. Casate in beneficium recepit, atque deinceps rexit tranquille. Ad quem regnum Scotorum per obitum Magolini Regis avunculi sui jure hæreditario devolvebatur, & contracto exercitu cum adiutorio Regis Franciæ transfretavit, multas urbes atque castella Regni illius sibi vendicans. Sed dum interim Ludovicus Comes Loffens tentaret novos concitare motus, revocatus in Hollandiam à capitis secundis desinit.

Ludovicus
tandem vinctus
est, &
Hollandiæ
fugatur.
Wilhel-
mus, hie
Comes Hol-
landiæ est.

propterea

Wilhel-
mus Regni
Scoticarum

Theodoricus autem Episcopus plenus dierum, & rebus Ecclesiæ pacatis, ultimum naturæ apud Daventriam perfolvit, debitum Nonis Decemb. anno M. cexij. cum præfuisset annis xij. corpus ejus translatum Trajectum, sepelitur in majori Ecclesia. Quo anno ab Innocentio tertio Pontifice Rom. celebra-

Theodori-
cus Episc.
mortuus an.
no Ch. 1112

celebra-

*Philippus
anno 2
Papa Ro-
ma cele-
bratus.*

*in impres-
so Bera-
my habetur neque
m. s.
vide Casar. Illustr. murat. lib. 12.
cap. 23.*

celebratur Iubileus Romæ, & consilium generale indicitur. Iste Theodoricus scribitur electus anno M. exvii. alibi cc. primo, & præfuisse annis xiiij. vel xiiij. & obiisse anno M. cc. alibi ccxij. Sub hoc Episcopo recessit Iohannes Beka vix credenda de quodam Euerimacho administratore domesticarum rerum ipsius Episcopi ex mortuo resuscitato, cui Philippus secundus Imp. renovavit privilegium transferendi Teloneum ex Esana in alium locum uti sequitur.

Privilegium Philippi Aug.

*vide lib. dipl. d. fol. 80.
deposuit m. s.*

videtur

ei

Geyn.

*scultetatus
m. s. ex pbat.*

*Teloneum
in Gava
alio trans-
fertur.*

tolere

Philippus secundus Dei gratia Romanorum Rex, & semper Augustus. Regalis excellentiæ nostræ poscit benignitas, ut nos ampliori favore & gratia in agendis suis respiciamus, quod ad exaltationis nostræ gloriæ ferventes invenimus & fideles. Quapropter noverint universi fideles Imperij præsentis & futuri, quod nos considerantes puram fidem & ferventem devotionem, quam dilectus consanguineus noster Theodoricus Trajectensis Episcopus ad sublimitatis nostræ promotionem constanter exhibet, & est exhibiturus, de consueta Majestatis nostræ clementia damus & concedimus, & plenam auctoritatem & licentiam, ut Teloneum quod ex concessione Imperatorum sive Regum ab antiquo tenent in loco qui Gava dicitur, in alio sibi commodiori loco, ubi voluerit infra terram quæ pertinet ad officium Sculteti civitatis Trajectensis, locet & constituat, & super hoc nullius personæ unquam habeat impedimentum. Ad cuius rei certam in posterum evidentiam hanc chartam inde conscribi iussimus, & bulla nostra communiti. Testes hi sunt, Conradus Imperialis Aulae Cancellarius, Wolfgerus Pictaviensis Episcopus, Conradus Spirensis Episcopus, Comes Fredericus de Zähen, Comes Ludovicus de Hälfsensten, Comes Hartmannus de Wirtembergh, Henricus Marchaleus de Kallindim, Henricus dapifer de Walpurch, & alii quam plures. Datum apud Norimburgh anno Dominicæ incarnationis M. cc. Indictione iijj, 2. Kal. Octobris.

— *Et Comes Ludovicus Lossensis occasione Feudorum, quæ Comes Hollandiæ ab Episcopo obtinet in hunc modum pepigit.*

Ego Ludovicus Dei gratia Comes de Los, universis Christi fidelibus, Etam præsentibus, quam futuris, Imperpetuum Cum omne feudum, quod locus meus bonæ memoriæ Theodricus Comes Hollandiæ ab Ecclesia Trajectensi iustè possederat à manu Domini mei Theodrici Trajectensis Episcopi in eo iure, quod Lifftrucht appellatur, recepissem, ei quæ sicut legibus homo legiam fidelitatem servare iurasset, ne unquam aliqua occasio discordiæ de cetero inter Episcopatum Trajectensem, & Comitatum Hollandensem possit coalescere ad perpetuam pacem nostram, talis inter nos ordinata

ditata est compositio: Omnes ministeriales vel servos, qui ad Episcopatum pertinebant, in terra Comitatus Hollandiæ manentes, exceptis militibus & eorum liberis, dedit mihi & meis successoribus Dominus meus Trajectensis Episcopus. Ego similiter dedi Ecclesiæ omnes ministeriales vel servos, qui ad Comitatum Hollandiæ pertinebant, in terra Episcopatus manentes. Vide s. pa. 315.

Compositio inter Episcopum Traiectensem, & Comitem Hollandiæ, facta Anno M. cc.iiij.

EGO, Wilhelmus Dei gratia Comes Hollandiæ, Vniversis Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris in perpetuum. Cum omne feudum, quod frater meus bonæ memoriæ Theodericus Comes Hollandiæ ab Ecclesia Traiectensi iuste possederat, à manu Domini mei Theodrici Traiectensis Episcopi recepissem, ei que sicut legius homo legiam fidelitatem servare iurassem, ne aliqua unquam occasio discordiæ de cætero inter Episcopatum Traiectensem, & Comitatum Hollandiæ possit coalescere ad perpetuam pacem nostram, talis inter nos est compositio laudabiliter ordinata. Omnes Ministeriales vel servos, qui ad Episcopatum pertinebant in terra Comitatus Hollandiæ manentes, exceptis militibus & eorum liberis, dedit mihi & meis successoribus Dominus meus Traiectensis Episcopus, ea conditione adjecta, ut si qui eorum de terra Episcopi ad Comitatum Hollandiæ transierint, vel è converso de Comitatu ad terram Episcopi, ejus manent, in cujus dominio mansionem elegerint. Ego etiam & homines meæ juramento promissimus, quod de cætero nulla unquam occasione, Rēus apud Suadenburg, vel alibi obstruetur. Item promisi & juravi, quod nunquam prohibebo mercatores quoscunque deferre salē vel quaslibet alias merces ad terram Episcopi. Similiter nec Episcopus prohibebit aliquos mercatores ite, ad terram meam de Comitatu Frisiæ in Oostergo vel Westergo & instanter, hoc est adjectum, quod compositio quondam ordinata inter Episcopum Godefridum & patrem meum Comitem Florentium etiam inter nos inviolabiliter observabitur, quæ talis est: Episcopus & Comes communi consensu mittent Comitem unum in Frisiā ad servanda placita secularia, & quicquid de redditibus ad Comitatum pertinentibus, vel de proventibus placitorum secularium, deductis expensis exereverit, æqualiter dividetur inter Episcopum & Comitem, sed quando contigerit Comitem illum non intrare Frisiā, nuncii Episcopi & Comitatus Hollandiæ simul ibunt in communi expensa colligere redditus ad Comitatum pertinentes, Monerarii, Thelonearii, Schulteti, Villici, & omnes beneficiarii in Comitatu illo manentes, feuda vel officia sua primum recipient de manu Episcopi, & manu Comitatus Hollandiæ, & utrique jurabunt fidelitatem. Item de iurisdictione in Hefewijk juxta Montfort sita, hoc est conditum, quod nuncius Episcopi in ea servabit placita secularia & quartantantibus

hebbe copie bunt de
originalat int bleet.
lib. M. 4.6.

291. notat.
1203.

Homo legius
Episcopi
Comes Hol-
landiæ.

Ego si milites, &c.
ad com. Hol. p. kine
dicubantur in terra
epi. exceptis militibz
& eorum liberis

Ius in Fri-
sia Orre-
tis com-
mane Epi-
scopi &
Comitis

m. 11. postea de

Ta partem

partem eorum, quæ inde proveniunt, habebit Comes Hollandiæ, reliqua omnia liberè cedent Episcopo. Præterea de distinctione terminorum inter totam Episcopum, & Hollandiensem sic inter nos convenit, quod si de aliqua terra vel decima Episcopus quæstionem fecerit mihi vel hominibus meis liberam eam dimittam Episcopo, vel jurabo eam de jure ad me pertinere. Similiter si ego quæstionem moverem Episcopo vel hominibus suis de aliqua terra vel decima, Episcopus mihi eam liberam dimittet, vel secus priorum suorum aut ministerialium Ecclesiæ tertia manu jurabit terram illam vel decimam ad Ecclesiam de jure pertinere, & sic libera erit Ecclesia. Insuper compromissum est, quod si aliquis hominum Episcopi, offensam ejus forte incurreret, nullum habebit ad me refugium, nisi ad hoc tantum, ut per me gratiam inveniat, vel in Curia Episcopi judicio comparium suorum listat, & è converso. Acta sunt hæc ab incarnatione Domini, anno M. cclij. Pontificatus Domini Theoderici Episcopi anno vij. apud Trajectum coram altari beati Martini, super quo obtuli homines meos, quos pro suis commutavi, in quo etiam juravi, & homines mei Wolterus de Eve, Albertus Banjart, Iacobus Burggravius de Leyden, Gyselbertus de Lecke, Albertus Rufus, & alii quam plures, testibus his: Henrico Duce Lothardi, Ottone Comite Geltriæ, Gerardo Comite de Are, Henrico de Evero, Gerardo Xantenensi, Waltero sancti Petri, Bernardo Bertoldo Alden, Remboldo sanctæ Mariæ Præposito, Elia sancti Petri, Gysberto sancti Iohannis, Henrico sanctæ Mariæ Decanis, & universis tam ministerialibus quam civibus Trajectensibus, & aliis quam pluribus compositionem hanc, sicut præscripta est inviolabiliter observare.

Anno Christi
1204

Egmondæ

Kuyt

M. S. nre
De Ottone ep̄o immaturè
defuncto et altero Ottone
eius successore.

Otto Primus Episcop. 33.

Otto Secundus

Episcopus 34.

Post Theodericum precibus Adulphi Coloniensis, Ottonis Monasteriensis, & Gerardi Osnaburgensis, fratrum Pontificum, Wilhelmi Hollandiæ, atque Ottonis Geltriæ Comitum, eligitur Otto Præpositus xxxij. Episcopus, xvij. ætatis annos, frater Ottonis & Sororius Wilhelmi Comitum, optimæ indolis, & formæ egregiæ, qui cum Romanam urbem pro ætate dispensanda accedere proposuerat, apud Northusen juxta Altinum febre captus, obiit vij. Kal. Aprilis, anno M. ccxv. cum præfuisset annis

curiam

annis tribus vel duobus & semi, relatus Trajectum. Administravit rem Ecclesie suæ plus quàm ætati dabatur, prudenter, Iustitiæ ac pacis observantissimus, cuius exequiis dum præfati Comites interessent, obtinere, ut Otto secundus ejus nominis ex Comitibus Lippia major Præpositus eligeretur Episcopus xxiiij. qui apud forā Francorum ex consensu Metropolitani sui benedicitur, & per Fredericum Cæsarem temporali jurisdictione investitur, & commisso provinciarum suarum regimine, Hermanno fratri viro industrio, cruce signatus cum Imperatore transit mare, cui socius fuit Evermachus resuscitatus, ac Ioannes Scholasticus Xantensis militavit annis plurimis. Claruit circa hæc tempora vir Walterus ex Trajecto inferiori nobili familia oriundus, Abbas Villariensis decimus, mirā sanctitate & doctrina præditus, ut etiam in vita fulgeret miraculis, de quò plura scribuntur. ejus sententiæ hæc feruntur: Iusto judicio Deus permittit hominem cadere in peccatis, quæ nunquàm novit: quia ea quæ novit non cavet. Et quanto homo Deum ardentius amat, tanto clarius peccata sua videt, & mala pati desiderat, ut acquiratur timor Dei, qui valde utilis est. Præterea duo consideranda sunt, Præsentia Dei, & mors, Diabolicus timor est, quando homo peccatum timet, & non cavet; Sanctus verò timor est, quando homo timet de bonis, quæ agit, quod non fiant sicuti iusto fieri deberent, & ille timor omnia purificat. Item: Tam magnum peccatum quisque facit, cum peccat, quantum in conscientia sua esse judicat, Iudicio conscientie post perpetrationem nec majus, nec minus fit. Humiliatio eum illa detur: & multa alia id genus.

Otto itaque reversus ab expeditione, & in magna felicitate constitutus, gentilitate potens, in rebus expertus, invenit omnia placida, & tranquillè administrata, sed non correspondent ultima primis. Nam inter Episcopum & Comitem Otonem Gelriæ gravissima & perniciofa exoritur contentio, petulantia aliquorum Præfectorum Episcopi, qui Salios tributo nimio gravabant, unde illi de Buchorst Comitem Gelriæ ad arma sollicitaverunt, cuius occasione Episcopus castra Sylliam sive Voerst destruxit, & Buchorst, sive Clivum pagorum dicta incendit. Ex adverso domus Episcopalis cum pago Gheyen per Comitem Hollandiæ comburitur, & partis utriusque magnis viribus, etiam consistentibus Principibus concurrunt. Et loco ac tempore pugnae designatis, supervenit quidam Conradus Cardinalis Portuensis Legatus, qui furorem auctoritate sua sedans, per arbitrium eos composuit, insequendo sententiam per Henricum Imp. paulo ante latam anno M. cxvj. inter Balduinum Episcopum, & Henricum Ducem Loharingiæ superius expressam, & postea remisso rancore, omnia damna & injurias compensavit. Insuper pæctum exiit, quod Episcopus traderet in precariam Comiti Gelriæ quicquid in Elitensi montive Sanctæ Odiliæ pagis haberet jurisdictionis aut proprietatis præposituris, & hominibus fidei strictis sibi reservatis. Et Comes Hollandiæ, si quos haberet sub ditione ecclesiæ Trajectensis sibi fide aut servitio obligatos, accepto ære, manumitteret, uti antea conventum fecerat inter Theodricum Episcopum, & Ludovicum Co-

Frankenfurt.

vide Cæsariū Heyserburg.

hic caput iniqui
De Waltero abbate
VValtherm
Abbat Villariensis.

delebitur.

Contentio
inter Episcopum
& Comitem
Gelriæ
petulantia
Præfectorum
composita.

si si nam.

partibus biling. m.
malim partis biling.Iniquum
factum

mitem Loffensem, & eundem Episcopum, & Wilhelmum Comitem Hollandiæ.

Eodem tempore effervuit apud Grunos ingens motus, auctoribus Everhardo Grunorum, & Rudolpho Vacceforii vulgarij Coevordiz Præfatis, qui severitate Episcopi compressus, interdicta unquam pœnavitæ, ne quis conditionem pacis per Episcopum datam violaret, Absente rursus Episcopo, Rudolphus primum obstinatè omnia infringit, Lenerhardi enim oppidum arcemque ejus demolitur. Ille haud segnis obsidet rursus adversarij, sunt caedes & rapinæ non modicæ, aded ut auctoritas Episcopi pessunderetur, & subditi opprimeretur. Cumque in rebellem animum advertere statuisset, collecto ingenti exercitu, & Principibus circumquaque vel sanguine, vel fœdere junctis in auxilium accitis; qui non desuere, dirigentes aciem versus Vacceforum, sive Coevordiam, dum vel incauti, vel nimium

Disciplina
neglecta,
exercitus
Episcopi
caditur.

Episcopi
crudeliter
caes.

Anno Chris-
ti 1226.

suis viribus confusi, soluto ordine intendunt, ab adversario viribus impare & dolo intento in locis invidis & paludibus, quas Vecta fluvius effecit, miserè obruuntur. Non paritum cuiquam, sed sævitum in omnes indifferenter & crudelius in nobiles. Episcopum illic viribus destitutum cùm cepissent, atrociter jugularunt, abscindentes capitis verticem, nec cade ejus satia- ti, jam mortuum cadaver pluribus vulneribus confoderunt, & sic saucium immerferunt cœno. Quod paulo post clanculum extractum. Delatum est Trajectum, planctu publico reconditum in Ecclesia majori. Contigit hæc nefanda stragis Kalend. Augusti, anno M. ccxxvj cùm sedisset annis xiiij. secundum aliquos. Hic contulit Ecclesiæ sancti Iohannis Traject. decimas, quas novales vocant in Bospichem.

Anno Chris-
ti 1218.
obijt Adol-
phus dux
Comitis
Hollandiæ.

Wilhel-
mus Comes
Holl. mori-
tus anno
Chr. 1226.
Florentius
& Comes
Holl. 12.

Tempore hujus Ortonis, anno scilicet M. ccxviii. ij. Idus Februarij obiit Adelheidis Comitissa, sepulta in Reinsburgh, & Wilhelmus duxit secundam uxorem Mariam filiam Ducis Lancastriæ. Decessit anno M. ccxx. ij. Non. Februarij, cùm Frisiz & Hollandiæ præfuisset annis xix. adjunctus priori uxori, cui successit Florentius quartus ejus nominis, xiiij. Comes, ducens in uxorem Machtildim filiam Henrici Ducis Brabantiz materteram sanctæ Elizabeth filiz Andree Regis Hungariæ, ex qua genuit Wilhelmum succedentem Comitem, & postea Regem Romanorum Florentium præfidentem, & binas filias.

Sub hoc tempore Fredericus Secundus Romanorum Imperator
inijt confederationem cum Episcopis, Principibus
Germaniæ in hunc modum,

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Fredericus secundus divina favente clementia Rom. Rex, & semper Augustus, & Rex Siciliæ, Biga recolentes animadversione, quanta efficacia & fide dilecti fideles nostri Principes Ecclesiastici nobis hactenus assiterint ad culmen Imperii nos promo-

hoc diploma cu sequenti
extat in notat. ad vita
S Engelberti pag. 102 / 9.

promovendo, promotos in Christo firmando, & demum filium nostrum Henricum in Regem sibi & Dominum benevolè ac concorditer eligendo, censuimus eos per quos promoti fuimus semper promovèdos, & per quos firmati fuimus eos una cum ipsorum Ecclesiis semper fore in nostra defensione cōtra noxia quæque firmando. Igitur quia in eorum gravamina, quædam consuetudines, & ut verius dicamus, abusiones ex longa perturbatione Imperii, quæ per gratiam Dei nunc quievit & quiescit inoleverant, in novis Teloneis & monetis, quæ se invicem ex similitudinibus imaginum destruere consueverant, in guerris Advocatorum & aliis malis, quorum non est numerus, statutis quibusdam eisdem abusionibus obviavimus. Primo promittentes deinceps, quod nunquam in mortem cujuscunque Principis Ecclesiastici reliquias suas Fisco vendicabimus. Inhibentes etiam ne laicus quisquam aliquo prætextu sibi eas vendicat, sed cedant successori, si antecessor intestatus decesserit: Cujus testamentum si quid inde fecerit, volumus esse ratum. Si quis verò contra hanc constitutionem reliquias sibi vendicare præsumpserit, proscriptus & exlex habeatur, & feudo sive beneficio si quod habeat, permaneat destitutus. Item nova Telonea, & novas monetas in ipsorum Territoriis sive Jurisdictionibus eis inconsultis, seu nolentibus non statuemus de cætero. Sed antiqua Telonea, & jura monetarum eorum Ecclesiis concessa, inconvulsa & firma conservabimus & tuebimur, nec ipsi ea infringemus, nec ab aliis lædi permittemus, modis aliquibus, utpote monetæ turbari & vilificari solent similitudinibus imaginum, quod penitus prohibemus. Idem homines quocunque genere servitutis ipsis atinentes, quacunque causa se ab eorum obsequiis alienarunt in nostris civitatibus non recipiemus in eorum præjudicium, & idem ab ipsis inter se eisque à laicis omnibus universaliter volumus observari. Item statuimus, ne quis Ecclesiam aliquam in bonis suis dampnificet occasione Advocati eorundem bonorum, sed si dampnificaverit, damnum in duplo restituet, & centum Marchas argenti Cameræ nostræ solvet.

Item si aliquis eorum Vasallum suum, qui fortè eum offendit, jure feudali convenerit, & sic feudum evicerit, illum suis usibus tuebimur, & si ipse feudum de bona & liberali sua voluntate nobis conferre voluerit, recipiemus amore vel odio non obstante. Quocunque autem modo, sive etiam ex morte infeudati Principi Ecclesiastico feudum aliquod vacare contigerit, illud auctoritate propria, immo violentia nullatenus invademus, nisi de bona voluntate liberalique concessione sua potuerimus obtinere, sed cum effectu suis usibus studebimus defendere. Item sicut justum est excommunicatos eorum, dum tamen ab ipsis viva voce, vel per literas eorum, vel per honestos nuncios fide dignos nobis denunciati fuerint, vitabimus. Et prius absolvantur, non concedemus eis personam standi iudicio. Sic distinguentes, quod excommunicatio non eximat eos à respondendo impetrentibus, sed sine advocato: perimat autem sic etius jus aut potestatem ferendi sententias, & testimonia, & alios impetendi. Et quia gladius materialis

T t 3

consti-

Summus M.

Fredericus
2.atus
Ecclesiæ
lore cupitReliquias
Episcopum
mauerit e-
pud eorum
haredesNova Tele-
nia aut mon-
eta ne in-
fringantur.Fugit
Ecclesiæ
situanturAdvocatus
dammum Ec-
clesiæ in-
ferat, sed da-
plo lnas.Feuda Ec-
clesiæ nec
cupentur,
sed Domini
sui acha-
teant.Excommu-
nicati sunt
vitandi.

m. xij

alienaverint

Excommu-
nicatus si
sex septi-
manas in re-
atu manser-
it, etiam
ab Impera-
tore proscr-
ibatur.

constitutus est in subsidium gladij spiritualis excommunicationum. Si ex-
communicatus in eo ultra sex septimanas præstiterit prædictorum modorum
aliquo nobis constiterit, nostra proscriptio subsequatur non revocanda,
nisi prius excommunicatio revocatur. Sic utique aliisque modis omnibus,
iusto videlicet & efficaci iudicio ipsis prodesse atque præesse firmiter com-
promissimus, & ipsi versa vice fide data promiserunt, quod contra omnem
hominem, qui tali nostro iudicio ipsis exhibendo violenter restiterit, nobis
pro viribus suis efficaciter assistent.

De Ecclesia
fendis ad-
scripsit
pauca

Item statuimus, ut nulla ædificia castra videlicet seu civitates in fundis
Ecclesiarum, vel Advocatiæ, vel alio quoquam modo prætextu construantur.
Et si qua fortè sunt constructa, contra voluntatem eorum quibus fun-
di attinent, diruantur Regia potestate.

Officiales
Imperiales
in civitatibus
sive Prin-
cipum & Ec-
clesiarum
jurisdictionem
non exerceant.

Item inhibemus ad imitationem avi nostri felicitis memoriæ Imp. Frede-
rici, ne quis Officialium nostrorum in civitatibus eorundem Principum
jurisdictionem aliquam sive in Teloneis, sive in monetis, seu aliis officiis
quibuscunque sibi vendiderit, nisi per octo dies ante curiam nostram ibidem
publicè indictam, & per octo dies post eam finitam, nec etiam per eosdem
dies in aliquo excedere præsumant Principis & consuetudines civitatis.
Quotiescunque autem ad aliquam civitatem eorum accesserimus sine no-
mine publicæ curiæ, nihil de ea juris habeant, sed Principes & Dominus
ejus in ea plena gaudeat potestate, sane quanto fidem ampliorem prædi-
ctorum Principum circa nos intelleximus, tanto excellentius eorum pro-
fectibus semper intendemus prospicere. Et quoniam acta hominum obli-
vio inimica memoriæ per longam temporum evolutionem sepelire solet, eo
diligentia vigilantiori adhibita hæc nostræ gratiæ beneficia Ecclesiis im-
pensa perpetuari volumus. Statuentes ut hæredes nostri & successores in
imperio ea rata conservent, & exequantur, & faciant in subsidium Eccle-
siarum à laicis universaliter observari. Et ut futuris innotescant, & à præ-
sentium non excidant memoria sive notitiæ fecimus huic paginæ anno-
tari, & paginam subnotatione nominum eorum qui interfuerunt Principi
videlicet, & sigilli nostri munimine insigniri. Testes hi sunt: Sifridus Ma-
guntinensis Archiepiscopus, Theodricus Treverensis Archiepiscopus, En-
gelbertus Colonienensis Archiepiscopus, Albertus Magdeburgensis Archie-
piscopus, Hugo Leodiensis Episcopus, Otto Trajectensis Episcopus, Eng-
bertus Bamburgensis Episcopus, Conradus Ratisponensis Episcopus, Her-
tivicus Egeldensis Episcopus, Theodricus Monasteriensis Episcopus,
Henricus Wormensis Episcopus, Engelhardus Nurenburgensis Episcopus,
Henricus Basiliensis Episcopus, & alii quam plures. Signum Domini Fre-
derici secundi Rom Regis invictissimi, & Regis Sicilia. Ego Conradus
Mettenensis & Spirensis Episcopus Imperialis Aulae Cancellarius, vice Domi-
ni Sifridi Maguntinensis sedis Archiepiscopi, & totius Germaniæ Archican-
cellarii recognovi. Acta fuerunt anno Dominicæ incarnationis M. cccc.
Indictione nona, regnante D. Frederico secundo Romanorum Rege, & Si-
cilia.

M. Nulben-
Nawebwey

Sunt hanc Anno Chr.
1229

cilia gloriosissimo, anno Regni ejus in Germania viij. Sicilia verò xiiij. Datum apud Franckenfort vj. Kal. Maii.

Idem Fredericus secundus Rom. Imp. inhibuit Gerardo juniore Comiti Geldria ne Telonium statueret in Ditione sua.

*libera. con
vide diplomata huc
in vita Engelbti epi
col. lib. 3. pag. 205.*

Fredericus Dei gratia Rom. Imp. semper Augustus, & Rex Sicilia, Vniverſis præſentes literas inſpecturis fidelibus ſuis gratiam ſuam & omne bonum: Quia cum apud Franckenfort in Curia ſolemniter indicta judicio præſideremus per Principes, qui ibidem aderant, talis data fuit ſententia, & ab eiſdem approbata, quod nullam auctoritatem ſive Warandiam Telonei in damnum vel præjudicium alicuius noſtra præſtare ſerenitas potuiſſet. Quare cum de Comite Gelren ſuper Teloneo, quod ſe à nobis aſſeruit tenere, clamor conquerentium non modicus aures excellentiæ noſtræ pulſaverit, ſub obtentu gratiæ noſtræ eidem Comiti dedimus in mandatis, ac penitus prohibuimus, quod nullum Teloneum apud Arnhem vel Oeſterbeke ſeu Lobedde, vel in quocunque loco ſuper Rhenum deinceps acciperet vel haberet non obſtante aliqua Warandia, quam ſe dixit habere, nec aliquibus literis obviantibus à nobis, vel prædeceſſoribus noſtris impetratis, ſuper his literis apertas univerſis eiſ inſpicientibus deſtinantes. Verum quia idem Comes in his mandato & ſcripto noſtro temerè contraire præſumens poſtmodum Teloneum ſibi prohibitum non ſolum extorquere, Immo etiam quod gravius eſt, in diſpendium Epilcopi Trajectenſis & Eccleſiæ ſux homines ſuos de Daventria & Sallandia novis Teloneorum exactionibus apud Lobbeke præſumpſit aggravare. Nolentes igitur ut per violentiam Comitris præſati Epilcopo jam dicto & Eccleſiæ ipſius occasione præmiſſi Telonei aliquod præjudicium fiat, ulterius literas, quas ſuper inhibitione ejusdem Telonei indulgiſimus, confirmantes innovamus, ac iterato Imperiali auctoritate Warandiam Telonei apud loca memorata, & in aliis locis ſuper Rhenum ſapedicto Comiti contradicimus. Et ne Teloneum deinceps accipiat penitus inhibemus. Si verò idem Comes (quod non credimus) huic noſtræ contradictioni ac inhibitioni contrarius exſiſterit, ipſum etiam indignationem noſtri culminis incurriſſe, & à gratia Majeſtatis noſtræ excluſum penitus cognoscatis. Actum apud Prachman ij. Nonas Januarii, xj. Indictione.

*Teloneum
prohibetur
Arnhem
Oeſterbeke
et Loopbeke*

*Minaro
Comiti Gel
dria indic
gnationem
niſi pareat*

e. n. Praſinan

Epilſtola ejusdem ad Comitem Geldria.

Fredericus Dei gratia Rom. Imp. ſemper Auguſtus, & Rex Sicilia, fide-
li ſuo N. Comiti Gelrenſi gratiam ſuam & omne bonum. Intelleximus
quod in poſt inhibitionem mandati noſtri apud Franckfordiam in ſo-
lemnī Curia ſententialiter factam, venerabilem Trajectenſem Epilcopum
dilectum

*G. n.
Franckenborde*

dilectum consanguineum & Principem nostrum, & Ecclesiam ipsius indebitis exactionibus Telonei apud Lobbede, & aliis gravaminibus multipliciter aggravas & molestas. Immo quod gravius est in hominibus castri sui Davanter, & terræ suæ Sallandiæ de novo Teloneum extorques in ipsius & Ecclesiæ suæ præjudicium & gravamen. Cum igitur ex officio commissi nobis regiminis, Ecclesiarum jura defendere tenemur, ac conservare, fidelitati tuæ sub obtentu gratiæ nostræ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ab hujusmodi exactionibus Telonei & aliis gravaminibus, quas eidem Episcopo & Ecclesiæ suæ haecenus irrogasti, & adhuc inferre non formides, omnino desistas, Teloneum, & maxime ad gravamen Episcopi, & hominum terræ suæ per te de novo institutum penitus abolendo, indubitanter sciturus, quod si in hujusmodi mandati nostri executione iterato tibi facti, quam tenorem literarum, quas super his omnibus eas inspicientibus de novo direximus negligentem te gesseris, non solum Majestatem nostram offendisses, sed à gratia nostra te scias penitus alienum. Datum apud Prechim m. Idus Januarij xi. Indictione

Executoria super premis.

Engelberto

M. E.

Fredericus secundus Dei gratia Rom. Rex, semper Augustus, & Rex Sicilia, fidei & dilecto Principi suo N. sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopo gratiam suam & omne bonum. Nobis apud Franckenvorde in Curia solemniter indicta iudicio presidentibus data talis est sententia, & à Principibus approbata, quod nullam auctoritatem Telonei siue Warandiam in damnum vel præjudicium alicujus præstare possimus. Cum igitur super Teloneo, quod nobilis vir Comes Gelrensis se assensu tenere à nobis, guarimoniā non modicā audiverimus, Regiā Majestate tibi mandamus, quatenus auctoritate nostra, & sub obtentu gratiæ nostræ, eidem Comiti firmiter præcipias, ut nullum Teloneum ab Arnhem vel Oesterbake, seu Lobbede, vel in quocunq; loco super Rhenum deinceps accipiet, non obstante aliqua Warandia si quam se dicit habere, nec literis aliquibus obviantibus à nobis vel successoribus nostris impetratis. Datum apud Franckenforde in Curia nostra solemniter indicta ij. Kal. Maij.

Concessit etiam auctoritatem locandi Teloneum in Ghano in quocunq; alio loco, tui Philippus Rex antea fecerat. Sub data anno M. cccx. xij. Kal. Maij apud forum Francorum.

*Henricus quoque Imp. concessit Ottoni Episcopo
Advocatiā Zalandiæ.*

Henricus Dei gratia Rom. Rex, semper Augustus, universis præsens scriptum inspecturus salutem & omne bonum. Notum sit omnibus, qui

hoc diploma a me
expressum.

qui Advocatiam Sallandæ, quam habuit Gerardus Comes de Buchorst, & quam Gerardus Comes Geltenfis ab ipso emerat, ab eisdem nobis resignatam, & liberè nobis vacantem dilecto Principi nostro Ottoni Episcopo Traiectensi, & ecclesiæ suæ suisque successoribus in perpetuum contulimus possidendum, & Ioannem Notarium ipsius, Canonicum sancti Petri Traiectensis nomine prædicti Episcopi & Ecclesiæ Traiectensi de manu nostra protestamur recepisse. Datum apud Franckévoirdt, anno Domini M.cccxxv. x. Kalend. Martij.

Henricus Dei gratia Romanorum Rex, & semper Augustus, omnibus Christi fidelibus præsens scriptum inspecturis, in perpetuum notum esse volumus, tam præsentibus, quam futuris, quam formam compositionis & pacis per venerabilem Dominum C. Portuensi. & iterum sanctæ Ruffinæ Episcopum, Apostolicæ Sedis Legatum inter dilectum Principem nostrum Ottonem Episcopum Traiectensem, & G. Comitem Geltensem ordinatam, ratam & firmam habentes ad petitionem ejusdem Domini Legati Advocatiam quam Gerardus miles de Buchorst habuit in Sallandia, & dictus Comes Geltenfis ab ipso emerat, in manus nostras ab eis liberè resignatam nobis vacantem præfato Episcopo & successoribus suis, & ecclesiæ suæ Traiectensi in perpetuum fecimus assignari, sub obtentu gratiæ nostræ inhibentes, ne quis hominum huic nostræ donationi audeat contraire. Datum apud Franckenvort, anno Domini M.cccxxvj. x. Kal. Martij.

Wilebrādus Episcopus 35

Ottone cæso, sollicitante Florentio Comite Hollandiensi, Wilebrandus Osnaburgensis Episcopus, filius Comitis Castri Veteris, ut cladem illatam ulcisceretur: erat enim fortis & audacis animi, tunc absens in Italia, obiens Legationem Imp. postulatus à Gregorio Papa an Ecclesiā transfertur Traiect, xxxv. constituitur Episcopus, qui illud animadvertit ad parricidas Ottonis, Rudolphum Principem Anathemate percussit, & omni honore, sententiā nobilium privavit, ducensque ingentem ex Friis horratione Rom. Pont. armatis, aliisque gentibus in Trentones ac Vaceforum. i. Coevordiam exercitū quos subegit non absque sanguine & clade suorum, Coevordia ad deditionem compulit indicta Rudolpho multa, ut arcem traderet, jurisdictionem Provinciæ abdicaret, ingentem vim auri persolveret. Centum equites in Limoniam mitteret, in loco cladis passa Collegium xlv. Canonicorum fundaret: Monasterium religiosarum foeminarum, quod Nigra aqua dicitur, construeret. Ductus tandem poenitentia, postquam abscesserat Episcopus, ob graves conditiones, quas impleverat, illico corruptis custodibus, arcem dolose recuperat,

miles

1215. 31.

quod forma

mir
contulimus cum alijs
bñficijs et fassis quæ
ab Imperio obliuiscere
tuo possidenda. Ad
huius rei nra donationis
firmatorem et evidentiā
hanc paginam
sigilli nri appositione
munivimus etc. et epus
Traiectensis.

Oldenburg

17. Apr. 1701. Ludolphus cum
fratre Gerardo
de Grunpsdorf
m. rebellatis

mining.

Episcopus
maritus and
na Chrssti
R222

m. padeburnensis

VVlebens-
dur & gene-
re & armen
clere.

hand dubio longè propulsiſſet.
propulſiſſet id deſiderium quod inter pontif. et Imperium ſubſecutum eſt. M.S.

Otto Tertius Episcop. 36.

constitutis

Post Willebrandum rebus adhuc in-ancipiti-consistentibus, concordia
omnium voto eligitur Otto ex Comitibus Hollandia, ex Regni stirpe
oriundus, ex milite terreno factus miles celestis, qui dominabatur Fri-
sia Orientali, quam in partem hereditatis, a fratre susceperat guber-
nandam, & trigessimus sexius Episcopus constitutus, vir utique frugi: nam
ubi intellexit Episcopatum ad inopiam redactum ex continuo bello atque
defectione Trentanorum universum Patrimonium publice vendidit, Rem-
publicam ex aere quasito ab omni oppressione liberavit, in pristinam liber-
tatem restituit. Per singularem providentiam, ut timidas Rheni aquas, quae

Episcopus
fuerat Re-
publicana
et sitit.

M. ENG: E

per inundationes assiduas agrum Trajectensem pessundaverant, secluderet, induxit Florentium Comitem fratrem, ut suis impensis latissimum ac perpetuum aggerem ab Ameronga usque Bellam Curiam, quam Schoonhoviam vocant, juxta Rhenum duceret cum conditione, ut Episcopi successores haberent curam conservandi. Sub hoc tempore Stadingi populi Bremensis Provinciae, primo à fide Christiana in hæresim, & demum in gentiles errores, ad culturam Deorum cecidere, avaritiâ & culpâ unius sacerdotis. Adversum quos sæpius à Rom. Pont. atque Imperatore per Legatos, ut recipiscerent commonitos, quibus nedum obauditis, sed per furorem, partim morte, partim magna injuriâ contra jus gentium affectis, Henricus Dux Brabantiae, Florentius Hollandiae, ac Theodricus Clevenensis Comites, hortatu Gregorij noni expeditionem cepere, & cum cruenta pugna tradidere, nulli sexui aut ætati parcentes; ita ut eorum memoria funditus deleta sit anno M. ccxxiiiij. quarto Kal. lunias. Quo anno Florentius Comes cum multis nobilibus Germaniae intrans Gallias, ubi Comes Claremontensis ludos hastieos ac gladiatorios publicaverat, insidiis ipsius Comitis Claremontensis, dum ludos ageret, interficitur ex suspitione Zelotipiae de uxore conceptæ, eo quod illa egregia Florentii laudaret facinora, Florentio infante, & nihil minus cogitante. In cujus ultionem accurrens Comes Clevenensis ipsum Claremontensem Comitem eodem in loco trucidavit, uxore Comitis Claremontensis ex dolore morbo tacta, diem breviter post obijunte, & Principe Nigello fugato. Sic lætitia in publicum versa luctum, Tragedia hæc acta est apud Corbiacam xiiij. Kalendas Augusti, funus cum plactu delatum apud Monasterium Reynsburgensem, postquam reuisset annis xij. Princeps morum strenuitate, armisque clarissimus, relicto Wilhelmo filio adolescente pro successore, cujus tutelam atque Comitatus administrationem idem Otto Episcopus suscepit, tantam sibi ex hoc pariens auctoritatem, ut seditiosissimos Trentanos subjugaret, arcem Coevordiae cum tota Provincia oppugnando caperet, & cum Principe Nigelli fraternitatis conficio pepigit, ut in loco commissi sceleris Ecclesiam construeret. Sub hoc quoque Episcopo imago Divæ Virginis, quam sancta Elizabeth tunc clarens, Machtildi filiae Ducis Brabantiae, ac Comiti Hollandensis dono dederat apud Harenem Comitis, sive t' Sgravezande in precio haberi cepta. Et similiter prodigium tunc contigisse ferunt de Machtilde filia Comitis occisi, uxore Comitis Hennebergensis, pariente ad numerum dierum anni numerosam prolem apud Lusidinum, ex imprecatione cujusdam mulieris mendicantis, adhuc pictura extante celebratum. Vbi & sepultura omnium, postquam Baptismo initiata fuerant, in memoriam habetur, ubi & ipsa mater recondita est usque annum M. cclxxvij. supervivens genitrice ejus Machtildi uxore Florentij, antea circa annum M. cclxvij. xj. Kal. Januarii defuncta, ibidem sepulta Monasterii erectrice. Similiter & fabulis similia hoc tempore recitantur de quodam Folberto Dūolede, & Trajecto Basiliensi, nunc Hagstricht homine impissimo, quem ob detestanda scelera in coro-

Agger ab
Ameronga
Schoonho-
viam du-
cit impen-
si. Comitis
Hollandiae

Stadingi
contumacia
punita.

interfectioni m.

Florentius
Holl. Comes
in Gallia
occiditur apud
Coevordiam

Otto Episcopus
Trentanos
subjugat
M.

Machtildis
filia Florentij
comitis
M.

1277

de

Albertus
abitus a
Damone
raptus

Tartarorum
atque
in Europā.

Wilhel-
mus secun-
dus Hollā-
Comit 14^a

Comit Hol-
landia sic
Imperator
Anno Chr.
1247.

Oppignora-
tio Neoma-
gi urbis.

Albertus
Magnus
Episcopus
Ratispa-
nensis.

defunctus
Anno - bbi 97.

in dupl. qd extat
et 1242. lib. Impl.
lat. B. fol. 95.

m. ius

na multorum hominum stantem, & ebrum cunctis videntibus, in aërem raptum nusquam comparuisse astruunt. Arx Ledia in qua morari solebat, ob nocturnos lemures atque horrenda monstra illic etiam per diem visa atque audita, ammodo mansit inhabitata. Et Tartari gens spurcissima atque immanissima antea incognita, jam in Europam erupere, & plurima regna subdidere, tantam in populum Christianū agentes cadem, atque nobilium urbium everfionem, quantam nec tunc legimus factam, nec adhuc audivimus contigisse, quibus Iudaei & alii homines perditissimi sese iungebant, etiam ex Christianis, ita ut innumerabilis conflagratur multitudo, quae solo semestri super xxx. Regna subvertit, & suspicio erat de favore Imp. in odium Gregorii Papae. At Wilhelmus filius Florentii Comitis occisi, transactis annis pupillaribus secundus huius nominis xiiij. constituitur Comes Hollandiae, ducens in uxorem Elizabeth, filiam Ducis Brunsvicensis, ex qua genuit Florentium successorem, armis oblectatus, animi fortitudine praecipuus. Vnde Frederico Imperatore contra Ottonem electo, & filio ejus Conrado Caesare designato, per Gregorium diu perculsis, ac Imperio & Regno privatis, super electo Henrico, cognomento Raspe Comite Provinciae Thuringorum (Lantgravios vocant) filio sanctae Elizabeth, qui devicto Conrado in praelio juxta forum Francorum (quod Francofort dicitur) rerum potens morte repentina subtrahitur. In cujus locum Wilhelmus iste adnitere Innocentio Pontifice communi voto Principum, ut puta, qui animi & corporis vigore opulentiāque praestabat, ceteris, suffectus est anno salutis Millesimo cclxviij. & xiiij. a nece paternā. Cui Otto Episcopus Traiectensis, qui coronationi intererat, patruus atque Henricus Dux Brabantiae avunculus, designati sunt a consilio, Lubbertus Abbas Egmondensis Monasterii abactis quoque secretis (quos vice-Cancellarios vocant.) Hic urbem atque palatium Neomagi cum Territorio illius Ottoni Comiti Gelriae impignoravit pro xxij. millibus marcarum, ut aiunt argenti puri, quod Rudolphus Caesar postea confirmavit cum conditione, ut si ullo unquam tempore depositam urbem per Imperatorem & Regem redimi contingat, quod ammodo permanebit in libertate & manu Imperatoris. Claruit hoc tempore Albertus Magnus Episcopus Ratisponensis, vir magnae doctrinae, de quo multa fabulantur in convivio, quod paraverat Regi. Instituit apud Trajectum Ordinem Praedicatorum, ubi adhuc in vitris visuntur arma ipsius Wilhelmi Regis, quibus ipse fundum coemit, & ad constructionem auri bonam quantitatem contulit, permisit & se ascribi civibus ab Ottone Episcopo magnifice exceptus, ubi & Ecclesiae & civium libertatem confirmavit de novo. Actum Traiecto xiiij. Kal. Iulii, Indictione x. anno Domini M. cclxviij. At quamvis Rex ipse sese adeo munificum erga omnes exhibuit, non tamen caruit insidiis, quae jactu saxi per fenestram sibi tendebantur. Hic Comitem de Ghoer ad quarelam Episcopi in iudicium vocatum, & venire spernentem armis aggressus cepit, captivumque omni jure debito privavit, & Episcopo pro arbitrio dedit, Ditiones suas depopulatus. Otto vero

Episco

Episcopus postquam annis xvj. strenuè administrasset causas Ecclesiæ, quie-
vit in Domino ij. Nonas Aprilis, anno M. ccxlix. Sepultus in Basilica Tra-
jectensi. Hic Episcopatum quem pene exhaustum atque exinanitum inve-
nit, liberum atque opulentum reliquit. Sequenti verò anno Frederico Imp.
in Apulia mala valetudine laboranti, Manfredus filius ex concubina cum
pulvinari mortem acceleravit. Hinc Wilhelmus Rex imperat solus & quie-
tè. Qui quantæ pietatis in Deum & mansuetudinis in Ecclesiam fuerit,
vel ex hoc conjicere licet, quod quærente Ecclesia sancti Iohannis Traje-
ctensis, se in jurisdictione temporalis ab illo lædi, illico, quod raro contin-
git, causam cognoscendam commisit, nec Iudex simulatione aliqua usus,
Dominum suum condemnare non timuit, uti ex utriusque literarum serio
conspicere licet, &c. Claruit & omni ambitione, nam cum manu militari
urbem Trajectum ingressus, potestatem ejus facere posset etiam absente
Episcopo, ut suspicionem tolleret sese nihil sibi appetere aut vendicare vel-
le contestatus est, idque facto comprobavit. Erexit & Sacellum in porticu
Ecclesiæ Divæ Virg. sub honore Martyris Georgii in sui memoriâ, gessit per
Florentium grave bellum cum Margareta relicta Flandriæ, quæ maximum
exercitum miserat in Insulam Walacre, qui pene ad internecionem delatus
est, captis liberis relicta. Terruit & fratrem Regis Franciæ, qui subarra-
tus cum magnis copiis intraverat Hannoniam sola sui præsentia. Tandem
principio anni M. cclv. occiditur incognitus dolo Frisorum rebellantium
v. Kalend. Februarii, cum præfuisset Comitatu annis xxj. Imperio verò
a. ynnis vij.

Otto Episcopus
m. c. c. x. l. ix.
Chr. 1249.

Elogiū Vilhelmi Imp.

hærum / x. c. m.

Vilhel-
mus Comes
Hel. et Imp.
Rom. a Fri-
sya occidit
eius anno
Chr. 1253.

Goefvinus Episcopus 37.

Ottone vita defuncto, Goefvinus ex familia Nobilium de Aemstel
Præpositus sancti Iohannis xxxvij. eligitur Episcopus, vir mansuetus
& simplex, ineptus ad tantæ dignitatis munia supportanda, per cujus
negligentiam publica res minus prosperè uno anno administraba-
tur, sed rursus declinabat. Accessit etiam quod nimis gratus erat Wilhel-
mo Regi, propter gentiles, unde in publica Synodo, præsentè Rege ac Car-
dinale Portuensi. Legato, Episcopatu renūciavit, minus valens uti creditur.

minus m.
Otto Candidus Episcopus Card. portuensis
et s. Rufinae Legatus in Gallijs.
Omnip. in Greg. 9. pa. 157. et seq.

Henricus Episcopus 38.

aliqui continuat
textum cum hoc
verbo: Cuius successor.

Golfvino sufficitur Henricus ex gente illustri Viena, Archidieconus
Colonienfis Ecclesiæ, consanguineus Episcopi Colonienfis ipsum
commendantis, quem Cæsar annulo atque baculo Pastoralis investi-
vit. Præfecti itaque in Aemstel ac Woerden indignè ferentes amono-

vianda.

Conrado de Hoftedun
1247 interrompere

Vredelant
ex comitis

Huzp Monipe

Vetustis. Fr. Com. Ms. A. d. 1259

2. Henricus eps. r. propter exactione pecunie ultra consuetudinem du threntonibz in parochia de threnta valda armata manu pmouit invadere. sed cu obtento in threnta filia quida victores exultarent quod domos igni tradidissent accurati bz virginis Fysonibz et ipsi threntones in fuga versi sunt et occisi. 2. viri fugientes in Huncela sunt submersi et plerimi sunt vulnerati ac turpiter dearmati vel etia nudati et qda captivati

nem Gosvini Episcopi, clare se jungunt Comiti Gelriz, Henrico Episcopo bellum inferunt. Qui designato loco ad praelium evocatus, congregiens omne fausto per dationem annuli ab Episcopo Colonienfi addicto, qui in civitate praelii loco mansit, quæ victor rediret, fidentius sese accingens antequam Wilhelmus Cæsar, (qui dissidium interciperet ac concordare ex auctoritate tendebat) adveniret, victoriam consecutus, utrumque hostem adduxit captivum. Quibus tamen petitione Cæsaris peperit, atque in Comitum Gelriz motus conscium arma convertens, Veluam exussit, & de hostibus occurrentibus post magnam prædam coactam triumphavit. Ex cumulatæ thesauro præsidium Vredelant amplum & munitissimum contra rebellionem vicinorum construxit: Videns etiam Ecclesiam majorem Trajectensem ob vetustatem minantem ruinam jecit fundamenta celebrioris, atque firmiter operis, prout Basilica jam consummata ostendit. Paulo post duxit exercitum in auxilium Episcopi Colonienfis contra Comitum Iuliacensem, cujus copias stravit, victorque data Provincia incendio, cum spoliis amplis ad sua rediit, & Coloniensem Episcopum hoc pacto ab oppressione liberavit, Monasterium quoque sacrarum Virginum in Horresto ad fluvium Hoerp prope Daventriam multis donis atque privilegiis adauxit. Collegium etiam xij. Canonicorum in Steenwijck instituit. Decessisse dicitur 2. Nonas Iunii, anno M. cclvij. Sepultus est Trajecti, adjunctus prædecessoribus, cum præfuisset annis xxj. quod si verum fuerit, magnus ante, aut in sequentibus commissus est error.

Obit A.
1267.

Iohannes Episcopus 39.

Motus populi
Hollan
dici contra
Nobiles.

ad xl. numero
hoy est in Wic.

Henrico succedit per electionem Iohannes ex Comitibus Nassovia, vir in Ecclesiastica disciplina minus versatus, simplex nec industrius xxxix. Episcopus, sub quo Kenemarii aspirantibus Frisus periculosos motus in nobiles concitarunt, pervagantes vicinas provincias, arces, & quæque præsidia eorum expugnantes, proscribentes bona, & Gifbertum Praefectum Amsterlandia in partes suas, partim sponte, partim metu alliciunt, Constituentes ipsam Ducem, Trajectum obsidione cingunt, & cives similiter ad motus concitant, qui nobiles & optimates urbe pellunt, atque Magistratum, magnum terrorem cunctis incutientes Nobilibus. Ita ut Episcopus una cum Comite Gelriz idcirco confederati, non ausi sint illis obistere, aut manum conferere præ multitudine. Occasionem cepere ex eo, quod occiso Wilhelmo Cæsare, relictus est Florentius ejus nominis quintus, puer hæres annum nondum natus, sub tutela Florentii Patru constitutus, quem post tres annos in ludo hastico læsum amisit Antverpiæ. Domum Henricum Ducem Brabantia cepit tutorem, qui vitio suo

sum

rum à Provincialibus expellitur, postulato ab aliquibus pro tutore Comite Gelriæ, ab aliis Adelheyde sorore Wilhelmi Regis, uxore Comitis Hannoniæ, unde magnum belli discordiæque fomentum præbitum. Prævaluit tamen Comes Gelriæ avunculus, adiutorio populi, nec Episcopus urbe sua potitus est, nisi post biennium, licet cum adiutorio suorum eam arcta obsidione præmeret: Qua absoluta non sperans eam consequi, obsedit Amersfordiam oppidum, cujus cives sese Kenemaris fœdere junxerant, eoque per Comitem Gelriæ in deditiorem accepto, & ob contentiosa verba pene diruto. Episcopus Daventriam concessit omni spe recuperandæ urbis frustratus: donec Zuederus Præfectus in Boesichem miles armis strenuus, coadunata expulso manu urbem cum industria intraret, occisis hinc inde plurimis, & victor plebium Magistratum urbe pelleret, & pullos restitueret, & paulo post plebei proscripti rursus eam invadentes, non modicam exercuerunt cædem; Grassante hoc modo civili discordia, Nicolaus Catus miles egregius, qui Florentii Comitis tutelam adhuc exercebat, valida stipatus manu aliquot auxiliis Trajectum petiit, portas confregit, & in medio civitatis pro Tribunali sedens supra mille xl. auctores motuum proseripxit, jura dictavit, & officia pro voluntate disposuit. Demum accessit aliud majus incommodum: Nam ex instinctu cujusdam mulierculæ, (ut fama est, urbs incendium passa est, quo major pars ejus una cum templis sanctorum Petri, Ioannis, Catharinæ, atque beatæ Mariæ Ginni conflagravit mensè Februario, anno M. cclxxix. At ipse Iohannes Episcopus omnia negligens, qui præsidia cuncta Episcopatus, & communita, & annona provisæ invenit, nedum ne conservavit: Sed arcem Terræ pacificæ vulgariter *Wredelant* dictam, Præfecto Amsterlandiæ, qui adiutorio Kenemarorum frustra illam occupare tentaverat, & arcem Montisfortis Præfecto in Woerden pro pecunia in pignus dedit, totius populi non immerito ex hoc indignationem provocans. Vnde anno Domini M. cclxxviii. indicto consilio publico, quod Capitulum vocant generale apud Trajectum, & vocato Florentio Comite Hollandiæ, cum aliis Nobilibus, idem Iohannes electus, postquam per annos xv. tanquam secularis, & non in Sacris constitutus, Rempublicam malè ministrando ex opulenta exhaustam, ex libera debitis immensis obnoxiam reddidisset, facta denunciatione perversorum morum, atque desidii, & negligentia Romano Pontifice accedente ejus decreto, dignitate & honore privatur.

Iohannes Episcopus 40.

Sufficitur Iohannes Zyrichus Lotharingus, ejus nominis undecimus xl. Episcopus, qui à Giselberto arcem Wredelant nova imponente vectigalia,

Motus
his Tra-
gentis.

Nicolaus
Catus
tor Floren-
tium Coe

Trajectum
incensum
conflagrat.
Anno cclxxix.

Iohannes
Episcopus
deponitur.

Secundus

lia repetens sub deposito, quod ceperat Prædecessor, quod resumpti intulit bellum, & adiutorio Florentij Comititis post longam obsidionem, & varios conflictus utramque arcem, Vredelandt scilicet atque Montfort recuperavit, & per conditiones pacis retinuit.

Wilhelmus Episcopus 41.

ANno verò Domini M. ccxvj. Ioannes Episcopus auctoritate Rō. Pontificis ad Tullensem Ecclesiam translatus est, & surrogatur Wilhelmus ex Machlinia natus, vir Iuris Divini humanique consultiſſimus, Sacri Palatii iudex ordinarius, & xlj. constituitur Episcopus, qui descendens invenit Provinciam admodum turbatam bellis atque incursionibus, Intendens itaque ad eam pacandam, & in statum pristinum restituendam, collecta valida manu, primo arcem Muden sibi vendicat, progressusque ad Frisiam Occidentalem, Frisios ipsos in partem suam concitat, (sunt enim ad motus quosvis proni) Jarces Widenes Enighenborch ac Medenblyc similiter obsidione premit, oppidum ipsum Medenblick in familiam redigens, ubi Præfecti castrorum deficiente Comitatu etiam equinam carnem edebant, quousque Ioannes Comes Hannoniæ collecto exercitu adveniens trucidatis aliquot, suppetet obsessis com meatum, & Enchusam incendere ingente abducta præda, iam enim anno præmemorato v. Kalend. Iulii Florentius Comes suorum conspiratione (nam alterius uxorem violaverat) confossus erat, in vindictam stupratæ, viro auctore necis capto, & vasi clavis infixis incluso, demum semivivo post lōgas volutationes extracto atque rotæ imposito, omniq̃ gentilitate usque in novā generationem delcto, & Provincia carebat Principe, Iohanne filio apud Angliam, ubi Regis filiam duxerat in uxorem, nomine Elizabeth. Habuit enim Florentius occisus ex Beatrice filia Comititis Flandriæ quinque filios ac quatuor filias. Sollicitavit itaque Nobilitas Hollandiæ, auctore Abbate Egmondensi apud Angliæ Regem ipsius Ioannis reditum. Qui unā cum uxore dimissus cum non spernenda classe advehitur, & in xvj. Comitem recipitur. Inde instituens sibi recuperare Frisiam rebellantem, accessit cum magno peditatu atque equitatu Alckmariam & Frisiis occurrentibus in agris Vronensibus vicinis illi oppido, ingens committitur prælium, multis hinc inde occisis, sub ancipiti fortuna vj. Kalend. Aprilis anno M. ccxvij. arridente tandem victoria Comiti, qui paulo post arma in aliquos Nobiles subditos, accives suos convertit ex suggestione adulatorum, & arcem Mōrmont in Provincia Zelandiæ evertit. At Wilhelmus Episcopus impatiens cladis Frisiacæ ad Orientales se contulit Frisios, quos proposita peccatorum remissione in auxilium sollicitans factus voti compos, evestigio ingreditur in Occidentalem Frisiam.

M. sem

n. familiam
comeatu

Florentius
Comes Hol.
occisus ob
suprum
illatum al-
terius con-
vulsus

agente vel
comitante

Beatrice ob. Hagae Com. a. c.
1296 fe. 6 m. parastreue

Iohannes
Moll. Comes
16.

Prælium Co-
mitis contra
Frisios anno
1297.

Frissiam: a qua repulſus amiſſis ſuis, & in fugam verſis, ipſe ſalvus cum modica turba vix evaſit ad provinciam Tranſiſulanam ſeſe transferens. Comes verò, quo conatus Episcopi reprimeret violenter, occupat præſidium dictū Iſſelſtein, captivato Præfecto illius, ut ex illo devaſtaret ditionem Trajectenſem. Sed mors interrupit cœptum propoſitum. Nam anno M. cccxc. iij. Kalend. Novembris cū rexisset annis tribus & ſemi, moritur in oppido Harlemo abſque liberis. Cui ſuccedit Iohannes Comes Hannoniæ, nepos Wilhelmi Regis ex ſore Adelheydi, & xvij. conſtituitur Comes, qui Guidoni fratri contulit Præfecturas de Aemſtel ac Woerden; Duxerat Philip-pam filiam Comitſ Lucemburgiæ uxorem, ex qua genuit quatuor filios, ac ſenas filias. Hic Alberto Regi Romanorum deſcendenti Neomagum, ut Provincias Hollandiæ tanquam ad Imperium devolutas, ſibi vendicaret animoſè occurrit, & retrocedere compulſit. Fuit Cæſar allectus ad hanc ſpem per Iohannem Renes promiſſo adjutorio Zelandorum reductus, dum per deceſſum Iohannis Comitſ ipſas Provincias Imperio vacare ſuggereret. Nam uti fit, cū ipſe Iohannes Comes delatoribus autem præberet, & eundem Iohannem falſo accuſatum magna afficeret injuria, ipſum perſequendo, atque arces ſuas exponendo ac demoliendo, nec excuſationem innocentie aliquo pacto admitteret. Sic ipſe de ſalute deſperans ad quæque extrema intendebat, & gravatos inſolito tributo ſeu alios oppreſſos injuſtè ad juſta arma concitavit in ſui favorem. Nam cum populo ſaturato (ſicuti dicere ſolebat Aurelianus Auguſt.) nihil lætius fore noſcatur. Ita injuriato atque oppreſſo, (quod avaritia petulantiaque nobilium ple-rumque contingit,) dum inopia atque fame premitur, nihil triſtius ac ſævi-us, vel ad motus propius. Verum ipſe Cæſar dum ſe à Zelandanis deluſum atque fruſtratum ſenſit, qui ſera auxilia tulere, ſunt conditiones pacis, in-terventu Episcopi Coloniensis, magis neceſſarias pro honore Alberti, quam utiles. At Iohannes Renes ex fideli amico factus hoſtis, tentavit animos multorum contra Comitē Hollandiæ exuſcitare. Nam & Flāndri irrupe-rant cum illo in Zelandiam, quam etiam multis ac cruentis præliis attrive-rant, donec idem Io. Renes Trajecto Præpoſitus in Lecca ſubmergeretur. Dum hæc aguntur, Wilhelmus Episcopus conſpiratoribus Suedero Mon-tisfortis, Huberto Vianenſe, Iohanne Linſcorenſe Præfectis à Iacobo Lich-tenburgh Proconſule Trajectenſi in ipſa ſua civitate & ædibus propriis Ia-cobi captivus detinetur ad integrum ſemie annum. Qui tandem ruſtica manu laxatus nihilominus à ſede propria amoveretur: qui ad Tranſiſcelanos conſugit, honorificè ab illis ſuſceptus, paulo poſt ut tranquillitati ac paci totius Episcopatus conſuleret, petiit Romanum Pontificem, exonerans ſe à cura & ſuæ diſpoſitioni Eccleſiam reſtituens. Pontifex verò ſciens virum fortem & juſtum, rennuit eum exonerare, jubens Episcopo Monaſterienſi, ut ſibi oportuna contra invaſores ferret auxilia. Rediens itaque dum apud Angaros veniſſet, vidit ſignum quod mortem ſuam præſagiebat. Solem bi-cornem inſtar decreſcentis Lunæ cum radiis emicantibus purpureum ful-

Comitſ Heli.
moritur
Anno c. bri.
1399. Har-
lemi.

Iohannes
Hannens.
Hollandiæ
Comes 12.

non eſt in mix.

Bunſotenſi. ab. mix

Wilhel-
mus Episc.
detinetur
captivus
totum an-
num.

n. c. l.
mix.

gorem. Ac progrediens congregato apud Iselanos valido exercitu, aggressus est Trajectum, ut sibi liberum ingressum pararet, repulsus statuit manere in campis ad eliciendum hostes in certamen, unde coadunatis ex Hollandia plurimis, qui Episcopum inveterato odio persequabantur, & Iacobo Lichtenberch favebant, rur in pugnam, fit caedes ingens. Iam cesserat pene victoria Episcopo, sed renovatis auxiliis hostium, quibus ipse Zuederus succurrit, declinavit ad hostem. Nam Episcopo cum in veloci equo nimis audaci semel atque iterum hostiles transcurrenti turmas, hostes tamen manus continuerunt à Christo Domini ob venerationem. Verum pertinaciter terribi irrumperere tentans, prostratus occubuit anno M. ccc. primo, 4. Nonas Iulij, quæ est translatio Martini: haud longè à Montiforti locum, Hooghe-waerdt, sive altam insulâ vocant, quo itur Trajectum: ubi jam lapidea crux erecta conspicitur in memoriam, cadaver jacens aliquandiu insepultum, tandem à fratribus Ordinis sancti Iohannis Hierosolymitani ad eorum Ecclesiam delatum, & postea in Ecclesia majori sepultum est. Præfuit annis quinque, turbatis semper rebus.

*Idem Episcopus in
pugna à
Traiecten-
sibus occisus
est anno
Chr. 1301.*

Guido Episcopus 42.

Wilhelmo occiso diversis suffragiis certatum, aliis Guidonem fratrem Comitis Hollandiæ Ecclesiæ Leodiensis thesaurarium, aliis Radulphum ex Comitibus de Waldeck ipsius Ecclesiæ Præpositum eligentibus. Verum Guido maiore fultus auctoritate (nam ex fratribus ejus Hollandiæ atque Hannoniæ Comes, alter verò Princeps Mortuennæ, tertius Mediomatricum Episcopus, quartus Cameraci Episcopus Cardinales erant) longè prævaluit, competitor se se transferente in Provinciam Transiselanam. Guido verò xlij. constitutus Episcopus, quum primum rerum administrationem accepit, animum applicuit ad pacem & tranquillitatem plebis sibi commissæ, nec quisquam ausus in ipsum aperte quicquam machinari, licet & cives Traiectenses, & alij inter se digladiarentur. Omnes tamen recognoscebant Episcopum, cui Iohannes Comes Hollandiæ restituerat Ecclesiæ ablata ante Dominia Amstellana & Woerdama. Fuit vir magnanimus, affabilis & prudens, amator pacis ac Iustitiæ. Contigit paulo post, anno videlicet M. ccc. ij. undecima Iulij atrox pugna inter Philippum Crassum Regem Francorum, ac Robertum Comitem Flandriæ, in qua Iohannes natus major Iohannis Comitis præfati filius occubuit, & cessit victoria Roberto, auctoribus Iohanne & Hugone de Arkel propugnatoribus primipilis. Anno verò M. ccc. iij. Guido Comes Flandriæ instituit validum exercitum traducere in Walacriam, cui Wilhelmus frater Iohannis occisi futurus Princeps Hollandiæ occurrit usque Cassandriam, pro-

*Pugna inter
Regem
Francorum
& Comitem
Flandriæ,
anno 1302.*

1304.

*Walacria
à Flandro
pugnata.*

figans

fligans adversarios, & cum magna laude ad suos revertens, euestigio Guido
 Comes redūato exercitu electissimorum militum Walacriam intrat cum
 Wilhelmo uno die bis conflixit, & vicit deceptum fraude suorum, & qua-
 rentem nova subsidia insecutus, obsedit in oppido Zierixzee, quod validè
 etiam oppugnat continuo fere bimestri. Tandem Wilhelmus rebus ad des-
 perationem tendentibus clam erumpit, magnam eadem agens in hostes &
 Guidonem Episcopum patruum accedens, necessitudine sanguinis obno-
 xium, cum magnis copiis adiutorem sibi conciliavit. Et cum jam simul
 conjunctis viribus appropinquarent castris adversariorum ex itinere fati-
 gati & quieti exposcit: Nonnulli ex ipsis cupiditate prædæ, an audacia du-
 cti, nescitur, aliis ignorantibus temerariè, nec acie instructa incendia stru-
 unt, spolia reducunt; quos hostes insecuti, in reliquos dormientes irruunt,
 & per obscuram noctem sternunt, cadunt, & turpiter profligant. Guidone
 Episcopo capto, Principe verò Wilhelmo ex Comitibus de Hoern majore
 Præposito cum pluribus Nobilibus occisis, Wilhelmo Principe vix per fu-
 gam in Zyrizzee erepto. Interim apud Trajectum orta contra mutua fœ-
 dera seditione Iacobus Lichtenberch auctor cædis Wilhelmi Episcopi oc-
 ciditur cum plerisque aliis. Guido verò Comes jam toties victor, secun-
 dam sequens fortunam, Hollandiam intrat, oppida pleraque in deditionem
 accepit. Pars etiam cessit Iohanni Duci Brabantie: Ac Trajectum proce-
 dens, regimen urbis sibi vendicat, constituens judicem. Et Ecclesias ten-
 tavit, ut abrogato Guidone Episcopo, Wilhelmum Iuliacensem eligerent,
 ac parum absuit, quin desiderii foret compos, nisi exurgentibus Kenema-
 ris ac Frisiis Occidentalibus residui defecissent, trucidantes quotquot ex
 hostibus invenere; unde non absque confusione receptui canens eum in-
 structioribus copiis oppidum Zierixzee rursum circumcingit arctius solito
 ac assiduo ariete, catapultis, machinis bullicis, balistis, & omni genere mil-
 litarum ac saxorum violenter oppugnat. In hac angustia constitutus Wilhel-
 mus Princeps quotquot post auxilia congregat, cui Philippus Rex Franco-
 rum ingentem classem misit superas, cum quibus junctus x. Augusti men-
 sis, quæ fuit Laurentio Martyri sacra in hostes secutidis velis profluit. Pugna-
 tum utrinque acerrimè, per diem ac noctem continuam auditur mirabilis
 ætiorum ac telorum fragor: tandem Guido inferior factus post eadem cru-
 entam à Præfecto classis Regiæ capitur, suis fere omnibus ex tanta pugna
 fessis, facile cæsis aut submersis, procuratumque fuit ut pro Guidone Co-
 mite Guido Episcopus relaxaretur per commutationem à captivitate. Præ-
 cessere multa prodigia hanc eadem, & signa visa in cælo præfagientia. At
 Iohannes Renes, quem Wilhelmus Trajecto pellere constituerat, rebus suis
 diffidens, dum Rhenum navigio transire festinat, pondere ætiorum ptes-
 sus, submergitur, hic infestissimus Comitibus Hollandiæ, Casarem atque
 Flandriæ Principem, aliosque populos in eos ad armam concitaverat. Inju-
 ria itaque provocatus delatione Præfecti Verensis, cuius supra meminimus,
 cui Comes nimium derulit atque credidit. At Iohannes tanta filii victoria

Hollandia
 Walacria
 succidit.

Guido Com-
 mes Flan-
 dria Hol-
 landia occu-
 pas et Fran-
 ciam.

Iterum ten-
 tat Zyriz-
 zee in Zelantia.

Guido Com-
 mes Flan-
 dria
 capitur, &
 pro Guidone
 Episcopo
 solvitur.

Iohannes
 Renes sine
 Hollandia
 hestit in Rhe-
 no submer-
 gitur.

Præfectus
 Verensis de-
 lator Regij.

Johannes Co-
mo moris
tur: succed-
it filius Gu-
telmus Co-
mo: 28. Hol-
landia.

nimum latatus, ultimum naturæ persolvit debitum v. Idus Decembris, sepultus Valentianæ oppido, quod prisca Fiscum Regium cognominatur in confinibus Imperii Germanici ad Schaldem fluvium sito, postquam rexisset Hollandiam annis quinque. Sequitur mense Aprili proximo Philippa & thori, & sepulchri socia. At Wilhelmus Princeps exaltatur Comes xviii. In Hollandiâ vir magni nominis & famæ, ob clara gesta. Duxit uxorem Ioannam Valesiam sororem Regis Franciæ, ex quâ genuit Margaretam Augustam, Ioannam uxorem Comitis Iuliaci, Philippam Reginâ Angliæ, Wilhelmum successorem, atque adhuc geminam prolem. Guido verò Episcopus jam restitutus, quo amplius Dominium sibi vendicaret, nitebatur, & Iurisdictionem Ecclesiæ S. Iohannis sibi usurpare. At ubi conceptum ratione fundare nequiter, primo sententiam prælatorum exegit, qui definierunt solam Ecclesiam S. Iohannis in ditione S. Martini habere jus gladii, hoc non contentus gestivit audire Iudicium parium. At illi confirmarunt eandem sententiam, adjungentes, nisi si quis alius per literas & privilegia similem Iurisdictionem probaret. Tum cōtentus confirmavit quæque Ecclesiæ concessa, adhuc continua mansit discordia inter cives Trajectenses, & filium fautores, quæ illius de Lichtenberch, & commissis extra urbem aliquot præliis, prævaluerunt cives. Circa hæc tēpora, anno videlicet M. ccc. viii. delentur per orbem universum Professores, quos templarios à custodia templi Hierosolymitani vocitant, consensu Romani Pontificis, atque Regis Franciæ, plus invidia opum quibus abundabant, quam criminis alterius damnati. Secuta fames inaudita post Hierosolymitanam sub Tito nulli secunda, quæ magnā partem mortalium miserè cōsumpsit, carnibus crudis atque herbis incoctis ad restringendam sitim, & mediam non suppetentibus: Creditum est in ultionem sceleris perpetrati. At Guido Episcopus dum animum intendit ad sua quæque confirmandum arces ruinam commingentes instantiōdo, & novas fundando, quo securius suis consuleret, & Frisiorum rebellium motus comprimeret, evocatur ad Consilium Viennensē à Clemente quinto, à quo humaniter acceptus, galerum purpureum, qui insignis Cardinalis est sponse oblatum respuit. At Philippus Rex cōsiderans integritatem & modestiam viri, annua designat ex publico ærario stipendia, quo fœdere perpetuo amicitia illum sibi devinciret, elaborans Comites Hollandiæ atque Flandriæ componere. Interim nonnullis Frisiis motum concitantibus, revocatus solâ sui præsentia, arcem Vollenhoe liberavit obsidiōne, & seditiosos ad deditionem compulit, licet non spernendum contraxisset exercitum, qui tempestate coactus fuit retrocedere. Conspiciens itaque Guido sese alieno ære admodum gravatum, quo parcius viveret, rediit in Gallias, annis aliquot illic more privati, degens ab anno M. ccc. xj. usque ad annum xvij. nemine in absentia suâ quicquam innovante. Reversus animadvertit in prava ac sceleratos, quosque juxta exigentiâ delicti. Tutores autem Principis de Goet

Guido Epi-
scopus au-
get Iurisdic-
tionem suam

1313

Templarij
austrupan-
sur, 1308.

Fames in-
gens.

non est in m.

Guido Epi-
scopus evocatur ad
Concilium
Viennensē.

vg. 5. ff. par.
huc no. juxta Nit.

Frisij quidā
rebelles &
Guidone cō-
spiciuntur.

Gisberti

vg. Jo. de Culmburg et Nic. Cab.

vg. Anselm. ab J. Iselsteyn de Wilhel.
not. Hol.

rationem curationis reddere recusantes, compulit ut redderēt, obsessā arce illius, atque deditā, & paulo post, cum suis curam illius commisisset, viti-

bus

bus destitutus, Decessit 4. Kal. Iunias, anno superscripto, cum præfuisset annis xvj. Sepultus in Ecclesia maiore cum pompa funerali, expulsis verò suis ex arce Ghoey, Audita ejus morte tutores priores, curandi onus resumpsere. Construxit inter cætera tres arces furoris, & audaciæ vulgariter dictas, Dollenburch, Ghore, Stoutenborch. Solvit Fisco Apostolico debita maxima per Prædecessorem suum contracta, relinquens Episcopatum ab onere liberum, quem potenter rexit atque protexit contra quosvis Principes in vita. Wilhelmas verò Comes defuncto patruo, rursus sibi usurpavit Dominia per Iohannem patrem restituta tanquam hæreditaria, cum spectarent Ecclesiæ. Et Henricus Imp. anno M. ccc. xliij. portecta per Bernardum quendam Professore ordinis Divi Dominici Eucharistia veneno intincta sublatu est. Et successit Ludovicus Bavarus, fuit crebro ab aliis tentatum, ipsum Imperatorem aqua venenata, caliceque aureo toxicato sustollere. Sed magistri præcipui Ordinis Prædicatorum ultimi mali auctores fuere, acceptis à Regibus Franciæ, Siciliæ atque Navarræ, ac præcipuè Tarentino xl. millibus aureorum, qui hunc iusserant tradere venenum. Præcessere prælagia mortis Cæsaris, quæ ille tanquam somnia contempserat.

Guido Episcopus me-
ritur

To lullenburch ppe linden
in litten Gek. p. p. p.
et litten
Episcopus Stoutenb. emitt
ab are alia no construxit
no libet

Dominica
nisi impo-
ratorum vo-
venata he-
fia telis
a vica.

Fredericus Episcopus 43.

Post Guidonem eligitur Fredericus Syrichus, Præpositus Ecclesiæ sancti Petri xliij. Episcopus Romæ consecratus, qui cum ex magnis debitis contractis indigens opum inveniretur, cepit omnibus suis esse contentui, contra quem aliqui rebellarunt, incendia & rapinas agitant, quibus ille virum impos nec quicquam resistere tentavit, brevi Episcopatum (quem liberum invenit) penitus exhauriens, multis oneribus rursus involvit. Quapropter ad Reinaldum Comitem Geltriæ confugiens, frustra exposcit pro fide obtenti ab Ecclesia beneficii, auxilium contra Vicarios de Benden, Kesteren, Oemerem, ac illis proximos, qui arcem Dullenburch à Guidone Episcopo factam concremarunt, & multas sibi insidias tentaverunt: Nam paulo post Comes à proprio filio captus est. Fredericus itaque eodem jure Wilhelmi Comitis Hollandiæ implorat auxilium, qui haud segniter illi validas accommodans copias, rebelles per Præfectum ferro atque igni in potestatem Episcopi redégit, pœnas dignas persolvere cogit, magna multatos pecunia. Sub hoc Episcopo turris excelsa nimis, quæ Ecclesiæ majori jam imminet, à fundamentis primitus cepta est mense Iunio, die qui Ioanni & Paulo Martyribus dicatus est, Anno M. ccc. xx. Perfectum autem opus post annum xliij. anno vero xxij. ix. Kal. Iulias aggere interrupto, excurrens Rhenus, agros ac quæque sata circa utramque oram veteris Rheni, usque ad litus Oceani obundatur, ingentem jacturam adferens. Vnde providentia Wilhelmi Comitis restituto aggere, pactum est cum Traiectanis, ut eorum cura atque impensa illum perpetuo præservarent, ne simile in-

Xic. Schonhouzanus.
A suis contentui ha-
bitus d. de linden p
discoessim t2. hostile
grasatam et fimbis
suis propulzare ne-
cessitas
piscopatum quicquid
oneres

Bomelen
tentaverunt m.

Joem de Anthe no est m. m.

Rhenus d. p.
andans d.
et d. sa-
si damnum
dat

hic
mondaunt

Fredericus
Episcopus
mortuus.

incommodū exoriatur, quo anno xiiij. Kal. Augustus Fredericus Episcopus morbo articulari laborans, concessit naturæ apud Horestum, quum præfuisset annis quinque, sepultus Trajecti in Ecclesia majori.

Iacobus Episcopus 44.

s. uel. sen.

nec debilitari

Suspensio
venit.

Episcopus
vita brevis
aliqui pro
bit.

In lib. mem. Eccl.
maior. x. calend.
oct. die. Martij et Seq.

VAcante jam sede, fit non modica civium commotio. Nam cum senior pars Sacerdotij Iacobum ex Outhoorn Decanum, alibi Præpositum majorem elegisset. Cæteri Iacobum Suden Episcopum commendatorem ædis Divæ Katharinæ Trajecti ad petitionem Wilhelmi Comitis (cui idcirco à populo comminari visum) postularunt. Videns itaque Suden Episcopus se suffragiis imparem, nec jure posse aspirare, desit à capris parumper. Sed ubi comperit alium dubitare, nec magnam spem longævæ vitæ adesse, celeri nuncio Romanum Pontificem, ut dispositioni suæ, occurrente vacatione reservaret, commonuit. Comes verò terrore concussus, indignatus ob furorem populi, arcem amenissimam in Thoirne, & quicquid circumjacebat, Florentio majori Præposito pertinens, in favillam & vastitatem redegit. Iacobus tamen ex Outhoorn consecratus primū ab Henrico Archiepiscopo Coloniensi xliij. Episcopus constituitur, & obtenta non sine magno arc. (quo totam familiam suam enervavit), à Romano Pontifice confirmationem literis Coloniā usque delatis, vitā functus est non sine æpta suspicione veneni, quod per adversarios clam datum volunt, ubi illius promotionem ratione aut armis impedire nequiverant. Alii scribunt ex morbo incurabili perisse. Decessit eodem anno quo electus est xij. Kal. Octobris, sepultus in majore Basilica. Fuit vir omni morum probitate, ac scientia & devotione, in religione insignis, sed brevis, Pontificatus impedivit illius gloriam.

Iohannes Tertius

Episcopus 45.

St. Joannes
vide Notiam Eccl.
Belgij. Anni 645.

Mortuo Iacobo, eligitur concordibus votis ex familia eorum de Bronchorst, Præpositus Ecclesiæ sancti Salvatoris, & illico administrationi rerum præficitur xlv. Episcopus. Verum Romanus Pontifex Iohannes xxij. non absque injuria isto abrogato ad preces Ducis Brabantiae atque Hollandiae, & Gelriae Comitum, quos Vassos Ecclesiæ Trajectensis vocant, tanquam beneficia ab illa tenentes, præfecit Iohannem

ex

ex Praefectis oppidi Diestensis, Praepositum Cameracensis, quem consecra-
vit, qui potenti manu hoc modo introductus xly. Episcopus constituitur,
qui incommoda aliqua sensit in suis Vicis atque Castellis, ob eadem cujus-
dam Gisberti judicis, Wilhelmum ex Duvoird, qui atque Horrestum incen-
dit, repulsus tamen per Praefectum arcis, & cum majores parasset adversus
Episcopum copias, apud Tulam, dum Episcopus cum suis impeterritus
obviam ire statuisset, ille jubetur per Comitem Hollandiae retrocedere, nec
quicquam moliri in Episcopum. Henricum quoque Praefectum in Hage-
stain incursiones plerasque exercentem, auxilio Wilhelmi Comitis com-
pescuit, cunctis colonis atque possessionibus afflictis & subversis. Wilhel-
mus Comes statuit recuperare Frisiam, quae ad Lavicam fluvium sita est,
quam terra ac mari infestabat, & ad tributa & solita pacta servanda compul-
sit Anno M. ccc. xxxiiij. mense Novembri, die Clementi sacro, ebullit Occa-
nus cum ventis ac tonitruibus, transcendens, quosvis aggeres, ac infinitos
mortales cum numeroso pecore submergens, plurimos ad littus maris sub-
igens vicos. Et sequenti anno Comes Geltriae cum Trajectanis indixerunt
ipsis Frisiis bellum, & commisso praelio apud vicum Barbelise haud longe
a castro Vollenho, succubuerunt Frisijs cum ingenti suorum clade. Anno ve-
ro xxxvij. vita defungitur vij. Idus Junii, cum praefuisset annis xxxij. sepul-
tus Valentianae, eximius cultor Iustitiae, de quo egregium ac memorabile
facinus enarratur. Erat in Territorio oppidi Dordracensis, quod Wiltorum
dicunt, egenus quidam multis gravatus prolibus, unicum possidens vaccam,
cujus lacte illas fovebat, praestantiorum ceterorum bobus, quam, fama illius
cognita, Praefectus Iustitiae (Baluos vocant) appetebat, praetium offerens,
quod Dominus renuit. Dolens Praefectus se contemni, quo compos voti
fieret, excogitavit crimen, quod pauperi falso impegit, & bovem in emen-
dam solvere compulit. Paulo post ipse praefectus meditans severitatem Co-
mitis, aliam electam vaccam in locum acceptae pauperi remisit, ut crederet-
ur facta commutatio. Verum iste adhuc non contentus suasio aliquorum,
accessit Comitem agentem in Hannonia, ei que quarelas profudit. Comes
retinuit accusatorem, & praefectum occupatorem per literas accersiri jussit.
Decumbens in lecto, ad quem tamen liber subditis patebat accessus, com-
parentem praefectum cum praeside Dordracensi interrogat Comes de statu
Hollandiae, uterque dixit omnia bene & tranquille se habere. Subjungit Co-
mes, quoniam pacto omnia se bene ac tranquille habent, ubi iustitia negli-
gitur, & rapinae dominantur. Evocansque pauperem, En praefecte, inquit,
quem immerito spoliasti, replicanti illum deliquisse, & pro delicto multa-
tum vaccam. Respondit Comes ideo deliquisse eum accusatis, ut vaccam poti-
us debere emendam persolvere, quam dictaret. Ad quam ille se paratum
obtulit, sperans aliquam gratiam. Ait Comes, jubemus pauperi suam resti-
tui vaccam, & pro damno passo centum aureos, & paupere contento sub-
jungit. Iam contentus est pauper, verum quia fuisti oppressor pauperum, &
raptor,

praefectus comes dicitur. 46 in m.

Gainum

Expositio
Vilhelmi
Comitis Hol-
landiae
Frisiam

Exundatis
Oceanis

Burlesque m.

Frisi ad Duna

et Geldria

& Traiecta

nunciatum

Wilhelmo

C. Hollandie

Terminus

Iustitiae

exemplum in

Comite

Vilhelmo

discentit non nihil
a reliquis Heda.

bel m.

reum

raptor, offendisti nos & Iustitiam, quod crimen non nisi capite piandum venit. Itaque caeso capite, truncum, cadaver iussit deferri Dordracum, & ab omnibus Hollandiæ Præfectis ad hoc conscriptis publicè ex funere inhumari in exemplum & terrorem. Cui successit Wilhelmus filius Comes xix. dispar moribus paternis, qui duxit in uxorem Ioannam filiam Ducis Brabantiae, & cum Ludovico Imperatore iunxit se Regi Angliæ contra Philippum Regem Francorum, quem in prælio vicerunt. At Iohannes Episcopus obdormivit in Domino anno M. ccc. xl. cum præfuisset annis xvij. minus utiliter. Nam castella Vredelant cum Territorio adjacente Hollandiæ, Vollenhoe, Geltriæ Comiti, atque aliis alia impignoravit loca, multum inglorius, nisi quod adiutoria Sacerdotum Comitatum Diepenhem recuperat, atque Collegium Amersfordiæ fundaverit. Sepultus in templo majori.

Wilhelmus
Comes Holl.
20. successit
patri VVil-
helmo.

Iohannes
Episcopus
mortuus
1340.

a^o 1331

Nicolaus Episcopus 46.

Ep^s v^{er}cell.

Iohannes Quartus

Episcopus 47.

Post obitum Iohannis discerpitur auctoritas Ecclesiæ, pars Iohannem ex Præfectis de Arclo Canonicum majoris Ecclesiæ, petitione Wilhelmi Comitis Hollandiæ, pars Iohannem ex Bronchorst Præpositum sancti Salvatoris prece Comitis Geltriæ elegere. At Benedictus xij. Romanus Pontifex Nicolaum Caputium à causis decidendis designat, Verum cum ille accepisset ex Vicario misso, jurisdictionem temporalem non nisi præsentente Episcopo posse administrari, promotus ad honorem Cardinalatus, commendans ipsum Iohannem de Arclo dudum electum, abdicavit se dignitate, de qua per Clementem Sextum Benedicti successorem tunc provisum, extitit Iohanni de Arclo prænominato adolescenti nobili, perdocto, atque industrio: nam Sacris literis erat apprime eruditus, & consecratur xlvij. Episcopus, anno M. ccc. xliij. mense Novembri à Cardinale & Episcopo Albanensi: quo anno fuit ingens terræmotus, multorum malorum præfagus. Hic descendens anno sequenti mense Maij, cum gratulatione omnium excipitur, invenit Rempublicam undique quassatam, alienatamque, quam cupiens restituere in statum pristinum, illico ingenio applicuit ad loca oppignorata redimendum, liberandumque. Sentiens hoc modo se omni facultate nudari, transacto biennio, prudente ejus consilio secessit in Gallias.

Nicolaus
abdicat.

die 5. Machi.

Terræmotus
1349.

Ademit arcem Strakenburg
ab Arnol. de Haelgreij, qui tunc
arce Horstuna ab Hub. Strach
de Culenit 1000 lb.

Forch. v. f.

Gallias.

Gallias, & ignotus privatusque, mansit aliquamdiu Gratonopoli, quæ ad Hifaram fluvium sita est, rerum administratione Roberto fratri commissa, quo frugalius vitam ageret. Sed Wilhelmus Comes Hollandiæ rediens ex expeditione Britannicâ, urbem Trajectensem gravissimâ pressit obsidione, cum jam in prælio contra cives bipies victor evassisset, exercitu, quem ducebat, in Frisios Orientales prius congregato, quem ob contentiones frivolas colloquendo habitas in Trajectenses convertit, vel ut alii volunt, quia Trajectenses eo obsente abegerant prædas & rapinas à suis, nihil Episcopo imputans, factisque crebris insultibus, & civibus validè obsistentibus, Comitæ in pede sagittâ sauciato. Edoctus Episcopus per fratrem, ut urbi pressæ ferret suppetias, celerem parèt reditum, & ingressus illam, habito colloquio, concipiuntur induciæ ad mensem Octobris, civibus veniam suppliciter precantibus, ut interim arbitrio discordia finiretur. Sed nihil subsequurum, cum Comes ante illud tempus à Frisii Orientalibus cæsus, occubuit, Comitatu ad Imperium devoluto, non relicta prole, soluta fuit obsidio pridie diei, quæ Mariæ Magdalenzæ dicata est. In cujus rei memoriam sequenti die lustrationes, atque annuæ fiunt Supplicationes. Hic Comes clari nominis extitit apud Duces inclytos: fovit electionem Ludovici Imperatoris, contra Fredericum Austriæ Archiducem, quem Archiepiscopus Coloniensis elegerat. Unde Wilhelmus Vicarius Imperii designatus, arces munitissimas Bruyl, Brolium, & Volmenstain expugnavit, fundavit Ecclesiam cum Collegio Canonicorum in Middelburgo sub honore sancti Petri, anno M.ccc.xj. Duxerat autem Ludovicus Imperator anno M. ccc. xy. Margaretam filiam Wilhelmi Comitis Hannoniæ & Hollandiæ in uxorem, ex qua genuit Regem Ludovicum Crôcoviæ, Ottonem Marchionem Brandenburgensem, Wilhelmum & Albertum Duces Bavariz, Comites Hollandiæ, Hannoniæ, &c. Elizabetham Reginam Angliæ, & duravit intestinum bellum inter Ludovicum & Fredericum annis octo cum semi. Iohannes Becæ in alio loco scribit Ottonem Regem Crôcoviæ, & Ludovicum Brandenburgensem Marchionem utrumque constitutum ex devolutione Regnorum ad Imperium. Ludovicus autem proscriptus ab Ecclesia, & ob facinora sua super inducto Karolo Rege Bohemiæ, nepote Henrici Imperatoris casu equi suffocatus est xij. Octobris, anno M. ccc. xlvij. Qui Frisii Regali edicto iussit, ut obedirent Wilhelmo Comiti Hollandiæ, neglecto jure Trajectensis Ecclesiæ. Iohannes verò Episcopus occiso Wilhelmo Comite, severe animadvertit in suos, quos contra civitatem suam illi favisse, aut confederatos percepit. Castrum Luperum, dictum de Wolven, vi expugnavit, & diruit. Territorium oppidi Saxyfelam (quod dicunt Ilesstain) incendit, illiusque Præfectum æroplectens, atque domum de Abconde ad deditionem compulit. Hemanos populos juxta Hemi fluminis ripas sitos, qui ab Episcopo ad Comitem Hollandiæ defecerant, nec ammodo sub Ditione Trajectensi, sed Hollandiæ se contineri patiebantur, gladio reduxit ad obedientiam, condigna mulctatos pœna. Redemitque omnia alia loca sub pignore aliis concessa, Elargitus su-

*Wilhelmus
Comes Tra-
jectensis
obsidione
doo.* *pzulenica
vide Ciron.
Alb. Argenlin.
pag. 631.*

*Stratagema Com. Hann.
contra Traiect. vide
in Agid. de Roia ad
l. 1746. Hoc sem-ra
31 in Engell. a Matr.
et Gerbz.*

*Comes Vil-
helmus à
Frisiis cæsus*

*vide ay non hoc a pte
ipsum factum.
Vide ay hoc verum in ms.
quibusdā annis ad ep-
Ludovicus
Bavarius
Imperator
duci Mar-
garitam
Comitissam
Hollandiæ*

1347.

*melius dixisset bndicti
id est de gollum, ex pl
lustratione insigniorum
Der Veld
ven castris*

*Hemanos flum
vini*

pra centum millia auroreorum regionum. Coemir & municipium cum arce & Territorio de Laghe in Transfelandis; & contulit aream, juxta quam stabulam equorum Episcopi esse consueverat, haud longè à templo Divæ Mariæ, militibus ordinis Teutonicorum in urbe Trajectensi priori sede per Wilhelmum Comitem extra mœnia diruta. Oppidum Renanum muro cinxit. Motus & seditiones Trajecti ortas, auctoribus Gunterlingis armis restituit, plerosque trucidando, alios proscribendo; fundavit etiam Altare in Basilica majore sub honore sancti Iohannis Evangelistæ, ante quod fratrem suum in bello Leodiensi occisum, sepelierat, funebri pompa iuspensis insigniis illius. Sed ingrati cives, ac pristini immemores beneficij, violato postea monumento, imposuerunt in illo Fredericum ex Blanckenhem Episcopum sublati clypeis alterius. Designatis itaque in locum fratris occisi sex viris administratoribus, rursus recessit Turones, ut cum minore impensa degeret. Sed rediens invenit præter spem cuncta malè administrata, nec fidem servatam, nec commodum suo in aliquo consultum. Erat ex iis, quos Dominus Episcopus deputaverat, Dominus Zuederus Vterloe, postea Præpositus major, & Hemani defecerant rursus, Hollandinis ferentibus suppetias: quos aperto prælio devicit, & ad obedientiam compulit. Paulo post Dux Wilhelmus Baviaræ & Hollandiæ Comes Ludovici Imperatoris filius intulit bellum, intrans cum hostili exercitu ditionem Trajectensem; collocatis tentoriis haud longè ab lapide Isulæ fluvij (Iseltain dicunt) si forsan hostes ad pugnam elicere posset. Episcopus verò non segnis reposuit in Comitatum, quicquid per illum inferebatur, sed & Præfectus arcis Bronchorst concremavit præsidium in Ghoer: auctoritate tamen Ducis Limburgensis, Comitum Clivensis, atque Hannoniæ, Episcopus & Dux per firmas inducias reconfiliantur. Et pendentibus induciis Episcopus vindictam sumpsit de injuria, per Præfectum de Bronchorst illata, vicum Borekeloo atque adjacentia quæque flammis consumens. Eodem tempore, scilicet anno xlvij. Renaldus Dux Geltriæ cum fratre suo Eduardo, qui Wilhelmo Duci adhererant, indicunt bellum: Episcopus verò cui pecunia (quæ belli nervus est) non suppeditaret, per singularem tamen prudentiam, parat ad defensionem Frederico de Ezen, Saliorum Tuentanorum, & ditionis de Diepenhem Præsidi designato: Præfectis de Voerst & Ruynæ Episcopo adherentibus, sequenti tamen anno omnis differentia sopita est. Compertum tamen est ex ea Episcopum sustinuisse stipendia. Quinquaginta millium scutorum veterum Wilhelmus Comes tutor Hollandiæ in Germaniam superiorem secessit, ut tutelæ renunciaret, pensam annuam x. scutorum veterum, quod hactenus solverat Imperatrici denegans, Provincia per absentiam ejus in diversas partes fluctuante, paulo post magna nobilium manus simul conspirans, intentavit Episcopo bellum: sed lis consilio suo dirempta est. Anno xlix, oppidum veteris aquæ ab Episcopo & civibus Trajectensibus expugnatur, & in favillam redigitur, victoria tamen non fuit incruenta, pereuntibus plerisque Nobilibus & civibus oppugnantibus. Dum autem Hollan-

Episcopi
pergotha.

A. 1346. pugnatu est ab
Epo. una cum Hiberbo de
Sulemburg. Bo. de Anhel
& Jo. de Arebelt in
foro palatino contra
Gunterlingos m. 300.

svod. Heraldo Jo. a Lichenb.
Henric. a Yvane, Jo. a Wou-
denberg. Jac. a Lustaburg.
Jo. a Hradenburg.

Emeneffors

Jo. Gerbrandi Caxem.
Lib. Chron. 29. m.
16.

Wilhel-
mus Bava-
rus Hollan-
diæ Comes
bellum facit
Episcopo.

Kyngre

non sat
m. 300

m.

m. 1346

1347

dini

dini ad vindictam se pararent, ex templo Episcopus, quo conatus eorum interrupterat, cum potenti exercitu tendit ad Belli portum, Schoonhavia dicunt, ut oppidum illud sibi vendicaret. Cui Hollandini non impigri occurrunt, & post longum & crudele certamen vincuntur, plurimis eorum captis, qui se magno pondere aut liberarunt. Et paulo post factæ inter Episcopatum & Comitatum Induciæ trimestres. Exhausto itaque ærario per tam crebra bella, extantibus adhuc debitis per Iohannem Diestens. contractis, cunctisque locis munitis, tam cis, quam citra Isulam fluvium, pro servitiis militaribus in pignus translatis, quæ Zuederus de Vterloo, cum Frederico de Ezen, ac Præfectis de Castolacu (sive Culemborch vocant) Castro saluoso, Woudenborch, Audaciæ sive Stoutenborch detinebant, non contenti illis, nitebantur quicquid residui vel Ecclesiasticæ, vel secularis Iurisdictionis superfuerat sibi usurpare. Unde Episcopus in animo plurimum consternatus, nec quid remedii afflictis afferre posset, aut excogitare valens, licet & frugi & sapiens alias haberetur, & jam fidei iussores sui convenirentur undique, ita ut nulla spes recuperandi ea loca remaneret, quæ per usuras indies magis atque magis reddebant obnoxia, sic dolore & verecundiâ parcius designato Vicario, atque illis fœneratoribus à Præfecturis, rerumque administrationibus (quantum in eo fuit) destitutis, nec fidem obligatorem quisquam admitteret, cunctis compositis, equum cum sex Comitibus solum conscendens Romam petiit; cum interim etiam induciæ finirentur inter Episcopatum & Arnoldum Præfectum Iselstain, qui tamen per Præsidentem Episcopi longa obsidione, crebrisque insultibus, atque jactu ignis in deditiorem compulsus, fidem perpetuam cum subdito populo Ecclesiæ Trajectensis iuravit, quam malè servavit. Atque Wilhelmus Comes contra Margaretam matrem & Augustam sollicitus à factione eorum, qui Cabeliani (à p̄fice ejus nominis) vocantur, ut Dominum apprehenderent contra illos, quos Hoecken (ab Hamo) cognominant. Quæ quidem omni scutulo damnandæ factiones tunc primum cepere pullulare, anno M. ccc. l. Commissioque prælio terrestri, penes Augustam mansit victoria. Secundo autem navali prælio cruentissimo ad Mosam indicto atque habito, filius victor evasit. Horret mens recitare aquam humano sanguine per triduum purpuratam, multos sese spontè in profundum præcipitantes, ut flammæ evaderent, alios ipsis in navibus datos inter-necioni, cum nusquam fuga pateret. Angliæ regina, soror Augusta magna auxilia attulerat, & Franci aliæque gentes, quæ pene omnes delatæ. Actum est hoc prælium anno Domini M. ccc. l. mense Julio, die translationis beati Martini. Tandem de-victa Augusta, pax firmatur, ut Matri Hammonia, filio Hollandia, Zelandia ac Frisia cederent. Tum Wilhelmus vicesimus constituitur Comes, proscriptis omnibus, qui maternæ factionis fuerant, dirutis arcibus eorum. Duxit in uxorem Annam Lancastriæ Ducis filiam, ex qua nullam suscepit prolem. Iam Episcopus per Ecclesiam (instigantibus tyrannis, qui omnem Ditionem occupabant) revocatur: qui eodem anno Kalendis Septembris re-

Castro splendido
Lestenburg

Guzard van Veen

Hoecken & Cabeliani
Hollandia

Bellum inter matrem & filium

Wilhelmus
20. Comes
Hollandia

Joanna
Episcopus
Romæ

usurarij hi petebant
ab ipso ut arcem et
reliqua bona detine-
rent ad 30 annos, et
ipsi annis persoluerit
2000 lb.
M. Woudenstain.

Arcem Be-
ren, mar de
verat insu-
lam C. aforti

M. civitatis

M. assecurante
qui illud prius de
J. J. de Woudenstain
curat.

M.

Arcem Mer-
ckenburch, Ho-
lenstain &
Goy capta.

M. exteror

famas.

Episcopus
doctus, libe-
ralis & ma-
gnificus.

Bonorum
cultor, &
perversorum
ulser.

diens, nullam penitus invenit consolationem, æque à subditis exterisque amicis, atque proprio fratre derelictus, quæ omnia iidem Tyranni fabricaverant. Ipse igitur vitæ integer, scelerisque purus, & excelsi animi, conspicuas se necdum omni humano auxilio, sed & proprio sanguine destitutum, ex necessitate eliciens virtutem, spem firmam jactans in Domino, ex consilio divinitus (ut creditur) insperato, arcem Wredenstain (quæ à ferocitate nomen habet) sibi deligit, quo tyrannos illos Dominos suos à potestate dimoveret, sequenti quoque anno ab Ortone Præfecto de Iselstain atx insula Castoræ sibi aperitur: qua firmo præsidio communita, utramque Iurisdictionem Episcopalem, nullo tamen suorum, sed exterorum atque precario adjutus milite recuperavit, omni auctoritate Tyrannis ipsis hoc modo subtracta: quos cum penitus aut humiliare, aut delere decrevisset, siquidem eo magis exæstuat jam conceptum odium, quo illos antea ferventibus amarat, interventu Ecclesiæ atque Comitatus effectum est, & munerata atque mutuata pecunia restitueretur absque usura, & loca quælibet libera Episcopo cederent, quod hinc inde facile est approbatum, solo Zuedero Vterloo retinente arcem atque portum cum pôte ad Hemam fluvium adhuc aspernante. Et eodem anno liij. Episcopus propitiâ ad victoriâ fortunam cōtuitu Gilberti Præfecti arcis Abcondæ quo illum sibi magis devinceret municipium silvosi atque saluosi montis (Woudenburch dicunt) post longam obsidionem cepit, soloque adæquavit. Arcem quoque Ruweel per Præsidentem obtinuit, quam idem Woltero van Mynden vendidit. Interea nihilominus Gilbertus Præfectus in Vianen Ditionem Episcopi invasit, & per prædas & incendia ex municipiis Goy & Merckenburch multa damna intulit. Anno itaque liiij. Episcopus Zuederum Præfectum in Montfort (qui illis ex Cullenburch & Vianen faverat) ad deditionem compulit, ut perpetua fide sibi atque Ecclesiæ maneret obnoxius, jurejurando affirmaret. Arces demum Merckenburch, Holenstain ac Goy, quam tamen restaurare permissum est, ex quibus latrones indies prædas agebant, devicit atque delevit. Idem pontem atque arcem ad Hemam sibi subdidit, ut in eacivis Trajectensis proficeretur perpetuo. Provinciam quoque Transiselanam recuperavit, reconciliatis sibi Præfectis de Voerst atque Ezen arte mutuato persoluto. Arcem verò pacis siue Vredelant redemit ab Augusta sorore Wilhelmi Comitæ, subegit & alios, qui se Frisii confederarunt, & invasores ex hæres compressit. Tandem Episcopus clarus bello, & continuo victor, animum semper ad pacem servans, restituta omni Ditione sua in statum & libertatem pristinam, æque alieno vel per ipsum contracto debito undique persolutis, dirutas Ecclesias instaurare & Bibliothecis (erat enim doctus admodum, & qui volumina ingentia composuit, quæ modo extant) ornamentisque necessariis, etiam Monasteria cepit adornare, præsertim Basilicam majorem. In familia res liberalis ac magnificus promotor bonorum, in pauperes pius, justitiæ cultor, & severus ultor perversorum, & tanquam novus tyro post tribulationes virtuti ac sanctitati intendens. Sed non diu hæc sancta ejus disposita per

ut M.

24.

ut M.

per quietem continuare potuit, instigante eum malorū patratore Diabolo. Nam Wilhelmus Comes Hollandiæ alibi bellum indixit, cui fere omnes Nobiles, Episcopi fide astricti, cum plerisque plebeis subditis suis adhæserunt, validumque exercitū ducens apud vicum Coten, tentoria fixit aliquos dies, ad quem defecere & rursus Hemiani. Episcopus autem animo imperterritus, cupiens manus conferere tumultuario, aut hostes propellere, invenit cives Traiectenses, & quotquot alii in fide mansere, obstinatos suasu secreto emulorum, qui defecerant, qui nec minis, nec blanditiis adduci poterant, ut bellum sequi vellent, vel erumpere permitterent. Emissus quoque Præfectus Egmondæ cum manipulis, accessit vicum Bûschoten, cui illi validè occurrentes consternantur, occisis circiter octuaginta ex primoribus. Agebantur autem hæc circa annum lv. At Comes rediit ad sua, paulo post cives Traiectenses occuparunt antemuralia oppidi IJelstain, sed intenti præsidium necessarii præmunita, dicto **Wapen-toern**, quam per deditionem custodis Gilbertus de IJelstain occupavit, & funditus delevit. Anno verò lvi. Episcopus oppida Mudam & Vespem obsidendo cepit, atque in favillam redegit, præsidibus nando per fossam, fugam querentibus. At Arnoldus de IJelstein conciliavit nepotem suum Præfectum Montisfortis, tunc adhuc Præsidem Episcopi, cum nec rationem administrationis facisset Comiti Wilhelmo, qui & Nobiles antea in obsequio Episcopi captos, eo inconsulto restituit. Passi sunt & cives fori Hemani (Amersfordiam ducunt) cladem aliquam à Præfecto oppidi Nardeni. Et Wilhelmus Comes incitatus à defectoribus Episcopi, iterato arma sumit: Arcem novi campi (Nievelde dictam) obsidet, oppugnat acriter, & tandem per deditionem capit, illic à suis eo modo nescio insensam atque demolitam, atque ex hoc subsecuta est pax inter Episcopum & Comitem, sub conditione, ut proscripti, atque etiam quisquis alius rediret ad sua. At Margareta Augusta jam humanis functa, Valencianæ sepulta: Hannonia atque Ditio oppidi Heusden, cessit Wilhelmo Comiti, qui ab Eduardo Rege Angliæ ad solemnia spectacula ludosque invitatus anno lviii. rediens amens factus, eo usque, ut ab Alberto fratre eyo cato ad Provinciarum administrationem in præsidio Hannoniæ, Quercino dicto, situ & sylvarum deditate ameno includeretur, supervivens annis xix. ubi & obiit anno M.cclxxvij. vir crudelis, qui matrem hereditate privavit, cædesque innocentium, & alia flagitia perpetravit, divina ultione tactus, Alberto erat uxor Margareta, filia Ducis de Zuidenis sive Briga in confinibus Poloniæ: ex qua genuit Catatinam uxorem Ducis Gelriæ, Wilhelmum Comitem Ostronaniæ successorem suum Margaretam conjugem Ducis Burgundiæ, Iohannam Reginam Bohemiæ, Albertum Ducem Bavarie, Ioannem designatum Leodief Item Ioannam uxorem Ducis Austriæ: Mansit etiam Episcopo pax & tranquillitas toto post biennio, qui interim oppidum Montis duri, quod Herdenberch dicunt: delecto monte, fossis & propugnaculis munivit, ubi antiquitus municipium, & validum, & am-

voluit m. male

illi m.

Homon
rursus defi-
citur.

eum m.

Snoyen toorn
ant Gheim.
Snoyen toorn m. S. miz.Muda &
Vespem
capta.Nievelde
deditur.Wilhelmus
Comes Hol-
landiæ ex
Angliæ
varios in
amensium
incidio.Mordus
1177Albertus
Dux curia-
por fratris
& Holle-
dia, genuit
liberos hie
nominatos.Herdenberch
Montis Duri
chie.al. Hoexius na Calbel
Lauri uxorem Wilhel-
mi vocabant.Suidnie ducatus
in Silesia

plum fuisse commemorant, sortè à Romanis conditum, Quo tempore Ha-
gestain atque Gassar oppida primum mœnibus atque fossis cincta per Ot-
tonem Principem de Arclo. Anno lx. Episcopus in Provincia Saliorum in
vasto nemore inter Wegeltapel & Baruam fundavit præsidium præ securita-
te viantium, & reprimenda Saliorum præsidia, quod vocavit Arckelstein, e-
rasa est, & arx Satersloo propter prædones, subegit, & gravi prælio eam gen-
tem, quæ sedet in loco Stellingwarff & Steenwijcker-woldt, & Territoriis
eorum, quæ tributum diu solvere recusavit, cogens ut animo penderent
deinceps. Rebellantes verò post ejus recessum, severius compellitur, vicia
incensis, & magna abacta præda. Ita ut hostibus inciperet undique esse for-
midabilis. Nam Præfectum de Voerst ex atce Keppel instantem Transy-
sulanos cepit: arcem avitam Voerst per longam obsidionem spoliavit, at-
que funditus delevit, erat munitissima, habens turres altitudinis pedum
lxxx, latitudinis xij, cum antemurali ex lapide quadrato, quod pugnando
capiebatur in fine Julij, anno lxij, in ejus principio, mense Januario, die
Marcelli Papæ, tanta inhortuit tempestas, atque maris inundatio, ut poste-
ris sit vix credendum, nec antea auditum: Quæ templa, turres, ædes, atque
aggeres subverterunt, & infinitam mortalium multitudinem oppresserunt.
Episcopus verò utilitati Reipublicæ semper prospiciens, mortuo Zwedero
de Voerst, filios in gratiam accepit, paludem dictam Mastebroecck in Trans-
yselanis aggeribus inclusit, exlicans supra triginta terrarum jugera, quæ
Ecclesiæ suæ ac successoribus reliquit; Medietatem verò decimarum con-
tulit Ecclesiæ Daventriensi. Hic cum anno xlij, à Clemente sexto præpositus
esset Ecclesiæ, per Iohannem de Dieft omni ferè Ditione exutæ, consideratæ
ejus probitate, postquam annis xxij, per varios fortunæ cursus rexisset, cun-
ctis ad pristinum vigorem reductis, tandem per Vrbanum Papam Quintum
anno lxiiij, die 14. Aprilis ad ecclesiam Leodiensem transfertur, Engelberto
ex Comitibus de Marcha ab illa amoto, atque ecclesiæ Colonienf. Præfecto
Ioanne ex Nobili familia Verneburgensi, Trajectens. Ecclesiæ ex Monaste-
riensi Episcopo facto; in ejus locum suffragatur Florentius ex Wevelichoe-
ven Decanus Colonienfis. Ioannes autem subversis aliquot latronum præ-
sidiis in primo ingressu suo administravit Ecclesiam Trajectensem in tran-
quillitate per annos xv. sub quo primum ceptum collegium Canonicorum
in oppido Leydensi. Instituit & ipse in oppido Gorcum unâ cum Ottone
de Arclo Collegium Canonicorum. Demum anno lxxvij, Leodii migravit
ad Dominum, translatus cadaver ex voluntate, Trajectum, cum magna
pompa: sepultum à meridionali parte chori. Obiit autem Kalend. Julii. Hoc
tempore puellus apud Trajectum natus est, quadragesimo die natiuitatis
suz perfectè loquens, superstes aliquot annis. Sumus longiori filo vitam
hujus Episcopi prosecuti, cui à conditione Ecclesiæ Trajectensis parem non
invenimus, qui per tot versatus Provincias, urbes, moresque populorum
edocrus. Nam in Galliis bonis litteris, artibusque, quibus pollebat, ope-
ram dedit. Italiam peragravit, majores insultus in Provincias suas & exte-
riorem

Gaspard

171. Guelmwerf
& Steens
Wijkermelo
ammi

Arckel

ammi

Marin

Walden

Mastebroecck
sive Zwol-
lens

Episcopus
Trajectens.
ad Leodien-
sem Eccle-
siam trans-
fuitur.

notandum
ad hunc

conditio

Eulgius
Episcopus

coram

rorum incursiones, populique subditi defectiones, apertaque bella perpetuus, quam quisvis prædecessorum: quæ licet cum extremo discrimine, modo cruentus, modo incruentus vindex, semper tamen victor gloriose repulsi atque extinxit. Adversa quæque expertus, nunquam animo consternatus, omnique virtute præditus, qualem longa desiderabit posteritas. Hic obtinuit à Karolo quarto Augusto certa privilegia, tenoris subsequenti.

Karolus Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, & Bohemiarum Rex, ad perpetuam rei memoriam, celsi Regalis mansuetudinis providentia subditorum curam gerens adea, quæ Reipublicæ statum respiciunt, diligenti sollicitudine teneatur attendere, atque voluntarios affectare labores, ut subjectus sibi populus in optata quietis tranquillitate quiescat, illam nihilominus uberiori quodam favore amplectitur, quæ sanctarum Ecclesiarum & ministrorum omnipotentis Dei commodum sapiunt & honorem, sanctæ singularis favoris affectus, quo venerabilem Iohannem Episcopum Trajectensem, Principem dilectum nostrum, & ipsius Ecclesiam speciali prærogativa, & multiplicatis favoribus prosequimur, ad ampliandum ipsius statum propensus nos induxit. Ea propter universa & singula privilegia, jura, literas concessionem, gratias, libertates, immunitates, feuda, castra, munitiones, oppida, & terras, dominia, honores, consuetudines & consuetas, laudabiles observantias prædicto Episcopo & Ecclesiæ suæ, ac successoribus ipsius à recolendæ memoriæ Divis Imperatoribus, & Romanorum Regibus prædecessoribus nostris indulta vel indultas, concessa vel concessas, designata nobis clementia, & ex certa nostra scientia ac plenitudine Regiæ potestatis, cujus gubernaculis feliciter præsidemus, maturo procerum ac nobilium nostrorum accedentium consilio, in omnibus suis clausulis & sententiis, de verbo ad verbum ac si prædictorum privilegiorum, literarum, libertatum, concessionum, jurium, & consuetudinum tenores præsentibus forent inserti, & totaliter interclusi, innovamus, approbamus, ratificamus, laudamus & præsentis scripti patrocinio confirmamus, decernentes ac volentes prædicta perpetuis temporibus obtinere inviolabilis roboris firmitatem. Nulli ergo hominum liceat hanc nostræ innovationis, approbationis, ac confirmationis gratiam infringere, vel ei temeraria præsumptione aliquo modo contraire. Si quis autem contrarium attentare præsumpserit, gravem indignationem, & poenam gravissimam pro motu proprio infligendam, ac præcipuè centum liberarum auri puri, cujus medietatem Episcopo nostro, & aliam medietatem ante dicto Episcopo & Ecclesiæ suæ, ac successoribus suis poenæ nomine applicari volumus, se noverit irremissibiliter incursum. In cujus rei testimonium præsentem litteras fieri, & sigilli nostri munimine jussimus communiri. Datum Colonia, anno Domini Millesimo, trecentesimo, quadragesimo nono, Indictione secunda, tertio Idus Augusti, Regnorum nostrorum Romani anno quarto, Bohemiarum verò tertio.

Privilegia
Carolus III
Imperatoris
et primus

Omnia privilegia
Imperatoris
per hoc
novas &
confirmat.

accidente
sepe

fisco m.

Carolus

Confrma-
tio privile-
giorum al-
terius

Carolus Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, & Bohemiarum Rex ad perpetuam rei memoriam. Etsi recolenda memoria Divi Romani Imperatoris, sive Reges prædecessores nostri pia consideratione permoti, in salutem Christi fidelium & propriæ fidelitatis augmentum, prædicia, possessiones & agros, aliaque multa donaria sacrosanctis Ecclesiis, & earum Prælati sive Rectoribus & Ecclesiasticis personis liberaliter erogarunt, non tamen minus præsentis temporis curriculo effecisse confidimus, si Ecclesiarum jura libertates, emunitates & gratias, sub integritate continua Regiæ protectionis præsidio custodimus quam si ad instar eorundem prædecessorum ipsis Ecclesiis nova stipendia largiremur. Eâ propter, ne Ecclesiarum damnata perfidia, quæ Dei timore postposito, non solum falsa dicere, verum etiam turpitudinis suæ ignominiam perjuriis multis, ac aliis certificare fallaciis nullatenus erubescit, venerabili Trajectensi Episcopo, Principi & devoto nostro dilecto ac suis successoribus, & Ecclesiæ memoratæ Prælati & Ecclesiasticis personis, quibuscunque adversus jura, privilegia, statuta & consuetudines, quibus usi fuerunt, inferre valeat nocuum mentum, decernimus, & edicto perpetuo duximus statuendum: Quod quotiescunque inter Episcopum Trajectensem, qui pro tempore fuerit, & ceteros Ecclesiarum prælatos & Ecclesiasticas personas ibidem ex una, & homines servituti obnoxios colonos, aut quoslibet alios eorum debitores super solutione census, cereæ, pecuniæ, vestium, equorum, pecorum, & jurium (vulgariter Cormede) aut aliarum rerum quarumcunque, quæ in vita, vel post mortem cujuslibet hominis conditionis hujusmodi, Episcopis & Prælati, ac Ecclesiasticis personis hætenus dari consueverunt, quæstiones surrexerint, materiæ quæstionis subditorum talium juramenti stare non debeant, nec solutionem rerum prædictarum juramento proprio possint evadere in supradictorum Episcopi & Prælatorum & Ecclesiasticarum personarum hujusmodi præjudicium & jacturam: Immo volumus, & decreto Regio sancimus expressè, quod supradicti Episcopi & Prælati, ac Ecclesiastica personæ per septem homines prædictis hominibus conditione pares, qui si consanguinei ipsorum non sint, similis tamen status æqualitate conformes existant, de jure suo possint & debeant edocere, non obstante partis adversæ juramento, nisi fortè ipsi Episcopi & Prælati in probando deficerent. In quo casu & tunc demum, & non aliàs, sub suis & suorum parium juramenti ad evadendum solutiones censuum sive servitutum hujusmodi subditi admittantur, Præsentium sub nostræ Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Colonia, anno Domini Millesimo, trecentesimo, quadragesimo nono, Indictione ij. xvij. Kal. Septemb. Regnorum nostrorum Romani anno quarto, Bohemiarum verò tertio.

Episcopi
Ecclesiæ po-
rior ratio,
quam sub-
diti.

Carolus Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, & Bohemiarum Rex ad perpetuam rei memoriam. Etsi Regiæ dignitatis circumsp-
ecta benignitas universorum saluti teneatur intendere, illorum tamen
indem-

indemnitati speciali quodam favore dignanter occurrit, qui divini Numi-
 nis laudibus deputati, pro salute Christiani populi creatorem oīanū con-
 tinuatīs precibus deprecantur. Sane attendentes praeclara devotionis in-
 signia venerabilis Traiectensis Episcopi, Principis ac devotissimi dilecti, qui-
 bus idem ad instar felicitis recordationis praedecessoris ipsius, nos ad sacrum
 Romanum Imperium haecenus devoto studio frequentius honoravit ad
 ipsius & Ecclesiae suae Traiectensis utilitates, honores, & commoda tanto
 diligentius, tantoque gratiae ubertate prorsus intendimus, quanto ipsum
 inter alios sacri Imperii Principes majorum fidei & constantiae puritate praedi-
 citum experimur. Ea propter sibi, nec non universis successoribus suis
 Traiectensibus devotis nostris dilectis infra scriptas libertates & gratias de
 speciali nostrae Majestatis favore liberaliter erogamus. In primis videlicet,
 quod supradictus Episcopus & successores sui in perpetuum possessiones
 bona & jura quaecunque, quas, vel quae ipsi ad se vel Ecclesias asserunt per-
 tinere, si super eisdem ipsis quaestio aut controversia aliqua moveatur. Epi-
 scopus, qui pro tempore fuerit, cum septem Praelatis aut Canonicis Eccle-
 siarum suarum Traiectensis, easdem possessiones bona & jura propriis jura-
 mentis valeat obtinere, secundum quod sui praedecessores per consuetudi-
 nem haecenus introduxerunt; & sicut hoc est pro praeteritis temporibus ob-
 servatum. Item quia infra territorium mensae Episcopalis Traiectensis hu-
 jusmodi corruptela surrexit, quae pro consuetudine obtinetur ibidem, vi-
 delicet, quod quicumque homicidium ibi perpetraverit, homicidium Epi-
 scopus punire non possit, nisi ad requisitionem & instantiam parentum, &
 consanguineorum occisi: qui parentes & consanguinei aliquando propter
 potentiam homicidae, aliquando propter negligentiam aut favorem seu col-
 lusionem, sive ex aliis causis frivolis exquisitis, occisi injuriam prosequi pre-
 termittunt, pro consuetudine etiam abutentes, ut nullus occisi etiam in-
 juriam prosequatur, nisi coram Episcopo Traiectensi corpus occisi praesen-
 teretur, quod corpus quandoque rapitur vel occultatur: & sic plerumque
 maleficia tam enormia remanent impunita, atque per consequens frequen-
 ter occasio nascitur similia perpetrandi. Quapropter consuetudinem hu-
 jusmodi minus justam, immo corruptelam potius, juri contrariam & ini-
 quam De Regalis auctoritatis nostrae excellentia, penitus abolentes, ipsi
 Episcopo & suis successoribus sub districtu Imperialis offensae praecipimus
 & mandamus, Quatenus non obstante consuetudine seu corruptela praedi-
 cta, de homicidiis quibuscumque in eorum mensae Territoriis perpetratis ha-
 ctenus, aut in antea perpetrandis, justitiam faciant expeditam. Etiam si pa-
 rentes aut consanguinei occisorum causa, vel occasione quacunque occisi,
 injuriam prosequi negligant vel postponant, aut si occisi parentes vel con-
 sanguinei, corpus ipsius occisi coram Episcopo Traiectensi non praesenta-
 verint, aut fortasse noluerint praesentare. Praesentium sub nostrae Majesta-
 tis sigillo testimonio literarum, Datum Coloniae anno Domini Millesimo,
 tricentesimo, quadragésimo nono, Indictione secunda, decima septima Ka-

et devoti nri

maioris

Probatio
 nis per im-
 ramensum
 Episcopo
 privilegium

M

Homicidia
 ut Episcopo
 pro punire
 etiam ce-
 gnati occisi
 non conque-
 rantur, vel
 corpus occi-
 si exhibeant

lendis Septembris, Regnorum nostrorum Romani anno quarto, Bohemae
verò tertio.

Iohannes Quintus

Episcopus 48.

ANno itaque lxiij. Iohannes ex Wernenborch surrogatus à Romano Pontifice xlvij. constituitur Episcopus, vir mansuetus, & pacis amator, inveniens juxta ejus animum Episcopatum in Oppidis & Arcibus liberum ac ditum. Passus est tamen sequenti anno magna incommoda à quibusdam Westphalis ex familia de Veelen, & de Broickhuysen, qui in Transiselaniis per multos vicos ingentem prædam abegerunt, de quibus tamen præsentaneam sumpsit vindictam non spernendo Comitatus equitatu, omnia hostium municipia ferro ignique vastans, & solo adequans: quos etiam ad condignam compulit satisfactionem. Anno lxxvj. obsedit Amersfordiam, eo quod cives illius loci vendicarent libertatem, coacti parere & pendere quicquid tenebantur. Anno verò lxxvij. 5. Kal. Novembris, dum Episcopus hybetnaret in oppido Ghoet, per insidias hostium, vigilium incuriâ locum noctu occupantium capitur, trucidatis aliquot ex suis, & magno ære redimitur à nonnullis, quibus Provinciæ cis Iulanae cum arce Vollenhoe ex hoc rursus impignorantur in maximam Ecclesiæ jacturam. Albertus quoque Dux Bavariae instigatus per quendam Gisbertum Gunter exulem Trajectensem, & ob literas illi exhibitas, vel per ipsum exulem in odium suorum, vel per alium, quibus arx Vredelant pridem Comiti Hollandiæ per Iohannem Diestem impignorata fuerat, civium bona rapi atque distrahi permisit, fuit tamen quæstio intercepta arbitrio Eduardi Ducis Geldriæ, qui filiam Alberti desponsarat, ut pecunia inscripta literæ redimeretur statuto tempore. Iohannes verò Episcopus cum præfuisset annis septem, morte subitaneâ, vel uti suspicabatur, ex veneno periit, anno M. ccc. lxxj. 9. Kal. Julij, absque ulla pompa funebri sepultus in Basilica majore.

Veelen & Brackhusen hostes Episcopi.

Amersfordiamenses coguntur ad obedientiam.

Episcopus capitur.

16000 scut. vel.

Gisberto de Wramby
Janus de Zouder
ab. opp. Vredelo
de Wramby, Jacobo
de Wramby et al. q. d.
Wramby.

Episcopus moritur.

Contulit ad usum pauperum sanctorum in Trajectensi ecclesia de Weerhagen et decimas circumstantes

Arnoldus Secundus

Episcopus 49.

SEde jam vacante, pars elegit Zuederum Wierloo majorem Præpositum, virum illiteratum, incultis moribus, Religionis ac disciplinæ Ecclesiasticæ penitus ignarum, cui & Capitulum Daventricum adhæsit: Sed major

major pars & sanior ipsum respuebat. Unde Urbanus Papa constituit Arnoldum Principem ex stirpe clara de Horn, tunc in Curia presentem. Qui receptus pridie Kal. Octobris xlix. constituitur Episcopus, vir literatus, forma egregius, comis atque affabilis, non derectans arma. Hic debita ex captivitate Prædecessoris contracta, persolvit, arcem Vredelant Principi Archiepiscopo commisit ea conditione, ut in fide Trajectensium conservaret, nec ullum ex ipsis aliquo colore injuriari permetteret, pactis parum servatis. Hic mortuo Reinaldo Duce Gelriæ absque prole, assumpsit sociale bellum pro seniore sorore Renaldi, quæ Comiti Cliveni nupsit, contra Wilhelmum Ducem Iulie ex juniore sorore natum: fuit bellum atrox & diuturnum, in quo idem Episcopus magno discrimine se suosque immiscuit, vix evadens manus hostium, nisi sui apud Tielam suppetias venissent. Fuit etiam bellum minus necessarium pro Episcopatu. Nam territorium Trajectense incendio & rapinis datum, nullum sensit commodum. Anno verò M. ccc. lxxiiij. Trajectani duxere altam fossam, de Nieuvaert ad Götterwade, & locarunt ad ripam Lecæ fluvij contractas, sive repagula bina lignea, quo aquas facilius aut excluderent, aut intrmitterent, ubi & arcem præmunitam condidere, quam Gildemburch nominarunt à collegiis artificum sic dictam in vico Vreeswick, ne illa per hostes aliquando destruerentur: Concitantibus ex hoc ipsis adversum se Gislebertum Vianensem atque Dordracensem, qui in odium & servitutem ipsorum id factum suspicabantur: atque Albertum Ducem Barvarie, Comitem Hollandiæ commoverunt adversum Trajectensem, cum quibus orta discordia super redemptione arcis Pacis sive Vredelant. Quia Comes plus exigebat, quam conventum fuit. Arx Coronæ, quam Cronenburch dicunt, à Trajectensibus capitur & destruitur. Oppidum sive Insula Woerden à Trajectensibus frustra appetitur, adultis suburbii: oppida Muden, Wesop, & multi vici coacta tributum ingens solvere, loco pecuniæ à Trajectensibus per Comitem extortæ. A quibus tum Zwederus Præfectus in Gaesbeeck ad Comitem deficiens, contra iurandum bellum indixit. Arx quoque Gildenburch à Comite obsessa tandem deditur, rursusque à Trajectensibus recuperatur, semper audacissime oppugnata, & rursus ab Præsidariis valide defensa, factæque per Trajectenses multæ incursiones in Hollandiam, multæque hinc inde prædæ: tandem omnis dissensio composita ea conditione, ut Vreeswick cum assertione Episcopi, & septem stolarum cederet Episcopatu. Anno verò M. ccc. lxxviij. facta est ingens inundatio aquarum, quæ oppida ac vicos plures subruerat, seviens per quadrimestre ita, ut per agros ac prædia navigio undique progrediretur, interruptus postea est agger fluminis Laccæ, qui multo maiore incommodo Hollandiam afflixit. Arnoldus itaque defuncto anno M. ccc. lxxviij. Iohanne de Arckel apud Leodium, cum arcem de Puttoüstain Campensibus infestam, cui Herbernus præerat, solo æquasset, aliam verò in Territorio Trajectensi Loenteloer ad deditionem coegisset, transfertur ab Urbano Sexto, cum sedisset septem annis Trajecti, ipse Leodiensis, postulantibus ad Ecclesiam Leodiensem.

Episcopus
bekose
necens non
necessario
vin huius
manus e-
vadit.

1373.
Dewas
hodie.

gesta huius belli à
1373 1374 videnda
ad longum descripta
a phlo de leidis cap.
et Agures ubique con-
fracti.
lum solum,
sed aliud ex
alio pulin-
lat.

1374
dario agria
danno f.

Leodij Ioh.
nos de Ar-
kel moritur.
1378. in
eius locum
transfertur
Arnoldus
Episcopus
Tunc 1379.

Florentius Episcopus 50.

Sirrogato apud Trajectum in ejus loco Florentio de Wevelichoven, accito à civitate Monasterio, cui tamen Præfetti arcium atque oppidorum prima fronte non obtemperavere, cum Arnolde adhuc astringerentur fide, qui vel Episcopatum sibi commendari posse sperabat, saltem voluit extorquere proventus omnes anni unius, donec Florentius post annum ferè impeditus, auxilio Ottonis de Arclo, atque Præfetti de Iselstein introduceretur mense Novembri, anno lxxix. & quinquagesimus constitueretur Episcopus, vir omni probitate conspicuus, prudentia, fortitudine animi ac literis juxta præditus, qui Episcopatum per prædecessorem ob Gelrium, Hollandicumque bellum rursus oneratum, debito levavit, arces munitissimas in Transiselanis Elsien post longam obsidionem permissa defensoribus vita confregit, partim ferro, partimque igni: ardebat enim mense continuo. Item Molim atque Laghe, edomans undique, qui agerent latrocinia. Sensit interim adversitatem: Nam orto scismate propter Urbanum Romæ, & Clementem Avinione electum, cui solus Francorum Rex adhærebat, Renaldus frater Præfetti in Vianen ab hoc Clemente Episcopatum impetravit, cui & frater clam adhæsit, possidens arcem Goy. Episcopus verò detecta fraude, quamvis grandævus obfessa arce coegit utrumque in fidem suam jurare, atque etiam Urbani Papæ fecit & exhumari ossa cujusdam hæretici Matthæi Lolliært, atque ante atrium Pontificale comburi, cineresque in fossas urbis dispergi. Gisbertum Principem Abcondæ, nec non Henricum Præfectum Montisfortis, supremam Iurisdictionem vendicantes, quas nunquam habuere, Decimasque Ecclesiarum ac civium possessiones usurpantes: Illum sententia Iudicum, hunc longa obsidione, atque interventu Arnoldi Episcopi Leodiensis coegit hujusmodi actiones abdicare, ita ut Episcopus censeatur supremus Dominus omnium Præfecturarum ac Dominiorum Provinciæ Trajectensis: Præterea quæ sunt sub Ditione Ecclesiæ sancti Ioannis, Splinterus quoque ex Loentessloet pro commissis gravi ære plexus, facta restitutione eorum, quæ diripuerat, in gratiam receptus est, ita ut omnium horum præsidia Episcopo semper manerent, ac aperta essent. Et pro ratiore judicio quidam Iohannes Bommelanus, qui quendam Arnoldum Scharmer occiderat, à Præfecto Episcopi captus in Monteforti, Trajectum ducitur, ibique decollatur.

Circa hæc tempora, scilicet anno M.cccxcij. ceptum Monasterium Carthusiensium in suburbio Trajectensi, Arx Horrestitum impignoratum recuperatur ab Episcopo; & quidam ex professione Divi Francisci sese pro Sacerdote & Episcopo gerens, & in suffraganeum Episcopi Florentii assumptus, cum jam diu sacra omnia peregisset, inventus falso caractere atque literis M.

*Florentius
succedit Ar-
nolde Epi-
scopo Tra-
iecti anno
Chr. 1379.*

Eerden

Molm

*Scisma Ro-
mana Eccle-
sie.*

*Episcopus
supremus
Dominus o-
mnium Pra-
fecturarum*

*Exemplum
Iohannis
suprema*

M. Vuziozu

M. aliquandiu

*Falsus e-
stus pua-
tur gladio.*

fus, de

sus, destituitur, & ferventibus aquis immergendus adjudicatur. Impositus
verò aquis (quia clamore suo Episcopum ad pietatem commovit) statim
exeratur, & capite truncatus obtinuit sepulturam. Vnde plerique conse-
crati ab eo, rursus fecere se ab alio Episcopo consecrari. Ceteri verò ad
saeculum reversi, uxores duxere, actis illius omnibus irritatis. Anno demum
M.ccc.xciii. pridie Nonas Aprilis, quæ fuit dies Parasceve, obdormivit
Florentius Episcopus in Domino, cum præfasset annis sedecim & semi, 2-
libi xiiij. qui quamvis invidia multorum potentium non caruerit, administra-
vit tamen cuncta strenue & prudenter, cunctas arces & oppida, Episcopa-
tus annonæ, ceterisque necessariis fulcita, in libera potestate successoris di-
mittens, construxit & arces in Oppido Duto Monte (Hardenberch) atque
in Vima munitissimas, alias omnes curaverat restaurari jam collapsas. De-
cumbenti autem in lecto ægritudinis, advenere amici, partim sanguine,
partim obsequio juncti, cupientes accipere mercedem. Quibus ipse respon-
dit sese eis jam contulisse, quæ dare statuerat, jussisque e palatio omnibus
recedere, Præfecto interdixit ne ammōdo intromitterentur. Designavit &
thesaurum, ex quo debita persolverentur, ordinans ut residuum cederet S.
Martino, à quo acceperat, & successorī, ad cujus securitatem jussit omnia
loca munita in fide conservari, ne quid adversitatis ex morte sua perveniret,
ut sic liberius excederet. Corpus translatum in Basilicam Trajectensem, an-
te summum altare sepelitur. Sub eo Ecclesia Trajectensis obtinuit à Wens-
selao Augusto, indultum juxta formam sequentem.

Lapp. putat sententia
eius esse in Gerardo
de MS. ad s. Salvatorē.

Florentius
Episcopus
mortuus
1394.

Episcopus
curat Ecclē
siam, & om-
nia.

Privilegium Wenselai Regis Romanorum.

Wenselaus Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, & Bo-
hemie Rex. Notum facimus tenore præsentium universis. Etsi
inter claras publicæ rei curas, quibus Sacræ Regiæ Majestatis
circumspecta benignitas, universorum commodis & saluti di-
gnatur intendere, ad ea tamen, quæ statum & salubrem utilitatem venerabi-
lium Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum prospiciunt, signantur,
ut in suis juribus & libertatibus illæsa permaneant, tanto diligentioribus
studiis inclinamur, quanto per hoc illius auxilio, qui principibus domina-
tur, statum Regium nostrum credimus posse feliciter adaugeri. Sane venera-
bilium Decani & Capituli Trajectensis ecclesiæ devotorum nostrorum pen-
satis incommodis, quibus per invasores & temerarios quamplurimos, ut
fide digna relatione accepimus, in suis juribus molestari possent, & succū-
bere, consideratis præclaris & multiplicibus eorum meritis, constantē fidei
puritate, ac innatæ devotionis insigniis, quibus Divis Regibus & Impera-
toribus, progenitoribus nostris & antecessoribus, ac Sacro Rom. Imperio
placere studuerunt accuratius, nec desinunt indefessi ad ea solerter inviti,
quæ nostri & ejusdem Imp. commodum prospiciunt & honorē, animo de-
libato, non per errorē, aut improvidē, sed ex certa scientia, sano Principum
nostrorum & fidelium accedente consilio ipsis gratias facimus infrascriptas.

immo

n m

I. Primo quod dicti venerabiles Decanus & Capitulum, qui pro tempore fuerint, possint auctoritate Regia Romana, ordinare, facere, creare seu instituere Iudices, Baliauos, Officiales seu Iustitiosarios seculares, Barones, Milites seu Clientes, unum vel plures, ipsosque destituere, & alios vel alium de nouo instituere, creare & ordinare, sicut ipsis Decano & Capitulo conueniens visum fuerit vel opportunum: qui aduersus inuasores, perturbatores, oppressores & molestatos iurium prædictorum, rerum mobilium & immobilium ecclesiæ Traiectensis prædictæ, & Capituli & singularum personarum & beneficiariorum ejusdem, Nec non aduersus occupatores & frivolos detentores, reddituum, fructuum, proventuum, decimarum & censuum suorum ubicunque consistentium, prætextu dignitatum, Officiorum, præbendarum & beneficiorum suorum, in dicta Ecclesia consistentium, quocunque censeantur nomine, ad eos de jure seu de consuetudine quomodo libet pertinentium, per modum citationis, expansionis, arrestationis, & alias prout visum fuerit, faciant, reddant, & exhibeant, seu faciat, reddat & exhibeat, plenissimam justitiam juxta & secundum congrua & ordinaria, seu extraordinaria fori secularis auxilia, quibus ceteri seculares in similibus casibus pro suis consequendis iuribus potiuntur, ipsisque iudicibus Balliis, Officialibus seu iustitiariis secularibus, ut præmittitur instituendi, præmissa faciendi damus præsentibus, de plenitudine Regiæ Romanæ potestatis, plenam & liberam facultatem & auctoritatem. Item cupientes ut Decanus Capitulum Canonici & beneficiarii prædictæ Ecclesiæ juxta Ecclesiasticas libertates quoad temporalia iudicia illati permaneant, & defensi statuimus, concedimus & ordinamus, ut super quibuscunque querelis, quæstionibus, & causis etiam secularibus motis seu movendis per quoscunque seu quæcunque contra Ecclesiam Capitulum, & singulares personas prædictas, eorumque beneficia, fructus, redditus, libertates & jura, quæcunque moveri, tractari, agitari, ventilari, finiri atque terminari debeant, coram eorundem Ecclesiæ Capituli, & personarum spiritali iudice competente, & super hoc in foro temporali seu vetito, aut seculari nullatenus molestari: Immo per præsentibus quibuscunque nostris, & Imperii sacri fidelibus, & aliorum quorumcunque secularibus, & temporalibus Iustitiariis, & iudicibus specialiter inhibemus, Ne de huiusmodi causis, quæstionibus, & querelis se quomodo libet impendant, seu contra præmissa quicquid attentate præsumant. Deinceps auditis incommodis, expensis & laboribus gravissimis, quibus Ecclesia Capitulum, & personæ prædictæ fluctuare noleunt, pro se suisque beneficiis, ac suorum, & eorundem beneficiorum fructibus, bonis, iuribus, & libertatibus pacifice conservandis, eadem auctoritate statuimus & ordinamus, ut idoneus nuncius & Procurator Ecclesiæ Capituli & singularium personarum prædictarum, coram quocunque Iudice, & in quocunque iudicio seculari, seu temporali comparere, experiri, petere, recipere & obtinere complementum justitiæ, ac si præsentibus forent Capitulum & ipsæ personæ principales. Et ut nostræ Majestatis singularis

prædictum

indefesi

2
Ecclesiasticæ
sæpessima
ad forum
Ecclesiasticum
vocatæ,
& non
aliæ.

aut

3
Capitulum
et eius personæ
procuratorum
da
re possunt.

Remissæ per litteras
capituli sigillatæ
canonice institutus
& ordinatus, possit et
valeat nomine eccle
siæ cupli

laris affectio, quæ ad Ecclesiam, Capitulum & personas prædictas Regali favore protenditur, agnosci valeat, perabundè volumus, & auctoritate prædicta concedimus ex prerogativa singulari, ut Ecclesia Decanus, Capitulum, & omnia membra Ecclesiæ & Capituli prædictorum gaudeant & gaudere debeant deinceps in perpetuum omnibus & singulis libertatibus, gratiis & privilegiis per quoscunque Divos Romanorum Imperatores, & Reges prædecessores nostros canonicè concessis & concedendis civibus & incolis civitatis Trajectensis, nostris & Imperii Sacri fidelibus dilectis, quibus ipsi cives & incolæ gaudeant & potiuntur, ipsorum tamen civium & incolarum privilegiis, gratiis & libertatibus semper salvis: Mandantes omnibus & singulis, Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Civitatibus, Communitatibus, popularibus, & aliis quibuscunque nostris, & ejusdem Sacri Imperii fidelibus dilectis, sub obtentu gratiæ Regiæ Majestatis, ut dictos Ecclesiæ, Capitulum & singulares personas, in privilegiis, gratiis, concessionibus, statutis & ordinationibus per Majestatem nostram Regiam elargitis tueantur, defendant & foveant, nec permittant ipsa privilegia, gratias, statuta, concessionibus & ordinationes nostræ Regiæ Majestatis infringi, seu quomodo libet violari, seu ipsos Ecclesiam, Capitulum & singulas personas contra eadem privilegia, gratias, statuta, concessionibus, & ordinationes molestari, impediri, seu quomodo libet derogari. Contrarium verò facientes præmissorum indignationem gravissimam nostræ Regiæ Majestatis præsentium sub tenore se noverit incursum, ~~sub~~ nostræ Regiæ Majestatis sigillo testimonioque literarum. Datum Pragæ, anno Domini Millesimo, trecentesimo, octuagesimo secundo xij. Kal. Maii, Regnorum nostrorum Bohemiæ anno vicefimo, Romanorum vero sexto.

4
Confirmatio
veterum pri
vilegiorum.

præsentium sub tenore

Fredericus Episcopus 51.

FVnere itaque Florentii Episcopi solenni pompa delato Trajectum, atque humato xvij. die sequente Albertus Dux Bavariz, Comes Hollandiz, item Wilhelmus Dux Geltriz accessere Trajectum, uterque ad hoc tendens, ut pro voto eligeretur Episcopus. Cumque ille Rogerium quendam de Bronchorst, & hic Fredericum de Blanckenhem Episcopum Argentinens. civitatis dispare sententia commendarent, quamvis Wilhelmus Dux Alberti filiam duxisset uxorem, Capitulum ex hoc frustra auxilium rogavit utrumque, ut in unum convenirent: sic processum ad suffragia, uterque commendatus sub contentione eligitur. Verum Fredericus longe majoribus votis, quem idcirco Bonifacius Pontifex Rom. accepto geminæ electionis decreto, rejecto Rogerio Ecclesiæ præfecit tanquam ap-
tiorum

De quo vide Münsteri
Lib. 3. fol. 445 Thom.
de Kumpis in chron.

riorem. Confirmatus itaque Fredericus, illicò concepit in animo accedere Trajectum, quo venit ipso die dicato, Martino patrono, Comitatus Wilhelmo Duce Iuliaceno, plurimisque aliis Illustribus & Nobilibus cum magno plausu cleri ac populi exceptus, cepitque de securitate Reipublicæ securum cogitare & recuperare loca, si quæ adhuc essent alienata. Intelligens itaque damna & injurias, per quendam Bitterum de Campo furioso (Raesveldt vocant) ac suos locis citra Isulam illatas, tam sub prædecessore suo, quam etiam post illius obitum, & impunè indies magis ac magis grassaretur, coadunato equitatu ac peditatu non spernendo, anno M.ccc. xciiij. mense Augusto potenter intrat provinciam olim Westphalorum, sive verius Occidentalium flavorum, unde Longobardos prodiisse volunt, quorum Reges sese Flavios idcirco prænominavere, modo Episcopo Monasteriensi subjectam, in parte, ubi illi de Campo furioso residebant, quorum Ditiones prædationibus & incendiis etiam citra Lippiam fluvium penitus reddidit desolatam. Ita & longo tempore vestigia extarent paucis arcibus munitis detemptis. Reversus ad sua spoliis optimis exercitu onusto, Arcem præterea cum municipio Cœvordia Tarentanorum præsidium, pro modico arte dudum impignoratum, & per plerosque prædecessores repetitum, perferutatis archivis, & invento pacti chirographo, cum Præfectus illius oblatum atque mutuatum accipere recusaret, collectis viribus post longam obsidionem Mccc. xcv. anno ad deditionem compulsi, Duce Geltrix ab aliis potentibus, & amicis Præfecti in subsidium sollicitato frustra comminante. Quem Trajectani atque Amersfordiani terruerunt, ne pedem moveret, quo medio provincia Tarentanorum Ecclesiæ restituta est. Anno eodem Wilhelmo Comiti Hollandiæ assedenti mensæ Regis Franciæ, specialis (quem Heraldum vocat) laceravit mantili sibi antepositum, obiticiens indignum fore, quod aliquis interesset mensæ Regiæ carens insigniis armorum, innuens insignia ipsius Wilhelmi apud Frisios Orientales amissa. Comes itaque erubescens, exsurrexit, & concessit in Hannoniæ, dirigit Comitem Nivernensem inter nuncium ad Albertum Ducem patrem agentem in Hollandia, alioquin sibi offensum instigatione pravorum, & ob factiones, quæ tunc efferbuerant, denunciantē opprobria sibi illata. Dux itaque in iram commotus, accivit Wilhelmum filium, ignoscens illi quicquid in patrem commississe potuerat. Et anno sequenti xcvi. adunans ingentem exercitum nobilium equitum atque peditum, inter quos erat natus senior Wilhelmus Comes Frisiæ Orientalis, atque junior Albertus Dux Baviaræ cum Comitibus de Salms, sive Heinfberch, & Domino de Parwis ex suis. Ex Francis autem Comites sancti Pauli, Namurcensis, Præfectus de Meens, & primogenitus Regis Carolus de Laborer: ex Anglis item Comes de Stalgice, & Præfectus Cornugaliæ quadringentorum velorum traduxit ad portum Cunter, ubi Frisios, qui Stellingi dicuntur, intrepidè occurrentes, straverunt, ex quibus interiit supra mille ducentos. Post biduum misit partem exercitus versus Lavicanos, qui potentes obviantes impediverunt, ne exercitus Alberti in terram descende-

re agde

Bitterus à
Raesveldt.

redierunt

m. vt

Cœvordia
& Tarenta-
ni Episcopo
vendidit
1295.Occasio bel-
li in Frisiam
ab Alberto
Bavaro su-
scripta.qui puer obisse traditur
ab Hubero

Sunt

meant

Acum multis alijs quos
ses cum classe mille

re auderent, sed captis Frisiorum navibus, retrocessere, & paulo post Albertus Dux rediit in Hollandiam, dissolvens cum gratiarum actione omnes auxiliorum Comitatum, Eodem anno Iohannes Præfectus arcis saxi Rhenani, Rynenstein vocant, coadunata manu valida ex Brabantia, Leodio atque Gelsia intrat arcem suam præfatam sitam in Territorio oppidi Vianensis, indicens Præfecto illius bellum, quo intellecto Trajectani, miserunt subsidia in Vianen, quæ in itinere passa fuerunt insultum ab ipso Iohanne, qui tamen facta hinc inde strage coactus se recepit in suam arcem, quam Trajectani illicò obsederunt, & multis machinis atque tormentis oppugnarunt. Quibus Episcopus ex Transfulanis advolans, tulit suppetias, & se obsidentibus adjuvit cum Præfectis de Abcoonda, Nievelde, & Montisfortis, Renesse, & Viane, qui haud segniter adfuerunt, & tandem facta arcis deditio, & salvis corporibus datis, qui intus erant alias in potestatem Episcopi, qui tunc faceret subridens, Nunquam vidi, inquit, tot egregios longos muros una decipula captos. Erant enim trecenti, qui gravi ære redimebantur, Præfectus autem pridem Coevordix, accepta deditio arcis Saxi Rhenani, & clade suorum, iudicabat rebus suis extremitatem adesse, inter quod amicorum interventu paciscebatur, quod ipse quondam Præfectus consignaret Episcopo chyrographa, & titulos impignorationis oppidi atque arcis Coevordix, cui Episcopus persolveret trecenta scuta antiqua: possessiones autem, quas Præfectus in Tarentia habuerat, sibi salva marerent, quo pacto discordes animi compositi sunt.

Eodem anno xcviij. Albertus Dux memor cædis patruī Wilhelmi inultra, ut illam vindicaret, congregavit non spernendam manum armatam apud Enckhusiam oppidum, quam cum Wilhelmo Duce natu major, quem Præfecti de Bredenoede, Arckel, Egmonda, & nobiles Anglici comitabantur, præmisit in Frisiam: qui applicans, fixit tentoria in Provinciâ dictâ de Lemmers, quibus Staurientes occurrentes, occisis aliquot ex suis, sese subdidere victori, paucis viris exceptis, quos in fidem patris jurare compulsi, & iudices & Præfectos dedit. Et tunc idem Wilhelmus insignia & arma propatruī occisi recepit. Paulo post rebellantibus Frisii, nitentibus & Stauriam & Doccum occupare: Wilhelmus cum Iohanne fratre, qui tunc Leodien. electus, impiger revertitur in Frisiam apud Stauriam, ubi rursus eos ad fidem coegit. Demum apud Vosweerde reliquos Frisios obviantes, in fugam convertit, Doccum obsidione liberavit, inde progressi ad Luyne, reliquos in gratiam recipit. Et Groningenses nomine patris jurarunt eidem fidem, verum non multo post quam exercitus in Hollandiam reversus esset, magna pars rursus rebellavit.

Fredericus autem Episcopus sollicitus circa rem Ecclesiæ, accepto quod Groningenses patentibus cartis & sigillis recognovissent se subiectos Ecclesiæ Traiectensi, admonuit eos, quod erga sanctū Martinum atque ipsam

*Bellum Ed-
fepitum
Domino de
Rynstein.*

*Rynstein m
Jublaes
rursus quib.
Vianensis*

*Abcoonda,
Nievelde,
Montisfort,
Renesse,
Viane*

Novi campi id est

*Paciscendi
tio cum pro
filla Coe-
vordia*

*Cum rebus
perat artem
patrius fish*

*host m
cuyne*

*Groningenses
jurant Al-
berto Duci*

cam fidem m

*Groningenses
se et Episcopo suo*

Aaa

pidam

pidum duo valla, ne accessus ullius eis pateret ad Hollandiam aut Geltriam, cumque nec hoc modo resipiscerent, obsedit cum valida manu oppidum à latere Tarentanorum anno M. cccc. ubi crebri committebantur hinc inde conflictus, cum magna pertinacia Grunorum, qui interdum erumpentes comminabantur jure praelium. Sed Episcopus nihilominus imperterritus, perstetit aliquamdiu, postea impositis magnis praesidiis, ipsis vallis obsidionem solvit, & quaestio paulo post composita est.

Eodem anno Iohannes Praefectus in Arclo indixit Alberto Duci bellum, & nisus est occupare oppidum, quod vocant Antiquas aquas, sed cives restitere. Demum grassatus per Territorium ad fluvium Alblas situm, undique praedas atque incendia exercuit. Indixit etiam Wilhelmo filio Alberti agnato in Hannonia bellum, quod Fecialis in praesentia Philippi Ducis Burgundiae per epistolam denunciavit, quem iussit humaniter excipi, & postea accumulatum muneribus, dimisit, latum (inquiens) attulisti nuncium bellum. nam Dominum tuum denunciasti hostem nobis, jam per nos stabit, quando unquam ejus reddamur amici. Capto itaque consilio cum Philippo Duce, Wilhelmus subito accessit patrem in Hollandiam. Protinus Albertus collecto exercitu, adjunctoque sibi Adolpho Duce Clivense, vastat Ditionem praefecti de Arkel, tempore messis, & rediit, qui provocatus ab ipso Praefecto ad conflictum, illum terga vertere coegit amissis signis: sollicitatis etiam civibus Trajectanis in auxilium sub pactis sese junxere, quod Dux nullas conditiones pacis iniret, absque consensu & scitu Trajectanorum. Item cum Praefectus de Arclo spoliasset ecclesiam Trajectensem dominiis de Hagenstain & Haestrecht, quicumque Episcopus cum septem stolis affirmaret arcem de Hagenstain cum ea parte Lecca fl. ubi Territorio Trajectensi alluit ad Ecclesiam spectare sibi cederet, & quicumque arx atque oppidum de Leerdam occuparetur, cum Praefectus ille ab Ecclesia in feudum teneret, quod Territorium similiter cederet Episcopo, & sub his conditionibus, quae etiam archivis commissa retinentur, initum est sociale bellum. Anno itaque M. cccc. ij. obsidentur oppidum Goricum, atque arx, in qua Praefectus erat, & sic arcis occupatio cum tormentis & machinis, & arx undique quassata, quae tamen habebatur munitior totius provinciae. Qui intus erant fortiter resistebant, & crebras eruptiones facientes, ceperunt Walravium de Bredentode, Florentium Borsalix, & Iohannem electum Leodiens. filium Alberti, quod ille tulit agerrime; Iohannes autem nitentur componere pacem, quae subsequuta est pro nutu & voluntate Praefecti de Arkel, quia omnia sua retinuit, & captivos pro libito aere mulcavit. Wilhelmo Duce id moleste ferente, qui tamen paternae ordinationi non contradixit. Praefectus vero de Arkel, qui jam felix esse potuit, factus ex prospero successu clavior, illico scripsit Trajectanis, quod se declararent, an vellent sub pace comprehendi, alioquin haberet eos loco hostium, & hoc medio renovatur bellum. Trajectani circumgerentes, & per Territorium continuas faciebant incursiones omnia desolando; Praefecto ex adverso, ubi porerat incen-

Gruni pro
Gruningesi

n. imia

Iohannis Ar
culensis Du
ci Alberto
bellum facit

n. agenti

n. quandoque

Bellum so
ciale contra
Arclonem.

quandocumque

fit n. oppugnatio

n. clavior

Bellum fin
cum renovat
ur cu Traj
ectanis.

circumgerentes

incendiis cuncta vastando, & continuatur bellum inter Traiectanos & Vianenses socios, ac Præfectum biennio ac semi, paulo post incendit Præfectus portum dictum de Vaert de patrimonio Episcopi, quod ille indignanter tulit, quia nihil hostile gesserat contra Præfectum.

Anno M.cccciiij. die 12. Decembris decessit Albertus dux Bavariz, Hollandiz, Zelandiz, atque Hannoniz Comes, qui rexerat xlvj. annis: cui successit Guilielmus major natus Comes Frisiz Orientalis, anno sequenti durante adhuc bello inter Præfectum de Arckel & Vianen, Gilbertus de Isendoorn erumpens ex Gorcum, occupavit & depredatus est oppidum Wbuidrichem, existens Ditionis Wilhelmi Ducis contra fœdus initum, qui idcirco provocatus meditabatur ipsi Præfecto de Arcklo reponere vices, & consiliarius sibi Traiectanos sub prioribus pactis cum patre initis, cum quibus intervenit etiam Episcopus, propter crebra damna sibi per Præfectum de Arcklo illata, qui omnes mutuis viribus oppidum Hagenstein atque arcem, Item & aliam arcem Everstein ad mille passus vix à se distantem, quibus totius Leccæ fluvii imperium Præfectus de Arcklo sibi vendicabat, fossa inter media separantes, & valla opposcentes, crates extarunt ad transitum. Tum Episcopus Everstein, & Dux Hagestein presserant obsidione, prout diu in animo conceperat. Nam pro insigniis unâ cum plerisque Nobilibus fautoribus gestare consuevit sepem auream in collo, cum repagulo, nemine præsumente, quid id sibi velleret, quod tunc declaravit. Nam exsectis & collectis undique salicibus, arcem cum oppido fortissima cinxit sæpe, ita ut nemini pateret exitus aut ingressus. Fredericus quoque Episcopus haud impiger in suo proposito, confectis quinque cataractis, quas cum manu fossorum produxit usque vallum arcis, quo viso petentibus colloquia, qui intus erant, & frustra animum Episcopi tentantibus, fuit responsum: Sat est vobis scire voluntatem Domini Episcopi, cum aliud non fiet: Tum sese dedere bonis & corporibus eorum salvis, data fide, quod nunquam arma ferrent, nec consilium vel favorem præstarent adversus Episcopum aut Ecclesiam suam, aut ducem, cujus ductu omnia gerebantur. Sed quæ intus erant spectantia Præfecto, quæ eorum juramenti designare debebant, cederent cum arce Episcopo. Qui illicò iussit arcem incendi, ac funditus demoliri. Videntes autem obsessi in Hagestein, consternati animis, obtulerunt similiter deditionem corporibus & bonis salvis, quod obtinere nequiverunt, sed solum salvis corporibus, & sub potestate Ducis. Et illicò oppidum expoliatum cum arce traditur igni, & humo renus deletur. Sic Præfectus condignas perfidiæ exolvit pœnas, fortunata erat deditio, nam paulo post reversi sunt, quæ documenta proprietatis Episcopus Wilhelmo Duci ostendit, & sic uterque contentus, discessit ad sua.

Circa eadem tempora Iohannes minor natus ex nobili familia de Bredenroede nupsit filiz Principis Abconde, quam satis invitam induxit, ut apud vicum Dorestatum sacrum assumeret velamen, ubi & votum fecit: ipse vero professus est vitam Carthusianam desperatione quadam, uti creditur,

dominio

1404. Albertus Dux Bavariz, Comes Hollandiz, Zelandiz, Hannoniz, cui successit Guilielmus major.

Hagenstein et Everstein arces obsiderunt.

aptarunt Arce

appendebant. Larina in huc.

Bulla à collo pendere super aureo.

Everstein deditur, et ab Episcopo excedit.

hic sensus non roborat et videtur quidam deesse. Hagestein incendit et demolitur.

Congregavit vitam monasticam.

ductus, quia patre superstite adhuc ad possessiones pro ambizioso statu ductendo pertingere nequibat. Mortuo itaque Principe Abcondæ patre, dominia jam filia iniriata sacris, & sic inepta ad successionem, devolvebantur ad familiam de Gaesbeeck. Verum Iohannes pœnitentia ductus, exuens habitum cum parva manu, vicum Dorestadum clam intrat, uxorem jam Deo devotam, contra fas extrahit, sperans se cum illa potiturum Apcondæ. Verùm cives illic denunciarunt Episcopo cum cursore, qui suppetias tulit: Iohannem cepit, & aliquot ex complicitibus capite plecti, & in loco profano humari fecit. Advocans autem Præfectum de Gaesbeeck, jam recuperavimus (inquit) hunc vicum Dorestatum & in potestatem nostram redegitur, & te liberavimus à Iohanne hoste tuo, Recipe rursum oppidum, & esto amodo amicus, & non ingratus; Cui ille perpetuam fidem iurejurando promisit & auxilium, quod malè adimplevit, uti videbitur suo loco. Et Episcopus facta donatione vici instituit etiam illum in arcem Apcondæ.

Iam redeamus ad Præfectum de Arelo: hic ex filia Principis Iuliacensis habuit filium secum omninò discordantem propter inutile bellum, quod nolens assumpsit, & semper detestatus est, timens sinistrum eventum, postquam sese ad pacem, quam filius desiderabat, flectere volebat, & sanioribus civibus ex Gorcum similiter displicebat, qui filio, qui ex linea materna magnas haberet clientelas, id sollicitanti sese contra patrem confederarunt. Edoctus pater de hoc conceptu, conscendens equum, tendit Gorcum, cui denegatur ingressus, & omnium colloquium, tunc animum applicavit ad conciliandum sibi filium, quod & fecit. Cives verò Gorcumenses hoc audientes, & timentes capitibus suis imminere periculum, quare omnes aditus præcludebant, & vigilias & custodias multiplicabant, quoniam sciebant patrem cum filio medituros ingressum, mittensque nuncios ad avunculum filii Principem Iuliacensem pro defensione & suppetiis: & ille ferre recusasset, asserens se nolle intromittere, accesserunt Wilhelmus Duxem Bavarix, & Comitem Hollandix: cum quo pacti sunt consiguare oppida Gorcum & Leerdam in potestatem ipsius, & rursum ipse protegeret contra patrem & filium, & alios illi adhæsuros, volentes eos opprimere, & sic assertus est Dominium. In re tam desperata, Præfectus cum filio omni ope atque consilio destituti, meritam sustinentes ultionem, adhuc pertinacibus animis moliebantur recuperare deperdita, confidens Gorcum recepto se invenire amicos, & sic quam secretissimè tentatis aliquibus civibus xii. die Septembris, anno M. ccccviij. filius clam mœnia conscendit, & oppido potitur, in quo invenit Walravum de Brederoode, antea patris captivum. Wilhelmus verò Comes Hollandix, accepto nuncio cum celeri apparatu accessit arcem, & adauxit præsidia, conscribens interim equitatum atque peditatum: advocans etiam Traiectanos & Vianenses in auxilium, qui haud segniter af-

fuere, & illic fixit tentoria contra arcem, obsidendo oppidum. Intelligens Reinaldus Dux Gelrix oppidum rursum esse in potestate nepotis sui, & parva manu jam obsideri, adunavit ingentem exercitum, & indixit Wilhelmum bellum,

Sed mutata fortuna, rediit ad priorem statum: sed prohibetur

Abcondæ de Domino de Gaesbeeck

Gorcum & Leerdam se dant in cli- entiam Du- ci VVilhel- mi, & Comi- tis Hollan- diæ

1407. Ars culensis per filium nep- tis Gorc.

Dux Gel- triæ Re- inaldu- m suppetias

bellum, jam agenti in castris, & adducens secum magnos commعات & tormenta, nisus est ferre suppetias nepoti suo, cui cives obviantes usque flumen Lingam adduxere commعات. At Wilhelmus movens castra, occurrit Duci Gelriae usque sacellum situm in aggere, ibique pernoctavit impeterritus non detrectans praelium. Verum Duce Gelriae eadem nocte retrocedente, Wilhelmus rursus rediit ad praesidia, & munita arce, revertitur in Hollandiam, filius Praefecti contradidit oppidum in potestatem Ducis Gelriae, & sic inter cives & illos ex arce assidue commitebantur caedes, & similiter rapinae inter Hollandinos & Gelrios. Instabat etiam asperissima hyems, ut facilius ingressus esset in ipsam Hollandiam. Sic Gelrij semel fecere incursiones, & in Territorium Heusden, cum magna tamen eorum clade, nec ammodo reversi sunt. At Wilhelmus Comes posuit praesidium in Dalem, juxta arcem Loevenstain, praeveniens Ducem Gelriae, qui hoc ipsum meditabatur, superveniens re non dum perfecta, ubi acriter pugnatum extitit die cena Domini Gelriis in fugam conversis, & Hollandinis inchoatum opus perficientibus. Paulo post factae sunt induciae triennales, ut etiam fieret commerciorum communicatio, demptis exulibus, qui propter Wilhelmum Ducem ex Gorcum proscripti erant, quos tamen sequerentur bona.

Circa hæc tempora petenti Iohanni electo Leodiens. Wilhelmus Comes frater ejus contulit novum oppidum Woerden cum Territorio & illius Iurisdictione excepta Antiqua aqua, annuens ut mansionem cum securo cubiculo similiter construere liceret, qui tunc ædificavit illam munitissimam arcem, quæ adhuc superest. Quod considerans Wilhelmus, dixit fratri, utique istud est securum cubile, sed omnino præcavendum erit, ne nobis, aut posteris reddatur perniciosum.

Eodem ferme tempore defecerunt Leodienſes à Iohanne designato eorū Episcopo, quia recuſabat initiari ſacris Duce Praefecto de Paruwes instigante, & occasionem hanc capiente sub spe intrudendi filium suum in ſedem. Traiectum tamen ad Moſam ſi, manſit in fide Iohannis, qui in eodem obſidebatur. Vnde Iohannes Burgundiæ, & Antonius Brabantiae Duces fratres cum Comite Namurcenſi, cum multis proceribus ad arma per Wilhelmum Comitem Hollandiae allecti, auxilium obſeſſo ferre properabant. Leodienſes verd̄ intelligentes V Wilhelmum cum exercitu a deſſe, obſidionem ſolvūt, occurrentes uſque Tongras, ubi praelium initur anceps, & pugnatum diu hinc inde fortiter. Tandem ex latere per induſtriam Comit̄is Namurcenſis irrupitur ordo Leodienſis, qui miſerabiliter perimuntur, occiſo etiam Praefide de Parwijs eorū ductore, ſerunt interiſſe ſuper xxij. mille hominum. Pugna contigit circa medium menſis Septembris. Hac autem victoria clati, & non contenti, Iohannes Dux inter ceteros cum Iohanne electo obequitantes cadavera caſorum jam detractis exuviis per tumulos jacentium inſpecta tanta multitudi-
ne dixiſſe fertur ad electum: Praeſtaſſe ne cha-

Leodenses
in gratiam
recepti tra-
ditis s. p. re
bellum. &
decedunt

rissime nepos, te fuisse initiatum sacris, quàm tot hominum millia propter te interiisse? Tum Leodenses supplices precantes veniam, haud obinucere, nisi prius viginti quatuor ex eis pro arbitrio principum traditis, qui auctores motum credebantur (heu triste spectaculum) ad Clivum urbis decollatis, & sic in gratiam residui agrè recepti, triumphantes exceperunt.

* hic
lactum
nit.

n. e. m. m.

Pax inter
Ducem Gel-
ria, & Vil-
helmum Co-
mitem Hol-
landia su-
per Ditione
Arkelensi.

Lobeke Tho-
donum, ho-
dis heretot
duna propa-
dona. hunc
munc in li-
via.

Anno M. ccccx. finitis induciis inter Duces Wilhelmum & Reinaldum. Wilhelmus consillavit sibi Amersfordenses, & obtinuit suos habere introitum atque egressum in oppidum, ex quo provincia Gelriz magna incommoda intulit. Intercurrebatur per amicos pro pace: sed Wilhelmus nullas admisit condiciones, semper obaudiens oblatas, nisi ante omnia obtento Dominio de Arclo. Perpendentes itaque æquum fore, si in uno vellet frui voluntate sua, saltem in alio vicissim condescenderet, & præfectum de Arcklo ex parte compensaret, sic cavebant forma sequente. Renaldus Dux Gelriz atque Iuliaci, traderet oppidum Gorcum cum tota ditione Domini de Arclo Duci Wilhelmo, & induceret filium ad cedendum juri suo, & ac-
tioni etiam Domini de Leerdam, & omni successioni devolutivè in posterum à patre suo, Præfecto vice versa pro hujusmodi renunciatione persolveret Wilhelmus Dux Renaldo Duci, statis terminis centena millia scutorum, & isto medio facta est amicitia inter Ducem & filium Præfecti, eo seccluso, pax ista conclusa fuit oppido Dorrestato anno xij. At Dux Renaldus reversus in Gelriam, convenit cum Præfecto de Arckel, tradens illi arcem Oyam, cum illius districtu, & quinque millia quingentos aureos ex Thelonco Lobeke ad ejus vitam, filio autem consignavit Præfecturam Bornæ cum Territorio adjacente, & loco istorum manerent Duci illa centena millia scutorum.

pater

a. Ch. 1473
Trajecti
fidio.

Quæ causa
mandata
proscripti.

Hoc anno pullulavit in Trajecto seditio non modica instinctu illorum de Arckel, qui memores eversionis arcis Everstain; adhærentes idcirco nobilibus de Bredenroede contra illos de Gaesbeeck, longe contra antiquam amicitiam, qua familia de Bredenroede Trajectanis semper jungebantur, & similiter seminantes discordias inter illos de Bredenroede & Montfoert eduxerunt, ut ex scintilla modica erumperet maximum incendium. Nam anno xliij. Kalend. Aprilis, quum Magistratus senior atque novus ex causa debebant congregari, conspiratores nocte præcedente subornarunt alios suæ factionis, ut in mane adessent ante foras domus Consilii, persuadentes populo, quoscunque sibi credebant infestos, civitatem Wilhelmo Duci adidixisse, & velle tradere. Magistratu itaque congregato, sit clamor publicus: Volumus civitatem in pristina manere libertate, invitis etiam cunctis renitentibus in contrarium, & rumor in tantum effebuit, ut Magistratus cogeretur convocare cives singulos, & proscribere quotquot illi nominabatur, & Hermannus de Lochorst Decanus major tunc primum locum sibi vendicabat inter auctores. Proscripti sunt autem Iohannes de Lichenberch, de Lanscroen, & Iohannes de Clarenborch, qui tunc dicebantur Magistratuum civium. Walterus Grawert senior, Bernardus Procis Schultetus, & eorum amici

Amici omnes atque fautores amovebantur Magistratu nemine audente contradicere, ut nullus esset patronus aut intercessor proscriptorum, qui confugientes Amersfordiam, crebris literis pulsarunt Magistratum, ut in iustitia audirentur, offerentes in loco quolibet non suspecto sese sponte etc. custodia publicæ exhibituros, donec se ritè purgassent, sed in vanum laborarunt. Idipsum exposuerunt Episcopo, qui idcirco accedens Trajectum, in dicto Capitulo duorum statuum Ecclesiæ scilicet & Nobilium equestrium, & exhibitâ quærelâ ad legendum in præsentia Decani Majoris, Iohannis Spiegel, & aliorum unius factionis, qui assurgentes proclamarunt, non esse opportunum de similibus facere sermonem. Videntes autem proscripti se auctoritate Episcopi etiam nil profecturos, confugerunt ad Ducem Wilhelmum, qui eos in protectionem suam suscepit, & consolatus est blandè. Decanus autem cum suis complicibus, videntes se magnanimo Præsule proponente, impunè locutos, nec aliud subsequi, audaciores affecti indies magis ac magis proscribebant sibi suspectos, ita ut civitas & civibus videretur evacuari & carere negociis, quia per Hollandiam commercia nulla exercere poterant, ita ut magnum oriretur murmur. Quodam autem tempore dum Magistratus consilium iniret, & Iohannes Spiegel ad prandium iret, accidit contentio inter ejus famulum & ministrum Magistratus; qui ab illo vulneratus, concivit amicos in ultionem, qui accedentes Iohannem objecerunt sibi temerariam & insolitam violentiam, & accrescente populo idem Iohannes ad domum salutis causa confugit, cujus foribus per vim effractis, ille exiit per fenestram. Decanus autem hoc intelligens, suos ad arma convocans, ita insequitur ab omnibus, ut propositi compos fieri nequiret, sed in loco religioso cum fratre se salvaret. Eodem tamen die Decanus cum Iohanne Spiegel proscripti sunt, & extra civitatem educti cum Ibrando fratre Frederico de Aa, Iohanne Mach, & aliis consociis anno xv. Reliquos verò, qui adhuc in urbe huiusmodi factionis inveniebantur præ multitudine non sunt proscripti, sed adjurati in fide & concordia civium permanere, quorum perfidia non cessavit, ita ut aliqui capite plecterentur. Et tunc Legati missi sunt ad Ducem Wilhelmum pro renuanda amicitia: quæ inita est pro omnibus, qui Decanum & Iohannem Spiegel urbe expulerant. Et paulo post Wilhelmus Dux veniens Trajectum mutua lætitiæ habendæ causa, accepit Præfectum de Arco per amicos suos captum, & deductum ad oppidum Septem montium, sic valedicens amicis, rediit in Hollandiam, ubi illum sibi fecit præsentari, ex quo plurima secreta scrutatus, plenè intellexit, qui fuissent auctores ad tradendum eum, & servans prudenter reconditum, ignorantiam dissimulavit, diffens in tempus opportunum. Siquidem reconciliatis Ducibus Wilhelmo & Renaldo, ut supra scribitur. Wilhelmus cum Nobilibus aliquot venit apud Ducem Renaldum pacificè in Veluam, ubi magnificè exceptus per sex dies epulis & venationibus recreabatur, ubi inter loquendum casu dixit Renaldus Wilhelmo: Ne pos potes tuæ dignitati benè gratulari, quod simul jam sumus concordēs,

inter;

*et ius
offerunt se
iuri*

*Episcopus
se interpos
nit frustra.*

*Comiti Hol
landia ex
les consola
tur.*

*Iohannes
Spiegel cau
pus sedate
forum.*

*Proscripti
tur cum
Decano
maiores
aliqui, et alii.*

permanere

*Prudentia
Comitis in
dissimuland.
arcanis qua
cognoverat.*

*Colloquium
Ducum in
Vobis.*

interroganti Wilhelmo causam, respondit: Nisi inter nos esset pax & amicitia, jam fores in potestate nostra captivus, replicanti autem Wilhelmo placidè illud fore difficile admodum factu, iterato dixit Dux Gelta: Nepos, ut dictis nostris fidem præbeas, potentiores tuæ ditionis ad hoc præstassent consilium & favorem. Wilhelmus verò Dux subridens, finxit minus curare, tamen continuò secum volutabat in animo quivam esse possent, erat enim prudentissimus, & tenebat hanc conspirationem suæ captivitatis secretissimè, benè suspicans de aliquibus, qui secreta colloquia cum hostibus suis servarunt, sed simulabat se nescire donec jam omnia per Præfectum de Arkel detegerentur. Et uterque Dux se mutuò valedicentes discessere, Wilhelmus redeunte in Hollandiam: Amici verò eorum, qui auctores sceleris futuri erant, intelligentes hujusmodi rumores, accesserunt Ducem, dicentes causam hanc maximam esse ponderis, auctores verò nitentur sese purgare, & stare juri in quolibet loco non suspecto. Et amici ita prosecuti sunt eorum causam, ut Dux Præfectis de Egmonda ac Iseltain addiceret saluum ac tutum accessum & recessum ad comparandum statuto die, quod non fecerunt, & sic iussit causam eorum iudicio discuti. Qui convicti rei, capitis damnati sunt, bonis eorum fisco adjudicatis. Tum paulo post missi à eaduatore feciali ad cives oppidi Iseltain, monuit eos deditionis, cumque id

*Iseltainum
obsidetur an
no 1416*

*Conditiones
deditionis
Iseltain op-
pidi ac arce*

respuerent, obsidione pressit anno xvj. Præfecti verò Vianensis & Culenburgensis amici, Præfecti de Iseltain, habentes pro comperto Ducis pertinaciam, quod obsidionem non solveret, nisi oppido in potestatem suam redacto, præveniendò petierunt à Duce admitti ad colloquium, quod etià obtinuerunt, & eo deduxerunt, ut uterque Præfectus Egmondæ atque Iseltain oppidum exirent, cum facultatibus suis intro existentibus, seque absenterent ex Dominiis Ducis non intraturi ullo tempore absque ejus consensu, & Præfectus Egmondæ cederet juri ad oppidum & arcem de Iseltain sibi competenti in Ducem, qui vicissim illi & hæredibus suis perpetuis futuris temporibus penderet, annuo duo millia scutorum veterum, & V Wilhelmo fratri suo annuo sexcenta scuta similia, & eorum matri octingentas coronas, quamdiu ageret in humanis. Et sub his conditionibus consignatur oppidum cum arce in potestatem Ducis, cui cives præstarent illicò fidem. Circa eadem tempora mense Novembri anni præcedentis factum est prælium ingens inter Francos & Anglicos, quos propter paucitatem dum timidos sentirent, Franci sub nulla conditione in deditionem accipere nollent, ex desperatione reddidere audaces ac victores, caesis millibus multis Francorum ob eorum solam superbiam, cum se de victoria jactarent securus.

*Angli ex di-
spiratione
victores in
pugna
Athenuria
suo Blau-
giana, anno
Ch. 1415.
8 Kal. Nov.
venit.*

Interiit maxima Nobilitas ex parte Francorum, inter quos Dux Brabantia, & Comes Nivernensis, & Iohannes de Bredenroede. Ex parte Anglorum periiit Rhufensis, Cujus oblatum obsequium tanquam Apostata Rex Francorum recusavit. Meditans itaque Dux Wilhelmus se confici senio, & unicam solum habere filiam, nomine Iacobam, quam desponsaverat secundo genito Regis Franciæ, convocatis itaque provinciarum suarum Nobilibus & prima-

1 Antonius
Namurensis
1 Carolus vi.

& primatibus, designavit eis filiam unicam hæredem sibi successuram, pe-
 tens in verba sua jurari, & auxilium adesse, quando res exposceret. qui ha-
 bita deliberatione, addixerunt se ita facturos, & facta sunt desuper legiti-
 ma documenta, tunc Wilhelmus rediit in Hannoniam. Quo cum applicu-
 isset, accepit nuncium de obitu primogeniti Regis Franciæ, & socero suo
 designato Regni hærede. Quem vocatum à patre Rege Wilhelmus, comi-
 tatus est donec susciperetur à Legatis. Interim quidam gratus ipsi socero
 accessit eundem, afferens lorica artificiosè fabrefactam, quam illicò ob-
 lectatus pulchritudine illius induit, & probatam exiit. Et paulo post juve-
 nis tantæ spei (quia ferebant intinctam veneno) infectus interiit, sepultus
 lectu publico apud Parisios. Wilhelmus verò revertens in Hannoniam, sen-
 tit inflationem tibiæ, qua dolere consuevit, & facta incisione per chirur-
 gum, languebat donec mors subsequeretur, cum gubernasset annis xij. Qua
 audita, plerisque morore, alios letitia affecit, Præfectus quoque Egmon-
 da applicuit ingenium recuperandi oppidi Iselstain, quod obtinuerant.
 Præfecti verò de Brederode & Monteforti festinanter tulerant suppetias il-
 lis, qui in arce erant, interpellantes auxilium à Traiectanis, promittentes
 si oppidum recuperare possent, illud cum arce se demolituros. Traiectani
 verò affuere impigri, & Iohannes electus Leodiensis similiter advolavit, se
 illis iungens cum oppidis Hollandiæ. Hæc agebantur anno xvij. in æstate.
 Traiectani & Amersfordenses habentes oppidum exosum, eo quod esset
 exulum suorum receptaculum, multum laborabant ad illius occupationem.
 Illi verò qui intus erant malè muniti ad sustinendam obsidionem, petiverunt
 colloquia mediatore Wilhelmo de Egmonda. Ex improvise, quod cives se-
 fellit; conditio deditiois erat; Præfectus oppidi Iselstain excederet, oppi-
 dum cum suis Comitibus & facultatibus, quas asportaverat secum, & ex-
 hiberetur sibi salvis conductus usque novum aggerem: Cives verò salvis
 corporibus starent arbitrio Comitum Iacobæ, quæ ascendens ardem Magi-
 stratus cum Iohanne electo populum credentem se in verba ipsius juratu-
 rum, ceperunt longè præter eorum opinionem, quia pacta ignorarunt. Tra-
 iectani verò & Amersfordenses sollicitantes importunè obtinuerunt pote-
 statem oppidi, quod primò incendentes arcem ac portas & moenia cum tur-
 ribus deleverunt funditus. ipso die Apostolorum petri et Pauli.

Defuncto Wilhelmo Comite, descendit Iacoba ejus filia ex Hannonia in
 Hollandiam, & suscipitur ab omnibus oppidis in Dominam: excepto Dor-
 draco, ubi Iohannes electus Leodiensis tanquam administrator, paulo post
 clam admittitur, quamvis Iacoba ex consilio ipsius & Philippi Ducis Bor-
 gundiæ, matre sua procurante nupsérat (dispensante Romano Pontifice, quia
 se atinebant) Iohanni Duci Brabantia, iamque factio illorum, qui Cabel-
 liavi dicebantur rursus exsuscitatur auctoribus Præfectis de Arclo & Eg-
 monda. A quibus mense Septembri insequenti oppidum Gorcum rursus
 occupatur cum auxilio necessariorum suorum: & qui in fide Iacobæ erant
 confugerunt ad arcem, & illicò subsidium per litteras petiverunt ab amicis,

Iacoba filia
 Ducis Brabantia
 belmi hares
 Ditionum
 regni in
 nra respici-
 tur ab Opa
 denibus.

genero
 vide Amal. Flandr.
 Meyeri feb. xv. fol.
 250 ad annum 1417.

Campani
 ois ad exa-
 rme.

Iselstainum
 occupatum
 obsidetur &
 deducitur cer-
 tu conditio-
 nibus.

1418.

Iselstainum
 deletur à
 Traiectensi-
 bus & Am-
 ersforden-
 sibus.

Iacoba verò
 puer ab om-
 nibus pro-
 terquam
 Dordracen-
 sibus.

Gorcum occu-
 patur ab
 Arculanensibus.

praesertim à Trajectanis & Amersfordianis, qui ex tempore advolarunt, Et Iacoba coadunata ex improvise manu satis valida, navigio sese in arcem contulit, quo intellecto Trajectani atque Amersfordiani, cupientes sese jungere exercitui Iacobae, infringentes per industriam murum, & aperientes portam oppidi, respicientem ad arcem, non absque stupore hostium, qui magno milite gaudebant, & invitis illis, extensis signis per vicum sese junxerunt aliis exilientibus ex arce. Cumque Praefectus de Arckelo viribus suis confusus, offerret pro sequenti die occasionem pugnae, Iacoba cum suis respondentibus, sese pugnandi causa venisse, & velle pugnare, quando sibi placeret: confestim hinc inde acceleratur ad arma. Erat fossa ingens disjungens Trajectanos & Amersfordianos ab adversariis, & ne viderentur signa canere receptui, cum quibus erectis veneri si fossam circumirent animose tranantes in hostes erupere, junctis illis qui cum Iacoba advenerant, & postquam diu hinc inde acriter pugnaretur, tandem mansit penes Iacobam victoria, quamvis oppidorum Hollandiae subsidia nondum adventassent, & filius Praefecti de Arckelo cuncta per ordinem disposuisset, Occubuit nihilominus cum Praefecto de Preterfom, Ottone de Bueren aliisque Nobilibus & equestriis ordinis, captis Comite de Warreborch, Alardo Praefecto de Bueren cum aliis. Praefectus verò Egmondæ, Iohannes de Mairlar, Theodricus de Leiden, Nicasius Oerdingen, & plerique alii ad numerum quadringentorum captivi Trajectanorum effecti, Trajectum ducti sunt. Ex parte Iacobae desideratus Praefectus de Bredenroede. Ex adversariis milleni vel occisi vel submersi. Acta est hac strages secundo Kal. Decemb. anno M. ccccxv. Quo die Praefectus de Gruterwijck dudum ex ministerio Episcopi congregatis equestribus copiis, invasit Comitatum Tuentanum, abducens magnam praedam in arces suas: Episcopus verò novitate rei permotus, cogitabat reponere injuriam à servo illatam, & sollicitantibus amicis in emendam pactum fuit, ut arx cum oppido dederetur Episcopo, & in potestate sua permaneret quinquennio: tunc enim illo transacto liceret redimere pro octo nis millibus & trecentenis florenis, alioquin perpetuo incorporata permaneret Episcopatus, & sic sopita fuit quaestio.

Paulo post celebratis nuptiis inter Iohannem Ducem Brabantiae, & Iacobam in Haga Comitum, Iohannes electus Leodiensis, invitis eis se contulit Dordraci, & multa damna Comitatus intulit, & paulo post oppidum Rotterdamentem ob praesidii incuriam occupavit, duorum fluminum hoc modo sibi vendicans imperium in magnum praedictum Iacobae. At Trajectani interim subvertunt reliquias oppidi Iselstain, si quae adhuc supererant, ne vestigia remanerent.

Anno M. ccccxix, descendit Philippus Iohannis Ducis Burgundiae filius in Hollandiam, ut discordes animos Principum componeret. Attinebat utrisque & indicto conventu apud Gorcum effecit, ut in patrem atque ipsum fieret compromissio, quorum auctoritate pax facta est Traiectanis atque ipsis Amersfordianis introclusis, quae ipsis male servata est, quia Egmondani

seclu-

Recipitur
manu forte
praelante
Iacoba

missi d. de Arckel
heri
venerunt. fore Harlar
-lieden
Raso de

a 417. habet
Meyorus,
qui vide.
vel christel
Praefectus
de Glycer
suoque inva-
dit Comita-
tum Tuentanum

Nyenhuys
in hinc nov. resp.

Iacobae cele-
brat nuptias
cum Iohanne
Duce
Brabantiae.

liber vultu reavit

Philippus
Dux Bur-
gundiae pa-
cem facit in
ter Iacobam
& Iohannem
patrum.

Egmondani
urbem pa-
cunt.

secludébantur. Et quo Trajectani securius sibi consulerent, interunt seorsum novas cum Duce Iohanne cōditiones, ut cives negociarentur liberius, pendentes idcirco magnam vim pecuniæ ad summam, uti creditur decem & octo millium aureorum. At confirmatis omnibus, invaditur statim navis onerata mercium, applicans ex Flandria & palo transfigitur in aquam, captis qui intro erant. Idipsum contigit secundæ navi, auctoribus Egmondanis, Iohanne electo adhuc agente Dordraci. A quo cum frustra peteretur restitutio, denunciatur querela oppidis Transisclanis, qui consuluerūt acrius instandum, atque sollicitandum. Sic recurritur ad Iohannem Ducem Brabantiae atque Iacobam, qui post pacem pronunciatam, Hollandia excesserant quinquennali administratione Iohanni Duci Bavariae electo permiffa, Favit Iacoba Trajectanis, sed omnino illi erat interdicta potestas, & Iohannes Dux venationibus & aucupii intentus nihili ducebat, quæ erant Reipublicæ, cum alias potuisset æquari Regibus potentia, nedum obaudivit Trajectanos. Immo cum evocasset aliquot cives eorum per Epistolas suas, qui etiam occisi fuerant, tulit æquanimiter. Postquam autem viderent iustitiam ipsis denegari, seque sperni, accesserunt Episcopum, qui deinceps in animo volutabat ad refarciendum damna suorum. Et inito fœdere cum Nobilibus suis & oppido Leiden, in cuius erat amicitia, & Præfecto illius ac Wilhelmo de Bredenroede, Iohanne de Haemstede, & plerisque aliis, quibus Egmondani & Gerardus de Heemskercke infestabantur: protinus indictum bellum Præfecto de Heemskerck atque omnibus qui suæ factionis erant, Fovebat enim magnas copias Proscriptorum, & Episcopus immisit Leidanis quingentos milites subsidiarios, qui magnam prædam undique cogebant. Verum ipse cum suis ac Leidanis accesserunt oppidum Gaudam, in quo Iohannes Dux tunc erat, & suburbia ac domos usque ad portas consumpsit flammis. Et cum nullus erumpere auderet onustus spoliis & captivis rediit. Nam Iohannes Dux Bavariae flocci pendens priora fœdera, cum Duce Brabantiae Iacoba, & Trajectanis inita, novas amicitias iniit cum Reynaldo Duce Gelriae, & inter multa propter solam avaritiam pepererunt: Quod si Præfectus Montisfortis sese ingereret prælio, & oppidum ipsum adipisceretur, cederet Iohanni Duci Bavariae, & incorporaretur Hollandiae: Amersfordia autem cederet Duci Gelriae, & annectaretur Ducatui. Et decedente Episcopo, conveniunt simul de aliquo bono succellore, qui tunc cogereretur iure jurando affirmare, contra neutrum eorum, nec provincias sese aliquid attentaturum, & ad hoc mutuis viribus contenderent. Sed quia prius facta est per eos divisio patrimonii Divi Martini, quam tradita esset possessio; sic uterque defecit in vanis consiliis; quamvis Episcopum & Trajectanos multis injuriis afficientes, ad arma provocarunt invitos. Iohannes itaque jam offensus, congregatis suis, obsedit Leiden: Et arx dicta Poelgeest cessit primo transeunti: Leidani verò magnas strages intulerunt ejus exercitui continuo. Interim Reinaldus Dux juxta fœdera inter eos ini-
ta, sit hostis Episcopi atque Trajectinorum, attrahens Episcopos, Colonien-

*Navis ex
Flandria
appellens
capit ar-
que spoliis.*

*Iohannes
Dux Bra-
bantiae in-
venit non curat
Reipublicam.*

*Trajectani
spoliis abra-
bant, im-
plorant opem
suæ Episcopi.*

*Iohannes
Dux Bava-
riae contem-
pit Iacobam
novam eudis
fœdera cum
Duce Gelriae.*

*Leiden obsi-
derunt à Re-
ynaldo.*

Reinaldus
Dux Gel-
dila cum
militum Prin-
cipibus & fi-
delibus Epi-
scopi &
Traiectano-
rum.

sem, Monasteriensem, Ducem Montensem, Comitem Morfaciorum cum Praefectis de Gaesbeeck & Eulenburch in suam partem, de quibus tamen Episcopus non malè meritis erat, cui etiam fide obstringebantur. At Reinaldus tot viribus suffultus, ducit in Amersfordianos. Qui advenientibus praepararunt occultas insidias, sed adversitatem passi, suis aliquot captis aut trucidatis, adjecerunt hosti audaciam. Episcopus illic pro consolatione misit eis quingentos armatos. Dux nihilominus progrediens usque Emam fluvium tendens ad obsidionem, exercitum usque adeo numerosum adduxit, ut ab ortu usque occasum Solis occuparentur lustratione. In quos Amersfordiani ingentem torserunt machinam, bombardam vocant, & illic factis inductis xliij. horarum Dux cum suis movens castra, reversus est in suam Provinciam. Inter tot angustias Episcopus ac Traiectini in magna constantia perseverantes, ut omnibus incommodis obisterent, etiam sociis Leidanis parabant ferre suppetias & comeatum, quo laborabant. Et eo magis Dux Ioannes urgebat ut sese dederent, quod & contigit propter novos motus aliquorum Amersfordianorum, persuadentium Ducem Reinaldum in oppidum recipiendum, qui hoc pacto concives eorum relaxaret. Quo comperto Episcopus, novum militem immitit, & auctores cepit captivos, ac deinceps continuant Amersfordiani decurrere in Veluam. Sic dilatae suppetiae Leidanorum & sero missae, qui interim sese dediderunt. Et Ioannes Dux inde movens exercitum, obsedit montem sanctae Geertrudis, &

Episcopus
cum popu-
lo suo in an-
gustia con-
stitit.

Leida dedis-
sur Bavaro
ob suum.

cum

Bellum Ep-
iscopi in
Areulanis
& eorum
socios.

Traiectani
ponunt in-
sidias Am-
sterdamen-
sibus.

Traiectum
vixit op-
tione Prin-
cipum an-
nua abun-
dant.

medio tempore exspiravit quinquenalis administratio rerum sibi commissa, & obtinuit prorogationem ad septennium, unde Dux Brabantiae magnam sibi omnium acquisivit indignationem, quia ignaviter Rempublicam administrabat. Interim Episcopus sollicitat Transisulana oppida ad sociale bellum, cum eo usque sese in quiete continuassent, & obtinuit, ut communi nomine Praefecto de Arckel, & ceteris inimicis Episcopi indicerebatur. At Traiectani anno 1420. posuerunt insidias juxta aggerem fluminis Amstelae (jam oppidum Amstelredam vocant) emittentes aliquot praedatores ad pecora, erumpunt oppidum cum magnis viribus: alii cum praeda simulant fugam, quos illi insequuntur. Verum detectis ante tempus insidiis, repellant, caelis partim, ac captis ducentis quinquaginta eorum civibus, Ex qua clade in tantum reliquorum civium animi consternati, ut conjectura fuerit Traiectanos, sequenti adhuc die potituros oppido, si progressi fuissent, singulis in navibus salutem locantibus, & suas facultates tanquam profugi secum abducentibus. Persuaserant sibi principes hostes, urbem Traiectensem pressuros fame, cum longè aliter contra eorum opinionem eveniret, cum & annonae, & aliarum rerum longè solito majore gauderent abundantia. Praeterea Traiectani cogebant quotquot habitant usque Harlemum ab eis & à Schonovia usque Dordracum etiam Goyos quotidianum pendere tributum, & erat inter eos mira concordia, etiam cum Episcopo, quo strennuius cuncta agebant, & vicinis terrori esse ceperant.

Anno verò xxj. ortum ingens apud Amstelredam incendium, quod majorem partem oppidi absumpsit. At Traiectani locarunt vallum ingens ad

lelli
miz

ostia Hemissu. ut excluderent naves vagantes per sinum Frisiacum vicinum, quem Meridianum vocant, magno ex illo afficientes Hollandiam damno. Tum Transisulani nacti secundum ventum securè intrabant Hemsum, & in vitis hostibus adducebant Trajectum quicquid vellent. Eodem anno nocte quæ præcessit duodecimam Kal. Decembris Territorium illud amplissimum, quod vocarunt insulam Dordracenam, sive Wiltorum oceano inundatum, ruptis aggeribus incuriâ Principum uri asserunt, & infinitis mortali-
bus summersis horridi adhuc maris potius quàm sinus præbet spectaculum, nec per tot annos iratus Oceanus, æstum furoremque ponit ut aliquid sperare liceat, quia potius major ejus timetur sævitia, ut crebrò altius fluat illis in finibus quàm sint domus habitantium in cõfinibus. Casus omni sæculo dolendus, & quamvis mortales, ob cælestem iram merito ab armis desisteret, & superna numina placare convenisset, non tamen potuerunt tot monita indurata cordè molli-
re. Sic Trajectani impigri principio anni sequentis in Veluam undique reponunt vicos Nieukerck, Bernevelt, Putten, & Northusen, expoliantes atque flammis exurentes, Circumvagabantur circa loca quælibet sita juxta oram sinus Frisiaci supra memorati, qui ab Oriente Veluam alluit, à meridie Hollandiam, ab septentrione Frisiam, ab occidente septentrionali Oceanum excipiens, arcemque de Arckle, & Ecde demoliti sunt Reynaldo Duce apud arcem Rosendal, agente cum quadringentis equitibus, nec audente se movere.

Anno xxij. peracta messe castra metatus est Episcopus in Rôdichem, ubi & tentoria fixit, mittens suos circum Arnhemum oppidum, quærentes occasionem pugnae, vicos Rosendal atque Velpam, & loca vicina consumetes igni, cumq. nemo ex adversariis sese offerret, adusto Redichem, Episcopus jussit classica canere receptui. Hoc modo superbiâ ambitiosius utriusque Ducis, dejecta (qui prius inter se partiti fuerant, ditione Ecclesiæ Trajectum agrè jam sua tuerentur, cum uterque magna clade affectus fuerit. Geltii verò, ut viderentur referre vices, transcentes in Provinciam Transisulanâ, vastabant domos aliquot, quæ salutem & immunitatē pactæ fuerant à Præfecto de Gaesbeeck eorum coadjutore, non absque nota juris bellici interrupti, brevi redeûtes ad sua. Erat annus iste infelix, & adversus Trajectanos, qui foris bello, intus fame & peste urgebantur. Nam modius tritici appendebatur quivis aureis, & pestilentia consumpsit præter fœminas & impuberes, supra mille quingetos cives. Nihilominus in vigilia Divi Martini (cùm promiscuè Germani & Galli cômessionibus & bachanalibus indulgere solent) mense Novemb. noctu oppidum Wagening, porta confracta, per aricem invasere, eripientes captivos, qui illic ex suis detinebantur, & adducentes octuaginta ex hostibus, de prædato & incenso oppido Trajectum, reversi sunt. Et circa eadẽ tempora Geltiis invadentibus Ditionem Traject. occurrit Ludovicus Præfectus Montisfortis, & pari numero confertis manibus cepit septuaginta ex hostibus. Et caput Divi Adriani Martyris ex Monasterio insulae Beatae Mariæ adductum Trajectum, magnis precibus obtentum. Et pax eo-

Amstelredami ingens incendium.

Insula Dordracensi ab Oceano occupata & summersa.

Trajectani in Veluam.

Sinus Frisiaci desertus.

Trajectani foris bello, intus fame & peste pressi fuerunt, ac uti cõtraherent.

vide Clemangis epist. 132.

Lede / erler et de

*Pax inter
Traiectanos & Du-
ces pecuniam
recepit.*

*Iohannes
Traiectanus ap-
p. 1457.
obit. Item
Fredericus
Episcopus.*

dem anno inter Principes renovatur & Traiectanos, ut utrique Duci pro-
damnis illatis aliquam pecuniam exolverent, quam Dux Ioannes recepit.
Reinaldus verò Dux ante solutionem interit in agro, dum ventrem exone-
rat in præviso anno. Iohannes Dux sequenti anno xxlii. in vigilia Epipha-
niæ diem similiter clausit extremum. Eodem anno obiit Fredericus Episco-
pus, septimo Idus Octobris, sanguine & meritis præclarus; cum præfuisset
annis triginta, recuperatis omnibus serè locis antea à patrimonio alienatis,
arcibusque undique restauratis. Sepultus Traiecti in Basilica Divi Martini,
obtinuit à Sigismundo Imperatore privilegia, quæ inferius annotantur.

Confirmatio Sigismundi Imperatoris sub Frederico Episcopo.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis feliciter amen. Sigismundus
Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, ac Hungaria, Dalmatia,
Croatia, Rania, Serbia, Sallicia, Lodomeria, Comania, Bulgariaeque
Rex, ac Marchio Brandenburgensis, nec non Regni Bohemiae & Lutzen-
burgensis hæres ad perpetuam rei memoriam. Etsi Imperialis præeminen-
tia generosa sublimitas erga fideles & devotos Sacri Romani Imperii, &
præcipuè inelytos principes, qui ad ipsius decus & gloriam adornantur ju-
giter nos movet esse sollicitos, ad honorem tamen omnipotentis Dei, cu-
jus providentia nos, quanquam immeritos suæ bonitatis dignatione in api-
cem dignitatis Cæsareæ collocavit, Erga Principes Ecclesiasticos, & ipsorum
Ecclesias, & ad loca divino cultui mancipata, cordis nostri & mentis inten-
tio ferventius inflammetur, ut illis submoveamus incommoda, profectus
procuremus & commoda, pacis ac quietis compendia ministremus, tutisq;
& rationabilibus eorundem Principum & Ecclesiasticarum personarum
petitionibus annuamus & votis. Sane venerabilis & illustris Frederi-
cus de Blanckenhem Episcopus Traiectensis, Princeps & Consiliarius
noster, & Sacri Imperii devotus fidelis, dilectus ad nostram accedens præ-
sentiam personaliter nostræ Majestati cum devota modestia supplicavit, ut
ipsum & Ecclesiam suam Traiectensem de omnibus & singulis Regalibus
feudis, bonis, mobilibus & immobilibus, ac omnibus iuribus temporali-
bus, quocunque nomine censeantur, à nobis & Sacro Romano Imperio
dependentibus, ad ipsum & suam Ecclesiam prædictam spectantibus inve-
stire, illaque sibi de novo infeudare, & concedere, quæque omnia & singula
privilegia, indulta, literas, libertates, gratias, observantias, bona, proprieta-
tes, & possessiones, immunitates, jura, statuta, consuetudinis sibi & Ecclesie
sue prædictæ, tam à Divis Imperatoribus sive Regibus Romanis nostris
prædecessoribus, & præcipuè beatæ recordationis Carolo quarto Roma-
norum Imperatore, Domino & genitore nostro charissimodata sive datas,
concessa sive concessas, innovare & approbare, ratificare, & ex certa nostra
scientia & solite Imperialis celsitudinis clementia confirmare gratosè di-
gnemur. Nos igitur ad gloriam & reverentiam Dei omnipotentis & sub-
limis

Lib. 1.

Aus. 1.

n

com.

*jurisdictiones & consi-
ones.*

limis, qui nos ad Monarchiam suæ sacro sanctæ Monarchiæ, militantibus
 sola sua misericordia dignatus est præficere, Ecclesias Christi & Ecclesiasti-
 cas personas singulari favore juvare desideramus patrocínio pietatis. Qua-
 propter præfati Fredrici Episcopi & Principis nostri virtuosam industriam,
 constantiam, fidei ac synceræ affectionis puritatem, quibus ipsum virtutū
 meritis, verbis, operibus, & exemplo clarare limpidius experimur, qui etiā
 præcedentis famæ celebris de ipso fuerit vox testata, nec non puræ ipsius
 synceritatis affectum, quod Imperatoriæ Majestatis per honorem locis &
 temporibus oportunis omni benevolentiæ studio promptum se reddidit,
 hætenus sollertem, placidum & acceptum: & ut ipsum in antea pro nostris
 & Sacri Imperii beneplacitis, fortunis, animemus suis justis & rationabi-
 libus supplicationibus, annuentes ipsum Episcopum & ejus Ecclesiam Tra-
 jectensem de omnibus & singulis Regalibus, feudis, bonis, mobilibus &
 immobilibus, ac omnibus juribus temporalibus, quocunque nomine cen-
 seantur, à nobis & sacro Romano Imperio dependentibus ad ipsum quo-
 que Episcopum, principem nostrum & ejus Ecclesiam Trajectensem ab an-
 tiquo de jure justique titulis spectantibus, investimus per præsentem, illa-
 que sibi de novo infeudamus, & concedimus gratiosè, nec non universa &
 singula privilegia, indulta, literas, libertates, gratias, concessionem, emuni-
 tates, jura, statuta, cōsuetudines, jurisdictiones & observationes, bona, pro-
 prietates & possessiones de verbo ad verbum in omnibus eorum sententiis,
 punctis, clausulis, ac si ipsorum privilegiorum, jurium, jurisdictionum ac
 literarum, indultarum, libertatum, gratiarum, emunitatum, statutorum,
 consuetudinum & observantiarum, bonorum proprietatum & possessionū
 tenores præsentibus essent inserti, & totaliter expressati sibi & Ecclesiæ suæ
 prædictæ, ut præmittitur, concessas & concessa, siue dictus Fred. Episcopus,
 sui que prædecessores eis hætenus violentia præpedienti usi fuerint, siue nō,
 animo deliberato, non per errorem aut improvidè, sed sacro Principū, Co-
 mitum, & procerum nostrorum accedentium consilio, ex certa nostra sci-
 entia, ac de nostræ Imperialis potestatis plenitudine concedimus, innova-
 mus, approbamus, laudamus, ratificamus, & præsentis scripti patrocínio
 sicut rite præcesserunt, & proinde confirmamus & communimus nostris &
 Sacri Imperii ac aliorum juribus in aliis semper salvis. Nulli ergo omnino
 hominum liceat hanc nostræ investituræ, infeudationis, concessionis, inno-
 vationis, approbationis, laudationis, ratificationis, confirmationis, ac com-
 munitationis paginam infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire. Si
 quis autem hoc attentare præsumpserit, nostram ac Sacri Imperii indigna-
 tionem ac pœnam centum librarum puri auri, (quarum mediātam Imperia-
 lis nostri ærarii siue fisci, residuam verò partem injuriam passorum usibus
 decernimus applicari), se noverit irremissibiliter incursum; præsentium
 sub nostræ Majestatis sigilli appensione testimonio literarum. Datum No-
 vimagi Colonienſis Diocesis, anno Domini Millesimo, quadringentesimo
 sexto, decimo die decima septima mensis Novembris, Regnorum nostro-

Modestia
 Imperatoris
 Tg.

mit.
 quoniam vel quin
 a præconio

fortius

Omnia Prin-
 cipum bono-
 ficia reno-
 vantur, p̄a
 quam fido
 verbo ad
 verbum hie
 repetitis es-
 sent.

Clausula
 obreptionem
 excludens

Pœna vio-
 lati privi-
 legii.

Anno r. 46
 die 17. No-
 vembri.

rum

rum Hungariae anno tricesimo, Romanorum electionis septimo, coronationis vero tertio.

Ad mandatum Dni regis Johannes de Stragomo
propositus & vicecancellarius

ex domo Culenburgica

Suederus Episcopus 52.

ET

ex domo Diepholdica
vide Kalevine de laude
Westphal.

Rudolphus Episcopus 53.

Defuncto Frederico Episcopo, post indicta comitia, plerique Principes commendarunt suos ut communi suffragio obtinerent. Archiepiscopus Colonienfis, Walravium fratrem suum ex domo Morsacionum Episcopus Leodiensis, Praepositum Aquisensem, ex domo Buerensium, postea in Culenburgio interemptum; Episcopus Monasteriensis Albertum nepotem, ex Comitibus Hoyen; Dux Montensis, Gerardum Clivensem, Dux Clivensis, Rudolphum Diepholdien Canonicum Coloniensem, & Praepositum Osnaburgensem, collegia vero Canonico-um tot adversis petitionibus statuere deliberandam usque in vigiliam Martini patroni sancti. Atque ipsi adhuc in consistorio manentibus, ecce unus ex Praefectis civium, ex familia illorum, qui dicuntur Prois, per impetum pulsans fores, contumaciter alta voce Decano S. Petri, nepoti suo, inquit, quod nisi eligeret Rudolphum Diepholdien, sciret mortem sibi intentandam: qua impressione motum Collegium majoris Ecclesiae exsurrexit, & eligere recusavit, cum quatuor Capitula aliarum Ecclesiarum processere ad electionem, & per contentionem cecidere suffragia supra tres, Rudolphum Diepholdien, Praepositum Aquarumgrani, & Suederum Culenburgensem, Praepositum Traiectensem. Hic sentiens se votis longe inferiorem, transfudit sua in Rudolphum, affirmans ex conscientia se illo aptiorem, aut magis idoneum non scire. Unde Transisulani, qui multum saeviebant Rudolpho, bene contentabantur. Iam agebatur annus 24. cum Martinus Romanus Pontifex rejecta electione providit Episcopo Spirensi de Ecclesia, Qui parum ad illam anhelabat, intelligens Provinciam illam plurimis subjectam factionibus. Quo comperto nonnulli Traiectani, Suederi amici accedentes Episcopum Spirensem, intervenire, ut ille Ecclesiam Traiectensem commutaret pro Praepositura Traiectensi, quod Martinus approbavit, cumque illud propalaretur, orta est apud Traiectanos non modica discordia, quibusdam adhaerentibus Rudolpho, aliis obedientibus decreto Romani Pontificis. Ista agebantur anno xxv. cum Suederus Episcopus ipso die Laurentii Martyris in-

Compositus
vot Episcopi
papa vult

Electio non
contingit.

Procedit
in beneficium
non repa-
ratur missa
anno 1425.

ararep

traret civitatem, & exules de more cum novo Principe inter funiculum illum sequerentur, suboritur motus ingens, rupto funiculo, aliqui trucidabantur, quorum cædem Episcopus in se assumpsit, proscriptis ex recenti plurimis, ne quicquam, & dira in Transisulanos imprecans, quia Rudolphum foverent, & redditus Episcopatus illum occupare permitterent: cum illi pro innata barbaræ gentis duritia flocci penderent nec fulmina Iovis, nec Martis arma formidantes. Pacatis itaque rebus Trajecti, Suederus accessit Amersfordiam ad sopiendum seditiones illic exsuscitatas: quo cum venisset, alios proseripsit, alii occisi sunt, alii capite plexi pro arbitrio suo, quæ omnia ex sua auctoritate fieri declarabat: Rediens Trajectum, attrahens in amicitiam Collegium Macellariorum non absque magno incommodo suo (nam plurimum animi propter similia sua acta alienabantur ab eo, cogitantes quomodo ab eo absolverentur) Et Rudolphus latitabat in arce Lupina, Wulven dicta. Quidam in dolo crediti animi persuaserunt Suedero, ut interdum apud Amersfordiam atque oppidum Rhenanum & Horestum arcem moraretur pro consiliandis aliorum animis, quod sibi haud displicuit, ut primarius absque magno sumptu degeret. Hæc fiducia egressus Trajectum in fine veris anni xxvj. tendit Amersfordiam. Et medio tempore Iohannes Renes in vigilia Penthecostes Trajectum ingreditur cum exigua admodum manu, quem amici jam præstolabantur, & se illi jungunt in foro. Quibus Collegium Marcellariorum illico occurrit, pugnatum acriter, sed victoria mansit penes Iohannem, tumque expellebantur omnes fautores Suederi Episcopi, & Rudolphus Diepholden sequenti die introducit & postulat. & Collegium Marcellariorum tunc cepit inter se dissidere. Suederus verò Episcopus confestim cupiens suis ferre opem, Trajecti non admittitur. Retrocedens Amersfordiam, primo repellitur, agrè tandem intromissus, ubi per internuncios consiliavit sibi Præfectum Egmondensem, patrem Arnoldi Ducis Gelriæ, Trajectanis atque Amersfordianis insensum, à quo sibi acquisivit equitatum ac peditatum ex Gelriis ad numerum quingentorum militum, quos ipsi Amersfordiani excluderunt. Illi verò fingentes se retrocedere, collocatis insidiis & civibus admirantibus, quoniam tam subito disparuissent, sequenti die Episcopus ascenso equo, finxit sese solacii causa exire cum puellis euntibus ad mulctrum summo mane, & in porta permorabatur paulisper: tum milites exilientes à cannetis celeriter subintrant. Et hoc medio potius oppido, fabricari iussit bina valla, unum juxta portam ex inventione imaginis Divæ Virginis Mariæ celebrem: aliud intra oppidum. Sic omne imperium sibi vendicans in Amersfordianos. Tum plurimam inter eos ac Trajectanos actæ rapinæ. Paulo post effectæ sunt induciæ inter Trajectanos & Gelrios, seclusis illis de Emenella, & locatis præfidiis in vallibus, Gelrii excessere Amersfordia: Non longè post eorum recessum, habito Levi & secreto prius inter cives susurro, illi de Emenes noctu appropinquarunt oppido ex una parte, fit concursus civium ad mœnia, & qui vallo ad portam præerant similiter accurrunt, & tunc ex alia parte supervenientes

*Seditionis
fructus de
receptis.*

xix

*Simplicitas
fructus de
noctis.*

*Iohannes
Renes
auctor mu-
tata postea*

*Fortuna mu-
tata, amici
quoque
mutantur.*

*Servat agens
Episcopi
Suederi in
Amersfor-
dianis.*

*Amersfor-
diani præ-
gematibus
sunt libere
restituti.*

G. C. C.

Trajecta-

Trajectani transcendunt vallum & mœnia oppidi, tunc Gelrii confugientes ad vallum intra oppidum tanquam in matula conclusi sunt sese dedere, quo pacto Amersfordiani rursus in pristinam libertatem restituti sunt.

1427.

*Philippus
Dux Burgundia,
Sacerdos
Episcopus &
Dux Gel-
driae hacten-
us Traiecta-
norum, &c.*

*Traiectani
cum fami-
lis Amers-
fordiani de-
fendunt*

Anno xxvij. Dux Philippus Burgundiae sese confederat Swedero Episcopo, & Arnoldo Duci Gelriae, & fit hostis Traiectinorum atque Amersfordianorum, & hi tres Principes sese associaverant, quod unus absque alio non admitteret aliquas conditiones pacis, & illico Dux Philippus ducit exercitum in Amersfordianos. Quibus Traiectani noctu praemiseraut suppetias trecentorum sagittariorum. Sequenti die oppugnatur oppidum per quinque horas, cum ipse Dux nimium audax, fossis insiliret. Pugnatum hinc inde acriter, & res pendebat in ancipiti. Amersfordianis trina vice à mœnibus retrocedentibus, & per desperationem omnia perisse proclamantibus. Eo tamen non obstante, Traiectani cum foeminis Amersfordianis restiterunt viriliter, plurimos sternentes aqua & calce bulliente, ita ut tandem exercitus Ducis abducens, quos potuit, faucios, ab oppugnatione desisterent, propter nimiam stragem passam, cum octiduo integro cadavera è fossis & propugnaculis extraherentur, & terræ commendarentur.

1428.

*Impeditur
ira
montium ne
possit cerno-
re verum.*

*Exitus
ira
inconfide-
rata.*

Anno xxviii. immergitur ingens navis in flumine Hema ad impediendum introitus Traiectinorum, quam Cattam nominabant, cui Traiectani vallum opposuere. Arnoldus quoque Dux usque adeo exarsit in bella Traiectanorum, ut quamvis jam Maria prius Reinaldi Ducis, postea uxor filii Ducis Montensis usufructuaria Comitatus Iuliacensis decederet, & jam idem Comitatus devolveretur ad Ducatum Gelriae, negligeret arripere Dominium, & fidem à principibus exigere. Et cum Imperator potentiam Ducis Philippi, cui Arnoldus adhærebat, tanquam anhelantis ad Imperium nimis haberet vel sollicitam vel suspectam, investivit Ducem Montensem in Comitatum Iuliae, quam actu possidebat. Condignas itaque Arnoldus favoris sui luit poenas, etiam posterius sui usque in presentem diem exuti sunt illo Comitatu.

Eodem anno quidam Rudolphus de Westkercke conscendit Vectam fluvium usque vicum Broeckel cum quinque millibus Piccardorum, quibus restitit manus rusticana donec supervenirent Traiectani: fit pugna, & vertuntur Piccardi in fugam, amissis caesisque mille ex suis, captis quadringentis, ereptis octo vexillis, & in templo Divi Martini suspensis.

Eodem tempore invadunt Traiectani partem illam Gelriae, quae jam Betua dicitur, quibus occurrunt Noviomagenenses, & conferto praelio amisso eorum primopilari, cum plurimis Nobilibus, captis etiam multis, in fugam conversi sunt: Traiectani vero cum captivis & praeda inter revertendum undique collecta, accesserunt Monasterium in sulz beatæ Mariae, ubi illud occupantes, cum perentes non admitterentur, & postea in favillam redigentes, qui Abbas in Traiectanos ex auctoritate Romani Pontificis, quia dunderum excluderant Episcopum, excommunicationem promulgaverat, &

cuius

*vult
vult*

*Picardi
con-
duntur &
captiuntur à
Traiectinis.*

*vna cum Henrico de
Nyemode n. e. u. m. r.*

*Monasterium
in sulz
beatae Mariae
à Traiecta-
nis occupatur*

ejus fovebat causam. Fuere multi ex clero ducti conscientia & metu censu-
rarum aufugientes urbem; tanquam parentes Romano Pontifici, sperantes
Trajectanos debere respicere, furoremque deponere. Sed quia illi in solita
perstiterunt obstinacia, & furor protraheretur in lōgum (quia novennio per-
duravit) pœnitentia & ægestate ducti agrē in urbem recepti sunt, & toto
illo tempore Rudolphus vi & potestate sua, Trajectinorumque adjutorio
administrationem rerum occupavit cum sumptu inestimabili. Et fuere in-
terim decies octies conceptæ conspirationes, quæ caruere effectu, unde ta-
men propter suspicionem multi capite plexi sunt.

Conspiratio-
nes in Tra-
jectanis fu-
re innotuerunt.

Anno xxix. egressi Trajectani, navem illam in Hema flu. demersam, cum
machinis & tormentis confregerunt rostrum; & degelante aëre navis per
imperum glacierum fluminis circumgeratur, ignorantibus Trajectanis,
qui credebant id industriâ eorum fieri, qui intus erant, cum illi summē pe-
sclitarentur. Sic Trajectani apposuerunt aliud vallum apertientes hoc medio
viam comeatum.

Quod na-
vis in Tra-
jectanis fu-
re innotuit.

Eodem anno celebratur pax inter Philippum & Arnoldum Duces, ac
Rodolphum Episcopum & Trajectanos, postposito Suedero, cui jus & a-
ctio sua solum reservabatur integra: quod illi permolestum fuit. Et videns
se se humana ope fraudari atque destitui, concessit Basileam, ubi consilium
celebrabatur, conquerens de fide utriusque Ducis non servata. Et post lon-
gam & inavem prosecutionem, quia jam favores deficiebant, & pro Ru-
dolpho agebantur, ut populus furiosus ab armis terraheretur, qui nec cen-
suras, nec interdicia metuebat non absque vita: suæ rædio illic diem obiit
cum præfuisset annis octo, sed novem solum mensibus frueretur auctori-
tate sua per magnam injuriam suam.

Suod pax
Episcopum
Basileam
ritur desi-
gnavit per
fractum &
sors prim-
cipit.

Hostes quoque Hollandani & Gelrii ut sit, jactantes magnalia, multas
affirmabant sibi ex bello accrevisse divitias, Trajectanos contra omni pen-
ria adfectos, & thesauris exutos, quod illi indignè ferentes, indixerunt lu-
dos ac spectacula publica, concessa securitate cunctis advenis, exposuerunt
publicæ ostentationi continuo triduo quicquid argenteorum vasorum, &
præciosæ suppellectilis supererat in triplicibus subselliis prominentibus à
ponte pistorio usque alium pontem castrî inbeidictum, ubi cum omnium
admiratione tanta copia auri argenti que visa fuit, ut crederetur Hollandiæ
atque Gelriæ thesaurus collatus Trajectum.

Trajectani
pauperes re-
putati ab
hostibus ostē-
rant suas di-
vitias.

Anno xxxi. suboritur ingens incendiū in suburbis Trajectensibus, quod
eic. transilivit in urbem, & Regionem Arenulæ consumpsit, cum Monasterio
Iherusalem continuo Insulæ & Ditioni Laurentii suæ pelli pariorum.

Inocendum
sors ex
suburbis in
ipsam urbem.

Tricesimo tertio anno Iacoba Comes Hollandiæ necessitate ac metu po-
tius quam sua sponte uti ferebatur, declaravit Philippum Ducem Burgun-
diæ tutorem Dominiorum suorum, quem etiam Rectorem undique desi-
gnavit, & in verba illius jurare fecit, servato sibi aliquorum locorum usu
fructu. Et hoc pacto liberabatur Franco. Princeps Borussia, ob nimiam
potentiam Philippo suspectus: cui Iacoba clam nupserrat.

Iacoba Co-
mes Hollan-
diæ declaravit
Ducem Bur-
gundie Tu-
torem ep-
rectorem Dy-
tionum suarum.

Suederus Episcopus
scopo mor-
tuo, Rodol-
phus successit,
dit.

Anno xxxij. Suederus Episcopus decessit Basileæ, & clerus executores elegit, Walravum ex Comitibus Morsationum, fratrem Theodrici Archiepiscopi Coloniensis, confirmatum in consilio Basiliensi, per Felicem tunc Pontificem designatum. Et inveniens Rudolphum intrusum, processit contra eum ad censuras, sedem locans in Dordaco & Aernhem.

pelatus Lib. 3. hyl. Gallie
confessus & dicit. Schoonb.
in Epist. hyl. Traiect.

Tandem
funda suc-
cessit Thi-
lippus Dux
Burgundie.

Anno xxxvij. defuncta Iacoba devolvitur totus Principatus ad Philippum, qui illum potenter & pacifice diu gubernavit.

Wilhelmus
Dorschius
proscriptus
& captus
decellat.

Sequenti anno xij Kalend. Aprilis Wilhelmus ex familiis de Dorschen, præcipuus inter proscriptos cives, Traiecti capite plectitur, favebat enim parti Suederi Episcopi, qui à Præfecto Culenburgensi directus in Hollandiam, cum via terrestri progredi statuisset, suavis & monitus ab illo, ut pecuniam descenderet, politis insidiis præstolatus capitur à Traiectanis, cumque jam naviculæ imponeretur, quis ait, vestrum adeo audax fuit, qui virum nobilem & Præfectorem præsumpserit allicere ad me famulum suum tradendum, cumque nemo responderet, subjunxit. Certè nimium audax est, propterea eum bene compensante, quia dignus est. At Rodolphus electus, ubi Walravus Morsacius patum adversaretur medio tempore placide Rempublicam administrat, ita ut securo itinere liceret undique negociari, dempta Colonia, ubi frater Walravii præsidebat, & perduravit hæc pax ab anno xxxix. usque xlvij. & interim Rudolphus construxit aulam in arce Horrestæ, arcem quoque Legam funditus, ædesque Episcopales Traiecti multum intentus communi utilitati. Sed cum anno xlvij. imponeretur Traiecti pro contractis ex bello debitis redimendis tributum prædiale quod Margengeldt vocant, & jam penderetur ingens vis pecuniæ, cepit Rudolphus perferutari, ubi & quomodo applicaretur, hinc ceprum inter Rodolphum ac cives fomentum discordiarum, ut contentio fieret inter eum & Decanum majoris Ecclesiæ, comminantem Episcopo, ut si ea via procedere veller, consuleret sibi ut permaneret Episcopus, ipse autem bene permaneret Decanus, & sic utrinque discessum iratis animis. Rudolphus conscendens equum indignabundus contulit se Amersfordiam atque Horrestam, revolvens semper in mente verba Decani, & permorabatur illic, perpendens quorsum res tenderet. Iam Henricus Præfectus oppidi Montisfortis dissentiebat cum Rodolpho ac Traiectanis, quem Rudolphus in gratiam capiens, & quo de Decano atque adversariis sese ulcisceretur, eundem sibi reconciliat, indulgens sibi commissum, quo patrem usque ad mortem detinuisse in custodia dicebatur, mulctatus insuper ære non modico, quod multum displicuit Traiectanis meditantibus, si, quemadmodum nuper Suederum expulerant, & hunc excludere, Walravumque jam auctoritate

Ex contem-
ptu ira, &
hinc discor-
dia atque
bellum

Aposto-

Apostolica confirmatum suscipere possent. Supervenit Nicolaus Cusanus Cardinalis Legatione fungens, qui primo statum Ecclesiasticum, & religiosa loca in meliorem vitam reformare tentavit, sermonem vulgarem (erat enim Mosellanus, vico Cusa oriundus) ad populum faciens infra septa S. Iohannis, sed parum profecit. Inde animum convertit ad concordandum Rudolphum cum Walravio, cum grato & amicabili medio. Monastrienses enim sive Minimigartenenses Westflavorum (quos Westphalos vocant) caput est, recusabant accipere Episcopum Morlacium casu, quo isti ad obedientiam armis reduci possent, tum Walravio cederet electioni & Episcopatu ad utilitatem Contardi Diepholdi nepotis Rudolphi ex fratre Osnaburgensis atque Daventriensis Præpositi, servato ipso Walravio reddito annuo ex Episcopatu & decimo donario omnium obventionum Diocæses Traiectanæ, de quo & Rodolphus participaret. Et tanta erat, quod illa pecuniaria indicta Henrico Præfecto Montisfortis similiter cederet Walravio. Et his pactis facta est pax, & renovata amicitia inter duos contententes, & Walravio cessit omni iuri in Rudolphum sibi competenti super Episcopatu Traiectano, & interventu Cardinalis provisum fuit Rudolpho, qui undique sibi consiliabat amicos præter Traiectanos, quibus id permolestum fuit. Anno xlix. celebratis commitiis, & jam Magistratu de more designato, cum jam Traiectani indulgerent commellationibus & poculis, subintrat Rodolphus clam per foramen mœnium, & illic confregit portam urbis, introrsum tendens cum suis versus forum, quod vulgo de Plaets vocant: ex eo fortè, quia ibidem palatium antiquitus fuerat, sicuti aliqua vestigia vidimus; vel quia placitatur ibi, uti Iurisperiti aiunt; sicuti adhuc curia servatur. Cumque jam viculum, quem Schulteti dicunt, intrasset, sit obviam turba civium, Pugnatur acriter, Rudolpho atque Henrico Præfecto Montisfortis, dejectis equis, victoria tamen cessit Episcopo, ubi desiderati aliquot Nobiles cives ex Lichtenburch, Proeys atque alii. Arnoldus vero de Amerongen, & Henricus Iacobi filius capti, & capite cæsi. Præfectus quoque Gaesbeeck se redemit cum oppido Duretrato, & arce Apconda, salvo usufructu, & duodenis millibus florenorum. Præfectus quoque septem Montium dimissus sub fide capti, præterea multi cives, & magno arte mulctati atque damnati exilio, Iohannes quoque Proeys Decanus, & Bernardus Proeys Scholasticus maioris Ecclesiæ proscripti, hoc itaque pacto reposuit Rudolphus Decano verba pridem prolata ab eo.

Anno li. captus fuit à Traiectensibus in fundo Hollandiæ supra Leccam fluvium quidam Theodericus Hagenon, tunc missus à Præposito maioris Ecclesiæ, cæsus capite ipso festo Martini & hyeme sequente, instinctum ipsius Præpositi vicissim capiebantur Præfectus Aggeren cum suis collegis in

Ccc 3 ponu

Mirum
facit
beneficentia
comparatio

Walravio
& Rodol-
phus clas-
pacem casu
ponitur
inter se ap-
probatione
colas Cusa-
no Cardi-
nate.

Rodolphus
Episcopus
notu capto
Traiecto

Civem alii
quos par-
tim capto
partim cæsi
partim in
exilium
missi.

13 febr. 1449
in lib. memor. consab.
Calend.

iuxta institutionem
inde confectam, 1449
pud. s. magne apt.

Capitulum
alieno Tor-
reorodi-
scordum
inter vici-
nos parit.

Dyckzanius cu
Hagenradys capto
ab Hollandis

portu dicto de Vaert, qui sese magno arē redemerunt, sed de hoc ipsi Hollandini sese non intromisere, verum ægerrimè tulerunt ipsum Theodericum in fundo eorum capium, ita ut conventus propterea indiceretur apud confinia dicta Putcup, ubi Rudolphus Episcopus comparuit, & ex adverso Vicarius sive Præses Hollandiæ ex nobili familia de Lalaing. Cumq; Præses atque Hollandini præter solitum negotium ponderarent, multa comminando; quod audiens Episcopus, illicò respondit, si de uno homine fonte animadversus fuerimus in fundo vestro deprehenso, capite, & vos sub nostra Ditione binos aut plures scelestos capite, quod facile tolerabimus. Sin autem id minus vobis placuerit, prospicite incendia vestra, & nos intendemus nostra. quo audito permiserunt illi facilius rem componi & sopire.

Anno lii, exoritur ingens bellum apud Monasterium, ob Sedem pridem vacantem, cum cives cum populo Ditionis eorum ac parte Canonicorum contendissent pro Oderico filio Comitum Hoyen, atque alii Nobiles ex contrario major & sanior pars Canonicorum elegissent Walravum filium Comitum Morlaciorum, cui adhærebant Archiepiscopus Colonienfis, Arnoldus Dux Gæltiæ cum aliis. At Walravus obtinuit confirmationem à Rom. Pont. quo tempore Nicolaus Legatus, uti præmissimus concordasset differentias inter Rudolphum & Walravum. Vnde Rudolphus cum eo sociale bellum assumpsit, ut nepotem suum efficeret Episcopum, in quod omnem thesaurum atque corporis incolumitatem effudit. Effectus itaque indigens, indixit clero Trajectensi subsidia atque Tributum: quod illiconstanter renuerunt, quos ille interdicto comminabatur; clerus verò sibi timentes, ne injuria afficerentur, constituerunt nocturnas excubias: & pullulabat hoc modo dissensio per annum. Videns Episcopus se frustra conari, nec Magistratum illi posse auxilium ferre vehementer indoluit, quamvis Magistratus publico indico inhibuisset, ne aliquis pro clero excubias servaret, ita ut unus ex ministris cleri deprehenderetur, nomine Martinus: quamobrem clerus cessavit à Divinis, & cum Magistratus decrevisset illum capere prehendendum, confestim adunatis amicis concurrunt in Basilica sancti Martini: & Magistratus convocat in foro palatii per sonum campanæ quosque poterat, & direxit tormenta contra Basilicam, Clerus verò cum suis amicis egredientes, accelerabant eos insultare in foro. Tum Wilhelmus ex Præfatis Montisfortis intercessit, occurrens clero, quos contulit in ponte Divi Martini, & accedens forum ita percellit Magistratum, quod captivum clero restituerent, & cogerentur per sonum campanæ revocare & proclamare quicquid clero placeret, hinc initium tumultus popularis.

Anno verò lvi. dum sonitus campanæ indiceretur, sit cōcursus populi vociferantis, volumus confringi sigillum, & destituto Magistratu, eligitur novus, & ordinata cōsilia-bula collegiorum mechanicorum in emunitate Divi Johannis per pulsum pelvium, hoc facto, & uti placuit, rebus pro eorum nutu ordinatis, acciiverunt Præpositum majoris Ecclesiæ: quod Rudolpho Episcopo apud arcem Horrestum agenti, mirum in modum displicuit, & vi-

dēns

cui favebat Dux
Clivenfis et Joēs
Com. Hoyen.

Bellū apud
Monaste-
rium VVest-
phalia me-
tropolim.

Indigens
Episcopi
qualiter
buti à clero
vo: & clero
in Episcopum
& Magi-
stratum fa-
cto, & nu-
merum il-
lum popu-
larium.

Tumultus
populi Tra-
jectini.

dens amicos suos undique affligi, sic recurrit ad Philippum Burgundiae Ducem pro Episcopatu dimittendo. Qui aures ad oblata arrigens, statim suos à secretis ad Episcopum dirigit pro cōclusionē capiendā. Medio autem tempore Episcopus incidit in languorem, unde decessit in quadragesima anno lvi. cū praeuisset annis xxxiij. partim in magna turbatione, partim in quiete administrans, computando ab obitu Fredrici, non autem Suederi.

*Mori Episcopus
Rudolphi
phi, 1415.*

24 Martij

Gisbertus Episcopus 54.

ET

Davidt Episcopus 55.

*De Davide vide
Samaritanos
lib. 8. hist.
General. domus R.
Francorum.*

TRansacto Pascha, & indictis consiliis, pro novo pastore deligendo affuere Arnoldus Dux Gelriae, commendans Stephanum ex Ducibus Bavariae, promittens Trajectanis libertatem Theolonei per Ducatum suum, quae eis olim à Divis Imperatoribus & Regibus concessa fuerat, & postea vi ablata. Et Comes Nassovia Legatus Philippi Ducis proponebat Davidem Episcopum Morinorum, filium ejus extra matrimonium susceptum, virum tamen tum doctum, tum strenuum. Verum suffragio concordiae eligitur Gisbertus ex Praefectis de Bredenoede, Praepositus majoris: qui Romam misit pro confirmatione electionis suae. At Philippus incitatus per Rudolphum Episcopum jam animo suo impresserat, ut aliquem acceptum efficeret Episcopum: suggerentibus nonnullis, Hollandiam posse periclitari, si Gisbertus promoveretur, propter magnas clientelas, quas habebat. Misit igitur cum celeritate Episcopum Atrebatensem Romam, & quamvis jam electio videretur admissa, & pecunia (quam annatam vocant, Tributum à Christianis principibus admissum, pro tuitione fidei, & jam in longe deteriores usus conversum) soluta. Pontifex Romanus credens sibi magna à Duce Philippo posse polliceri, siquidem ut arma in Turcas (amissa jam Constantinopoli, ignavia & discordia Imperatorum) assumeret, trepidanti Pontifici, & labanti Christianae Republicae suppetias allaturus, quod nonnulli volunt, ei addictus fuit. Nam postea misit Philippus pro hujusmodi expeditione Antonium filium naturalem, Sub hac spe rejecta electione providetur Davidi de Ecclesia Trajectensi, multis id indignè ferentibus, etiam illis, qui Romae erant, absque eo, quod pecunia Gisberto restitueretur, cujus procuratorem Pontifex spe fovebat inani. Nam cum denunciaret rumorem in urbe versari, quod alteri esset provisum, & sacra concessa, repens idcirco pecuniam depositam, nihil aliud fertur sibi respondisse Pontifex,

*Gisbertus
Bredenoedis
us eligitur
Episcopus
1415.*

*Artes pale
ij Remans.*

riter, nisi fidei crede nobis, & non aliis, verba enim nostra faciunt fidem, ut
 postea à Nicolao Episcopo Atrebatensi id sapius referente audivimus: &
 ipsi scimus à posterioribus frustra sollicitatam restitutionem. Sic Procura-
 tor mansit fidelis. Rebus sic in ancipiti pendentibus, electus magna anxie-
 tate premebatur, hinc propter civile bellum ita ut Praefectum Chamariortu
 cum militari manu accitum intromitteret, populo administrante Rempu-
 blicam petulantissime ut fieri assoler, & omnia licitè sibi vendicante, ut sci-
 licet tributa ordinaria abrogarentur, aut redditus pascuorum publicorum,
 unde onera civitatis supportabantur. Eligebant nonnunquam binos Ma-
 gistratus in hebdomada, postea duodecim viros tanquam Scriniarios, qui
 in actis referrent quicquid in Comitibus Collegiorum mechanicorum indies
 singulis proponeretur, & ex his quod utilius expedientiusque videretur, se-
 ligerent. Etsi quando aliqui probassent, aut selegissent, quod plerisque
 minus placebat, illico comminabantur mortem. Decreverat etiam tribu-
 tum imponendum clero, confringentes Monasteriorum adita, ut titulos &
 donationes possessionum bonorum viderent. Perquirentes etiam à diviti-
 bus & nobilibus civibus, unde eis fundi & possessiones provenissent: Ita ut
 ipso die Marci Evangelistae, Praepositus cum militari manu, & suis necessa-
 riis ex oppidis Montisfortis & Viana prodiret in forum palatii: populus è
 diverso de Mude dictum, quos Praepositus in tepide aggreditur, torquens
 multos saxeos globos per bombardas (ut aiunt) in turbam, cogens aucto-
 res primo, & demum ceteros in fugam prostratos, plerosque per crebros
 ictus in terram & scrobos aquarum, & hoc modo pacata omnia. Inde su-
 pererat longe major afflictio, propter Ducem Philippum, in cuius potestate
 erat dispositio Episcopatus: qui & coadunaverat exercitum, & Dux Cliven-
 sis descenderat in Hollandiam, ut quaestiones interciperet & componeret,
 tumulum pro hoc insudans, cum intra quindenam ter venisset Trajectum.
 Cum interim Amersfordiani ab electo defecissent propter culpam illius,
 quia destituisset Scultetum (ut dicunt) advocantes Adrianum de Borsalia,
 Praefectus quoque arcis Horesti paciscebatur cum eodem Adriano, ut sibi
 pecunia quae arcem ipsam impignoraverat, restitueretur. Videns autem
 electus paulatim eos in quibus spem locaverat à se deficere, utile duxit con-
 cordandum cum Duce Philippo, agente adhuc Leydis. Quem accessere
 Praefecti Viana & Montisfortis Decanus major, & Iacobus Procyus prae-
 parantes media, ita ut Philippus Dux adveniret Iffeltatu, ubi conventum est
 his conditionibus: Trajectani Ducem cum Davide & Comitatu suo exci-
 perent cum sincera amicitia, qui cum magno plausu populi intromissus.
 Electo ad Praeposituram maiorem accederet Praepositura sancti Donatiani
 Brugenensis. Nam Praeposituram sancti Salvatoris Trajectensis abdicavit pro
 nobili Wilhelmo de Montfort. Haberet praeterea locum in consilio Hollan-
 diae sub stipendio duplici, & pro impensis quinquaginta duo millia num-
 mum, quos Leones vocant, ex solutos per incolas Territorii Trajectensis stu-
 feris quindecim quolibet jugere taxato, in super annuo quatuor millia du-
 centi

in delugis

*forma ci-
vitatibus
dilectis*

Neude

*Electus
cum Duce
Philippo
paci fuit.*

centi aulæ ex proventibus Episcopatus, unde magnum sibi accrevit incom-
 // modum. Demum quisque privatis suis consulebat rebus, nemo autem pro-
 // spiciebat, aut aliquid petebat pro utilitate Reipublicæ aut civitatis: quæ per-
 // // magna potuisset consequi privilegia, si petita fuissent. Verum omnibus in-
 // terventoribus brevî post malè successit, uti videbitur in subsequen-
 // tibus. Cumque omnia ista sic essent secreto conclusa, inscitis Trajectanis, qui inter
 // se murmurabant, timentes se posse circumveniri, prout contigit. Nam ele-
 // ctus volens se falso purgare, convocat Senatum per sonum campanæ, cum
 // // populo accedens palatium: studio (inquit) amici inter vos murmura, estote
 // securi animis, non prodii ex circumventoribus aut traditoribus: siquidem
 // // mei omnes majores ingenii, sicut & illustres, neque ex uberibus suxi ma-
 // // ternis habuerat eum, uti testantur, nutricem) conservabo nomen & hono-
 // rem meum usque ad mortem. Qui consolatione audita, quievit populus
 // // relictus gaudio. Sequenti die per sonum campanæ permessa Ducē Cliven-
 // // securitas, cum ducentis equis, qui intravit bene cum duobus millibus vi-
 // // rorum. Posteriore die supervenit Dux Philippus potentissimus, sociatus
 // // Comitibus Carolefii, Stampis, Niverno, Adulpho ex Clivis, Antonio filio,
 // // Principe de Croy, Lalaïn cum pluribus aliis Heroibus, exceptus hospitio
 // in Monasterio Divæ Catharinæ.

Calumniæ
 diu Trin-
 ripsi popu-
 lum.

Anno 1438

David Ep-
 scopus ss.

En legimus
 Episcopo
 David.

Corrupti-
 onis tempo-
 ra in foro
 iudicandi
 ratio.

Ultimo die introductus David Episcopus Morinorum, cum ingenti ap-
 paratu sublimatus in sedem Cathedralem, juxta morem antiquum quin-
 // quagesimus quintus Episcopus Trajecti designatur, vir utique omni hono-
 // re dignus, & quam utilis Reipub, bonis literis ac gravissimis moribus præ-
 // // ditus, magnanimusque ac liberalis, Religionis ac iustitiæ cultor præcipuus:
 // Nam Ecclesiæ jura defendit acerrimè, & ut eam restitueret in pristinam li-
 // bertatem, & servitute liberaret tributaria, quæ à civibus premebatur; cum
 // // vitæ suæ periculo certare non dubitavit, fovit & docta ingenia, bonasque
 // // literas excoluit, oblectatus etiam Musica in tantum, ut publico ære canto-
 // // rum cœtum pro oratorio suo aleret. Corruptelas & Barbaricas consuetu-
 // // dines in civitate & Ditione sua, partim per plebiscita, partim per pares cum
 // // impressionibus introductas penitus abrogavit. Nam duras & indomitas
 // // populus Frisiacis sœtus uti legibus per omne nefas iudicium corrumpebat,
 // // testes in causis muneribus alliciens, ubi perjuriorum modica vel nulla ani-
 // // madversio. pares autem per miras contentiones agebant iudicem modo &
 // // partem dictandis ferendisque sententiis gravantes, mendicata vota accu-
 // // mulabantur, ut quæ nunquā actioni aut ventilationi causæ affuissent. Ro-
 // // gati à partibus, prout qualibet ad horam pronuncandæ sententiæ, plures
 // // curribus navibusque adducere poterat, eo faciebat causam suam justiore,
 // // melioremque) Proclamabant se illius, cui favebant, esse voti, nullis meritis
 // // ex animis habendi attentis, qui tunc numero præcellerat, cœsēbatur iustio-
 // // rem fovere causam, adversario interdum capite aut vita, interdum bonis
 // // condemnato: Et hujusmodi sententiæ præsepte Præsule rogabantur, qui
 // // assidens dictamini & iniquitatem aperte cognoscens remedium, commi-
 // // seratus

Ddd

seratus

David Epi-
scopus re-
formae lu-
dicis.

Vitia Epi-
scopi.

Leou Dux
Episcopi Ducis.

Daventri-
anus cepit
Davide, ob-
sidentur a
Duce, sed
postea in
gratiam re-
dierunt.

Ludovicus
inter-venit
postea Rex.

Carolus an-
dax.

semper vel nuncius

Tij secundi
Papa expe-
ditio in Tur-
cas, eius
morte sol-
vitur.

seratus injuriam patientibus asserere nequibat, quod iste indigne ferens, re-
formare tentavit, praesiniens certum numerum eorum, qui judiciis praesent-
sent; ubi etiam contra singulos excipere licuit, & tunc alius suspicione im-
munis surrogatur. Quod populus indigne ferens, immoderato furore in-
stigatus, aliis occasionibus per factiosos in Episcopum exarsit, uti postea vi-
debitur. Quia in hoc notatus, quod plus aequo indulserat amori & iracundiae
intemperans esset. De Praelatis aut Nobilibus, qui auctoritate aut potentia
praestabant, suspectam continuè gerens sollicitudinem, malens timeri quam
amari, Gallica levitate non omnino carens, infimosque aliquos ad consilia
sua privata admittebat, quibus fidem magnamque attribuit licentiam agen-
di, forsitan ex eo, quia eos in extremis periculis fideles expertus fuerat, quod
tamen magno illi fuit nocumento, iam revertamur ad cepta. Mirabantur
omnes cives mirabilem Philippi providentiam ac militum disciplinam,
quod per dies, quibus deguit Trajecti ita continebat etiam cujuscunque es-
sent conditionis, ut à nullo homine percipi poterat damnum cuiquam uni-
us oboli fuisse inlatum, quamvis quintiduo in urbe permanisset. Ingressus
enim fuerat initio mensis Augusti, anno lvi. At rebus jam compositis, Phi-
lippus dirigit iter versus Daventriam, ut illuc filium introduceret, quam
repulsus pressit obsidione per octo hebdomadas sub continuis imbribus,
desideratis plerisque ex suis, tandem per compositionem omnis differentia
sopita, sub his conditionibus: Davidi manet eadem in Daventrianos pote-
stas, quam habuere sui praedecessores: Daventrianis privilegia prisca salva
sunt. Et post hæc mansit inter Episcopum ac Daventrianos perpetua a-
micitia. Dum ista agerentur primogenitus Regis Francorum patris fugiens
indignationem, quam justè provocarat, in Ditiones Philippi se recepit, quo
intellecto, & soluta jam obsidione, Philippus in Flandriam properat, ut il-
lum magnificè exciperet, quod & fecit, continuo quinquennio pro digni-
tate Regia alimenta, & quæque necessaria illi subministrans. Quod Caro-
lus Rex pater intelligens, commonuisse dicitur Philippum, de filio caven-
dum: Enutris, inquit, lupum, qui oves tuas aliquando devorabit, vero ve-
riora prædicens. Nam sublato patre, postquam Philippus eum potenti ma-
nu, & magno apparatu in regnum restituisset, ille nihil unquam majus in
animo volubatur, quam quod Carolum filium illius deprimeret, aspirans
ad illius dominia: cujus auctor necis fuit consilio & pecuniâ, & postea per-
cruentissima bella elaboravit, ut stirpem ejus quæ ex filia unica pende-
bat, penitus deleteret.

Anno lix, decessit Iacobus Princeps de Gaesbeek, Praefectus Dorestati &
Apronde, campiductor Hannoniae hereditarius.

Anno lxj, paratur expeditio in Turcas per Pium Pontificem Romanum,
cui misit auxilio Philippus Dux Antonium ex Burgundia filium suum na-
turalem, verum Pontifex progressus Anconam, ibique diem claudens, ce-
pta morte sua turbavit, infectamque reddidit expeditionem.

Anno lxliij, fuit validissimus ventus ipso die Matthæi Apostoli, quo infi-
nitæ

nitæ naves perire, & solito major rerum abundantia & vilis precii, ita ut in scriptis relictum sit modium tritici, ac toridem ordeï, siliginis ævenæ, mensuram vini, caponem ac mulierem uno emptos aureo quem scutum appellant verus.

Anno lxy. intravit Carolus Philippî Ducis filius Gallias cum ingenti exercitu, cui potentiores Francigenarum sese confederarunt, verum Ludovicus Rex antequam vires omnium adunarentur, statuit prius oppugnare Carolum, qui apud montem Henrici inter Parisios & Aurelianum victor Regem profligavit, qui sese recipit Parisiis, acceptans conditionem pacis. Et tempore medio obiit Elizabeth ex Borbonia Caroli uxor, Mariâ prole unicâ relictâ, Leodieneses quoque defecerant ab eorum Episcopo. Oppidani in opprobrium Caroli ex pinnaculis mœnium quendam hominem suspendentes, vi expugnantur per Philippum & Carolum, & extrema traduntur internecioni, deleta oppido funditus, & Leodieneses sese dedentes, recipiuntur in gratiam.

Anno 1466. ipso die Viti & Modesti moritur Philippus Dux Brugis, cum Hollandiam partim administrasset, partim rexisset annis xl. sepultus Divisione in sequanis in suburbio Divionis, Monasterio Carthusiensium, Burgundiam vocant, quem Isabella conjunx sequitur, solvens debitum carnis anno lxxj.

Carolus Dux filius & hæres Philippî succedit in amplissima Dominia; postquam Dux Philippus rebus Trajectanorum ac Provinciæ pro Episcopo ordinatis, in sua redisset, non cessabat Præpositus Major adhuc sibi vendicare regimen urbis, præficiens Magistratum pro nutu, quod tandem Episcopo displicuit, & concedens Amersfordiam, Horeslumque, accito Anthonio fratre in auxilium, leves cepit agere prædas, inque vicem egere Trajectani, & pullulabat hoc modo discordia ad annum, tum Trajectani incenderunt ad suburbia Amersfordiæ molam, & cives hand impigri exusserunt Biltam, & sic sopita discordia. Recepto Episcopo cum fratre à Trajectanis honorificè, & paulo post Trajectani egressi ad locum dictum Voseuyl, antur vulpium, cepere aliquot cives Amersfordianos permittente Episcopo.

Anno lxx. Adolphus Dux Geltriæ captivum Arnoldum patrem, qui duxerat sororem uxoris Caroli in conjugem, quia negligenter Rempublicam neglecta, iustitia administrabat, & Iohannes Procy Decanus major cum Iacobo fratre, atque aliis quinque Trajecto pelluntur.

Anno lxx. Goefwinus suffraganeus ordinis Carmelitarum ex Xenodochio Divæ Agathæ Trajecti instituit conventum sui ordinis.

Anno lxx. mense Iunio capiuntur Præpositus major cum Præfecto de Bredenroede, ac Walravio fratre naturali ab Episcopo. Sed Walravius ruptis carceribus postea evasit, & familia Præpositi proferibuntur, & qui exulabant sequenti die recipiuntur. Præfectus verò de Bredenroede per scripta Caroli Ducis evocatus liberatur, & brevi post obiit, suspitione suti aliqui vobunt extinctus veneni. Præpositus verò detinebatur captivus ferme quadri-

Pentus
hæret, &
verum vilis
id.

anferem forte
male saltum
multum meliore

Caroli
expositi
in Galia.

Clades
dispositum
stema.

que Dinanti

Philippus
Dux mari-
tur.

Carolus
dux
Philippus
Dux.

Episcopi
Præpositi
monachi
sensu
per bellum.

Adolphus
Geltriæ
Dux
dux
dux

Iohannes
Procy
Decanus
major
Trajecti.

Præpositus
major
Bredenroede
capitur.

qui fuerunt
vzt. Bernardus
preys f. Jacob
Bernardus Preys
fil. Alberli. Bui
preys f. scolasti
Joh. Burchel. Gen-
ing de Abcoude
Gysbertz Tach de
Zuylen et Rodd
plus preys fil.
Jansli can. vici
Jo. Arnoldi

ennio, postea relaxatur, abdicata præpositura maiore, cum renunciatione pensionis quam ex Episcopatu percipiebat; & concedens Bredam oppidum ibidem finivit dies. Ferebatur & sinistra fama de causa mortis, verum ipse exutus amplis honoribus, solo Protonotariatus Apostolici titulo contentus, in fine permansit, condignas exolvens pœnas, uti plerique aiebant. Qui Ecclesiam suam inconsultis collegiis, in seclis optimatibus ac civibus dereliquerant, sibi consulens, nec aliquo habito respectu Provinciæ. Iam Episcopo tora accesserat auctoritas, ita ut cuncta ageret pro arbitrio. Scribuntur plurima, quæ veri similiter per affectionem scripta credere licet, ut sit in urbibus seditiosis juxta Poëtam: *Finge placere mihi, scelus esse videbitur illi.* Nam Iohannem Proeys expulit, eumque privavit Decanatu Majore, conferens illum ex voluntate, nec aliquis ausus oblistere; ferunt & privasse canonicos præbendis, & servitores in eorum loca surrogasse, filias quoque civium despondebat suis ministris, & cogebat de dote eorum ad dictamen suum responderi. Ordinavit coronam live mensam ludicum absque expeditione. Nam quicquid illi dictarent, poterat reclamari: & licuit Advocatis asserere, eos perperam pronunciasse pro causa reclamationis, cum plerisque aliis ordinationibus contra dicente nemine. Quæ tamen cadente Carolo etiam cesserunt. Declinabat etiam Episcopi auctoritas, ita quod ejus in populum, & populi erga ipsum affectio deinceps elanguit. Et tempore quo adhuc dominabatur, permisit oppidum Isestain denudè cingi mœnibus, restituens eis literas privilegiorum, & pristinam libertatem, eosque extollebat. Designabat enim Trajecti quos volebat pro Magistratu. Annuit quoque, ut Hagestein traderetur Præfecto Egmonda præter consensum collegiorum urbanorum. Alveus Rheni etiam tempore suo à portu dicto de Vaert usque Marsum purgatus atque effossus ad altitudinem duorum cubitorum. Contulit postea Ecclesiæ majori pallia inaurata sumptuosissima cum casula & Dalmaticis, præsepe etiam ~~Dux~~, quod Beihleem nominavit, ex puro & solido auro. Sed cum in fine sive senii tædio affectus, sive illorum culpa, qui à consiliis astabant, minus placidè regebat; beneficia priora facile cessere in oblivionem. Anno lxxij. in principio apparuit Cometa ingens, quem secutæ sunt fames, pestis, & bella continua ad plures annos.

Circa eadem tempora tres status, videlicet Clerus, Nobilitas & oppidum Trajectensium redemerunt usumfructum, quem Præfectus de Gaesbeec habebat super arcibus Dorestato & Apcoûda, pro decem & quatuor millibus florenorum, quos eo pacto recuperarunt Episcopatus. Defuncto autem eodem Præfecto, allegavit Anthonius frater Episcopi, se jam dudum ab illo emisisse hujusmodi usumfructum, & sic tertio ab eodem redemerunt pro tredecim millibus florenorum, quos Præfectus in Culenborch, qui duxerat filiam Anthonii in uxorem levavit. Ferebatur vulgo Episcopum id excogitasse, & simul participasse.

Anno lxxiiij. convenerunt Treveri Fredericus Imp. & Carolus Dux, quem comitatus fuit David Episcopus cum decenti familia. Et ætas erat ferventissima, & tanta siccitas, ut in plerisque locis terra pinguis atque utiligino-

*Ysaiehilu
fortuna
exemplum.*

*Omni au-
toritas ad
Episcopum
transfusa
male agit.*

*a. 1477. iuxta lras
Epi. Davidis datus
15. Julij.*

*Carolo Au-
dace mor-
tuo, cadit
usque aucto-
ritas Epi-
scopi.*

Domini

*Quid ero-
nas opus.*

*Cometas
sequuntur
fames, pestis
aquas beluæ.*

*Clerus, No-
bilitas, &
Oppida Tre-
verensi Tra-
jectensium.*

*Fredericus
Imp. & Ca-
rolus Dux
Treveris
convenerunt.*

sa arderent, usque fundum arenæ, antequam ab aliquo extinguì posset.

Eodem anno Arnolfo Duce Gelrix defuncto, Carolus Dux subegit Ducatum Gelrix, asserens se illum emisit, & habere confirmationem Imperatoris. Elatior itaque effectus Carolus ex prosperis undique successibus, inhibuit Trajectanis, ne uiliginem sive vānam (uti aiunt) effoderent de cætero, asserens illa esse terram alluvialem. Nec aliquis ausus fuit sese opponere, quamvis illi nullum esset Imperium aut iurisdictio in Territorio S. Martini, sed occurrebat clades civitatis Leodiensis, levi, ut ferunt occasio-
Uligines terra quous vulgo Tur- fiam vocat & fecerunt
Carolus obiit cupit Gel- driam.
Prohibet Uligines fides.
 ne subversa, atque Dionanti oppidi. Versabantur itaque Trajectani in magna angustia. Tandem nisi summā prudentiā atque consilio, obtinere per multas rationes, ubi per annum ab effossione cessassent, ut denuo liceret eis effodere, & potissimè per paginam quandam proprietatis Ecclesiæ S. Iohannis admodum vetustam, continentem donationem illorum locorum, de quibus vertebatur quæstio, factam ab Episcopo Conrado tanquam Principe patriæ in præsentia Comitum Hollandiæ, aliorumque Nobilium non contradicentium. Quod apud Carolum Ducem valuit plurimum. Nam licet esset appetens belli, & gloriæ cupidissimus, iustitiæ tamen & æquitatis prædicabatur, cultor præcipuus. Hoc vitio Principibus communi in parte notatus, ut auctoritate Cæsaris, si ius violandū, regnandi causa sit violandum.

Anno lxxvj. deficiente Lotharingia quam sibi bello semel subjugarat, expulso illius Duce, & amisso bino prælio apud Helvetios in vico Moreto, & Granlonam, cum jam Nantium oppidum obsideret, Carolus occiditur
Carolus obiit Nancum occiditur in prælio, Anno 1496.
 quinta Ianuarii, omni fere exercitu deletō aut capto. Auctor fuit Rex Francorum, qui profugum Ducem adjuvit pecuniā, & Argentoratos, Helvetiosque in ejus auxilium concitaverat. Rexit autem Carolus annis decem, vir utique dignus imperio, & cunctis formidabilis, Voluit continuè fortunam illi arrisisse, sed cepisse adversari, cum tributū imponeret Ecclesiæ, quæ magnam patiebatur exactionem. Quod non ex ejus voluntate (erat n. magnanimus) sed ex quorundā instinctu & sinistra informatione. Suspicio erat de Iohanne Leone & Anthonio Anneron, à consiliis processisse ajebant. Invisum n. erat & inaudirum, quod extorserunt à piis locis. Et quidam Iohannes Boshusen superveniens non minore rigore usus fuisse dicitur in exigendo. Is n. spolians quoddam cœnobium Canonico-regularium, arripiendo vasa argentea atque divina ornamenta. Hæc facio, inquit, ex auctoritate Domini mei. Et digito ostendens imaginem Christi crucifixi infixam parieti: En, inquit, vester Dominus, hic vos adjuvet, unde creditū est, quod paulo post Carolus bis sinistrè pugnaverit, & in tertio prælio ceciderit, auctoresque temporis successu malè interisse. Succedit Maria filia Caroli in amplissima Dominia, quæ statim obligationes & chytographa rescidit, tributa etiam nondum levata remittens, quo cleri & populi favorem sibi conciliaret xxvij. Hollandiæ Comes, quæ nupsit Maximiliano filio Imp. Frederici, postea etiam Imperio succedenti, ex quo genuit postea tres proles, Margaretam, Philippum, Franciscum in cunabulis defunctum.

Cur Grub-
na am-
nat am-
nat am-

Anno lxxvij. expulerunt Amersfordiani amicos omnes Episcopi, jun-
gentes se Trajectanis.

Anno lxxxj. mense Augusto fit apud Trajectum ingens commotio, pro-
pulsis etiam Episcopi amicis, manente potestate rerum apud Praefectum
Montisfortis ex aliquali negligentia Episcopi. Cui cum pacis conditiones
saepius proponerentur, quas accepta spe crederetur, sequenti die rejicie-
bantur. Tum Praefecti Egmondæ, atque IJellstain cum eorum clientelis, in-
dicentes bellum Trajectanis per chartæ affixionem ad portas urbis, sum-
mo mane illico magnam prædam pecudum armentorumque egere, præ-
præbentes stimulos ad belli futuri incendium. Et sequenti die adduxerunt
Episcopum usque Biltam: (Initium est suburbii) cui persuasere, à civibus
cum debere suscipi in civitatem, Praefectumque Montisfortis expelli, cum
jam Trajectani exercerent incendia prope IJellstain. Quo intellecto, Epi-
scopus retrocessit Dorestadum, & quisquam exasperabat alium magis ac ma-
gis ad bellum. Et sequentis quoque anni principio expugnaverunt Trajecta-
ni arcem, Ham, Niëroy, & Emam, & flammis consumpserunt. Arces vero
Hermelen atque Haer per deditionem in eorum venerunt fidem. Et cum jara
bellum inter Hollandinos ac Trajectanos videretur suscitatum, ludocus
Praefectus de Lalain, ac Praeses Hollandiæ cum vice comite Antverpiensem
nisi sunt oppugnare vallum Trajectanorum apud portum dictum de Vaerr,
circum quod se communierunt tanquam abfessuri illud. Supervenientes
autem Trajectani, profigarunt eos, dimissis signis & tentoriis, & instrumē-
tis ac machinis bellicis plurimis, caesis plerisque atque captis: quorum pars
sub fide dimissa. Illius postea fuere immemores: postea occupatur oppidum
Neerden, atque expoliatur à Trajectanis: qui acceptis decem & quatuor
millibus florenorum, illud restituere: & per Legatos impetrarunt à Duce
Olivensi sub magna spe, multisque promittentibus, ut filium suum Engel-
bertum adolescentem xvij. annorum adducerent Trajectum: qui applicuit
in vigilia natalis Dominici anni lxxxj. Trajectum, & deinceps res Traje-
ctanorum minus prosperè succedere, amissis post triduum in conflictu quin-
den straverunt in locis vliginosis, gelu jam concretis.

Arce a
Traiectanis
capta.

Traiectum
occupatum.

Neerden
capta
& Traiectum
occupatum.

Rei Traie-
ctanorum
vicius pro-
fusa.

Exempla
praefectorum
Traiecti.

Heren
occupatum.

Sequenti deinde anno recepere Traiectani Vianam, Vincentio cyguina
arcis, sive Suanenburch Praefecto curante, & præter fidem turpiter expilan-
te, & accepto multo ære postea exeunte. Mense autem Aprili Praeses Hol-
landiæ expugnat arcem Vronenstain in Iutfaes, & tradit flammis, progre-
diens autem ad portum Rheni, vallum acquirit, pecuniâ corrupto Praefe-
cto valli Johanne Alpheno exule Hollandiæ, qui tradidit & indulgentiam
redeundi in Comitatum promeruit, antea pro homine perfido habitus, qui
etiam præ tristitia postmodum interijt.

Eodem anno lxxxij. Praefectus in Naeldewiick oppugnat Cornu sive An-
gulum oppidum, Horen dictum in extremis Prisiæ Occidentalis oris situm,
captis plurimis, quod Praeses Hollandiæ cum praefecto Egmondæ paulo
post

5 Aug. dis marks
Hic incipit historia
Thom. Blazim
in auctoris

4 in paludibus prope
Westbroec ab Henrico
a. 1481

post per vim expugnando recuperat, & depredationi exponit, interfectis
recentis civibus.

Anno lxxxiij. Traiectani cum quatuor millibus peditum Clivenſium aggreſſi ſunt Iſeltain oppidum, ſed nihil profecere propter neceſſitudines priſtinas, quas milites cum illis de Iſeltain habebant, ut lupus lupum non mordeat, ſicuti eſt in proverbiiſ.

Eodem anno indicitur conventus sive Capitulum Trajecti, princeps Clivenſi abſente: & cū Magiſtratus intraſſet, obſervantur fores extrinſecus, ita ut non pateret exitus: & pars militum exiverat urbem ad ſecandum ligna pro munitionibus. Obſidebatur etiam oppidum Montisfortis. Tum plebs univerſa ſe conglobans, credens etiam pacem poſſe conſequi, introduxerunt Episcopum & Magiſtrum amoto atque in vincula conſectō, creaverunt nomen. Intromittebantur etiam clām milites noctu per centenarios cumque jam numerus adauctus eſſet, cepere milites atque Hollandini perulante agere, & comminari populo, ſeſe non abceſſuros, niſi urbe prius data prædæ; jactitantes eam poteſtati ſuæ commiſſam, ita ut civibus non permitterentur cuſtodie ac vigiliæ urbis, vel corporum. Vade mirum in modum ingemuere. Interdicta etiam eis converſatione & tranſitu per Hollandiam, niſi ſub manu Episcopi, quam ſervorum more precio coemebant. Cumque iſtud ad dies duodecim ſic continuëretur nocte Nativitatis Dominicæ ſupervenit Henricus ex Nievelt, ſive Novo campo, tranſcendens moenia retro vicum dictum die Löwers: & ſuis confringentibus portam; cum viris quadringentis progreſſus eſt verſus forum palatii, ubi ſub ancipiti pugnatum, Henrico binies repulſo, ſed tertio obtinuerit ſui forum occiſo eo per tormentum aut jaculum. Et Episcopus capiebatur, & plerique cum ducti Amersfordiam, & tunc levabatur obſidio Montisfortis, Hollandique retroceſſere. Prius tamen quam Henricus intraſſet, uti alii affirmant, Episcopus progreſſus in forum manu propriâ ceperat Præfectum Montisfortis, comminatus Wilhelmo Præpoſito ſancti Salvatoris ejuſdem familiæ ſimiliter carceres, vel quod eum aliquādo caſtigaret. Sed præfectus propter ingreſſum Henrici, diſmiſſus ab Episcopo, rogatur ut ſaluti eius conſular. Henricus enim juraverat in eadem iplius, & lætaliter ſaucius ingruente morte exclamavit: proſequamini victoriam ô ſocii, quæ eſt in manibus veſtris, nec ego ſum vobis curæ. Sic uni furore accenſo, quærenti haſta tranſfigere Episcopum, præfectus ſeſe objecit, Episcopum protegens, cui addiderat ſecuritatem, ne timeret de vitâ Episcopus. Nihilominus capitur cum multis aliis, & infami curru quo ſurgus evehitur, ducitur Amersfordiam. At Hollandini vel factio tunc dominans eorum, qui vocabantur Cabelliani, qui in conſulſo principe bellum aſſumpſere, magnis pollicitationibus illum inducunt, ut eorum ſumptibus obſideret Trajectum: ut puta ſedecim millia florenorum ſingulis menſibus, quod ex reſtanti debito deducendo, & totidem pro ſtipendio; præterea militem neceſſarium cum aliis neceſſariis; vel quod Princeps militem & neceſſaria adminiſtraret, ipſi pro hoc nume-

Opusculum
Iscitane
in dno.

A cum d. de Montfort et
populis s. ecclesiarum
Iacobus
et ceteris
icte.

capitulum hoc indictu
ad tractandu de pace
inter Tract. et Ep'm
cum suis
nomine a.

Henricus 2
Nyphela ex-
cupat pra-
secutis ma-
nibus Tra-
iectum, Ge-
neraliter.

conf. die mag. stratz. Trauer
 D. de Montfort. Quos in ho-
 m. vincula conuerzant. et
 poeta 3. Cateariny. Abi-
 comit. A. Engelshay. de Clins
 comitatus. C. armaly. ciuitat.
 Amersford. cu. Transchsem
 in transit

Episcopus
capient, et
plumbis
impositis
desertur. A
miseris diis.

12. May 1020
1^a a p. andis

*Trajectum
obsidum.*

rarent quolibet mense octuaginta millia florenorum. Et cum hoc tela, machinas, tormenta, pulveres & ceterum id genus. His allectus Maximilianus nocte præcedente festum Nativitatis Iohannis Baptistæ locat obsidionem ante Trajectum, continuans hebdomadas undecim. Iam quarta erat obsidio, quam Trajectani sustinuerunt. Impendebatur ingens labor pro urbe potiunda. At cives validè se protegebant. Suburbium insula dictum Waert, oppugnatum binies, antequam hostes illo potirentur, quos tamen cives erumpentes eiecere, abripièntes machinas, & incendentes illud, rediere in urbem. Quia difficulter defendi poterat, & sic cessit arbitrio obsidentium. Paulo post infesto Margarethæ xxiij Julij concessus fuit à Duce salvus conductus filio Ducis Cliventis, ipsi Præfecto Montisfortis, Magistro civium, & cuidam Bernardo Scoel conficio doli, uti ferebatur. Et cum appropinquarent ad Ducem, jam salvus conductus exspiraverat: quod Præfectus Montisfortis ex certis indiciis ab amicis præsentiens, retrogreditur in urbem, & interea, quod alii essent inter exercitum, credentibus Trajectanis qui de pace tractaretur, illic hostes ex improvviso aggrediuntur urbem, & acriter eam, frustra tamen oppugnant, caesis plurimis, inter quos Comes Soranus cum plerisque interit. Et paulo post Iudocus Hollandiæ Præses, multum infestus Trajectanis, saxo tormenti jaculatus, occubuit. Tum ceptum tractari de pace, auctore Archiepiscopo Iuvaniensi, Salzburgam vocant, Conditiones ferebantur esse, quod Trajectani restituerent signa atque vexilla, cum machinis atque tormentis erepta circum portum Rhēni, quem dicunt de Vaert. Redditi biennales civibus debitos Hollandiis remitterent, Duci atque Episcopo supplices veniam precarentur, Exules sive proscripti propter Episcopum reciperentur, præstaturi iuramentum de non offendendo; quod tamen isti non adimplerunt. Dux quoque cum Germanico exercitu, tanquam victor urbem, effracta idcirco parte mœnium, intraret seclusis Gallis: Quod Hollandinis minus placuit, utputa anhelantibus ad urbis excidium, & quo ad id facilius perveniretur, suggessere Principi sese Gallis exoluturos stipendia; sed pecuniam non absque magno discrimine posse efferri, petentes, ut intromitterentur. Quibus cum Princeps annuisset, intromissis Gallis, nulla fiebat solutio, à quibus tunc plus solito premebatur pro satisfactione. Vnde indignanti & sciscitanti causam dilationis, responderunt Hollandini sese omni ære exhaustos. Nihilominus, si ipsis in duobus punctis complacere vellet, ut scilicet Iohannes Præfectus Egmondæ, Hollandiæ Præses, & Fredericus Præfectus Saxi Isulani urbis Trajectensis gubernatores constituerentur, solutionem, licet perdifficilem, invenirent. Quibus Dux, ut liberaretur à molestiis adhuc complacuit. At tamen satisfactio non fiebat, & eo magis timebatur de seditione ad expellendum cives: quod &c. progressum habuisset, Germanicis atque Gallis inter se digladiantibus. Verum præses Hollandiæ cum fratre adjunctis sibi Germanicis ac civibus restiterunt, ejicientes Gallos extra urbem, Ita ut Hollandini voti manserint impotes, & urbs salva maneret. Nam Dux ipse post triduum rediit in Brabantiam.

Cum

*Trajectum
obsidum.*

quando

*Conditiones
paci.*

etiam

Cum autem perdifficile sit iustas & veras bellorum occasiones ex fama vel hominum relatu colligere, propter affectiones singulorum sua iustificatum. Quo apparentiora fidei adminicula pro origine huius belli pateant partem censura per Sixtum Pont. Rom. promulgata hic inferuimus:

Sixtus Episcopus Servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Exigit protervorum plectenda rebellio, ut il, qui susceptam à se concordiam violando, libris provisionibus, & mandatis Apostolicis insistere contem-
nunt, illisque temeritate propria obviare non expavent, excessum suorum poenas sentiant, ne impunitas ipsorum ceteris tribuat audaciam deliquen-
di, & castigatione debita eos sequente ad eor tandem redeunt, viis obliquis relictis per semitas incedant iustitiae & aequitatis. Dudum siquidem Eccle-
sia Traiectensi. Pastorum solacio destituta, felicitis recordationis Calixtus Papa tertius, praedecessor noster, de persona venerabilis fratris nostri David de Burgundia Episcopi Traiectensis, eidem Ecclesiae sic tunc vacanti de fra-
trum suorum consilio Apostolica auctoritate providit, ipsumque illi praefecit in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem ejusdem Ecclesiae sibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committens, prout plenius continetur in ejusdem praedecessoris desuper confectis literis. Quorum vigore idem David tam ipsius Ecclesiae, quam ejus ratione in spiritualibus & temporalibus ei subiectarum Civitatis, Diocesis, ac Patriae Traiectensis, omniumque jurium & pertinentium Episcopatus Traiectensis possessione seu quasi pacificam extitit, a seculis, quam ex tunc per viginti quinque annos, seu circa in pace ac tranquillitate tenuit, gubernavit, & conservavit. Postmodum vero cum orta fuisset differentiarum materia, inter praefatum Episcopum ex una, & Burgimagistros ac Consules & Proconsules, nec non Officiales dictae civitatis, ac quosdam eis adhaerentes Ecclesiasticas personas, certarumque Ecclesiarum Capitula, litisconfortes, de & super relegationibus nonnullarum Ecclesiasticarum personarum per dictos Burgimagistros & litisconfortes adhaerentes, huiusmodi propria temeritate factis, ac nonnullis censuris contra eos per praefatum Episcopum latis & fulminatis, rebusque aliis in actis cantae & causarum desuper latis deductis, & illorum occasione ex una & alia partibus coram diversis iudicibus tam in Romana curia, quam extra eam: Nos tunc attendentes huiusmodi differentias, gravia generare scandala, ac volentes, ut nostro conveniebat Pastoralis officio, fomites ac radices scandalorum penitus evellere, ac quietem, pacem, & unionem inter partes ipsas statuere, venerabilibus fratribus nostris Albanensibus & Tusculanensibus Episcopis sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus viva vocis oraculo dedimus in mandatis, ut dictarum partium procuratores & negotiatores tunc in dicta Curia residentes, & propterea ad eandem destinatos, plenè audirent, ac auditis hinc inde propositis, iuribusque partium intellectis, differentias & controversias quaslibet inter easdem partes, vel concordiam, vel iudicio terminarent. Qui Cardinales partibus praedictis exinde ad ple-

Ecclesiam

*Discordia
Traiecta-
norum sen-
tentiam co-
storia pa-
pali rami-
daria, & ac-
cepta a par-
te ut.*

*Pace facta
non obstante
quod Trai-
iectum &
Amersfor-
dia: Epi-
scopum in
possessione
eorum sua-
rum tace-
ant, & En-
gelbertum
Ducis Eli-
nasti, filii
fuerunt li-
berorum.*

num auditis, & relatione nobis per eos in nostro secreto consistorio facta, tandem de nostro & reliquorum fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium mandato, quandam honestam & discretam indixerunt concordiam, quæ per utramque partem approbata & suscepta, & pro maiori ejus parte adimpleta exitit. Successivè autem existimantes partes prædictas bona pace frui, & inter se quietam ducere vitam, non sine magna animi perturbatione intelleximus, quod sedulo fœderis inimico Sathana instigante præfati Burgimagistri, Consules, Proconsules, etiam Scabini, Rectores, Capitanei, & nonnulli alii perditionis filij, in dicta civitate & oppido de Amersfordia patriæ & Diocesis prædictarum degentes, ac discordias & bella potius quàm pacem & quietem affectantes post disruptionem ac devastationem nonnullorum castrorum, quæ ad præfatum Episcopum ratione dictæ suæ Ecclesiæ pleno jure pertinent & spectant, eundem Episcopum etiam in Dominio, Iurisdictione, & temporalitate suis turbare, molestare, & vexare, ac illis eum spoliare temeritate propria non expaverunt. Præmissis denique non contenti in messem Christi manus mittentes immundas, & jurisdictionem ac facultatem privandi, & eligendi Episcopos sibi usurpare præsumentes, dilectum filium Engelbertum de Clivis adolescentem, & nondum vicesimum suæ ætatis annum agentem, loco præfati Episcopi in dictam civitatem defacto intromiserunt. Qui Engelbertus palatium, domum & curiam Episcopalem exinde hostiliter occupavit, & quod non parum detestabile est à præfatis Burgimagistris, Consulibus, Proconsulibus, Rectoribus, Scabinis, & aliis Officialibus ac civibus Traiectensibus & Amersfordiensibus in ipsa civitate residentes: fidelitatis juramentum obedientiam & reverentiam tanquàm eorum vero Domino & Episcopo sibi præstari & exhiberi facit, quemadmodum ei similiter de facto præstavit & exhibuerunt, dictumq; Engelbertum, publicum Episcopi hostem civitati & oppido prædictis, contra voluntatem ejusdem Episcopi præfecerunt ac impediverunt, & impediunt, quominus præfatus Episcopus sua possessione pacifica Ecclesiæ & civitatis ac oppidi de Amersfordia prædictorum pacifice uti & gaudere, illorumq; regimè & administrationem in spiritualibus & temporalibus, habere & exercere valeat atque possit; Perjurii reatum ac in talia committentes sacris Canonibus latæ sententias, censuras, & pœnas damnabiliter incurrentes in animarum suarum grave periculum, nostraq; ac sedis Apostolicæ auctoritatis contemptum & vilipendium, præfatiq; Episcopi præjudicium maximum & dispendium, nec non perniciosum exemplum & scandalum plurimorum. Nos igitur cupientes, ut æquum est, tot & tantis scandalis obviare, ac statui & indemnitati ipsius Episcopi, prout nostro incumbit officio, quantum cum Deo possumus, congruis remediis providere, motu proprio, non ad ejusdem Episcopi, vel alicuius alterius pro eo nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ac ex certa scientia, æquitare & iustitia id nobis suadente, præfatos Engelbertum, Burgimagistros, Consules, Proconsules, etiam superiores Audermannos, Scabinos, Consiliarios, Capita-

ncos,

*Nota sit
filii motu
proprio.*

deos & Rectores, Officialesque, ac cives civitatis & oppidi prædictorum, omnesque alios & singulos eis, vel alicui ipsorum etiam quod præmissa adherentes, ac præfatum Episcopum, ut præfertur, impediētes, molestantes & perturbantes, detentores quoque & occupatores, nec non intrusos, & intrudendos, ac ipsis vel eorum alicui auxilium, consilium & favorem quomodolibet publicè aut occultè, directè vel indirectè, quovis quæsito colore præstantes, cujuscunque Ecclesiasticæ vel mundanæ dignitatis, excellentiæ, status, gradus, ordinis, Nobilitatis, præeminentiæ, seu conditionis fuerint, quocunque etiam nomine censeantur, quorum omnium nomina & cognomina, & qualitates ac si singulariter specificarētur, & designarentur præsentibus, pro sufficienter expressis haberi volumus, sub virtute sanctæ obedientiæ, & pœnis infra scriptis, quas contra facientes, & eorum quemlibet ipso facto incurrere volumus auctoritate Apostolica, tenore præsentium, appellatione quacunque ex certa nostra scientia remota, & sublata, ac quibuscunque aliis sententiis, censuris & pœnis à jure vel prædecessoribus nostris etiam à nobis contra talia facientes quomodolibet latum, nihilominus in suo robore permanens, monemus & requirimus, ac eorum cuilibet districtius præcipiendo mandamus, quatenus Engelbertus & quilibet prædictorum infra sex dierum spacium, post habitam de præsentibus notitiam computandorum, quorum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, nec non petemptorio termino ac Canonica monitione eis assignamus, ut à singulis impedimentis, molestationibus, intrusionibus, & occupationibus prædictis, ac aliis quibuscunqueurbationibus penitus & omnino desistant, ac præfato Episcopo seu ejus procuratori de per Engelbertum, & alios prædictos monitos respectivè captis, detentis, occupatis, subactis, atque ablatis mobilibus & immobilibus bonis ac rebus, nec non fructibus, redditibus, proventibus, juribus, jurisdictionibus, emolumentis, & obventionibus universis cujuscunque sint speciei omni excusatione & exceptione, appellatione, semotis integre & cum affectu absque diminutione & dilatione aliqua satisfaciant, illaque ei tradant, restituant, & assignent, ac ab aliis quantum in eis fuerit, tradi, restitui, & assignari faciant & procurēt, dictumque Episcopum, seu pro eo procuratorem suum, civitates, oppida, palatii, domus Episcopalis ac jurium, jurisdictionum & pertinentium, bonorumque omnium spiritualium & temporalium corporalem, realem & actualem possessionem continuare, illaque cum pacificè & absque impedimento aliquo gaudere permittant liberè, Burgimagistri quoque & superiores Audermanni, Scabini, Consilarii, Capitanei, Rectores, civesque & incolæ civitatis ac oppidi prædictorum, vasalli etiam ac coloni, laboratores, censuarii, reddituarii, & alii subditi tam Ecclesiastici, quàm seculares, prout ad eos, & eorum quemlibet respectivè pertinentium, ipsi Episcopo, seu ejus legítimo procuratori ac officialibus, & ministris per eum deputatis, & nulli alteri prout tenentur, pareant & obediāt, respondeant, & favorabiliter incedant, fautores verò & consultores ipsius Engelberti, sibi que & illi quo-

modo libet in præmissis vel aliquo eorum adherentes, à præstatione auxilii, consilii & favoris, omniq[ue] adhæsione, & sequela omnino cessent, ac deinceps à similibus abtineant, alioquin in omnes & eorum singulos, tam Ecclesiasticos, quàm seculares, per eos in genere vel in specie, ut præfertur, monitos, qui infra sex dies ex tunc immediatè sequentibus monitionibus, & mandatis nostris hujusmodi cum effectu non paruerint, vel quo minus pareatur, fecerint, suaserint, seu alias directè vel indirectè, palam aut occultè, quovis quæsito colore occasionem vel causam dederint lapsis sex diebus eisdem ex nunc, prout ex tunc, ac viceversa, si Archiepiscopali, Episcopali, aut superiori dignitate Ecclesiastica præditi fuerint, interdicti ab ingressu Ecclesiar: Si verò alii inferiores Ecclesiastici, vel etiam seculares cujuscunque Ecclesiastica vel mundanæ dignitatis excellentiæ, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, excommunicationis & anathematis sententias auctoritate, motu & scientiâ prædictis, earundem præsentium tenore ferimus & promulgavimus in his scriptis: à quibus sententiis ab alio, quàm Romano Pontifice, vel ab eo speciali ad id auctoritate suffulto, præterquam in mortis articulo constituti, nequeat absolutione beneficium obtinere. Et si quod absit Engelbertus aliq[ui]e moniti prædicti sic tunc interdicti excommunicati & anathematizati, eisdem interdicti, excommunicationis & anathematis sententias, per alios tres dictos sex dies immediatè sequenti animo sustinuerint, indurato similiter ex nunc, prout tunc, pari motu, scientiâ & auctoritate civitatè & oppidum prædicta, ac Ecclesias, monasteria, & quavis alia loca, ad quæ eisdem monitos sic interdictos, excommunicatos, & anathematizatos forsan declinare contigerit, etiam ecclesiastico supponimus interdicto, quamdiu ibidem steterint, aut stare permisi fuerint, & per duos dies, post eorum aut alterius ipsorum ex in recessum strictissime observantur, ita ut eo durante nullis diebus præterquam in festivitatis & casibus à jure permissis, & in illis duntaxat clausis januis, ac excommunicationis & interdicti, exclusis submissa voce ex Apostolico quovis privilegio, etiam ordinibus, locis vel personis concessis, missæ, & alia divina officia valeant celebrari. Eisdemq[ue] interdictos excommunicatos, anathematizatos interdictum hujusmodi non observantè, si Archiepiscopali, Episcopali, vel alia majori Ecclesiastica dignitate præfulgeant, à divinis ac suarum Ecclesiarum regiminibus & administrationibus suspendimus. Engelbertum verò & alios inferiores à prædictis Ecclesiasticos, & etiam seculares quoscunque, sic tunc excommunicatos & anathematizatos, canonicatibus & præbendis ac dignitatibus, personatibus administrationibus, vel officiis, Monasteriis quoque, Prioratibus, Præposituris, Præposititibus, & Præceptoribus, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis, secularibus & regularibus, ac quibuslibet iurisdictionibus, Magistratibus, præeminentiis, feudis, iuribus, privilegiis, honoribus, & mundanis reputationibus quibuscunq[ue] quæ eos obtinere contigerit, auctoritate, motu & scientiâ privamus, ac ad illa & alia similia impofterum obtinenda, nec non ad testandum, & quoslibet alios

notatos

Monitionum 2.

Monitionum 3.

Monitionum 4.

in munda

Monitionum 5.

in similibus

illos legitimos actus faciendum inhabitamus, privatosque, & inhabilitatos esse censemus & declaramus eo ipso, Si verò interdicti, suspensi, excommunicati & anathematizati, privati & inhabilitati nolentes in semitis iustitiæ dirigere gressus suos, & ad cor reverti & veniam petere, & pœnitentiam salutarem agere de commissis sub huiusmodi interdicti, suspensi, *exco*gitationibus, anathematis, privationibus & inhabilitationibus, censuris, & pœniis proterva obstinatione per alios tres dies extunc immediate sequentes permanere non expaverint, similiter ex nunc, prout ex tunc lapsis posterioribus diebus prædictis, eos aggravatione & regravatione censurarum & poenarum prædictarum ligamus & innodamus, ligatosque & irretitos ac innodatos esse decernimus ipso facto, Mandantes singulis Cathedralium, &c. Metropolitani vel collegiatarum, ac aliarum Ecclesiarum, nec non Monasteriorum Prelatis, Capitulis, Conventibus, Canonicis, Rectoribus & personis atque Ecclesiasticis, etiam religiosis, in vim sanctæ obedientiæ, & quoties super hoc pro parte dicti Domini episcopi fuerint requisiti, seu quis eorum fuerit requisitus, in eorum ecclesiis Dominicis, & aliis festivis diebus, dum inibi major populi multitudo convenerit ad divina pulsatis campanis, & accensis candelis, ac postmodum in terram projectis, & extinctis, erectoque crucis vexillo, cum trina lapidum projectione, & aliis in similibus de jure observari solitis, Ecclesiasticis ceremoniis, interdictos, suspensos, excommunicatos, anathematizatos, privatos, inhabilitatos, aggravatos & reaggravatos publice denuncientur, ac ut tales jubeant & mandent ab aliis omnibus arctius evitari, omni appellatione & exceptione cessantibus. Injungentes quoque omnibus aliis Christi fidelibus, ut illos evitent, & eis cuncta necessaria denegent, donec corde contriti, spiritum assumente saniores consilii ab huiusmodi perturbationibus, inquietationibus, molestationibus, detentionibus, ac civitatis, oppidi, & bonorum prædictorum occupationibus, adhesionibus, favoribus, auxiliis & consiliis penitus & omnino cessaverint. Eidemque episcopo de per eos subtractis & ablatiis ac occupatis integrè satisfecerint: civitatem quoque & oppidum prædicta, eorumque liberam & expeditam possessionem restituerint, nec non ab interdicti, suspensionis, excommunicationis, & anathematizationis, ac aliis censuris prædictis absolutionis, relaxationis, integramque reconciliationis gratiam à nobis & sede prædicta, satisfactione præviâ, meruerint obtinere.

Interdicti excommunicationibus

etiam et

*exco*tionis ceremoniis
et formule & ritus.

Anno lxxxiij. nocte præcedente festum Agnetis Fredericus Præfectus rupis Isulanæ adjuvantibus exulibus occupat Amersfordiam, machinis & aliis bonis illam spolians, & magno exacto ære pacatus recessit. Quo tempore ordo Divæ Brigidæ Traiecti instituitur ex religiosis feminis, solutæ tamen vitæ, quas Beginas vocant, à velo capitis quo involvi consueverunt sic dictæ. Similiter constructum sequenti anno lxxv. celebre Xenodochiū pupillorum atque orphanorum magno ære Everhardi Zoudenbalch Thesaurarii ecclesiæ majoris. Post recessum verò Ducis Maximiliani, postpositis iniuræ pacis conditionibus omnia Traiecti ceperunt esse turbida. Nam cives

*Fredericus
Isle Henricus
occupat
Amersfordiam.*

*Regina Diva
Brigida
à velo capitis
soluta sic dicta.*

hinc inde passim noctu quieti ac sopori dediti, capiebantur & ducebantur ad Dorestatum arcem: ubi ingenti auro sese redimere cogeantur Episcopo, uti fama erat, participante de commodo. Tum consuluerunt Magistratus Præfectum Rupis Isulana, quomodo plebs retineri & reduci posset ad obedientiam, & concluserunt portam civitatis muniendam fore, quod & Hollandiis prius consultis placuit, qui etiam ingentem pecuniam in hoc opus erogarunt. Tum ceptum vallum & fossis circumdactum, & impositum præsidium militare, quo & machinæ & bellica instrumenta, quotquot erant, immittebantur. Et paulo post indicto conventu populi declarabatur, civitatem alieno ære ad summam lxxxij. aureorum esse gravatam, & pro illorum redemptione impositum tributum prædiale, quolibet fugere ad octavam partem aurei, taxato ad biennium; & qui prædiis carerent exolverent centesimam. Transacto autem biennio cum cives à debito se crederent liberos, compertum est, eos in centum millibus obligari. Quisque enim per rapinam privato commodo intēdebat absque aliquo respectu boni publici, Episcopo ista permittente, Præficebat enim licet porta esset munita, cives minime passuros, ut ab hostibus gubernarentur.

Anno lxxxix. cum anno præcedere Præfectus Montisfortis in nocte protho-martyris Stephani occupasset arcem Woerdam, & frater Præfecti de Bredenoede invasisset aggerem Rotte fluminis, sive oppidum Rotterdam, Episcopus reversus est Trajectum, certis de causis. Et rumor popularis erat, iam portam rursus debere aperiri, ac continuabatur magis ac magis indies, quod nec Episcopo, nec Magistratui placuit, accitisque ex singulis collegiis artificum binis viris, ut mentem eorum perscrutaretur, & rem poneret in dilationem, illic concurrunt supra quingentos, non vocati. Ita ut Episcopus cum Magistratu animis consternerentur, malentes portam remanere munitam, quam apertam. Ad pacandum ergo tumultuantium animos, persuasit Episcopus se petiturum vicum Dorestatum, & intra paucos dies rediturum & curaturum, ut porta dederetur per amicitiam, libenter enim sese absentasset, sed non concedebatur. Cum autem Episcopus hoc considerasset, misit qui postularent à præsidio tradi portam. Quod denegabatur: sciebant enim, qui vallum tuebantur, vires omnes bellicas, item & pulveres in porta consistere, & machinas in ipsorum custodia. Quæ tamen per industriam mirabilem fuere à civibus recuperatæ, renitente præsidio. Et cum frustra expectarent suppetias, propter obstacula & impedimenta viarum tandem salvis bonis & Præfecto Rupisfortis suis machinis sese dedidere. Iam vallo præsidii vacuo illic fossæ obstructæ, & munimenta cum vallo diruta, jam idem Præfectus validam coadunaverat manum ad ferendum subsidia, sed quia ventus contrariebatur, & itinera terrestria erant invia, præpediebatur inceptis quasi superis affaventibus. Tum octo ex primotibus sub fide renuntiata vindictæ, educi extra civitatem & portæ turres ac moenia diruta, instaurata. Paulo post Episcopus rediit Dorestatum, & continuè meditabatur animo, quomodo proscriptos posset reducere.

Porta Tra-
jecti muni-
tur ex ære
suo Isulæ
epi & Hol-
landorum.

Magis in-
fusa pro
ordinando
qui cives.

Episcopus
ex V. V. V.
dantur
Rotterda-
mæ capiti
revertitur
Trajectum.

Porta Tra-
jecti muni-
tur a præsi-
dio delictis
munitis.

Anno xc. Episcopus recuperavit à civibus aggeris fl. Amstellæ, Amstelro-
damam vocant, arces Abcondam, & terram pacis, Vredelant dictam, quas
ab initio belli occupatas tenebant. Alii tamen volunt sub pactis deditas, ne
oppido Montforti per Ducem Saxonie atque Hollandinos, multosque
Nobiles, paulo post gravi obsidione cincto, mitterentur suppetiæ, sicuti ap-
paruit, licet Episcopus manum militarem penes se haberet Trajecti, partim
securitati consulens urbis, ne aliquid attentaretur: Civibus autem se va-
liddè defendentibus, plurimisque ab utraque parte in oppugnationibus ca-
sis, tandem fit pax. Per conditiones deditur oppidum cum arce, & postea re-
stituitur Præfecto. Sed arx atque oppidum Woerda rediit in potestatem Hol-
landinorum, & sic discessum ab armis.

Eodem anno Præfectus de Wich adjunctis sibi pluribus ex numero No-
bilibus prædonum indixit subditis patrimonii Divi Martini, præcipuè Trans-
fulanis bellum. In causa erat, quod Rudolphus Episcopus ab ejus genitore
magnam pecuniam cepisset mutuo, de quo nullum habebatur documen-
tum, afflixit tamen Provinciales plurimum. Daventriani autem multum
indignati, qui illum nullis rationibus flectere poterant, obsederunt arcem
firmam Wildenburch dictam, & magna illi intulerunt damna, nemoribus,
sylvisque succisis, & tandem componitur quæstio, contra mentem tamen
ipsius Præfecti.

Anno xcj. decessit Trajecti Thomas Bazinus Archiepiscopus Casarien-
sis, sepultus in choro templi Divi Iohannis, vir nobilis, ex Galliis provincia
Armorica oriundus, magnæ prudentiæ, & in Sacris litteris apprime erudi-
tus. Iam offert se occasio aliquid de eo disserendi. Hic erat primò Episcopus
& Dux Luxoviensis civitatis Armoricæ (Ideo Armorici quasi ante mare, ar-
em enim ante, Marini Marici teste Eugenio pio dicti) Carolo septimo ejus nomi-
nis Gallorum Regi, & percharus, idcirco Ludovico ejus filio (qui omnes,
quos genitor observaverat, summè odiebat) insensus, sive quod prudentiæ
sue, sive potentiæ gentilium suorum Baziniorum invidebat, falso suspicâs
illum Anglis ac Burgundionibus favere. Primum aulâ ejecit, demum Re-
gno expulit, & Tyrannico animo, uti erat, facultatibus & Ecclesia spolia-
vit, atque in ejus vicè successivè tres Pseudo-episcopos intravit: persequens
jam pulsus, ne abstractus securusque viveret, quocunque locorum sese di-
verteret, ita ut primum apud Lovanium, postea N. demum Trajectum ad
Rheenum exilium sibi deligeret. Et quod longe crudelius est, non contentus
hujusmodi furore, partim minis, partim pollicitationibus falsis illum coë-
git, ut Ecclesiæ renunciaret, servato modico censu arbitratio pro alimenta-
tione. Hoc tamen non contigit, nisi postquam divina ultio fuisset subsequuta.
Nam uti affirmant etiâ testes hujus rei superstites, ex tribus Pseudo-episco-
pis unus sibi mortem conscivit, deciciens se in puteum: alter similiter de-
decorosè finivit vitam; tertius item subitaneo periiit. His ferus Rex terri-
tus, ut aliquis cum iusto titulo Ecclesiâ acquireret, excogitavit fieri res-
torationem: quo apparetur damna & injuriæ reparata.

Bazinus

Amstelro-
damam, Ab-
condam &
Vredelant
dictam

Montforti
am aditus
& inter
pax con-
stituitur

Bellum d
ered, oro
illum B-
piscopus
& præcipuè
Transfula-
nis.

Thomas Ba-
zinus Ar-
chiepisco-
pus Cas-
ariensis

ms. Murini maxim
in Diocl. lib. 9. vide not.
ad cosare & Merula in
Britannia Gallica

Pellat
la Ecclesia
& regno
Francie in
exilium ad
Ludovicum
X. Rex

Lacuna y. hie
Tre viros. lap

*Prohibet
unum
Sexto Pa-
pa translat
vult ad Ar-
chiepisco-
palem Ec-
clesiam Ca-
tholicam*
Bazinus itaque diu sollicitatus, tandem duxit cedendam futuri & importu-
nitati, renunciatur Ecclesie illi, à Sixto Romano Pontifice translatus ad
Cæsariensem Archiepiscopalem, reservato annuo censu &c. Luxoviensi. re-
siduum dierum apud Trajectum in pace finies. Et quamvis postea à Carolo
Rege, Ludovico patre Rege defuncto, potestas redeundi illi offerretur, per-
stitit in priore conditione, ne non contentus in certis fluctibus fortunæ se-
se ammodo subiceret.

*Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult*
Circa eadem tempora Comes Burenfis, quem superius Præfectum Ra-
pis Isulanæ nominavimus, cum Præfectis de Hoemodt, Bronchorst, Baten-
burch, Benthem, Wisch & Welp, sive eorum clientelis adunavit validam ma-
num apud Wageningen. Filius quoque ipsius Comitis Florentius nomine,
contraxit aliam manum apud IJelstain, sive rupem Isulanam. Et cum gemi-
no exercitu in vigilia Pascatis civibus nihil tale suspicantibus, contende-
runt ad civitatem Trajectensem, pater ad portam, quæ dicitur Albarum dñā-
rum, filius ad aliam, quæ dicitur viā Theolonaris, quam & sui occuparunt,
& erectis signis cum tubis & vasis bellicis progressi sunt tanquam jam urbe
positi. Verum ut varii sunt fortunæ eventus à perexiguâ turmâ civium con-
currente profligati, tertia vertere coacti sunt, fugā in portam & alibi qua-
rentes salutem, Ex quibus aliqui occisi, aliqui evestigio membratim divisi,
& supra moenia suspensi. Pater autem intelligens adversum filii successum
non enim quadrarunt de tempore: moestus retrocessit.

*Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult*
Eodem anno creatur Trajecti perpetuus Magistratus, duodecim præfecti
Consulium, quos Scabinos vocant, xiiij. Consules, & xl. viri plebei, tali or-
dine, quod decedente aliquo Præfecto, in ejus locum unus ex Consulibus,
& in hujus locum alius ex plebeis surrogaretur, & rursus decedere plebeio
alter ex popularibus, neque liceret fratribus fratribus, filiis eisdem sedere
subselliis. Quisque ex istis præfideret ad vitam, cum aliis utilibus conditio-
nibus. Verum parum sterit hæc ordinatio, plerisque eam infringentibus,
ita ut intra biennium rursus fieret abrogatio, & auctoritate Episcopi pri-
vatus modus reciperetur eligendi.

*Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult*
Anno xcij. exercebat Præfectus in Culenburch furcam in vico Honswiick,
presumens ad se pertinere jus gladii. Verum episcopus cum Trajectinis &
cæteris oppidis illam dejecerunt. Quod Præfectus quàm agrè tulit, & post
multas quæstiones causa submissa fuit arbitrio Præfecti Mōisfortis, & Phi-
lippi Burgundiæ fratris episcopi, quem & ipsum postea episcopum vidimus
Traiect. Hi cōperto, quod episcopi Trajectenses utile Dominium, non au-
tem jus gladii illi concessissent, imposuere silentiū ei, ita quod Præfectus do-
lens se interesse, destitit à cæptis. Quod solum & unicum egregiū facinus as-
firmant Episcopum toto tempore regiminis sui reliquisse memoriæ.

*Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult*
Anno xcij. compositis rebus in Flandria, Comes Burenfis gregariam mi-
litum manum, qui illic militaverant, adducens secum in Gelriam, verum re-
minus prosperè gesta, cum Carolus Dux Geltriæ, qui proximo anno libera-
tus è captivitate, Ducatum receperat, illi occurreret, declinavit signa in Tra-
jectanos

vultu signa

Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult

Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult

Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult

Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult

Expositio
Comitis Ba-
zini in ur-
bem Tra-
jectensem
vult

jectanos animo recuperandi portam Divæ Catharinæ semel amissam, cum tamen modico ære paulo post ante differentia intercipi & componi potuisset. Nam in Episcopum erat compromissum, quem tamen præcipuum Comitibus suspicabantur amicum: verum culpa impingebatur negligentia Præfectorum consularium, causam non persequentium. Inferebat quoque Comes provinciam magnam cladem incendio & rapinis, occupans suburbium, quod insulam dicunt. Timentes cives majora incommoda, quia multos habebat in urbe fautores, nec validi essent ad resistendum soli urbis saluti, intendentes, & pericula hujusmodi averterentur, sit concordia; cæleste, quod Comiti exsolverentur viginti quinque millia aureorum, & cadavera suspensa supra mœnia deponerentur, & sic retrocessit. Tum tamen non modica suborta quæstio super promisso ære coadunando. Tandem ingens tributum singulis aratris impositum, de quo Episcopus nec non alii Principes ex nobilibus & Magistrata, ut consentirent allecti participasse divulgabantur.

Iam & Præfectus de Bredenroede suas intendebat querelas propter priorem jacturam per illum de Suanenburch in occupatione & spoliatione oppidi Vianensis illatam. Verum considerans minus pro voto Præfecti Culenburgensis negotium successisse, & quod sibi non tantus favor esset apud Episcopum & alios cives Trajectanos protinus cessans à comminationibus quæstionem sententiæ judicium submisit.

Stantibus his turbationibus, Sanctimoniales ut se periculis subtraherent, relinquentes locum, Iherusalem commigrarunt ex suburbio in civitatem, in hospitium Niérode dictum.

Anno xcvj, mense Februario suboritur ingens gelu, triduo solum perdurans, quo Rhenus spacio xxiii. horarum solidatus se meabilem reddidit, quarto die rursus absolvitur, & sequitur inaudita aquarum inundatio, quæ à Colonia usque mare omnes Rheno adjacentes Provincias perfudit, effractis aggeribus. Et sequenti anno mense Januario major aquæ inflatio, etiam altissimos transcendens aggeres, Friesland, provincias Rhenanas, & Flandriam vastans, innumerabilem quæ hominum ac pecorum multitudinem absorbens, abstinnit tamen à territorio Trajectanorum. Et anno præcedenti fuit ingens annonæ abundantia.

Anno eodem xcvj. 16. Aprilis Episcopus David cum præfuisset annis xxxix, mensibus 9. decessit parum laudatus à plerisque, quod minus utilis fuisset, & nimio senio contractus more pueri se regi permitteret à vilibus hominibus tantæ instabilitatis, ut quod uno die agendum decreverat, sequenti die mutaret, & provinciales idcirco, præsertim Transfulanos magnis sumptibus & laboribus sæpius frustraretur, cõtina vexatus podagra. Alii tamen id sibi laudis attribunt, quod oppida, arces, & omnem Ditionem sancto Martino libera, & absque onere. Et thesaurum post se reliquit meliorem, verum parum commodi afferentem, cum frater ejus arcem Doortatum, in quo decessit, in potestatem suam haberet, neque illam, nisi sub

*David Comes
militis expe-
ditio in Tra-
jectum al-
tera, qua
prior igau-
mentis abdu-
latus.*

*Ao 1443 frater David
Egmont D. de Heltou, Bure
Egmontum et lude pmissa
fuerit ab ordi. Tr. 1500. & lude
infra has inde confectus.
Singuli de
ratum eribit
tum impo-
sitionem.*

*Bredenroede
queræ a sub-
missa ludi-
cio.*

*Mira adu-
et subsea
inundatio.*

*Inundatio
maris ingre-
ssu.*

*A more
copio.*

*David Ep-
iscopus
mortuus.*

*vide Graffi Chalad.
in Græce novitas;
et in Ecdysiaste.*

gravi pacto dimitteret. Contulit etiam Ecclesiis sumptuosa ornamenta, & majori præsepe ex solido auro magni ponderis. Cudit ad monetam utique legalem, quæ adhuc in precio habetur. Cætera præmissa sunt. Sepultus in ecclesia oppidi Wijck, juxta Doræstatum, sive quod statutum erat cum tempore, solenni pompa illum deferre Trajectum, quod subito parari nequie-
vit, prout Legatis ecclesiarum missis pro cadavere visum fuit, sive quia in ingrato solo quiescere recusaret, quoniam inter ipsum & Trajectanos fœ-
gida erat amicitia: utrumque incertum est. epitaphium extat.

Fredericus Badensis

Episcopus 56.

Mense Majo sequente indictis Comitibus Philippus frater Ducis Cl-
vensis, Chori-episcopus Trajectensis ab Episcopo Monasteriense,
Duce Iuliacense, nec non Comite de Bentheim. Ex adverso Frede-
ricus ex Marchionibus Badensibus Thesaurarius Colonienfis per
Comitem Nassoviam & alios Nobiles nomine Maximiliani Augusti, & Phi-
lippi ejus filii commendantur. Verum Fredericus prævaluit, rejecto Philip-
po, nec unquam tot concordia suffragia visa in electione alienius Episcopi
Trajectensis, quæ ultra numerum octuagenarium ascende-
bant. Acclamatur itaque omnium voto Episcopus lvi die festo Servatii, & festo Lamberti
receptus cum magno applausu. Comitabantur cum Archiepiscopus Tre-
verorum patruus, Marchio Badensis frater, & multi Comites & Nobiles
cum magno equitatu. Tum elaboratum, ut arx Doræstatum recuperaretur
ex manibus Philippi fratris defuncti Episcopi: Qui ingente pecunia acce-
pta cessit. Hæc fuit quinta redemptio huius arcis, quæ provincia multo
plus dispendii quam commodi attulit. Nam Præfectus de Gaesbeeck sub
Rudolpho Episcopo illam vendidit servato usufructu, cui paulo post re-
nunciavit pro xiiij. M. aureorum. Tertio soluta fuere Anthonio Burgun-
do in utilitatem Præfecti Culenburgensis xliij. aureorum M. Quarto redem-
pta fuit à Comite Burenfi, qui illam tempore belli Traiectensis obtinuerat;
Ex quo conici potest, quam magno constitit hæc arx Provinciæ. Frederi-
cus itaque Episcopus paternum genus ex domo Badensi, maternum verò
Austria, hoc est; Frederici Imperatoris sorore ducens, vir omni virtute præ-
ditus, nisi quod sacris se raro immiscuit, affabilis, benignus, & comis, ma-
gnificus in armis, ac splendida mensa, provinciam tutandam in animo sta-
tuit, & illico gregarios milites, qui circum Trajectum vagabantur, terruit,
atque abcedere coëgit; discordiam inter Comitem Burensem & Ecclesias
atque Trajectanos composuit: non parum odii sibi ex hoc contrahens, quia
favorabilis pro Comite, quam aliis agere suspicabatur; unde postea magni
mali

Compositio-
re: Episco-
palis duo.

Arx Doræ-
statis
quintus cum
redemptus.

Blagius E-
piscopi.

anali cepit fomentum.

Anno xcvij. Praefectus de Wisch antiquae cladis suae non immemor, gregariam militum manum duxit in provinciam Transisulanam, cui Episcopus adiutorio Ducis Geltrix statuit occurrendum. Tum egregium actum facinus per quendam Magistrum equitum dictum Bel Geltrium, qui assumptis lx. duntaxat comitibus in hostes prorumpens, cepit centum quinquaginta pedites. Paulo post Episcopus ac Dux appropinquarunt in hostem, ut oppugnarent: verum peditatus se reddidit involuntarium recusans subire pugnam, nisi captivi relaxarentur, non absque eorum dedecore. Dux vero accensus ira, hortatur Episcopum, ut cum equitatu invaderent hostem quod & factum est, Duce ipso inter primipilares constituto. Vnde caesi, sparsi & fugati hostes, & usque ad moenia Clivenfis persecuti: Episcopus transfixis ex suis lxx. equis, paucis tamen viris desideratis, quos ceperat, iussit tanquam in latrones gladio animadverti, exercitum suum soluto stipendio dissolvens. Verum superstites ex gregariis & Clivenfis, quod salutem pernes ipsum invenerant, & Geltrix Ducem quod Episcopum iuverat, has reddidere vices, sunt qui & Episcopum norant alicujus ingritudinis in Ducem Geltrix pro beneficio accepto. Nam Dux Clivenfis recolligens dispersos milites, duxit in Geltrium, & paulo post Geltrius eosdem sibi consiliatos, duxit in Clivenf. mutuis incendiis ac rapinis sese afficientes.

Demum anno xcix. idem Dux Clivenfis pacatis rebus cum Duce Geltrix, eosdem milites recuperans, duxit in Trajectanos ob priora debita contracta, dum fratrem ipsius postulassent. Episcopus id praesentens, misit ad Ducem, ut animum illius scrutaretur: cui respondit, se praeter singularem amicitiam nihil habere commune cum eo vel suis. Verum Trajectanos & Amersfordianos quarebatur magno aere atque injuria sibi obnoxios, Rogans ut illos induceret ad repationem. Traiectani vero atque Amersfordiani offerebant refusionem duplam se intra quadrienniū exsoluturos, aut responsuros in iudicio nobiliumve arbitrio. Dux autem obaudiens, & actionem graviolem irreparabilemque faciens, finem armis quarere statuit. Rhenum oppidum per milites invadens. Qui tunc Episcopo feciale cum scriptis direxerunt, huius ut fertur sententiae. Nos tres campiductores (designatis nominibus) tibi Episcopo Traiectensi, omnibusque tuis auxiliariis auctoritate Ducis Clivenfis indicimus bellum, propter debita per Davidem Episcopum, Traiectanos & Amersfordianos contracta; cum tamen huiusmodi debita, non per Davidem, sed adversum illum contracta fuissent. Episcopus Fredericus rem indignanter ferens, militem conscripsit, oppidū magnā pecuniā ab invaloribus redemit, eosque sacramento sibi in stipendium addictos, in provinciam Clivensem deduxit. Gennepum oppidum vi capiens, & circum quaque grassans, injuriam illatam vindicavit. Dux autem per nuncios sese visus est excusare, proponens submissionem in Philippum Austrum, Archiepiscopum Colonensem, Ducem Iuliam, aut tria oppida Transisulana, totidemque ex suis, & finaliter in fratrem ipsius Epi-

Expedi-
tio ad-
versus pra-
sulum da-
videm.

no est in aly-
ut nec in lappi
ms.

Expedi-
tio ad-
versus Cliven-
sem in
Traiecta-
nos & Amers-
fordianos.

propria m.

Bellum
Cliven-
sis in-
dictum
Episcopo.

Episcopi
receptio
Rheno op-
pido ab in-
valoribus
eos duos in
Clivensem
Gennepum
capit.

scopi Marchionem Badensem. Episcopus autem provocatus, conditiones omnes respuit, donec ex parte se suusque ultius esset, tum quaestio intercepta & sopita mansit.

*Episcopus
nisi ultius,
pacem non
facit.*

Orta postea differentia inter Philippum Archiducem Austriae, & Carolum Ducem Gelriae praecipue super arce Oya in civitatibus, quam uterque sibi vendicabat. Tandem conventum fuit illam sequestrandam in manibus ipsius Episcopi. Qui eam recusavit assumere inconsultus Ecclesijs, nobilibus & populo. Tandem sub magnis pollicitationibus, indemnitate oblationibus, diu sollicitatus, quod utraque pars contribueret portionem justam pro praesidio constituendo, neque vi, neque dolo instarent, ad illam occupandam, & si seuis contingeret Episcopo nihil imputarent, sed eum excusatum haberi debere, satis invitus illius custodiam assumpsit. Cumque

*Episcopus
invitus se
gessit arce
Oya.*

*Arx Oya
occupata à
Brabantis,
causam dat
discordia
inter Gel-
dum &
Episcopum*

*Interventu
Trajecten-
sum con-
roversia
inter Gel-
dum & E-
piscopum
solvitur.*

*Gruningum
se suos Gr-
ni petulan-
tes in Epis-
copum &
vicinos Fri-
sias.*

*Albertus
Dux Saxo-
niae Frisiam
occupavit.*

multo tempore curam illius servasset suo aere, neutro illorum juxta promissum, licet saepius ad hoc implorato, aliquid solvente, & fidem addictam frustra non servari conquereretur; cupiens ab hujusmodi onere obsoletum, Cornelius praefectus Septem montium (Sevenbergam vocant) permissu, uti creditur, Philippi Archiducis, seu instigatione civium Sylva-ducis (Buscum-ducis dicunt) cui arx infesta esse solebat, per industriam illam occupat, quae illic demolitur. Vnde inter Ducem Gelriae & Episcopum magna discordiarum fomenta orta sunt, quae ad vitam Episcopi perduravit, nec destitit Episcopum omni conatu persequi, licet in culpa non esset. Nam arcem Cunram à flumine sive aestuario sic dictam, hujus occasione occupavit. quam recuperatam rursus invadere tentavit: impeditus per cives Campenses, qui auctores deprehensos, cum armis capite mulctarunt. Nam antequam Aulam, sive oppidum Aldensalam, cum Diepenhemia vi expugnavit, quas Episcopus valida equitum, ac peditum manu adiutorio Transfulanorum contracta, obsidendo & expugnando recuperavit, armaque in ipsum Ducem convertens circa Zurphaniam atque Arnhemiam, ipso Duce inspectante, incendia ac rapinas exercens, arcem munitissimam Woldam sive Salum occupans vastat. Tandem interventu Trajectensium, qui solito more huic bello abstinuerunt, quaestio omnis intercepta per inducias & concordia subsecuta. Conceptus etiam ex hoc tempore rancor inter cives, Provincialesque & Episcopum. Passus fuit idem Episcopus & aliud grave incommodum, propter petulantiam Groeningentium, sive Grunorum, qui divitiis affluentes cepere in locis vicinis dilatare imperium, multos vicos & agros provinciae Frisiae, contra omnem aequitatem sibi usurpantes, subiectos sub duro iugo, & barbaris legibus servire cogentes, quas longum esset enarrare. Vnde sese cunctis reddidere exosos. Accidit interim, quod Albertus Dux Saxoniae, vicarius Imp. Maximiliani, Frisiis inter se discordantibus, per alteram factionem sollicitatus atque adjutus modicis praehis illam subjugaret. Et quo eam jure queat possidere, oblectatus affluentia Provinciae, cum Philippo magno aere in tuendis dominiis, illo puero per Episcopum, tanquam tutorem effusio, & idcirco sibi obligato, pepigit actionem ratione Comitatus Hollandiae

Anglio

diæ illi competentem in remittendo debita cōtracta, atque restituendo certa oppida, & loca in pignus tradita, in se transferre. Factus hoc medio ^{modo} securior, applicuit animum ad distracta atque alienata à Frisiis recuperanda præcipue territorium per Grunos violenter occupatum. Nam oppidum ad Ecclesiam Traiectensem ab antiquo competere, sicuti satis ex præcedentibus constat, Frisia æque sicuti Comiti competeat, Verum Grunis pertinaciter Alberto Duci renitentibus, & magnis incommodis usque ad obsidionem affectis, cum res eorum in angusto collocaretur, implorantibus ab Episcopo (cui quantum liber obediunt) supplicas (Nam Præfectum Iustitiæ auctoritate Episcopi & Ecclesiæ sub modico penso per modum recognitionis sibi constitui permittunt, alias juris proprii) Dum conventum idcirco apud Hartennum oppidum inter Episcopum & illos indictum fuisset, eisque oblatum subsidium, modo contenti forent his quâ ratione Ecclesiæ tueri possent, & se illis abdicarent, quæ juris essent Frisiaci, atque id ægerime ferrent, Wilhelmo quodam sacerdote primo parrochiæ viro magnanimo, atque in magno honore apud eos habito, respondente, sese omnes malle latanter colla submittere ferro, quàm possessis renunciarent. Sic dimissis atque cum indignatione retrocedentes ab Episcopo defeecerunt, multo astu ab oppressione Alberti Ducis sese liberantes. Nam eorum instinctu, uti credebatur, Henricus filius Alberti graviter per Frisios rebellantes obsidebatur. Ad cuius liberationem pater descendens, tandem in expeditione, magno animi tædio, decessit. Filius nihilominus amicorum fretus potentia, & provincia in deditionem suam redacta acrius, Grunos regere cepit. Qui Comitem cis Emam flu. qui Frisiæ Orientalis sibi vindicat, Præfectum militiæ illius, uti ferebatur tunc agentem, magna spe dominandi, atque præmiis sollicitatum in ^{orationem} defensionem primo, Demum Gelrium acciverunt, oppidum utrique dedentes, & valla pro coertione majoreque securitate construi patientes. At quo Gelrius suam ac Grunorum causam faceret meliorem, publicè per literas ad status Traiectensē testatus est, se necessario adductum, ut hoc faceret, quo se atque illos à maiore periculo liberaret, Episcopum incusans. Nam documenta publica se habere, per quæ satis constabat, Episcopum nifum oppidum Grunorum perpetuo ab ecclesia Traiectensi alienare, atque in potestatem maioris Principis tradere. Super quo Episcopus palam testatus fuit, id se minimè cogitasse, sed conquestum Cæsari Maximiliano de defectione Grunorum ab Ecclesia Traiectensi, uti jactitabant ipsius auctoritate, ut liberi deinceps essent, quod sibi permolestum esset tolerare. Et nisi ob reverentiam Maiestatis suæ sub spe restitutionis omitteret, non permetteret eos inultos, sed cogeret ad deditionem. Hæc & similia ex exemplaribus literarum nobis ostensis constare poterant. Sic antiquus rancor inter Ducem atque Gelrium crebrò repullulavit, at præterea Coevordia cum oppido per ^{despectionem} defectionem Præfecti illius N. Grunis uti credebatur authoribus, amissa rursus viribus Episcopi recuperata fuit. Qui tot cladibus affectus, jam viribus deficiens, & ex tibia laborans, cum

Gruningensium ab Episcopo defectio.

A titulum

Gruningensium summo sui defensionem primo Comite Emam danum, deinde Duce Gelrio.

Epri

Covertio amittit & recuperat.

defectionem

Pff 3

provin

provinciam utramque cis & ultra Isulam externo milite opprimi cerneret, nec potentia illorum obistere valeret, omni arte in defensionem perfuso, pertusus regimini proposuit officio Episcopale renunciare, ex eis potissimum, ut sede Trajectanis atque Provincialibus vindicaret, quos sibi infensos reddiderat, eo quod omnia sine auctoritate collegiorum ipsisque inconsultis agebat, exteros solum in consilio & administratione rerum admittens, raro aut nunquam se sacris immiscens, accessitque multos sibi sanguine junctos, quos propter potentiam & factionem contrariam suspectos habebant. Unde cum esset magnanimus Trajectum venire rogatus, contempsit, insidias metuens. Auxit hanc suspicionem quod legationem ex Statibus Trajectanorum ad vicum Dorestatum conscripserat, in qua erant Praefectus Montisfortis cum principe Gaesbeeck, atque Praelatis & Nobilibus, ex quorum numero eramus electi, & cum propter aëris inclementiam eodem die instante vespere statutum fuisset, in sequentem diem differre iter, ut in aurora currus ascenderemus. Ecce nocte intermedia superingruit ingens militum vis, jussu Florentii Praefecti Saxi Isulani, uti ferebatur, ex inopinato, ut urbem occuparent, oportunitatem maximam nacti, propter ingens gelu, quo omnia erant pervia. Et verisimile erat urbem potuisse capi, cum festinet minimè suspicaretur, nisi Gelrii equites eis fuissent impedimento. Properabant enim per Veluam, qui illos à tergo aggredientes, currus machinis, tormentis ac scalis onustos ruptis funibus invadendo moram fecere progressus; Trajectanos interim ceteri nuncio praemonentes. Illico concurrunt ad arma sine tumultu, & nox vincitur laternis ac luminaribus ante singulas aedes suspensis. Nemo segnis, nemo impiger inventus, sed acrius quisque incitabatur propter conatus inopinatos. Tandem pulsū campanae significatur hostes appropinquare, qui sentientes insidias detectas, incendia per territorium ac praedas agunt in subjectos Episcopi: demum faciunt stationes juxta urbem, civium animos tentantes. Cenobium Carthusium invadunt, suburbia juxta ventorum cursum flammis abquendo, quo illae facilius in urbem pervolarent, sed superis faventibus & conscriptis, & intermissis equitibus aliquot Gelriis, quibus civiles animi confortabantur, & metus omnis deponeretur, tandem illi cum undique grassati essent, omni spe frustrati, moventes, castra fixerunt pridem in portu Rheni, dicto de Vaert, quem in recessu ignem etiam consummarunt, magnam crudelitatem in captivos exercentes, hoc facinus intorquebatur in caput Episcopi, tanquam conscii, nec admittebat populus excusationem ejus, licet ejus subjecti non paucis damnis fuissent affecti, unde adversus omnium animus. Nam Trajectani cum pro tanta injuria repellenda statuissent oppidum Saxi Isulani premere obsidione, quarelis per provincias domus Burgundiae ad oppidum litteris de tanta violentia expositis, monetam inconsulto Episcopo sub imagine Divi Martini, cum insignis Ducis Gelriae cudi fecerunt, ipsumque precibus & stipendio in adiutorium allicuerunt, voto tamen frustrati. Post arctam & diuturnam obsidionem suppeditis pro ipso Florentio coadunatis jam imminentibus retrocessere. Margareta Maximiliani Augusti filia, cum administra-

inter Episcopum & provinciales consules.

Auctoritas per inter legatos Episcopos.

Trajectanorum ad defensionem strenuitas.

m adurendo

A quin legatio ipsa eo auctore debuit inhaerere.

Quod in qua auctoritate Margareta filia Imperatoris Maximiliani.

m dissolventes

m quid

cu m

provinciarum Caroli Principis & nepotis commissa fuit quæstionem intercipientem & dissidentes concordante. Dum hæc agerentur, pulchrum accidit stratagemata, oppidum Vicopastorum, alias Harderwick ad sinu meridionalem Frisiorum in Velua situm occupabatur præsidio Burgundionum, quod à Præfectis istorum militum, quos ad portum Rheni declinasse narravimus, per literas sollicitabatur, ut ex parte se illis jungerent, egebant enim equitatu interceptus fuit nuncius, & Trajectani atque Gelrii qui illis auxilio venerant, de hoc edocti, servato nuncio, literas per alium misere, spondentem nihil imminere periculi, & jam ocus ascensis equis, exeuntes in Gelriorum, per insidias latitantium, concidere manus. Illi uestigio explorati statum oppidi, quod vacaret militibus, confluentes invasere. Amisum paulo post Tielæ oppidum, quod in manu etiam erat Burgundiorum Credebatur n. conniventibus Burgundionibus hæc expeditio cogitata. Sic Trajectani sub nomine Gelriorum has reddidere vices per indirectum. Hoc modo Burgundionibus plusdani, & Gelriis lucri accessit, quam ipsis Trajectanis. Et quo commodius Fredericus se abdicaret Episcopatu, consilio cujusdam Hermanni Hagen, cui nimium fidei tribuerat, usus est; is n. dudum in Gallis sub Philippo Ducis Clivent. Episcopo Hedemora, atque N. Principe Saxi Corvini, sive Reventailano stipendia meritis, permisit sibi suadere, quod medio Regis Gallorum Traject. cum Mediomaticam sive Metens. ecclesiæ Episcopatu commutare posset: quam mirum in modum tanquam tranquillior in administrando affertabatur: quia in eadem urbe aliquando enutritus, in super & annuo stipendio à Rege ipso donaretur. Nec displicuit Frederico proposita conditio, quin Hermannom clam secretissimis suis negotium peragendum committeret. Ille haud segnitè intentus, quo & sibi consideret, erat n. usque ad publicam notam avarus, simulat se privatis de causis ire in Gallias, pulcherrimis suffulus equis, properat apud Regem Lugdunum, exponit commissi. Episcopus interim conscendit in Germaniam superiorem, asserens se voto Divæ Annæ astrictum & visendi fratrem, quo communicatio secretior & comodior in abstracto fieret. At Rex faciles fertur præbuisse aures, quo magis auctoritatē suam in inferiorem Germaniam dilaret. Nam hoc medio credebatur filius Ducis Lothariorum, nepos ex sorore Gelrii, ad Trajectens. pro ecclesiâ Metens. quam tenebat posse pervenire. Verum Maximilianus per amicos rescivit conatus Episcopi, & quid in Gallis tractabatur, unde ira accensus, terruit Episcopum à ceptis desistere, nec decere ipsum sanguinis sui cum extero Principe in præjudicium Romani Imperii similia concipere, nec contentus quo huic periculo obviaret, induxit partim suasionibus, partim minis ut Episcopatu ad ejus & Caroli nepotis nominationem sub annuo penso renunciaret. Quod cum à statibus (utri aiunt) quos hoc celaverat, intelligeretur, obtulerunt illi ex bonis Episcopalis sufficere alimentationē ad ejus vitam subministrare, & quod de successore suffragiis & votis collegiorum deligendo cōdescenderet, nec Ecclesiā desolatā relinqueret, aut prædæ exponeret, tantumq; efficere, ut Episcopus licet simularet cuncta, pœnitentiā ductus, si potuisset propositum mutasset.

Stratagemata agere.

Tielæ oppidum occupatum.

Afratius Ducis Cliventis.

Episcopus Ecclesiâ eam dicitur esse comitatus nec nuntius apud Regem Galien.

consuleret nuntium.

Maximilianus anno 1550 Carolus et Maximilianus Episcopi.

censu nuntium.

Interi odam et deprecatur ut ei donetur.

Spola sua.

Sed de fide data per Legatos sapius impulsus atque monitus, non nisi re conclusa & perfecta status edocuit de successore, quos extenuis inani spe suspensos detinuerat. Is erat Philippus Burgundus, frater Davidis Episcopi

Episcopus
successorem
Philippum
Burgundum
Davidis fra-
trem nomi-
nato.

sunt

privatum
publice pro-
positum.

De milite
ortus Epi-
scopus reli-
gionis.

non
spondere

non
non ferentibus quod
in urbe migrata, Traiectum
bus designantibus sepeliretur
Iam Epi-
scopi.

ex patre, quod plerosque reddidit stupidos, alii vehementer indignari atque favere vili, juxta privatam singulorum affectionem, Geltrio id non minus agere ferente. Philippus enim a puero nunquam institutus ad professionem Ecclesiasticam, plus se armis quam literis exercuerat, ducemque in bello terra marique agens, diu Praefectum classis, quem Admiraldum dicunt: cuius mores atque antea vita multis cognita, eo plerosque reddidere admirabiliore. Verum cum illi, qui potissimum vili sicut indignari, per sentissent jactam aleam: & Maximilianus atque Carolus proni essent ad complacendum futurae publicae utilitati: quo Philippus quietius in sede collocaretur, atque idcirco legario destinaretur Bruxellas cum certis conditionibus paciscendis, cui & nos intereramus benignè auditi atque excepti. Interim, quo super bono publico tractaretur, omnia causa publica, contulerunt se ad Philippum in Zelandia sive Maritima provincia constitutum cum celeritate, privatis suis rebus consulentes, & sic effectum fuit, quod publicis commodis postpositis, ubi prius de bello formidabatur, ipse in arcem Dorestari admitteretur, atque a Traiectanis magnam pompam exciperetur, multis proceribus comitatus, applaudentibus Transfulanis, contradicente nemine. Cepit populus magnam expectationem in primo ingressu de illo cum se comem exhiberet cunctis, quem Rom. Pont. magno prosequeretur favore, contuitu Maximiliani atque Karoli, qui proprio aere, quaecunque necessaria crederentur, circa ejus promotionem perfici jusserant. Credimus est veterem exuisse hominem. Nam sacris se quam primum curavit initiari, assumere personam religiosam magna splendore visus. Sed longè secus, quam sperabatur, evenit, sive malo fato, sive incutiâ aut pravo consilio Episcopi nam primo ingressu arces Lega atque Oldensala in Transfulanis per Praefectos illarum hostibus traditæ, & de bello cum Geltris ingens terror. Arces ramentum praesentia ejus recuperata, & discordia cum Geltris sopita. Iam Fredericus nudatus Episcopatu, nudans thesauro arcem Dorestarum, acceptaque uti ferebatur, ingente pecuniâ, abcedens Lyram oppidum Brabantiae, senio ac continua valetudine laborans paulo post annum, diem clausit extremum, cum praesidisset annis circiter viginti. Absque rumore publico obiit anno 1516. corpus eius a nepotibus translatum in Territorium avitum, quod Baden dicunt, pridem thermas Antoninianas nomen ferente, ne in urbe ingrata Traiect. sepeliretur. Fuit haud dubiè Princeps cordatus, specimen altissimi sanguinis, unde erat, prae se ferens: Nam provocatus, etiam impare fortuna intrepidus arma non detrectavit assumere, in rebelles acer, clemens in victos, suapte natura humanus atque affabilis, aulicos ac famulitium etiam infinitum decenti vestitu, ac Germanico more abundè opipareque enutrients, ita ut plures patropides onusta cibo extra arcem ad uxores concubinasque mulierum deferrebantur indies, quam sub Philippo successore praepararen-

tur

in arce pro omnibus, licet ille non spernendam servaret mensam. Cumque ab amicis Frederico persuaderetur, quia res angusta angebat, ut huiusmodi inutiles impense minuerentur, respondebat majores suos consuevisse vestire ministros, atque eorum replere ventres, non loculos, à quorum observatione degenerare nolebat. Præterea sicuti mos est omnibus Germanis, auri atque æris percupidus ultra quam conveniebat Principi, cum quod alias turpe censetur, oblectabatur tractare & dignoscere nummos peregrinos, & qui aliqua ambiebant nacti oportunitatem solius ejus præsentiae, æ pecunia muniti facile nonnunquam fiebant voti compotes, inconsultis & ignorantibus illis, qui adhærebat lateri à consilio, & in hoc gaudebat quando illis aliquid suis posset recondere. Legationes atque prælatos magnificè excipiebat, venerabatur clerum, & quotiens aliquis ex causa ad Docesturum confluebat, illum excipiebat mensa, vel infirmitate præpeditus cibo ac vino honorabat in hospitibus ordinatis nobilibus, qui vices suas in excipiendo implebant; amabat pacem se averfantem, etiam Ecclesiæ suæ non spernenda ornamenta pro sacris mysteriis obcundis ^{conhibuit} donavit, & majora donasset, nisi suorum suavis fuisset immutatum. Reliquit tamen quinque Ecclesiis pro æterna memoria legatum; de cujus parentela ita scribit Pius Pont. Rom. Maximus in sua Europa; In Marchionatu Badensi, Princeps Iacobus Iustitiæ ac prudentiæ fama inter Germanos clarissimus, cum sibi ad humanam felicitatem solam literaturæ peritiâ abesse videret, quos ex conjugis legitimis liberos sustulit ediscere, literas compulit, inter quos diviso patrimonio cum Carolo primogenito singularis industriæ juveni sororem Imperatoris matrimonio collocasset, plenus annis haud invitus è vita decessit.

Sub eo contigere aliqua prodigia: nam plerisque in locis etiam Trajecti visæ cruces è cælo pluerunt; Cometes præfaga mortis Philippi Regis Castellæ Maximiliani Augusti filii; cecidere grandines insolitæ, prodierunt & ante non visæ aviculæ in illis provinciis, disparis coloris in capite, & corpore tanquam cucullaræ sive capistatæ, uti ferunt, quando erigebant plumas, quæ tanto ardore in aëre inter se interdum certabant, ut ab concreta furore simul decedentes per magnos greges manibus vulgi apprehenderentur vivæ. Fuere & insolitæ aquarum inundationes inflato Rheno, aliisque fluminibus plerisque locis juxta Oceanum submersis; ac gelu insolitum & continuum multos mortales extinguens, qui fluxu sanguinis per nares cœcreti frigore per publica itinera defecere. In Ecclesia oppidi Purmerani nocte Nativitatis Christi orta fulgurum atque tonitruorum tempestate, aviculæ aliquot supervolantes alis suis exstinxere luminaria, cum magno terrore ac clamore populi, & ipsam continuabatur certo cursu in aliis locis vicinis. Evomuit & mare ingentia Cete diversis in locis, quorum aliqua visæ longitudinis vicenarium & quinque cubitorum. Etiam vivos in ora Rheni, quo mare influit, visus piscis instar colliculi, sive domus magnitudine, navis longo tempore terrorem incutiens, qui cum alto aestu adductus, & profundam voraginem nactus, retrocedentibus aquis, illuc mansit conclusus, donec per magnam

*Apud
regem
marchionem*

*quod solvitur annue
in viis anniver-
sario dicto memoria de
Baden. L.*

*Trajecti
sub Ep-
scopo
L. camphaenensis.*

occidit m

*M. H. H. H.
quasi p. p.*

gnam inundationem liberatus, dispareret. Fuit interdum parata classe cum machinis à diversi generis tormentis impetrus, sed hoc comperto, cautè se novit abscondere in profundum, alias se ostendens visibilem; erat uti præmissum est, immanis, brevi tamen corpore, nò oblongo, sed vasto, & perquam eminenti dorso nodoso, croceo, lateribus ceruleis ac viridibus distinctis lineis, ventre subalbido, terga languinosa, capite vix prominente, sed foramine magno in fronte, per quod instat sumarii evaporantis fluvium ac flammæ, novumque sursum emittebat liquorem fetidissimum, ita ut aliqui piscatores sive metu visi monstri, sive fælore infecti, interiisse feruntur. Veniti etiam præter solitum impetuosiissimi fiarunt, quæ omnia, sicuti re ipsa cõpertum fuit, provinciis malum omen portendebant, quæ continuis bellis, cedibus, flammis & rapinis quassabantur, inter sæviente pestilentia. Sub hoc etiam Frederico revelatæ multorum Sanctorum in Ecclesia sancti Iohannis reliquæ, uti ipse suis affirmat scriptis, quæ idcirco hic inserimus pro memoria posteritatis. Ecclesiam autem ipsam in honorem omnipotentis Dei, ejusque matris Virginis, Iohannis Baptistæ, cognominique ejus Evangelistæ, Andree, Laurentii, ac Catherinæ Martyrum accepimus consecratam.

Episcopi
scripta.

Historia re-
liquiarum,
quæ Ber-
noldus Epi-
scopus apud
S. Iohannem
descripsit.

Corpora
SS. Cypri-
ani & Lu-
ciae.

Fredericus Marchio de Baden, Dei Apostolicæ sedis gratia Episcopus Trajectensis, universis & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, ad quos præsentis nostræ literæ pervenerint salutem & sinceram in Domino charitatem: Magno piæ devotionis affectu accepimus; Quod recolendæ memoriæ, Reverendissimus in Christo pater Dominus Bernoldus vicessimus Episcopus Trajectensis prædecessor noster (prout in historiæ annalibus legitur) ad omnipotentis Dei, ejusque præcellæ genitricis semper Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum laudem & gloriam, atque felicem suæ recordationis memoriam, inter alia sua laudabilia pietatis & virtutum opera, tres in civitate nostra Trajectensi magnificis impensis, fundavit Ecclesias, uam in Divi Petri Apostolorum Principis honorem; aliam quoque beati Iohannis Baptistæ præcursoris Domini titulo insignivit. Tertiam verò Conventualem in sancti Pauli Apostoli Doctoris genium memoriam sempiternam erexit, singulas variis donis, privilegiis, & libertatibus exornavit, quique in dicta Ecclesia sancti Iohannis corpora sanctorum Cypriani & Iustinæ devotè recondidit, ubi hodierno tempore ineffabili venerantur honore. Postmodum verò dilecti nobis in Christo Decanus & Capitulum dictæ Ecclesiæ nostræ sancti Iohannis, divina inspiratione moti, chorum jam dictæ Ecclesiæ nostræ (ipsis ad reparandum & intertenendum derelictæ) quæ jam à suæ primævæ foundationis origine, & felici transitu ad Decum dicti Domini Bernoldi Episcopi & fundatoris ultra quadringētos & quinquaginta annos erecta stererit; ob nimiam vetustatem ac ruinæ prope minantem, non absque magnis impensis, Dei ejus sanctissimi præcursoris consilii adiutorio ampliare, & de novo erigere incipientes (cujus nos fundamenti primam lapidem per venerabilem Dominum Hermannum de Lochorst, Decanum Ecclesiæ nostræ sancti Salvatoris Trajectensis nostrum in spiritualibus generalem vicarium

rarium collocari fecimus) & Deo dante dicti Domini opus inceptum saga-
 ei studio debito effectui mancipare intendentes. Nunc die vicesima secundæ
 mensis Maii, sicuti veridicorum relatu didicimus, summum altare dicti cho-
 ri ex necessitate operis per eorum laboratores & artifices ad alium congru-
 entem locum transferre satagentes, in concavitate altaris quandam plum-
 beam cistulam inclusam invenerunt, sed ipsam ob venerandam ejus anti-
 quitatem attingere verentes, per Reverendum Patrem Dominum, Dominum
 Jacobum Ridder, eadem gratia Episcopum Ebronensem, in Pontificalibus
 Vicarium nostrum, adhibitis ad hoc ceremoniis & solemnitatibus consue-
 tis, in sacrarium decenter collocari curarunt, minimè tamen tunc dictam
 cistulam aperientes, sed altera die per dictum Reverendum Patrem Domi-
 num Episcopum Ebronensem, in venerandi ac Nobilium & Spectabilium
 virorum Domini Jacobi de Appeltzeren, Decani Ecclesiæ nostræ Trajecten-
 sis Henrici de Appeltzeren, Domini de Persichem, Gerardi Domini de Oy-
 en, Henrici de Ghendt, Iohannis de Rheno, de Iutsaes, olim Burgimagistro-
 rum civitatis nostræ Trajectensis, & aliorum plurimorum testium fide di-
 gnorum, & Notarii dictæ Ecclesiæ sancti Iohannis ad hoc vocatorum præ-
 sentis allatam aperiri fecerunt, inventientes, deposito dictæ cistulæ plumbeo
 cooperculo, aliam cistulam sive capsulam ligneam sericis ornatam, ac vitro
 tectam. Quo iterum remoto in medio dictæ capsulæ repertus fuit lapis ob-
 longus Porphireticus, cum quatuor cedulis pergamenicis antiquissimis
 characteribus latinis accuratissimè conscriptis, & sub dicto lapide jacue-
 runt certæ reliquiæ. Verum propter supervenientem occupationem dicti
 Reverendi Patris Domini Episcopi, præfatam cistulam plumbeam cum di-
 cta capsula lignea rursus ad sacrarium & locum congruentem reponi fece-
 runt, eandem visitationem ad tempus magis opportunum differentes; ho-
 diè verò videlicet decima octava mensis Iunii, die Dominica, in octavis san-
 ctæ & individue Trinitatis, hora quarta post vespèras, vel quasi Pontifica-
 tus sanctissimi in Christo Patris, ac Domini nostri Domini Leonis divina
 providentiâ Papæ decimo anno secundo, in venerandorum & celeberrimo-
 rum, venerabilium & præstantissimorum dominorū, dicti domini Herman-
 ni de Lochorst Vicarii nostri, Adriani de Trajecto Præpositi Salvatoris Tra-
 jectensis, & religiosorum patrum Cornelii de Spiekis vicarii generalis con-
 gregationum Hollandiæ, & Jacobi Calsskar prioris conventus Trajectensis
 ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Professoris Theodrici Houwaghen,
 beatæ Mariæ Antwerpiensis Ecclesiarum Canonici, Francisci de Hulst con-
 siliarii in alta curia Principis Castellæ, ac Everardi de Coddenoert Iuriscon-
 sultorum in Curia Trajectensi causarum Advocati, & aliorum virorum Ec-
 clesiasticorum testium fidedignorum, nec non dicti Notarii præfatis di-
 ctam cistulam plumbeam in mensa ad hoc deputata reverenter in sacristia
 dictæ Ecclesiæ repositam denuo per dictum Reverendum Patrem dominum
 Episcopum Ebronensem aperientē, & dictas cedulas debite visitantes, & pu-

Cistula
 plumbea
 inventa
 altari
 ubi

Capsula li-
 gnea ornatâ
 serico &
 vitro tecta
 inserta
 in cistula

blicè ibidem lectas huiusmodi sub tenore.

Tenor prime cedula.

Reliquia
pam in ob
bu opora
bam ractu
fo.

Reliquiæ sanctæ Mariæ Matris Domini, de sepulchro & de sindone Domini, de petra super quam Dominus sedit, Reliquiæ sancti Petri Apostoli, sancti Iacobi fratris Domini, sancti Philippi Apostoli, sanctorum Martyrum Stephani prothomartyris, S. Laurentii, Bonifacii, Martyris, Anastasi Martyris, & sanctorum confessorum Martini Episcopi, Hilarii, Heriberti Confessorum & Sanctarum virginum Margaretae virginis Afflictae Martyris xj. m.

Tenor secundæ cedula.

plures lacuna
m. m.

Et Sanctorum confessorum Martini Episcopi, Benedicti Abbatis, sancti Hilarii Episcopi, Sancti Nicolai, Liberti, de cruce Domini Dei, de vestimento sanctæ Mariæ, sancti Amandi, de Spongia, de sepulchro sancti Ioseph, aliarumque Martyrum xj. m.

Tenor tertiæ cedula.

m. S. philippi apte

Reliquiæ sanctæ Mariæ matris Domini, de sepulchro Domini, de sindone Domini, de petra super quam Dominus sedit, & sancti Petri Apostoli, sancti Iacobi Apostoli fratris Domini, sancti Bartholomæi Apostoli, & sanctorum Martyrum Stephani Prothomartyris, S. Laurentii Martyris, S. Georgii Martyris, sancti Pancrati Martyris, S. Bonifacii Martyris, S. Alexandri Martyris, S. Stephani Papæ & Martyrum, Ipoliti Martyris, S. Blasii Martyris, S. Tiburtii Martyris, S. Sixti Martyris, S. Urbani Martyris, S. Gorgonii Martyris, S. Quirini Martyris, S. Venantii martyris, S. Anastasii martyris, S. Egnatii martyris, sancti Sissiani martyris, sancti Amani martyris.

Tenor quartæ cedula.

abstulit

De cruce Domini, de vestimento Domini, de vestimento sanctæ Mariæ, Bartolomei Apostoli, de columna Domini, & sanctorum Martyrum Pancrati, Georgii, Alexandri, & sancti Stephani Papæ & martyris, & sanctorum confessorum Nicolai Episcopi, Liberti, & S. Virginum Agathæ, Margaretae virginis, Iulianæ virginis, quibus cedulis debite perlecius & reliquiis in dicta capsula existentibus inspectis. Idem Reverendus pater Dominus Episcopus Ebronensis dictarum reliquiarum visuator, de dictorum nostri Vicarii, & in Theologia ac in iure doctorum consilio, easdem reliquias extra loca, in quibus à senioribus & venerandis patribus reverenter olim collocatae fuerant segregatæ, abstulit, sed easdem mote altarum reliquiarum venerari & coli censuit, de nostræ auctoritatis ordinariæ licentia speciali. Quæ omnia & singula universitati vestræ insinuamus, notificamus & intimamus, dignum ai bitrantes, ut dicta nostra Ecclesia sancti Iohannis, quæ tam honorificè à dicto Domino Bernoldo Episcopo, prædecessore nostro, longè jam retroactis temporibus constructa & dotata noscitur, ac ipse Deus, qui in sanctis suis gloriosus est, honoretur, ac corpora sanctorum Cypriani & Iustinae, & reliquiarum, nunc, ut præmittitur, adinventæ juxta præfatum cedulae tenorem debitis frequentat obsequiis. Omnibus verè penitentibus confectis & contritis, qui ad usum fabricæ dicti novi chori, seu ad ornamenta dictarum reliquiarum, quomodo manus porrexerint adiutrices, quoties,

m. In dicto altari

quotiescunque & quodocunque hoc fecerint, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, ac beati Martini patroni omniumque Sanctorum meritis & intercessionibus confisi suffragiis quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis poenitentis misericorditer in Domino relaxamus. Datum nostro sub sigillo ad causas presentibus appenso, anno à Nativitate Domini Millesimo quingentesimo quinto decimo, die verò decima octava mensis Junii. Iohannes de Waell Notarius de mandato subscripsit.

Philippus Episcopus 57.

Iam Philippus quinquagesimus septimus in ordine Episcopus, rerum sicuti præmittitur, administratione fungebatur, fundamentum primum jactans in cupiditate, Praelatos, Clerum, atque doctos in parvo precio habens, sed illos, qui adulari, aut spem quæstus proponere sive exercere per fas & nephas noverant, magno prosequébatur favore, quibus & magnam fidem attribuit, nimis credulus, in audiendo alios perdifficilis, patiebatur tamen se vinci ratione, sed citius quàm par erat, devinci ab auriculariis. Præsumm Ecclesiarum libertates ac Iurisdictiones Archidiaconorum infringere ac usurpare tentavit, pro argumento capiens, quod de jure communi omnia deberentur Episcopo, non contentus his, quæ prædecessores Episcopi possidere, suavis prævi consilii, cum ipse similia non calleret, quibus in tantum detulit, ut licet vellet omnia scire videri, & agere ferret quod aliquis causam latine verbo vel in scriptis defendens, illam vulgari, aut nota illi lingua, quo rem caperet, referret, in promptus respondere ad objecta, dicebat, se cum suis apud Trajectum communicaturum. Hoc medio absolvit plerisque, cumque multa de Romano Pontifice sibi promitteret, (egerat enim Legatum Romæ sub Julio in præstanda obedientia nomine Caroli Principis) nedum abolitionem aliquorum, quod in sæculo deguerat, sed adoptionem ad dignitatem Episcopalem (quam certis indicijs diu ambierat, licet omnino spernere nec appetere plerique persuaderet) cum potestate visitandi exempta monasteria impetravit, imponens nova officii onera pro majore quæstu, subsidia in adventu novi Præfulis solvi solita nedum diminuit, sed adauxit, pauperum atque aliorum querelis de gravamine obauditis, non sine duplicentia proborum, qui familiaritate illius fruebantur. Instigatio tamen improborum aliquorum hominum, quorum præcipua erat auctoritas, prævaluit, in tantum, ut licet admonitus fuisset à Præfæcto Montisfortis, atque alius in publica mensa, antequam rerum potiretur, quod illis non

Mors Episcopi parum Episcopum

modo

non crederet, sed ab eis tanquam infidis mercatoribus se absolveret, prout dicebat in animo statuisse, mutato tamen consilio, siue quod illi in sententiam ejus noverant condescendere, siue quod secreta per eos scrutaretur, tantum attribuit fidei, quod orta inter cives Campenses & Swollenses, oppida tum opulenta, tum ampla, ex petulantia potius, quam justa occasione, discordia super theloneo quodam ac navigatione salæ fluminis, siue aquæ nigrae, & status Trajectani, prospicientes futura sociorum pericula una cum Episcopo Legatos mitterent ad intercipiendum scintillas bellorum, illique perorassent causam omnis controversiæ submittendam Episcopo & statibus pro æquitate discutiendam, & idcirco ad tempus cessandum ab hostilitate suggestionem mercatorum hujusmodi (uti aiunt) persuasum fuit Episcopo, permitteret utrosque inter se digladiari, qui minus sibi obedirent, viresque illorum hoc modo collidendas ex hoc nedum sibi obedientiam, sed magis mulctæ atque opum affluentiam certo expectandam, non verentes proponere securam spem centum millium aureorum. Et sic impediabatur, quominus querela hæc per status discuteretur, utriusque populi nihilominus finem anhelantibus, & ad amicitiam prorsus. Cumque persisterent sub ludibrio quodam rem suspendi atque protelari, rursum concursum ad arma, rapinas, caedes, incendia. Et dum Episcopus jam edoctus de majore discrimine, & rem præter votum succedere, discordias restringere niteretur, rejicitur, nec per arma etiam socialia Burgundionum, nec ære, nec auctoritate futorem sedare potuit, quin omnia hinc inde ad extrema dissidia tenderent, Territorio Transfulano mutuis viribus hostiliter exciso, capris atque spoliatis oppidis, nobilibus per dolum abductis atque deletis, nec ulla ex parte temperatum à sanguine aut crudelitate, ita ut brevi ex florentissima Provincia, quod dolendum est, desertam undique prospiceres, sollicitatis extorris Dominis in defensores, quo majores strages commissæ sunt. Quem errorem Episcopus ipse postea coram nobis in Dordraci atque Haga Comitibus existentibus, illorum instinctu contigisse palam confessus est, dum excusare niteretur hanc rebellionem, & ad Gelrium defectionem, quam contigisse erubescat, quia improspere ac negligenter magnam aliunde æs alienum contractum circa tuitionem provincie dissipaverat, commellationibus magis indulgens, quam armis; ita ut status provincie tenderet ad desperationem, & magna ex parte usque ad obitum ejus in servitutem exterorum Principum permanferit, nondum ex omni parte liberata: in tantum, ut omni dominio atque commodo Transfulano spoliatus, territorio Trajectano contentus esse cogereetur, modo in Zelandiam, modo in Flandriam confugiens, quo longius abesset incommodis, & cladi suorum. Hujus tam pravi consilii auctores partim ante, partim post obitum ejus humanis excessere, Trajectani nihilominus in tranquillitate sibi paruerunt, quorum plerique de casu Transfulanorum, uti natura est, factiosorum, lætari, alii commisereri notabantur. At Episcopus actorum pœnitens, & serò de Remedio cogitans, auxiliis destitutus, carens viribus, & exhausto arario, & debitis plurimis con-

*Thom. ff.
Annotum
fatis mi
precepta
Episcopi.*

citra

*Rechnat
Episcopi
vga.*

tractis

tractis involutus, in magna versabatur angustia, nec unde afflictis rebus
 opitularetur modum habuit. Nam Burgundi ob rem malè gestam retrahere
 manum, amici, qui magnas opes in ejus beneficium cōsumpsere, aversaban-
 tur, miles involutarius ob tardata stipendia promerita, minabatur defectio-
 nem, quæ Philippus assiduo gemitu alto recondens pectore spem vultu du-
 xit simulandam, si forsan mitior fortunæ aura quoque afflaret, per convivia
 ludos ac pocula tempus ducens, quo tantorum malorum oblivisceretur, sed
 quis resistet inclementiæ fati? Cum ex Senatu & optimatibus Trajectanis a-
 liqui salutandi forsan causa confluisent Dorestatum, & vocati ab Episco-
 po interessent epulis, illeque post aliqua suspiria dolores intrinsecas aperu-
 isset excusando culpā, quod per aliquos non sine magna sua injuria in ipsum
 retorqueretur, tandem sepositis omnibus curis, ut animum exhilararet, ce-
 ptum undique magnos exhaurire crateras, ita ut communis esset lætitia,
 communis, ut ita dicam, ebrietas, & alter ex alterius cunicis gestibus jocun-
 daretur. Sequenti mane Episcopus in horum deambulans, aperto, uti sole-
 bat pectore, sub aura frigida sentit dolorem pectoris, qui de hora in horam
 adaugebatur, ita ut incertum esset de suspitione pleurethi, an febris pestilen-
 tiæ, & sera quaesita remedia: convocato è Trajecto medico, nec quicquam
 sperante die tertia subsequente quaesivit Eucharistiam, & post aliqua ex vo-
 luntate ordinata, animam prius Deo reconciliatam atque commissam ex-
 halavit, non sine stupore atque tristitia multorum. Credebatur enim, si su-
 pervixisset, cum tempore incommoda omnia superaturus: Nam magnis in-
 mitebatur clientelis, quæ tamen in arduis distabantur, & in fine ipsum
 non dereliquissent. Corpus ejus licet à collegio Trajectano per nuncios ex-
 posceretur in Ecclesiam Dorestati impositum sepulturæ Davidis fratris, ter-
 tius per ordinem Episcoporum, qui extra Trajectum sunt tumulati. Statue-
 rat quidam Nicolaus Lavennus Præpositus Leydanus, ac Canonicus Eccle-
 siæ Trajectensis, quem David à puero choraule enutriverat. Videns Philip-
 pum fratrem id minus curare, eo consulto, funus ob devotionē Trajectum
 suo ære solemnī pompa deferre, inhibitus ab illo, ne tentaret, tanquam ipse
 bene sciret, qui opportunè illum esset translaturus. Et jam uterque quiescit
 carens honore funerali; Ex hoc tamen conquirebatur Philippum jam du-
 dum in animo concepisse Episcopatum. Causam erectionis ipsius Nicolai
 inter tristitia liber inferere, Cum David præfesset Episcopus Ecclesiæ Morino-
 rum, ille puerum choraulem agebat, quem Episcopus die sacro, quem cine-
 rum dicunt, ex sede retro aram vidit edentem tibiam pulli, accipit puerum,
 scrutatur, gnarus quid commedat? ille constanter fatetur subrubescens,
 non quod carnē ederet innocenter, sed quod jejunium violaret. At Episco-
 pus interrogat, quare die præcedente non consumpsisset? responder intrep-
 idè, heri inquit undique comessabatur, & devoravimus carnes ad saturita-
 tem, at cum similia gaudia nobis rarò contingant, qui ut plurimum quoti-
 dianæ premimur fame sic satur reservavi mihi partem, ut hanc diem in fame
 temporarem. Episcopus hoc faceto & industrio responso pueri oblectatus,
 illi-

Lacuna in Aut.
 Ad ... dum mensis ...

Similis in

Episcopus
 sub ære fr-
 gido pectus
 aperit, & in
 morbum in-
 cidit ad mor-
 tuum.

anno aut.

continuo et successu
 nempe.

Nicolaus
 Lavennus
 choraule

quando
 oportuit

illiusque simplici innocentia cepit cum in curam suam, iussitque eam bonis moribus institui, omniumque periculorum suorum dum esset Episcopus Traiectanae Ecclesiae expertus Comitem non ingratum, qui mortuum iure sepulchri honorare desiderabat. Erat Philippus statura mediocris, vultu persimilis Philippo Duci genitori, capillis ac ciliis nigris, latis humeris, lato pectore, cruribus ad decorem gracilibus, corpore bene complexo, ætatis 59. anno, qui diu supervivere potuisset cursu naturali, nisi adversa forsitan dies eius abbreviassent, pulcher in armis, oblectatus pulchris equis, nec minus permittente ætate, consortio puellari, cantu ac fidibus, picturæ ac liniamen- tum per ocium operam dans, utrumque callebat, & de sculpturis optime judicabat, pronus ad iram atque vindictam, malens timeri quam amari, juxta meticulosus, parum deditus religioni, & minus observans cleri, desiderabat tamen justitiam, si barbarici ritus permisissent. Præstabat industria naturali & magna experientia rerum. Cum Philippo Rege Hispanias ac Gallias, & filia ejus desponsata Christierno Regi Danavissius regna lustratus; Romæ & in Britannia functus legationibus, in bellis parum fortunatus: statuerat magna in animo, nisi inopinata mors intercepisset. Hic inc- ventus rerum ut clarissima facta plerumque obscuro fine terminentur. Ejus contuitu Leo Papa x. concessit provinciæ Traiectensi indultum, ne ad primam citationem evocarentur. De Maximiliano atque Carolo Augg. multa polliceri potuisset, nisi per ignaviam Traiectanorum omissa fuisset prosecutio, Sub eo intentissimus fuit ardor in verè, ita ut equites in armis, sed passim per vicos viri, mulieres ac pueri, item pecora interirent siti, & continua- batur multis mensibus, inauditum antea. Cæpia etiam pullulari nefandissima perfidia Lutheranorum, quæ ferè totum orbem brevi tempore contami- navit, omni hæresi perniciosior, dissolvens sacra Evangelia, Sacram Scri- pturam, sacras leges, sustollens religionem atque omnem obedientiam, cum tamen sua prætextu Evangeliorum tutari velint, peiora quam Gothi, Turci aut Tartari in Romani Imperii extinctionem, & regnorum subversionem excogitarunt, in Christiani nominis odium machinantes tanto furo ac dul- ci veneno, ut etiam constantia pectora murent, magnoque adscribendum miraculo, de tanta omnis sexus facilitate, qui instar simiæ, quæ allecta ca- ligulis, quas ex arboribus conspiciit homines induere, id ipsum effugendo, uti ferunt, irretita decipitur, sic etiam postpositis patrū ritibus, qui saliciter vixerunt, & beatius obierunt, tam facilliter novæ fraudi sese obcecatos in- nectunt. Primum in religiosos ac sacras virgines, demum in Ecclesiasticos & universum clerum sævientes, etiam Deum ipsum contemnere, & imma- culatæ ejus genitrici detrahere, sacras imagines elidere studuerunt, Principi- bus sæculi tolerantibus, & magna ex parte applaudētibz, donec in seipso- dente exasperari, heus nimis tardè conspexissent, qui ut saluti propriæ con- sulerent, non zelo Dei, non religionis aut pietatis motu arma sumpsere, sed ut sua conservarent impulsi, ingente confiato exercitu per summa discrimi- na certate nutu Dei spiritū supra centies sexagies hominum millia victores

trucida-

Formidit
dipi Epi-
scopi.

Lupinus putat
non haberi

mu.
anno

Indultum
Traiectanum
à Leone de-
cimo Papa
Romæ ad
primam ci-
tationem
evocantur.

Lutheri
perful-
sionem.

Anthonis
simplex
etiam.

Bellum
ut humiliter
supplicem

trucidarunt. Perseverat nihilominus detestabilis conspiratio, & instar hidræ
Herculeæ multiplicatur, viresq; licet devicta & prostrata Antæo more resumit
nec terretur exëplo, nec revocatur rationibus, & sub ancipiti pender exitus,
nisi divina clementia cooperetur in causam suam. At Frisi sub signis Ducis
Gelriæ militantes principio Episcopatus Philippi, cū manu valida gregaria,
ductore quodā Selbachio, transgressi sinum, oppidum Medenblick invasere,
Ecclesiam cum illo incendentes, demum Alckmariā occuparunt aliquam-
diu, & impunè transeuntes in Gelriam, expugnarunt Asprenam oppidum
nulli ætati, nulli sexui parcentes, neque à sacerdotiis abstinerunt, & loca
facta usque ad summa altaria humano sanguine defedantes. Relatum fuit
multos præcipuè inter illos fuisse Iudeos hanc crudelitatem exercentes cum
Christianis militi hoc minus liceret, Nam virgines amplexas infilas, quibus
sacerdos indutus Eucharistiam in manu tenens, & feroces animos ad mise-
ricordiam exhortabatur ob reverentiam ante pedes illius constat occisas, &
earum sanguine factas vestes commaculatas. Horret mens humana enor-
mia facinora narrare, quæ illic contigerunt, nec tamen impunè, cū pau-
lo post ab alijs Principibus commotis ob tantam tyrannidem magna ex parte
trucidati auctores, atque deleti sunt. Præfuit autem Ecclesiæ Philippus
annis circiter novem, Sepultus Dorestadij apud fratrem suum Davidem.

obijt Dorestadij a° 1524. Vixit die April. oct. a° 59.

Henricus Episcopus 58.

ad vi diem mens. May

EO mortuo indictis consilijs anno 1524. ut rebus afflictis celerius oc-
curreretur, facta magnæ preces, diuque permeditatum quis utilis ido-
neusque inveniretur. Multorum judicio insedit de Germania supe-
riore, quæ principibus & nobilitate pollet, aliquem quaerendum, &
minimè ex dirione Principum Burgundiæ, cum illi moribus germanicis se-
minus conformarent, qui gaudent libertate, Gallicam servitutem omnibus
exosam sectantes, sine fide, sine fœdere oppressionem vicinorum meditantes,
& id in odium Philippi, contra alii in odium Frederici respuere Germanos,
tquam superbos, sola ostentatione & verbis potentiam habentes, indigos-
æris nervi belli, & idcirco avaros ac onerosos Provincialibus, nunquam sa-
tiabiles, despicientes ceteros, ceteri utrosque secludere tquam inhabiles
ad Rempubicam bene administrandam, fatis in ore populi vivente Frede-
rico, qui à superiore illo Germano deficiente, nollet regi, Idipsum sub Phi-
lippo crebro vulgatum de Burgundionibus, cogitadum de tertio, cuius po-
testas non esset suspecta, nec mores infesti, & vita cognita; sub quo sine ti-
more aut sollicitudine, sub pace & tranquillitate vivere liceret. Dum ista a-
gitarentur, à Burgundis Cardinalis Leodiensis, ab Archiepiscopo Coloniensi,
Duce Clivenfi Comite Palatino, Henricus frater hujus coadjutor Ecclesiæ

H h h. Wap-

Frissi sine
manu trans-
gressi Me-
denblickum
incendunt,
Alckmariā
occupant,
Asprenam
in Gelria
expugnantes

Commentū
vanissimū
de Iudari.

hic lucina q. m.
annis vi. m. xi.
diebus xiiii

in Miroliano Gd.
refugia col. fundunt. vi.
ad. diem

Mores illi
versipoculi
lorum.

Germani
& Burgun-
di ad regem
dum agunt
inopia.

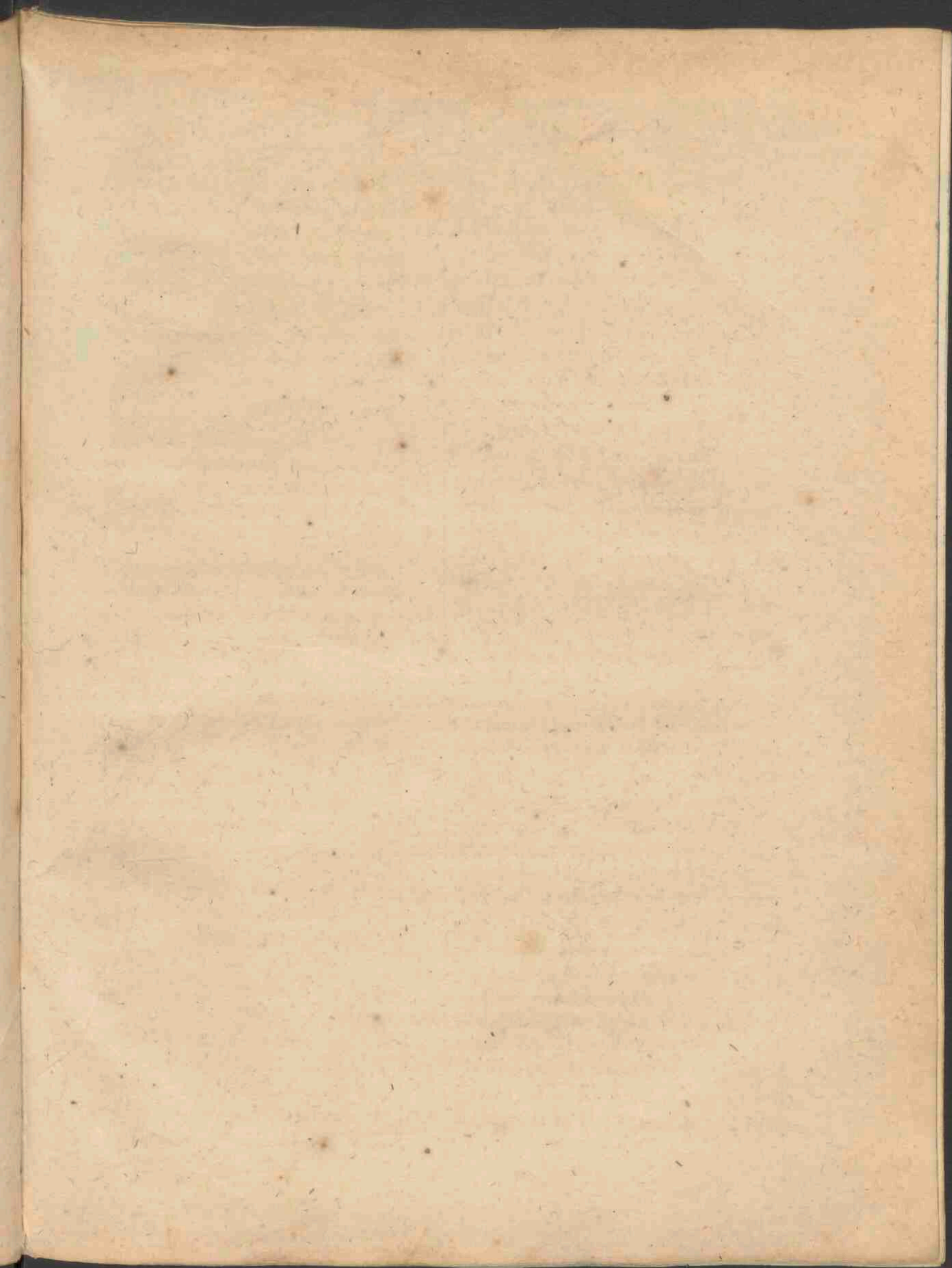
agerentur. m. x.

De compo-
sitionibus
vita iudi-
cia.

Henricus
Dux Bava-
ria, & Co-
mes Pala-
tini comes
munitus suis
fratris de-
claratur E-
piscopus 18.

Wangionum, Wormaciam dicunt, Præpositus Aquisgranensis à Comite Provin-
cie Hassorum, Langravium dicunt, Bicheliuss Decanus Colonienſis, ab al-
liis Episcopus Monasterienſis frater Colonienſis Archiepiscopi. At Gelrio-
rum Princeps optionem proposuit, sive filium Ducis Lotharingorum ne-
potem, sive alium ex Ducibus Lunenburgensibus, vel quod ex gremio ma-
joris Ecclesiæ aliquis notus eligeretur. Inter tot commendatos non modica
suborta anxietas, multorum vota concurrebant, in Cardinalem Leodien-
sem, quia opulenter lapsis rebus succurrere posset, & magnis clientelis ful-
gens in summa æstimatione apud Rom. Pont. atque Cæsarem habitus: aliis
contra severitatem & potentiam illius formidantibus, & quod Cardinalis
esset tribus jam Episcopatibus Præpositus, quo minus ad desolatam Eccle-
siam intenderet: frater Comitis Palatini præsentia incognitus, sola fama ex
aliquorum relatu notus, & licet ex nobilissima domo oriundus, superessent
septem fratres, ut minus sufficere videretur tanto oneri, occupatis autem
impignoratis ferè totius Provinciæ munitionibus. Propositum de Episcopo
Monasterienſi multis placuit, quia provinciam cum Transfulanis jam op-
pressis haberet conterminam, valens facile conscribere equitatus, & cum
parvo labore ferre subsidia; obstabat juramentum, quo Ecclesiæ suæ astrin-
geretur, & quod aliam acceptare inconsultis suis proceribus nequiret, qui
omnino obstabant: allegebatur etiam quod Duci Gelriæ etiam esset infen-
sus. De Bichelio, Lotharingo, sive Lunenburgensi rarus sermo, quia in hoc
forsan displiceretur Burgundis, non defuere ex Ecclesiis, qui in animo vo-
luntabant aliquem ex gremio eligendum, cum & Nobiles & docti, & juxta
ætatem bonisq; moribus præditi haberentur, & plerisque Ecclesiis utilius
consultum in promovendo mediocri conditionis, quam potentes aut illu-
stres, ita ut aliqui de semetipsis spem concipere, ambire, & in vota sua alios
solicitare non formidarent; Quod cum ex rumore à populo rescitum esset,
parum absuit, quin ad morus & arma concurreretur. Nam suspicio erat,
quod eo modo aliquis potentior Episcopatum postea esset consecuturus.
Cecidère itaque suffragia in Cardinalem Leodiensem, ac fratrem Comitis
Palatini sub incerto auspicio, & plurimis votis, cumque à scrutatoribus de-
nunciaretur alterum prævalere multitudine, ne electio fieret per contentio-
nem, & Provincia jam exhausta cædibus ac rapinis iterato exponeretur, ac-
cessere vota minora, & declaratus Henricus Dux Bavarie, ac Comes Pala-
tini Episcopus absens quinquagesimus octavus in ordine, vir certè non
minus virtutibus ac moribus, quam sanguine illustis.

Plenusque Guillelmus Heda Historiam suam contexuit.

Catalogus Episcoporum.
Traiectens. Ex arm: P.

- 1 D. Bellebrordus ex Anglia venit a^o fere 690. Romam proficiscitur ibique aliquandiu moratus a Papa Sergio A^o 695 archiepiscopus creatus est, et a Lipino castrum Traiectum suae crece impetrauit, ibidem templum construxit aq. obyt ante a^o D. 739 Id. Nouemb: sepultus Epternaci.
- 2 Bonifatius a Gregorio Papa u. priu. calendarum Decembr. A^o Dm 723 eps creatus Germania et Gregorius a Papa in A^o 731 sacri palii ei munus dixerit, atque inter archiepiscopos conscribere precepit; Zacharias papa eundem Moguntinum constituit episcopum qui & Moguntiam eius annum 743 in metropolim erexit ei subiciens Tungror, Coloniam Wormatiam Spiratiam et Tactis et Traiectum. Interfectus in Dokum a Frelhs A^o 755 Septill in abbacia Fuldensi a se condita.
- 3 Gregorius obyt anno 776 sepultus in S. Saluatoris templo Traiecti.
- 4 Adelbertus obyt 786. Sepult. ibid.
- 5 Theodardus ob: 792. Sep. St. S.
- 6 Haemacarius ob: 800 Sep. St. S.
- 7 Rixfridus ob: 820 Sep. St. S.
- 8 Fredericus ad altare magne tuncatus a^o 836 Sepult. dok s.
- 9 Abicus a Normannis ex episcopo pak pellitur St ob: a^o 846
- 10 Ludgerus ob: a^o 851.
- 11 Hungerus, cui datur a^o 858 a Lotardo rege monasterium s. petri qd. Beris pincipatur situm in pago Maso super fluminem Rure obyt a^o 868.
- 12 Adelbaldus obyt a^o 898.
- 13 Egilboldus ob: a^o 899.
- 14 Radbodus ob: a^o 917.
- 15 Baldericus de Cliuis ex monasterio Beris clerum suum ad episcopatum sedem Traiectum reduxit obyt a^o Dm 976 m. D. Martini ad humatud.
- 16 Volmarus obyt a^o 990 sepult. ib.
- 17 Balduinus ob: 994. Sepult. ib.
- 18 Antiquus de domo ducum Lotaringi obyt a^o 1009 sepultus in Hohorst abbacia S. Pauli a se fundati.
- 19 Adelboldus obyt a^o 1017 sepultus in aede D. Martini
- 20 Bernihpus obyt a^o 1054 sep. m. D. petri quod condidit templo.
- 21 Wilhelmus de pont ob: 1076. Sepult. m. aede martini
- 22 Conradus Sueuus fawore Germani Cesaris & creatus eps eiusdem auxilio et ope notum D. virgini m. ad eum Traiecti construxit et dotauit. occisus a^o 1099 Sep. m. templo s. Mariae virg.
- 23 Burghardus ob: a^o 1113 Sep. m. D. Martini templo.
- 24 Godobaldus abbatem m. Oestbroeck ord. Benedicti condidit obyt a^o 1127 Sepult. m. Oestbroeck.
- 25 Andreas de Cuyck obyt a^o 1139 Sep. m. summo templo.
- 26 Herebertus de Beron fufis obyt a^o 1150 Sepult. ibid.
- 27 Hermannus de Harne ob: 1156. Sep. ib.
- 28 Godofridus de Rhienen ob: 1178 Sep. ib.
- 29 Balduinus de Hollandia ob: 1196. Sep. ib.

- 30 Arnoldus de Vsenburez obijt a^o 1198 sepultus Romae.
- 31 Theodoricus de Hollandia obijt a^o 1198 Batavi sepultus.
- 32 Theodoricus 2° vander Aere obijt a^o 1212 sep: in aede S. Martini.
- 33 Otto de Geldria ob: 1215 sep: ib:
- 34 Otto 2° vander Lippe occisus Anno 1227 sepult⁹ ibid.
- 35 Wilhelmius de Oldenborg Funda-
uit in Traiecto monasterium S.
Sernaty. Cog: in loco sep: a^o 1236.
- 36 Otto 3° de Hollandia obijt a^o 1249
sepultus in templo D. Martini.
- 37 Goswinus ab Amsteli post bish-
mum cessit et factus est de-
canus Colonienis.
- 38 Henricus de vianre fundamenta
templi Martiniani dilatauit.
obijt a^o 1267 sep: in eod templo.
- 39 Johannes de Nafiau cessit a^o 1298.
- 40 Johannes 2° De zigack translatus
ad eccliam Tullensem a^o 1296.
- 41 Wilhelmus Barthout de Mechlinia
occisus a^o 1301 sepultus in D.
Martini.
- 42 Guido de Hamonia ob: 1317 sep: ib.
- 43 Fredericus de Zuerich ob: a^o 1322
sepultus ibid.
- 44 Jacobus de Outhorne ob: eod anno
sepult⁹ sepult ibid.
- 45 Johannes 3° de Diet ob: a^o 1340 sep: ib.
- 46 Nicolaus de Caputys nobilis Rom.
resignauit episcopatum 1342.
- 47 Johannes 4° ab Aichel translatus
ad eccliam Leodiciensem a^o 1364 et
traiecti in templo Martini sep:
a^o 1378.
- 48 Joannes 5° de Verneborg ob: 1371 ib.
- 49 Arnoldus de Horne translatus ad eccliam
siam Leodiciensem a^o 1378.
- 50 Florentius de weclmickhouen ob: 1393
sepult⁹ in D. Martini.
- 51 Fredericus 3° de Blanchenheim ob: 1423
sepultus ibidem.
- 52 S. Vederus de Calenburgh obijt 1432
sepultus Basilee ap: cartus.
- 53 Rodolphus de Diepholt obijt a^o 1455
sep: in templo S. Martini.
- 54 Ghysbertus de Bredemode cessit a^o 1456.
- 55 David de Burgundia obijt a^o 1496
sepultus Batanduri.
- 56 Fredericus 4° de Baden cessit a^o 1517
sepultus in sepulcro patris Bad.
- 57 Philippus de Burgundia ob: 1524
Batanduri sepultus.
- 58 Henricus 2° de Bauaria episcopatus
principatum in Car: Imper.
transulit a^o 1528.
- 59 Wilhelmus de Enckenvoort obijt Romae
19 Julij 1534. hic cardinalis fuit ss.
Joh: et pauli. primus episcoporum civili-
um. p:uatus. sepultus Romae in
aede S. marie de anima.
- 60 Georgius de Egmonde obijt a^o 1559
sepult⁹ in monasterio D. Amandi prop:
Cornacum.
- 61 Fredericus 5° de Tautenborg archiep:
Traiect: inauguratus est a^o 1561.
3 Nouemb. ditione Traiectensi in
v. suffraganeos diuisa, nimirum Haer-
lemensem, Middelburgensem, Leobbe-
densen, Gruningenensem, et Dauen-
tunensem. ob: 1580 sepultus in
D. Martini templo.

Scenck a Tautenburch Ultimus fuit
Episcoporum Traiectensium, licet
quidam post imaginarij ac titular
res fuerint eo nomine. Vbi: Ut
Mr Joes a Stuyen, D. Joes Bruchius
Decanus d. martini Tr: Exul.

De castro Traiecto, sic in bern no
tatum in Hede exemplari antiquo
ad marginem: Traiectum castrum
nunc est domus episcopalis, et
pons s. martini, quem a^o 1255 eps
Henricus vocat pontem urbanum
traiectensem, similiter et alij eccle
siastici, quia p^{er} illum ibatur ad
urbanos sive civitatenfes, tunc
vero vocatur de Buresbrug
et hoc nomen utebantur veteri
quia p^{er} illum ibant ad castrum
ponti vicinam. Et arx sub
turret s. martini ubi stare consue
vit domus episcopi dicta dat Gruit
huys, vocantur arx et domus
sitae sub castro.

Nota, notweg, noetweg, altus quasi
via necessaria scilicet. ego hincdam
significari. puto

Henricus p^{ri}ste Palatini s. ex marg
rola lud. Bavariae ducis filia natus
a^o 1487 15 febr. ex can. fit eps
Spirensis 1523 et a^o sequenti tra
iecte tandem Fusingeri obiit 1532.
not. lapus.

In pasquillis: vocatur H. eps den
blauwen bisscop, eadem ratione qua
Floreni blavy. i. Bavarii a Thom
de Kempis in chron. s. Agnetis appel
lantur.

pag. 407.

Thomas Barinus de caletto eps Lexovi
ensis electus a^o 1447 successor
habuit Joem Raagwe qui obiit 1482
stephanu Blesfal defunctu a^o 1505 et
Joem Le Veneur a^o 1543 mortui L.
peti. Frison Gallia purp. fol. 507.
Cubati eard. a Felice Amadæo
inter hos in Hollandia Traiecten
episcopus.

Exempl. pertinet
ad D. Sandel et
annot. v. manu
W. Broek fulta.

cl Robert vocat
Anton. R.

De capto ab Egmondano Dordrecht a^o 1475 est brevis numeralis :

Egmont CLARVS et VBTILLIS

Caert Dordrecht sexta Aprilis.

In diplomate Hedano fit mentio loci inde Stekede dicti, et adhuc ille tractus inter Swammerdam et Goutsefluijs inde Stecke dicitur, ut ex r. Seruicio, qui in hoc loco villam possidet, intellexi.

Het orloce van IJsselstein a^o 1511 bygghen duerden maer vii maanden tusschen de Stadt van Utrecht, de rest vant sijt in breidel blyuende.

Fredericus Badensis eps tr. cum 22 ferè annis hoc munere fuctus esset, senio pariter et morbis factus, cupiebat hoc munus aliui transferre ea conditione, ut aliquot aureorum millia acciperet, et aliquot ad vitam annua.

Quod Carolus 4. Imp. concessit Capitulis Traiectensibz quod vii can. vcl. platiorum iuramentis possent bona contigua vendicare, Diplomate Colon. dato a^o 1349. Molan. de can. c. 45.

De electione p^{at} Burgundie sc. Br. Nouum.

Stupet primo p^{at}s, deinde aliquantulum secum deliberans etatim excusat, addit etiam si anni patenter phiberi t^o se ab hac provincia literarum inscitia respondetur literarum ingenuitiam consiliarius abunde suppleturos. Numbratis xii^{or} duatorum confirmatur a R. qui in eum Episcopatum traiecit, simul transfert. Multa contulit cum amicis de emendando cleri statu, de feciarum numero minuendo, de prouisorum et decanorum tyrannide corrigenda, de tot otiosis hominibz ad sacerdotia non admittendis, de balidis mendicantibus tollendis, de pauperum cura gerenda, de clamoribus illis concionatoribz colligendis, ac bonis & doctis institutis. Verum quo minus hac consilia procederent consiliarij &c. duo m^o causa erant. Hi n^o dum utraque manu aperta suis commodis consulunt magno scilicet clamore ceperunt hac consilia non fore e re principis.

Henricus palatinus eps Ultraiectensis post resignationem
episcopatus Tr. retinuit Wormatiensem et a^o 1542 successit
phil^o in episcop. Fusingensi. Munster. 480.

Joēs de Sule scotus cum alijs à Rege scotorum ad Francie Re-
gem destinatus. a^o 1296.

Secundò Hollandie soluto fidelitatis freno quo Regi An-
glia praeiunctus erat, dum Regis Francorum obtempe-
rat consilijs a proprijs domesticis occisus ē a^o 1296.
Westmonast. cuius filius et heres Joēs C. Holl. genit^r
Regis Anglia hausto veneno per suos familiares et
affines dato occubuit cuius relictā nupta sibi dotē
suā ad Galanum remansit patremum. Idem. 433.

In Heda pag. 357. fit mentio turris fortissimè in Ghano à
Giselberto Hseltsteinio occupata et funditus deleta quā
Wapen toorn vernaculè vocat. Vt ē in Mss. 26010
Snoey toorn Snoey n. de Oudeingheynē circa hunc
tractum habitavit. Vt in monumentis antiquis pa-
tet. Vixit n. a^o 1363. Guil. Snoey de Gheno schultet^r
de Tollenshege. lib. cerul. 9 pa. 57. et longè ante D. Anol.
Snoey miles a^o 1288. 27. Gerard Snoey mil. a^o 1283.
30. Vidi etiam non ita pridè ap. Dñm de Hoencoplit.
ex pergamen^o, cui appendebat sigillū Bernardi Snoey
de Oudeingheino sculteto in Vreeburch cuius signum
gentilitium constabat vndis rum. 8. et vulneniū
horstianū 27. Ita ut firmiter credam hanc turrim
fuisse eandem quam D. Adr. ploys 49. Dñs de Oudeingheino
et Tuisouē partim super antiqua fundamenta par-
tim de nouo augustiorem in forma a^o 1634. origi-
nē in loco curabit.

parochialis ecclesia traieci ad partem vrbis meridiona-
lem sita, quae ante an^o 314 erecta nunc quoque
S. Gertrudis vocatur, ut in lib. Cam. Regul.
D. Gysbertus unde can. Reg. in vrbe Ultraieci ecclesiam
parochialem S. Gertrudis a^o 1314 nobilitate erectam
gubernabat. Et ante illud tempus erat extra
urbis moenia loco ubi hodie hec Synpat, unde
est. eod. hoc a^o translata, teste chronico Domy
Teutonico, quod etiam in suis archybis
conspicitur. Incidit haec translatio tem-
pore Gudonis Epi, quo presulante Batavi
plures aedes in suis suburbijs incendierat, a^o 1304
dum Joem Remesium virum nobilem et militiam
gracum clericum vrbe conantur, hys Be-
ty bek. instrumento de domo ad S. Gertrud. de
a^o 1231 v. kl Apr. testis est. Erat a. haec ecclesia
iuxta domum teuton. post aliquot annos tra-
lata in urbem ad capella de Lorgast cuius
nob. fam. posterorum sepulcrum in medio cypri
revertitur edificata intra a^o 1309 et 1314.
Jo. Arkelus Eps iussit conscribi librum pontificalem 7. libris. 1. de conse-
cracione ministrorum. 2. de ecclyjs, chymiterijs, vasis consecrandis. 3. de
benedictione rer. profanarum. 4. de coena Domini. 5. Officium defunctor.
cum psalterio. 6. Benedictiones per totum annum oibg Dominicis
& festis per orationes. 7. De degradationibus.

Index in Hedam.

Alficus sine Albericus iv eps Traiect.

Albertus Magnus

Asperen a L. Asprenate / ic dictu opp.

Antwerpa.

Alficus iv Eps. Tr.

Arx Arundula in Voorburg.

Arnulphus iii Holland. Comes intercept.

Anffidus xviii. Eps. Tr. fundator Cenobij D. pauli. Cuius donatio obitus.

Adelboldus xix Eps Tr. Instaurat sumu templ.

Andreas xxv Eps Tr. magna eius tempeste

Dyscordia inter principes. donatio ab id ecclesijs ss. salvatoris ut. foris facta.

Arnoldus xxx Eps. Traiect.

Asperna destruitur ^{ditur} Arx Dullenborg in

Annua lustrationes Tr. postid. D. Magdaline.

Arnoldus de Hoern xlix Eps Tr.

Arx Gildenborg. Arx Cronenb destruitur.

Arx hardenburgh destruitur.

Amstelredamum conflagrat.

Amerisfordia oppugnatur a philo Burg.

Annus siccus.

Adolfus Dux. gel. incarcerationis pat. Arnoldum.

Arcis Xanten & Emme expugnatio.

Ameyfordia occupatur a Fird. pfecto Transs.
Aze Woodin occupatur a pfecto Montford.
Aprene oppidi lamentabilis casus.

Bonifacius martyrio coronatur ap. Dorking.

Baldrici nobilis donatio

Bona S. Martini ecclie traiecit. tradita

Baldricus xiiii eps traiecit.

Baldebimus xvii eps tr.

Bernoldus xx eps traiecit. facit parā
cum comite Hollandia.

Extruit templa DD. petri et. Joris. tr.
mors et sepultura.

Berta nobilis femina submittit fr. eol. tr.

Burgardus xxiii eps tr.

Baldwinus xxix eps tr. bellū cū com. Gels.

Bellū inter Theod. Holl. et Balduin. Flandr. &c

Balduini Epi mors. Bella diversa.

Bellū inter Ott. epm et Ott. Gels. comitem.

Bellū inter Renaldum Gels. Ducē & epm tr.

Bellū inter Francam et Anglum.

Bellū Traiectensium contra Gelsos

Clotarii et Theodobarti Regū confirmat.

Connoegus Ups Traiectens.

Catalogus Episcoporum Tzarictens.
 Confirmatio Caroli sub Gregorio
 Confirmatio Ludouici sub Rixardo, sub Hugro
 Comitatus Hollandie origo
 Confirmatio Suentiboldi sub Odilbaldo. ^{Fr. Tyle}
 Confirmatio Suenteb. et Caroli reg. Fr. de Dauetia
 Confirmatio sub Conrado Radboldo Ep. facta
 Cometa.
 Confirmatio donat. Tharintij ab Henr. ^{Imp.} et Com.
 Confirmatio Henr. donationum antiquarum.
 Confirmatio omnium donat. patris Henrici
 quarti Imp.
 Concordia de Ecclesijs Holland. inter episcopum
 et Abbatem Orlamaccensem
 Conradus XXII Ep. Tz.
 Constructio Ecclesie B. Marie Tz.
 Henricus 4 fugatur per Eggerbertum.
 Constructio monasterij in Wynsburg.
 Confirmatio Henrici V. Imp.
 Crux s. Saluatoris a flammis illasa.
 Concord. inter Ep. et Com. Holl. sup. Frisia
 Conditiones pacis inter Guil. Com. H. et Thero Ep.
 Compositio inter Com. et Ep. a 1204.
 Coebatone deditio
 Comes de Brunsthorpe xvi Ep.
 Cabbelau et Hoex factiones.

Cataractarum positio ap. Vree/burgh.
Cartusianorum monasterij edificatio
Confirmatio Sigismundi Imp. sub. Fred. Epō.
Condit. pacis inter Dauidē ep̄m et Dabenturix
Caroli expeditio in Francos ap. Monchybraire
Carolus Burgundus Comes Hollandie
Subegit Ducatū Gelrie. interitus.
Commutio Traiectensium
Collapsus provincie floridissimus status.

Differentia Rini et Leche.
Dagobertus recit fundamenta ecclie Traiect.
quando vixit. eius mors
Dignitas ecclesie Traiect.
Donatio Ottonis ii de Amuda telon. et piscat.
Eiusdem alia donatio
Donatio Ottonis iii sub Ansfride.
Donationes Henrici Imp.
Donatio Henrici de Groninga.
Donatio comitatus Agriodindis.
Donatio proprietatis Dabentrie.
Donatio comitatus Westlingie cū abb. Egm.
Delft oppidi fundatio.
Donatio Henrici iv ad restitut. templi D. petri.
Dystord. inter cam. maioris et saluatoris. sedata.
Dabentia obsessa p. Ottonē comitē Gelrie.
David Burgundus Iv ep̄s Traiect.

David reformat iudicia corrupta.
Dabentia obsidetur a Jo^h Duce.
Davidis beneficia in eccl^{ia} Tz. captivitas. mors.
Differentia inter phil^{ip} Burg. et Carol. Gelz. duc^{es}.
Dissidium inter Carol. Gelzig d. et Fr. Badens^{em} ep.

Exemplar litterarum Dagoberti Regis
Episcopatus Traiect. tempore Bonifacii deficit
Exemplar immunitatis Carole Rixfride concessu.
Episcopatu a Willibrodo conditum.
Epi Traiectenses qui non insuntur Catal. Epist.
Egihardus x^{us} eps Traiectens.
Egiboldus xiii^{us} episcopus Traiect.
Expectativa ad comitatu^m Babilonis.
Eccl^{ia} S. petri Tz. conflatur.
Egibertus marchio tyrannide sustinuit ex Henr. iv.
Edificatio turris D. Martini.
Exactio Car. Ducis Burg. gravissima ex loris p^{ri}s.
Euerard. de Zoudenbalch fundator. orphanoru^m Tz.

Fredricus viii^{us} eps Traiectensis.
Fretheboldi nob. donatio bonor. in Teyshbant.
Florentij crassi com. Holl. obitus.
Florentij xiii^{us} Co. H. bella contra Flandros.
Frisiorum motus
Freder. Barbarossa Imp. eius epistola ex rasis
Frederici mors Freder. iunior.

Frederici 2. confederatio rui
Eps et principibus Germ.
Vetatur ne Gelder colonium
instituat.
Florentij com. Holl. mors.
Fabula de Falto & Hainst.
Fundatio mon. Mariæ West.
Fund. mon. predicat. Tz.
Freder. Zvic 43. Eps Tz.
Florent. Vebelousing 50 Eps
Franciscanus de crim. falsi
aqua mixtus et capite plexus.
Freder. de Blankeste 51 Eps.
Flor. c. Burani dicta ap. Tz.
Freder. de Baden 56 Eps. Tz.
Sius mors.
eius tempore indenty zelliga

Gerolbaldi donatio.
Gregorius 3. Eps Traiect.
morte suam p. dixit.
claruit sub carolo Magno.
Guil. 21 Eps Tz.
Godefrid. dux Lotaring. acci-
pit. Comitatu Hol. in beneficium
Sius mors.
Guil. Eps Ierosolimas adit
Sius mors.
Godebaldus 24. Ep. Tz.
fundator mon. Oostbroek.
Sius mors et sepultura
Godefridus 28. Eps. Tz.
confect opp. Rind.

construit arces quatuor.
Gozwinus 37. Eps Tz.
Guil. de Mechlinia 41. Eps.
Occiditur ab hostibus.
Guido Eps 42. capitur.
construit Dullenbourg.
moritur.
Groninga obsessio a Godefrid.
Guil. 18. Holl. comes.
Guil. fundat colleg. in middelt.
Guil. 20 Holl. comes
bella cum Epō Traiect.
Gubti de Brederode p. p. maior
Gisbertus Guntor.
Goristm obsidetur.
Guil. dux Babar. Holl. comes.
Gisbertus de Hendorp.
Gub. de Brederode 54 Eps.
Grunorum petulantia.
Guil. parosi animosū respō.ū.

Heremacarg vi Eps Tz.
Hungerus xi. Eps Tz.
Hollandia qua dicitur
Henrici 2. imp. cōremat et don.
Cruss donat de Bomele 25.
Sius mors.
Henr. 3 mortuus Traiecti
Henr. Dux Brab. primus
Henr. 4. confect com. de Stauden
Henr. Cruss Sax. dux pokins.

Henrici v. Imp. mors
Hilberti 26. Eps Tz. mors
Hermannus 27. Eps Tz.
Homo mortuus resuscitatus
Henricus 38. Eps Traiect.
triumphat de Gelris
constituit archiepiscopum Vudelant
fundat coll. can. in Scholb.
Henr. Imp. in Eucharistia
nomen sumit bene moritur
Harm. de Lonsloze die. mai
Hofen oppidum capitur.
Henr. de Nibelt facinus audax
Hardevelone raxa a Burgund
Harm. die. in Schol. nouum
gloria S. Iohannis.
Henr. Babar. 58. Eps Tz.

Episcopatus archiepiscopum edificat
canit Gul. Eps a quo obijt.
Jo. de Nassoulbe 39 Eps.
Episcopatu priuatur.
Episcopatus opp. capitur a chol.
Joan. Sincius 40 Eps Traiect.
Jo. Henr. incitat multorum
atos in comite Holl.
Jacobus liechten occiditur.
Jacob. ab Oesthorp. 44. Eps
Joan. de Diest. bi Eps 46 Tz.
Inbndatio
Insula Durdacensis inbndatio
Jo. de Dyp. iussit coll. can. Amst.

Jo. de Arkel 47. Eps Tz.
Episcopatus opp. ab eo dirut
Jo. Vermeuburg 48 Eps Tz.
Eius temp. Canon. Leyd. et Gort.
Incendit in suburbio Tz.
Jo. prois cum f. Tz. pellitur
far. de Gylbe. obitus.
Episcopatus Traiectus Gul. Co. Holl.
Ep. exult. Tz. receptaculum.
a Traiect. funditus deletur.
Jo. de Vermeuburg capitur. mors
Jo. Bommelang capite plectitur
Joan. Rynensteyn.
Joan. Arkel. indicit bellum Holl.
Joan. Boshusen.
Jo. de Breda. cartus.
Joan. Spiegel. in Jo. Maeste.
Faroba Com. Hollandia.
Fodori p. idis Holl. mors.
Jac. Riddar Suffrag. Fied. Epi.

Leuini mors
Leodicensis defectio ab Eps.
Lud. Alamannus rex Comit. ercl.
Tz. ab o. seculari p. tate
Lysidurni donatio
Lutherani.

mutatio mors Traiecti.
Mutatio canon. reg. in Middell.
Motus Gruinorum
Monast. nigra Aqua.

Medenblic opp. Guil. epo inuict.
Matheus Lollert hector.
Maria Burgund. C. Holl.
Munitio portae Catharin.
Diruitur a ciuib. Tz.

Nicolai Cabij farinus.
Nicolaus Lathenius ppo
Lepdensis.

Origo fl. Mosae.
Origo urb. Traiectinae.
Orig. rectae Traiect.
Oculphi missio in Fasia.
Oderbald. 12. eps Tz.
Otto 3. imp. Quis mors
Origo discordiarum inter
Epos et Holl. comites.
Origo dissidij in Imperio.
Odo ppo capto ab Immo.
Origo et restauratio pri-
oris rectae Tz.
Obscura sessio Harm. Epi. T.
Otto C. 9. superatur apud
motam heymanni.
Otto pater Guil. C. capiti
a duce Brabantis.
Obsessio et dedit. urb. Silb.
Otto ppo. 33. eps Tz.
Otto II. eps Tz. iugulatus.
Ott. 3. 36. eps Traiect.
Oppidum factum ab Antiocho
ad Schoonhouium. Waz.

Ordo carmelitarum.
Ordo D. Brigittae Traiecti.

Præceptum Immunitatis lott.
Imp. sub. Egidardo.
Prodigia
Privilegium p. Baldr. Epim.
Præceptum Immunitatis Henrici.
Præceptum Regale Ottonis de moneta
De foresto in Tlbenke.
Pax inter Theod. Com. Holl.
et Adelboldum Epim.
Peregrinos. Ierusal. mors.
Potestas eligendi Epim.
Privilegium philippi Aug.
Caroli quarti imp.
Wenceslai Rex. Rom.
Puer loquens 40. et. die.
Portus de Varet incenditur.
Pax inter phm ducem et Ro.
dolphum Episcopum.
Philippus de Burgundia 57. eps.
Suis infractio libertatis Arghia.
Pekulantia Camp. et Stolk.
Pbli Episcopi mors.

Radboldus Frisiae Rex.
Regale præceptum pipini sub Bon.
De reb. Eccl. S. Martini.
Rexfrid. VII. eps Tz.
Rotary Com. Donatio sub Alzito.

Adm. deductio in litteras
Aadbodg. 14. eps. Tr.
aquam in vino comulat
Restitutio com. Holl.
Recuperat. bonor. in Silesia
Restitutio mult. bon. p. hinc
ricum v. Imp.
De Vossz. golb. et Wipz. gow.
Remi abbas apocritur p.
Frederica Imp.
Rodul. de Coeborde 2012
imponitur.
Remi inbradatio
Renematioum motus.
Rod. de Duxhout 53. eps.
Rodulph de Nykerkhal
Rod. eps. construxit ar-
tem de Laysa.

Sybertus Rix.
Sententia lata de Velua
schisma Rom. ortu
stadinge heretici
Splinterg & loenra. loot
Sutphania capta.
Siltz. de Bayvelt.
Suetas maxima.
Svoderus 52. eps. Tr.
Suburb. de Wart. comburitur.

Traiecti Ritus.

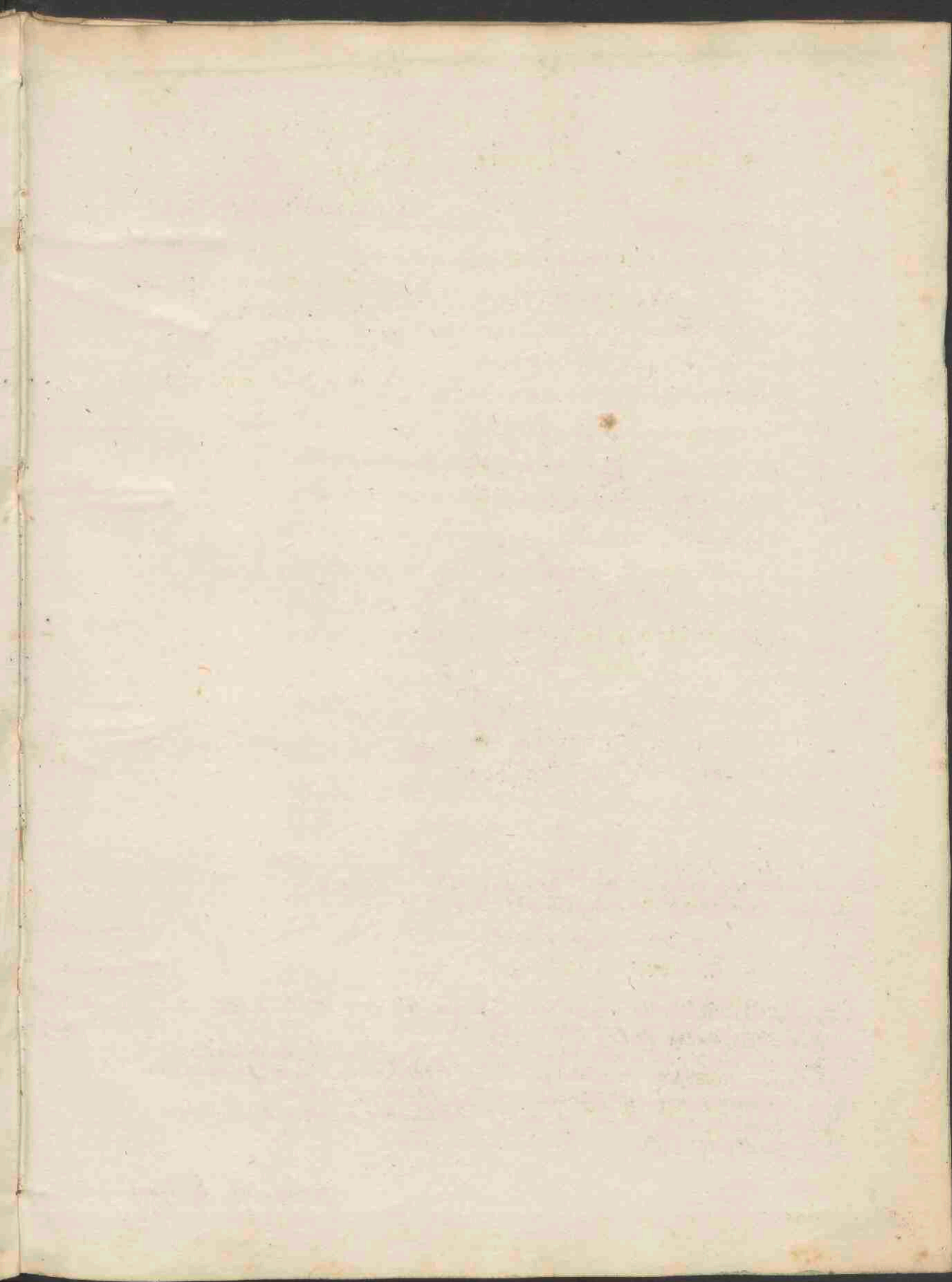
Traiectu sub ful. cas.
Eius nom. N. Antoninus.
Comburetur p. Danos
& Barbaris & pugnatur
Incendio consumitur
Obsessio liberatio
ibid magna seditio
Occupatur a Montfortio
a Max. Imp. obsidetur.
Traditio Car. F. pipimi de
Traiecto et Feteha.
Trad. eiusd. de Mardelgime
de Liffiduno.
Traditio lotarij de Bexis
Trad. Ottonis de piscatione
in Amuda sub Bald.
De moneta et Helonio
De Thiel. de Lond.
Trad. Cunr. 2. Imp. comitali
in Tristebat & bon. clericor.
Thyla oppidum.
Theodardus V. eps. Traiect.
Theod. 2. Com. Holl. construit
monasterium Egmond.
Translatio monast. de sat
monte in vrbem Tr.
Theod. 4. Com. Holl. caedus.
Theod. C. H. fugavit exercit.
Conradi Epi & expugnat Hie
mond.
Tumultus inter aul. Henr. V.
Imp.

Imp. et traiectinos exortus.
Theod. Com. H. obsidet Traiectū
Theodor. Com. ab Harmanno
C. de schalick occiditur
Transportatio Velug ad C. 42.
Theod. de Arc. 32. eps Tz.
Theod. Eps captus. per Guil. com.
Frisie p. zelligrotes liberatur.
Theodorici Epi mors
Tartarorum p. Europa erupit.
Thurintanorum provincia recte
restituit per Fred. de Blanche
Traiectim inuadit Batuan
Traiectinor. Victoria de Holl.
apud Wotsvicum
Expugnat opp. Neechen.
Capiunt Vianen auctore
Vincentio de Sebanchous
Thema Basini archiepi de
Saruenfis vita, mors, sepultura

Ultraiectū ab Vlpio Traian.
instauratore sic dictum.
Wilti a Slauis vel belatins.
Wulfidi necisus ad Traiectū
Willibrodi optia p. ecclesia
Winfridus dictus Bonifacius
Umbracii donatio.
Volmarus 16 eps Tz.
Valdebadu decan Traiect.

post Eps Leodiensis.
Vasalli Epi Traiectins.
Willibrandus 35 eps Tz.
Eiusdem mors.
Fundauit monasterium
Virginum S. Serbatii.
Wageningen opp. capitur.
Wilhelmus Rex Roman.
Comes Holl.

du Eernlanders afgevalley als Holl^t 353. 354. 357.
Duytſchen- huyſ kinnis der ſtad- g. bracht. 359.

Johes Adelins Bibliothecas instituit, Testim. t. 4. n. 1350. p. 386.

Perpetuus Magistratus. 4007.

Perpetuum Magistratus. 400.
Scribae et Xibiles (optimatus vocat Aed.) tria veli iudicibus
Recurant, ejiciantur. Magnitudo Scabini et Consules ex Senio et Populacione
Quos Inducunt nominant. Tra. de a. 1266. p. 80. ad a. 1279.
Id est pignum antiq. Scabini et consules substituantur, a Senio de As. Scabim.
et Mucio de Cat. p. 81.

in marg.² 369. & Episcopi
392. & seditiosa.

f. 370. a // Eodem anno] 1400.

b. c. // sociale bellum] Comitibus Hollandiae et Civitatis Traject:
namq[ue] ip[s]o a. 1401 syn de Gilden in 3 batalijs uitgelegd
Reg. 2. 1401. 323, b.

Litterae Societatis
inter d. Albertum

Comitem Hollandiae

ab una, et

Civitatem Traj.

ab altera. vido

d. // obsidit, Corcum] a. 1402. Civis Trajectenses sub
suis ducibus Reg. 2. 1402. 16, b.

V 172. v. d. d. 1402.

22. Aug. 1402. e. Trajectani] id est Cives Trajectenses, eodem sequenti
domini anno Episcopus se cum suis exeretis ys singit.
~~ut patet ex sequentibus~~ uti autbor in sequentibus
aparte etiam testatur. Hoc igitur anno 1402

tribus sui Gildonis sub suis ducibus N. N.
trajectant in 3 batalijs. Reg. 2. 1403. 45, b.

enke doet de Stadt twee van des heren van Arkel
vriendij onthoofde. om dat, &c. ibid. 63, b.

Groot van Breda onthoofte die van den 5 van Arkel
vriendij van veruofschap gescheure had. ibid. 81, b.

f. 371. d. e. potestate Ducis] dat oock de Stadt een grote portie
van onveruofde plant van Haghefeyn becomen heeft
blykt in conuincit actiwingen

Hier Willem syn
soon, gheschied.
Littera. b.

ibi notan 4 accort met ~~Hall~~ Hertogs Adelheit, ghed
fol. Ford. autbor. Si met # Item de accort, son
met de Bischoppen die Stadt plecht een te gelyc

b. Trajectanus] 1405. der Gilden wthorbt. Reg. 2. 9.
ender was der Stadt overste homan Gysbert van
Flamin " &c. " ibid. 15, b.
enige gecondt in in den veld onsedich bedroey
haddij. ibid. 12, b. 13. 17

f. 372. c. contra patrum confederationem 7 pactum iocundum
cum Hollandia Comite, Ep'o Traiectensi, & Civitate
Traiectensi, sub conditionibus, Reg. 2. 49. 11 b.
ut penderet dñs ~~non~~ Joan ~~Willm~~ den Gou van Arctels
vrienden, in van syn hofgesinde waars. ibid. 56.

e. Traiectanus] a. 1407. dir Gilden wttrecht. Reg. 2. 26. 6.

f. 373. b. Joanni electo Leodiensi.] (hic frater Joannis Hollandiae,
Loenij Comes, & Vuornae dominus) ~~hij~~ venit ad
Traiectum circa 1407 impetrato
prius salvo-conductu a Senatu Vobis. Reg. 2. 66.
72.

f. 372. a. [Dorotatione intrat] caelis nimis turbis. mense Aprili
1410. §. 140. probat: Reg. 2. 13. b. 1410
praevidebas Senatus Vobis Traiecti: dat beyde dese nabien
ci dat beyde dese barone niet licht atstant
dat dese q'stie van successie niet tot datelichs sonde niet
vallen / ~~ende datte twee beyde in beide Stadt niet licht~~
~~ete factie sonde comen te gufftey: want hier gelyc~~
~~gewonden ende coetaten sonde vegen de inderparty~~
~~komme de Stadt atant subleide, d' een legte d' ander~~
~~ende overmits ~~de~~ dese nabiezige bewet~~
~~syn vanden ofte coetaten nictos sibi sanguine~~
~~ant obsequio~~ in Vobo Traiectensi haberent
quibus in partes euntibus gravis tumultus oriri posset
Ea propter edito cavit ne quis se alterutius partis
quaestioni aut robis miferat, sub poena, etc. Probat:

a. 1410. Condemnatio atiqs qui edito n parvisserat Probat § 141. 142. §. 140
quos inter a. 1410 ipse Vobis praefor ~~sim~~ Bernardus Prootys
cum filio cognomine, qui Gaosbety ~~partes~~ partes ~~seu~~
Joannis ~~vander A~~, qui Bendorady ~~partes~~ siculis erat. ibid

~~## van dese~~
~~beide nabiezige~~
~~barone~~

Comes Frisia³ orititatis, qui hodie Statthouder.

Advocatus Ecclesie videtur idem q. Comes, alibi inferior, alibi superior.

Gerardus^{miles}, de Büchorst Advocatus Sallandiae. 337. alibi Dapifer. Deest.

Boden-graves 196.

